est scripta statim delet eā: qñ videt eā eē falsam. ℭ In ista q̄ōne p̊ vidēdū est de qd nois hui⁹ termini monstrum. 2° vidēdū est de causis i gn̄ali gn̄atiōe mōstri. 3° de quesito.

Quantū ad p̄mū sciēdū est q monstrū dr̄ euenire in nā p̄ter cōem ⁊ solituʒ cursum nature ad aliqd̄ futurū designādū: vnde antiq sic designabat in 6° articulo p mōstra genita in tali vel tali regione p̄nosticabant talia vel talia futura euenire in tali vel tali regno: ita q hic termin⁹ mōstrū: est termin⁹ ꝯnotatiu⁹: qui suppōnes pro sbto: ꝯnotat ipm esse factū p̄ter cōem: ⁊ solitū cursum nāe ⁊ ꝯnotat ipm habere quādaʒ difformitatē in ordine ad effect⁹ nāles ꝯsuetos pduci q̄ʒuis nō in ordine ad totū vniuersum: vnde mōstrū licet sit q̄dā difformitas ad effectus nāles seu ad aliquos effectus: nō tñ in ordine ad totū vniuersum: vñ q̄ʒuis hō cū duob⁹ capitib⁹ sit quedā difformitas in specie humana: nō tamē ad totum vniuersum: ex hoc q totum vniuersum decoratur ⁊ sit pulchrius per mōstra.

Quantum ad 2m articulū sciēdū est q gn̄atiōes mōstroꝝ: aliqñ fiūt ex pte māe vt qñ est nimis multa: vel nimis pauca: vñ dicit Albert⁹ q semel gn̄abat vna puella cū mām̄is pēdētib⁹: ⁊ h̄ pp abūdātiaʒ seminis: sed qñ gn̄ant hoies sine pedib⁹: vel cum vno pede. hoc est pp paucitatē māe. Aliqñ ēt mōstra fiūt ex pte ꝯtinētis: vñ aliqñ pp strictitudinē matricis vel pp rupturā: vel idebitā inuolutionē violētā gn̄ant mōstra aliter ⁊ aliter disposita. Aliqñ etiā gn̄ant ex pte agētis: ⁊ hoc ex pte gn̄antis istr̄alis sicut sūt q̄litates p̄me: vnde aliqñ pp nimiū defectū caloris vel aliqd h̄ʒ gn̄antur viri maleficiati: qui possunt dici mōstra: q̄ʒ nō possunt h̄re vsum cū mulierib⁹ sicut cōiter solēt viri. Aliqñ aūt ex pte agētis p̄ncipalis: verbi gr̄a si pro aliquo tpe eēt cōstellatio ꝯueniēs pro gn̄atiōe poroꝝ ⁊ plus in vno tpe q̄ʒ in alio: tūc forte per illā ꝯstellationē gn̄aret hō habēs vultū magis lōgū q̄ʒ ꝯsuet⁹ est esse vultus hois: q̄ʒ illa ꝯstellatio voluit pducere vultū porci: ⁊ gn̄ans vultū hois: ille ḡ cause ꝯcurrētes refrangētes se adinuicē simul producunt vultum hominis longum: ⁊ longiorē q̄ʒ cōmuniter solent esse vultus hominum: ergo ⁊c̄.

Quantū ad 3m articulū sit p̄ª distinctio: q duplex est nā vniuersalis ⁊ p̄ticularis. sicut pri⁹ dicebat: per nām vniuersalē itelligit p̄ma cā. ℭ 2ª distinctio nām aliqd in ordine itēdere: pōt itelligi duplr: vno mō p̄ncipaliter: tanq̄ʒ meli⁹ ⁊ optimū in ordine itētiōis. Alio mō min⁹ p̄ncipaliter: ⁊ quodāmō minus p̄ncipaliter ꝯditionaliter: vbi nō pōt obtinere optimuʒ: vbi gr̄a: vt si aliqs iret ad curiā Romanā: ⁊ itēderet pcurare epatum: ⁊ in casu vbi nō obtineret epatū vellet ipetrare vnā dignitatē aliā. s. p̄positurā: tūc p̄ncipaliter itēderet epatum: ⁊ min⁹ p̄ncipaliter itēderet ppositurā vel aliqd tale silr quū aliqs lapis descēderet p̄ncipaliter itēderet descēdere per lineā rectā: ⁊ min⁹ p̄ncipaliter: p lineā obliquaʒ: nā si caderet supra aliquā tabulā trāsuertibilr positā anteq̄ʒ descēderet: descēderet per lineam obliquaʒ si posset. ℭ 3ª distinctio q mōstrū vno mō capit pro subiecto alicuius: alio mō pro mōstruositate seu difformi dispositione subiecti. ℭ Tūc aliqui ponūt istas ꝯclusiones: p̄ma q nā particularis bñ intēdit pducere mōstruʒ accipiēdo mōstrū p sbto: seu pro illa re que est mōstruosa: pbat: nā pducto aliquo mōstro: arguit sic: hoc itēdit a nā: ḡ p conuersionē simplicē itēdit nā hoc. Sed hoc est mōstrū: accipiēdo mōstrū p sbto vel absolute: nō prout iste termin⁹ mōstrū notat mōstruositatē. ℭ 2ª ꝯclusio nā particularis nō intēdit mōstrū intētione p̄ncipali: prout hic termin⁹ monstrū supponit pro tali dispositione: pʒ: q̄ʒ in tali intentione intēdit q melius est: mō talis dispositio nō est melior. ℭ 3ª cōclusio nā particularis bñ intēdit mōstruʒ accipiendo monstrū pro tali dispositione intentione minus p̄ncipali: pʒ: quia postq̄ʒ melius est pductio sub dispositione ēt indebita quā si omnino nō produceret: seq̄t q appetat producere magis q̄ʒ oino nō pducere: ḡ talis dispositio indebita intēdit minus p̄ncipaliter. ℭ Breuiter nō curando de istis cōclusionib⁹ aliter pōt saluari qd̄ pro qua supponendū est q aliqua sunt verba sicut sunt ista intelligere cognoscere: scire intēdere appetere: que termīnos sequentes se restringūt ad supponēdū pro his p quibus supponūt nō absolute: sed cū appellatiōe rōnis: nā cōceptus ſm quē tales accusatiui significāt ea que significant cū casu accusatiui vel nominatiui ipsoꝝ: si precedūt: talia verba: nō restringerēt ad supponēdū pro his pro qb⁹ supponūt cū tali appellatione ⁊ hoc est qd̄ solet dici: predicatū appellare suā formā ⁊ nō sbm. Et pp hoc in casu solet ista ꝯcedi venientē cognosco: ⁊ nō cognosco venientē: posito casu qui cōiter ponit: ⁊ isto mō concedit: q deū trinū ⁊ vnū cognouit Ar. ⁊ tñ Ar. non cognouit deū trinū ⁊ vnū. ℭ Isto supposito sit p̄ma ꝯclusio nā p̄ticularis nō intēdit pducere monstrū: pbat: monstra dicūtur fieri a casu in ordine ad nāʒ particularē: ḡ nā p̄ticularis p̄ter intētionē pducit monstra: ⁊ p ꝯñs nō intēdit pducere mōstrū. ℭ 2° nā intēdit pducere sibi silē ⁊ nō dissimile: mō quū pducunt mōstra pducunt dissimilia i dispositionibus pducentib⁹. ℭ 2ª ꝯ: mōstrū intēdit a nā probat p p̄mā rōnē positā in p̄ncipio q̄ōnis ita q virt⁹ conclusionū stat in hoc q pducto aliquo mōstro nā p̄ticularis bñ intēdebat pducere hoc: sed nō intēdebat pducere h̄ sub tali rōne mōstruosa. ℭ 3ª ꝯ: mōstrū intēdit a nā vniuersali: ⁊ nā vl̄is intēdit pducere monstrū: pʒ: nā q sunt monstra: hoc est ad decorē vniuersi: sed oē tale intēdit nā vl̄is. Ex alio nā vl̄is bñ p̄scit ipm fieri talis dispōnis: ḡ nō pducit ipm tale p̄ter itētionē. ⁊ sic p⁹us dicebat in ordine ad p̄mā cāʒ: nō fiūt aliq casualia: sed oia q̄ pducit: ⁊ q̄litercūq̄ʒ pducit cū intētiōe. ḡ nā vl̄is ita intēdit pducē mōstra sic mōstra itēdūt ab ea. Et imaginānduʒ ē h̄: q̄ʒ sic i arte aliqñ magr̄ opis p̄cipit subdito suo: vbi gr̄a de arte pigēdi facias ibi talē imaginē turpē: ita q ille sbdit⁹ nesciēs ad quē finē: vñ dolet q dʒ facē talē imaginē: recte facit eā ꝯ itētionē: vñ postq̄ʒ circa illā imaginē facte sūt alie imagines: tūc pp diuersitatē taliū imaginū totū aggregatū reddit valde pulchrū: ⁊ h̄ bñ sciebat magr̄ opis: q̄ʒuis h̄ nō p̄sciebat subdit⁹. ita recte ē i nā quū pducūt mōstra cā vl̄is bñ p̄scit q ex h̄ vniuersuʒ reddit valde pulchꝝ: ḡ cā intēdit p̄rinipaliter monstrum.

Ad rōnes dico q oēs rōnes adducte h̄ idē: aliq bñ pbāt q nā p̄ticularis nō itēdit mōstꝝ: sʒ q mōstrū itēdit ⁊c̄. Et aliq bñ pbāt q nā vl̄is itendit mōstrū ⁊ eq̄: ⁊ nō q ista ppō mōstrū itēdit a nā p̄ticulari: nō ꝯuertit in istā qd̄ itēdit a nā est mōstrū: sʒ in istaʒ qd̄ intēdit a nā particulari est vel erit monstrum.

ℭ Tex. cōmēti. lxxxviij.

ℭ Sed tamen nō sine his quideʒ facta sunt nō tamē pp hec ⁊c̄. **Q̄ō. xviij.**

Queritur vltimo vtrū i dispōnib⁹ ⁊ opōnib⁹ nālib⁹ necessitas sit ex fine: vel ex mā: vbi gr̄a q dētes anteriores sint acuti: ⁊ posteriores sint obtusi. an sit ſʒ exigētiā māe: sic qdā antiq dixerūt q eēt pp paucitatē māe vel multitudinē māe dentiū ante ⁊ retro. Vel an hoc sit pp finē: nam si seq̄ʒ queret q agēs nāle qd̄ agit h̄ʒ dispositiones cognosceret finē: sed hoc est falsum ex eo: q multa sunt agentia nālia que nō cognoscūt finē: probat ꝯñia: q̄ʒ aliter agentia naturalia nō viderentur agere h̄ʒ dispositiones nāles nisi a casu. ℭ 2° sicut est in arte ita videtur esse in natura ex eo q ars est imitatrix nature: sed in arte necessitas capit ex materia

mā ⁊ nō ex fine: assumptū pbat: q̄ʒ in cōstitutione dom⁹ p̄mo ponūtur lapides: qui sunt grauiores: deinde ligna que sunt iterū min⁹ grauia. mō talis situs ⁊ dispositio domus nō sit pp finē ipsius domus: sed sit pp exigentiā ipius materie domus. ℭ 3° nā qd̄ pluit nō sit pp aliqueʒ finem: sed ſm exigētiā māe: ḡ nō cuiuslibet operationis ⁊ dispositionis nālis necessitas puenit ex fine: sed ex materia. ꝯñia tenet: p̄ma ps antecedētis pʒ: nā si plueret pp̄ter aliquē finē: hoc videret esse pp cremētū herbarū ⁊ frumētoꝝ: sed hoc est falsum: q̄ʒ aliquādo ita nocet sicut pdest: 2ª pars antecedētis pbat: q̄ʒ qd̄ pluit sit ex eo q vapor calefactus calore extrinseco puta solis eleuat sursum vsq̄ʒ ad mediā regionē aeris: ⁊ tunc ibi ex frigiditate medie regionis aeris ꝯdēsatur in nube: ⁊ ꝯuertit in aquā: ⁊ nāliter grauis descēdit ⁊ tūc pluit: ex isto sequit q pluuia sit ſm exigētiā māe ⁊ nō finis. ℭ 4° sepe fiunt operationes ⁊ dispositiones nāles quū tñ nō attingit finis: sicut sit in gn̄atione monstri: ḡ videt q taliū opationū ⁊ dispositionū necessitas fiat ſm exigentiā māe. ℭ 5° demōstrationes pp quid necessario fiūt per cāʒ mālē: igit necessitas dispositionū ⁊ operationū nāliū videt eē attribuēda materie: ꝯñia tenet: nā aliter per terminos significātes mām nō vident fieri demōstrationes necessarie: añs pʒ: q̄ʒ demōstrationes nāles que fiunt per oēs cās: fiunt per materiā: ergo. ℭ 6° illud est cā necessitatis dispositionū ⁊ opationū nāliū ad qd̄ ꝯueniēter rn̄det ad interrogationē factā per qd: ḡ necessarie sunt tales dispositiones ⁊ operatiōes nāles sed hoc ē mā: ḡ maior est nota ⁊ minor: q̄ʒ qñ querimus pp qd est hō corruptibilis rn̄detur q̄ʒ h̄ʒ materiā.

Tex.cō.87. c.88. **In oppositū** Ar. in fine huius scōi: vbi vult q necessitas dispositionū ⁊ opationū nāliū sit ex fine ⁊ nō ex mā: verbi gratia: vt q serra ē sic vel sic disposita: nō est pp māʒ sed pp finē serre: puta secare dura. Silr̄ q dentes anteriores sint acuti: ⁊ posteriores obtusi nō est pp hoc q in dētib⁹ posteriorib⁹ sit plus de mā. Sed pp hoc q dētes anteriores debēt diuidere cibū: ⁊ dētes posteriores debēt conterere ipm. Silr̄ q oculus est de mā dyaphona puta de aq̄: est pp hoc q possit recipere formas ⁊ spēs visibiliū mediātibus qb⁹ pōt fieri visio. ℭ In ista q̄ōne p̄mo vidēdū est an nā agat pp finem: secundo de quesito.

Quantum ad p̄mū pono istā cōclusioneʒ q nā agēs aliquā dispositionē agit illam pp finē: probat: agens nāle in omni actione sua intendit finē: ḡ pp illū agit: añs pbatur: q̄ʒ si non sequeret q in nā nihil fieret a casu: sed hoc est falsum: ⁊ ꝯ ea que dicta sūt: añs pbat: q̄ʒ nihil fieret p̄ter itētionē agētis nālis: postq̄ʒ in actione eius nihil itēderet. s. nullū finē tūc ēt nihil p̄ter eius itētionē accideret: ⁊ per ꝯñs nihil fieret a casu nā ſm p̄dicta. ad hoc q aliqd dicat a casu fieri requiritur q ipm eueniat p̄ter intētionē agētis p̄ticularis ex quo pducit. Et itelligo per itētionē agētis p̄ticularis cognitioneʒ: vel iclinationē nāe qua iclinat ⁊ dirigit ab itelligētia cognoscēte. ℭ 2° ad idē: q̄ʒ videmus q effectus ⁊ dispositiones rerū semp vel frequēter fiunt consimili mō: pʒ vt q oculus situat i capite ante ⁊ nō retro ⁊c̄. qd̄ nō eēt si agēs nāle in eius actiōe nō itēderet finē. ℭ 3° ad ideʒ si agēs in sua actione nō itēderet aliquē finē sequeret q oia que pduceret: pduceret a casu: sed hoc est falsum: probatur cōsequētia ex eo q nihil eorum que produceret: pduceret cum intentione sed preter intentionem: ergo ⁊c̄.

Quantum ad scōm articulū pono p̄mo vnam distinctionē. ⁊ est q quātū sufficit in pposito: quoddā dr̄ necessariū simplr̄: verbi gratia: deuʒ esse est necessariū simpliciter. Alio mō dr̄ necessarium ex suppositiōe: verbi gratia: si aliqs debet diu viuere necesse est vt habeat alimētū. 3° mō capit pro vtili: verbi gratia. Si sortes debet esse ⁊ viuere: necesse est q habeat vestes. i. vtile. ⁊ si sortes debet viuere necesse est vt sit oculus taliter dispositus: q̄liter est dispositus: tūc ſm hoc possit intelligi q̄ō: vtrū necessitas. i. vtilitas dispositionū nāliū sit ex fine: vel ex mā. ℭ Isto viso ſm intentionem Ar. pōt rn̄deri ad q̄ōnē duab⁹ cōclusionibus: quaꝝ p̄ma est ista: ad hoc q dispositiones ⁊ operatiōes naturales sint necesse est eē māʒ: probat: q̄ʒ impossibile esset dispositiones ⁊ operationes fieri: nisi eēt mā ex qua fierēt: silr nec eēt: nec posset fieri serra nisi eē mā: silr nec eēnt nec possent fieri dentes anteriores acuti: ⁊ posteriores obtusi nisi eēt materia. ℭ 2ª cōclusio: q cā necessitatis. i. vtilitas dispositionum rerū nāliū est finis: pp quē dispositiones taliū rerū sunt necessarie: pbat: illud est cā dispositionū rerū nāliū: per qd̄ ꝯueniēter rn̄det ad interrogationē factā pp qd: ta les dispositiōes rerū nāliū sunt necessarie: sed hoc ē finis ⁊ nō mā ḡ: maior nota: minor pʒ: naʒ quū querit pp qd serra est ex mā taliter disposita. Rn̄det q pp secare dura: q̄ʒuis ad hoc q sit serra necessariū est q sit ferrū: ⁊ cuʒ talis necessitas sit opus ⁊ finis ipsius serre. ℭ 2° sicut i demonstratione p̄misse se habēt ad ꝯclusionē ita in nālib⁹ finis se h̄ʒ ad ea que ordinātur ad finē: sed in demonstratione necessitas p̄missaꝝ est cā necessitatis cōclusionis: ergo in nālib⁹ finis est cā necessitatis eoꝝ que sunt in fine: maior est nota: q̄ʒ sicut in demōstratione p̄misse p⁹us cognoscunt q̄ʒ ꝯclusio: ⁊ sunt p̄ores in intētione: ita in nālibus finis est p⁹us in intētione: q̄ʒuis sit posterius in executione: minor pʒ pp hoc q si p̄misse sunt necessarie ꝯclusio est necessaria. ℭ 3° dispositiones reꝝ nāliū fiunt ſʒ exigentiā finis: ⁊ nō ſm exigētiā māe: ḡ cā necessitatis rerū nāliū videt esse finis: ꝯñia tenet: añs probat: q̄ʒ si non fieret ſm exigentiā finis: sed ſm exigētiā māe: sequeretur q in gn̄atione corporū nāliū: ⁊ in entib⁹ nālib⁹ semper magis grauia deberēt situari inferi⁹: ⁊ magis leuia superi⁹: ⁊ medio mō se habēt in medio: sed hoc est falsuʒ: ex eo q postq̄ʒ semp dispositiones ⁊ situs rerū nāliū fierēt ſʒ exigentiā māe. falsitas ꝯñis pʒ. nam tūc qd̄ est inferi⁹ in homine deberet eē os: ex eo q ossa sunt magis grauia ⁊ terrestria: ⁊ totū qd̄ est supra deberet eē spiritus: ⁊ sanguis: ex eo q ista sunt de mā magis leuiʒ: ⁊ totū qd̄ est in medio deberet esse caro: de mā medio mō se habēt igrauitate ⁊ leuitate inter māʒ ossiū ex vna pte: ⁊ māʒ sanguinis ex alia pte: igit recolligēdo ꝯclusiones positas ad hoc q dispositiones reꝝ nāliū ⁊ ipse res nāles sint: necesse ē eē māʒ rei nālis: ⁊ cā talis necessitatis ē finis. qd̄ pʒ: q serra sit: necesse ē eē ferrū. ⁊ cā talis necessitatis ē finis serre. s. diuidere dura silr q oculus sit necesse ē vt mā dyaphona sit. Tex.cō.52.
⁊ talis cā necessitas est finis ipsi⁹ oculi. s. videre. Et 2ª ꝯ intelligit de dispositionib⁹ ⁊ opationib⁹ salutis: nō aūt de nociuis ⁊ corruptiuis: sic sūt mors: ⁊ senect⁹: vñ talia non sūt necessaria simplr propter materiam.

Ad rationes p̄ncipales: ad p̄mā nō q̄ʒcunq̄ʒ agēs ⁊c̄. admittat ḡ nō q̄ʒcūq̄ʒ itēdit finē negat ꝯñia: q̄ʒ itētio finis nō semp sumit p itētiōe. s. cognitiōe finis: sʒ aliqñ p iclinatiōe nāli ipi⁹ agētis ad pducēdū talē: vel talē finē. ℭ Ad 2am dico q talis finis ⁊ dispositio nō solū sit ſʒ exigētiā māe: sʒ ēt pp finē: nā si in factiōe dom⁹ sup ligna ponūt grauiora: sic sūt latera pp custodiā lignoꝝ vt nō destruāt a pluuia: ⁊ h̄ appet: q̄ʒ artifex nō solū facit talē sitū ad dispōnē illaꝝ reꝝ nāliū ſm exigētiā māe: veꝝ ēt ſʒ exigētiā finis. ℭ Ad 3am de pluuia dico q imo pp cremētū herbaꝝ: sʒ si aliqñ nocet herbis. h̄ est a casu. ℭ Ad 4am dico q nō semp opʒ q attingat finis. si dispōnes ⁊ opōnes sūt pp finē: q̄ʒ aliqñ agēs nāle bñ ipedit i ei⁹ actiōe nō obstāte q itēdebat finē determiatū. ℭ Ad 5am dico q ē ista ꝯne. ℭ Ad vltimā dico q bñ arguit q dispositionū: ⁊ opationū nāliū corruptibiliuʒ necessitas capit ex mā: nec h̄ est ꝯ dicta supius.

ℭ Et sic ē finis 2i libri physicoꝝ magri Alberti de Saxonia.

Questiones sup 3m librum physicorum eiusdem Magistri Alberti incipiunt.

Tex. cōmēti. j.

Quoniā autē natura est pricipiū motus ꝛ mutationis ꝛc. Q. ō. j.

Consequenter circa textū tertij libri physicoꝝ q̄rit a reuerēdo magro Alberto An ignorato motu necesse sit ignorare nām. Et arguit pmo ꝙ nō: naꝫ valet istā cōditionalem: si ignorat motus necesse ē ꝙ ignoretur nā: que est falsa ḡ: ꝯñtia tenet de se: sed pma ps antecedentis pꝫ: nā illa oratio in q̄ ponunt duo ablatiui in designatione ꝯñtie: hꝫ exponi p vnā ꝯditionalē: verbi gratia: sole oriēte fit dies: exponit sic: si sol orit fit dies: 2a pars antecedētis pbat: nā illa cōditionalis est falsa cuius añs pōt esse verū ꝯñte existēte falso: sed sic est de ista si ignorat nā necesse est ignorare motum. nā antecedēs pōt esse verū ꝯñte existēte falso: nā pōt ignorari motus ꝛ tñ non necessario sed ꝯtingēter ignorat nā. 2o nām esse est p se notū: ḡ cognitio nāe nō depēdet ex cognitione motus: ꝛ p ꝯñs nō opꝫ ignorato motu ignorare nām: añs est Ar. ꝯñtia nota est de se. 3o nā est sba: ꝛ motus est accñs: sed mō cognitio sbe nō depēdet ex cognitione accñtis: ex eo ꝙ sba est prior accñte: tpe ꝛ nā per
Tex. cō. 4. Ar. 7o metha ce. 4o cognitio effectus depēdet ex cognitione cause: sed nā est cā mot: ḡ cognitio mot depēdet ex cognitiōe nāe ꝛ nō ecōuerso: alr eni eēt circulatio i hꝫ cognitiōib: qd est ꝯ Ar. vt vꝫ: nō opꝫ ḡ vt ignorato motu sit necesse ignorare nāꝫ: sed magis ecōuerso. 5o nā pōt esse nō exñte motu: ḡ nā pōt cognosci non cognito motu añs clarū est de se: postq̄ nā ꝛ mot distinguunt: ꝯñtia tenet ex eo ꝙ sic res se hꝫ ad esse: ita se hꝫ ad cognosci: ergo. 6o nā pōt cognosci p qetē: ḡ non opꝫ ꝙ ignorato motu ignoret nā: ꝯñtia vr eē nota: postq̄ qes vr posse supplere defectū mot in cognitiōe nāe: añs pꝫ q: nā est pnm mot sicut ipsi qetis: ꝛ ecōuerso: ꝛ iō cū vtrunqꝫ eoꝝ sit effectus nāe: ꝛ cū effect possit ducere in cognitionē cāe: vr ꝙ ita p qetē possit cognosci sic p motū. 7o si motus eēt pnm cognoscēdi nām: tūc eēt pnm essendi ex eo ꝙ eadē sunt pna essendi ꝛ cognoscēdi: sed ꝯñs est falsuꝫ: mot enim non est pnm essendi nāe: ex eo ꝙ nā ē por motu: ḡ. 8o si sic sequeret ꝙ nō posset cognosci nā nisi cognosceret mot: sꝫ hoc est falsum: q: tūc itelligēs simul plura intelligeret: qd videt
Tex. cō. 10. esse cōtra Ar. in. 4. methaphysice dicentem: qui vnū nō intelligit nihil intelligit: ergo ꝛc.

Tex. cō. 1. **In oppositū** est Ar. in isto 3o dicēs ꝙ necesse ē ignorato motu ignorare nāꝫ: pꝫ hoc: q: in diffōne nāe pōit mot sic pꝫ in 2o vbi diffiniebat nā p motū: mō nulla diffō pōt cognosci: nisi oia q̄ ponunt in illa diffōne cognoscant. ꝛ nullū diffinitū pōt pfecte cognosci nisi p ei diffōnē: ḡ nō pt cognosci nā: nisi cognoscat mot. Sed aduertēdū est ꝙ iste ppositiones multū differūt ignorato motu necesse est ignorare nām: ꝛ necesse est ignorato motu ignorare nāꝫ: pa est diuisa: 2a cōposita ꝛc. Adhuc iste multū differūt necesse est ignorato motu ignorare nāꝫ: ꝛ necesse est motu ignorato ignorare nām: q: in pa iste terminus mot supponit distributiue: postq̄ sequit istū terminū ignorato includenteꝫ negationē: ꝛ in 2a hic termin mot non supponit distributiue: postq̄ nō sequit aliquē terminū ipm distribuentē. ꝛ adhuc iste multum differūt: necesse est ignorato motu ignorare nām: ꝛ necesse est ignorato motu nām ignorare q: in pma iste termin nā nō suppōit p re quā significat absolute sed cū appellatiōe rōnis vel ꝯcept isti termini nā. In 2a aūt supponit p illa re quā significat absolute sine tali appellatione. ꝛ ad vidēdū ista clarius: p supponō aliquas suppositiōes logycales. 2o ponā ꝯnes de quesito.

Quantum ad pm fit pa suppositio: oēs negatiōes: vel oēs termini icludētes negationē ꝯfundūt terminū sequētem se mobiliter nisi aliqd sincathegorema ipediat: pꝫ ista suppositio ex logyca. 2a suppositio ꝙ hoc vbū ignoro icludit negationē: pꝫ q: ignoro est idē qd nō cognosco ecce clare negationem. 3a suppositio ꝙ ista vba cognosco: itelligo ꝛc. faciūt terminuꝫ sequētē se supponē nō absolute p re quā significat sed cū appellatiōe rōnis vel ꝯcept illi termini pp h dꝫ cōcedi ista in casu veniētē cognosco: ꝛ negari ista cognosco veniētē: q: aliqs hñs in mēte sua ꝯceptū entis cōeꝫ oib entib p istū ꝯceptuꝫ quodlibet ens mūdi cogscit ꝛ p ꝯñs p istū ꝯceptū veniētē cognoscit: ꝛ tñ si talis nō cogscēt diffōnē veniētis: ille nō cogsceret veniētē q̄uis veniētē cogsceret: vñ ista cognosco veniētē significat ꝙ cognoscā aliqd: qd est veniēs: fm aliquā rōnē: fm quā dr veniens. 4a suppō ꝙ ly necesse aliqñ reddit sensuꝫ diuisuꝫ: aliqñ sensum cōpositū ꝛ qñ sic vel sic pꝫ ex logyca. 5a suppō propositio in q ponunt duo ablatiui in designatiōe cōi consequētie pōt exponi per vnā cōditionalē sicut ista. ignorato motu ignoratur natura: ꝛ hoc de primo principali.

Quantū ad 2m artim fit hec pa ꝯ ꝙ hec ē falsa ignorato motu necesse est ignorare nām: pꝫ h q: valet vnā ꝯditionalē cui añs pōt eē verū ꝯñte existēte falso sic dicebat in illo argumēto. 2a ꝯ ꝙ hec ē falsa necesse ē motu igrato igrare nāꝫ: pꝫ h: q: aliquē motū q forte fit rome possum ignorare: ꝛ tñ cogscere nāꝫ p vnū aliū motuꝫ: ḡ falsum est ꝙ necesse sit motu ignorato ignorare nām. 3a ꝯclusio: necesse est ignorato motu ignorare naturā: pꝫ hoc q: hec est necessaria si nō cognoscit mot nō cognoscit nā ꝛ ecōuerso pꝫ: nā ꝙ cognoscat nā ē per diffinitioneꝫ nāe: in qua ponit mot. si illa nō pōt cognosci nisi cognoscat motus: ḡ. Ecce quō differūt necesse est motu ignorato ignorare nām: ꝛ necesse est ignorato motu: ignorare nām: in pma ly motu nō distribuit. In 2a autē distribuit: patet q: ly ignorato per vnā suppositioneꝫ includit negationē: ꝛ per aliā omnis terminus distribuibilis sequens terminum includentem negationem distribuitur: nisi aliud sincathegorema ipediat: modo hic nullum aliud sincathegorema ponitur precedens. 4a conclusio non est necesse ignorato motu naturam ignorare: patet hoc quia postq̄ cognita est natura: per motum potest dimitti cognitio motus: ꝛ natura vlterius cognosci ꝛ de ea cōsiderari: ꝛ finaliter virtus vltimarū duarum conclusionum stat in hoc: ꝙ ad hoc ꝙ ista sit vera cognosco naturam requiritur ꝙ cognoscam aliquā esse naturam ꝛ in mente mea sit conceptus nature: hoc ē cōceptus cui subordinatur iste terminus natura ad placitum institutus in significando: sed in isto conceptu includitur conceptus motus: ergo nō possum habere ꝯceptū nature perfectum: nisi habeam cōceptum motus: ꝛ per ꝯsequēs nō possum cognoscere nām: nisi cognoscaꝫ motum: nihilominus nām possuꝫ cognoscere absqꝫ hoc ꝙ cognoscā motum: q: ad hoc ꝙ hec sit vera: nām cognosco: nō requiritur ꝙ in mēte mea sit ꝯceptus nature hoc est ꝯceptus cui hic termin nā subordinat in significādo. nām eni possum cognoscere nō conceptu cui hic terminus natura subordinatur in significando: sed per vnum alium conceptum: cui hic terminus ens: vel hic termin sba: vel aliquis alius terminus nō connotans motum subordinaretur

in significando. Ex hoc infero ꝙ hec ꝯñtia est negāda: si nō cognoscit motus: nā nō cognoscit: patet q: possibile est ꝙ nō cognito motu nā cognoscatur q̄uis tñ nō cognoscat esse nā. 2o infero ꝙ ista ꝯñtia est bona: si nō cognoscit motus nō cognoscit nā: patet: nā hꝫ dicta nō cognito motu nō cognoscit aliqd esse nā pp hoc ꝙ ly cognoscit facit istū terminū nā stare pro re quā significat nō absolute: sed cū appellatiōe rōnis seu ꝯceptus huius termini nā: in qua icludit ꝯceptus ipsius mot: ꝛ igitur nō possum ignorare aliqd eē nāꝫ nisi in ordie ad motuꝫ.

Ad rationes principales dico ꝙ pma est p prima ꝯclusiōe. Ad 2am q̄uis nāꝫ eē sit per se notū: hoc est: nō est difficile ad iuestigandū: tñ ad hoc ꝙ cognoscat aliqd esse nā: opꝫ ꝙ cognoscat motus: ita ꝙ quum Ar. dicit nām esse per se notū intelligit ꝙ nō est difficile iuestigare nām eē. Ad 3am illa bñ probat ꝙ nā pōt cognosci nō cognoscēdo motū ꝛc. Ad q̄rtā dico ꝙ q̄uis effect sint notiores suis causis cognitione q: est: tñ cause sunt notiores cognitione pp qd: ꝛ ita ex cognitione q: est effectuū possum deuenire in cognitionem pp quid effectuū: ꝛ talis circulatio in diuersis generibus cognitionū nō est impossibilis ꝛc. Ad q̄ntā dico ꝙ bñ pbat ꝙ nā pōt cognosci nō cognoscēdo motum: sed tñ nō cognoscit nām eē nām: quia cognoscat motus. Ad sextā dico: ꝙ hic termin quies ꝯnotat motum ex eo ꝙ quies est carētia motus cū aptitudine ad motuꝫ: ꝛ nō pōt cognosci nā per quietē nisi cognoscat p motū: ex eo ꝙ nō pōt cognosci quies nisi cognoscat motus: q̄uis quies possit cognosci nō cognoscēdo motum. Ad 7am pncipia cognoscēdi sūt principia eēndi: verū est pncipia cognoscēdi pp qd: mō motus nō est pnm cognoscēdi nāꝫ pp quid: sed solū q: est: sed nā bñ est pnm cognoscēdi motū pp quid. ꝛ igit nā bñ est pnm essendi motus: nō eni existēte nā existeret motus. Ad octauā qñ dicit: qui vnuꝫ nō itelligit nihil itelligit: itelligit qui ad minus nō itelligit vnū nihil itelligit recte: sicut qui nō hꝫ vnū denariuꝫ: nullū denarium habet: ꝛ ita itelligit Ar. ꝛc.

Tex. cōmēti. vj.

Diuisio autem fm vnūquodqꝫ ꝯñs hoc quidem esse ꝛc. Q. ō. ij.

Queritur 2o vtrū diffō mot sit bōa scilꝫ motus est act entis in poa: fm ꝙ i poa. Et arguit ꝙ nō: q: motus nō est aliqua diffō bōa: ꝯñtia tenet: antecedēs pbat: q: motus est de gñe accidētis: sed p Ar. 7o methaphysice solius sbe est diffinitio. 1o ꝯfirmatur hoc: cuius est demōstratio illi nō debet eē diffō: sed ipsius mot est demōstratio: est eni passio ipsius mobilis demōstrabile de ipso: ḡ ipsius motus nō est diffō: maior est nota: ex p posterior: ꝛ minor iam declarata est. 3o illud qd nō est i aliquo vno gñe nō debet diffiniri motus est hmo: ḡ maior nota ē ex eo: ꝙ ois diffinitio bōa debet ꝯstare ex gñe: ꝛ dña: minor pꝫ: nā mot est i trib gñib. s. i quātitate q̄litate: ꝛ vbi. Sic ḡ pbatuꝫ est ꝙ mot nō dꝫ diffiniri. 2o pbat ꝙ diffō pdicta nō ē bōa: q: bōa diffō debet eē ꝯuertibilis cū suo diffinito: sꝫ pdicta diffō nō ē ꝯuertibilis cū motu: ḡ maior est topica ꝛ cōiter ꝯcedit: minor pꝫ: q: pdicta diffō alijs a motu cōpetit: pꝫ: nā cōpetit aie. aia eni est act entis i poa. est enim act corporis physici organici vitā hñtis in poa. Silr cōuenit albedini remisse: que tñ nō est mot: nā albedo remissa isti subiecti ē act entis qd qdē ens est i poa ad albedinē itēsam: silr ꝯuenit tēpori: silr ꝯuenit doctrinatiōi. ꝛ assensui p Ar. in lra: q tñ nō est mot. 2o illa diffō nō ē bona: in qua ponuntur opposita: sed ista diffinitio est hmo: patet hoc: q: i ea ponitur act ꝛ poa: que sūt opposita: sic ḡ dupliciter pbatū est: ꝙ ista diffō nō est bona: motus est act entis ꝛc. Deide 3o pbat ꝙ mot nō sit act: nā per Ar. in 2o de aia actus ꝛ pfectio sūt idē: sed mot nō est pfectio: ḡ ēt nō est actus. assumptū pbat ex eo ꝙ motus est tēdētia ad pfectionē. 2o nā mobile mouet vt fiat in actu: mō si motus eēt act mobilis. nō oporteret ꝙ mobile moueret vt fieret in actu: postq̄ iaꝫ est in actu p motū. 4o pbat ꝙ mot nō sit actus entis in poa: nā si sic tunc ens in poa sicut est mā pma posset esse fm mot: sed hoc est falsum: falsitas pꝫ ex eo: ꝙ opꝫ ꝙ fm sit ens in actu: per hoc eni mot differt a trāsmutatiōe nāli: ꝯñtia tenet postq̄ eēt actus entis in poa. 2o q: motus est act entis in actu: ḡ nō in poa: ꝯñtia videt tenere: postq̄ nō est ideꝫ ens in actu: ꝛ ens in poa antecedēs pꝫ q: ens est act mobilis: sed mobile est ens in actu: cū sit cōpositum ex mā ꝛ forma. 5o pbat ꝙ nō sit actus entis in poa ex eo ꝙ ly fꝫ qd est reduplicatiuū: ꝛ cū reduplicatio reduplicet de omni sequeretur ꝙ motus esset actus entis in omni potētia quod est falsum: ergo ꝛc.

In oppositū vult Ar. in isto 3o vbi dicit predictaꝫ diffinitionē esse bonā. In ista qōne p premittā aliqs suppōnes. 2o rñdebo ad q̄sitū. Tex. cō. 6.

Quantū ad pmū: sit ista pma supposito ꝙ ad omnē motū requirit mobile: ꝛ cuꝫ hoc aliq̄ dispositio fꝫ quā illud mobile se habeat aliter ꝛ aliter fꝫ prius ꝛ posteri: hoc pꝫ inductiue: ꝛ de mobili alterationis ꝛ diminutionis ꝛ de motu locali. 2a suppositio ꝙ mobile pōt se hēe ad illā dispositionem tripliciter: vno mō: ꝙ simplr careat illa dispositione: ita ꝙ nihil adhuc habeat de ea. 2o mō ꝙ habeat illā dispositionē complete. 3o mō dr esse in actu pmixto potētie per talē dispositionē ex eo ꝙ iā hꝫ aliqd in actu de illa dispositiōe: ꝛ est in poa ad residuū: verbi gratia: sicut qñ aq̄ simplr frigida nullū habēs gradū caliditatis dr esse in pura poa ad caliditatē qñ vo hꝫ totā latitudinē caliditatis dr eē in actu cōpleto per caliditatē: qñ vo est tepida dr esse in actu pmixto potentie per illā caliditatē quā tunc habet. 3a suppositio ꝙ qñ aliqd mobile est in pura potētia ad aliquā dispositionē: nōdum dr mot: fm illā dispositionē: vnde quādo aqua est in pura potentia ad caliditatē nōdū dicit calefacta: nec calefieri fm eā: nec moueri: similiter quando aliquod mobile est in actu cōpleto per aliquā dispositionem ēt nō dicit moueri fm illā: verbi gratia: vt quando aliquod subiectū hꝫ caliditatē in summo non dicit fieri nec moueri: fm illaꝫ caliditatē. 4a suppositio: ꝙ quū aliquod mobilē habet parteꝫ de aliqua dispositione: fꝫ quā potest esse motus: pōt se habere dupliciter. vno mō ꝙ nō sit in cōtinuo acquiri plus ꝛ plus de ista dispositione: verbi gratia: vt quādo aliquod fm habet gradū caliditatis ꝛ quiescit sub illo: sic ꝙ nō est in continuo acquiri plus ꝛ plus de caliditate tunc iterum illud subiectum nō dicit moueri fm illam qualitatem. Aliomodo ꝙ illud subiectum habens partem de illa dispositione continue sine interruptione: habet plus de ista dispositione: tunc illud subiectū dr moueri fm istam dispositionē: nā tunc illud subiectū cōtinue se hꝫ aliter ꝛ aliter fm istaꝫ dispositionem fm prius: ꝛ posterius. Et notanduꝫ est ꝙ ad finem ꝙ iste dispositiones posite extendunt se non solum ad motum deperditionis: sed etiā ad motū acquisitiōis debet capi dispositio: prout extēdit se nō solū ad dispositiones positiuas: verum etiam priuatiuas.

Quantum ad scōm pono istam questionem ꝙ predicta diffinitio motus est bona: probatur: quia per eam explicite ostenditur totus conceptus: cui subordinatur hic terminus motus in significando: patet hoc: nam per hoc ꝙ dicitur motus est actus entis in poa exprimit ꝙ mobile nō dr moueri i illā dispositionē ad quā est in poa pura: ꝛ pp h dr act: talis eniꝫ

dispōsito nō dr actus ipfi⁹ mobilis: posteq̄ mobile est adhuc in pura po⁹ ad istā dispōnē. ¶ Silr exprimit q mobile hz illā dispōnē nō dr moueri qñ dr ee in actu cōpleto: z hoc notat p hz q dr act⁹ entis in po⁹: vnde ad hoc q aliq̄ mobile dicatur moueri fm aliquā dispositionē requiritur q partim sit in actu fm istā dispositionē z ad residuum in potētia: per hoc autē qd dicit fm q in potentia exprimit: q ad hoc q aliquid dicat moueri fm aliquā dispositionē non sufficit q ptim sit in actu fm illā dispositionē: z ptim in potentia: sed cū hoc requirit: q quoz hz ptem de illa dispositione sit in ptinua tendētia z in continuo acquiri plus: z plus de illa dispōne: quia ergo p predictā diffinitionē motus: sufficiēter pōt cognosci: qñ aliquid dicat moueri fm aliquā dispositionē: z qñ non. ergo videt q predicta diffinitio sit valde bona. vñ quoz dr motus est actus entis in potētia: fm q in po⁹ valet tātum dicere qñ aliq̄d mouet actu: hz aliquaz dispositionē: z caret aliqua eiusdē generis: cui ista imediate post hz acgrenda: z hz aliquā: qua imediate ante hoc caruit: vel magis ppie loquēdo imediate ante hoc caruit aliq̄: quā mō hz: z imediate post hoc habebit aliquā: qua mō caret. ¶ Notandū est q figs vellet istā diffinitionē extēdere ad generationē z corruptionez ppie dictā: pōt dicere q gencratio est actus entis in po⁹: fm q in po⁹ fm q illud ens in potentia. s. mā ante hoc immediate caruit isto actu: puta forma: quā modo hz: z corruptio esset act⁹ entis in potētia: fm q caret aliquo actu: quem imediate ante hoc habuit. ¶ Credo tñ q ppie fm intentionem Ar. extendat ad imitationes tēporales diuisibiles hz q sunt augmētatio: diminutio: alteratio: mot⁹ localis z c.

Ad rationes principales: ad pmaz solius sbe debet esse diffinitio: intelligitur de diffōne pure gdditiua: cū hoc tñ bene stat q termin⁹ de gñe accidentis possunt eē diffones exprimentes quid nois: z talis est diffinitio motus. ¶ Ad scōaz cuius est demonstratio z c. dico q aliqui⁹ dicim⁹ esse demōstrationē: vno mō sicut conclusionis: z sic illi⁹ cui⁹ est demonstratio nō debet esse diffinitio. Allio mō tanq̄ termini in cōplexi demonstrabilis de aliquo: z sic cuius est demonstratio bñ est diffinitio: saltē exprimēs qd nois. ¶ Ad aliam dico q̄uis motus sit in trib⁹ generib⁹: tñ bene habet vnū genus sup analogū. s. actus: vnde in predicta diffōne ponit ly actus loco gñis. ¶ Ad aliam dico q imo illa diffinitio est puertibilis cū motu. z qñ dr de anima dico q q̄uis anima sit act⁹ entis in potentia non tñ fm q in ptinua tendentia ad aliud eiusdē generis cū anima acgrendū: z sic deficit sibi hoc mēbrū: fm q in potentia: silr albedo remissa subiecti gescentis sub ea nō dicit motus: z pp defectū illi⁹ mēbri fm q in potentia. ¶ Ad aliā dico q cū actus z potentia nō referunt ad idē nō sunt opposita: z sic est in predicta diffōne motus: vñ mobile mouetur fm aliquā diffonē: tunc dicit esse in actu fm dispositionē quā hz: sed dicit esse in potētia fm dispositionem acquirendā eiusdē generis cum dispositione acquisita. ¶ Ad aliā dico q mot⁹ q̄uis sit tendentia ad perfectionē cōpletam: tñ bene est perfectio incōpleta: z sic ēt actus incōplet⁹. ¶ Ad aliā dico q mobile bene mouet vt sit in actu cōpleto. cū hoc tamē stat q cū mouetur est in actu incōpleto. ¶ Ad aliā illa bene probat q mot⁹ nō est act⁹ entis in pura potentia: sicut est mā prima: sed bene est act⁹ entis in potētia ymixta modo quo dictū est. ¶ Ad aliaz dico q bene verū est q mot⁹ est actus entis in actu sball: sicut ipsi⁹ cōpositi: cū quo bene stat q idē ens est in potētia ad dispositionē actualē qua caret. ¶ Ad aliaz dico q illa bene producet si ly secundum non teneretur specifice specificat z denotat motū ēt actū entis in potentia fm q est in vlteriori tendentia ad aliquid acgrendū eiusdē generis: cū illo qd iam hz: z per qd iam est in actu.

¶ Tex. cōmēti. xv.

¶ Et motus quidem actus videtur ee: imperfectus autem z c. Dō. iij.

Tertio quero vtrū de nūo eoz que sunt: alia sūt permanētia: alia successiua: z arguit pmo: q nihil sit permanens: sed quodlibet sit successiuū pter pmā cām: quia sicut prius dicebat omnia preter primā cām dependent in fieri a prima cā z in cōseruari: sicut lumen a corpore luminoso: sed modo sic est q cōtinue fit aliud z aliud lumē a corpore luminoso. z nullū est pmanens: q quodlibet preter primā cāz fit continue a pma cā: z q nullā sit permanēs idez in nūo: sed bene fm spēm. ¶ 2° probat q nullū sit ens successiuū nihil est cuius ptes nō sunt: sed ens successiui ptes non sunt: g maior nota est ex eo q ad cuiuslibet entis esse requirunt partes eius esse: z hoc si habeat ptes. ¶ Minor pz: qz successiui vna pars est preterita alia futura: mō qd preteritū est nō est: silr qd futurū est nō est. ¶ 3° nihil qd sit dicit eni qd sit non est: sed que dicunt entia successiua continue fiunt ex eo q eoz esse: est eoz fieri: g nulla entia successiua sunt. ¶ 4° omne qd est in instanti pñti est: sed entibus successiuis repugnat esse in istāti pñti propter hoc q repugnat partibus eius esse simul: qz vna est preterita z alia futura: mō preterito z futuro repugnat simul ee: z confirmatur qz entia successiua nunq̄ sunt nisi qñ fiunt: ergo si entia successiua possunt esse in instāti: ēt possunt fieri in instāti cqd est contra illam diffinitionez motus. s. motus est acquisitio partis post partem in tempore z c.

In oppositū est Ar. in isto 3° vbi vult: q quelapis z lignū: z quedā successiua: sicut dies z annus. In ista qōne pmo pono distinctiones. 2° cōclusiones. ¶ Notandū tñ: q notanter formo qōnē sub hac forma. Utruz de nūo eoz que sunt alia sint pmanētia: z c. non sub hac. Utrū de nūo entiū: quedā sint permanētia z c. qz non de omni termino significatiue accepto de quo est verificabile esse: est verificabile ens statim patet hoc de noie exercitus significatiue accepto bene verificat esse sed nō ens: qz q̄uis hec sit vera exercitus est: tñ hec est falsa exercitus est ens: z ita ponentes motū nō esse aliud a reb⁹ pmanentibus: sed esse ipsas res pmanētes taliter z taliter se hīe ad invicē nō cōcedunt: motus est ens: q̄uis bene p̄cederent de nūo eoz que sunt: sed nō de nūo entiū z forte talē differētiā denotās Ar. sepe dicit de nūo eoz que sunt z nō de nūo entiū: quā differētiā multi nō aduertētes capiūt indifferēter vnū modū loquendi pro alio: z ita silr bene cōcederem esse qō est ens: est sba vel accidēs: z negarē ista omne qō est: est sba: vel accidēs: nā significabile complexe est: z tñ nec est sba nec accidēs: nec hoc est ō Ar. ex eo q nō ponit istam diuisionē: omne qō est: est sba vel accīs: hz ista: oē qō est ens: est sba: vel accidēs: z hec bona est.

Quantum ad pmū fit prima distinctio q aliqd esse permanēs possumus imaginari tripliciter: pmo mō esse pmanēs simpliciter. s. fm ei⁹ sbaz totaliter q̄z fm eius dispositionē: isto mō forte nihil est permanēs: nisi pma cā. 2° aliqd pōt imaginari esse pmanēs totaliter fm eius sbam: sed nō fm eius dispositionem: sicut celū: q̄uis totaliter manet idē fm eius sbam: tamen qz ptinue mouet: dicit nō manere idē hz eius dispositionem. 3° pōt imaginari aliqd esse pmanēs partialiter fm eius sbam: sed nō totaliter: nec ēt fm eius dispositionem vt alia z plante: que augent: z diminuunt: z consimilia. ¶ 2ª distinctio aliquid potest imaginari simpliciter successiuū: tam fm sbam q̄z fm eius dispositionē: verbi gratia: sicut sol. a prima cā fieret: z fieret recte ad modū

ad quem

ad quē secana ptinue fluit. ita q nihil de preexistenti maneret. Allio modo pōt imaginari successiuū fm qd: vt qō fm aliquā eius partē maneret z fm aliā corrūperet: z fieret sicut in casu augmentationis: vel diminutionis animalis vel plante: vel aliquid huiusmodi.

Quantū ad 2ᵐ: sit pma pclusio q nō iplicat pradictione: q sba aliqua sit simplr successiua: hoc est q de termino sbali successiue significatiue accepto verificet ly ens simplr successiuū: pz qz non implicat cōtradictionē: imo forte ita est q sol. ptinue fit: vel producit a pma cā recte sicut lumen vel spēs colonis: vel visibilis ptinue est alia z alia imago: seu spēs: sic ptinue sol. ē aliꝰ z alius hō ita q fm istā qōnē sicut depēdet in cōseruari a pma cā: ita dependet in fieri: nihil omnīno tenendo. sic cōiter solet teneri: q q̄uis quodlibet ens qō est a pma causa cōseruet ab ea: tū nō ptinue fit ab ea: sed posteq̄ factuz est semel: amplius pceruat in sui esse. ¶ 2ª pclusio: q nulla sba est simplr successiua: pbat: nā omnis sba vel est potētia vel aliqñ incepit esse: si dicat primū: tunc nō est simpliciter successiua: si scōm: tunc incepit per gñationē: tunc fuit terminus gñationis: z per pñs si eēt simplr successiua: tunc post illā gñationē: q: incepit esse cōtinue fieret z gñaret: z sic nō fuisset terminꝰ completus gñationis: qd ē falsum. ¶ 3ª pclusio eodē mō aliqua accidētia nō fūt simpliciter successiua: pz hoc: q aliter nō terminaret motus: z mutationes q̄z est falsum de caliditate: z frigiditate z huiusmodi: nā posteq̄z agens: puta calidū: assimilat sibi aliquod passum: nō amplius ista caliditas pducta in passo pducit: sed pmanet absq; hoc q cōtinue adhuc fiat: z fiat. ¶ 4ª pclusio: multe sbe sunt successiue fm qd pz de animalib⁹ z plantis: quā augent: z diminuunt z c. ¶ 5ª pclusio silr aliqua accidentia sunt successiua fm qd: pz: si aliq̄ albedo: vel caliditas: ex vna pte fieret z ex alia pte desineret. ¶ 6ª pclusio: q aliqua accidentia dicuntur simplicia simpliciter successiua: pz hoc de sono: q: sonus est vna q̄ litas sensibilis: que cōsequit motū: z nō gñatur nisi mediante motu: z sic se hz: q pars pmo⁹ gñata: nō manet cū sequente recte sicut pars motus pterita nō manet cū futura: silr sic est de curuitate quā aliqs baculus incurvat plus z plus est alia z alia curuitas: nec peristens manet cū sequente. ¶ 7ª pclusio q in aliqb⁹ pmanētia sunt eiusdem spēi cū successiuis: q: si aliqua curuitas eēt pmanēs sicut sunt multe: illa esset eiusdē spēi cū curuitate successiua. ¶ 8ª pclusio: q aliq̄ sunt successiua: que nō habēt aliqua eiusdē spēi pmanentia: pz hoc de motu: sono: z tempore: nullus enim motus est permanēs: nec tempus: vnde tempus sic fluit q impossibile est arestare: ergo z c.

Ad rōnes principales ad primā pz: qō sit dicendum fm pclusiones positas. ¶ Ad secūdā hoc non est z c. dici pōt q aliqd nō est: cuius partes nō sunt: pz hoc de deo: z intelligentijs: vnde deus est: z tñ nulla eius pars est. verū aliter dr de habēte partes q ad hoc q de entib⁹ pmanētib⁹ verificet esse: requirit q ptes eoz sint. sed ad hoc q entia successiua sint: nō requirit q ptes eoz sint: sed q vna succedat aliā sicut pterituz futuz. Ex hoc ad argumētū aliter pōt dici: q dato aliquo successiuo: sicut vna die: cuius vna medietas: sit a. z alia b. p totū diem: cōcederē q a. z b. sunt: z tñ neganda est pntia. ergo per totū diē pcedendū est a. esse: z b. esse: puta medietates. ¶ Ad 3ᵐ: qñ dicit: qd sit nō est: lō intelligit de pmanentib⁹: vnde quā domus sit nō est: nō aūt in successiuis vnde ad hoc q aliq̄ entia successiua sint requirit q cōtinue fiant q̄diu sunt: vñ eoz esse ꝓsistit in eoz fieri. ¶ Ad quartā. oē qō est in instāti presens est: ¶ Rādeō q ly instās presens: pōt denotare aliquod indiuisibile: vel aliquod diuisibile eo modo quo dicimus diē esse presentem: tunc dico negando dicit qō est: est in instāti pñti: accipiēdo instans pmo modo. Sed accipiendo presens 2° mō: pro ut denotat aliquod diuisibile quātū placet magnū vel parum pcedendū est q oē qō est in instāti pñti est. z sic pcedendum est q motus est in instanti presenti z c.

¶ Tex. cōmēti. xvj.

¶ Mouetur autem z mouens omne: sicut dictum est z c. Dō. iiij.

Veritur cōsequēter 4° vtrum ista sit pcedenda: motus ē: arguit pmo q nō. hoc nō est cōcedendum: ad qō sequit q̄dictio: sed ad istā motus est: sequitur q̄dictio: g maior: nota: minor: pbat: nā sequit motus est: g motus factus est: vñ de quocunq; est vez dicere q est z q nō fuit ab eterno: vez est dicere q ipsum factū est: z sequit vltra motus factus est: ergo motus nō est: z sic ad motū esse sequit ipm esse: z nō esse: z q ista pñtia teneat: motus factus est: g mot⁹ nō est: pz qz de successiuis sicut est mot⁹. z ozatio q̄z cito est verū dicere q facta sunt: tā cito nō sunt. vnde q̄z cito est verū dicere lectio est facta: vel sermo est factus: tū cito nō ē. ¶ 2° sequit motus est: g mot⁹ fit: pñtia tenet: q: entia successiua sicut sunt motus nō sunt nisi qñ fiūt: z vltra: motus fit g motus definit ee: pñtia tenet ex eo q qñ entia successiua tendūt ad ee simul tendūt ad nō esse: sicut pz de tempore: z vltra motus definit ee: g mot⁹ non est: pñtia tenet ex eo q definit debet exponi per remotionē de presenti: z p positionē de preterito: z sequit a pmo ad vltimū mot⁹ est: g mot⁹ nō est: pñtie intermedie pbate sunt esse bone. ¶ 3° nā sit c. vnus motus cuius vna medietas sit a. z alia b. tūc si aliqñ vez est dicere: q c. mot⁹ est: tunc ēt aliqñ est vez dicere: q a. z b. sunt: pñtia tenet ex eo q a. b. nō sunt aliud q̄z c. q falsum: sed pñs est falsum. ex eo q nunq̄ qñ erit b. erit a. ex eo q a. z b. sibi inuicē succedūt: g qñ a. prima medietas est adhuc nō est b. 2ª sed adhuc est futura. z silr qñ b. est: nō est a. sed est preterita. ¶ 4° nullus tot⁹ motus est: sed ois mot⁹ est tot⁹ motus: g nullus motus est: z per pñs nō est pcedendū tanq̄ vez: q mot⁹ est: maior est nota: ex eo q nullius tot⁹ mot⁹ vna ps est cū alia: minor: pz ex eo q mot⁹ est quodda ptinuū: vnde ois mot⁹ ē de nūo ptinuoz. ¶ 5° nihil mouet: g nullus mot⁹ est: pñtia tenet: añs pbat: q: si aliqd moueret: vel moueret i loco i quo eēt: vel in loco in quo nō eēt. nō pōt dici p^m: ex eo q mot⁹ saltē localis est qñ mobile acgrit sibi locū: quez non hz: nec ēt pōt dici 2^m: ex eo q nihil mouet in illo in quo nō est. ¶ 2° nā dicit Ar. in 4° physicoz tractatu de tpe: q de tpe nō habem⁹ nisi nūc. mō q nō ē possibile motū eē in nunc sequit: q hec nō est pcedenda motus est: ergo.

In oppositū est Ar. in hoc 3° vbi vult q mot⁹ est actus mobilis mō q̄z est act⁹ mobilis est simplr: siue mot⁹ ponat aliud eē a reb⁹ pmanētib⁹ siue nō: vi q pcedendū sit: q mot⁹ fit: sic pcedit q res pmanēs est: silr aūt si ponit q fit aliud a reb⁹ pmanētib⁹ puta fluxus: vel aliqd hz: nō min⁹ pcedēdū ē de motu q̄z pcedimus de tpe q fit: sed de tpe pcedim⁹ q fit: pcedim⁹ eni ista dies est: septimana est: mō oiuz istaz ppositionū subiecta: sunt noia tēpoz preterita: nō min⁹ pcedendū est: q mot⁹ est: posito adhuc q mot⁹ fit qdā fluxus distinct⁹ a reb⁹ pmanētib⁹ q̄z fit pcedendū q ozatio est: sz de ozatōe pcedim⁹ q est. g. maior est nota: q: ista ozatio est ens successiuū. nec ptes ei⁹ sunt sil scōz q: nec ptes motus: qñ eni pferī subiectū nō dū pferī pdicatū: z ecōuerso: mō sbm z pdicatū sunt ptes orationis: minor pz: naz cōiter pcedim⁹ aliquā ozationē esse falsam: z aliquā veram: sed hō nō ēt pcedendū: si nulla ozatio eēt: z tō ad videndū qualiter de terminis rerū successiuarū: significatiue acceptis: verificat hoc vbū est 2° adiacēs: vez est q hoc verbuz est significat instās indiuisibile vel tēpus ꝓsens: vñ aliq po-

Tex. cō. 16.

fuerũt in tpe esse instãs idiuisibile: ſm alios: hoc vbũ est. ℘significat illud instãs: sed q; ponere talia indiuisibilia est fictitiũ: vt postea videbit io ꝓcedendũ est: q; verũ est q; hoc vbũ est ℘significat tps ꝑsens: qõ sic se hz: q; quũ conuertim⁹ nos sup vnã ptẽ cl⁹: alia dicim⁹ eẽ futurã vel preteritã: sed quũ ꝙuertimus nos sup totũ illud tps: dicim⁹ quslibet eius ptẽ eẽ ꝑntẽ. verbi gratia. sit c. dies hodierna: z fit a. p⁹ei⁹ medietas: z b. 2ª: tũc si nos ꝙuertim⁹ nos sup a. dicim⁹ b. esse futurã. Si vo sup b. dicim⁹ a. eẽ preteritã. Si vo sup totũ c. dicim⁹: tam a. q̃z b. esse ꝑns: z hz hoc ꝓcedẽdũ est: q; in eodẽ tpe fo⁹. currit. z fo⁹. nõ currit: hz tñ diuersas ptes illi⁹ tpis z tali tpe ꝑnti possum⁹ vti quãtũlibet magno: vel puo sic pz ſm oẽm modũ loquẽdi: vt si cut dicimus in ꝑnti die: aliqñ in ꝑnti septimana: z sic de alijs aliqñ dicim⁹ in ꝑnti tpe: vel in isto tpe viget talis: vl talis opinio: vnde ibi ꝑns tps capit ꝓ maiori tpe q̃z sit annus: vel sint duo anni. Nota tñ quo ad nostrã loquelã solem⁹ capere tps ꝑns pro isto tpe: pro quo ꝑrim⁹ aliqñ sermonẽ vel oratione q̃uis ꝑ maiori q̃tũlibet posset capi. ¶ Isto notato pono ista ꝓclusiones: q; siue mot⁹ sit fluxus distinct⁹ a reb⁹ pmanẽtib⁹ siue nõ ꝓcedendum est: q; mot⁹ est: pz q; si nõ videret ex eo eẽ: q; ptes eius sibi inuicẽ succedũt nec vna manet cũ alia. s. prior cũ posteriori: sed nõ pp hoc: q; q̃uis ẽt sic sit de tpe: tñ ſm cõez modũ loquẽdi bñ ꝓcedim⁹: q; tps est: sicut dictũ est. ¶ 2° nã Alr. cõcedit q; motus est sensibile cõe: mõ hoc nõ eẽt: niũ esset ꝓcedendũ motũ esse: nã qõ nõ est: nõ est sensibile cõe. ¶ 3° calefactio est: g̃ mot⁹ est: ꝑntia tenet ab iferiori ad superi⁹ affirmatiue: ratio ꝑbat: nã calefactio est actio: vel passio: naz genus vere ꝑdicat de sua specie affirmatiue: sed actio z passio est gen⁹ ad calefactionẽ: g̃ ꝓcedendũ ẽ q; calefactio est actio: vel passio: z per ꝑns ꝓcedẽdũ est q; calefactio est: er eo q; a vbo est. 3° adiacẽte ad vbũ est 2ª adiacens affirmatiue est bona ꝑntia: q̃z nõ est ipedimẽtum alicui⁹ determinationis diminuẽtis vel distrahẽtis: hz sic est in ꝓposito: g̃. ¶ 4° nã in phya nãli supponẽdũ est: q; aliqd mouet z q; aliqd est motũ: sed ad hoc sequit: q; in phia nãli supponit q; mot⁹ est: nã sicut sequit albũ est: g̃ albedo est: ita sequit motuz est: g̃ mot⁹ est. g̃ fiẽ supponit vnũ: ita reliquũ. ¶ 5° si nullus mot⁹ esset: nihil moueret: ꝑns falsum: nã cõter ꝓcedim⁹: q; celũ mouet: ratio pz a simili: q; si nulla eẽt albedo: nihil eẽt albuz. ¶ Adhuc ista q̃z nõ querit vtrũ mot⁹ dicat aliquã entitatẽ distinctaz a reb⁹ pmanẽtib⁹ vel nõ: vel vtr; ꝓcedendũ sit: q; mot⁹ dicat aliquã entitatẽ successiuã: puta fluxũ: vel nõ: hz visuz est q; motus est qualitercunq; fit ẽ.

Ad rationes ꝑncipales ẽ. ad ꝑmaz nego istaz ꝑntiã: motus est: g̃ mot⁹ fact⁹ est: sed bñ ꝓcedo ista: mot⁹ est g̃ mot⁹ fit: vnde p hoc successiua differũt a pmanẽtib⁹: q; pmanẽtia q̃n facta sunt: tũc ſũt: licet nõ q̃ndoq; fiunt: tũc sunt: vñ post q̃z hõ fact⁹ est tunc est: sed sic non est de successiuis: quia quaz cito facta sunt nõ sunt: sic dicebaz de oratione: z de sono: vñ sonus q̃z cito fact⁹ est: nõ est: sed entia successiua q̃n fiunt tũc sunt: vñ esse mot⁹ in ꝓtinuo fieri: est vnũ post aliud. ¶ Aliter pot dici mot⁹ est. g̃ mot⁹ fact⁹ est: verũ est ſm ptẽ: sed nõ ſm totũ: vnde q̃n dicim⁹ mot⁹ est: tunc ꝙuertẽtes nos sup vnã ptẽ eius z nõ sup aliã dicim⁹ illã aliã esse ꝑteritã vel futurã factã vel fiendã: si enim ꝙuertim⁹ nos sup posteriorẽ: dicimus ꝓiorẽ eẽ factã: si aũt ꝙuertim⁹ nos sup ꝓiorẽ: dicimus posteriorẽ esse fiendã: si vo sup totalẽ motũ dicim⁹ tam ꝓiorẽ q̃z posteriorẽ esse vnã post aliã. ¶ Ad secũdã mot⁹ est. g̃ mot⁹ definit eẽ: nego ꝓntiã: q; non dicim⁹ motum definere esse nisi q̃n ꝓmo totaliter factus est: z quando dicebaz q; fiẽ mot⁹ tendit ad esse: ita tẽdit ad nõ eẽ: cedak: z negak. g̃ definit eẽ: q; ita ꝑbaret q; ante q̃z res incꝑeret eẽ: defineret eẽ: q; sicut tendit ad esse. ita tẽdit ad nõ esse: post eẽ: vnde sicut antichristus tendit ad esse: vel sicut est tendentia antichristi ad esse: ita est tẽdentia antichristi ad nõ esse post eẽ: z tñ nõ dicimus iam q; antichristus desinat esse. Aliter pot dici: ꝓcedo motus est: g̃ motus definit eẽ: verũ est ſm ptem: sed nõ ſm totũ: nec ex hoc ꝙcludit q; mot⁹ sit: z nõ sit. ¶ Ad tertiã cõcedo q; a. z. b. sunt ꝓncipaliter z b. tũ post a. Et q̃n dicebat q̃n a. est: nõ est b. dico imo q: isto tali tpe in quo est c. mot⁹: tam a. q̃z b. sunt: verũtñ si capiam⁹ partẽ illius tpis in qua est a. medietas adequate ꝓ tpe ꝓsenti: tũc bene ꝓcedim⁹ q; a. z b. nõ est: z econuerso de b. z suo tpe si a. capiaz totale in quo est; tali c. motus: dico q; cõcedendũ est q; tam a. q̃z b. est: licet vnũ post aliud. ¶ Ad quartã nullus tor⁹ motus est: nego: naz capiaz totale ꝑtẽs in quo est totalis c. motus: ꝓ tẽpore ꝑntiã: dico q; in illo tẽpore ꝓncipaliter est motus c. Et si diceret eẽ motus: stat in continuo fieri vnũ post aliud: dico q; si ly post denotat aliquod tẽpus: vltra illud: tẽpus in quo est c. motus totalis: nego q; tũc c. mot⁹ est in cõtinuo fieri vnuz post aliud. Si tñ post denotat mihi tempus intrinsecũ tẽporis mensurãtis c. motum totalem: bene cõcedo: nec est cõtra dicta. ¶ Ad qntã nihil mouet: nego: z q̃n dicit vel in loco zẽ. dicit q; in loco totali in quo est per totale tẽpus mensurans motuz: verbi gratia: si fo⁹. cras iret ad curiam Romanã per. 10. dies: tunc moueret in illo totali spacio ſm longitudinẽ: qd est infra hinc z curiã romanã: z tunc vlterius dicemus: q; per illud totale tẽpus fo⁹. occuparet illud totale spaciũ per partes tñ post partẽ. vlterius dicerem q; si cõtinue eẽt in motu: cõtinue eẽt in loco maiori se: z nunq̃ in loco sibi equali: aliter enim quiesceret z nõ moueret nec in scã: z sic de alijs: ex hoc pz ad scm argumẽtũ de quo plus patebit postea. ¶ Ad vltimã q̃liter sit intelligẽdũ. s. de tpe nõ hẽmus nisi nunc: videbit⁹ postea in 4° huius.

¶ Ter. cõmẽti. xxiij.

¶ Quid qdẽ igitur motus sit: z vniuersaliter: z ſm ptẽ ẽ. Qõ. v.

Veritur nunc 1° vtrũ motus alterationis sit res distincta a qualitate que acquiritur: z a q̃litate que deperditur: z ab alterabili cui talis qualitas acquiritur: vel depdit. Et arguit ꝓmo q; sic. Illa que sic se habẽt q; vno corrupto reliquum manet distinguunt abinuicẽ: sed sic est de alteratiõe z prędictis: z aliquo eoz: g̃ maior nota: z minor ꝑbat: q; in calefactione aque: calefactio que est alteratio corrũpit: quũ caliditas acquisita manet: z sic ſm cui talis caliditas est acquisita. ¶ 2° ens successiuũ z ens pmanẽs distinguũtur abinuicẽ: sed alteratio cum sit ens successiuũ: qualitas autẽ ad quã est alteratio: est res pmanens: z sic alterabile: g̃ maior nota: minor ꝑbat: q; in calefactione aque calefactio dicit ens successiuũ: caliditas aũt z aqua dicunt entia pmanẽtia. ¶ 3° calefactio est gnatio caliditatis: immo gnatio caliditatis nõ est alterabilis: nec ẽt caliditas: quia aliter gnationis esset gnatio. qd est cõtra Alr. 4° huius. Ter. cõ. 10

¶ 4° nam ꝓprie dicimus alterato est velox vel tarda: sed nõ ꝓpria dicimus qualitatem: ad quam est alteratio esse velocem vel tardam: nec ẽt ſm alterabile esse velox vel tardum. ergo. ¶ Quinto nisi alteratio diceret rem distinctam a qualitate z ab alterabili: sequitur alterationẽ nõ differre a creationem õ hoc est falsum: falsitas patet: sed consequentia ꝓbat: nam alteratio z creatio nõ differunt penes habere subiectũ ꝓsuppositũ: z nõ habere ſm ꝓsuppositũ: nã aliqua creatio hz bene ſm ꝓsuppositũ: sicut aliqua creatio animę intellectiue: illa cui ꝓ supponit corpus humanum ꝓsuppositum: nec etiam differunt penes hoc q; alteratio est temporalis: creatio non: sed sicut alteratio fit in tempore ita creatio potest fieri in tempore

ri in tpe: vnde si deo placeret ipse posset creare vnã rem successiue: z tpaliter: creando vnam eius partẽ post aliã. ergo vbi in alteratiõe nõ poneret fluxus superadditus: qui nõ poneret in creatiõe: nõ videret eẽ distinctio inter alterationẽ z creationẽ. ¶ 6° arguit auctẽ cõmẽtatoris. qui distiguẽs motũ: dicit q; motus pot capi dupliciter vno mõ ꝓ forma: seu ꝑfectione ad quaz est mot⁹: seu que per motũ acquirit. Illo mõ ꝓ fluxu vel via ad istaz form⁹: vel ad istã ꝑfectionẽ: z dicit vltri⁹ q; ꝑncipalis acceptio motus est verior. sed a est famosior. Et dicit vltra q; mot⁹ in p⁹a acceptiõe est in trib⁹ ꝑdicamẽtis. s. quãtitate: q̃litate. z vbi. In 2ª aũt acceptiõe eius est in ꝑdicamẽto passiõis. Ex his dictis cõmẽtatoris videt q; motus alteratiõis sit gdaz fluxus superadditus z distinctus a ꝑfectione seu for⁹: que per motũ alterationis acquirit seu abijcit: vel a ſbto cui talis alteratio acquiritur vel deperditur.

In oppositum arguitur sic. auctẽ Alr. z alia auctẽ cõmẽtatoris. s. ire ad calorez quod dãmõ est calor. Ex quo videt calefactionẽ nõ eẽ aliaz rem a calore qui acquirit. ¶ 2° auctẽ Alr. in isto tertio mot⁹ nõ est aliqd ꝑter res ad quas ẽ mot⁹. ¶ Rñdeo ad istã qõnez ponẽdo talẽ ꝙnem q; ad alterationẽ nõ requirit aliquis fluxus distinctus a q̃litate: que acquirit vel abijcit: z a ſbto cui talis q̃litas acquirit: vel abijcit. verbi gra ad calefactionẽ nõ acquirit res distincta: que sit fluxus distinct⁹ a caliditate z ab alterabili. ꝑbat sic calefactio pot saluari absq; omni fluxu superaddito. g̃ ꝙclusio vera ꝑntia tenet ex eo q; frustra saluat per plura qõ pot saluari per paucioza: per Alr. ꝓ⁹ hui⁹: ratio pz: q; quãcũq; re circunscripta a ſbto: z a caliditate posito hoc solo: q; caliditas acquirat illi ſbto per partẽ post partẽ: saluatur calefactio que est hmõi alteratio. g̃ non est necesse ponere talẽ fluxũ superadditũ q̃litati z alterabili. ¶ 2° ad idẽ: nam si poneret talis fluxus superadditus: hoc maxime videret pp hoc q; sine tali fluxu: nõ posset saluari successio in motu alterationis: sed ostẽdo q; pot: z per ꝑns frustra ponit talis fluxus: vñ talis successio potest saluari posito hoc solo q; alterabile imediate tñ hoc aliquã q̃litatẽ habuit quã modo non habet z imediate post hoc habebit aliquã q̃litatez eiusdẽ gẽis: quã mõ nõ habet. modo ad hoc nõ requirit aliquis fluxus superadditus: q; hoc potest saluari solo posito q; alicui subiecto ꝓtinue per partez post partẽ acquirat. ¶ 3° ad saluandũ mutationẽ subitam nõ oportet ponere aliquid tale superadditũ formę z materie. ergo nec hoc oportebit ad alterationez: ꝑntia tenet: q; non videt maior esse ratio hic z ibi: ratio ꝑbatur: nam hoc solo posito: q; mã non habeat aliquã formaz: quã imediate ante hoc habuit saluat mutatio subita. ꝓpter hoc q; hoc solo posito saluatur materiã aliter: z aliter se habere: per aliquod ſm se totum acquisitũ primo: q̃z imediate ante hoc se habuit. ¶ Quarto si ad alterationem: sicut ad calefactionem requireret talis fluxus distinctus a caliditate que acquirit ab alterabili: ille de nouo produceretur: sicut caliditas. ergo sicut talis fluxus requitur ad productionẽ caliditatis: ita ad productionem talis fluxus requiritur vnus alius fluxus. z sic in infinitũ. si autem dicatur q; talis fluxus ꝓducitur ab sq; alio fluxu sibi supaddito: ita dicam: q; in alterationẽ sicut in calefactiõe caliditas: que ꝓduct⁹ etiã pot sine tali fluxu ꝓduci: z per ꝑns nõ requirit talis fluxus superadd⁹ ad alterationem: ita q; sine hoc q; ponamus huiusmodi fluxum posset saluari: q; subiectum alteratur continue: aliter z aliter se habet per formam: que sibi per partem post partem acquiritur: non est necessariuz ponere huiusmodi fluxum. sed forte quia aliquo casu posito non implicante contradictionem non videtur hoc posse saluari motu locali talem fluxum superadditum: non autem in motu alterationis: de hoc postea videbitur clarius.

Ad rones ꝑncipales. ad primã q̃n dicit mot⁹ alterationis corrũpitur: dico q; ista debet exponi: q; hec ꝓpositio desinit eẽ vera: mot⁹ alteratio nis est: q̃n tñ hec nõ desinit esse vera: alterabile: est nec silr hec qualitas est. verbi gratia in calefactione aque ẽquis qualitas. s. caliditas que partibiliter acquirit sit illa calefactio. tñ illa qualitas manebit q̃n ipsa nõ manebit calefactio: z ideo nego istã de virtute sermonis calefactio corrũpitur: q̃n caliditas manet: q; caliditate manente ipsa bene desinit eẽ calefactio: post q̃z ante erat calefactio. z sic tur tunc hec desinit esse vera: calefactio est q̃uis illud qd erat calefactio: nõ desinat esse. ¶ Ad secundã cuz dicit: q; calefactio est res successiua z. dico q; hoc debet intelligi q; hoc nomen calefactio: significat aliquã rem nõ absolute: sed cõnotando vnã eius prẽ cõtinue acquiri post aliaz: sed q; hic terminus caliditas nõ hz talẽ ꝓnotationẽ: nos dicim⁹ q; calefactio est ens successiuũ: caliditas ꝛ. supponit ꝓ eadẽ re: z lo solet dici q; caliditas z calefactio bñ sunt idẽ realiter: non tñ ſm diuersas diffinitiones exp⁹: mẽtes qd nos: z cõsimili mõ glosant auctes si que fiant cõtra dicta significãtes ens successiuũ differre a pmanente. ¶ Ad tertiã: calefactio z. cõcedo q; gnationis bñ ẽ generatio: z vlterius dico q; Alr. in 5° physico: z nõ negauerit talẽ ꝓpositionẽ tanq̃ falsam: sed tanq̃ improprią: sic negaret ista: figura est figurata. pp hoc q; est predicatio denominatiua: z tñ predicatũ nõ ꝓnotat aliqd aliud q̃z cõnotat ſm: qd tñ requirit ad predicationẽ denominationis ꝓpriã. ¶ Ad quartã dico q; caliditas hz istaz rõnẽ ſm quã dr caliditas: nõ ꝓprie dicit velox vel tarda sed bñ ſm istã rõnẽ ſm quã dr calefactio: nec hoc est contra dicta. ¶ Ad qntã dico q; ab q; hoc q; ponam⁹ talem fluxũ superadditũ: adhuc alteratio differet a creatiõe: q; alteratio est q̃litas q̃ per partẽ: ante prez ab agẽte nãli educit de potẽtia mãe. creatio aũt nõ fit ab agẽte nãli q̃z supnãli: nec per eductionẽ alicuius de po⁹ mãe: sed per iductionẽ ẽ. ¶ Ad auctẽ cõmẽtatoris q; aliqñ accipit motus ꝓ forma. z dico q; ipse non notauit aliud nisi q; res ad quas dr eẽ mot⁹: possunt significari p noia nõ ꝓnotãtia illas res ꝓtinue per ptẽ post partẽ acquiri: z talia nomina quedã sunt de ꝓnto q̃litatis: z quedã quantitatis. Quedaz vo vbi. Allo mõ q; ille res possunt significari p noia cõnotantia q; per ptẽ post ptẽ ꝓtinue ille res acquirunt z talia noia sunt in ꝑdicamẽto passionis: vel etiam actionis: mõ cũ ista significat nõ significat esse talẽ fluxuz rem ſupadditaz rebus pmanentib⁹: vbi gratia. illa res ẽt que est caliditas pot significari per hoc nomen caliditas: vel per hoc nomen calefactio: quãdo significat per ꝑ nomen caliditas: tunc nõ denotat q; sit in cõtinua tendẽtia z acquisitione vni⁹ ptis post partẽ in aliquo ſbiecto: sed q̃n significat per hoc nomen calefactio: tũc denotatur q; sit in ꝓtinuo fluxu: z acquisitione vni⁹ ptis post aliã: seu q; cõtinue successiue: z nõ sic vna pars eius cõtinue acquiratur alicui subiecto. z hoc cõmentator notauit per ꝑdictam auctoritatem. z non plus ẽ. Qõ. vj.

Consequenter quero: vtrum ſm Alr. z eius cõmẽtatorẽ ad hoc q; aliqd moueatur localiter requirat aliq̃ res: que sit gdaz fluxus distinctus a mobili z loco. Et arguit ꝓmo sic: z sp̃aliter q; sit res distincta a mobili ꝑ: naz Alr. dicit 3° huius: q; motus est in fieri vnũ post aliud: hz hoc ita ꝙuenit motui locali sicut alijs motibus: mõ nec mobile nec locus est in fieri vnũ post aliud: ergo hz Alr. nullã istoz ẽ motus localis: z ꝑ ꝑns: q̃n aliqd mouet localiter acqrit aliqd distinctũ ab ipso mobili z loco. ¶ 2° nã per Alr. z cõmẽtatorẽ: motus localis ẽ ens successiuũ: sed nec mobile nec locus est ens successiuum: ergo. ¶ 3° motus localis mensuratur tẽpore per Alr. z cõmentatorẽ Ter. cõ. 15.

quarto huius: sed locus ꝛ mobile non mẽsurantur tempore: ergo q2 partes eoꝝ nõ diuidunt̃ partib⁹ temporis. ¶4° ẜm Ar. ꝛ cõmẽtatorẽ mobile ꝛ loc⁹ sunt in instãti: sed mot⁹ nõ est in instãti ẜm eos: ꝛ ẜm veritatem: ğ. ¶5° mot⁹ localis fit a mouẽte: sed nec loc⁹: nec mobile fit a mouente: ğ mot⁹ localis: nõ est mobile: nec locus: maior pꝫ: quãdo aliqs ꝑĳcit aliquẽ lapidẽ sursum. ¶6° nã ẜꝫ Ar. in isto 3° motus est actus entis in po^a: mõ hoc est veruꝫ de motu locali: sicut de alĳs motib⁹: sed mõ nec loc⁹: nec mobile est act⁹ entis in po^a: ğ. ¶7° ẜm Ar. 2° de anima: motus localis est sensibile cõe: modo nec mobile nec loc⁹ est sensibile cõe: ğ. Ex his videt̃ ꝙ quñ aliqđ mouet̃ localiter: ꝙ ẜm intentionẽ Ar. ꝛ cõmentatoris: mobili acquirat̃ aliqua res: que nec est mobile: nec locus. Deinde pbatur spãliter: ꝙ ẜm intentionẽ Ar. ꝛ cõmẽtatoris mot⁹ localis nõ sit ipm mobile ꝑmo: q2 ẜm eos: motus est actus mobilis nihil aũt est actus suiipsius: ğ. ¶2° q2 ẜm cõmẽtatorẽ: motus est de essentia termini ad quẽ: hoc eñi dicit̃ in qnto huius: sed mobile: nõ est de essentia termini ad quẽ: ğ. ¶3° nam ẜm Ar. ꝛ cõmẽtatorẽ motus localis est in mobili subiectiue: mõ nihil est in seipso subiectiue: ğ. ¶4° nõ ponat̃ ꝙ aliqđ graue puta terra ꝑĳciat̃ sursum: tunc pbo ꝙ iste mot⁹ nõ est illa terra: nã iste mot⁹ est violentus terre ẜm Ar. sed terra nõ est violenta sibi ipsi ẜm eundem: ğ terra nõ est ille motus. plures rõnes pñt fieri: quaꝝ solutiones patebũt ex solutionib⁹ argumentoꝝ factoꝝ. ¶Deinde pbat̃ ẜm veritatẽ: ꝙ motus nõ sit mobile: nec locus: nã posito ꝙ forma quecunq̃ separet̃ a mã: ꝛ tunc illa mã moueret̃ localiter: tunc si ille motus eẽt illa mã: ꝛ cũ motus sit actus entis in po^a sequeret̃: ꝙ materia esset actus: sed hoc est falsuꝫ: q2 ponit̃ pura po^a: nec ẽt põt dici ꝙ ille motus sit locus: q2 ille mot⁹ esset subiectiue in illa mã. sed locus nõ: q2 locus est extrinsec⁹ locato. ¶2° nã posito ꝙ mũdus fieret vnũ ɔ̃tinuũ: quo facto deus volueret illũ circulariter: ab oriẽte vsus occidens: vel moueret ẽt totũ mundum motu recto: tunc ex quo mũdus mouet̃: ꝛ nõ alio motu ꝙ̃ motu locali: ꝛ adhuc qlicunq̃ motu: oporteret ꝙ aliter se haberet ꝙ̃ prius se habuit: sed nõ aliter se haberet ad aliqđ extrinsecũ: sicut patet de se: cũ nullum tale sit: ğ oporteret habere se aliter ad aliquod intrinsecum: ita ꝙ nũc hẽret aliqđ: qđ prius non habuit in casu pdicto: hoc non posset saluari: nisi poneremus aliquẽ fluxũ inherentẽ ei de nouo acquisitũ: per quẽ se haberet aliter ꝙ̃ prius. ex eo ꝙ nihil põt se hẽre aliter in se ipso: nisi aliquid sit deperditum: vel acquisituꝫ.

Tex.cõ.6.

Tex.cõ.18. tertĳ phy.

In oppositũ arguit̃ sic si ad hoc ꝙ aliquid moueret̃ localiter ꝛc. sequeret̃ ꝙ motus esset mot⁹ ꝛ ali⁹ ꝛ alius: ꝛ sic in infinituꝫ: pbat̃ ɔ̃ntia: q2 talis fluxus poneret̃ in mobili subiectiue: cum motis nobis mouent̃ oĩa que in nobis sunt: talis mot⁹ moueretur localiter sicut ipm mobile cũ ad hoc ꝙ aliquid moueat̃ localr̃: reqrat̃ talis flux⁹ supadditus mobili: tũc talis mot⁹ moueret̃ mediãte alio motu: ꝛ sic in infinitũ: ğ videtur: ꝙ nõ sit ponẽdus talis fluxus distictus a mobili: nã sic nõ implicat ɔ̃dictionẽ res quaꝝ vna est in alia vnam cõseruare: ꝛ aliã annihilari: mot⁹ localis põt ɔ̃seruari: tã mobili ꝙ̃ loco annihilato: ꝛ sic eẽt mot⁹ localis: ꝛ tamen nihil moueret̃ localiter. ¶3° deus põt aliquã reꝫ de nouo creare: qua creata põt ipsaꝫ mouere localiter absq̃ pductione alicui⁹ rei noue: mõ hoc nõ posset si semper ad hoc ꝙ aliqđ moueat̃ localiter requirat̃ fluxus inherens mobili. ¶4° nã dicit cõmẽtator ꝙ mot⁹ est de eẽntia termini ad quẽ: mõ in motu locali: nõ est aliqs termin⁹ ad quẽ: ꝙ̃ locus: ğ videt̃ ꝙ mot⁹ localis nõ sit res distincta a mobili ꝛ loco. ¶5° quies nõ est res distincta a re qescente: ğ nec mot⁹ a mobili: añs ɔ̃cederet Ar. ꝛ cõmẽtator. ꝛ ɔ̃ñtia vr̃ tenere a sili: q2 ex quo ita quies est sensibile cõe sicut motus: videt̃ ꝙ sic nõ est res distincta a quiescibili: nec motus a mobili. ¶6° nõ est ponẽda pluralitas entium sine necessitate: per Ar. p° huius peccatũ est fieri p plura ꝛc. sed nos possumus saluare motuꝫ localẽ absq̃ h̃ ꝙ ponamus h⁹ fluxũ supadditũ mobili: ğ. ¶7° ad hoc ꝙ aliqđ moueat̃ localiter: nõ reqrit̃: nec debet poni h⁹ fluxus: ğ assumptũ pꝫ q2 per hoc ꝙ mobili successiue est in alio loco: possum⁹ saluare ꝙ ipm moueat̃ localiter absq̃ supadditiõe talis fluxus: ğ ꝛc. de ista qõne forte aliter pt dici ẜm ista que essent admittẽda: ẜm Ar. ꝛ cõmẽtatorẽ. ꝛ ẜm ista que essent admittenda ẜꝫ veritatẽ: de p° videbimus nũc: de scđo videndũ ẽ in qõne sequẽti imediate ꝛc.

Tex.cõ.41

Quantũ ad p^m opꝫ ante oĩa supponẽ qd nõis moueri: ꝛ qd nõis moueri localiter: vñ moueri est ɔ̃tinue ꝛ successiue aliter se hẽre nũc ꝙ̃ ꝑus se hũit: mouerĩ vo localiter est successiue ꝛ ɔ̃tinue eẽ in alio loco supposita imobilitate loci: quã ɔ̃cedit Ar. in 4° huius. Isto supposito sciendũ est ꝙ de ista qõne aliq tenuerunt ꝙ ẜm Ar. ꝛ cõmẽtatorẽ nõ põt aliqđ moueri localiter sine fluxu distincto a mobili ꝛ loco. Alĳ aũt tenẽt ꝙ posset sine h⁹ fluxu: ꝛ de nũo istoꝝ qdã dixerũt: ꝙ ad hoc ꝙ aliqd dicat̃ moueri localiter: sufficit ꝙ ɔ̃tinue se habeat aliter ꝛ aliter ad vnũ aliud corpus. ¶Alĳ aũt dixerũt ꝙ ad hoc ꝙ aliqđ moueat̃ localiter requirit̃ ꝛ sufficit ꝙ mobile fiat in alio loco ꝙ̃ ꝑus. sed ambo isti modi dicẽdi deficiũt: ꝑm⁹ eñi deficit: q2 ita sequeret̃ ꝙ ita quiescens moueret̃: sicut illud qđ in rei veritate mouet̃. sed hoc ẽ falsuꝫ ɔ̃ñtia pbat̃: q2 sit a. vnũ corpus qescẽs. ꝛ sit b. vnũ corpus qđ moueat̃: tũc ita se hꝫ aliter a. ad b. sicut b. ad a. ğ si ex h̃ aliqđ corpus diceret̃ moueri. ꝙ aliter se hẽret ad aliud corpus ꝙ̃ ꝑus se habuit: ita a. qescẽs moueret̃ sic b. Nec secũdus modus dicẽdi sufficit: ꝙ aliqđ corpus posset esse: mõ in vno loco: ꝛ postea in alio loco: absq̃ hoc ꝙ moueret̃ localiter: ꝙ̃uis bñ mutet̃ localiter: vnde deus posset ponere vnũ corpus nũc in vno loco: ꝛ postea ipꝫ mouere ꝛ ponere in alio loco absq̃ motu locali: dico ğ aliter: vt mõ mihi apparet: ponẽdo istã ɔ̃ñe: ɔ̃ illã ꝑmam opinionẽ: que ponit h⁹ fluxũ supadditũ. ¶Et sit ista ɔ̃. ꝙ ẜꝫ illa que admisissent Ar. ꝛ cõmentator ad h̃ ꝙ admoueat̃ requiritur ꝛ sufficit mobile. ꝛ loc⁹. ꝛ mouẽs. non tñ ista absolute: sed ꝙ mobile cõtinue ꝛ successiue fit in alio. ꝛ alio loco supposita imobilitate loci. quam supponerent Ar. ꝛ cõmẽtator: nec reqrit̃ talis flux⁹ supaddit⁹: ꝛ arguo p rõnem eorũmet: que pbãt: ꝙ i motu alteratiõis possumus saluare sine tali fluxu mobile ɔ̃tinue aliter ꝛ aliter se hẽre ꝙ̃ ꝑus se habuit. ğ in motu alteratiõis nõ ẽ ponẽdus talis flux⁹ supadditus mobili ꝛ forme que acqrit̃ vel deꝑdit̃. ita arguã in ꝑposito: cũ aliqđ mouet̃ localr̃ possumus ɔ̃tinue saluare ꝙ ipm aliter ꝛ aliter se hẽat absq̃ tali fluxu supaddito: ğ nõ opꝫ ponere talẽ fluxũ supadditũ añs pbo: ꝛ suppono ꝙ ad oẽm motũ localẽ reqrat̃ mobile. 2° ꝙ ad cõem motũ localẽ reqrat̃ loc⁹: oẽs iste suppositiones patẽt ex qd nõis moueri localiter: istis duob⁹ positis: mobile p h̃ ꝙ ɔ̃tinue est in alio ꝛ alio loco: hꝫ se ɔ̃tinue aliter: ꝛ aliter absq̃ h̃ ꝙ ponat̃ talis flux⁹: ğ ꝛc. Sed dices vltima spera mouet̃ localr̃: ꝛ tñ nõ possum⁹ saluare: ꝙ ɔ̃tinue se hẽat aliter ꝛ aliter: pp h̃ ꝙ sit in alio ꝛ alio loco: ex quo nõ ẽ i aliquo loco: ğ vr̃ ꝙ si hẽat alr̃ p fluxũ talẽ ꝛc. Et ad h̃ dico: ꝙ vltima spera nõ mouetur localr̃ ẜm se totã collectiue sumptã: pꝫ h̃: q2 ɔ̃tinue manet i eodẽ loco: nihilomin⁹ sic sibi cõpetit eẽ in loco: ita ꝛ ẽt sibi cõpetit moueri localr̃ rõne ꝑtiũ. mõ sic ꝑtes mouent̃ localiter ꝛ ɔ̃tiue se hñt alr̃ ꝛ alr̃ nõ p aliquẽ fluxũ eis supadditũ: sꝫ pp h̃ ꝙ ɔ̃tiue sũt i alio ꝛ alio loco: ꝛ sic pꝫ ad rõnẽ illã.

Ad rõnes ꝑncipales. ad ꝑmã mot⁹ ẽ in fieri: dico ꝙ p h̃ Ar. nihil aliud voluit dicẽ nisi ꝙ quñ aliqđ mouet̃ ɔ̃tinue se hꝫ alr̃ ꝛ alr̃ ꝙ̃ ꝑus se habuit: vt si aliqđ mouet̃ localr̃ ɔ̃tinue ẽ in alio ꝛ alio loco: ita ꝙ p istã auctẽ bñ ɔ̃uincit̃ ꝙ ad positionẽ loci ꝛ mobilis absolute

[illegible]

Quo.vij.

Utrum admittentes casus diuinos oporteat ɔ̃cedẽ ꝙ mot⁹ localis sit alia res a mobili ꝛ loco: ꝛ arguit̃ ꝙ nõ p rõnes scđas p 2ª pte qõnis precedentis.

In oppositũ argũ: nã admittẽtes h⁹ casus

[illegible]

ret vn⁹loc⁹:vltia spa volueret:motu eodē q̄ mō mouet: ꝛ tñ tūc diceret moueri localr:ꝫ ptes ei⁹in ꝯuexo:ꝑm q̄ nūc nō dr̄ moueri localr. Sꝫ diceres:ex istis dictis seq̄tur q̄ nō oīs mot⁹ē localis vl' alteratiōis:ꝛ sic de silib⁹ qđ est falsuꝫ. ℭRn̄demur:ꝯcedēdo h̄:ꝫ tñ dic q̄ nō pp̄ h̄ seq̄t q̄ plēs sint spēs mot⁹ q̄ȝ tres cōputādo motū augmēta tiōis ꝛ diminutiōis sil':q꞉ oīs mot⁹ mobilis ē eiusdē spēi cū motu locali:vl' alteratiōis:vel diminutiōis:vñ cuꝫ to/ talis mūdus fact⁹ vnū ꝯtinuū moueret ab oriēte:v̄sus oc cidēs q̄ȝuis mot⁹ ei⁹ nō sit localis.tñ ē eiusdē spēi cū motu locali:vñ ly locale ē qđā denoīatio extrīseca ipsi⁹ mot⁹:sic albū:vl' nigrū ipi⁹ sb̄e:vñ posito q̄ sor.ñ eēt aliq̄ colore:co lorat⁹ ꝛ plato eēt alb⁹ adhuc sor.ꝛ plato essent eiusdē spēi sic ip̄posito:motus totalis mūdi sic facti vnū ꝯtinuū q̄ȝ/ uis ñ sit local:ē tñ eiusdē spēi cū motu:quē vocam⁹ localē.

Ad rōnes

ad p̄mā.seq̄ret q̄ mot⁹ eēt mot⁹.ꝛ sic in īfinitū:negat ꝯn̄tia:ꝛ quum dicebat:si mot⁹ eēt talis flux⁹ tūc eēt i mobili:ꝯcedo:ꝛ quū diceba tur:ḡ moueret:pt dici q̄ sic:ꝫ h̄ eēt p accñs.s.pp̄ h̄ q̄ mo bile i q̄ ē mouet:ꝛ pp̄ h̄ nō opꝫ motū sibi supadditū eē q̄ mouet. ℭAd 2ᵃᵐ dico q̄ ñ magis ē icōueniēs q̄ mot⁹ lo calis ꝯseruet mobili ꝛ loco ānihilato:q̄ȝ q̄ albedo ꝯser/ uet ꝛ nihil sit albū:nec ex h̄ seq̄t motū localē eē mobili.ꝛ loco ānihilato:ꝫ bñ seq̄t motū eē q pri⁹ fuit localis.ꝛ mō nō mobili ꝛ loco ānihilato. ℭAd 3ᵃᵐ de⁹ pt creare aliq̄ȝ rē de nouo.ꝛ illā mouere absq꞉ oī p̄ductiōe alteri⁹ rei de nouo:nego h̄:q꞉ iplicaret ꝯdictioneꝫ q̄ de⁹ mouēt aliq̄ȝ rē p moueri eiusdē spēi cū moueri localr absq꞉ p̄ductiōe alicui⁹ rei noue:mō de⁹ pt facē q̄cq̄d fieri nō implicat ꝯdi ctionē:ꝫ nō pt facē qđ iplicat ꝯdictioneꝫ fieri. ℭAd 4ᵃᵐ mot⁹ ꝛc̄.rñdet h̄ p distictionē cōmētatoris itelligēdo ipaꝫ sic v̄ba sonāt:q̄ mot⁹ accipit dupl'r:vno mō p fluxu forē fluētis. Alio° p forā fluēte:p̄ mō ñ ē de eēntia termini ad quē:ꝫ bñ 2° mō:vñ i motu locali forā fluēs dr̄ locus seu spaciū:cui⁹ vna ps acq̄rit post aliā. In motu aūt altatio/ nis forā fluens dr̄ q̄litas q̄ successiue acq̄rit altabili:ꝛ in motu altatōis:idē ē flusus ꝛ forā fluēs:ꝫ nō i motu loca li:vt pꝫ ex p̄cedētib⁹. ℭAd 5ᵃᵐ dico q̄ nō est sile de q̄ete ꝛ de motu:q̄es eni ē p̄uatio.mot⁹ aūt quoddā positiuum. ℭAd vltimā dico:nō necesse ē pōere h⁹ saltē volētes ad mittere casus diuinos:ꝛ q̄uo sit necesse patet ex dictis.

ℭ Tex.cōmēti.xxviij.

ℭ Et dubiū aūt manifestū est:q̄ est mo tus in mobili ꝛc. Q.ō.viij.

Queritur 8° vtꝫ mot⁹ sit subtiue in mobili:vl' i mouēte:ꝛ ar/ guit p̄ q̄ i mouēte:q꞉ i illo ē mot⁹:qđ mo/ uet:ꝛ mutat:ꝫ oē mouēs quū mouet:vl' in cipit mouē mouet:vl' icipit moueri:ḡ ma ior ē nō:ꝛ mior pbat:q꞉ quū aliqđ mouēs mouet ꝯtinue se hꝫ alr ꝛ alr:ex eo q̄ p̄ fac̄ ipꝫ mobile eē i vno loco:ꝛ postea i alio.cōsili mō argr̄ de mouēte alta/ tiue silr quū aliqđ mouēs icipit mouē:tūc icipit alr se hr̄e ex eo q̄ tūc nō mouet:ꝫ p⁹ mouebit:cū ḡ moueri sit ꝯti/ nue alr ꝛ alr se hr̄e vr̄ q̄ mouet mouēs. ℭ2° sic se hꝫ q̄es ad q̄escēs:ita se hꝫ mot⁹ ad mouēs:ꝫ ita ē q̄ q̄es hꝫ se i q̄e scēte subtiue:ḡ mot⁹ i mouēte subtiue:ḡ nō i mobili. ℭ3° mot⁹ ē i illo:qđ denoiat:ꝫ mot⁹ denoiat mouēs:ḡ mot⁹ ē i mouēte:ḡ nō i mobili.maior ē nō a silr:q꞉ albedo ē i pa riete quē denoiat:minor pꝫ:q꞉ dicim⁹ q̄ mouēs mouet. ℭ4° act⁹ ē i eo cui⁹ ē act⁹:ꝫ mot⁹ ē act⁹ mouēt:ḡ. ℭ5° actō ē i agēte ꝛ nō i passo.ḡ mot⁹ ē i mouēte ꝛ nō i motō:ꝯn̄tia ꝫ ex eo q̄ p Ar.i isto 3° actio ē iēpabilr cū motu:ꝛ silr p auctorē sex p̄n°ꝝ oīs actio ē i motu.añs pbat:q꞉ actio de noiat agēs:ꝛ nō passum:ergo est in agēte ꝛ nō i passo pp hoc q̄ sic denoians est in eo qđ denominat:ergo ꝛc̄.

Tex.co.18. **In oppositū** ē Ar.i isto 3° q̄ vult q̄ mot⁹ ē sb̄ie ctiue i mo¹¹.s.in eo qđ mouet. Et

silr dicit p̄ ⁊ꝝ:q̄ mot⁹ ē bñ mouētis:ꝫ nō i eo. Et pbat rō ne:q꞉ mot⁹ nō ē i mouēte ꝑm q̄ mouēs:q꞉ sic seq̄ret q̄ oē mouēs moueret:ꝫ h̄ ē fim:q꞉ ē dat mouēs imo¹¹:ꝯn̄tia tꝫ ex eo q̄ ly ꝑ reduplicat ꝓ oī:ex h̄ relinq̄t q̄ mouēs ē i mo¹¹:ꝛ nō i mouēte ꝑ q̄ mouēs. ℭIn q̄ōne p⁹ vidēdū ē đ q̄ aliq̄r tāgebat i p̄ arg⁹:vtrū i q̄lꝫ agēte oporteat po nere dispōnem supadditam. 2° vidēdū est de quesito.

Quantū

ad p̄ᵐ scīēdū:q̄ qđdā ē agēs imuta¹ᵉ ꝛ in corporeū:qđdā vo mutabile ꝛ corporeū. ℭAlia distictio agētiū mutabiliū ꝛ corporeorū qđdā ē qđ i agēdo nō repatit:sicut ē celū.sol illuminās ista iferiora: qđdā vo ē qđ i agēdo repatit:sic calidū:frigidū:ꝛ h̄mōi. ℭTūc sit p̄ᵃ ꝯ:ad h̄ q̄ agēs imutabile agat:nō opꝫ i ipꝫ ponere aliquā dispōnē supadditā ꝑm quā agat:pꝫ h̄ de p̄ᵃ cā:q̄ agit aliq̄d absq꞉ h̄ q̄ pōat aliq̄d sibi supadditū: ex eo q̄ ē eēntia:oīno simplex. ℭ2ᵃ ꝯ:ad h̄ q̄ agēs muta bile corporeū:qđ i agēdo nō repatit agat:ñ opꝫ ponē i ipso aliq̄ȝ dispōnē sibi supadditā pꝫ de sole:q̄ nō agēt i ista iferiora illuminādo:nisi i ipso pōeret lux q̄ ē qđā q̄litas sibi supaddita:ꝛ ꝑ quā diffūdet circa se lumē. ℭ3ᵃ ꝯ:ad h̄ q̄ tale agēs agat nō opꝫ ponē i ipo aliq̄ȝ nouā dispōnē q̄ȝ pri⁹ nō hūit:pꝫ h̄:nā q̄ sol suo lumīe calefaciat ista iferio ra nō opꝫ q̄ aliq̄ȝ hr̄at dispōnē nouā:q̄ pri⁹ caruit:vñ ad h̄ suffic̄ sol lux ꝛ calefactibilia.ꝛ q̄ debite sint approxiᵃ. Sꝫ dicēt aliq̄s ꝯ pōat q̄ sor.de nouo sit gñat⁹:ꝛ calefiat a sole:tūc sol alr se hꝫ q̄ȝ pri⁹ se hūit eo q̄ mō calefacit sor.ꝛ p⁹ nō calefec̄ ipꝫ.mō nō pt alr se hr̄e q̄ȝ p⁹ se hūit:nisi sit ali q̄d sibi supadditū:vl' sibi āmotū:ꝫ daꝫ ē q̄ nihil ē amo tū a sole:ḡ. ℭ2° nā sol nō calefac̄ ista iferiora nisi moueat localr:ꝫ mot⁹ local' ē dispō supaddita:ḡ. ℭRn̄det ad p̄ᵐ q̄ nihil itrisece se pt hr̄e alr ꝛ alr q̄ȝ p⁹ nisi sit sibi aliq̄d su padditū:vl' aliq̄d ab eo remotū:nihilomin⁹ pt se hr̄e alr ꝛ alr q̄ȝ p⁹ denoīatiōe extrīseca nō q꞉ ipꝫ sit mutatū:ꝫ ali q̄d aliđ ab ipo:ꝛ tūc nō opꝫ ponē aliquā dispōnē supad ditā illi.qđ alr dr̄ se hr̄e extrisece:vñ ista colūna ē mihi a si nistris si vertā me erit mihi a dextris nō pp̄ h̄ opꝫ ponē aliq̄ȝ mutationē factā i me:ꝛ sic silr de⁹ aliq̄ñ creat aliq̄ñ nō:nō tñ pp̄ h̄ opꝫ ponē aliquā mutationē i deo factaꝫ: ꝫ bñ i creatura.ꝛ sic sili mō:sic arguebat i p̄ argumēto:di co q̄ cū talis motor mouet aliq̄d ꝛ pri⁹ nō mouebat nō pp̄ h̄ opꝫ ponē mutationē eē in ipso mouēte:ꝫ bñ i ipso mobili:q꞉ q̄ȝuis mouēs alr se hr̄at q̄ȝ pri⁹:h̄ tñ ē ꝑm de/ noīationē extrīsecā:ꝛ ex h̄ pꝫ ad p̄ᵐ. ℭAd 2ᵃᵐ istātiā dico negādo q̄ sol nō posset illuminare nisi moueret:vnde si sol q̄esceret adhuc illuminaret:ꝛ mediāte suo lumīe ca lefacēt ista iferiora. ℭ4ᵃ ꝯ silr ad h̄ q̄ agēs mutabile cor/ poreū qđ i agēdo repatit agat:opꝫ ponē in ipso aliquaꝫ dispōnē sibi supadditā:ꝑm quā agat:pꝫ h̄ q꞉ calidū non ageret nisi in ipso eēt caliditas. ℭ5ᵃ ꝯ:in tali agēte quuꝫ repatit:opꝫ ponere aliquā dispōnē nouā:sed verū est q̄ ꝑm illā nō dr̄ agere:sed pati:sic ḡ pꝫ q̄ ad h̄ q̄ aliq̄d agat nō opꝫ q̄ in ipso sit aliq̄ dispositio noua q̄ nō pri⁹ erat in ipso:nisi tūc poneret q̄ aliq̄d in mouēdo moueret seipꝫ localiter.ꝛ q̄ mot⁹ localis eēt flux⁹ supaddit⁹ mobili ꝛc̄.

Quantū

ad 2ᵐ.sit p̄ᵃ distictio:de eē i sb̄to.s.q̄ vno mō eē in sb̄to dr̄ aliq̄d ꝑm realē inheren tiā:eo mō q̄ dicim⁹ q̄ albedo inest parieti. ℭAlio mō ꝑ p̄dicationē:isto mō solem⁹ dicē p̄dicatū iesse sb̄to:q꞉ vere ꝛ affirmatiue p̄dicat de ipso. Tūc sit p̄ᵃ ꝯ.q̄ si mot⁹ localis nō ponit res distincta a mobili:nō oīs mot⁹ ē in mobili tanq̄ȝ in sb̄to:ꝛ h̄ ꝑm realē inherētiā:h̄ pꝫ q꞉ nihil qđ nō est distinctū ab alio est in ipso:ꝑm realē inherentiā:ꝛ per ꝯñs si mot⁹ localis nō ponit res distica a mobili nō ē in ipso ꝑm realē iherētiā ꝛc̄. ℭ2ᵃ ꝯ si mot⁹ localis nō ponit res disticta a mobili:tūc dr̄ eē in mobili ꝑ p̄dicationē:pꝫ h̄ q꞉ ly mot⁹ localis ē v̄ificabilis affirmatiue:ꝛ denoīati ue đ mobili.v̄bi gr̄a dicēdo:mobile mouet localr. ℭ3ᵃ ꝯ mot⁹ alteratiōis ē i altabili:ꝑ realē iherētiā:pꝫ h̄ q꞉ mo/ tus localis alteratiōis nō ē aliud q̄ȝ forma accītalis:que ipsi alterabili

ipsi alterabili successiue acq̄rit:ꝫ talis ē i alterabili ꝑ rea lē iherētiā. ℭ4ᵃ ꝯ si mot⁹ localis ponit res disticta a mo bili:ē i mobili ꝑ realē iherētiā:pꝫ h̄ q꞉ nō eēt i mouēte ex eo q̄ alr nō posset aliq̄d agēs mouere de nouo nisi de no uo itrīsece hr̄et se alr:q̄ȝ p⁹ ꝯtra p⁹ dicta in p̄mo Ar.ꝛ q꞉ p̄mus motor mouet p̄ᵐ mobile:absq꞉ hoc q̄ ponat aliq̄d in ipso de nouo. ℭ5ᵃ ꝯclusio:siue motus localis ponat res distincta a mobili siue nō:oīs mot⁹ est in mobili subiectiue:vel ꝑm realē inherētiā:vel ꝑ p̄dica tionē:hoc satis pꝫ ex dictis in questione ꝛc̄.

Ad rationes

prima soluta est:ad 2ᵃᵐ quis est in q̄escēte:dico q̄ q̄es est q̄escens vno mō actiue sicut tenens aliū.ꝛ q̄escēs ipm:ꝛ sic accipi endo q̄escens ꝯcedo q̄ sicut se hꝫ q̄es ad q̄escens sic se hꝫ motus ad mouēs:ꝛ sic vlterius dico q̄ q̄es nō est in q̄escēte. Alio mō dr̄ q̄escēs idem qđ q̄etatū passiui ꝯtis:ꝛ sic accipiēdo bñ ꝯcedo q̄ q̄es est in q̄escēte saltē ꝑ p̄dicationē:ꝛ denoīationē:ꝛ vl' erius sic accipiēdo nego q̄ sicut se hꝫ motus ad mouēs:sic q̄es ad q̄escēs. Sꝫ bñ cō cedo q̄ sicut se hꝫ mot⁹ ad motū sic se hꝫ q̄es ad q̄escēs .i.q̄etatū. ℭAd 3ᵃᵐ:mot⁹ est in eo qđ denoīat:dico q̄ aliq̄ñ capit:est in:sicut effect⁹ i suo efficiēte.aliq̄ñ vo sicut accñs in suo sb̄to:mō mot⁹ bñ iest mouēti:sicut effect⁹ est efficiēti nō tñ sicut accñs in subiecto. ℭAd 4ᵃᵐ ꝛ quintā simili modo. Questio.ix.

Queritur nono vtrum oīs actio sit passio:ꝛ arguit p̄ q̄ nō: actio ꝛ passio sunt p̄dicamenta distincta:ḡ vnū eoꝝ nō est v̄isile đ alio affirmatiue: añs pꝫ ex eo q̄ eēntie p̄dicamētoꝝ sunt im permixte:ꝛ ꝯfirmat:nā Ar.in p⁹ posterio rum dicit q̄ p̄pōnes negatiue sunt imediate in qb⁹ vnū ḡnalissimū vni⁹ p̄dicamēti negat de ḡnalissimo alterius p̄dicamenti. ℭ2° arguit aūt Cōmē.p meta͡ᶜᵉ.dicētis q̄ q̄dditates p̄dicamētoꝝ sunt diuerse:ꝛ p ꝯñs vnuꝫ p̄dica mentū nō est v̄ificabile affirmatiue de alio. ℭ3° effect⁹ nō est idē cū illo cui⁹ ē effect⁹.sed passio est effect⁹ actiōis ḡ.maior est nota:ꝛ minor pbat p auctorē sex p̄n°ꝝ dicē tem passio est effect⁹ illatio q̄ actiōis. ℭ4° naꝫ dr̄ 5° me tha͡ᶜᵉ.quecūq꞉ sunt diuersa ḡne:sunt diuersa spē:ꝛ q̄cūq꞉ sunt diuersa spē:sunt diuersa nūo.ꝫ q̄cūq꞉ sunt diuersa nūo vnū illoꝝ nō ē aliud:ḡ actio nō est passio. ℭ5° actio est passio:ḡ agere ē pati ꝛ p ꝯñs agēs ē patiēs:h̄ aūt ē fal sum:nā multa agunt que nō patiunt.ꝛ ꝯn̄tia tꝫ p locū a ꝯiugatis. ℭ6° distinctaꝫ po͡ᵉᵃ act⁹ p̄p̄ij sunt distincti:ꝫ po͡ᵃ actiua ꝛ passiua sunt po͡ᶜ distincte ꝛ actio est p̄prius act⁹ po͡ᶜ actiue.ꝛ passio po͡ᶜ passiue.ḡ actio ꝛ passio disti guunt abinuiceꝫ.maior est nota:ꝛ ex eo q̄ distinctio po͡ᵉᵃ capitur penes distinctionē suoꝝ actuum.ergo.

Tex.co.11. (margin)

Tex.co.18. **In oppositum** videt esse Ar.in isto 3°.dicē ti q̄ idē ē act⁹ motiui ꝛ mo bilis:ꝫ act⁹ motiui ē actio:ꝛ act⁹ mobilis est passio:ḡ idē est actio ꝛ passio. ℭ2° nā p Ar.2° de giā:idē est act⁹ sensi bilis ꝛ sensitiui:idē.n.est visio quā visus videt:ꝛ visibile vr̄:ꝫ h̄ nō eēt nisi actio eēt passio. ℭ3° naꝫ dicit Cōmē.5° metha͡ᶜᵉ.q̄ iter agēs ꝛ patiēs est distātia itrinseca:que in ordine ad agēs dr̄ actio:ꝛ in ordine ad patiens dr̄ passio. ℭ4° vtrūq꞉ eoꝝ est mot⁹.ꝛ vtrūq꞉ eoꝝ p̄cedita mouēte:ꝫ nō sunt mot⁹ distincti:ꝫ vn⁹:ḡ actio ē passio:ꝛ eꝫ ꝯn̄tia tꝫ:p⁹ ps añtis pꝫ de se:ꝫ 2ᵃ ps añtis declarat.s.q̄ nō sunt mot⁹ distincti:nā si sictu agēs:q̄ñ ageret in passuꝫ opor teret p̄ducere ipm duos mot⁹ q̄ȝ vn⁹ eēt actio ꝛ ali⁹ pas sio:ꝫ h̄ est falsuꝫ:sufficit.n.vn⁹. ℭIn ista q̄ōne p⁹ distin guendū est de actione ꝛ passione:2° ponēde sunt ꝯnes.

Tex.p.138. (margin)

Quantū

ad p̄ᵐ distinguēdū p⁹ est de h̄ noīe actio: vñ actio aliq̄ñ sumit pro oī q̄tu:isto mō dr̄ 12° metha͡ᶜᵉ.q̄ de⁹ est actio pura. ℭ2° mō accipit pro eo qđ est significabile p modum act⁹ sc̄ꝫ:isto mō accipit

quū dr̄ q̄ itellectio ꝛ volitio sunt act⁹ ipsi⁹ dei. ℭ3° mō h̄ nomē actio restringit ad opationes electiuas que p̄ce dunt ex electione:ꝛ isto mō distinguit actio ꝯ factione ꝛ scie factiue ꝯ actiuas. ℭ4° mō actio dr̄ opatio ipsi⁹ agē tis:ꝛ sic nō distinguit ꝯ factiones:ꝛ sic accipiēdo ponitur vnū p̄dicamētū de decē. ℭDeīde distinguēdū est de hoc noīe passio:vno mō accipit idifferenter pro quacūq꞉ forᵃ accītali.isto mō accipit quū dr̄ turpitudinē:vl' pulchritu dinē eē passiōes corpis ꝛ scias ꝛ virtutes eē passiōes aīe. ℭ2° h̄ nomē passio restringit ad q̄litates sensibiles:isto mō qualitates de 3ᵃ spē dr̄ passiōes. ℭ3° mō capit p moti bus ꝛ actib⁹ appetit⁹ ꝛ marie sensitiui:ꝛ isto mō h̄ nomē passio accipit pro moralib⁹:vñ scia moralis dꝫ refrenare h⁹ passiones. ℭ4° h̄ nomen passio restringit ad motus nociuos:ꝛ ad corruptiones:ꝛ isto mō accipit:quū dr̄ q̄ ifirmus patit. ℭ5° mō dr̄ passio in ordine ad h̄:vñ q̄ñ cūq꞉ sunt duo termini supponētes p eadē re vnus eoꝝ addit aliquā ꝯnotationē:ḡ vocat passio:ꝛ reliq̄u⁹ vocat h̄m:ꝛ isto mō iste termin⁹ visibile vocat passio:ꝛ hic ter min⁹ vocat h̄:ꝛ ita accipit passio in libro posterioꝝ. ℭVltio mō passio dr̄ opatio agētis put recipit in passo: ꝛ isto mō.h̄ nomē ponit vnū p̄dicamētū ꝛ vltimo mō ac cipiēdo passionē accipitur in titulo q̄onis.

Quantū

ad 2ᵐ sit p̄ᵃ ꝯ:posē est actionē esse absq꞉ h̄ q̄ sit passio:pbat:q꞉ posē ē q̄ de⁹ creet vnā albedinē absq꞉ h̄ q̄ creet eā i aliq̄ sb̄to: ꝫ tūc eēt actio ꝛ ñ passio ex eo q̄ ista actio nō recipit in aliq̄ sb̄to:silr mō si crearet vnā portionē māe pte añ pte. ℭ2ᵃ ꝯ:posē ē eē pas sionem nisi sit actio:pbat:q꞉ iposē est q̄ aliq̄d p̄iciat sur suꝫ:ꝛ trāsīt nisi ab aliq̄ p̄iciat:ꝫ si ab aliq̄ p̄iciat:tūc aliq̄d agit:ꝛ si agit vt tūc est actio:ḡ si aliq̄d patit opꝫ esse actionē:ꝛ p ꝯñs passio nō pōt eē nisi sit actio. ℭ3ᵃ ꝯ:oīs actio nālis ē passio:pbat:cuiuslib; agētis nālis actio reci pit i aliq̄:ḡ cuiuslibet agētis nālis actio ē passio:ꝯn̄tia tꝫ ex eo q̄ passio dr̄ opatio agētis put recipit i passo:añs pꝫ ex eo q̄ nullū agēs nāle agit nisi i aliq̄ p̄supposito:p h̄.n. differt ab agēte supnāli:q꞉ agēs supnāle pōt agere nullo sb̄to p̄supposito i qđ agat.ꝛ i q̄ ei⁹ actio recipiat. ℭ4ᵃ ꝯ: oīs mot⁹ ē actio ꝛ passio:pꝫ q꞉ oīs mot⁹ ē opatio p̄ducta ab agēte:ꝛ recepta i passo. Sꝫ h̄ nomē actio ꝯnotat illaꝫ opationē eē ab agēte:ꝛ h̄ nomē passio ꝯnotat eādē rē eē receptā i passo:ḡ ita ē:q̄ ista duo noīa actio ꝛ passio sup ponūt p eodē re.s.p eadē motu:vel p eodē p q̄ supponit h̄ nomē mot⁹:ꝫ h̄ nomē actio ꝯnotat h̄ eē p̄ductū ab agē te:ꝛ h̄ nomē passio ꝯnotat h̄ idē eē receptū in passo: ꝫ h̄ nomē mot⁹ significat h̄ idē nō ꝯnotādo:q̄ recipiat i pas so:nec q̄ p̄ducat ab agēte. Et ḡ seq̄t q̄ actio ꝛ passio sunt passiōes mot⁹.q꞉ sic dicebat iste termin⁹ dr̄ passio re¹¹ alte ri⁹:q꞉ supponit cū eodē p eadē:ꝫ vltra addit quādā ꝯno tationē extraneā:mō sic se hꝫ iste termin⁹ actio ad hūc ter minū mot⁹:ꝛ silr hic termin⁹ passio ad eūdē:ḡ vtrūq꞉ eoꝝ dr̄ passio mot⁹. ℭ5ᵃ voluit Ar.in isto 3°:quū dixit actio ꝛ passio nō hāt oīno eādē significationē:ꝛ quū dixit actio ꝛ passio isunt motui. Vñ q꞉ vnus hꝫ aliā ꝯnotationē q̄ ali⁹ nō dr̄ hr̄e oīno eādē significationē:ꝛ quū dixit actio ꝛ passio isunt motui:q꞉ sunt passiones mot⁹ dr̄ ineē mo tui nō q̄dē p realē iherētiā:ꝫ p p̄dicationē denoiatiuam.

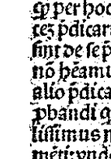
Ad rōnes

ad p̄mā actio ꝛ passio sunt distincta p̄dicamēta:ꝯcedo:ꝛ vlteri⁹ dico q̄ cuꝫ h̄ stat q̄ vnū eoꝝ pt de alio affirmatiue p̄dicari:nec ex h̄ eēntie p̄ntoꝝ sūt pmixte:vñ p illā auctē nō itelligit plus nisi q̄ termin⁹ vni⁹ p̄nti nō ē v̄ificabilis de termio alteri⁹ p̄nti p̄dicatiōe essentiali ꝛ q̄dditatiua:nihilomin⁹ bñ est p̄dicabilis de eo p̄dicatiōe denoīatiua vñ q̄ȝuis hic termi nus albū sit de p̄nto q̄litatis:tñ p̄dicabilis ē i q̄le de sb̄a: cuꝫ ipse sit v̄ificabilis de isto termino hō:qui est in p̄e dicamēto sb̄e:sed h̄ est in p̄dicatiōe denominatiua: ꝛ nō essentiali ꝛ q̄dditatiua. ℭAd ꝯfirmationē:quū dr̄:ppositi

ſſões negatiue in gb⁹ gſialiſſimū vni⁹ ꝑdicaméti ꝛc̄. dico q̄ per hoc nō itelligit: quin poſſint aliquo mō de ſe inuicē ꝑdicari affirmatiue: ſed per hoc itelligitur q̄ non poſſint de ſe ꝑdicari inuicē affirmatiue: ꝛ quidditatiue: ꝛ q̄ nō hēamus mediū pbandi q̄ vnū gſialiſſimū poſſit de alio ꝑdicari in qd: ꝛ ho ſupponit: ſed bñ hēmus mediū pbandi q̄ terminus de vno ꝑdicaméto: qui nō eſt gſialiſſimus nō pōt ꝑdicari in qd de termino alteri⁹ ꝓdicaméti: vnde licet nō hēamus mediū pbandi q̄ hec nō ſit qdditatiua ꝑdicatio: ſba eſt quātitas: m̄ bñ hēm⁹ mediū pbandi q̄ hec nō ſit qdditatiua ꝑdicatio. hō ē linea: vel hō eſt bicubitus: ꝛ hoc intēdebat Az.ꝓ° poſteriox. ꝓſir ad ſcdam dicā. ¶Ad tertiaz exponāt auctoritas ſm illa que dicta ſunt i q̄one. ¶Ad q̄rtā dico q̄ q̄uis iſti termini a actio ꝛ paſſio ſint diſtincti gſie: cū hoc tñ fiat q̄ ſuppoñāt pro eadē re: vñ q̄uis iſti termini hō ꝛ albus bñ ſint diuerſoꝝ genez: tñ bñ ſupponūt pro eadem re: vnde idē eſt homo ꝛ albū. ¶Ad quintā ſi actio ꝛc̄. Rñdet negando ꝓntiam: ꝛ quū ꝓbatur per locū a ꝯiugatis: dī q̄ talis locus nō tenet in ꝑdicatiōe denominatiua: ſed bñ q̄ditatiua: vnde nō ſequit hō ē albū: g̃ hūanitas ē albedo: ſed bñ ſequit hō eſt aial. g̃ hūanitas eſt aialitas. ¶Ad vltimā dico q̄ bñ diuerſaꝝ po⁸ᵉ. ſ. actiue ꝛ paſſiue eſt idē actus: qui in ordine ad actiuū vocāt actio: ꝛ in ordine ad paſſiuū vocāt paſſio: ſed diſtinctaꝝ potētiaꝝ paſſiuaꝝ: ꝛ diſtinctaꝝ potētiaꝝ actiuaꝝ bñ ꝓcedēdum eſt q̄ poſſunt idē eē actus ſaltē in nūo: ꝛ taliū po⁸ᵉ diſtinctio adducez. ſ. paſſiuaꝝ ad paſſiuā: ꝛ actiuaꝝ ad actiuaꝝ bene capiē ſm ſuoꝝ actiuū diſtinctiōes: ſz nō diſtinctio po⁸ actiue ad potētiā paſſiuā: ex eo q̄ illaꝝ potētiaꝝ ſic dictū eſt: ē idē actꝰ.

¶Ter. cōmēti. xxiiij.

¶Quoniam autē de natura ſcīa eſt circa magnitudines ꝛc̄. Q̄ō. x.

Ueritur decio vtrū ad nālē ptine at determinare de infinito: ꝛ arguit ꝓ° q̄ nō: q: ad mathematicū ptinet determinare de infinito. g̃ nō ad nālem: ꝯtia tenet ex eo q̄ mathematicus ꝛ nālis ſunt diuerſi artifices: ſed diuerſoꝝ artificū debēt eſſe diuerſa ꝓfecrata. g̃ añs ꝓbat: ad mathematicū ptinet determinare de quātitatib⁹: ſed q: finituꝝ ꝛ infinitū ſunt paſſiones quātitatis: ꝛ eiuſdē artificis eſt determinare ſbto ꝛ paſſionib⁹ ei⁹. ¶2° ad ſolū metaphiſicuꝫ ptinet ꝓſiderare de infinito. g̃ ꝓntia tenet: añs ꝓbat: q: ad ſolū metaphyſicū ptinet ꝓſiderare de deo. mō cū ſolus deus ſit infinitus. g̃. ¶3° Az. in ꝓ° celi determiat de infinito. g̃ ad minus Az. nō dz determiare de eo in iſto tertio: aliter eni vna determinationū eſſet ſupflua. ¶4.° ad nālem nō ptinet determinare niſi de ꝓtento ꝛ de reducibili ad ly ens mobile. mō infinituꝫ nō eſt hmōi. g̃. maior eſt nota ex ꝓ° poſteriox. nō ens nō ꝓtigit ſcīre: m̄ior ꝓz per Az. in iſto tertio: vbi ꝓbat q̄ nō eſt aliq̄d corꝑ actu infinitū. ¶6° infinitū eſt ignntū. g̃ de ipſo nō ꝓtinet determinare ad aliquā ſcīam: cuiꝰ nō poſſit agnoſci: nec per ꝓns ad nālem: añs ꝓz q: infinitum ſm q̄ huius eſt ignotum: primo huius. ergo ꝛc̄.

Ter. cō. 45 Ter. cō. 24 huiꝰ tertij.

In oppoſitum eſt Az. in ꝟ tertio ꝛ in ꝓ° celi. ¶In iſta q̄one ꝓ° ponaꝫ aliquas diſtinctiōes de infinito vſes omnibus ſequentibus queſtionibus. 2° reſpōdebo de queſito.

Quantum ad ꝓm̄ ſciendū q̄ ly infinitū: aliq̄n ſolet capi cathegorematice: aliq̄n ſincathe^ce quando capit cathegorematice: tunc equaliter huic oꝛōni non hūs finē. vñ quū dico tale corꝑ eſt infinitū: ſignifico q̄ tale corꝑ nō hz finē: ꝛ ſic accipiēdo dī ab ip q̄ eſt nō: ꝛ finitū. vñ infinitū: quaſi nō finituꝫ. ¶Sed q̄n capit ſincathegorematice dicūt alīq̄ q̄ dz ſic expōi. verbi gr̃a infinitū corꝑ eſt: nō eſt tū tātū corꝑ q̄n maiꝰ ita q̄ in ꝓtinuis exponūt ly infinitū tentū ſincathegorematice per iſtā oꝛōnem nō tantū q̄n maiuſ: ſz in diſcretis exponūt per iſtā oꝛōnē nō tot q̄n plures: ſz illud nō videt verū: mā ſm iſtā expoſitionē eēt ꝓcedēdū q̄ infinita pars eēt in ꝓtinuo: qđ cōiter nō ꝓcedit: ꝓntia ꝓbat: quia nō tāta pars q̄n maioꝛē in ꝓtinuo: ex eo q̄ nō eſt dare maximā partē iſti⁹ ꝓtinui. ¶2° ſequerēt q̄ hec eēt ꝓcedēda infinitū pōdus ſortes pōt portare qđ iterū nō ꝓcedit: ꝓntia ꝓbatur: ex quo poſortis nō terminat ad minꝰtū pōdus: qđ ſor. pōt portare q̄uis bñ ad minimū: qđ non ſequit: q̄ quocūq; pōdere dato qđ ſor. pōt portare: adhuc eſt aliud qđ pōt portare: ꝛ per ꝓns: ſi ly infinitū eēt exponendū per ly nō tm̄: q̄n mat⁹: reſtringēdo ad terminos ꝓpoſitionis in qua ponit: hec eēt ꝓcedēda: infinitū pōdus ſor. pōt portare. ¶Illi aūt exponūt ſic: ꝛ in diſcretis vbi q̄'a infiniti hoies currūt: duo hoies currūt: tres hoies currūt: ꝛ ſic nō tot q̄n plures: ſed in ꝓtinuis ſic infinitū corꝑ eſt: ſic corꝑ pedale eſt: corꝑ bipedale eſt: ꝛ ſic in infinitū: ſed iterū hoc nō ſufficit: mā poſito q̄ viginti hoies trahāt vnā nauē: ꝛ triginta vnā aliā: ꝛ ſic in infinitū: ita q̄ pauciores: q̄z viginti trahāt vnā nauē: hec eſt ꝓcedēda: infiniti hoies trahunt nauē: ꝛ tñ hec eſt falſa: duo hoies trahūt nauē: ꝛ hec etiā: tres hoies trahūt nauē ꝛ ſic vltra vſq; ad viginti. Ité poſito q̄ infinita eēnt corꝑa: quoꝝ vnū nō eēt pars alteri⁹ iter que vnū min⁹ eēt. x. pedū: ꝛ aliud viginti pedū: ꝛ aliud triginta: ꝛ ſic in infinitū aſcēdēdo ꝑ ꝓportionē duplā: hec eēt ꝓcedēda infinitū corꝑ eſt: ꝛ tñ ex hoc nō ſequit pedale corꝑ eſt bipedale: corꝑ. eſt: ſic ꝑ ex caſu. ¶Dicitur ꝙ aliter exponere ly infinitū tētū ſincathegorematice. ſ. per iſtā oꝛōnē aliquātū: ꝛ quātūlibet mai⁹: vbi gr̃a: infinitū corꝑ eſt: idest aliquātū corꝑ ē: ꝛ q̄tūlibet mai⁹ ꝛ ꝑ hoc hec eēt falſa infinitū pōdus ſor. pōt portare: naz equalet iſti oꝛōni: aliquātū pōdus ſor. pōt portare: ꝛ q̄tūlibet mai⁹ illo ſor. pōt portare pp hoc ē eſt falſa: iſta infinita ps eſt. in iſto corꝑe: q: valet iſtā copulatiuā aliquāta pars eſt in iſto corꝑe: ꝛ quātūlibet maioꝛ eſt in iſto corꝑe. mō etiā 2ª ps iſti⁹ copulatiue eſt falſa: vñ q̄uis q̄cūq; ꝓte data i iſto corꝑe maioꝛ ſit in ipo⁹ nō tñ q̄ntūlibz maioꝛ: ſz bñ ꝓcedēdū eſt infinite ptes ſunt in iſto corꝑe: q: aliquot: ꝛ quātūlibet plures ſunt in iſto corꝑe ita q̄ infinitū tētū ſincathegorematice: exponit p aliquot: ꝛ quātūlibz plures vel plura: ſz in ꝓtinuis exponat: p aliquātū: ꝛ quātūlibz mai⁹. ¶Sciēdū eſt q̄ quū aliqs termin⁹ qui ſolet aliq̄n teneri ſincathe^ce: aliq̄n cathe^ce: ſi ponit ē ſbm ipſi⁹ ꝓpoſitionis: tūc ſolem⁹ eo vti ſolū ſincathe^ce: q̄n vō ponit a pte ꝑdicati. ſolem⁹ eo vti cathe^ce. Et iō q̄n hīc termin⁹ infinitū ponit a pte ſbti: tūc ꝓpoſitio de cōi vſu dz expōi: exponēdo ly infinitū ſincathe^ce: q̄n vō ponit a pte ꝑdicati: tūc ꝓpoſitio de cōi vſu dz expōi exponēdo ly infinitū cathe^ce: ꝛ pp hoc ſolitū eſt negare iſtā. ꝓtinuū eſt diuiſibile in infinitū: ꝛ ꝓcedi iſtā. in infinitū ꝓtinuū eſt diuiſibile. mā ꝑ ſignificat q̄ ꝓtinuū eſt diuiſibile in aliq̄d qō nec eſt huius ptez: nec terminū. mō hoc eſt falſū: q: ꝓtinuū eſt diuiſibile in ptes: quaꝝ q̄libet eſt finita termiata: ſz ſcda ſignificat q̄ in aliqs ptes ꝓtinuū eſt diuiſibile: ꝛ in q̄tūlibet plures ꝓtinuū eſt diuiſibile. mō hoc eſt verū. ¶Ulteri⁹ notādū eſt q̄ ppones in quaꝝ vna ly infinitū tenet ſincathe^ce: ꝛ alia cathe^ce ſunt ſibi inuicē ipertinētes. vñ nec vna ſequit ad aliā: nec repugnat alteri. ꝛ pp hoc nō ſequit in infinitū ꝓtinuū eſt diuiſibile. g̃ ꝓtinuū eſt diuiſibile in infinitū: in ꝓma enim ly infinitū tenet ſincathe^ce: ꝛ in ſcda tenet cathe^ce ꝛ ꝓpter hoc etiaꝫ non ſequit infinita ſunt finita. ergo infinita: ſunt infinita: vnde ꝓma eſt vera: ꝛ ſcda falſa: falſitas ſecundę

cundę declarat eſt: veritas aūt ꝓme ꝓz: nam iſta valet iſtaz: aliqua entia ſunt finita: ꝛ quantūlibet plura ſunt finita. Sicēt ꝓcedendū eſt: q̄ infinitis finita ſunt plura: naz aliq̄bus entibus finita ſunt plura ꝛ quātūlibet pluribꝰ finita ſunt plura: ſilr ꝓcedendū eſt: q̄ infinitis finita ſunt paucioꝛa: nam aliq̄bꝰ entib⁹ finita ſunt paucioꝛa: ꝛ quātūlibet pluribꝰ finita ſunt paucioꝛa. Ulterius ſciendū eſt q̄ a ꝓpōnibus de futuro: ꝛ a ꝓpōnibus de ꝑterito in qbus ponit ly infinitum ſincathe^ce tentū: ad ꝓpōnem de ꝓſenti in qua ponit infinitū ſincathe^ce cum ly veruz: nō valet ꝓntia. Uñ nō ſequit: infinitū corꝑus fuit: ergo aliq̄n hec eſt vera infinitū corꝑus eſt: nec ēt ſequit infinituꝫ corꝑus erit: ergo aliq̄n hec erit vera infinitū corꝑus eſt: ꝑz hoc mā ſi in ꝓma parte ꝓpoſitionali alicui⁹ hore deus faceret vnū corꝑus pedale: ꝛ i 2ª eiuſdē annihilaret hoc ꝛ crearet vnū aliud bipedale: ꝛ in 3ª illud annihilaret: ꝛ faceret vnū quadrupedale: ꝛ ſic vlteri⁹ ꝓcedēdo ſm ꝓpoſitionē duplam: ſm alias ptes ꝓpoſitionales hore: vſq; in finē hore verū eſſet dicere infinitū corꝑus fuit: q: aliquātū fuit ꝛ quātūlibet maius: ꝛ tñ in nulla pte ꝓpoſitionali huiꝰ hore verū erat dicere infinitū corꝑus eſt: cōſiſti mō arguit de futuro. Uñ notādū eſt q̄ ēt nō ſeq̄t infinitū corꝑus eſt: g̃ aliq̄d corꝑus eſt infinitū: ꝑz h⁹: naz in 8ª pte ꝓpoſitionali alicui⁹ hore deꝰ creet vnū corꝑus pedale: ꝛ in 2ª eiuſdē deꝰ creet vnū corꝑus bipedale nō ꝓtinuū ꝓ°: ꝛ in 3ª vnū quadrupedale: ꝛ iterū nō ꝓtinuū ſcdo. ꝛ ſic vltra ꝓcedēdo vſq; ad finē hore: ꝛ ꝓſeruaret iſta corꝑa vnū cū alio hec eēt ꝓcedēda infinitū corꝑus eſt: q: aliquātū corꝑus eſt: ꝛ quantūlibet maius illo eſt ꝛ tñ iſta eēt negāda: aliq̄d corꝑus eſt infinitū: ex eo q̄ eiꝰ ꝑdictoꝛia eēt ꝓcedēda. ſ. nullū corꝑus eſt infinitum: nec. n. pedale eſt infinitū: nec bipedale: nec quadrupedale vſq; in infinitū: ſic g̃ dictū eſt de infinito tento ſincathe^ce. ¶De infinito ꝙ o tento cath^ce eſt ſciendū q̄ ipm multiplr pōt imaginari: vno mō in ꝑmanētib⁹: alio mō in ſucceſſiuis: ſicut ſi aliqs eēt mot⁹: cuiꝰ velocitas vel tarditas eēt infinita. ¶In ꝑmanētib⁹ aūt pōt imaginari: vel in quātitate: vel in q̄litate: vl in duratōe: vel i vtute: vel in vtroq; ſilr ſicut eſt deꝰ: vñ deꝰ eſt infinit⁹ in virtute ꝛ in duratione ꝛ virtute ſolū ſicut ſi deus crearet vnā caliditatē infinitā: in duratione ſolū: ſicut eſt celuz. In qualitate ſolū: ſicut ſi deus crearet aliquā qualitatē infinitam: tūc illud corꝑus eſſet infinitū in qualitate: ꝛ eēt finitū in quātitate. In quātitate ſolū ſicut ſi deus crearet vnū corꝑus infinitū in quātitate. In vtroq; ſimul ſicut ſi deus crearet vnū corꝑus infinitū cū quātitate infinita. ¶Ulterius notādū q̄ infinituz in quātitate pōt imaginari: vel infinituz ſm extēſionē: vel infinitū ſm multitudinē: ꝛ hoc eſt qđ ſolet dici: q̄ quoddā eſt infinitū in magnitudine: ꝛ quoddā ſm multitudinē. Ulterius infinitū in multitudine pōt imaginari: vel infinitum in multitudine partiū actualr ſeparataꝝ abinuicez: vel infinitū ſm multitudine partiū ꝓunctaꝝ ꝛ nō ſeparataꝝ: ſed ſepabiliū abinuicē per diuiſionē: vel ſignationē. ¶Ulterius, infinitū ſm extēſionē pōt imaginari: vel infinitum: ſm aliquā dimēſionē: vel ſm aliquā nō. vt ſi eēt aliqđ infinitū ſm longitudinē: finitū aūt ſm latitudinē ꝛ profunditatē: vel infinitū ſm omnē dimenſionē. ſ. taz ſm longum: q̄z ſm latū: q̄z etiā ſm ꝓfundū. ¶Ulterius pōt imaginari vſus oēm dālā pōnis: vt imaginat tā infin ituū vſus oriēs: q̄z vſus occidēs tā vſus ſeptētrionalē: q̄z vſus meridianū: tā vſus polū antarcticū: q̄z verſus polū antarcticū ¶Illo mō pōt imaginari infinitū: nō verſus oēm dālam pōnis: ſz verſus aliquā: ꝛ aliquā nō. verbi gr̃a: vt ſi imaginaret infinitū verſus orientē: finitū tñ verſus occidē. Ulterius poſſumus imaginari infinitū ſine aliqua cōcauitate: vel cū ꝓcauitate: vt ſi imaginat vnū infinitū totalr tota res: puta celū: vlterius vlterius ꝓtenſum in infinitum

Quantum ad ꝓm̄ pono hanc ꝓdusionez q̄ queſtio eſt vera ꝛ ꝓbatur ſicut ea ꝓbat Az. in iſto tertio.

Ad rationes ad ꝓmum dico q̄ mathe^cs omnes quantitates quas ipſe ꝓſiderat ſunt finite: q̄uis infinitum etiam ſit paſſio quantitatis: ipſe tamē nō conſiderat de quantitate: ſm q̄ infinita ſed ſm finitū: vnde nō oportet artifice cōſiderare omnes paſſiones ſui ſubti. ¶Ad 2ᵐ dico q̄ bene ad meth^cum ptinet ꝓſiderare de infinito in virtute: ſicut eſt deꝰ cuiꝫ quo ſiat q̄ nālis pōt determinare de alio infinito. ¶Ad 3ᵐ dico q̄ differēter Az. determinat hīc de infinito: ꝛ in ꝓ° celi: q: quū determinauit hic in iſto tertio de infinito: nōdum inueſtigauit q̄ eēt ponēdum aliud corꝑus a corꝑoribus mobilib⁹ motu recto. ꝛ igit. in iſto tertio ꝓbauit nullum infinitū eē mobile motu recto: ſz q: in ꝓ° celi inueſtigauit vnū eſſe corꝑus mobile nālr: motu circulari aliud a corꝑoꝛib⁹ mobilib⁹ motu recto: ipſe ꝓbauit ibi vlr q̄ nullū eſſet corꝑus infinitum: nec mobile motu recto: nec motu circulari: ſic g̃ ꝑz determinatio Az. de infinito ꝓ° celi: que ſupaddit aliquā determinationē de infinito in iſto tertio. ¶Ad 4ᵐ dico q̄ q̄uis infinitū ſi eēt: nō eſſet mobile localiter: tñ reducibile ad ens mobile: ſicut ens finituz ſicut ꝓtuatio ad habitū: ꝛ hoc ſufficit. ¶Ad 5ᵐ q̄ nō eſt ꝛc̄. dico q̄ ꝓ hoc itelligit q̄ ꝓpō falſa nō eſt ſcībilis: ita q̄ nō eſt: capit ibi ꝓ falſo: cū quo tñ ſtat: q̄ q̄uis nō ſit aliq̄d corꝑus infinitū: tñ de infinito eſt ſcīa. nō ꝓ ꝓpōnes affirmatiuas: ſz negatiuas: vñ Az. demonſtrauit iſtā negatiuā: nullū corꝑus eſt infinitū: ēt de infinito bñ eſt ſcīa ꝓ ꝓpōnes affirmatiuas ꝙditiōales: vt ſi infinitū eēt: nō tñ ꝓ ꝓpōnes cathegoricas. ¶De 5° i quo tangit de cognitiōe infiniti dicit eſt in ꝓ° huiꝰ vbi ex vno artꝰ. vnꝰ q̄nis tractat: vtrū infinitum ſm q̄ huius ſit cognitum.

¶Ter. cōmenti. xl.

¶Rationaliter qđē igit ſpeculantibus ex huiuſmodi ꝛc̄. Q̄ō. xj.

Utrum aliqđ ſit corꝑus actu infinitū ſenſibile. ꝛ arg̃. ꝓ q̄ ſic: motꝰ ꝛ tps ſunt infinita: g̃ eſt aliqđ corꝑus infinitū: añs ꝓbat: ꝑ Az. 8° huiꝰ: vbi oñdit q̄ motꝰ ꝛ tps nūq; iceperūt eē: añs ꝓbat ꝑ ꝟ q̄ Az. in 8° huiꝰ oñdit q̄ magnitudo: ꝛ tps ꝛ motꝰ ſūt eiuſdē rōnis q̄ ad finitatē: vel infinitatē. Et ꝓfirmat: nam tps ꝛ motꝰ ſunt paſſiones magnitudinis: g̃ ſi tps ꝛ motus ꝙenit infinitas: ꝛ magnitudini. ¶2° dato aliquo corꝑe ſenſibili: ꝓbo q̄ ipm ſit infinitū ꝛ ꝟ ficiinfinite ſunt ptes i ꝓtinuo. ſ. corꝑe. g̃ ipm eſt infinitū: añs ꝑz: q: alr nō eēt in infinitū diuiſibile: ꝓña ꝓbat: q: due ptes aliquale extēſionē facūt: ꝛ tres maioꝛē. g̃ vr q̄ infinita faciāt extēſionez infinitā: ꝛ ꝑ ꝓns qđz corꝑus vr eē infinitū. ¶2° ꝓfirmat: dato aliq̄ corꝑe bipedali: ꝓ o bo q̄ ipm ſit infinituz i tali corꝑe ſunt infinita pedalia: ergo tale corꝑus eſt infinitū: ꝓña de relinquit eē nota de ſe: ſed añs ꝓbat. naz diuidatur per ſignationē tale corꝑus in duas mediētates. ſ. a. z. b. ꝛ q̄. c. ſit punctus medius. tūc cum inter. a. z. b. ſunt infinita puncta ſeu infinite partes ꝓportionales ad quaruz qualibet: ad qualibet punctū iter. b. ꝛ. c. ſpatium eſt pedale. ſequit q̄ in corꝑe bipedali dato ſint infinita pedalia. Cōſimili rōne poſſet ꝓbari q̄ aggregatuz ex vno anno ꝛ vna hoꝛa eſſet infinitū anni. ¶3° niſi mā ꝑma eſſet infinita ſequeret q̄ nō perpetue manerent generationes ꝛ corruptiones: ſed hoc eſt falſuz: ꝛ ꝓra Az. in 2° de generatione: ꝓntia ꝓbat ex eo q̄ qđlbet generatuz capit poſtquam de materia ꝑma: mō cuz omne finitū per ablationē tandē ꝓſumetur: ſequit materiā ꝑmā tandez ꝓſumi ꝛ ſic ꝓſumpta ceſſant gſiationes ꝛ corruptiones. ¶4° dato aliquo corꝑore qđ eſſet finitū: arguit ſic. hoc corꝑus eſt finitū: ergo finitū ad aliud: tūc de illo alio querit: vtrū ſit

finitū: vel infinitū si infinitū habet ꝓpositū: si finitū: tunc verū est finitū ad vnū aliud. ꝛ sic in infinituꝫ: ꝛ sic totum aggregatū ex his esset infinitū. ℂ5° si qlibet corpus sensibile esset finitū: tunc finitas eēt vnū de per se accñtibus corporib⁹: sed hoc est falsum: falsitas pꝫ: nam sic tūc exprimi deberet in diffinitione corporis: sꝫ hoc est falsuꝫ: quia diffinitio corporis est hec: qꝫ est vndequaqꝫ extensum .s. tam deorsum: qꝫ sursum: tam a sinistris qꝫ a dextris taꝫ ante qꝫ retro. modo hic nō exprimit finitas: sequit ergo ipsum debere esse infinitū. ℂ6° nos possumus imaginari corpus īfinitū: ergo corpus īfinituꝫ est: añs notū ꝯñtia ꝓbat: q: nō possumus aliqd imaginari: nisi imaginatio nr̃a ab aliquo moueat. Sed si imaginatur corpus īfinitum videt qꝫ extra sit h⁹ corpus īfinitum: qd hꝫ mouere imaginationem ergo ꝛc.

Tex. c. 40 hui⁹ tertij

In oppositum est Ar. in isto tertio ꝛ in primo celi. hic eniꝫ ꝓbat qꝫ nullū corpus sensibile sit īfinitū. In primo celi ꝓbat vl'r nulluꝫ esse īfinitū. ℂNota sicut tangebat i alia qōne: qꝫ Ar. intendit ꝓbare qꝫ nō sit corpus aliqd sensibile actu īfinituꝫ: itelligit sensibile sensu tactus: seu qꝫ nullū corpus est infinitū de illis que sunt mobilia motu recto: verūtn̄ in isto tertio nō ꝓbat: qꝫ nō sit aliqd corpus īfinitū sensibile alio sensu a sensu tact⁹ nec ꝓbat hic qꝫ nō sit corpus infinitū mobile circulariter: sꝫ h̄ ꝓbat p° celi. Ex quo pꝫ qūo determinat hic de infinito ꝛ qūo in p° celi ꝛc. ℂRñdeo mō ad qōnem: sit pma ꝯclusio ista: nullū corpus sensibile .i. tāgibile simplex est īfinitū: ꝛ itelligit hic de īfinito in extēsione: ꝓbat: nā talia corpora sensibilia sunt quattuor ꝛ nō plura .s. terra. aqua. aer. ignis: mō ꝓbo qꝫ nullū istorum est īfinitū: nā sic sequeret qꝫ illud alia corrūperet: ex quo illud alijs ꝯriat: ꝛ sic nō hrem⁹ nisi vnū corpus simplex. Cuius tn̄ oppositū videm⁹: ꝯñtia ꝓbat: q: ex quo in maiori corpe est maior virt⁹: tūc in illo corpe simplici: quod eēt īfinitū: esset īfinita virt⁹ ꝛ p ꝯñs sua virtute alia destrueret. Sꝫ diceret aliqs: negādo qꝫ in maiori corpore sit maior virtus: nā in paruo igne eēt ita magna virt⁹ sicut in multo aere: g̃ posset poni aer īfinit⁹: absqꝫ h̄ qꝫ alia elemēta corrūperet. Breuiter h̄ nō valet: naꝫ qꝫuis in paruo igne bn̄ sit tanta virt⁹ sicut in multo aere: tn̄ posset capi tantū de aere qꝫ in isto aere eēt maior virtus qꝫ in isto igne: sit g̃ in duplo maior aer: in ip°o dupla erit virt⁹: si igit capiat in duplo: dupla virt⁹ erit in ipso. g̃ si capiatur aer īfinit⁹: erit in eo virt⁹ īfinita: ꝛ sic staret argumentū sicut prius: qꝫ si aliqd corpoꝝ simpliciū eē infinitū in ipso esset virtus īfinita. Uerūtn̄ de ista ꝯñtia est dubiū: si in ipso esset virtus īfinita: tunc alia destrueret. hoc nō videt sequi: pp hoc qꝫ illud corpus īfinitū nō sm̄ quālibet partē ageret in alia simplicia: q: nō ageret sm̄ ptes distantes a corporib⁹ simplicib⁹: vñ agēs quū agit in aliqd passum nō videt agere sm̄ se ꝛ qlibet sui. nam si sic tūc seqret qꝫ quū aliqs poneret manū suā ad mare itensius man⁹ sua deberet frigefieri qꝫ si poneret eā i vno vase pleno aque: mō hoc est falsuꝫ: ꝯñtia tꝫ: ex eo qꝫ mare sꝫ maiores ptes ageret in manū qꝫ aqua frigida in manu: ꝛ iō rō pdicta qꝫuis sit Ar. tn̄ nō videt oio demōstratiua. ℂ2° qꝫ si eēt aliqd corpus simplex īfinitū: tūc sibi cōpeteret diffinitio aggregata ex diffōne corporis: ꝛ diffōne īfiniti: vñ diffō corporis est: corpus est qd est vndiqꝫ extēsum. Diffō aūt īfiniti est carēs termino: mō diffō aggregata ex his ē corpus vndiqꝫ extēsum: sine termino ꝛ mō. Ista diffō nō cōuenit alicui corpori simplici: nā si sic tūc nō eēt nisi vnum corpus simplex. mō hoc est falsum: ꝛ ꝯñtia tꝫ: q: corpus vndiqꝫ extēsum sine termino nō cōpatit secuꝫ aliud corpus. Nota qꝫ ista ratio bn̄ ꝓbat qꝫ in mūdo nō sit aliqd corpus simplex īfinitū: nō tn̄ qꝫ nō sit extra mundū: nam extra mūdū pōt eē vnū corpus īfinitū: puta aer vel aliqd h⁹ nō distāte qꝫ eēnt in mūdo quattuor elemēta quoꝝ qd libet eēt finitū: nec rō ꝓbat oppositū. ℂ3° si eēt aliqd corpus tangibile simplex īfinitū: tūc et ei⁹ locus eēt infinit⁹. ꝯñs falsum: ꝯñtia tꝫ ex eo: qꝫ locus dꝫ esse equalis locato. Sed falsitas ꝯñtis pꝫ: q: si esset locus īfinitus in tali loco nec esset sursum nec deorsum. modo hoc est falsum: cum sursum ꝛ deorsuꝫ sint differentie loci. Et confirmatur: nā talis locus postqꝫ esset locus corporis simplici esset vniformis in omnibus suis partib⁹. ꝛ per ꝯñs si poneret aliqd corpus in illo loco hic vel vbiqꝫ gesceret ꝛ nō moueretur: pꝫ hoc ex eo qꝫ nō eēt maior rō quare gesceret in vna parte qꝫ in alia: nec eēt ratio quare plus moueret in vna pte loci qꝫ in alia: postqꝫ oēs ptes illi⁹ loci eēnt eiusdē rōnis: g̃ vel sp moueret: vel sp gesceret i h⁹ loco illd corpus. ℂ4° si aliqd eēt corpus simplex tāgibile īfinitū: vl' h̄ eēt sꝫ se totū graue: vl' sꝫ se totū leue: vl' ptim graue ꝛ ptim leue: nō pōt dici p^m ex eo qꝫ sic nulla eēnt leuia: nec pōt dici 2^m q: sic nulla essent grauia: nec 3^m: q: grauia ꝛ leuia hñt ordinē adinuicē: mō si poneret illud corpus partim graue ꝛ partiꝫ leue: vel ergo vtraqꝫ partiū poneret finita: vel vtraqꝫ īfinita: vel vna finita: ꝛ vna īfinita: non potest dici primū: q: sic nō componeret ex eis vnū īfinitum: quia ex duobus finitis nō resultat vnū īfinitū: nec pōt dici scdm ex eo qꝫ duo infinita nō hñt ordinē ꝛ ꝓportionē adinuiceꝫ: vnū enim infinitū nō est maius alio: nec minus: nec equale ei sicut postea videbit: nec pōt dici tertiuꝫ ex eo qꝫ finiti ad īfinitū nullus est ordo vel ꝓportio. ℂ2^a ꝯclusio nō est aliqd corpus sensibile īfinitum nec cōpositum nec mixtū ex diuersis corporib⁹ simplicib⁹: nam si sic: vel hoc esset cōpositū ex corporib⁹ simplicib⁹ īfinitis sm̄ multitudinem quorum quodlibet esset finitum sm̄ magnitudinem: ꝛ hoc nō: q: tunc īfinita eēnt pn^a rerū nālium: cuius oppositū ostēsum est in primo huius: vel esset cōposituꝫ ex finitis sm̄ multitudinē quoꝝ qlibet esset finituꝫ sm̄ magnitudinē: ꝛ hoc nō q: ex talibus nunqꝫ resultaret infinitū: vel eēt compositū ex finitis sm̄ multitudinē: quoꝝ quodlibet esset infinitū sm̄ magnitudinē: ꝛ hoc nō: quia plura infinita sm̄ magnitudinem non possunt se cōpati: ex eo qꝫ vnū īfinitū totū occupat: vel eēt cōposituꝫ ex finitis sm̄ multitudinē: quoꝝ vnū esset īfinitū sm̄ magnitudinem: reliqua v° finita sm̄ magnitudinem ꝛ hoc nō iterū: q: tunc īfinitū sm̄ magnitudinē statim alia corrūperet. ℂ3^a ꝯclusio nullū est corpus sensibile actu īfinitū: ꝓbat: nā oē corpus sensibile: vel est simplex: vel mixtū ex simplicib⁹: mō nullū istoꝝ est īfinitū sicut ꝓbatuꝫ est per ꝯnes positas: ergo. ℂ2° nullū corpus figuratū est īfinitū. pꝫ ex eo qꝫ figuratuꝫ est qd terminis claudit: mō omne corpus est figuratum ergo ꝛc.

Ad rōnes pncipales. Ad pmā ꝯcedo qꝫ sicut motus ꝛ tps sunt īfinita sꝫ durationē ita ꝯcedendū est qꝫ aliqd corpus est īfinitū sm̄ durationē: sꝫ nō sm̄ extensionē: ꝛ eodē mō ad ꝯfirmationē. ℂAd 2^am infinite sunt partes ꝛc. admitto: ergo tale corpus est infinituꝫ: negat ꝯñtia: ꝛ quū arguebat due ptes faciunt aliqualē extensionē ꝯcedo: ꝛ tres faciunt maiorē: verū est si qlibet eaꝝ est equalitas vni rei: vel illis duab⁹: vel maior: si tn̄ minor qꝫuis sint tres: tn̄ faciunt minorē extēsionē: vñ due fabe faciunt maioreꝫ extensionem qꝫ facerent quattuor grana milij. ℂAd ꝯfirmationē bn̄ ꝯcedo qꝫ in corpore bipedali sunt īfinita pedalia: sꝫ ista sunt cōicantia .s. qꝫ nō qlibet eoꝝ est sm̄ se totuꝫ extra aliud. h̄ tn̄ oporteret si ex eis deberet ꝯstitui corpus īfinitē: sꝫ bn̄ ex īfinitis pedalibus nō cōicantib⁹. ℂAd 3^am dicit qꝫ qꝫuis mā pma nō sit infinita in extensione: nihilominus possunt perpetuo manere gñationes: ꝛ corruptiōes: q: qꝫuis gñatum capiat aliquā portionē mãe tn̄ ista prius erat mā vni⁹ alterius: ꝛ postea erit mā vnius alteri⁹: nec est imaginādū qꝫ ipsa corrūpat ad corruptionē cōpositi. Et sic pꝫ qꝫ per hoc qꝫ eadē portio mãe est successiue sub diuersis formis: potest saluari

pōt saluari qꝫ ꝑpetue manebit gñatio ꝛ corruptio absqꝫ hoc qꝫ tota massa mãe prime sit infinita extensiue. ℂAd 4^am dico qꝫ tandē deuenit ad aliqd corpus sicut ad vltimaꝫ sperā qd finit ꝛ terminat nō ad aliud corpus: sed seipso. ℂAd 5^am dico qꝫ qꝫuis in diffinitione corporis nō exprimat finitas: nec cā finitatis: tn̄ illa bn̄ exprimit in diffinitiōe corporis sensibilis. mō in ꝓposito nō est absolute sermo de corpore: sed de corpore sensibili mobili motu recto: seu de corpore tāgibili sicut sunt mixta ꝛ elementa. ℂAd 6^am nos possum⁹ ꝛc. nego ꝯñtiam: naꝫ possum imaginare montē aureuꝫ: absqꝫ hoc qꝫ mons aure⁹ sit: ꝛ hoc isto mō qꝫ hēo ꝑ prius spēm mōtis deinde spēm auri: ꝛ deinde per cōpositionē istoꝝ ꝯceptuū hentiuꝫ correspondētiā in re imaginor montē aureū: sed talis ꝯcept⁹ cōplexus corrñdentiā nō hꝫ in re qꝫuis partes eius bn̄ hēant simili: q: ꝯcipio corpus: ꝛ ꝯcipio terminū: deinde facio diuisionē hui⁹ ab illo ꝛ ꝯcipio corp⁹ sine termino: ꝛ talis ꝯceptus cōplexus nō hꝫ corrñdentiam in re qꝫuis ptes eius hēant: ꝛ talis ꝯceptus est ꝯceptus infiniti: imaginādo ergo corpus infinitū nō mouet ab aliquo extra qd sit infinitū: sed mouet ab alijs rebus per quarū spēs diuidēdo eas abinuicē imaginat infinitū: ita qꝫ intellectus hñs tales spēs in seipso pōt formare tales ꝯceptus cōplexos nō hñtes corrñdentiaꝫ in re: sicut est conceptus vacui in infiniti: chimere ꝛ huiusmodi alia.

ℂTex. cōmēti. lvj.

ℂQuod quidem igitur actu corpus nō sit infinitum. Qō. xij.

Utrum aliq̃ dimensio sit infinita. Et arguit p° qꝫ sic: aliq̃ linea est infinita. g̃ aliqua dimēsio est īfinita: ꝯñtia tenet ex eo qꝫ ois linea ē dimēsio: añs ꝓbat: naꝫ infinite sunt linee giratiue in ista colūna: quaꝝ qlibet est maior aliqua certa data. g̃ linea cōposita ex oibus est infinita: ꝯñtia tenet: nam qlibet tale est infinitū: qd est cōpositū ex infinitis nō cōmunicantib⁹ quoꝝ qlibet est tantū sicut aliqd certū datum: añs ꝓbat: naꝫ sit ista colūna in spissitudine vni⁹ pedis ꝛ imaginemur qꝫ a supiori pte isti⁹ colūne descendat vna circuēs: ꝛ girās medietatē istius colūne: tūc clarū est qꝫ ista gira est maior qꝫ circūferētia cingēs istā colūnā: deinde descendat vlterius circuēs scdam ptem ꝓportionaleꝫ istius colūne: deinde vlterius descēdat girādo per tertiā deinde per qrtā ꝛ in infinitū: ꝛ de qlibet gira arguat sicut arguebat de p^a. ꝛ cū īfinite sint ptes hui⁹ colūne sequitur īfinitas eē giras: sꝫ q: sicut ostēsuꝫ est qlibet istarū girarū est maior aliq̃ certa data: sequit totalē lineaꝫ giratiuaꝫ corporis colūnaris ex oibus his cōpositā eē infinitā. ꝯsimili mō posset ꝓbari qꝫ supficies giratiua .s. supficies intercepta inter duas lineas giratiuas corporis colūnaris esset infinita. Et sic simil'r posset ꝓbari qꝫ corpus giratiuū interceptū iter qttuor lineas giratiuas corporis colūnaris sit īfinitū. ℂ2° aliqua supficies est īfinita. g̃. ꝯñtia tenet: añs ꝓbat: q: angulus rectus planus est quedā superficies: sed ꝓbo qꝫ talis sit īfinita iste angulus est īfinitus qui est cōposit⁹ ex īfinitis angulis nō cōicātib⁹: quoꝝ qlibet est maior vno certo dato: sꝫ sic est de angulo recto: est eni cōposit⁹ ex infinitis angulis acutis: nō cōicantib⁹: quoꝝ qlibet est maior angulo ꝯtingētie: qui est angulus datus: pꝫ h̄ ex tertio geometrie Euclidis: vbi di qꝫ angulus ꝯtingentie est oiuꝫ anguloꝝ recti lineoꝝ acutoꝝ acutissimus. ℂ3° aliqd corpus est eqle corpori cōposito si eēt ex īfinitis corporibus nō cōicantib⁹ quoꝝ qlibet est tantum sicut aliqd certum datū: sed tale eēt īfinitū. g̃ de facto est aliqd corp⁹ īfinitū: añs ꝓbat: nō si eēnt īfinita corpora quoꝝ qlibꝫ eēt sicut vnū ouū: tūc ꝓbo qꝫ ex oib⁹ his sine rarefactiōe ꝛ sine ꝯdensatiōe pōt fieri vnū corpus infinituꝫ: nā sint talia corpora flexibilia: ꝛ sic sit ad imaginatioeꝫ qꝫ in p^a pte ꝓportiōali alicui⁹ hore, vnū eoꝝ fiat latū: ꝛ circūflectat sup vnū de illis: tūc daruꝫ est qꝫ illud circūflexuꝫ est finite spissiꝫ: capiat in 2^a pte ꝓportionali eiusdē hore vnū aliud: ꝛ circūflectat toti aggregato ex pmis duobus: tūc corpus 2° circūflexū est minus spissiꝫ qꝫ corpus p⁹ erat circūflexū: pp hoc qꝫ circūflectit maiori. Deinde in tertia pte ꝓportionali eiusdē hore capiat iterū vnū de illis corporib⁹: ꝛ circūflectat aggregato ex illis corporib⁹: tūc iterū corp⁹ tertio circūflexū est minus spissiꝫ qꝫ corpus 2° circūflexū: ꝛ hoc ꝯtinuet vlteri⁹ per singulas ptes ꝓportionales illi⁹ hore: īfinite hore sunt infinita corpora sic circūflexa: g̃ sic se hñt: qꝫ p^m spissius. 2° ꝛ scdm spissius. 3° ꝛ sic vltra. g̃ videt qꝫ totalis spissitudo ex his aggregata sit infinita recte sicut aliqd corpus est īfinitū: cuius pma pars est maior scda: ꝛ 2ª maior tertia: ꝛ sic vltra. Et etiam ex alio: qꝫ si sunt īfinita hñtia se in ꝯtinua ꝓportiōe sicut inter que p^m est maximū totū aggregatū ex his est infinituꝫ: sicut pꝫ de ptib⁹ ꝓportionalib⁹ cōtinui: inter que p^m est maximū. sic g̃ videt qꝫ oē quātū ex infinitis corporib⁹ eqlib⁹ nō cōicātib⁹ sine rarefactiōe sine ꝯdēsatiōe factū sit vnū corpus infinituꝫ. ℂ4° ex duob⁹ corporib⁹ pedalib⁹ pōt fieri per solū motū localē corpus īfinitū vniformiter latū: vniformiter ꝓfunduꝫ. g̃ videt de facto esse aliqd corpus infinitū: ꝯñtia tenet ex eo qꝫ per solū motū localē nō acquirit aliq̃ res noua: añs ꝓbat: nā capiat p° vnuꝫ corp⁹ pedale ꝛ diuidat vna medietas ꝛ ponat ante illud sm̄ longū: deinde diuidat residuū medietatis. iterū vna illaꝝ partiū ponat ante totū aggregatū sic vlteri⁹ sꝫ ptes ꝓportionales alicui⁹ hore in fine hore factū est vnuꝫ corpus infinitū sm̄ lōgitudinē diffomiter latū. deinde fiat cōsimili mō de alio corpore pedali: quo facto ista corpora ponant sic qꝫ vbi sunt ptes latiores vni⁹ ponant ptes strictiores alteri⁹: q̃ facto ex illis duob⁹ vi' resultare vnū corp⁹ īfinitū: sm̄ lōgū vniformiter latū: vniformiter ꝓfunduꝫ: ꝛ sꝫ qꝫ postea dicet. iterū vlteri⁹ p solū motum localem posset fieri infinituꝫ simpliciter: ideo potest declarari in figura ꝛ habetur propositum.

Tex. cō. 56.

In oppositū est Ar. in isto 3° ꝛ i pmo celi. In ista qōne p° videndū ē an ista ꝯñtia valeat: īfinita dimēsio ē. g̃ aliqua dimēsio īfinita. 2° videndū est: an hec sit ꝯcedēda: īfinita dimēsio est. 3° videndū est an aliqua dimensio sit infinita.

Quantū ad p^m sit hec p^a ꝯclusio: ista ꝯñtia nō valet respcū vbi d pterito .s. qꝫ nō sequit īfinita dimēsio fuit. g̃ aliq̃ dimēsio fuit īfinita: nā si deus in aliq̃ parte ꝓportionali alicui⁹ hore faceret vnā quātitatē pedalē: ꝛ in scda destrueret illam: ꝛ faceret vnā bipedaleꝫ: ꝛ istā in 3ª destrueret: ꝛ faceret vnā qdrupedalē: ꝛ sic vltra ascēdēdo sm̄ ꝓportionē duplā in fine hore verū eēt dicere īfinita dimēsio fuit: q: aliquāta dimēsio: ꝛ quātalibet ea maior fuit ꝛ tn̄ falsuꝫ est qꝫ aliq̃ dimēsio fuit īfinita ex eo: qꝫ nec ista que fuit in p^a parte ꝓportionali: nec illa que fuit in 2^a ꝛ sic in īfinitū. ℂ2^a ꝯclusio. nec valet respcū vbi de futuro: pꝫ hoc vt in pdicto casu ante pn^m illius hore verū erat dicere īfinita dimēsio erit: ꝛ tn̄ falsuꝫ erat qꝫ aliqua dimēsio erit īfinita. ℂ3^a ꝯclusio. nec valet respcū verbi de pñti: nā posito qꝫ deus circa mūdū creet vnū illud corp⁹ ꝛ circa illd iterū vnū aliud: ꝛ sic īfinitū: sic tn̄ qꝫ ista corpora nō eēnt ꝯtinua adinuicē hec eēt vera īfinita dimēsio est: vel īfinitū corpus est: ꝛ tn̄ hec eēt falsa aliqd corp⁹ est īfinitū: ex eo qꝫ nullū de illis corporib⁹ ē īfinitū. ℂ4^a ꝯclusio. adhuc supposito qꝫ ꝯtinuant adinuicē. adhuc eēt hec ꝯcedēda: īfinituꝫ corp⁹ est: vt pꝫ de se: ꝛ hec eēt negāda aliqd corp⁹ est īfinitū pꝫ ex eo: qꝫ qꝫcūqꝫ corpore dato vel demonstrato ipsum est infinituꝫ. Unde Ar. in isto tertio dicit: qꝫ infinitum non est: sicut hoc aliquid vnum ꝛc. Tex. cō. 58.

Quantum ad scd'm sit ista prima ↄclusio ois dimẽsio capiẽda est ſm lineã rectã: pꝫ hoc: nã .10. meta^ce dicit ꝙ mẽsura rei capiẽda est ſm lineam breuissimaꝫ: mõ ista est linea recta: ⁊ 2° ꝑmo celi dicit ꝙ dimẽsiones sunt tres linee recte. Ex hoc sequit ꝙ linea curua nõ ꝓprie dꝫ dici longitudo cuꝫ per eam nõ est mẽsurabilis lõgitudo vel latitudo nec ꝓfunditas. vnde ꝓprie loquẽdo solũ linea recta dꝫ dici lõgitudo. ſꝫ dices. hoc nõ videt verũ; qꝛ cõiter dicim^9 arcũ eẽ lõgiorẽ corda: ⁊ tñ arcus est linea curua. Rñdet ꝙ hoc est verũ cõditionalr: vt si arcus rectificaret eẽt longior q̃ꝫ sua corda. ¶2ª ↄclusio nõ est ↄcedendũ ꝙ infinita magnitudo recta sit: pꝫ hoc qꝛ diameter mũdi est maxima magnitudo recta. ¶3ª ↄclusio bñ ↄcedendũ est ꝙ infinita magnitudo curua est; pꝫ hoc tã de linea giratiua; q̃ꝫ de sup̃ficie giratiua ⁊ de corpore giratiuo corporis colũnaris; naꝫ aliquãta linea giratiua est ⁊ quãtũlibet maior linea giratiua est. vnde gira cõposita ex gira prima ⁊ gira 2ª partis ꝓportionalis illius columne dupla est ad giraꝫ prime partis proportionalis: ⁊ gira composita ex prima 2^a 3ª gira tripla est ad eandem: ⁊ sic vltra: cõsimili nõ de superficie ⁊ corpore giratiuo est arguendũ consequenter ⁊c̃.

Quantum ad 3^m pono primo istã ↄnẽ ꝙ q̃zuis infinita magnitudo curua sit: tñ nulla magnitudo. siue sit recta: siue sit curua est ĩfinita: ꝓbat qꝛ hoc maxime videret de linea giratiua: vel de sup̃ficie: vel corpore girante: sed hoc nõ: qꝛ si aliqua linea giratiua esset infinita: vel illa giraret omnes partes ꝓportionales corporis colũnaris: vel terminaret citra terminuꝫ colũne: nõ põt dici ꝑmũ ex eo ꝙ nulle ptes sunt oẽs partes ꝓportionales colũne; ⁊ per ↄñs nulla gira girans oẽs ptes est ĩfinita: nec põt dici ſm ex eo ꝙ q̃libet talis est finita: ergo nulla talis est infinita: ergo conclusio vera.

Ad rationes principales: ad primaꝫ pꝫ ex dictis vnde q̃zuis infinita sit linea giratiua: nulla tñ linea giratiua est ĩfinita: nec est aliqua linea cõposita ex omnib^9 giris. ¶Ad 2^am dico ꝙ ratio bene ↄcluderet ⁊ aliter nõ: si angulus rectus esset cõpositus ex in finitis angulis nõ cõmunicantib^9: quoꝝ quilibet esset maior aliqua quantitate certa data: que tñ esset eiusdem speciei. mõ sic nõ est de angulo acuto: ⁊ angulo cõtingentie: sunt enim anguli diuersaꝝ specieꝝ. ¶Pro solutione tertie rõnis dico ꝙ nõ est possibile ꝙ ex infinitis corporibus equalib^9 nõ cõicantib^9: fiat aliqđ corpus ĩfinitũ deducta rarefactione ⁊ ↄdẽsatione: ⁊ quñ dicebatur ꝙ infinite sunt ibi spissitudines circũflexe: inter quas maxima est finita admitto: ⁊ quñ dicebat spissitudo ex illis aggregata est infinita bene ↄcederem. Sed aliter nõ si ille spissitudines haberent se adinuicẽ in cõtinua ꝓportione: mõ nõ est sic non eo mõ habet se ꝑma ad 2^am: sicut 2^a ad 3^am ⁊ hec est dissimilitudo inter illas spissitudines; ⁊ partes ꝓportionales alicuius ↄtinui. nam partes proportionales ↄtinui se habẽt in ↄtinua ꝓportione: ita ꝙ qualis est ꝓportio prime partis ad 2^am talis est ꝓportio secũde partis ad 3^am: ⁊ sic vltra: sic aũt nõ est de illis spissitudinibus. ¶Ad 4^am dico ꝙ in situatione taliũ corporum nõ resultat ex eis vnum corpus ĩfinitũ vniformiter latum: sed inter illa corpora intercipit infinitũ vacuum: vel aer infinitus: si hoc foret in aere infinito signato ad locum ſm ↄcauitates illoꝝ duoꝝ corpoꝝ: sicut põt patere volenti inspicere.

Qõ. xiij.

VTrum sit possibile eẽ aliquã magnitudinẽ actu ĩfinitã: ⁊ etiã an possibile sit eẽ aliqđ spatiũ actu ĩfinituꝫ. Et arguit primo ꝙ sic: nam possibile est ꝙ in prima parte proportionali alicuius temporis deus creet vnum lapidem pedalem: ⁊ possibile est ꝙ in 2ª creet vnum aliũ ad primum: ⁊ sic vltra de alijs partib^9 ꝓportionalib^9 illius hore: ponat ergo ꝙ in qualibet parte ꝓportionali alicuius hore deus creet vnum lapidẽ pedalem in fine hore aggregatũ ex oibus illis lapidibus est infinitũ: ergo poſſe est ꝙ sit aliqua magnitudo actu infinita. ¶2° magnitudo est in ĩfinituꝫ augmẽtabilis: ergo videt ꝙ sit possibile eẽ magnitudinẽ actu infinitaꝫ: quñ enim est aucta in ĩfinitum: videt ꝙ sit actu ĩfinita: antecedens ꝓbat: qꝛ sint .a.b. due magnitudines. ⁊ illud qđ diuidit ab .b. addat ad .a. tũc sic .b. est diuisibile in ĩfinitũ: ergo .a. est augmentabile in ĩfinitũ: ↄñtia videt tenere ex eo ꝙ per ideꝫ per cuius partis ablationẽ .b. diminuit .a. augetur: ſꝫ qꝛ per eius diuisionem diminuitur ad subduplũ ad subquadruplum: ⁊ sic in infinitum: videt ꝙ .a. auget ad duplũ: ad quadrupluꝫ ⁊ sic in infinitũ. ¶Deinde ꝓbat ꝙ sit spatiũ de facto ĩfinitũ: ⁊ h̃ extra celũ: nam nõ minus est ibi spatiũ finitũ q̃ꝫ infinitũ: sed ibi est spatium finitũ: qđ ꝓbo sic. deus posset creare extra mundũ vnã fabam: qua creata posset ipsaꝫ ſm lineã rectam elongare a celo ꝙ plus distaret q̃ꝫ prius distabat: sed hec nõ essent possibilia nisi ibi esset vacuũ vel distãtia ergo. ¶2° deus extra istũ mundũ posset creare tres alios ita ꝙ eẽnt quatuor mundi: qui se tangerent ſm puncta: tunc latera intercepta inter illa .s. puncta. nõ se tangerent: sed distarent: ⁊ per ↄñs eẽt iter illa distantia: ⁊ spatiũ mõ nõ minus poneret ibi spatiũ finitũ; q̃ꝫ ĩfinituꝫ. ergo. ¶3° arguit sic nõ minus iam ponit extra mundũ spatiuꝫ: q̃ꝫ poneret inter latera celi: si oĩa essent annihilata que sunt infra ↄcauum orbis lune: sed si sic esset adhuc iter latera celi esset spatiũ: ⁊ distantia. ergo. assumptũ: qꝛ nõ pp hoc latera celi se tangerent sicut latera burse vacue: si ergo latera celi adhuc distarent: tunc iterũ inter ipsa esset distantia: ⁊ per ↄñs spatiũ. Et confirmat hoc: qꝛ oibus infra celum annihilatis deus posset creare de nouo vnũ lapidẽ tangentẽ latus celi: ⁊ illum mouere ab isto latere: ⁊ mouere ipsuꝫ ad aliud latus: tunc in tali motu ↄtinue plus ⁊ plus distaret ab vno latere celi: plus ⁊ plus alteri appropinquaret: ſꝫ hoc nõ posset saluari: si nõ poneremus ibi spatium ⁊ distantiam.

In oppositum est Ar. qui dicit ꝙ nec est: nec est possibile eẽ aliquaꝫ magnitudinẽ infinitã: ⁊ vlterius dicit ꝙ nec extra celuꝫ est aliqđ spatiũ: vnde dicit ꝙ ꝓpter diffinitionem loci ⁊ spatij quis nõ posset extendere manũ vltra vltimã speram posito ꝙ quis esset prope vltimã sperã. ¶Respondeo ad q̃õnem ponẽdo istam q̃õnem ꝙ nõ est possibile aliquã magnitudinẽ circularẽ esse infinitã: imo hoc implicat ↄtradictioneꝫ: ꝙ aliqua magnitudo circularis sit infinita: ꝓbat: naꝫ data aliqua magnitudine circulari infinita ipsa esset figurata: quia circularis: ⁊ vltra: ipsa esset figurata: ergo termino: vel terminis clausa. pꝫ hoc ex eo ꝙ figura termino vel terminis claudit. ⁊ vltra ipa est termino vel terminis clausa; ergo terminata ⁊ finita: ⁊ per ↄñs nõ ĩfinita. ¶2° ad idem dato opposito ↄnis: verbi grã: ꝙ sit aliquis circulus infinitus in cuius circũferẽtia signent duo pũcta distantia abinuicem per lineaꝫ pedaleꝫ: ⁊ sint illa puncta .a. ⁊ .b. a q̃bus trahantur due linee .s. ab .a. ad .c. ⁊ ab .b. ad .c. ↄcurrẽtes ⁊ faciẽtes angulũ in centro eius circuli: tunc si ista sunt possibilia: tũc sequeretur ꝙ possibile sit angulũ rectilineũ esse acutissimũ: ſꝫ hoc est falsum: ⁊ ↄñtia ꝓbat: qꝛ si ab .a. ⁊ .b. punctis trahant due linee: que ↄcurrant nõ remote a punctis .a. ⁊ .b. ille linee causarent angulũ aliqualr acutũ: ⁊ si ↄcurrerent remoti^9 cãrent angulũ acutiorẽ: ergo si remotissime cãrent angulum acutissimũ: sed quñ ↄcurrunt in puncto .c. cõcurrũt remotissime a punctis .a. ⁊ .b. ex quo intercipitur spatiuꝫ infinitũ inter .c.a. ⁊ .b. ⁊ per ↄñs angulus .c. esset acutissimus: ⁊ cuꝫ sit rectilineus: ꝓbata est ↄñtia: sed falsitas cõsequẽtis ꝓbatur: qꝛ vel latera illius anguli distarent: vel nõ distarent

nõ distarẽt si distarent ⁊ nõ distãtia indiuisibili sequeret ꝙ illa latera possent esse ꝓpinquiora: ſꝫ tũc cãrent angulum acutiorẽ: ergo angulus ↄdat^9 nõ est acutissim^9: si aũt latera nõ distarent: tũc vnũ iaceret sup alio: ⁊ tũc nõ facerent angulũ acutissimũ. ¶3° nam si est poſſe aliquã magnitudinẽ circularẽ esse infinitã sequeret duas lineas nõ eque distãtes trahi versus eandẽ partẽ per spatiũ infinitum anteq̃ꝫ ↄcurrerent: ſꝫ h̃ est falsum: ⁊ ↄtra descriptionem lineaꝝ nõ eque distãtiũ; ꝓbat ↄñtia qꝛ si traheretur .a. ⁊ .b. punctis signatis in circũferentia circuli ĩfiniti due linee recte que ꝑmo ↄcurrunt in centro .c. illi^9 circuli: ille linee nõ essent eque distantes ⁊ trahentes per aliquantũ spatiũ anteq̃ꝫ ↄcurrerent ⁊ p spatiũ quadruplũ ad illud anteq̃ꝫ ↄcurrerent ⁊ per quãtũlibet spatiũ: ergo traherẽtur per spatiũ infinitũ anteq̃ꝫ ↄcurrerent: ↄñtia tenet: antecedẽs ꝓbat ex eo ꝙ inter .c. ⁊ puncta .a.b. intercipit spatium ĩfinitũ. ¶4° ad idem: si esset aliquis circulus infinitus: sequeret ꝙ eiusdẽ circuli plura essent centra ꝙ est ↄtra tert. am geometrie euclidis: ↄñtia ꝓbat: nam in tali circulo plura possent assignari pũcta a q̃bus linee ducte ad circũferentiã nõ essent inequales: oẽs enim eẽnt infinite: ſꝫ vnũ ĩfinituꝫ nõ est inequale alteri: mõ ille punct^9 est centrũ circuli a quo oẽs linee ducte ad circũferentiam nõ sunt inequales: ⁊ talis circulus ĩfinitus si eẽt sic se h̃ret ꝙ vbiq̃ꝫ esset eius centrũ circũferẽtia eius nusq̃ꝫ. ¶5° ad idem sic naꝫ sit aliquis circulus ĩfinit^9 per aduersariũ: ⁊ signent in eius circũferẽtia duo puncta sicut prius .s.a. ⁊ .b. ⁊ ꝓtrahat vna linea recta ab .a. ad .b. per moduꝫ corde: tunc querit: vtrũ corda distet ab arcu: vel non: si dicat ꝙ nõ: hoc est falsum ex eo ꝙ tunc corda ⁊ arcus essent vna linea. Si aũt dicat ꝙ distant ⁊ nõ distãtia idiuisibili cuꝫ nulla talis sit: ergo distãtia diuisibili: ⁊ cũ posset dari circulus equalis finitus in quo iter tm̃ arcũ ⁊ tantã cordaꝫ: cadit equalis distãtia: sequit circulũ finitũ equalẽ esse circulo ĩfinito; qđ est falsum. ¶6° si poſſe eẽt aliquẽ circuluꝫ esse infinitũ sequeret ꝙ eius dyameter eẽt infinitus: ↄñs falsum: ↄñtia nota est de se: sed falsitas ↄñtis ꝓbat: naꝫ sit ille dyameter iter .a. ⁊ .b. puncta sibi opposita in circũferẽtia illius circuli: ⁊ icipiat Sor. moueri ab .a. puncto versus .b. sic ꝙ in ꝑma parte ꝓportionali alicui^9 hore ptranseat pedare: ⁊ in 2^a tm̃: ⁊ sic de singulis: ⁊ plato icipiat moueri .a.b. versus .a. sup eandẽ dyametrũ: equali velocitate sicut sor. mouebat: tunc clarũ est ꝙ sor. ⁊ plato sibi obuiabunt sup illa dyametro: ⁊ nõ in istanti terminante exclusiue illã horã: naꝫ tũc q̃libet eoꝝ est sup vno termino illi^9 dyametri puta sor. sup .b. ⁊ plato sup .a. g̃ obuiabunt sibi in aliq̃ istãti itrinseco illi^9 hore: ſꝫ i q̃libet istãti itrinseco isti^9 hore a q̃libet eoꝝ est ptrãsitũ solũ finitũ: ⁊ cuꝫ duo finita nõ ↄstituant vnũ ĩfinituꝫ: seq̃t ꝙ ista duo spatia ab eis ptrãsita nõ ↄstituant dyametrũ infinitũ: ⁊ cũ illa duo spatia sint duo semidyametri illius circuli ĩfiniti: sequit totalẽ dyametrũ illius circuli eẽ finitũ: qđ fuit ꝓbanduꝫ. ¶Per istã rõnẽ vlr põt ꝓbari: ꝙ nõ est poſſe aliquã esse magnitudinẽ rectã ĩfinitã iter duos terminos clausam. ¶2ª ↄclusio: nõ est poſſe eẽ aliquã magnitudinẽ quadratam ĩfinitã ꝓbat p ꝑ^am ⁊ vltimã rõnẽ ꝑme ↄnis ⁊c̃. ¶3ª ↄclusio vlr nõ est poſſe aliqđ corpus figuratũ eẽ ĩfinitum: ꝓbat pro rõnem ꝑme ↄnis. ¶4ª ↄclusio nõ est poſſe aliquã eẽ magnitudinẽ infinitam. ¶Pro ista ↄne p° pono aliquas rõnes que mihi nõ faciũt magnã fidẽ: deĩde pono vnã rõnem que mihi vr̃ demonstrare ↄnem: ⁊ ista solum facit mihi fideꝫ. Prima ratio est ista: dato opposito ↄnis sequeret ꝙ eẽt poſſe ꝙ aliqđ corpus opacũ obijceretur alicui corpori luminoso: ⁊ tñ nõ faceret vmbraꝫ: ↄñs falsum: ↄñtia ꝓbat: nam per aduersariũ sit vnuꝫ corpus luminosum ĩfinitũ: ⁊ obijciat sibi corpus quadratũ pedale: ꝓbo ꝙ nõ facit vmbrã: pro quo suppono ꝙ quilibet punctus medij illuminaꝫ qui est retro corpus opacum; ad quem attingit aliq̃s radius rectus ab aliquo puncto corporis luminosi. Deinde suppono ꝙ illud corpus luminosuꝫ sic se habeat ꝙ ꝓportionalr ſm ꝙ puncta eius plus distant a corpore opaco ꝓportionalr habeant plus de lumine: in tm̃ ꝙ q̃libet punctus illius corporis luminosi possit radiare vsq̃ꝫ ad corpus opacũ. Tũc arguo sic: q̃libet punct^9 medij retro corpus opacũ illuminat: ergo illud corpus opacũ nõ facit vmbrã: ↄñtia tenet añs ꝓbatur: naꝫ quocũq̃ꝫ puncto medij dato retro corpus opacũ: ille distat a corpore opaco: ergo ad quẽlibet talẽ punctuꝫ põt ꝑuenire radius rect^9 ab aliquo puncto corpis luminosi: absq̃ꝫ hoc ꝙ ipse impediat per corpus opacũ: ergo per vnã suppõneꝫ: quilibet punctus medij retro corpus opacũ illuminat: qđ erat ꝓbandũ. ¶2° arguit sic. si poſſe esset aliquã magnitudinẽ infinitã esse tũc poſſe esset ꝙ .a. per vnã totã horã esset finitũ: ⁊ in istanti terminãte exclusiue illam horã eẽt infinitum: ⁊ tñ in isto istanti nihil sibi adderet qđ videt eẽ incõueniẽs: ꝓbat ↄñtia: naꝫ sit .a. vnũ pedale: qđ in prima parte ꝓportionali crescat ad dupluꝫ ⁊ in dupla ad quadruplũ: ⁊ sic vltra: tunc in q̃libet parte ꝓportionali illius hore est finitũ: ſꝫ in istanti terminãte exclusiue illã horã est ĩfinitũ: ex quo tunc est cõpositum ex infinitis quãtis nõ cõmunicantib^9: quorũ q̃libet est tm̃: sicut aliqđ certũ datum: ⁊ tñ pro isto instanti nihil sibi additur: pp hoc ꝙ positũ est ꝙ augeat vsq̃ꝫ ad illud instans exclusiue: sic simĩ modo sequit ꝙ eẽt poſſe ꝙ aliqđ p vnam totã horã esset ĩfinitũ: ⁊ tñ in istanti terminante exclusiue illã horã eẽt pedale: ⁊ tñ in isto istanti nihil ab eo remoueretur qđ iterũ videt incõueniens: pꝫ ↄñtia: naꝫ si .a. quod factũ est infinitũ ↄcõuerso diminuat per partes ꝓportionales alicuius hore: sicut augebat vsq̃ꝫ ad istans terminans exclusiue illam horã sequit cõclusio ꝓposita. ¶3° ad idẽ: dato opposito ↄnis: sequit ꝙ esset poſſe ꝙ .a. ⁊ .b. per vnã totã horã essent equalia: ⁊ in istanti terminãte exclusiue illam horã nõ eẽnt equalia: ⁊ tñ in illo istanti a nullo illoꝝ remoueret aliquid: nec alicui illoꝝ adderet aliquid: hoc iterũ videt incõueniens: ⁊ ꝓbat ↄñtia: nam sint .a. ⁊ .b. duo quãta pedalia: ⁊ augeant i aliqua hora sic ꝙ in prima parte ꝓportionali hore q̃libet illoꝝ augeat ad duplũ ⁊ in scd'a ad quadruplũ: sic semp vsq̃ꝫ ad fineꝫ hore: tunc per totã horã .a.b. manent equalia: ex quo per totam horam sunt finita ⁊ in ꝑn° erant equalia: ⁊ equaliter augent: ⁊ tñ in instãti terminãte exclusiue illaꝫ horã nõ erunt equalia ex quo in fine hore q̃libet illoꝝ est infinituꝫ: sed iter infinita nõ est equalitas nec inequalitas p Cõmẽ. 3° hui^9. ¶2° ad idem sequit ꝙ per totam horaꝫ .a. eẽt maius .b. ⁊ i fine hore nõ: ⁊ tñ i fine hore nec .a. nec .b. aliq̃d adderet: nec aliq̃d ab eis remoueret. hoc iterũ videtur eẽ incõueniẽs: ꝓbat ↄñtia: nam posito ꝙ .a. sit duplũ ad .b. ⁊ augeat in hora: sic ꝙ .a. ↄtinue maneat duplũ: ad .b. ⁊ ꝙ in prima pte ꝓportionali .b. augeat ad duplũ: ⁊ in 2^a ad quadruplũ: ⁊ sic vltra: in fine hore nihil additur .a. nec remouet ab .a. ⁊ sic est đ .b. ⁊ tñ in fine hore .a. nõ ẽ maius .b. postq̃ꝫ taꝫ .a. q̃ꝫ .b. est infinitũ: mõ vnũ infinitũ nõ est maius alio. ¶5° sequeret ꝙ sor. plato mouerent p horaꝫ: sic ꝙ in qualibet parte proportionali illius hore sor. ptransiret dupluꝫ ad illud qđ pertransiret plato. ⁊ tñ in fine hore ptrãsitũ a sorte nõ est maius ptrãsito a platone: ꝓbat ↄñtia posito ꝙ sor. in p^a pte ꝓportiõali alicuius hore ptrãseat bipedale: ⁊ plato pedale: ⁊ in 2^a q̃drupedale: ⁊ plato bipedale: ⁊ sic vltra eundo: ſꝫ proportionẽ duplam: tunc clarũ est ꝙ in qualibet parte ꝓportionali huius hore sor. ptransiuit dupluꝫ ad illud quod pertrãsiuit plato: ⁊ tñ in fine hore ab vtroq̃ꝫ est ptrãsitũ infinitum: mõ vnũ ĩfinitũ non est mai^9 alio nec minus alio. ¶Iste rõnes nõ faciũt mihi magnaꝫ fidem pro ↄclusione: imo si quis vellet ↄcedere ꝙ possibile esse magnitudineꝫ infinitam esse: ↄcederet omnes istas rõnes: sed nũc volo face

re vnā rōnem que mihi facit fidem: pro quo suppono ꝙ nō sit possibile esse vltimā ptem ꝓportionalē alicuius cōtinui: tunc arguiꝛ sic: nō est possibile ꝙ in qualibet parte ꝓportiōali alicuius hore deus faciat vnū lapidē: ꝛ ipm ꝯseruet cum factis ꝛ fiendis. ergo nō est possibile esse infinitum: ꝯñia tenet ex eo ꝙ ex quo iam de facto nō est aliquod infinitum sicut dictū est prius. si possibile esset aliqđ esse: hoc fieret per istum modū ꝙ in qualibet parte ꝓportionali deus faceret vnū pedale quod ꝯseruaret cū factis ꝛ fiendis: ꝛ ꝙ tunc in fine illius hore ex oibus illis resultaret magnitudo infinita: añs demonstraꝛ sic: nam dato opposito añtis: faciat deus vnū lapidē pedalē tangentē a. pūctū manentē fixum: deinde in secūda parte ꝓportionali eiusdē hore remoueat illū lapidem ab. a. puncto per spaciū pedale: faciatqʒ inter ipm ꝛ. a. pūctū secundum lapidem pedalem: deinde in tertia pte ꝓportiōali eiusdeʒ hore remoueat illud aggregatū ex illis duobꝰ pedalibꝰ. iteꝝ ab. a. puncto manenti fixo per spaciū pedale: ꝛ creet tertiū lapidē inter illud aggregatū. a. punctum: ꝛ sic continue per alias partes ꝓportionales illius hore vsqʒ ad finem eiusdem hore si est possibile. tunc clarum est. ꝙ in fine hore aliquis lapis pedalis tangit. a. punctum fixum. ergo ille lapis erat vltimus in creatiōe infinitoꝝ lapidū creatoꝝ ꝭm infinitas partes ꝓportionales hore: sed cum per casum cuilibet lapidi correspondet vna pars ꝓportionalis hore: sequiꝛ ꝙ lapidi vltimo tangent. a. punctū in fine hore correspōdet vltima pars ꝓportionalis hore que est vltima inter omnes sicut ille lapis est vltimus inter omnes lapides creatos. Et cuʒ tempus sit de nūo cōtinuoꝝ: sequiꝛ esse vltimaʒ ptem ꝓportionabilē alicuius ꝯtinui quod est ꝯtra suppositionē. ¶Contra istā rōnem pono aliquas ꝯclusiones: pma est q̄uis non sit possibile: sicut iaʒ ꝓbatū est. ꝙ in qualibet pte ꝓportionali alicuius hore deus facit vnū lapidem pedalē: tñ bene possibile est ꝙ in qualibet parte ꝓportiōali: deus faciat vnū lapidē: ꝓbatur nam possibile est ꝙ deus in vna hora cōtinue ꝛ successiue faciat vnū lapidem ita ꝙ in fine hore lapis factus a deo sit pedalis: tūc cū quelibet pars lapidis sit lapis: sequiꝛ ꝙ in q̄libet parte ꝓportiōali illius hore deus faciat vnū lapidē: qꝛ facit ptem lapidis. ¶2ª cōclusio q̄uis nō sit possibile ꝙ in qualibet parte ꝓportionali alicuius hore deus faciat vnuʒ lapidē pedalē: tñ in qualibet parte alicuiꝰ hore deus pōt facere vnū lapideʒ pedalē. pʒ hoc: qꝛ in prima pte ꝓportionali deus pōt facere vnū lapidē pedalē: ꝛ in scđa deus pōt facere vnuʒ lapidē pedalē: ꝛ nō est dare instantiā in aliquo. ğ in qualibet pte deus pōt facere vnū lapideʒ pedalē: ꝛ si arguiꝛ in qualʒ pte ꝓportiōali deus pōt facere vnū lapidē pedalē. ğ possibile est ꝙ faciat ꝛc. negāda est ꝯña ex eo ꝙ arguitur a sensu diuiso ad sensum cōpositū fallum. vñ nō sequitur q̄libet ptem istius pōderis soꝛ. pōt portare. ğ possibile est ꝙ q̄libet ptem portet. vñ sit vnū pōdus vt 8. in grauitate qđ sit. a. ꝛ sit potētia. soꝛ. etiā vt. 8. tūc clarū est ꝙ quamlibet partem. a. ponderis soꝛ. potest portare ꝛ tamē impossibile est eum portare quamlibet partem: quia tunc. a. pondus esset portare: sed hoc est falsum: quia aliter fieret actio a proportione equalitatis: ꝛ hoc est quod alias dixi: deus in qualibet parte proportionali potest condensare. a. ad subduplum: ꝛ non potest hoc in qualibet parte proportionali quod videtur aliquibus mirabile. ¶3ª conclusio etiam iuxta rationem factam: ꝛ cōclusiones positas est ista: ꝙ aliqua est vniuersalis ipossibilis. cuius quelibet singularis est possibilis ꝛ quelibet cuilibet eaꝝ cōpossibilis: ꝑ pʒ: nā hec est ipossibilis: in q̄libet pte ꝓportiōali deꝰ creat vnū pedale: ꝛ tñ q̄libet eiꝰ singularis est possibilis ꝛ q̄libet alteri cōpossibilis: qꝛ nō est reperire aliquam: que non sit possibilis: nec aliqs que nō sint cōpossibiles. ¶Sed dices ex quo oium singulariū alicuius vniuersalis possibilitas nō sufficit ad possibilitatem vniuersalis nec earū cōpossibilitas: quid ergo sufficit ad possibilitatem vl'is dico ꝙ requiritur ꝛ sufficit ꝙ oēs eius singulares simul eē veras sit pol'e. i. ꝙ hec sit possibilis: oēs eius singulares sunt vere. ꝛ ꝯformiter dicam de possibilitate copulatiue. Sz dices ꝯtra. ꝓbo ꝙ hec sit possibilis: in qualibet parte ꝓportionali deus facit vnū lapidem pedalē: ꝓbaꝛ: nam primā eius singularē esse veram est possibile. ꝛ scōm eius singularē esse verā est possibile. ꝛ nō est aliqua singularis: quin ipsaʒ esse verā sit possibile: ergo oēs eius singulares esse veras est possibile. ꝛ si sic ipsa est possibilis ꝭm dicta. ¶Rñdeꝛ ꝯcedendo totuʒ añs: sed negaꝛ ꝯña: vnde ꝯñs est oio impertinens antecedēti: vñ si ꝯña valeret: ex quo videꝛ arguere iductiue: ꝯñs deberet esse vna ꝓpositio vl'is: sed hoc nō: ex quo est vna ꝓpō cōposita de possibili. vñ oēs istas singulares eē veras est possibile. ita modicum est vl'is: sicut ista omneʒ hominē esse aial est possibile: mō talis nō est vl'is: sed est indefinita: sicut pʒ ex logica. ¶Pro solutione aliquarū rationū. pono istam ꝯnem: ꝙ si deus annihilaret totum qđ est infra latera celi tunc hec esset falsa. spatiū est ifra latera celi: patet hoc: qꝛ hec eēt affirmatiua cuius sbm pro nullo supponit: mō quelibet talis affirmatiua est falsa sicut ostensum est alibi. dices tu: imo adhuc iste terminus spatiū. supponit pro aliquo: qꝛ pro spatio: tunc arguitur sic: vel illud est aliqđ: vel nihil: si nihil hēꝛ ꝓpositū: si aliquid tunc deus nō totum annihilauit qđ est inter latera celi. quod est ꝯtra casuū positū: ꝛ ista ꝯclusio dʒ intelligi de spatio recto: ꝛ hoc notanter addo quod est inter latera celi: q̄uis iter partes celi nō sit spatiū rectū: tñ adhuc bene inter eas est spatiū circulare: pʒ hoc: nam adhuc iter a. ꝛ b. puncta signata in ꝯcauitate celi esset spatiū circulare. Ex ista ꝯne sequiꝛ: ꝙ si totū quod est iter latera celi eēt annihilatū ꝙ partes celi non distarent distātia recta: sed bene distantia curua: pʒ hoc: qꝛ sicut album nō est sine albedine: ita nō est possibile aliq̄ distare sine distantia: modo quia tunc inter latera partis celi nō esset distantia recta sequitur ipsa nō distare ꝭm distantiā rectam. ¶Sed ꝯtra si nō distarent distantia recta: nec inter ea eēt spatiū rectum: sequereꝛ ꝙ latera celi se tangerēt: sicut latera vniꝰ burse vacue. ¶Respondeꝛ negādo ꝯñiaʒ: dico ꝙ nec distant nec se tangunt q̄uis Ar. hic nō ꝯcederet istuʒ casuʒ eē possibilē quē opʒ nos cōcedere ꝭm fidem. ¶Ulterius dico ꝙ si totū qđ est inter latera celi annihilareꝛ excepto vno lapide: qui primo tangeret vnū latus celi: dico ꝙ si deus moueret ipsum in tantū ꝙ tangeret aliud latus celi: nō ꝓpter hoc in tali motu elongareꝛ a primo ꝛ approximaretur secūdo: qꝛ elongatio: ꝛ approximatio nō pñt fieri sine distantia: sʒ modo positum est ꝙ nulla sit ibi distantia neqʒ spatium. ergo.

Ad rationes principales. s. ad primaʒ nego ꝙ possibile sit ꝙ deus ꝛc. ꝛ in hoc stat vis argumēti. ¶Ad 2ᵐ magnitudo pōt diminui in infinitū per diuisionē: ergo per oppositionē istaꝝ partiū ad aliā illa est augmentabilis in infinitū: nego ꝯñiam: qꝛ cum aliqua magnitudo per ablationē sue medietatis diminuaꝛ ad duplū: tunc aliqua equalis sibi per additionem illius soluʒ augereꝛ ad sexquialterū: ꝛ sic nō tñ augereꝛ vna magnitudo alicuius qđ resecatur ab vna alia: quantū illa diminuiꝛ a quo resecaꝛ. ¶Ad 3ᵐ dico: ꝙ extra celum nō est aliqđ spatiū: ꝛ si deus crearet ibi vnā fabaʒ: tunc etiā crearet spatiū extra celū tm̄ quanta est ipsa faba. ꝛ illud spatiuʒ est ipsamet faba. ¶Ulterius dico ꝙ si deus moueret illam fabam a celo: nō ꝓpter hoc illa distaret a celo recte sicut dicebaꝛ de lapide moto ab vno, latere celi ad aliud: omni annihilato qđ est ifra latera celi. ¶Ad aliam dico ꝙ si deus crearet extra istuʒ mundum tres mundos ad istum: tunc inter ꝯuexa istoꝝ mundoꝝ non esset

distantia recta: sed bene curua. ¶Ad aliam patet ex dictis in questione

¶Tex. cōmēti. lvij.

¶Relinquitur igitur potentia esse infinitum ꝛc. Qō. xiiij.

Queritur quartodecimo vtrū infinite partes sint in ꝯtinuo: ꝛ arguiꝛ ꝙ nō: naʒ sic seqreꝛ ꝙ nō essent plures partes in toto q̄ʒ in eius medietate: nec plures partes in celo q̄ʒ in grano milij: sed hoc est falsum: falsitas pʒ: naʒ quecūqʒ partes sunt in parte sunt in toto. ꝛ cū hoc alique sunt in toto que nō sunt in parte: ergo videꝛ ꝙ quacūqʒ parte alicuius totius data pauciores sunt in ea q̄ʒ in toto: ꝯñia ꝓbatur: nā postq̄ʒ alicuius totius ꝯtinui pars est ꝯtinua sicut illud totū sequiꝛ infinitas partes esse in ea: sicut in toto: ꝛ vna multitudo infinita nō est maior alia: sequiꝛ tātam esse multitudinē partiuʒ in parte sicut in toto: ꝛ per ꝯñs nō pauciores essent partes in parte q̄ʒ in toto. silr argueretur de grano milij ꝛ de celo. ¶2° sequereꝛ ꝙ tale continuū eēt infinitū: sʒ hoc est cōtra dicta: ꝛ ꝯñia ꝓbaꝛ ex eo ꝙ due partes faciunt aliqualē extēsionē ꝛ tres maiorē: ꝛ quatuor maiorē: ꝛ sic in infinitū: ğ si infinite eēnt in ꝯtinuo illud ꝯtinuū esset infinitū extēsuʒ ex eo ꝙ infinite ptes vidētur facere infinitā extensionē. ¶3° si in isto ꝯtinuo essent infinite partes: cum illud ꝯtinuū in tpe finito ꝯtingat eē ptransitū sequereꝛ ꝙ infinita ꝯtingeret esse ptransita: mō hoc est falsum ꝛ ꝓbaꝛ ꝯñia: qꝛ illud ꝯtinuū nō ꝯtingeret esse ptransitū: nisi partes eius eēnt ptransite: si ergo infinite ptes eēnt in ꝯtinuo tunc ipm nō ꝯtingeret esse pertransitū: nisi infinita eēnt ptransita qđ erat ꝓbandū. ¶4° sequereꝛ ꝙ infinita esset multitudo rerū separatarū ꝛ distātium abinuicē: mō hoc reputaꝛ impol'e: ꝓbaꝛ ꝯñia: qꝛ si infinite essent partes in isto ꝯtinuo: ꝛ cum tertia pars distet a prima: secūda itermediat: ꝛ silr quarta distat a scđa qꝛ tertia intermediat ꝛ sic vltra infinita essent in isto cōtinuo separata: ꝛ distātia abinuicē. ¶Quinto est dare vltimam partē ꝓportionalē istius ꝯtinui: ꝛ cū etiaʒ sit dare primā sequiꝛ ꝙ nō infinite partes sunt in isto ꝯtinuo: ꝯñtia tenet ex eo ꝙ vbi datur primū ꝛ vltimū: ibi nō datur infinituʒ: añs ꝓbatur: nam in primo huius: ꝛ 2° metaᶜᵉ dicit Ar. vbi est dare primū: ibi etiā est dare vltimū: ergo si est dare primā partē proportionalē sicut est in veritate sequiꝛ ꝙ etiā sit dare vltimā. ¶6° si infinite essent partes in ꝯtinuo vel in eo eēnt in actu: vel in potētia nō pōt dici ꝙ in actu: qꝛ tunc esset dare multitudinē actu infinitā: quod negat Ar. nec etiā in potentia ex eo ꝙ continuū est ens in actu. ergo quelibet pars eius est in actu. ergo si infinite sunt partes in ꝯtinuo: sequiꝛ quālibet earū esse in actu: ꝛ nō soluʒ in potētia. ¶7° ois nūs est finitus: ergo numerus partiū ꝓportionalium est finitus: nō ergo infinitus: nō ergo sunt infinite partes in ꝯtinuo: añs pʒ: qꝛ ois nūs est nūabilis: ꝛ qđlibet tale est finitū: qꝛ nūs binarius est finitus: ꝛ nō cōtingit reperire aliquā instantiam de aliquo numero. ergo. ¶8° si infinite essent partes in ꝯtinuo: vel hoc esset verū de partibus eiusdē quātitatis: vel de partibus eiusdē proportionis. Si primū tunc tale ꝯtinuū esset infinitū: ex eo ꝙ ex infinitis partibus eiusdem quantitatis resultat infinitū: si dicatur scđm adhuc erit infinitū: ex eo ꝙ partes eiusdem proportionis: sicut eiusdeʒ quantitatis: vnde si diuido vnū ꝯtinuū in duas medietates: deinde qualibet earuʒ in duas: sicut sunt ibi ptes eiusdē ꝓportiōis ita sunt ibi ptes eiusdē quātitatis: naʒ due ħᶜ medietates sunt eiusdē quātitatis: ꝛ sic vltra.

Tex. cō. 6.

In oppositum arguitur sic: nisi infinite eēnt partes in cōtinuo: sequereꝛ ꝙ in diuisione ꝯtinui cōtingeret stare. Sʒ hoc est falsuʒ: ꝛ ꝯtra phm in isto 3° ꝛ in 6° huius: vbi vult ꝙ in diuisione continui ꝯtingit semp vltra accipere: ꝯñtia tenet postq̄ʒ solum in nūo finito essent partes ꝯtinui. ¶2° in isto cōtinuo sunt due medietates ꝛ tres tertie: ꝛ quatuor quarte ꝛ sic semp: ergo ifinite sunt partes in isto ꝯtinuo: tota ratio pʒ. ¶3° in isto cōtinuo sunt aliquot partes ꝛ quantūlibet plures. ergo. ¶In ista qōne pmo videndū est de quesito: ꝛ de aliquibus tangentibꝰ quesituʒ. 2° videbiꝛ vtruʒ plures sint partes in toto q̄ʒ eius medietate:

Quantum ad primū sciendū est quid intelligaꝛ per partes ꝓportionales. vnde sciendum ꝙ dicunꝛ partes ꝓportionales a ꝯtinua ꝓportionalitate: ꝛ igiꝛ deberet dici partes ꝯtinue ꝓportionales: sed ly ꝯtinuū breuitatis cā dimittiꝛ. ¶Deinde est sciēdū ꝙ ꝓportionalitas diciꝛ similitudo ꝓportionū: sicut patet ex quinto euclydis: ꝛ est ꝓportionabilitas ꝯtinua qñ est equalis ꝓportio primi ad secundū: sicut secūdi ad tertiū: ꝛ ideo inter ista quatuor duo: vnū est proportionalitas ꝯtinua: qꝛ qualis est proportio quatuor ad duo: talis est ꝓportio secundoꝝ ad vnū. Et qꝛ ꝓportionabilitas est similitudo ad minus ad ꝓportionalitatē ꝯtinuam requirunꝛ tres termini. sicut etiā pʒ ex quinto iaʒ allegato. Ex quo sequiꝛ ꝙ improprie diciꝛ due partes proportionales: vel vna pars ꝓportionalis: nisi intelligendo ꝙ sunt due vel vna de partibus ꝓportionalibus. ¶2° sciendū est ꝙ si sunt continue ꝓportionales ꝭm ꝓportioneʒ equalitatis: tūc dicunꝛ partes eiusdē rōnis quātitatis: qñ vo sunt ꝯtinue ꝓportionales ꝭm ꝓportionē inequalitatis: tunc dicunꝛ partes eiusdē quantitatis ꝓportionis. ¶3° sciendū ꝙ partes eiusdē rōnis quātitatis sunt duplices: quedā sunt que dicunꝛ cōmunicātes: ꝛ quedā nō cōmunicantes. Nō cōmunicantes dicunꝛ quarū vna est totaliter extra aliam: nec hñt aliquaʒ partē eis cōem sicut due medietates alicuius ꝯtinui. Partes vo cōmunicātes dicunꝛ que hñt aliquā parteʒ cōmunē q̄ est pars vtriusqʒ: verbi grā: sicut si vnū pedale eēt: cuiꝰ vnū extremū eēt. a. ꝛ reliquū. b. ꝛ punctꝰ medius esset. c. punctus inter. b. ꝛ. c. esset. d. ꝛ punctꝰ medius inter. c. ꝛ. d. esset. e. tunc. b. e. d. e. essent partes quātitatis cōmunicantes qꝛ. e. d. esset pars vtriusqʒ. silr. a. ꝛ. c. ꝛ. c. ꝛ. d. essent partes eiusdē quātitatis cōicantes: cōicant enim in parte. e. c. que est vtriusqʒ cōis. Sed. a. ꝛ. c. ꝛ. c. ꝛ. b. essent ptes nō cōicantes: eo ꝙ nihil qđ est pars vnius esset pars alterius. ¶Tunc sit prima ꝯclusio ꝙ partes ꝓportionales solent accipi ꝭm ꝓportioneʒ duplam: ratio huius est: qꝛ ꝓportio dupla est magis nota. ¶2ª ꝯclusio ꝙ etiā pñt capi ꝭm alias ꝓportiones: pʒ hoc: naʒ ptes ꝓportionales alicuiꝰ ꝯtinui: pñt sic capi ꝙ totū pter eius tertiaʒ partē: sit pma pars ꝓportionalis: ꝛ qđ totū residuū pter eius tertiā sit 2ª pars ꝓportionalis: verbi grā: si eēt aliqđ ꝯtinuuʒ tripedale possemus capere pro pma parte ꝓportionali duos pedes: ꝛ pro 2ª parte ꝓportionali duas tertias vnius pedis. ꝛ sic vltra. silr possemus capere partes ꝓportionales alicuiꝰ ꝯtinui: sic ꝙ prima eius pars ꝓportionalis eēt totū pter eius quartam: ꝛ 2ª pars ꝓportionalis eēt totū residuū quarte: pter eius quartā: ꝛ sic vltra ꝛ sic simili modo ꝭm ꝓportiones denominatiuas ab alijs numeris possent capi ptes proportiōales ꝯtinui. ¶3ª ꝯ posito ꝙ eēnt due magnitudines. a. ꝛ. b. ꝛ ptes ipsiꝰ. a. caperenꝛ ꝭm ꝓportionē duplaʒ: ꝛ ptes ipsiꝰ. b. capereꝛ sic ꝙ pª ps ꝓportiōalis ipsiꝰ. b. eēt totū pter eius tertiā pteʒ: vel millesimā sicut placet ꝛ caperētur partes ꝓportionales tpis ꝭm diuisionem cōem. s. ꝭm ꝓportionē duplā: ꝛ sint. c. ꝛ. d. duo mobilia. ꝛ moueaꝛ. c. super. a. ꝛ. d. super. b. sic ꝙ in pma pte ꝓportionali tēporis. c. ptranseat pmā ptem ꝓportionalē ipsius. a. s. medietatem ꝛ. d. primā ptem ꝓportionalē ipsius. b. s. totū pter eius tertiā ptem: ꝛ moueanꝛ sic ꝯtinue: ꝙ cōrrīdēter ista

mobilia:in ꝓbus ꝓportionalib⁹ tēporis ptranseāt ptes
ſuaꝝ magnitudinū:eque cito ille magnitudines eēnt p
transite ab iſtis duobus mobilib⁹:ꝑ hoc q: eque cito in
finite ptes ſunt pertranſite ab vno ſicut ab alio:in quas
diuiſe ſunt ſufficienter hȝ magnitudines. C Sed dices
ꝓtra ꝓtinue.d.eſt ante.c.q̄ citius ptranſibit ſuam magni
tudinem q̄.c ſuam:aſſumptū ꝓbat:ꝓ poſito q̄ quelibet iſtaꝝ magnitudinū ſit triuꝫ pedū:tūc q̄.c ptranſiuit
vnū pedē cū dimidio:tūc.b.ptranſiuit duos pedes:er eo
q̄ aſſignando ptes ꝓportionales ſm ꝓportionē duplā:
vnū cum dimidio eſt ꝑma pars ꝓportionalis triuꝫ:aſſi
gnando autez ptes ꝓportionales:ſic q̄ ꝑma pars ꝓpor
tionalis ſit totū ꝓter tertiā.tūc ꝓma pars ꝓportiona
lis eſt duo.cum q̄ poſitū ſit q̄ in ꝑma parte ꝓportionali
tēporis:q̄libet eoꝝ mobiliū ptranſeat ꝑmā ptem ꝓpor
tionalē ſue magnitudinis opꝫ q̄ in fine ꝑme ptis ꝓpor
tionalis:vnū ex eoꝝ vadat ante:ꝛ ita in ſcōa ꝛ in tertia ꝛ
ſic de aliis. C Ñndeꝯ q̄ nō eſt inconueniēs duo mobilia
ſimul icipere mouēri ſup duas magnitudines equales:
ꝛ iſtas magnitudines eē eque cito ptranſitas ab eis:non
obſtante q̄ vnū mobilium iſtoꝝ eſt ante aliud:ꝛ ꝓtinue
plus eſt ptranſitū ab vno q̄ ab alio.verum eſt tñ q̄ hoc
nō pōt eſſe:ſi eque velociter mouerent.verumtñ hoc pōt
eſſe q̄n vnuꝫ recupat in velocitate in alia pte tēporis q̄
nō habuit in ꝑma.ꝛ relinquū,perdit in velocitate.vnde
illud ꝓz de duob⁹ quātis in vna equilibra ꝛ alia ꝯdicā
de quibus dicit auctor ſpere q̄ eque cito incipiūt oriri
ꝛ eque cito ſunt porte nō obſtante q̄ continue plus eri:
portuꝫ de vna q̄ ō alia. C 4ª cōcluſio infinite ſunt ptes
in ꝓtinuo ꝓportionales:ꝓ hoc:q: aliter in infinitū cōti
nuū nō eſſet diuiſibile. C 5ª cōcluſio nulle ptes continui
ſunt omnes partes ꝑ portionales:ꝓ q: quibuſcūq; da
tis adhuc ſunt plures.q̄ nulle ſunt oēs:vñ nec due ſunt
oēs:nec tres ꝛ ſic de aliis.Sed ꝓtra due medietas alicui⁹
ꝓtinui ſunt infinite partes ꝓtinui.ergo alique partes cō
tinui ſunt infinite:ꝓntia tenet:aſſo ꝓbat:q: due media
tes continui ſunt tres tertie:quatuoꝛ quarte:ꝛ ſic vltra.q̄
due medietates ſunt infinite ptes. C 2° due medietates
ſunt omnes ptes ꝓtinui.q̄ alique ptes cōtinui ſunt oēs
eius partes:ꝓntia nō eſt de ſe.ꝛ aſſo ꝓz:q: nō ſunt plures
partes in cōtinuo q̄z due medietates. C Ad iſta reſpon
detur ad ꝑmaz negando iſtam ꝓntiam : due medietates
ſunt tres tertie ꝛ eedē medietates ſunt q̄tuoꝛ q̄rte ꝛ ſic de
aliis.q̄ due medietates ſunt ptes infinite:ſꝫ bñ ſequit.q̄ in
finite ptes ſunt due medietates recte:ſicut nō ſequit ꝓti
nuū eſt diuiſibile in duas ptes:ꝛ idē ꝓtinuū eſt diuiſ⁹ in
tres ptes:ꝛ ſic vltra.q̄ ꝓtinuū eſt diuiſibile in infinitū:pp hȝ
q̄ ly infinitū a pte ꝑdicati tenet cathe⁹:ſꝫ bñ ſequit.q̄ in infi
nitū cōtinuū eſt diuiſibile:ꝛ hȝ eſt ē illud qđ ſolet dici:nō
ōbere fieri iductiōez a pte ꝑdicati:ſꝫ a pte ſbti. C Ad alias
quū dicebat:due medietates ſunt oēs ptes alicui⁹ ꝓtinui:
hoc nego : q: ſint ille due medietates.a.b.vel q̄ due capiū
diſiūctiue:vel collectiue:ſi diſiūctiue : tūc ſequit due me
dietates ſunt oēs ptes illi⁹ ꝓtinui.q̄.a.eſt oēs ptes illi⁹ cō
tinui ꝛ.b.medietas:eſt oēs ptes illi⁹ continui:mō q̄libet
iſtaꝝ eſt falſa.q̄.ſi autē ly due tenet collectiue:tūc hec eſt fal
ſa:due medietates ſunt oēs ptes illius ꝓtinui:vñ ſic acci
piendo due medietates non ſunt ptes illi⁹ ꝓtinui:ſꝫ ſunt
idē qđ ipm totū. C 7ª cōcluſio.infinite ſunt ptes eq̄lis quā
titatis cōicātes in iſto ꝓtinuo : ꝓ hȝ:q: infinite ſunt ptes
in iſto ꝓtinuo eq̄lis q̄ntitatis:quaꝝ vna eſt ꝑs alteri⁹.q̄
cōcluſio vera:ꝓntia tꝫ per qđ nois cōicatū:ad ꝓz:naz ca
pto aliquo cōtinuo bipedali cuius vnum extremum
ſit.a.ꝛ aliud.b.ꝛ mediū.c.ꝛ puncta medius inter.a.ꝛ.c.
ſit.d.punctus ꝛ medius inter.a.ꝛ.d.ſit.e.deinde punctus
medius iter.c.ꝛ.d.ſit.f.ꝛ pūctus medius iter.b.ꝛ c.ſit.g.ꝛ
ſic vltra. C 8ª cōcluſio in nullo ꝓtinuo ſunt infinite ptes eq̄
les ſm oēm dimēſionē nō cōicates:ꝓ hȝ nā tūc tale eēt ti
nitū:ſicut ꝓz ex ꝓcedētib⁹. C 9ª cōcluſio in infinitas ptes ꝑ
diuidi ꝓtinuuꝫ:ꝓbat:qr in duas ptes poteſt diuidi:ꝛ in
tres:ꝛ q̄tuoꝛ:ſic vltra. C 10ª cōcluſio in infinitas ptes pōt
eē ꝓtinuū actu diuiſuꝫ:ꝓ:qr in duas ptes pōt eē ꝓtinuū
actu diuiſuꝫ ꝛ in tres:ꝛ nō in tot qn in plures.q̄ in infini
tas ptes pōt ꝓtinuū eē actu diuiſuꝫ. C 11ª cōcluſio nō eſt
poſſibile:q̄ in infinitas ptes ꝓtinuū ſit actu diuiſuꝫ:ꝓbat
nā hec nō eſt poſſibilis in infinitas ptes ꝓtinuū eſt actu di
uiſuꝫ:qr alr eēt dare multitudinē actu ſeparatoꝝ ꝛ diuer
ſoꝝ nō exiſtiuꝫ pars alicui⁹ infinitā:qđ eſt ipoſſibile. C Sꝫ
dices ſi hec ē vera in infinitas ptes ꝓtinuū pōt eē diuiſuꝫ:
tūc ſibi cōrñdet vna de ieſſe poſſibilis:ſed hec nō eſt niſi
iſta in infinitas ptes ꝓtinuū eſt diuiſuꝫ:mō iſta dicis eſſe
ipoſſibilē per vltimā ꝓnez. C Ñndeꝯ q̄ imo hec eſt vera
in infinitas cōtinuū pōt eē actu diuiſum:ꝛ quū dicebaſ.q̄
dꝫ ſibi ꝛ.dico q̄ nō ſolū vna:ſꝫ infinite de ieſſe ſibi cōrñ
dent.ſiſta:in duas ptes ꝓtinuū eſt actu diuiſuꝫ:ꝛ in tres
ptes ꝓtinuū eſt actu diuiſum:ꝛ ſic vltra:ꝛ q̄libet iſtaꝝ eſt
poſſibilis ꝛ.Et ſimile ſicut de iſta oē aſtrū poſſuꝫ videre:
que eſt vera q̄uis hec non ſit poſſibilis:oē aſtrū ego vi
deo:nec hoc regrit ad veritatē iſti⁹ nihilomin⁹ q̄libet iſta
rum eſt poſſibilis:hoc aſtrū video : ꝛ iſtud aſtrū video:ꝛ
ſic vltra.vñ ꝓpoſitoni de poſſibili vniuerſali non cōrñ
det ſolū vna de ieſſe poſſibilis:ſꝫ plures.quaꝝ q̄libet eſt
poſſibilis:ſed adhuc dices:ſi q̄libet iſtaꝝ eſt poſſibilis:in
duas ptes ꝓtinuū eſt actu diuiſum:ꝛ in tres cōtinuū eſſe
actu diuiſuꝫ:ꝛ ſic ſemp ſequereꝫ hāc eē poſſibilē in infini
tas ptes ꝓtinuū eſt actu diuiſuꝫ qđ eſt ꝓtra vltimā ꝓnez:
ꝓbat ꝓntia ſic:q: illa vniuerſalis eſt poſſibilis cui⁹ q̄libet
ſingularis eſt poſſibilis:ꝛ cū hoc q̄libet eaꝝ cuilibꝫ cōpoſ
ſibilis:ſed ſic eſt de ſingulārib⁹ iſti⁹ vlis : que ſunt iſte:in
duas medietates ꝓtinuū eſt diuiſuꝫ:ꝛ in tres ptes ꝓtinu
um eſt diuiſum ꝛ.vñ q̄libet iſtaꝝ eſt poſſibilis:ꝛ cū hoc
q̄libet cuilibet cōpoſſibilis. C Ñndeꝯ ꝓcedēdo aliquam
vlem eē ipoſſibilē:cui⁹ tñ q̄libet ſingularis eſt poſſibilis:
ꝛ cuꝫ hoc q̄libet cuilibet cōpoſſibilis eſt iſta:in infini
tas ptes ꝓtinuū eſt actu diuiſum.vñ ad hoc q̄ ꝓdicta ſit
poſſibilis:nō ſufficereꝫ ꝓdicta:ſed cuꝫ hoc requirit q̄ hec
ſit poſſibilis : oēs ſingulares ſunt ſimul vere.mō iſta nō
eſt poſſibilis:er eo q̄ nulle ſunt oēs ſingulares illius.

Quantū ad ſcōm:ſit hec ꝑma ꝓcluſio:nō ſunt plu
res ptes in toto q̄z in eius medietate:nec
in celo q̄z in grano milij:ꝓbat:nā capiam⁹ circulū egno
ctialē:ꝛ capiam⁹ circulū circa polū.i.paruū:ſicut eſt gra
nuꝫ milij tūc ꝓbo q̄ in iſto circulo magno:nō ſunt plu
res ptes:q̄z in iſto circulo paruo.ꝓ quo ſuppono:q̄
ambo iſti circuli circūuoluant in vna die nāli:ꝛ q̄libꝫ cir
cūuoluat ſine interruptione per getem:ꝛ tūc arguit ſic nō
ſunt plures ptes in iſto circulo magno q̄z ſint partes diei
naturalis nec ſunt plures partes diei naturalis q̄z ſint
partes in iſto circulo paruo.ergo nō ſunt plures partes
in iſto circlo magno:q̄z in iſto circulo puno::ꝛ ſequētia
tenet:aſſo q̄ ad ꝑmā eius ptem:ꝓz er eo:q̄ cuilibet ptī il
lius circuli magni corrñdet vna pars diei nālis:ꝛ ſimilr
2ª pars ꝓz:er eo q̄ cuilibet parti diei nālis corrñdet vna
ps illi⁹ circuli pui.nihilomin⁹ q̄uis nō ſint plures ptes
in toto q̄z in ei⁹ medietate:nō ſunt plures ptes eq̄les vni
quātitati certe date in toto q̄z in ei⁹ medietate:iſta ſit ſcōa
ꝓcluſio:ꝓ iſpa:nā aliter totū nō eēt maiꝰ ſua pte.Ad pri
mā ꝓnem vadit dictū cōmētatoris.d.q̄ infinituꝫ infinito
nō eſt maiꝰ:nec eq̄lenec minus.cū q̄ infinite ſint ptes in
medietate ſicut in toto:ſequit nō plures eſſe ptes in toto
q̄z in ei⁹ medietate.ſed dices:ſi vnū infinituꝫ nō eſt maius
alio:ſequit q̄ nō plures ꝑceſſerunt dies q̄z anni ſuppoſi
ta eternitate mūdi:mō hoc videt falſuꝫ:ꝓntia tenet er eo
q̄ infiniti ꝑceſſerūt anni:ſicut ꝛ dies. C Ñndeꝯ q̄ ſuppoſi
ta eternitate mūdi ꝛ nō plures ꝑceſſerūt dies:q̄z anni:ni
hilominus q̄cūq; tēpoꝛe finito in iſto ſunt plures dies
q̄z anni

q̄z anni ꝛ tñ in totali tempoꝛe infinito a parte ante non.

Ad rationes p⁹ ſoluta eſt. C Ad 1ªm ꝓcedo q̄
due partes faciunt aliquale extē
ſionē ꝛ q̄ ſi tres fuerint equales illis duab⁹:bñ facūt ma
loꝛē:ſi vo ille tres fuerint minoꝛes illis duab⁹:hȝ nō opꝫ
vñ due medietates facūt tantā extēſionē ſicut tres tertie:
pp hȝ q̄ q̄libet illaꝝ tertiaꝝ:ꝛ ſilr q̄libet illaꝝ quartaꝝ eſt
minoꝛ illa medietate. C Ad 3ªm dico q̄ infinita bñ pñt per
trāſiri in tpe finito:que tñ facūt vnū ꝓtinuū:ꝛ ſunt ptes
vni⁹ ſicut eſt de ptib⁹ ꝓtinui:q̄uis nō ſit poſſe finita ptā
fīri ſepata abinuicē ꝛ nō exiſtia ptes vni⁹. C Ad 4ªm di
co q̄ nō eſt ipoſſe q̄ infinita ſint ſeparata abinuicē diſtātia
ꝓtinuata tñ alicui itermedio:ꝛ exiſtia ptes vni⁹:q̄lr eſt de
ptib⁹ vni⁹ ꝓtinui de q⁹ arguit:er hȝ ꝓz ad argumentuꝫ.
C Ad 5ªm dico q̄ vbi ē dare p⁹ ſimplr:q̄ ibi ē dare vltm⁹:
mō dico q̄ in ꝓtinuo nō eſt dare p⁹ partē ſimplr:ſꝫ bñ
primā ſm ſignationē ꝓcedēdo hȝ certā ꝓportionē. C Ad
6ªm dico q̄ infinite ſunt ptes in ꝓtinuo in actu:ſed q̄n Alz.
negat infinitū in actu i multitudine itelligit negare infinitū
in actu ſeparatoꝝ abinuicē:nō ꝓſtituentiū aliqđ vnū:ēt
dico q̄ infinite ptes i ꝓtinuo in po⁸ ad iſtū ſenſuꝫ q̄ quot
quot acceptis poſſe eſt plures accipe. C Ad 7ªm ꝓcedo q̄
omnis nūs eſt finit⁹:ꝛ vlteri⁹ ꝓcedo:q̄ nūs ptiū ꝓportio
nalū ꝓtinui eſt nūs finit⁹:nā nūs trinarius eſt nūs triū
partū ꝓportionalū cōtinui:ꝛ nūs⁹ quaternarius quā
tuoꝛ ꝛ ſic vltra. C Ad 8ªm dico q̄ infinite ſunt ptes incōti
nuo eiuſdē ꝓportionis q̄uis iter illas infinite ſint eiuſdē
quātitatis:nō tñ infinite ſunt eiuſdez quātitatis vni certe
date ꝛ ſignate:vñ ſi fic tūc tale ꝓtinuū eēt infinitū:ꝛ tūc ille
partes nō eēnt cōmunicantes:cum hoc tñ ſtat q̄ infinite
ſint partes in continuo ꝛc.

C Tex.cōmenti.lxix.

C In magnitudinibus autem contra rium eſt ꝛc. Dō.xv.

Veritur vltimo vtrū oi magnitu
dine data cōtingat dare
maioꝛez:ꝛ omni nūo dato contingat dare
maioꝛē. Ad primū arguit:aucte math⁰ꝛ:
qui hȝ ſupponūt:vñ dicūt q̄ oi magnitudi
ne data ꝓtingit dare maioꝛem. C 2° ſi deo
placeret poſſet creare vnā nouā ſperā circa mūdū:ꝛ tras
iterū vnā aliaz:ꝛ ſic ſemp vltra.ergo.ꝓntia tenet er eo q̄
magnitudo cōpoſita ex toto mundo ꝛ ex ſpera de nouo
creata eſt maioꝛ iſto mūdo. C Deide arguit ad 2ªm aucte
Alz.vnde dicit:q̄ quocūq; nūo dato ꝓtingit dare mato
rem er eo q̄ nūs cauſat er diuiſione continui:cū ergo in
infinitū ꝓtinuū ſit diuiſibile:ſequit q̄ in infinitum nume
rus eſt augmentabilis.

Tex.cō.69. **In oppoſitum** arguit ꝑmo de magnitudi
ne aucte Alz.in iſto 3° dicen
tis:quātūcūq; ꝓtingit eē magnitudinē in po⁸:tantā ꝓtin
git eē in actu:ſꝫ nō ꝓtingit magnitudinē eē infinitam in
actu:ergo nō ꝓtingit magnitudinē eē infinitā in po⁸:ꝛ tñ ſi
omni magnitudine data ꝓtingeret dare maioꝛē:tunc cō
tingeret eē infinitā in po⁸:ꝛ q̄uis oppoſito mō ſit de mo
tu ꝛ de magnitudine:quātū ad hoc tñ pōt arguī ꝺ nūo
ſic quātūcūq; nūz ꝓtingit eē in po⁸:tm ꝓtingit eē in actu:
ſed nō ꝓtingit ipm eē infinitū in actu.q̄ nō cōtingit ipm
eē infinitū in po⁸:minoꝛē cōcedit Alz.ꝛ tūc vltra cū ipm cō
tingeret eē infinitū in actu ꝓtingeret ipm eē infinitū in po⁸:
ſi quocūq; nūo dato cōtingeret dare maioꝛē ſequeretur
oppoſitū. C In iſta queſtione videndū eſt de magnitu
dine.ſecūdo de numero.

Quantum ad primū ſciēdū eſt q̄ aliqđ pōt fieri
maius:vel per additionē alicui⁹ ad
ipſum:vel p ſolā rarefactionē:ſilr aliqđ pōt fieri minus:
vel per remotionē alicuius ab ipſo:vel per ſolā ꝑdenſa
tionez. C Tunc ſit prima ꝓcluſio:q̄ nō oi magnitudine
data eſt ꝺabilis maioꝛ:ꝛ hoc per po⁸m nālē ꝛ hoc p addi
tionem alicui⁹ ad ipm:ꝓbat:nam capiaꝫ tota maſſa:ſeu
tota magnitudo aggregata ex oib⁹ ſperis celeſtib⁹ ꝛ iſtis
iferioꝛib⁹.tūc arguū ſic:iſta magnitudine nō eſt ꝺabilis
maioꝛ p additionē alicui⁹ ad ipm:ꝛ po⁸m nālē ergo:ꝓntia
tenet:aſſo ꝓbat:q: er quo iaz tota maſſa mūdi eſt occu
pata:ſi huic mundo deberet fieri additio oporteret q̄ ali
qđ corpus de nouo fieret:ꝛ nō poſſet dici q̄ hoc fieret ex
mā:er quo iam tota mā eſt occupata ſicut dictū eſt.ergo
oporteret q̄ fieret ex nihilo:qđ eſt ꝓtra oēs ꝓhos:iſto mō
ꝓbat Alz.ꝑ celi:nō poſſe eē plures mūdos:nec poſſe fie
ri nouū mūdū ab iſto diſtinctū. C 2ª cōcluſio q̄ nō oi ma
gnitudine data eſt ꝺabilis maioꝛ p rarefactionez p po⁸m
nālē:ꝓbat de mūdo:qui nō eſt rarefactibilis ſm ſe totū:
er eo q̄ celū nō eſt rarefactibile:q: rarefactio cōſequitur
actionē qualitatū primaꝝ abinuicez:que ſunt caliditas
frigiditas ꝛc hȝ qualitates nō ſunt in celo nec ēt totalis
maſſa ſfra ꝓcauū ozbis lune eſt rarefactibilis ſm ſe totā:
ꝓz hȝ q̄ nō poſſet ſm ſe totaz rarefieri:niſi occuparet maꝛ
iorē locū:ſꝫ nō pōt occupare maioꝛem locum:niſi latera
celi receꝺerēt abinuicē:ſꝫ hoc eſt icōueniens.q̄ ꝛc.nihilo
minus maſſa que eſt ſfra cōcauū ozbis lune:hñ pōt rare
fieri ſm ptes:ſꝫ tūc opꝫ q̄ cōdenſēt ſm aliā partē:q̄ ſi aliq̄
gd rarefieret:neceſſe eſt aliq̄d condenſari:pp hȝ q̄ totalis
maſſa ſfra ꝓcauū orbis lune nō pōt eē in maioꝛi loco:pp
hȝ q̄ latera celi nō pñt venire ppingus:ꝛ ēt q̄ nō eſt poſſe
eſſe vacuū:ideo ſi aliq̄d cōdenſat:neceſſe eſt ēt q̄ aliq̄d rare
fiat:vt ſemp maſſa predicta maneat in eāli loco. C 3ª ꝺ q̄
nō oīs magnitudo pōt ꝺiminui nec p remotionē alicui⁹
ab ipſa:nec p cōdenſationē:ſicut nec oīs magnitudo pōt
augeri.ꝓbat de magnitudine:que ē mūdus:iſta nō pōt
ꝺiminui p remotionē alicui⁹ ab ipſa:q: ſicut mā eſt ingēa
bilis:ita ēt eſt incorruptibilis:ꝛ p ꝓns nō minoꝛabilis p
ablationē:ꝛ corruptionē alicui⁹ ptis ab ipſa:ꝛ p ꝓns nec
mūdus:quo ipſa eſt appñſa:nec ipſa eſt cōdenſabilis p
cōdenſationē:q: celū nō eſt cōdēſabile pp hȝ:q̄ nō hȝ qua
litates primas que ſunt caliditas frigiditas ꝛc.ad quarū
actiones ſeq̄ denſitas:nec ēt totalis maſſa ſfra cōcauum
ozbis lune ꝓtenta eſt ꝑdēſabilis:ſm ſe totā:ꝛ hȝ ſꝫ ꝓtez:
ſicut ꝓz ex dictis. C 4ª ꝺ quantā ꝓtingit eē magnitudinē
in po⁸ tantā cōtingit eē in actu:ꝓz hȝ er eo q̄ actu eſt tāta
magnitudo quantā poſſe eſt eē.ꝓz:q: iaz mūdus eſt:q̄ eſt
tāta magnitudo:quāta pōt eē:ꝛ hȝ ſemp itelligit ſꝫ po⁸m
nālē. C 5ª ꝺ his nō obſtātib⁹ ſm po⁸m ſupnālez:quacūq;
magnitudine data poſſe eſt dare maioꝛez:ſicut arguebat
2ª rō in ꝑn⁰ qōnis. C 6ª ꝺ:q̄uis ſit dare maximā magni
tudinē:puta mūdū nō tñ eſt dare minimā magnitudinē
ineriſtentē totū:ꝓz hȝ:q: quacūq; magnitudine data:eius
medietas eſt minoꝛ:ꝛ ſic in infinitū. Er hȝ ſeqt q̄ in infinituꝫ
parua magnitudo eſt:ꝛ hȝ itelligēdo de magnitudine in
eriſtēte totū:ꝓz hȝ:q: aliq̄ſta magnitudo eſt ꝛ in duplo
minoꝛ ꝛ in quadruplo ꝛ ſic in infinitū. C 7ª cōcluſio q̄cūq;
magnitudine data neēe eſt eē minoꝛē:q: q̄cūq; magnitu
dine data neēe eſt ipſaꝫ h;e pte:q̄libet eſt minoꝛ q̄z ſit ma
gnitudo data. C 8ª ꝺ hec eſt falſa:quacūq; magnitudine
data cōtingit dare minoꝛē:accipiēdo ꝓtingit:ꝓz contin
git ad vtrūlibet:ꝓbat:nā p ꝓcedentē ꝺnē q̄cūq; magnitu
dine data neēe eſt dare minoꝛē:ſꝫ qđ eſt neēe nō eſt cōtin
gens ad vtrūlibet er eo q̄ ꝓtinges ad vtrūlibet eſt qđ nec
eſt neciū;nec ipoſſe. C 9ª ꝺ q̄cūq; magnitudine data pōt
dari minoꝛ ſeoꝛſuꝫ exiſtēs:ꝓz hȝ:q: ipſa pōt ꝺimidiꝛe tūc
p diuiſionē ei⁹ eſt minoꝛ:ſic ſeoꝛſum exiſtis ꝛc. C 10ª cōclu
ſio falſum eſt q̄ q̄cūq; magnitudine data de facto ſit mi
noꝛ ſeoꝛſum:ꝓz hȝ de facto eſt minimuꝫ ens nāle:ēt ſic tūc
actu eēnt infinita ſeoꝛſum exiſtia:qđ eſt falſum:ꝛ ꝺ Alz.er
his ſeqt q̄ q̄uis in infinituꝫ parua magnitudo inexiſtēs

toti posset eẽ:tñ ipoĩe est ꝙ in ĩfinituȝ parua magnitudo p se seorsum exñs sit.fina͞lr ergo ex his habeť ꝙ nõ oĩ magnitudine data sit dare maiorem ꝛc̃.

Quantum ad 2m p̃mo est sciẽdũ ꝙ nũs capitur duplr: vno mõ ꝑ distinctiõe actualr separatoꝝ abinuicẽ nõ faciẽtiũ vnũ ꝯtinuũ sicut est nũs decẽ hoiuȝ:vel decẽ equoꝝ.Alio mõ ꝑ distictiõe nõ actu separatoꝝ:ſȝ bñ sepandoꝝ abiuicẽ faciẽtiũ vnũ cõtinuũ: sicut est nũs ptiũ in ꝯtinuo:p̃ mõ dicať nũs ꝓprie:2o mõ ĩpropꝛie.C Tũc sit p̃a ꝯ.ꝙ loquẽdo ĩpropꝛie de nũo nullo nũo cõtinuoꝝ dato põt dari maior q̃ȝ ĩpe erat añ. pȝ hoc:qꝛ qlibet talis est ĩfinit9:capiẽdo ĩfinitũ sincathe͞ce vñ ĩfinit9 nũs est hoc lignuȝ:qꝛ nũs binarius sicut sunt medietates isti9 ligni sunt hoc lignũ:ꝛ nũs ternarius:sicut sunt tres tertie ꝛ sic in ĩfinitũ:sic ğ accipiẽdo nũm concedendũ est ꝙ vnitas est nũs:imo ĩfinit9 nũs est vnitas: qꝛ sicut iaȝ dictũ est ĩfinit9 nũs est:hoc lignũ.qcq̃d est hoc lignũ q̃dã vnitas.C 2a cõclusio sic accipiendo nũm ĩpropꝛie per diuisionẽ cõtinui nõ sit maior nũs q̃ȝ ante:pȝ h̃ qꝛ si p diuisionẽ hui9 ligni ĩ centũ ptes sit nũs centenarius:tãtus nũs erat ante accipiẽdo nũm ĩpropꝛie ꝛc̃.silr si p diuisionẽ hui9 ligni in mille ptes:qꝛ iste erãt ante mille ptes:sicut mõ:q̃uis mõ sint sepate ꝛ prius continue ꝛ ꝛ mõ faciẽtes nũm ꝓpꝛia dictũ.C 3a cõclusio loquẽdo de nũo ꝓpꝛie dicto actu est maxim9 nũs:pȝ hoc:qꝛ actu est maxima multitudo sepatoꝝ abinuicẽ hoc pȝ ex eo ꝙ ſm ArꝪ.nõ est dare multitudinẽ actu ĩfinitã sepatoꝝ abinuicem nõ faciẽtiũ vnũ ꝯtinuũ.C 4a ꝯclusio silr est actu minimus nũs:pȝ qꝛ nõ est minor nũs q̃ȝ sit nũs binarius. C 5a ꝯclusio quocũqȝ nũo dato põt dari maior:pȝ h̃ qꝛ quacũqȝ magnitudine data põt dari minor p diuisionẽ magnitudinis:sicut pȝ ex primo articulo.ꝛ qꝛ nũs causatur ex diuisione ꝯtinui:seq̃ꝛ ex quo in ĩfinitũ vadit diuisio:ꝙ in ĩfinitũ põt ire nũs.siue augmẽtatio nũi:ꝛ igiť sicut quacũqȝ magnitudine cõtingit dare minorẽ:ita quocũqȝ nũo dato ꝯtingit dare maiorẽ.C 6a ꝯclusio nõ quocũqȝ nũo dato põt dari minor:semp loquẽdo de nũo ꝓpꝛie dicto a tertia ꝯne hucusqȝ.pȝ hoc qꝛ iter oẽs nũos: nũs binarius est minimus:si vnitates binarij diuidanť per fractionẽ.s.vna vnitas in tres tertias:vel in quatuor quartas ista diuisio nõ est nũi diminutio:sed magis nũi augmẽtatio.Ex oĩbus his colligiť ꝙ opposito mõ se hȝ magnitudo ꝛ nũs:vñ nõ q̃cũqȝ magnitudie data ẽ dabilis maior p po͞am nãlẽ:ſȝ quocũqȝ nũo dato loquẽdo de nũo ꝓpꝛie dicto est dabilis maior per potentiaȝ nãlem.

Ad rõnes principales.ad primã dico ꝙ nõ repugnat imaginatiõi quacũqȝ magnitudine data dare maiorẽ:ꝛ hoc sufficit mathematico:sed tñ hoc repugnat ꝛ ĩpertinẽs est nãe. C 2a rõ est pro quinta ꝯne p̃mi articuli.quũ aũt dĩ ad oppositũ ꝙ nõ quacũqȝ magnitudine data esset dare maiorẽ illa cõcedit:ſȝ quuȝ arguiť de nũo ista rõ saluať pro eius solutione dico cum ArꝪ.ꝙ quãtãcũqȝ magnitudinẽ cõtingit eẽ in poa:tantã cõtingat eẽ in actu:pp hoc ꝙ actu est maxima magnitudo:qꝛ nõ põt eẽ maior:nãlr tñ nõ quãtũcũqȝ nũm cõtingit eẽ in poa:tm̃ cõtingit esse in actu:qꝛ lȝ actu sit maxim9 nũs accipiẽdo nũm ꝓpꝛie:tamẽ isto nũo:põt eẽ maior:ꝛ sicut quacũqȝ magnitudine data vel dabili est dare minor.ita nõ quocũqȝ nũo dato est dabilis minor:ꝛ sicut diuisio magnitudinis vadit in ĩfinitũ:accipiendo infinitũ sincathegorematice.ita augmẽtatio nũi vadit in ĩfinitũ.

C Finis tertij physicoꝝ magistri alberti de Saxonia.

C Questiones magistri Alberti de Saxonia In quartum librum physicorum Aristotelis.

C Tex.cõmẽti.xlij.

C Et propter hoc mediuȝ celi ꝛ vltimũ ad nos ꝛc.

Q.j.

Questio

[illegible]

corporis. ¶ Ad 3am dico q locus conseruat: hoc nō ē rōne sui: sed rōne qualitatū supcelestiū influxarū a celo i ipm locū: 7c. ¶ Ad 4am locus est eqlis locato: de h videbit in sequēti qōne. ¶ Ad 5am dico q vnus loc9 contrariat alteri: hoc accidit sibi ratione qualitatū influxaruȝ a celo: 7 hoc nō inest sibi rōne: qua supficies. ¶ Ad 6am dico q nō obstante adhuc locus 7 supficies bene supponunt pro eodē: sed qñ dicit ppositio: in qua termin9 vnius pdicamenti pdicat de terminis alteri9 pdicamēti est falsa negat: vnde dicendo sor. est albus ppositio est vera: nō obstāte q subiectū est de vno pdicamēto: 7 predicatū de alio. Sed qñ dicit Ar. p posterioꝝ: q gñalissimū vnius pdicamēti 7c. dico q per hoc noluit q gñalissimū vnius predicamēti est predicabile quidditatiue de gñalissimo alterius predicamēti: sed bene denominatiue. ¶ Ad aliā supficies est corpus cōcedo. 7 locus nō est corpus dico q per hoc Ar. nō voluit negare locū esse corpus: sed bñ voluit hāc eē vnius propriā loc9 est corpus: q3 istā locus est superficies. ¶ Ad octauā que est de imobilitate loci de hoc videbit in alia qōne. ¶ Ad nonā dico q Ar. nō voluit negare quin locus bñ esset forma: seu supficies corporis continētis: sed voluit negare: q locus eēt forma seu supficies ppria corpis locati. ¶ Ad decimā dico: q tāgit vtrū mūdus sit in loco videbit postea 7 silr de vltimo argumēto videbitur.

¶ Tex. cōmēti. xxx.

¶ Hec igitur sūt opposita. quid aūt forte sit locus 7c. Q. ō. v.

Queritur 2° vtrū locus sit eqlis locato. Et arguit primo q nō continens debet eē maius cōtento: eo q continēs circūdat cōtentū: sed locus est cōtinens locatū: ergo locus debet eē maior locato: 7 per cōns nō equalis. ¶ 2° nā locatū est corpus: supficies aūt est accidēs: locus aūt est supficies: mō supficies nō dr equalis corpori: eo q corpus est diuisibile fm tres dimēsiones: supficies solū fm duas. ¶ 3° sequeret q omnia elemēta eēnt sibi inuicē equalia: cōns est falsum: 7 pbat cōntia: q2 cū aqua sit loc9 terre: sequit aquā esse equalē terre. 7 cū vlterius aer sit locus aque: sequit vlterius aerem esse equalē aque: 7 per cōns equalis terre: tȝ cōntia ex eo q quecūqȝ vni 7 eidē sunt equalia iter se sūt equalia: 7 sic argueret de igne. ¶ 4° sequeret orbem lune esse equalē igni: cōntia tȝ ex eo q orbis lune est loc9 ignis: mō si dicat q orbis lune sit eqlis igni cū ignis possit augeri vel diminui orbe lune non aucto nec diminuto adhuc ipso manēte tanq3 locus ipsius: sequit tunc locum nō esse equalē locato. ¶ 5° per Ar. idē est nālis locus totius 7 ptis: mō si locus semp esset eqlis locato: ideȝ loc9 eēt equalis toti 7 parti: 7 per cōns totū 7 pars essent equalia qd est contra cōem animi cōceptionē. ¶ 6°: sicut si locatuȝ esset spaciū sequeret q cōtingeret in eadē supficie eē duos circulos eqles habētes idē centrū: qd est contra vnā ppositioneȝ tertie geometrie: cōntia pȝ quia illi duo circuli eēnt vni9 cuius circunferētia esset supficies concaua locantis. ¶ 7° cētrū mundi dr locus terre mō illud nō est eqle toti terre.

Tex. cō. 30. In oppositū est Ar. in isto 4°: vnde hec etiā positū est pro vna pprietate loci .s. locū eē eqlē locato. ¶ In qōne pmo distiguā de loco. 2° ponam conclusiones 7c.

Quantum ad pmū sciendū est q duplex dr esse loc9: quidā cōis 7 quidā pprius: locus cōis dr qui cōtinet plusq3 illud cui9 dr esse loc9. Isto mō dicim9 oēs sumus in celo tanq3 in loco cōi: q2 celum nō solū cōtinet nos: verū et animalia. loc9 vo pprius dr qui est immediatus locato: 7 cōtinet ipȝ: 7 non plus: isto mō dico q superficies aeris imediatus est loc9 me9 proprius: continet enim me 7 non plus: ergo 7c.

Quantum ad 2m: sit pma cō q nō oē corpus ē in loco sibi pprio: pȝ hoc q2 vltima spera est corpus: 7 nō est in loco sibi pprio: pȝ hoc q2 non est in loco: sic postea videbit. ¶ 2° pars inexistēs toti sicut est medietas vel aliqd h est corpus 7 nō est in loco sibi pprio: pȝ hoc q2 nō est in loco nisi rōne totius: mō loc9 totius nō est sibi pprius: assumptū pȝ ex eo q locus dȝ eē diuisus a locato: quuȝ ergo in toto vna medietas sit alteri cōtinua: 7 nō ab ea diuisa: nec sibi cōtigua: vna earū non locat aliā: 7 per cōns nulla eoꝝ est in loco pmo 7 pprio: 7 sicut argutū est de medietatib9 ita argueret de alijs ptib9 in toto. ¶ 3° nā ignis in spera sua est quoddā totū corp9 7 nō est in loco sibi pprio: pȝ: nā cōcauū orbis lune dicit eē locus eius: mō ille nō est eius locus pprius: q2 nō solum continet ignem: vez et totum aggregatū ex oib9 elementis: nisi tunc vellem9 dicere q concauū orbis lune 7 cōuexuȝ ipsius aeris esset proprius locus ipsius in spera sua. ¶ 2° cōclusio. idē simul 7 semel est locus proprius 7 cōis respectu diuersoꝝ corpoꝝ: pȝ hoc nā cōcauum orbis lune est locus pprius totius aggregati ex omnibus que sunt infra ipm: sed est locus cōmunis cuiuslibet seorsum accepti: vnde sicut prius dicebat quilibet nostrū est in celo sicut in loco cōi. ¶ 3° cōclusio nō opȝ locū propriuȝ esse equalē locato equalitate simplr dicta: vnde sciēdū est q equalitas simplr dicta est attribuenda nō solū penes duas dimēsiones: sed penes oēs: 7 pbat cōntia: naȝ doliuȝ plenū vino dicit pprius locus vini: 7 tñ illud doliū non est eqle vino eqlitate simplr dicta: que est fm oēs dimensiones. vnde illud doliū nō est eqle vino fm pfunditateȝ q2 illud doliū est valde tenue 7 vinū nō: vnde de vno vel de paruo corpore posset fieri locus pprius vnius maximi alterius corporis: vnde capiat vna portio terre 7 sit a cuius dyameter sit bipedalis: 7 capiatur vna alia portio terre b parua: sicut est vnū granū milij: 7 fiat de illa supficies vna: ita lata q possit circūflecti a terra: quo facto de paruo corpore factus est locus pprius maioris corporis pp qd nō opȝ locum propriuȝ esse equalē locato fm oēs dimensiones. ¶ 4a cōclusio necesse est locū propriū 7 locatū eē equalia fm cōtinentiā. i. q quantū loc9 cōtinet: tantū est locatū: pȝ hoc ex quid nois loci pprie dicti: et quia dyameter locati attingit vndiqȝ ad latera ipsi9 loci immediata locato: nā si nō: tunc interciperet vacuū inter cōuexum locati 7 cōcauū orbis: vel ille loc9 nō eēt ppri9 locati qd est contra hipothesim. ¶ 5a cōclusio necesse est locū ppriū 7 suum locatū eē eqlia per suas supficies fm qs se tangūt: 7 hoc ē ipsa esse eqlia nō eqlitate simplr dicta: que est fm trinaȝ dimēsionē: sed eqlitate fm duas dimēsiones. s. longitudinē 7 latitudinē: pȝ hoc q2 sȝ istā: aliq dicit eqlia eē: sȝ q sibi inuicē supposita: vnū nō excedit aliud: nec exceditur ab alio: sed sic ē de loco pprio 7 ei9 locato: quo ad supficies sȝ qs se tangunt: sicut faciliter pȝ ex qd nois loci pprij. ¶ 6a contra infinita sunt loca ppria vni9 locati: pbat: nā orbis lune est vn9 locus ppri9 aggregati ex istis iferiorib9: mō dato q orbis lune sit spissitudinis alicui9: tūc q sic ē imaginat diuidi in duas medietates fm circulationē quaꝝ vna sit imediata igni 7 alia nō: tūc ista medietas imediata est loc9 ppri9 totius aggregati ex istis iferiorib9: q2 cōtinet illud aggregatū 7 nō plus: silr 7 cōposita ex ista medietate 7 medietate residue medietatis ē et loc9 ppri9 totius aggregati ex istis iferiorib9: 7 sic vltra eundo sȝ partes pportionales alteri9 medietatis: 7 sic argutū ē de orbe lunari ita pōt argui de loco ppo cuiuscūqȝ locati. et ista cōne sequit q illud locatū sit 7 semel ē in plurib9 locis pprijs. Sȝ dices tu h est contra Ar. dico q nō: q2 Ar. quuȝ dicit nō eē possibile 7c. intellexit de locis proprijs quoꝝ vn9 non est pars alicuius: sed conclusio posita vadit de locis proprijs: quorum vnus est pars alterius: sicut pȝ in eius probatione probatione: ita ergo diceretur accipiendo locum eo mō quo accipit Ar. in isto quarto. Accipiendo autem locuȝ pro spacio imaginato inter latera corporis circūdātis locatū. statim clarū eēt si eēt tale spaciū q loc9 eēt eqlis locato simplr: tā fm longitudinē latitudinē 7 profunditatē: sed accipiendo locū sicut accipit Ar. dicenduȝ est de equalitate loci fm conclusiones positas 7c.

Ad rōnes pncipales. ad pmaȝ nego q oporteret cōtinēs eē mai9 cōtēto: imo sic declaratū est pōt eē min9. ¶ Ad 2am locatuȝ est corp9 cōcedo: loc9 ē supficies cōcedo: 7 supficies ē aliud a corpe: nego: vñ dico q supficies nō ē aliud a corpe: q si corp9 pōt eē eqle corpi: tūc et supficies pōt eē eqlis corpi: sed qre Ar. dicit locū eē supficiē 7 nō locū eē corp9: cū tñ supficies sit corp9: cā hui9 iā dicta ē in qōne pcedēti. ¶ Ad 3am seqret q elemēta 7c. dico q h vez est sȝ supficies: fm qs se tāgūt fm q vnum corp9 dr eē loc9 7 aliud locatū. ¶ Ad 4am ignis pōt augeri: cōcedo orbe lune nō aucto 7 sic nec orbis lune ē loc9 pprius ipsi9 ignis sic dictū ē in qōne: sȝ si loc9 ppri9 ipsi9 ignis dicat eē concauū orbis lune: 7 cōuexū ipsi9 aeris: tūc opȝ q ad augmētationem ignis in spera sua seqt diminutio cōcauitatis ipsi9 7 per cōns opȝ diminui cōuexū ipsi9 aeris pp h q fm cōcauum ignis: 7 fm cōuexū aeris ignis 7 aer se tāgūt. ¶ Ad 5am dico q bñ est idē loc9 nālis toti9 7 ptis: sed nō idē loc9 ppri9: q2 ptes inexistētes toti nō hñt locū ppriū: vñ si vna magna portio terre sit sursuȝ: descēderet: 7 ita et fieret de vna parua portiōe terre: 7 h est signū q idē est loc9 nālis vtriusqȝ. ¶ Ad 6am dico q sȝ cōsiderationē geometricā supficies locātis 7 supficies locati nō dicerent contigue sȝ continue: vnde fm cōsiderationē geometricā oia q sunt imediata dicunt continua: sed sȝ cōsiderationē nālē talia si sūt diuersarū rōnū nō dicunt cōtinua: sȝ contigua sȝ q geometer nō cōsiderat de entib9 nālib9 an sint diuersaꝝ rōnū vel nō: ipe non diceret supficiē locātis 7 supficiē locati eē cōtigua: sed cōtinua: 7 sȝ h negaret q ille supficies eēnt due supficies que eēnt due circūferētie duoꝝ circuloꝝ eqliū in eadē supficie hñtiū idē cētrū: sȝ magis diceret q eēt vna supficies q eēt vna circūferētia vni9 circuli. ¶ Ad vltimū dico q quū dr centrum mundi: 7 hoc intelligit: q cū mediū grauitatis terre est centrū mundi tunc est in loco sibi naturali.

¶ Tex. cōmēti. xlj.

¶ Est autem sicut vas locus transmutabilis 7c. Q. ō. iij.

Queritur 3° vtrū loc9 sit imobilis: 7 argr q nō: q2 loc9 vel ē sba vel accns: si sba: 7 nō ē icorporea: ḡ corporea: ois aūt sba corporea ē mobilis: si aūt dicat q loc9 sit accns adhuc loc9 ē mobilis admotū sbe corpore in q ē. ¶ 2° oē corp9 ē mobile: sed loc9 ē corp9: ḡ loc9 est mobilis: maior ē nota: 7 minor pbat: q2 loc9 ē supficies corpis cōtinētis: illa aūt nō ē aliud q corp9 cōtinēs: 7 adhuc si diceret supficiē eē accns corporis cōtinētis. ¶ 3° ad idē celū ē loc9 toti9 aggregati ex istis iferiorib9: celū āt ē mobile: ḡ. ¶ 4° illud qd ē augmētabile 7 diminuibile illud ē mobile. vñ augmētatio 7 diminutio sūt spēs mot9: sȝ loc9 ē h9: pȝ: q2 ex quo opȝ locū esse eqlē locato: ḡ ad augmētationē locati: opȝ locū augeri 7 diminui. ¶ 5° illud qd ē alterabile illud ē mobile postq alteratio ē spēs mot9: sȝ loc9 ē alterabilis. s. a celo influēte in ipm virtutē conseruatiuā locati. ¶ Et confirmat: q2 loc9 hȝ virtutē 7 potētiā cōseruatiuā locati: q2 cōseruat locatū: 7 p cōns agit in locatū: et eo q conseruare ē agere: sȝ cum oē agēs nāle i agēdo repatiat ob9 ipedimentis remotis sic virtuȝe sup p de gñatōe: ḡ vi q loc9 agēdo i locatū repatiat: 7 p cōns ē alterabilis. ¶ 6° loc9 ē corruptibilis: ḡ alterabilis: cōntia tȝ ex eo q oēs corruptionē pcedit alteratio.

añs pȝ ex eo q nihil istis iferiorib9 ē eternū pter mā3 pmā. ¶ Vltio nihil ē imobile nisi solus de9: 7. n. dueire ad pmū 1c. s. deuȝ: ḡ sic mouet q ñ mouet. loc9 āt ñ ē de9: ḡ.

In oppositū est Ar. i isto 4° vbi dicit locū eē i mobile: 7 p h locuȝ differre a vase: q2 sȝ de rōne vtriusqȝ sit q contineat: tñ differūt sic ab iuicē: q2 vas mouet ad motū illi9 qd cōtinet: sic videmus: q ducit cū vino qd cōtinet. mō nō sic ē de loco: q2 sȝ contineat locatū tñ locatū pōt exire locū absq3 h q ille loc9 contine moueat cū ipso: nā si sic tūc cōtinue maneret i eodē loco: 7 tñ moueret localr. ¶ 2° si loc9 eēt mobilis tūc loc9 recipe ret in vnū aliū locū: 7 sic loci eēt loc9: 7 sic i infinitū. ¶ 3° arguit cōmētator: si sic loc9 eēt mobilis: tūc frustra corpa mouerent ad loca sua nālia: sȝ h ē falsū: 7 cōntia tȝ: q2 loca nālia possent moueri ad corpa nālia: sic mō corpa mouent ad ipsa: 7 ita conseruare ea sic mō cōseruāt ea: 7 et si cōtinue loc9 moueret cū locato: tūc posito q vnū corp9 nāle sit in loco sibi violēto: tūc si iste loc9 violēt9 cōtinue moueret cū illo corpe: frustra illō corp9 nāle moueret ad locū sibi nālē: postq nō posset separi ab ipso loco violēto: pp h q il le loc9 violēt9 moueret cū isto corpe: iste rōnes nō pbāt im mobilitatē loci: sȝ bñ pbāt nō eē necesse locū moueri: cuȝ corpe locato. ¶ Breuiter de dicta qōne nō ē dubiū si ponerēt q loc9 eēt dimēsio separata. tūc. n. loc9 eēt simplr imobilis: sȝ accipiēdo locū p vltia supficie 7c. eo mō quo accipit Ar. locū i isto 4°: tūc qd hȝ dubitationē 7c. ¶ Ad eā p est rñdendū fm q rñdet cōmētator. ¶ 2° rñdēdū est ad ipa3 7 magis sufficiēter q ipse rñdet 7c. 7 hoc sequit sic.

Quantū ad pm cōmētator pōit ad istā qōne duas cōnes: quaꝝ p9 est loc9 nō ē mobilis per se. ¶ 2a cō. q loc9 ē mobilis p accns: p9 cō. pbat: q2 loc9 ē supficies corpis cōtinētis locatū: ḡ loc9 nō ē mobilis p se: cōntia pbat: q2 siue supficies ponat eē accns corpis continētis: siue ponat eē ps ei9: nō ē mobilis p se q diu manet supficies corpis continētis. oē eni qd est in alio tanq3 accns vl tanq3 ps ei9 nō est p se. mobilis: 7 h q diu manet i ipso: 7 hoc put ly mobile icludit potētiā ppinquā. ¶ 2a cō. pbat: naȝ qcqd est in alio qd ē mobile p se: illud est mobile saltē per accns: sed cū loc9 ponat eē supficies corporis cōtinētis est in alio puta in corpore continēte vel tanq3 accns ei9: vel tanq3 ps ei9: qd est mobile p se: ḡ loc9 ad min9 est mobilis per accns. ¶ Et vlteri9 dicit cōmētator q alr est loc9 mobilis p accns: 7 alr mā 7 forma: nā locus dr mobilis p accns: q2 est mobilis ad motū continētis: mā autē 7 forma dicunt eē mobilia p accns ad motū locati. Quāuis iste cōnes cōmētatoris sint vere: tñ p eas nō satisfit qbusdā difficultatib9 circa istā mā3: vñ nō satisfit isti difficultati p predictas cōnes: q2 alr continue aliqd moueret localr 7 tñ continue maneret in eodē loco: 7 adhuc moueret motu recto: 7 tūc eēt difficultas penes qd attēderet: vl deberet cognoscī aliqd localr moueri. assumptū sic ostēdit: nā possibile est q sit aliqs aer: qui sit loc9 vni9 guttule descēdētis. 7 q iste aer descēdat cū illa guttula: tunc illa guttula moueret localr motu recto: 7 tñ maneret in eodē loco. silr aliqd cōtinue quiescit: 7 tñ ē in alio 7 alio loco pprio continue. mō h vīi cōueniēs. nec p cōnes cōmētatoris satisfit isti dubio: 7 assumptū ostēdit: nā clarū est q turris nr̄e diē gesat 7 genit a lōgis tēporib9: 7 tñ continue ē in alio 7 alio loco pprio postq ē ali9 7 ali9 aer circūdās pp vētū. Istis difficultatib9 nō satisfit si loc9 pōit mobilis sic cōmētator: opȝ ergo iā ponere alias cōnes rñdentes ad quesitum 7c.

Quantum ad secundum. primo sciendū est q in loco cōsiderāda sunt duo. s. māle 7 formale. materialis locus dr vltima supficies corporis cōtinētis. formalis aūt locus dr distantia locati ad orbeȝ vel ad res mundi quiescentes: ita q hic terminus locus supponit pro supficie 7 appellat distantiā ad orbē vel ad corpora quiescentia: ita q fm equalētiā distantie idē ē locus: 7 fm inequalētiā aliu9: 7 idē nō in nūo: sed sȝ equi

ualentiā. ¶ Tunc sit pma ɔclusio oīs loc⁹ est mobilis: pbat: qꝛ siue accipiat pro ei⁹ mālī: siue pro ei⁹ formali: ē mobilis. si enī p mālī clarū est ꝙ est mobilis ad motū corporis ɔtinentis. si autē accipiat pro eius formali pro distantia ad orbē: siue ad res quiescētes verū clarū est ꝙ est mobilis: qꝛ talis distātia e corpora inter media inter orbez ꝛ inter res qescētes: ꝛ ipm locū ꝛ locatū: sed ista corpa sūt mobilia: g̃ ꝛc. ¶ 2ª ɔ̊: nō est necessariū moueri locum ad motū locati: qꝛ possibile est locatuz moueri circulariter in suo loco ipso qescēte: ꝛ vinū in pinta pōt moueri pinta qescēte: sed forte nō est possibile ꝙ locatū moueat motu recto nisi ēt locus ei⁹ aliq̄liter moueat. vn̄ si lapis moueret ex locū in quo est: latera loci cōiungerent sic accidit de lapide moto in aere vel aq̄. ¶ 3ª ɔ̊ corpus nō dī qescere ex eo ꝙ māet in eodez loco ꝑprio: pꝫ hoc de guttula descendēte in aere ipsam locāte: illa enī manet in eodē loco ꝛ tñ nō quiescit: hoc pꝫ de turri nostre dñe: quā continue dicim⁹ qescere nō obstāte ꝙ ɔtinue est in alio ꝛ ī alio loco: accipiēdo locū p eius mālī: ita ēt dꝫ accipi in 2ª ɔclusione ɔtinue enī circa turrim nostre dñe alius ꝛ ali⁹ ē locus. s. ali⁹ ꝛ alius aer accipiendo locū pro ei⁹ mālī solum. ¶ 4ª ɔ̊ corpus nō dicit moueri ex eo ꝙ ɔtinue est in alio ꝛ alio loco accipiēdo locū pro eius mālī soluz: hoc pꝫ qꝛ turris nr̄e dñe cōtinue moueret: eo ꝙ circa ipam ē alius ꝛ ali⁹ aer. ¶ 5ª ɔ̊ corpus nō dī qescere: ex eo ꝙ ɔtinue manet eadē distātia ad orbē ita ꝙ manere eandē distātiā ad orbē ab ipso corpore locato nō est pcise cā q̄re aliqd quiescit: pꝫ: qꝛ turris nostre dñe qeuit a longis tēporib⁹: ꝛ tñ nō māsit eadē distātia ab ipsa ad orbē: pꝫ qꝛ nō māserūt eadē corpora inter media pp hoc ꝙ aer ꝛ ignis inter media semp mouent: mō distātia nō est aliud q̄ꝫ corpora inter media: iter que ista distāt. ¶ 6ª ɔ̊. corpus dī qescere ex eo ꝙ ɔtinue manet eq̄lis distātia cōsil'is inter corp⁹ quiescens ꝛ orbē: vel inter corp⁹ qescēs ꝛ vnū aliud: pbo: naꝫ turris nostre domine dī qeuisse lōgo tpe ꝛ nō pp hoc cōtinue māsit eadē distātia inter ipsam ꝛ orbē sic dixerūt cōclusiones p̄cedētes: relinquit g̃ ꝙ pp hoc ꝙ cōtinue māsit eq̄lis distātia inter ipam ꝛ orbē. ¶ 7ª ɔ̊ res dicunt qescere ex eo ꝙ ɔtinue manent in eodē loco: accipiēdo locū pro ei⁹ formali: ꝛ nō in eodē simplr̄: sed in eodē ꝑm equalentiā pꝫ ex ɔ̊ne imediate p̄cedente: ꝛ ad istū sensum ego dico me eē in eodē loco in quo erā in p̄n° lectionis: qꝛ est eq̄lis distātia inter me ꝛ orbē mō: q̄lis tūc erat: silr̄ est eq̄lis inter me ꝛ te q̄lis tūc erat. ¶ 8ª cōclusio ꝙ pportionaliter de moueri: aliqd dī moueri localiter: ex eo ꝙ ɔtinue est in eq̄li distātia ab ipso ad orbē: vel ad aliquā aliā reꝫ quiescētē: ꝛ hoc intelligit de motu recto: pꝫ hoc qꝛ sor. recedens dī moueri localiter: qꝛ cōtinue me quiescente sor. ineq̄liter distat a me: ꝑm istas cōclusiones pꝫ p qd debeamus cognoscere qñ aliqd quiescit localiter vel mouetur localr̄ motu recto: sꝫ de motu circulari debem⁹ aliter cognoscere ꝙ tunc aliqd dī moueri circulariter: qñ data aliqua ei⁹ pte ꝛ pte corporis quiescētis circa qd̄ fit ille mot⁹ circularis cū nō manet equalis distātia inter illas ptes datas: tūc iudicam⁹ motū eē circularē. ¶ Ultima ɔclusio est accipiendo locū pro eius formali: loc⁹ est imobilis ꝛ h̄ nō loquendo de eodē simplr̄ sed ꝑm equiualētiā eo modo quo eādem distantiam dicimus esse inter turriꝫ nostre domine ꝛ orbeꝫ que erat eq̄lis ante āno p̄terito: sed non eadem numero. Si autem equalitas distantie capitur oro identitate distantie ꝛ econuerso. nos nō dicimus esse motam illam distantiam nec esse mobilem licet ista locutio sit impropria. ¶ Ex his patet ad questionē ꝛ ad rationes positas ꝑm conclusiones omnes sunt solute.

¶ Tex. cōmēti. xlj.

¶ Est autem sicut vas locus transmutabilis ꝛc. Q̄ō. iiij.

Ueritur 4° vtrꝫ diffō loci sit bona in qua dī locus est terminus corporis ɔtinētis imobile p̄ᵐ: ꝛ arguitur p ꝙ nō: nā bone diffōnis p̄m⁹ termin⁹ debet eē gen⁹ diffiniti: sed sic nō est de predicta diffōne: g̃ maior est nota ex 4° thopicorū: ꝛ minor tenet: qꝛ p̄mū termin⁹ illi⁹ diffōnis est terminus: vn̄ ille nō est gen⁹ loci ex eo ꝙ ly termin⁹ est de predicamento ad aliqd: sed loc⁹ est de pdīto quātitatis vel vbi. mō termin⁹ vnius pdīti nō est gen⁹ ad terminū alteri⁹ pdicamēti: ex eo ꝙ diuersoꝝ generū: ꝛ diuerse sūt species. ¶ 2° pdicta diffō ɔuenit alteri a diffinito: g̃ nō ē bōa. ɔ̄ntia tenet ex eo ꝙ bona diffō debet ɔuertibilis cuꝫ suo diffinito: aūs pbat: qꝛ ɔuēit superficiei ɔnexe ꝛ vltime spere: ista enī sunt termin⁹ corporis ɔtinētis imobile p̄mū. ꝛ tñ illa superficies nō est loc⁹ alicui⁹: nā si sic hoc maxīe eēt vltime spere: sed hoc nō: ex eo ꝙ loc⁹ est diuisus a locato mō ista superficies nō est diuisa ab vltima spera. ¶ 3° si pdicta diffinitio esset bona: sequeret ꝙ pes eēt p se in loco: ɔ̄ns falsum: ꝛ ɔ̄ Ar. pbat ɔ̄ntia qꝛ posset dici ꝙ vna ps eēt loc⁹ alteri⁹ ex eo ꝙ in pdicta diffōne loci nō exprimit ista pticula diuisim. ¶ 4° sequeret ꝙ superficies corporis sortis eēt loc⁹ mēe sortis: sed hoc est falsum: nā tūc mā eēt in toto sicut i loco: p̄ᵃ ɔ̄ntia pbat ex quo superficies corporis sor. est termin⁹ ɔtinētis. s. materiam imobilis primuꝫ.

In oppositū ē Ar. i isto 4° q pōit pdictā diffōnē tāq̄ꝫ bonā. In ista qōne p° pono aliq̄s suppōnes. 2° ponam diffōnē loci cōpletaꝫ ꝑm istas suppōnes: ꝛ cū h̄ declarationē illi⁹ diffōnis. 3° ponā vnicā conclusionē ad quesitum. Tex. cō. 41

Quantū ad p̄ᵐ sit p̄ᵃ suppō ꝙ loc⁹ ppri⁹ dꝫ eē imediat' locato diuisus ab ipso ꝛ extrīsec⁹ ei dē ex isto seqt vnā medietatē i toto nō eē loci alteri⁹: naꝫ q̄ꝫuis vna istaꝝ sit ex aliā ꝛ sit alti imediata: tñ qꝛ nō ē ab ea diuisa sꝫ ei ɔtinua: ide ē ꝙ nō dī loc⁹ ei⁹. ex h̄ seqt ptes iexitē nō eē p se i loco nisi rōne toti⁹: nihilominꝰ tñ separata a toto sed ē vnū ens p se seorsuꝫ exñs: ꝛ ñ exñs pꝫ alicui⁹ alteri⁹: qd̄ sit p se vnū tūc bñ ē i loco p se: nā tūc circa ipm pōt eē aliqd corp⁹ imediatū ei nō exñs sibi ɔtinuū sꝫ cōtiguū ꝛ ab eo diuisuꝫ. ¶ 2ª suppō ꝙ tale corp⁹ cōtinēs: qd̄ dī loc⁹ nō pōt eē imediatū locato nisi ꝑꝫ duas dyametros s. lōgitudinē ꝛ latitudinē ꝛ nō ꝑꝫ pfūditatē: ex eo ꝙ q̄ꝫ cito duo corpa eēnt sibi iuicē imediata ꝑꝫ pfūditatē ita cito penetrarēt se: mō penetratio corpoꝝ nō ē possibilis: relinquit g̃ ꝙ corp⁹ extrīsecū alteri nō possit ei eē imediatū nisi ꝑꝫ duas dyametros: ꝛ h̄ ē ista corpora eē imediata ꝑm eoꝝ superficies: ex eo ꝙ h̄ nomē superficies: q̄ꝫuis ɔnotet seu supponat p corpe lōgo lato ꝛ pfūdo: tñ nō ɔnotat ipꝫ eē extrīsecū nisi ꝑꝫ duas dyametros. ¶ Ex h̄ seqt ꝙ corpori ɔuēit ꝛ attribuit eē loc⁹ rōne q̄ dī superficies: pꝫ h̄: nā corpi nō ɔuēit eē loc⁹ nisi ꝑꝫ ꝙ ɔuēit sibi eē imediatū locato: ꝑꝫ hoc nō pt sibi cōpetē: nisi ꝑꝫ lōgitudinē: ꝛ latitudinē: seu nisi ea rōne q̄ dī superficies: ex quo seqt ꝙ ppri⁹ dī loc⁹ eē superficies q̄ꝫ loc⁹ eē corp⁹: qꝛ superficies dī termin⁹ corporis cōtinētis sō dictū ē in diffōne loci loc⁹ est ꝛc. ¶ 3ª suppō ꝙ ista duo noīa loc⁹ ꝛ superficies se h̄nt sicut passio ꝛ ꝑbm: vnde sciendū ꝙ qñ sunt termini p eadē re supponentes quoꝝ vn⁹ est magis ɔnotatiu⁹ q̄ꝫ ali⁹: tūc ille q est min⁹ ɔnotatiuus: dī ꝑbm respectu alteri⁹ ꝛ alter dī passio: mō sic est de istis terminis loc⁹ ꝛ superficies. ꝙ vterqꝫ supponit pro corpore ɔtinēte locatū: ꝛ hic termin⁹ loc⁹ vltra ɔnotationeꝫ hui⁹ termini superficies ɔnotat ɔtinētiā ꝛ ɔnotat imobilitatē de qua imobilitate dictū est pri⁹: q̄re hic termin⁹ locus hꝫ se sic passio ad istū terminū superficies. ꝛ iste termin⁹ superficies se hꝫ eō ad istū: sic ꝑbm ad passioneꝫ. ¶ Ex quo seqt hūc termⁿ locū debere describi p hūc termⁿ superficies: pꝫ qꝛ vt hētur 7° metaphysice passionē opꝫ diffiniri per ꝑbm. Tex. cō. 17.

Quantū ad scōm infero diffinitionē loci cōpletaꝫ que est ista. locus est vltima superficies corporis continentis

diuisim imobilis imediata locato. vez est ꝙ ponēdo diffinitionē Ar. dimisit hoc mēbruꝫ diuisim. Sed statim post in littera sequēti hoc expssit ꝑm ꝙ vlsum est circa litterā: ꝛ loco istius termini imediata Aristo. posuit ly p̄mū tenetur ibi aduerbialiter ita ꝙ sit sensus locus est superficies ꝛc. p̄mū. i. imediate se h̄ns ad locatum. In ista diffinitione loci cōpleta dī p̄mo locus ē superficies. i. ꝙ ly superficies denotat ꝙ licet corpus ɔtinēs sit locus: nō tñ ꝑm oēs dimēsiones: qꝛ cū ꝑm pfunditateꝫ vt dictū est in p̄mo articulo. Per hoc aūt ꝙ dicit diuisiꝫ denotat partē inexistētē toti nō esse actualiter in loco: vn̄ licet bene circa ipam sit aliqd corpus ɔtinēs ipam: hoc tñ nō est ɔtiguū nec ab ea diuisum: sed cōtinuū est pp h̄ nō dicit locus eius: ex eo ꝙ locus dꝫ eē diuisus a locato. De inde per hoc totū qd̄ dī superficies corporis ɔtinētis diuisim locus differt a forma ꝛ a mā locati ꝛ ab alijs ih̄erētib⁹ locato: sed p hoc ꝙ dicit imediata denotat ꝙ corpori ɔtinēti nō attribuit esse locus ꝑm ei⁹ superficiē exteriorem nō imediatā locato: sed solū ꝑm istā superficiē que est versus locatū ꝛ est ei imediata. vnde orbis lune nō dī locus ignis ꝑm ei⁹ superficiē ɔnexā. sed ꝑm ei⁹ superficiē concauā: ꝛ p hoc ꝙ dicit imobilis locus differt a vase: vnde lꝫ aliqñ sit idē locus ꝛ vas sicut pinta est et locus: tñ alia ē ratio vasis: ꝛ alia rō loci: vnde de rōne vasis ē ꝙ sit moueatur ꝛ deponat cū ɔtento: de rōne autē loci est ꝙ nō ē necesse ipm moueri ad motū corporis qd̄ ɔtinet: vnde corpore exeunte locū aliud corpus pōt ingredi in eūdeꝫ: ita ꝙ hoc nomē vas ɔnotat mobilitatē eius: p quo supponit cum eo qd̄ continet: sed hoc nomen locus ɔnotat immobilitatem eius pro quo supponit cum locato.

Quantum ad tertiū articulū sit ista conclusio ꝙ diffinitio loci quā ponit Ar. s. q posita est in p̄n° qōnis est incōpleta: sed que posita ē in 2° articulo est cōpleta: p̄ᵐ patet ex dictis in qōne: scōꝫ pꝫ quia ista diffō cōplete exprimit totū cōceptū diffiniti sicut pꝫ.

Ad rōnes ad p̄mā dico ꝙ veruꝫ est de diffōne pure quidditatiua ꝙ termin⁹ p̄mus debet eē genus diffiniti: mō diffinitio loci non est pure qdditatiua: vnde locus ē termin⁹ accidētalis: terminoꝝ aūt accidentaliū nō possunt eē diffōnes pure quidditatiue: vt patet 7° metaphysice. ¶ Ad alias dico ꝙ solute sunt per expositionē istius termini, imediata ꝛ istius pticule diuisim: vn̄ superficies exterior ɔtinētis nō dī loc⁹ cōtinētis: qꝛ nō est diuisa a ɔtinēte: vnde superficies ɔnexa vltime spere nō dī locus vltime spere: pp hoc ꝙ nō est diuisa ab vltima spera: ꝛ pp hoc idem vna pars toti⁹ non dicitur locus alterius partis.

¶ Tex. cōmēti. xlvj.

¶ Et propter hoc omnia in celo sunt. celum enim ꝛc. Q̄ō. v.

Ueritur quinto vtrꝫ terra sit in aqua siue in superficie concaua ipsius aque tanq̄ꝫ in loco sibi nāli ꝛ pprio. Et arguit p̄mo ꝙ nō sit ibi tanq̄ꝫ in loco sibi nāli: qꝛ mediū mūdi est loc⁹ nālis ipsius terre: g̃ nō ɔcaua superficies aque: ɔ̄ntia tenet ex eo ꝙ ɔcaua superficies aque nō est medium mūdi. aūs pbat: qꝛ quūꝫ querit vbi est locus nālis terre ridemus in medio mūdi. ¶ 2° ad idē sic: sicut loc⁹ simpliciter leuis est simplr̄ sursuꝫ sicut locus ignis. ita loc⁹ nālis simplr̄ grauis est simplr̄ deorsum: g̃ nō superficies cōcaua aque. ¶ 3° illud est locus nālis terre ad qd̄ nāliter terra ē mobilis: sed hoc est mediū mūdi: g̃ ɔ̄ntia tenet ex qd̄ nominis loci nālis. aūs pꝫ qꝛ si aliqua terra eēt extra medium mūdi ipsa si nō eēt phibita moueret tā diu ꝙ ipa fieret mediū mūdi. ¶ 4° si aq̄ esset locus nālis terre sequeret ꝙ q̄ꝫ cito esset aliq̄ portio terre totalr̄ in aq̄ ꝙ ipsa qesceret: ɔ̄ns est falsuꝫ: ɔ̄ntia tꝫ ex eo ꝙ entia nālia quū sūt i locis suis nālib⁹ quiescūt nāliter. falsitas ɔ̄ntis pbat: qꝛ si vna portio terre dimittat cadere in secanaꝫ nō qescit nisi qñ tāgit terrā in fundo secane ꝛ tñ p⁹ dꝫ qescere si loc⁹ nālis ei⁹ eēt aq̄: sic g̃ pbatū ē ꝙ cōcaua superficies aq̄: nō est loc⁹ nālis terre. ¶ Deinde pbat ꝙ nihil ē ei⁹ loc⁹ ppri⁹: qꝛ locus alicui⁹ locati dī qd̄ ɔtinet illud locatū ꝛ nō plus: sꝫ ɔcaua superficies aq̄ ɔtinet plus q̄ꝫ terrā qꝛ ɔtinet lapides ꝛ metalla ꝛ radices plantaꝝ q̄ sūt in terra: g̃ ɔcaua superficies aque nō est loc⁹ ppri⁹ terre. ¶ 2° nō tota terra circundat superficie ɔcaua aq̄: g̃ ɔcaua superficies aq̄ nō est loc⁹ pro pri⁹ terre. ɔ̄ntia tꝫ: qꝛ sic nec loc⁹ ppri⁹ dꝫ ɔtinē plus q̄ꝫ suum locatū: ita nec locatū dꝫ ɔtineri ab alio q̄ꝫ a loco suo pprio. aūs pꝫ: qꝛ terra ex illa pte q̄ est discoopta aq̄s non circūdat nec ɔtinet superficie aq̄. ¶ Deinde pbat ꝙ magis sit eō. s. ꝙ tra sit loc⁹ aq̄: q̄ꝫ ꝙ aq̄ sit loc⁹ terre: pꝫ h̄: nā quū pluit tūc aq̄ descēdit i terrā ac si terra eēt loc⁹ nālis aque.

In oppositū est Ar. i isto 4° vbi dic ꝙ ignis ē loc⁹ aeris: ꝛ aer loc⁹ aq̄ ꝛ aq̄ terre: ꝛ h̄ ē bñ rōnabile: nā ꝑm h̄ elemēta sūt situata ꝛ posita ꝑꝫ exigētiā suaꝝ leuitatū: ꝛ grauitatū: qꝛ ignis q ē simplr̄ leuis est sursum: ꝛ aq̄ ꝛ aer que sūt grauia ꝛ leuia sunt sursum ꝛ deorsum ꝑꝫ qd aq̄ q̄ est grauior aere ē magis deorsum: ꝛ aer qui est leuior est magis sursuꝫ. ¶ De ista qōne ponā aliquas ɔclusiones: p̄ᵃ nec superficies aeris: nec superficies aque: ē locus nālis terre: pꝫ hoc qꝛ neutra istaꝝ superficieꝝ ɔtinet totā terrā: ex eo ꝙ terra ex vna pte est coopta aq̄s ꝛ ex alia pte discoopta. ¶ 2ª ɔ̊ adhuc sil' nec superficies aque ꝛ aeris sunt loc⁹ ppri⁹ terre: pꝫ hoc qꝛ cōtinet multa alia q̄ꝫ terrā qꝛ ɔtinēt lapides ꝛ metalla que sunt in terra: ꝛ p ɔ̄ns nō sunt loc⁹ ppri⁹ terre: ex eo ꝙ locus ppri⁹ dꝫ ɔtinere locatū pcise ꝛ nō plus. ¶ 3ª ɔ̊ totalis terra nullū hꝫ locū ppriū pꝫ: qꝛ nihil pōt signari circūdans terrā qd̄ cōtinet pcise ipsam: ex eo ꝙ multa sūt de terra q̄ nō sunt terra sicut lapides ꝛ metalla. ¶ 4ª ɔ̊ accipiendo terrā pro totali aggregato ex terra ꝛ alijs existētib⁹ in terra: tunc superficies aeris cōcaua ex vna pte vbi est terra discoopta aq̄s ꝛ superficies ɔcaua aque ex alia pte sil' sumpte sunt locus ppri⁹ ipsi⁹ terre: pꝫ hoc qꝛ ille due superficies cōtinēt illud totale aggregatū: ꝛ qꝛ in isto totali aggregato est plus de terra q̄ꝫ de aliq̄ alia mā: nos dicim⁹ illas duas superficies esse locū ppriū ipsius terre. ¶ 5ª ɔ̊ ille due superficies ēt sunt loc⁹ nālis terre: ꝛ terra inter eas est nāliter situata cū mediū grauitatis terre est mediū mūdi: pꝫ: qꝛ si terra eēt ex h̄ superficies ꝛ descēderet ꝛ moueret ita diu ꝙ mediū ipsi⁹ grauitatis toti⁹ aggregati ex ipa ꝛ alijs grauitatib⁹ fieret mediū mūdi nisi phiberet. ¶ 6ª ɔ̊ qñ ille due superficies nō ɔtinēt totalē terrā sic ꝙ mediū suū sit mediū mūdi: tūc terra nō ē locata nāliter: pꝫ h̄: qꝛ ñ dī locata nālr̄: nisi quū mediū sue grauitatis sit mediū mūdi. ¶ Iuxta ista dico aliq̄ p ꝙ si tota massa terre pōeret ex locū suū puta ad ɔcauū orbis lūe: ꝛ ibi detieret violēt ꝛ ex alia pte dimitteret cadē vnū graue: tūc illō nō moueret ad totalē massaꝫ terre: sꝫ directe moueret v̄sus mediū mūdi: rō huius ē qꝛ tūc cū eēt i medio mūdi eēt nālr̄ locata saltē si mediū grauitatis sue eet mediū mūdi: mō qōlibet ens nō ipeditū nālr̄ appetit eē in loco suo nāli pp h̄ ꝙ ibi diuti⁹ ɔseruat: ꝛ magis a suis nociuis ē elōgatū. iuxta h̄ sequit ꝙ grauia nō moueт ad terrā rōne terre: sꝫ ea rōe: ꝙ quū veniūt ad terrā sūt ppinqora medio mūdi q̄ꝫ ante erant. ¶ 2° dico posito adhuc ꝙ i medio mūdi eēt ignis adhuc grauia moueret ad mediū mūdi: pꝫ h̄ ex eo ꝙ g̃uia quū sūt i medio mūdi: sūt i locis eoꝝ: vt pꝫ ex dictis: mō qōlibet ens appetit eē in loco sibi i nāli. ¶ 3° dico ꝙ possibile est ꝙ aliqñ totalis massa terre nō sit in loco sibi nāli: nec naturaliter locata: patet hoc: nam aliquādo ab vna parte grauitatis terre augm ē tat: ꝛ ab alia parte diminuitur

in tātū q illa pars: que facta est magis grauis: nō possit pellere alias magis sursuz: pp resistētiā aeris vel aq: z tūc cētrū grauitatis terre nō est cētrū mūdi: z per cōs tūc terra nō ēnāliter locata. vñ imaginādū ē q cētrū grauitatis terre diuidit ptes tre qbuicē hītes se psili mō adinuicē: sicut duo pōdera equalia in equilibrio: quoz qlibet pō derareť sicut duo z aer inferi⁹ resisteret sicut tria: tūc si vni illoz ponderi adderēť vnū: nō ppter hoc eleuaret aliud: qz sic tunc deberet esse tante potētie q posset diuidere medium sub se: sicut tria. modo hoc nō pōt ex eo q tūc motus fieret a ppoztione equalitatis: ex quo ipsuz pondus ponderat: sicut tria z mediū subtus resisteret: sicut vnum adhuc nō posset descendere ex eo q adhuc motus fieret a ppoztione equalitatis: ex quo mediū subtus resistit sicut vnū: z pōdus in alio brachio equilibre resistit sicut duo: simi li modo imaginandū est de duab⁹ partib⁹ terre eque gra uibus: sit vna. a. z alia. b. ſ. b, sit grauioz: nō statiz pellit. a sursum ex eo q nō soluz. a. resistit. b. sed etiā aer vel aqua circūdans a. quā opz diuidi ſ. b. pelleret sursum. a. C 4° dico q possibile ē totalē terrā ē violenter locata: postq̄z erat locata nāliter: absq; hoc q moueať localr: pz hoc qz per alterationez terra ex vna parte pōt fieri grauioz z ex alia leuioz absq; hoc q moueať localr: sicut pz ex imagi natione: z tūc mediū grauitatis eius nō est mediū mun dī: z q̄cito est sic locata: est violēter locata ē. C 5° dico q ecōuerso pōt fieri q vnū sit in loco sibi violento z postea in loco sibi nāli absq; hoc q moueať localr: pz hoc: quia econuerso per alterationez partes pōt fieri eque graues. C 6° dico q ꝓxime intelligendū: est de toto aggrega to ex terra z aqua: que forte faciunt vnā totalem grauitatem. cuius mediū grauitatis est mediū mūdi. C 7° dico supposito nāli ordine elementoz terra est sub aqua: z aqua sub aere: z aer sub igne: patet hoc: qz nālis ordo z situs grauiuz z leuiuz est grauis in esse sub leuibus: z ideo qz terra inter omnia elemēta est grauissima ipa debet ee infima: z deinde aqua que inter alia tria est grauissima z deinde aer. z deide ignis. vñ iste est ordo z situs: yniuer si: z est ita nālis q si esset vnum vas plenū aqua in con cauo orbis lune ad quod poneret vnū lignum graue: il lud lignū ibi supernataret sicut hic: ppter hoc: est q quī sit aliqđ foramen in terra in quo est aer: tunc bene descen dit aqua ad illud foramen: z hoc ideo vt aerez: qui est leuioz aq̄. qui est in illo foramine expellat: z faciat illuz ae rem esse sup̄a aquaz. C 8° dico q aliqua pars terre est di scooperta aquis: patet hoc qz terra nō est vniuersalr gra uis: z igitur mediū magnitudinis terre est multū super medium grauitatis eiusdem: z mediuz grauitatis terre est multo ad vnam superficiē ꝓneram terre q̄s ad aliam: z ideo qz aqua ex quo est eque grauis tendēs ad mediū mundi quantū potest fluit ad illam superficiem ꝓneraz terre. que est ꝓpinquioz centro grauitatis terre z sic alia ps. ſ. alia superficies ꝓnera terre. ſ. que a centro grauitatis est remotioz derelinquitur discooperta aquis. z causa fi nalis huius discoopertionis est salus z habitatio. aialiū. C 9° dico terra tamen cōiter dicitur esse in superficie aque tanq̄s in loco sibi nāli: z huius ratio est: qz si terra eēt vniformis in grauitate sicut alia elemēta sunt in suis q̄litatib⁹ motiuis: que sunt grauitas z leuitas. idez esset cētrū grauitatis terre z magnitudis eiusdē. z tūc terra vn diq; clauderet aquis: z eēt vndiq; aqua coopta: z ex alio qz terra hz minus de ſubtietate cū aqua: q̄s hēat cū aere: hz eni symbolū cū aqua in frigiditate z nō hz symbolū cū ae re in aliq̄ q̄litate: z per cōs aer est magis coz ruptiuꝰ terre q̄s sit aq̄. z qz loc est ꝓseruare: z nō corrūpere locatum: nō obstāte q illa superficies aeris locat terrā sicut superficies aque: tñ magis dicim⁹ superficiē aq̄ ee locū nāle tre q̄s superficiē aeris: pp hz: qz aq̄ maioriē hz ꝓuenientiā cū tra q̄s aer,

Ad rones principales. ad ꝓmā dico q centrum mundi nō est locus nālis terre: sed qñ dicit si terra descenderet nō phibita descenderet tam diu q mediū eius fieret mediū mūdi. ꝓcedo: nec ex hoc ꝓdu dit: q mediū mūdi sit locus nālis terre: sed bñ ꝓcluditur q quī mediuz grauitatis terre ē mediū mūdi: q tūc terra ē locata nāliter nō a medio mūdi sed a supficie ꝓcua aque: z ꝓcua aeris ē. C Ad ꝓmationē locus terre de bet ee simplr deorsuz: ꝓcedo: z dico q supficies concaua aeris: z supficies ꝓcua aque: sunt locus simplr deorsuz qz locant qđ est simplr deorsum. ſ. terrā. C Ad tertiā illđ est locus nālis terre ad qđ terra nāliter mouet. ꝓcedo: vt ab illo circundet: mō hoc nō est mediū: qz hoc nō circun dat terrā: sed hoc est aggregatū ex supficie ꝓcua aeris z supficie ꝓcua aque: z per cōs illud aggregatū est locus terre. C Ad quartā dico q aqua nō locat terrā nisi quā mediū sue grauitatis fuerit mediū mūdi vt ꝓi⁹ dicebat: vnde nō opz q ita dco q aliqua pō terre est circundata aquis quiescat z sit in loco sibi nāli: pp hoc q mediū sue grauitatis adhuc nō est mediū mundi nec mediū totus aggregati ex ipsa: z terra adhuc nō est mediū mūdi: z ita vlterius descēdit tam diu q totus aggregati ex illa po tione terre: z totali terra reſidua medium grauitatis fiat mediū mūdi. C Ad quintā z ad sequentē ipam pz qđ sit dicendū ex ꝓmiſ⁹. C Ad sextaz dico q quī plukt aq̄ de scendit in terrā: z hoc nō est q terra sit locus nālis aque: sed ideo quia in terra sūt quidā pori repleti aere p actio nē solis in terrā: z qz situs z ordo nālis grauiū z leuium est grauioza ee sub leuib⁹: z qz aqua est grauioz ab aqua descendit in terrā p tales poros expellēdo aerē ad istuz finem: vt maneat ordo z situs naturalis grauium z leu ium. ſ. grauioza esse sub leuioribus. Qō. vj.

Ueritur sero vtrū cōcauuz orbis lune sit locus nālis ipsius ignis: z arguiť q nō qz tunc immediate sub ꝓcauo orbis lune esset ignis: mō hoc ē falsum: ꝓia tenet posticꝫ ibi esset locus nālis ignis: falsitas ꝓntis ꝓbať qz ille impediret ne videremus astra celi: modo hoc nō experimur immo oppositū: vnde q⁹ videm⁹ astra celi videť esse signū q⁹ in ter nos z ignē nō sit spera ignis sicut cōiter solet imagina ri. C 1° locus alicui⁹ locati debet eēt imobilis: mō concā ua supficies inferioz nō est imobilis: mouet tñ circulariter aī celo: ē. C 3° si ibi esset locus nālis ignis sequeret q ignis quī ibi eēt deberet qescere nāliter: sed hoc est falsuz ꝓbať ꝓntia qz vnūquodq; entiū nāliū si est extra locū su um nāle mouet ad ipm: si nō fit ꝓhibitū: falsitas ꝓntis ꝓz per Aꝛ. p̄ metaphyſicoꝝ: vbi dicit ignē moueri circula riter ad motū ipsi⁹ celi: silr z aerez qui est vltra summita tes altissimoz montiū. C 4° si sic, tūc orbis lune ambiret spera ignis: z vlteri⁹ spera ignis ambiret alia elemēta: mō hoc nō videť ee verū ex eo q tūc cū ignis sit maxime acti uitatis inter alia elemēta corrūperet z ꝙuerteret ea in sui nām. z sic satis cito fieret ignis: imo diu fuisset factuz qđ est inter latera celi. C 5° si ibi esset ignis ille staiz deberet extinguī: ꝓbať ꝓntia: qz videmus hmōi infinita de igne: q quī nō pōt habere euentationē z dilatationē cito ex tinguitur: mō ignis sub concauo orbis lune immediate si ibi esset nō posset habere euentationē: z per cōsequēs cito extingueret. C 6° ignis sub orbe lune non hz symbo lum in aliqua primaꝝ qualitatū que sunt caliditas z fri giditas z̄c. ergo ignis nō est immediate sub cōcauo orbis lune: tanq̄s in loco sibi nāli: ꝓntia tenet ex eo: nam p Aꝛ. in isto 4° locus z locatū debent esse homogenea: vt pa tet de terra z aqua que habēt symbolum in frigiditate z aqua z aer que habent symbolum in humiditate: z de aere z igne: que habēt symbolū in caliditate: antecedens patet qz celum est absolutum a qualitatibus primis: z p consequens

ꝓns nō hz symbolū cuz aliqua primaꝝ qualitatū. C 7° nā sub polis celi est maxima frigiditas: pp elongationez a sole: qui est cauſatiuus caloris in istis inferioribꝰ: qua re nō videť q sub polis locet ignis nāliter: z per ꝓns nō vndiq; sub cōcauo orbis lune est ignis. ℌ. C 8° quilz lo cus nālis debet habere in se virtutez cōseruatiuā locati: sed hoc nō est de orbe lunari respectu ignis: pz qz ex quo luna est augmētatiua aquarū: vt q⁹ sit corruptiua ignis: qz ignis est ꝓius aqua. z per ꝓns orbis lune nō est ꝑ'er uatiuus ignis. z per ꝓns nō est eius locus nālis. C 9° si questio cēt vera: tunc ignis non eēt extra ꝓcauū orbis lu ne nāliter deberet moueri ad ipsuz: si nō eēt ꝓhibitus: sed hoc est falsum: z falsitas ꝓbať: qz si eēt aliqs ignis in centro terre nō phibiꝰ non eēt ratio quare magis moue reť ad vnā partē cōcauī orbis lune: q̄s ad aliā: ex quo eq̄ liter distat ab oibus: vel q̄ moueret ad oēs: vel ad nullā: si dicať q⁹ ptes ipsius ignis diuiderent abinuicem z vna moueret versus vnā ptē: z alia versus aliā. hoc nō valet: nā tunc eiusdē simplicis ꝑm diuersas ptes eēnt motus ꝺ riꝰ: qđ est ꝺ Aꝛ. ꝓmo celi. ꝓbať ꝓntia: qz ꝑm diuersas eius ptes mouerent ad terminos oppositos: qz hz vnā ad orie Text. cō. 9. tem: z ꝑm aliā ad occidentē. C 10° si qō esset va: z ibi eēt ignis ille nunq̄s corrūpere⁹ pp hoc q esset maxime elon gatus a ꝓpis potentib⁹ corrumpere ipsuz: ergo z̄c.

In oppositū est Aꝛ. in isto 4° z in primo me Text. cō. 46 thaurorum. C ℑn ista qōne ꝓmo videndū est si sit ignis sb ti. ꝓcauo orbis lune: sicut ꝓsueuz est imaginari. 2° videndum est qualis ille sit. 3° de quesi to principali.

Quantum ad primū sciendū est q⁹ vna ē opinio que negat sub cōcauo orbis lune i mediate eē ignē: sed dicit q⁹ totū inter mediū a superficie cōuexa terre discooperta aquis vsq; ad celū est aer z silr totū inter mediū a supficie cuera aque vsq; ad celum. z ista opinio hz ꝓ se aliqua motiua. credit eni q⁹ nullus sit elemētū purus: z per ꝓns q⁹ nō sit alius ignis q̄s ignis flāma: ignis carbo: mō sub cōcauo orbis lune nec ē ignis flāma nec ignis carbo: qz tunc impediremur p interposi tionē ignis talis q⁹ non videremus astra. C 2° dicit ista opinio q⁹ nihil eēt vtilis ille ignis: z ad nihil deserviret z per ꝓns nō est ponēdus: pp hoc q⁹ nihil ponēdum est frustra in nā. C 3° nā tunc sequeret q⁹ in tali regione de berent habitare aialia: mō hoc non videť verisse pp ma gnā actiuitatē ipsius ignis: ꝓbať ꝓntia: qz in alijs tribus regionib⁹ elemētoꝝ habitant animalia: quia circa terraz grellibilia sicut hoies z boues z hz: z in aqua natātia sic pisces: z in aere volatilia sicut aues: mō si eēt dare quar tā regionē elementarē. ſ. ignis: ipsa deberet eē ornata: sic alie tres regiones elemētares. C Sed ꝺ ista opinionem: pono ista cōclusionē: q⁹ imo est dare sperā ignis sup sperā aeris immediataz orbi lunari: z magis ꝓpie diceret or bis ignis q̄s spera ignis: pp hoc q⁹ spera ꝓpie est vnum corpus solidū nō interius ꝓcauū. Orbis aūt est vnū cor pus sphericū interius cōcauū: vel interius alio corpore re pletuz. ℙbať ꝺ: primo ex gñatione cometē: nam dicit Aꝛ. primo methauroꝝ q⁹ aliqn elevať aliqua exala tio magna inter mediā regionē aeris: tunc intēdit z gña tur cometa ex talī impōtione: mō qz sup mediā regionez aeris nō est tāta caliditas q⁹ sufficiat ingñare exalatiōez modo hoc videť eē signū q⁹ sup reme regioni aeris est cō tiguus ignis. aer eni ex se nō est tā calidus. C 2° idē pōt ꝓbari ex cōbinatione quatuoꝝ qualitatū primarū que sunt caliditas frigiditas z̄c. nā hz quatuoꝝ qualitatū sūt quatuoꝝ possibiles cōditiones z ꝑm hoc sunt q̄tuoꝝ ele menta: sic pz ꝑ Aꝛ. 2° de gñatione. cū ergo sit ꝺare locum nālē ipsius terre in quo de facto est terra: z silr locū nālē aque: in quo de facto est aqua: z silr locū nālē ipsi⁹ aeris in quo de facto est aer; videť eē q⁹ de facto sit ꝺare locum nālem ipsius ignis: in quo de facto sit ignis: cū ergo locꝰ nālis ignis sit cōcauū orbis lune sicut statim videbiť: sed tur q⁹ ignis sit de facto ibidē. C 3° videmus q⁹ ignis flā ma z alia leuia z ignita ascēdūt q⁹ videť eē signuz: q⁹ hoc sit ꝑ hoc q⁹ ibi melius coseruať ꝑ multitudinē ignis re cte sicut de magnete qui moueť versus polū: ꝑ ℔ q⁹ ibi est multitudo taliū lapidū sicut ꝺi. C 4° iter nos z astra est tanta distātia q⁹ nō possemus videre astra nisi ꝓna eēt vnū corpus rarius q̄s sit aer: mō nō videť aliqđ eē ta le sub orbe lunari nisi sit ignis. Ex his pz q⁹ sub orbe lu nari est ignis. C 5° arguiť auctē multoꝝ ꝑhoꝝ qui ꝓcor dant in hoc z ꝓueniebāt in hoc: q⁹ sub orbe lune esset or bis ignis z deinde aer: z deinde aq̄: z deide terra. C ℙoſ sumus q̄ rndere ad motiua opinionis ꝓxie ad primum negať q⁹ nullū sit elemētū purū: z adhuc nō obstante fic assignant loca nālia alijs in trib⁹ noiatis noib⁹ elemētoꝝ scilz terre. aque. aeri: z ita noiato noie ignis ꝺz assignari locus nālis z sicut ē ꝺare tria impura de facto nāliter lo cata: ita ēt est ꝺare q̄tū impurū de facto nāliter locatū: z hoc nō est nāliter locatū nisi sub ꝓcauo orbis lune. C Ad 2^am^ dico q⁹ nō est inutilis: imo ad aliqđ deseruit. sad re plendā qđ est inter ꝙuexū aeris. z ꝓcauū orbis lune: z ēt ad pulchritudinē vniuersi. naz ex hoc vniuersum reddiť pulchrius: q̄s si totū a terra z ab aq̄ eēt aer. C Ad 3^am^ dici⁹ q⁹ nō ops ibi animalia eē nec in cētro terre sūt aialia verūm aliqui dicunt q⁹ regio ignis est ornata spē vnius aialis qđ vocatur salamandra. C Alij autē dicūt q⁹ sicut sunt celi ornati stellis ita regio ignis est ornata spiritib⁹ z diabolis: z alie regiones: sicut dictum est.

Quantum ad scđm sit ꝓma cōclusio q⁹ ignis in spera sua nō est visibilis: licet opti me per quz fiat visio: patet hoc qz tūc terminaret visum: z per ꝓns impediret ne videremus astra z celū: z huius rō est qz est inuisibilis z maxie rarus z ꝺyaphon⁹. C 1^a^ cōclusio: nec ignis in spera sua lucet uez pp magnā eius raritatē: pz hoc: nā si luceret tunc eēt visibilis qđ est cōclusionē precedētē. C 2^a^ cōclusio q⁹ ignis multo subtilioꝝ z rarioꝝ z leuioꝝ est aere: pz hoc: nā sicut se vi hīe ad aerez: sic aer se hz ad aquā: mō aer est multo rarioꝝ z multo sb tilioꝝ z leuioꝝ q̄s sit aqua: ℌ sic est de igne respectu aeris: ℌ. C Ex hoc sequiť q⁹ posset diffusius ostēdi ex scia de pon deribꝰ: q⁹ aer supra vbi est ꝓtiguus igni est nauigabilis sicut aq̄ vbi est ꝓtigua aeri: vnde si nauis eēt supra aerez interim q⁹ nō repleret aere sed igne nō submergeret in ae re sed in igne: sed q̄s cito eēt repleta aere z nō aq̄ nataret z nō submergeret: sed qñ est repleta aq̄ tūc submergitur. C 2° sequiť q⁹ stelle que nō sūt in celis videnť ꝑ refractio nē radioꝝ: pz hoc pp hoc q⁹ aer est densioz igne: mō dicit pspectiui q⁹ qñ radi⁹ ꝓcedēs ab aliquo visibili incidit sup aliquā supficiē nō ppendiculariter media diuersaruz rō nū in raritate z densitate cōiungēti: tunc frangimur: z si intrat mediū densius tunc frangiť ad ppēdicularitatē: si vo mediū rari⁹ tūc frangiť a perpendiculari quare z̄c.

Quantū ad tertiū articulū sit ista cōclusio q⁹ ignis naliter locať sub cōcauo orbis lune: z in medietate: ꝓbať: qz sicut grauissimuz nāliter locať simpliciter deorsum: ita leuissimū locatur simplr sursum. cū ergo inter omnia elemēta ignis sit corpus leuissimū seq̄tur q⁹ nāliter debet locari i medietate sub concauo orbis lune pp hoc q⁹ ibi est simplr sursum in spera actiuoꝝ z passiuoꝝ. C Ex ista conclusione sequitur q⁹ si esset aliqs ignis vltra vltimā spherā descenderet tam diu: si nō esset ꝓhibens qō veniret in concauū orbis lune: patet hoc ex eo q⁹ omne ens naturale quū est extra locum sui⁹ nā lem: mouet ad ipm: si nō sit aliqđ impedimētū ꝓhibens.

Ad rones principales. ad primā dico q⁹ si ibi eēt ignis q⁹ nō ipediret: qz ibi viderem⁹ per ipsum stellas: z hoc ꝓpter magnam eius raritatē

ꝛ puritatem. ℂAd scđam locus est mobilis: ad hoc dicitur q̄ prius: ꝛ adhuc pōt dici q̄ locus bñ est imobilis illo motu: quo mobile nāliter est mobile ad ipsuꝫ: mō ignis est mobilis ad cōcauū orbis lune motu recto ꝛ tali motu est imobile cōcauū orbis lune licet bñ moueaꝫ motu circulari. ℂAd 3am quo libet ens nāle oꝫ quiescere ꝯcedo illo motu quo est nāliter mobile ad suū locuꝫ nāle: ꝛ q̄ ignis nō est mobilis ad suū locū nālē motu circulari sed motu recto: inde est q̄ ignis in loco suo bene pōt moueri ꝛ de facto mouet motu circulari cū celo: non tñ mouet motu recto. ℂSed dices q̄ñ ignis mouet circulariter cū celo: dicunt aliq̄ q̄ hoc fit motu raptus: ita q̄ imaginant q̄ celū motū circulariter rapiat secū ignem: sed hoc nō valet pp hoc q̄ superficies ꝯcaua ignis ꝛ superficies cōcaua celi sunt leuissima: intētū q̄ vna nō pōt se tantuꝫ tenere ad aliā q̄ vna earū rapiat secū aliam: quis bene se raperēt si essent aspere. dicendū est ergo aliter q̄ igni influit a celo: quedā influētia que mouet ꝛ inclinat ipsū ad hoc q̄ mouet circulariter vna cū celo: ꝛ ista influētia etiā influit aeri: ꝛ pp hoc aer qui est vltra altissimos montes et mouet circulariter: sed qui est inter mōtes in vallibus nō pp hoc q̄ talis phibet a montibus a motu circulari. ℂAd qrtā cōcedo q̄ ignis ambit alia elemēta ꝛ q̄ñ dicebat quare nō corrūpit ea: dicendū est q̄ hoc est pp hoc q̄ impossibile est totā massam māe stare sub tanta raritate: quāta est raritas ignis vñ vel oporteret dimēsiones se penetrare vel latera celi magis recedere ab inuicē: quoꝛuꝫ quodlibet est ipossibile. ℂAd qntā ille ignis deberet extingui nego: q̄ ignis nō indiget euētatione neq̄ dilatatione nisi quū est in mā mixta: sicut in ligno vel in fimo: mō in tali mā nō est ignis quuꝫ est in spera sua: ꝑ. ℂAd 6am dico q̄uis ignis in spera suā nō habeat symbolū cū celo: tñ hꝫ symbolū cū aere qui locat ipsum ex alia pte. cōuenit eni secū in caliditate. ℂAd septimā dico q̄ q̄ sub polis est maior frigiditas pp hoc orbis ignis bñ est magis tersus q̄ sub equinoctiali: si nō ꝯtinue ignis q̄ ḡna tur ꝯtinue sub eqnoctiali flueret versus polos. vñ imaginandū est q̄ sic aq̄ cōtinue fluit ad locū decliuiorē vt centrū grauitatis totius sit centrū mūdi: ita et ꝯtinue ignis fluit de eqnoctiali versus polos vt cētrū eius leuitatis sit cētrū mūdi: ꝛ imaginādū est q̄ sub polis ꝯtinue aer corrūpit ignē: ꝛ sub equinoctiali ignis corrūpit aerē: ꝛ ꝯtinue ignis de eqnoctiali fluit versus polos ad istū finē vt semper cētrū totius leuitatis sit centrū mūdi sicut cētrū totius grauitatis. ℂAd octauā dico q̄ imo grauiū orbis lune est cōseruatiuū ipsius ignis: ꝛ q̄ñ dī luna ex quo est augmentatiua aquarū ꝛ corruptiua ignis: nego q̄ nō ē augmētatiua aq̄ꝝ pp hoc q̄ influat frigiditatē: ꝑ pp hoc q̄ influat caliditatē que sufficit ad hoc q̄ faciat aquā tumescē: ꝛ pp hoc dicim⁹ q̄ luna ē dñā aq̄ꝝ: nō q̄ sit frigida: sed magis calida quo ad influētiā caliditatis sufficit tumescere ꝛ nō corrūpe. ℂAd 9m dico q̄ si eēt aliq̄s ignis in cētro terre nō phibit⁹ ptes sepate abinuicē mouerent ad pūcta sibi opposita: nec pp hoc ibi motus eēnt ꝯrij: q̄ vterq̄ eorū est sursum: ꝛ vterq̄ eoꝝ est versus circunferētiam celi. ℂAd decimam patet ex solutione octaue rationis.

ℂTex. cōmēti. xlvij.

ℂManifestū aūt ex his: q̄m dubitatio nes omnes soluuntur ꝛc. Qō. vij.

Queritur cōsequenter 7° vtrū omne ens sit in loco ꝛ argui tur pmo q̄ sic: q̄ qđ nunq̄ est: nō est: ergo qđ nusq̄ est nō est: ꝛ per ꝯñs omne qđ est alicubi est: ꝛ per ꝯñs omne qđ est in loco est: ꝛ per ꝯñs omne ens est in loco. ℂ2° oē qđ est: vel est corporeū vel incorporeū: si est corporeū tunc est in loco: eo q̄ omne corpus est in loco: si incorporeum sicut deus ꝛ intelligentie: adhuc est in loco. s. in celo. ℂ3° deus de quo tñ minus videt est in loco ꝛ p ꝯñs oīa alia ab ipso sunt in loco: añs pꝫ: nā cōmētator in 2° celi pbat q̄ celū est eternū: q̄ locus dei: qui est eternus. ℂ4° omne ens vel est mobile vel mouēs: si est mobile: tūc est in loco si mouēs adhuc videt eē in loco ex eo q̄ mouēs ꝛ motū debent eē sil' ex quo: q̄ oē mobile est in loco v: et q̄ oē mouens. ℂ5° si nō oē ens esset in loco: hoc videret eē pp vltimā sperā: que est ens: ꝛ tñ nō est in loco vt videt. pbat eni q̄ sit in loco q̄ dicit Ar. in isto quāto aiam ꝛ celū eē in loco per accidēs: sed nō capit celū ibi pro alijs speris q̄ pro vltima ex eo q̄ alie spere pter vltimā sunt i loco p se. ℂConfirmat: q̄ celū mouet: ꝛ nō nisi motu locali: ꝑ vltima spera est in loco: añs psupponit: sed ꝯñtia pbat ex eo q̄ moueri localiter est eē in alio ꝛ alio loco ꝛc.

In oppositū dicit Ar. in isto 4° loquēs ꝯ antiquos dicētes oē ens eē in loco: ꝛ pbat rōne quodlibet locatū est equale suo loco: ꝑ qđ locus est quātitas: mō oīa incorporea nō possunt esse in equali loco que nō sunt quāta: inter quātā aūt ꝛ sicut est locus ꝛ nō quātū nulla est quātitas: ꝑ. ℂ2° nā dic Ar. q̄ circa illud qđ debet eē in loco debet eē aliqđ corpus extrinsecus ꝯtinēs esse: q̄ aūt nō est aliquod corpus est ꝯtinēs non ē in loco: sed circa vltimā sperā nō est aliud corpus ex cōtinens sicut supponit: ꝑ vltima spera nō est in loco ꝛ p cōsequēs non oē ens est in loco. ℂCōfirmat per Ar. i isto 4° dicentē q̄ terra est in aq̄: ꝛ aqua in aere ꝛ aer in igne ꝛ ignis in celo. celū aūt nō ampli⁹ est in loco alio. ꝛ capit ibi celū pro aggregato ex oībus speris celestib⁹: ex quib⁹ dictis videt nō oē ens eē in loco ꝛc. ℂIn ista qōne prio ponā distinctiones. 2° dimissa rōne opinionū diuersaꝝ de esse in loco vel nō eē in loco vltime spere dicenduꝫ est q̄ñ diuersa diuersimode sunt in loco: ideo.

Quantum ad primū sit prima distictio aliquid esse in loco intelligit dupl'r vno mō diffinitiue: alio modo circūscriptiue: diffinitiue aliqđ dicitur esse in loco in quo operatur: vel apparent opationes illius: licet nō sit circundatū aliqua superficie ipꝫ tangente. isto modo solemus dicere intelligētiam eē in suo orbe: nō quia aliqua superficies circundās intelligentiā tangat ipsam: ex eo q̄ tactus debet esse corporeū: intelligentia autē nō est corpus: sed ideo q̄ in tali orbe apparēt operationes talis intelligētie. Circūscriptiue vō eē in loco soluꝫ debet corpori. ℂ2a distinctio eē in loco adhuc capit dupliciter. vno mō aliquid dicit eē in loco circūscriptiue in potētia q̄ sic est in loco q̄ supficies locās ipsum nō est sibi imediata: sed illi cuius est pars: nihilominus p separationē eius a toto pōt fieri q̄ circūdet aliq̄ supficie locāte ipm imediate tangentē. ℂAlia distinctio: substantiaꝝ alie dicunt corporee: alie incorporee. ℂAlia distictio substātiaꝝ corporeaꝝ quedā sunt per se seorsuꝫ existētes: nō existētes partes aliaꝝ substātiaꝝ: que sunt per se vnū. Alie aūt sunt corporee inexistētes alijs: sicut sunt ptes integrales sbaꝝ per se existentiū. Exemplū de pmo sicut homo lapis. exemplum secundi sicut manus: pes.

Quantū ad scđm sit ista prima cōclusio q̄ totalis mundus. nō est in loco: nec est alicubi: pbatur prima pars cōclusionis: q̄ extra totalē mundum nō est aliqđ corpus circundās ipsum: hoc tñ oporteret si esset in loco: scđa pars cōclusionis probat: q̄ ad hoc q̄ totalis mundus esse alicubi oporteret q̄ esset supra aliqđ ꝛ infra aliquid vel in aliq̄: vel circa aliquid: ꝛ sic de alijs que respondent ad interrogationeꝫ factam per vbi. sed sic non est de totali mundi: patet hoc: nō enim de ipo est verum dicere q̄ sit in aliquo: nisi tunc diceremus ipsum esse in spacio imaginato: ꝛ hoc est ipsuꝫ in nullo loco et propter hoc q̄ nō est aliud tale spacium separatum: nec etiam est

ifra aliquid: quia nihil est infra se ipsum: quod tamen oporteret si aliqđ esset infra: nec etiam aliquid est supra ex eo q̄ nihil est supra seipsum: nec etiā est circa aliquid ex eo q̄ nihil est circa seipsum. ℂSed ꝯ: totalis mūdus est vnū corpus: ꝑ circa alicubi: ꝯñtia tenet ex eo q̄ de oī corpore est veꝝ dicere q̄ sit alicubi. ℂ2° totalis mundus totū occupat: ꝑ videt q̄ sit alicubi ꝛc. ℂ3° quelibet pars mundi est in loco vel saltem est alicubi: ꝑ totalis mūdus est alicubi: ꝯñtia videt esse nota: añs pꝫ inductiue. ℂ4° modo implicat q̄ totalis mundus moueat circulariter: ꝛ si sic tunc mundus mouet localiter: ex eo q̄ motus circularis est motus localis: ꝛ cū motuꝫ localiter sit in loco vel saltem alicubi sequit totalē mundū eē in loco: vel esse alicubi: ꝛ qua rōne tunc: eadē rōne nunc ex quo de⁹ posset mouere totaleꝫ mundum circulariter: vel motu recto absq̄ productione alicuius loci noui: ergo ꝛc. ℂRespōdeo: ad primā nego q̄ oē corpus sit alicubi. bñ tñ hoc cōcedo de quolibet corpore alio a totali mundo. ℂAd secundā totalis mundus totuꝫ occupat: nego: imo totalis mundus nihil occupat nisi tunc diceret. totalem mūduꝫ occupare spaciū separatuꝫ: sed hoc nihil est occupare: pp hoc q̄ nō est aliquod tale spaciū separatū: vt probatum est per Ar. in littera: ꝑ. ℂAd tertiā quelibet ps est ꝛc. concedo de qualibet pte que dicit vnū ens per se subsistēs diuisum ab alio: ꝛ nego ꝯñtiā q̄ ergo totalis mundus est in loco. ℂUnde sciendū q̄ sicut est aliqđ totū cui conuenit in loco eē actu: vel eē in loco per se partib⁹ ei⁹ cōuenit eē in loco in potētia: ꝛ nō per se: sicut ecōuerso ē aliquid corpus cui⁹ ptib⁹ ꝯuenit eē in actu: ꝛ per se: toti aūt cōuenit eē in loco per accñs: put aliqđ dr ꝯuenire alicui p accidēs qđ cōuenit ei rōne suaꝝ partiū. ℂAd quartam admittat q̄ pma cā pōt mouere totalē mundū circulariter imo ꝛ motu recto: licet Ar. ꝛ ei⁹ cōmētator hoc nō admitterent: ꝛ quū dicebat q̄ tunc totalis mūdus moueretur motu locali: nego hoc: pp hoc q̄ nō mutaret locū ex quo nō est in loco. ℂSꝫ diceres q̄li ꝑ motu moueret? dico q̄ moueret vno motu eiusdē spēi cum motu quē vocam⁹ localē: nihilominus nō est localis: vnde sor. albus bñ est eiusdē spēi cū sorte nigro lꝫ sor. albus nō sit sor. niger: vñ sicut albū vel nigrū est denominatio extrinseca ꝛ accidētalis ipsius motus. ℂ2a cōclusio vltima spera nō ē in loco pbatur: qui nō est in ꝯtinēte aliquo circundāte ipsuꝫ pꝫ ex eo q̄ vltra vltimā sperā nihil est. ℂ2° sicut pmum mouēs est nō motū: ita pmū locans debet eē nō locatū: sed vltima spera est pmū locans eūdo versus mediū mūdi: ergo vltima spera dꝫ eē nō locata: ꝛ per ꝯñs nō dꝫ esse in loco. ℂ3° sicut vltimū locatū nihil locat: q̄ nō ꝯtinet aliqđ corpus: ita primū locans a nullo locat: q̄ a nullo alio corpore ꝯtinet: pp hoc q̄ extra ipm nihil est: sed vltima spera ē pmū locās: ꝑ. ℂ3a cōclusio vltima spera lꝫ nō sit in loco: est tñ alicubi: pꝫ hoc de quocūq̄ est veꝝ dicere q̄ ipsum est supra vel infra: vel circa aliqđ de ipso ē veꝝ dicere q̄ est alicubi: sed sic est de vltima spera: naꝫ de ipsa verū est dicere q̄ est circa cētrū mundi: vel circa alias speras: et de ipsa verū est dicere q̄ sit supra alias speras: etiā de ipsa veꝝ est dicere q̄ est extra aliqđ: qui est extra centꝝ mundi. ℂEx his oīb⁹ ꝯcludat vltimā speraꝫ eē alicubi: ꝛ sic bñ concedit vltimā sperā eē in loco: si eē in loco volumus vocare illud: in cuius habitudine cognoscim⁹ aliquid moueri: vnde sic terra diceret locus vltime spere q̄ in habitudine ad ipsam cognoscim⁹ celuꝫ moueri. Sed iste modus loquendi est improprius vnde sic Commentator dicit terram esse locum vltime spere. ℂ4a conclusio: pars integralis inexistens toti dicitur eē in loco i potentia ꝛ non in actu: pꝫ q̄ non actu circundat superficie diuisa ab ipsa. ꝛ tangens ipsam: licet sic possit circūdari p separationem eius a toto. ℂ5a cōclusio pars essentialis sicut mā vl' forma dī eē in loco per accidens: pꝫ q̄ per aliū scilꝫ rōne totius cuius dī esse pars. ℂ6a cōclusio intelligētie dicunt eē in locis diffinitiue: pꝫ q̄ in aliqb⁹ locis apparent eaꝝ operationes: ꝛ igit nos arguim⁹ intelligētias eē ibi sicut anima intellectiua dicit eē in corpore diffinitiue: ꝛ nō circunscriptiue. ℂ7a cōclusio cōsimili modo de⁹ dicitur eē in omni loco diffinitiue quia cuilibet loco est indistans: ꝛ in quolibet loco apparēt sue operationes: ꝛ p consequens sic arguimus deum esse vbiq̄.

Ad rōnes pncipales. ad primā ꝯcedo qđ nunq̄ est: nō est: ꝛ nego ꝯñtiā ergo qđ nusq̄ est: nō est: ꝛ ratio est q̄ esse in tēpore plurib⁹ ꝯuenit q̄ eē in loco: ꝛ per ꝯñs ab aliquib⁹ pōt remoueri esse in loco a quib⁹ tñ nō remouet esse in tēpore nec eē. ℂAd scđam oē ens ꝛc. dico per hoc bñ pbat omne ens eē alicubi circūscriptiue vl' diffinitiue. ℂ Sili mō ad tertiā. ℂAd 4am quū dicit mouens ꝛ motū debēt esse simul hoc intelligat de mouente per cōtactū: mō nō omne est mouēs per cōtactū. ℂAd qntā si nō oē ens ꝛc. bñ ꝯcedo vltimā speraꝫ nō eē in loco sicut dictū est in qōne: sꝫ tamen dicebat per Ar. aiam ꝛ celū esse in loco per accidēs: dico q̄ ipse accipit celū pro totali mūdo: q̄ est in loco rōne suaꝝ partiuꝫ quib⁹ inest per se. ℂAd cōfirmationē vltima spera ꝛc. cōcedo: sed ille motus est motus localis: nego: vt pꝫ i qōne: nisi vellemus vocare motū localē vltime spere in habitudine ad terram: prout aliqua pars vltime spere respicit aliquam partem terre.

ℂTex. cōmēti. lx.

ℂQuoniā aūt de loco terminatum est ꝛ vacuum ꝛc. Qō. viij.

Queritur octauo vtrū vacuū eē sit possibile: ꝛ arguit q̄ sic: qđlibet corpus nō eē hic est possibile: ꝑ nullum corpus esse hic est possibile ergo vacuum eē hic est possibile. scđa ꝯñtia clara est de se: sed pma ꝯñtia pꝫ: per equipollētias: antecedēs pbat: quia quocunq̄ corpore demōstrato ipꝫ nō eē hic est possibile. ℂ2° aliquid moueri localiter motu recto est possibile: ꝑ vacuū esse est possibile. añs supponitur: ꝯñtia pbat: q̄ quū aliquid mouet motu recto recipit in aliū locū. q̄ in quo prius erat: vel ꝑ in plenū vel in vacuū: si in vacuū habet ppositū: si i plenū alio corpore: vel ꝑ illud manet cū ipso qđ mouet in eodē loco: ꝛ hoc nō: q̄ tunc dimēsiones se penetrarent: vel cedit ei cōsili rōne vnuꝫ aliud cedit illi ꝛ sic vno corpore moto motu recto: opꝫ vt videt oīa que sunt sub ꝯcauo orbis lune moueri: qđ est incōueniēs. ℂ3° nutritionē eē est possibile: ergo ꝛ vacuū esse. añs supponitur: ꝯñtia pbatur: q̄ si debet fieri nutritio opꝫ q̄ nutrimentū recipiat in ptes corporis nutriēdas: vel ergo vacuas: vel plenas: si vacuas habet propositū: si plenas tunc dimēsiones se penetrabūt: qđ est incōueniēs. ℂ4° aerē possibile est cōdensare ꝑ. añs supponit: ꝯñtia pbatur: q̄ per cōdensationē aeris partes fiunt sibi ppinquiores: q̄ erant ante: vel ꝑ. hoc fit intrādo partes intermedias absq̄ hoc q̄ sint ibi vacuitates: vel fit hoc vacuitatib⁹ ibi existētibus: si pm sequit penetratio dimēsionū: si scđꝫ habet propositū: nec et pōt dici q̄ hoc fit ibi q̄busdā vacuitatib⁹ repletis subtiliori corpore q̄ sit aer. qđ quidē corpus cedit: q̄ hoc vꝫ: si non valeret dicere vel igne puro tunc staret ratio. ℂ5° nam dicit q̄ vnum vas plenū cinerib⁹ recētibus: tm̄ recipit de aqua: sicut faceret si nō essent in eo cineres. mō hoc nō vr' posse stare: nisi vel fiat penetratio corporū: vel ibi sint vacuitates: in quibus recipit aqua. ℂ6° nā sint hic duo lapides plani: ꝛ ita plani q̄ vnus supponat alteri. nullus posset ibi manere aer inter medius. tunc directe in medio grauitatis lapidis superioris infigat vna corda cui applicet vna po⁹ trabēs

lapidem superiorem a lapide inferiori:tunc ex quo ille lapis superior sm oēs ptes equaliter recedit a partibus lapidis inferioris:tunc nō ita cito aer qui erat ad latera pōt moueri per totum aliud spatiū quātū intercipit inter istos duos lapides:sequit per tps ibi manere vacuū. ℂ7° pinta est vacua vino:ḡ est uacua:añs est po^lis:z tenet ɔñia p locū a parte:immo ad suū totū. ℂ8° uacuū est locus nō repletus corpe:ḡ vacuū est:añs est Ar.ɔña tenet a tertio adiacente ad sm adiacens. ℂ9° de vacuo est scia ḡ:ɔña tenet ex eo q de nō ente nō est scia.prio posterioꝝ.añs patet per Ar.in isto 4°. ℂ10°.plenū est ḡ vacuū est.ɔña tenet ex eo q si vnū oppositoꝝ ē in natura z reliquum dicitur esse in natura.

In oppositū est Ar.in isto 4° tractatu 2°. In ista questione sūt aliqua premittenda.2° ponende sunt cōclusiões.

Quantum ad primuz sciendum q hoc nomen vacuum est quidam terminus priuatiuus:z valet in significādo tantū quantū hec oio:locus non repletus corpore:z igit qñ dicit vacuū est locus nō repletus corpore:sed hr est ponit p significat:z iō non sequit vacuū est locus nō repletus corpore ḡ vacuū ē:z p hoc soluit octaua rō. ℂUlterius sciendū est q quāuis hic terminus vacuū significet locū z corpus:nō tñ p eis supponit:vñ terminus nō pro omni eo supponit quod significat:vñ albū licet significet albedinē:non tñ supponit pro albedine:sed pro subiecto albedinis.Ex hoc tunc p3 q quāuis hic terminus vacuū significet locum z corpus:tñ nō sequit locus z corpus sunt:ḡ vacuū est:qr licet vacuū ista significet:non tñ pro eis supponit qd oporteret si pdicta ɔña deberet valere. ℂ2° sciendū q sicut dupliciter imaginādū est de loco:ita dupliciter imaginādū est de vacuo.vñ qdā imaginant locum esse equale locato sm oēs dimensiões:qdā aūt sicut Ar.z sui sequaces imaginant locū nō esse tale spatiū.Sed corpus extrinsecum corpori locato:equale ei sm duas dimensiones.s.latitudinē z longitudinē.Et sm hoc etiā dupl' imaginādū est de vacuo:vno mō q sit spaciū sepatum cui nō est cōiunctū aliud corpus.2° mō q vacuū sit vnū corpus iter cuius latera nō tñ prima abinuicē sit nihil:sm primū modū dicendi de vacuo.Si deus oia corpora localia infra cōcauū orbis lune annihilaret:esset cōcedēdū infra concauū orbis lune esse vacuū:nō tñ esset cōcedendū celum vel cōcauū orbis lune esse vacuū:sed sm 2^m modum dicendi de vacuo in casu pdicto esset cōcedenduz q celum esset uacuū:z q tunc vacuū esset bona res:z nō esset cōcedendū q inter latera celi esset vacuū pp hoc q iter latera celi nihil esset.z igitur zc.

Quantū ad secūdū sit prima cōclusio:q ipossibile est esse vacuū:loquēdo de vacuo prio mō.probat qr vacuū primo mō esset dimensio seperata:mō talis nō est ponenda ex eo q accidens nō est ponendū seperatū existere sine subiecto. ℂ2° si est ponendū tale spatium seperatū:tūc cū ipsum sit corpus qz longum latū z pfundū:sequit q cū ipsum reciperet locatū:q corpora se penetrarent:quod est ipossibile. ℂ3° nā si tale vacuū esset possibile:sequeret q si esset vacuū:non esset vacuū:quod iplicat.probat ɔña qr oibus localibus annihilatis que sunt infra cōcauū celi:adhuc maneret ibi tale spatiū seperatū sm ponentes locū esse tale spatium:z sm eosdē tunc ibi esset vacuū.sed pbo q non:quia esset ibi aliqd.s.tale spatiū sepatū. ℂ2° cōclusio:p nullā potentiā nāle possibile est esse vacuū loquēdo de vacuo 2° mō:pbat quibusdā experientiis:primo si oia foramina alicuius follis obstruerent:nulla potentia posset eleuare vnū asserē ab alio nisi fieret alicui ruptura per quā subintraret aer:quo facto faciliter vnus istoꝝ asseroꝝ leuaret ab alio:nā tunc esset aliquid:quod posset recipi inter latera ipsius follis:hoc videtur esse signum nām abhorrere vacuū.2° potest probari hr idē. ℂ3° cōclusio tamē p potentiā supnālē possibile est esse vacuuz.2° mō patet hoc qr de° pōt annihilare totū quod est infra latera celi:quo facto celū esset vacuum:z in isto casu tūc vacuū esset vna bona res circulariter mobilis z quo facto nō esset ɔcedendū celum esse illud uacuū.Sed ɔ dubitat:nam predicto casu posito:vel latera celi distarent vel nō distarēt.Si nō distarent tūc essent cōiuncta sicut duo folia libri:vel vnius burse vacue:sed si sic esset:tunc esset ɔcedendū q celū esset vacuū:ex eo q latera celi i casu pdicto essent imediata:si aūt dicatur q latera celi i pdicto casu adhuc distarent:adhuc inter ea esset aliqua dimensio per quā distarent:z sic adhuc nō esset vacuū.Respondet q latera celi nō distarent saltē distantia recta:licet bene distantia curua:z qñ dicebatur:ḡ tunc latera celi essent coniuncta nego:imo adhuc celū maneret spericum sicut mō:nec latera eius fierent imediata:nō obstāte q non maneret distantia:vnde sicut idē corpus supnāliter pōt eē in diuersis locis simul z semel:sicut credimus de corpore christi:ita supnāliter possibile ē aliqua eē nō distātia absq hoc q sint prima z immediata. ℂ4° cōclusio pdicto casu posito vnus polus mūdi nō esset proximus aliis z tñ nō distaret ab eo distātia recta:p3 hoc ex eo q distātia non est nisi per dimensionē intermediā:mō qr pdicto casu posito inter polos mūdi nō esset dimēsio recta iter media pp qd sequit ipsos nō distare distātia recta:ḡ. ℂ5° ɔclusio hec nō distarent distantia curua:p3 hoc quia inter eos mediaret dimēsio curua scilicet medietas circūferētie maxime circuli imaginati in celo:ergo zc.

Ad rōnes principales.ad primam:nego antecedens:quia hoc vel sibi consimilis valet istam hec est possibilis quodlibet corpus non est hic modo est hec falsa:z quum arguebatur:hoc corpus nō esse hic est possibilis z nō est aliquod zc.negatur ɔsequētia:nam si valet hoc esset virtute inductionis:nam tunc nā tunc ista deberet esse vniuersalis quodlibet corp° nō esse hic est possibile:mō hoc est falsum ex eo q est vna de sensu cōposito z indefinita. ℂAd scdā negatur ɔñia:z quū sic arguebat:sequit q vno corpore zc.concedit nisi prius fieret cōdensatio:mō quia in tali motu fit aliquorū corpoꝝ ɔdensatio:nō op3 q vno corpe moto:oia moueant vsq ad celū. ℂAd 3^am negat ɔñia:qr quūz nutrimentū recipit in ptes corporis nutriēdi.recipit in quosdā poros repletos corpore subtiliori qui fit nutrimentū:z nutrimēto adueniēte illa corpora cedunt z ɔdensatur sic saluat nutritio absq hoc q fiat vacuū:vel penetratio corporū. ℂAd 4^am videbit postea. ℂAd qntā de cineribus dicendū qr cineres sunt recētes alique ptes aque corrumpunt:z et inter illos cineres est multū inclusum de aere qui recedit aqua adueniēte:pp hoc apparet q illud vas recipiat tantū de aqua sicut sine cineribus:l3 hoc non sit verū pp hoc q multe ptes aque recedūt que credūtur recipi in vase:z nō recipiunt:bene tñ reciperent z manerent sub equali extēsione si illud vas nō eēt repletū cineribus. ℂAd sextā3 de duob° corporib° dico q si illa essent simpl' plana z essent cōiūcta absq hoc q inter ea mediaret aer:nulla potentia nālis posset vnū leuare ab alio equaliter sm oēs eius ptes:sed nihilominus inequaliter posset:z tunc aer posset successiue ingredi. ℂAd aliā de pinta:negat ɔñia z rō est:nā hic terminus vacuū est icludit negationem:modo non valet arguere a parte in mō includente negationem ad suū totuz. ℂ8^a soluta est. ℂAd nonā de vacuo est sciētia respondet q non:sed bñ ē sciētia de loco z corpore sm propositiones negatiuas.vnde sciendo istam.nullum vacuum est:scitur ista nullus locus est sine corpore:vna enim valet aliā:z sic sciētia que creditur esse de vacuo est de loco z corpore. ℂAd decimā dico bene

dico bene ɔcedit vbi nullū eoꝝ abhorreret nā:mō sic est in proposito:q nā abhorret vacuū:ideo non valet zc.

ℂTex.cōmenti.lxxj.

ℂAmplius aūt z ex his manifestū est quod dicitur zc. Q.ō.ix.

Consequenter Querit vtruz graue simplex habeat resistentiā intrinsecā quantum ad motū eius deorsum:z consimili modo leue ad motum eius sursum:z arguit pmo q sic:qr si nō:sequit q graue simplex positum extra locū suū nālem amota resistētia extrinseca moueret subito:modo hoc est falsum:ɔñia t3 ex eo q tūc nullā haberet resistētiā.postq3 nō haberet resistētiā itrinsecā:z quelibet resistētia intrinseca est amota per casuz:falsitas ɔñtis pbat:pmo:nā si moueret subito moueret velocitate infinita:sed hoc nō:postq3 est determinate virtutis z finite ad aliquā velocitatē maximā qua pōt mouere:vel maximā qua nō:vel minimā que sic:vel minima que nō. ℂ2° a cā finita nō pōt procedere effectus infinitus:sed quodlibet graue simplex est cā finita:velocitas autē infinita est effect° infinit°:ergo graue simplex nō posset mouere se velocitate infinita adhuc quacūq3 velocitate resistentia extrinseca amota pp qd videt q habeat in se resistētiā intrinsecā. ℂ3° si posset mouere velocitate infinita:quacūq3 resistētia extrīseca subducta sequeret q nō posset moueri tāta velocitate quin maiori:z per consequēs videt eē virtutis ifinite. ℂ4° sic sequeret q posset aliqs motus velocior motu celi:ɔñs est falsuz:ɔñtia tenet ex eo q per diminutionē resistētie extrinsece mot° grauis simplex posset itēdi vltra gradus velocitatis motus celi:postq3 resistētia extrinseca est in ifinitū diuisibilis ℂ5° cū motus localis pp eius velocitatē causet calorē z velocior intēsiorē:sequit q per intēsiorez velocitatis motus grauis simplicis pp decrescētiā resistētie extrinsece potest causari calor infinit°:qd nō videt esse possibile:nisi tūc graue simplex esset po^e infinite. ℂ6° cū celū sit corpus magis simplex q3 elemēta.z cū motus celi fiat absq3 resistētia extrinseca:sequit q motus celi eēt velocitatis infinite:sicut esset motus grauiū z leuium simplicium subducta resistētia intrinseca:sed ɔsequēs est falsum:nā motus celi est finite velocitatis:ɔñtia tenet ex eo q nō videt ratio diuersitatis hic z ibi. ℂ7° graue simplex h3 resistentiā intrinsecā quātū ad motū alterationis:sicut p3 de terra pura:ergo ēt vt videt quātū ad motum localem. ℂ8° quodlibet graue simplex est po^e finite z per ɔñs limitate ad aliquē certū gradum velocitatis:quē nō trāsiret quacunq3 resistētia extrinseca circunscripta:ḡ videt q talis finitas potētie z limitatio teneat locū resistētie itrīsece:ḡ.

In oppositum videt esse Ar.dicit eni3 Ar. q graue simplex positu3 in vacuo si esset moueret in ipso subito hoc nō esset si haberet resistētiam intrinsecā:cū enim po^a motiua grauis sit finita quātūcunq3 haberet in se resistentiā quacūq3 resistētia extrinseca circūscripta:illa po^a motiua manente moueret illud graue successiue. ℂIn ista qōne pmo ponendi sūt diuersi modi imaginādi de resistētia in motu grauium z leuium.2° probatur vnus modus imaginandi de resistentia intrinseca simpliciu3:deinde in sequēti qōne improbabo quosdam modos de resistētia intrinseca simplicium quantū ad motum localem eorum z respōdetur tunc ad quesitum.

Quantum ad primū sciendum est q resistentia dicitur inclinatio ad nō moueri vel ad motū oppositū vel ad quietē:verbi gratia si eēt aliqd corpus:qd haberet quatuor gradus grauitatis:z duos gradus leuitatis:tunc quuz ipm descēderet illi duo gradus leuitatis resisterent illis quatuor gradibus grauitatis:pp hoc q inclinaret ad motum oppositum.s.sursuz. ℂ2° sciendū q differentia est inter graue simplex:z graue simpliciter:naz posito q aliqua terra sit passa ab igne ita q aliqui gradus leuitatis sint inducti ab ipo igne in terrā:tūc illa terra adhuc sbaliter est mixta z grauis:z dicitur graue simplex:sed non di graue simplex pp hoc q habet aliquos gradus leuitatis:cū gradibus grauitatis:modo qd debet intelligi de graui simplici qd est simplex simpliciter. ℂ3° nō resistentia in motu grauiū z leuium pōt imaginari extrinseca aut itrinseca:extrinseca potest imaginari multipliciter pmo sicut in equalibus:vñ posito q.a.terra pura moueret ad vnum brachium equelibre z.b.terra ad aliud:tunc nullū eoꝝ descenderet pp h3 q vnū alteri resisteret:z hoc extrinsece. ℂ2° pōt imaginari de resistentia extrinseca sicut si vni graui alligaret vnū leue:tunc in descensu illius grauis illud leue resisteret illi graui extrinsece. ℂ3° illud alligatū qñq3 resistit ratione sue figure vt si alicui alligaret vnū foliū papiri extensum tunc illud graue tardius descēderet:q3 si illud nō esset alligatū. ℂ4° aliquādo trahens ad oppositū resistit extrinsece:verbi gratia sicut si teneret magnes sursum:z sub eo esset positū vnum ferrū ita magnū q ille magnes nō sufficeret illud ferrū detinere:tunc illud ferrum descenderet tardius q3 si supra nō eēt magnes positus pp hoc q ille magnes aliqualiter trahit ferrū:z p talē fractionē impedit velocitas ferri descēdentis:ḡ ille magnes in tali casu potest dici resistētia extrinseca. ℂ5° resistētia extrīseca potest dici mediū:p qd fit motus:hoc eni pp ei° grossitiez resistit mobili.z pp hoc idem mobile tardius mouet per aquā q3 p aerem. ℂ6° mouens pōt tenere locū resistētie extrinsece sicut si mouens nō velit velocitas mouere:nec ita velociter sicut posset. ℂ7° incompossibilitas terminorum.s.termini a quo z termini ad quem potest dici resistentia extrinseca.quare zc.

Quantū ad scdm de resistentia intrinseca quidaz dixerunt q quodlibet agens nāle est potentie finite.i.q ipsum est limitatum ad aliquē certū gradum velocitatis quem non transiret quātūcunq3 resistētia extrinseca amoueret ita q illi talē limitationē ponūt pro resistentia intrinseca:vnde tales dicerēt:q si terra pura poneret in vacuo descenderet finita velocitate puta illo gradu velocitatis:ad quē ipsa esset limitata:vlteri° illi dicerent q grauiora essent limitata ad intensionē gradū velocitatis q3 minus grauia.vlterius dicerent q graue simplex positu3 in vacuo si esset non moueretur in ipso subito:sed successiue pp limitationē z finitatē potētie mouentis ipm.Sed ista imaginatio est contra Ar.pp quod pono vnā ɔclusionē sibi ɔriaz:que est limitatio z finitas potentie agentis:nō est cā successiua motus grauis simplicis:nec sufficit loco resistētie:pbatur:qr sic quodlibet agens nāle ageret successiue:pp hoc q esset finite potētie sequeret q corpus luminosum ageret lumen suū successiue in mediū:mō hoc est falsum:qr illuminatio mediū fit subito sicut alibi h3 videri.ɔñtia tenet ex eo q ipm est finite potentie. ℂ2° probat p idē visibile deberet agere speciē suam in visum successiue:z sic visibile ppinquius visu citius deberet agere spēm suā in visu q3 visibile magis remotū a visu z sic ēt deberet citius videri:mō hoc ē falsum:qr si sor.distat a me p quatuor pedes z plato per 8.ego aperiens oculos ita cito video Platonē sicut sortē qd nō esset si visibile ageret speciē suā in visuz successiue. ℂ3° si predicta imaginatio eēt vera:tunc maior virt° eēt minus limitata z minor virtus eēt magis limitata;modo hoc est falsum.nam tunc stelle non ita cito agerent lumen suum p totum mediū sicut luna:qd tamē est falsuz:postq3 predictorum quodlibet aget lumen suum p totū

medium subito: ꝓntia tenet ex eo: q̄ cuꝫ luna sit maioris virtutis: esset minus limitata ꝛ sic citius produceret suū effectum: ꝛ cum stelle sint minoris virtutis essent magis limitate: ꝛ tardius agerent suū effectū. ¶ 4° sequit̄ vniuersaliter nullā mutationem subitā nāliter esse possibilem: cuius oppositū postea videbit: ꝓntia tenet ex eo: q̄ quodlibet ens nāle esset limitatū ad certum gradū velocitatis ad producendū suum effectuꝫ. ¶ 5° sequeretur q̄ deducto omne impedimēto extrinseco graue simpler nō posset moueri ad suum locū nālem: quouisꝫ et⁹ mediuꝫ esset mediū mundi. ꝙsequens est falsuꝫ: probat ꝓntia: nā sit agens simpler vnifōme. Cui⁹ totalis grauitas sit. 6. ꝛ limitatio eius sit sicut. 3ª ꝛ descendit tā diu q̄ 3ª ei⁹ ps sit ab alia pte centri: ꝛ sit illa c. ꝛ residuum sit adhuc ab alia pte centri ꝛ sit d. ita q̄ centrū sit mediū inter. e. d. ꝛ̄ clarum est q̄ adhuc mediū ipius a. nō est mediū mūdi. Sed probo q̄ nō vlterius descendit naz. c. q̄ ꝺ est ab alia pte centri resistit ipi. d. vna cū totali limitatione ipi⁹: ꝛ cum totalis limitatio sit sicut tria: ꝛ ipsum c. sit sic duo: ꝛ cū ista simul sint quinq;: ꝛ cū potentia motiua ipius sit solum sicut quatuor sequit̄ q̄ plus est ibi de resistentia q̄ de potentia motiua ꝛ per consequens a. quiescit ꝛ nō vlterius mouetur: q̄uis tamen adhuc centrum grauitatis non sit centrum mundi: ergo ꝛ. ꝛ per consequens conclusio vera.

Ad rōnes ad primam concedo q̄ mouet velocitate infinita quacunq; resistentia seducta. ꝛ quando dicebat ē potentie finite: cōcedo. ꝛ quum dicebat: q̄ terminat certa velocitate: verū est cum resistētia fine resistentia non opꝫ. ¶ Ad secundā a causa finita ꝛ. verū est quum agit cū resistentia: quādo aūt sine resistētia nō opꝫ. ¶ Ad tertiā nego q̄ ergo sit potentie infinite q̄uis hoc bene sequeret si posset mouere velocitate infinita cum resistentia. ¶ Ad quartā dico q̄ nāli nō potest ee aliquis motus velocior motu celi: pp hoc q̄ nā medior non patit tantā raritatem ꝛ subtilitatē q̄ motus grauiuꝫ ꝛ leuium p ipsa sit velocior motu celi: nihilominus bene fieret si media per que fit motus posset quātūcunq; subtiliari. ¶ Ad quintā dico q̄ si aliquid mobile moueret in vacuo nullū causaret calor: ꝛ nam ex motu nō causat calor: nisi per confricationem mobilis ad mediū: mō in vacuo nulla fieret talis cōfricatio. ¶ Ad 6ᵃᵐ dico q̄ in loco motu celi volūtas intelligētie tenet locū resistētie. ¶ Ad septimā nego q̄ si hꝫ resistentiā in motu locali extrinsecā vnde cōmentator sup 2° huius dicit simpler nō habere in se ꝓncipiū actiuū sue alterationis: sed bene actiuū motus localis: ꝛ igit̄ nō mirū si habet resistentiā intrinsecaꝫ in motu alterationis: ꝛ non intrinsecam in motu locali. ¶ Ad octauam pꝫ ex dictis in questione. Qō. r

Vtrum in omni motu grauiuꝫ ꝛ leuiū requirat mediū resistēs: ꝛ arguit̄ q̄ nō: illud qō impedit motū nō requirit̄ ad ipsum: sed ita est de medio resistente ḡ. maior est nō. ꝛ minor pꝫ qz mediū resistens retardat motū: imo posset tantuꝫ resistere q̄ omnino tolleret motum. ¶ 2° quāto mediuꝫ minus resistit tāto motus fit velocior ipso: ꝛ meli⁹ fit motus in ipso: ḡ in nihil resisteret: videt q̄ optime fieret motus in ipso: ḡ videt q̄ ad motū fiendū non requirat resistentia mediū. ¶ 3° nullū violentū requirit̄ ad hoc vt motus fit simplr naturalis: sed si requireret mediū resistens ad motum naturalē grauium ꝛ leuiuꝫ illi motus nāles nō possent fieri sine violēta diuisione mediū: ḡ nullum violentū requirit̄ ad motū simpliciter naturalis: sequit̄ q̄ diuisio mediū nō requirit̄ ad motū grauium ꝛ leuiuꝫ: ꝛ per cōsequens nec mediū resistens. ¶ 4° nulluꝫ mediū requirit̄ ad motum grauiuꝫ ꝛ leuium: ergo ꝓntia nota: antecedēs pꝫ: quia nec hoc mediū requirit̄ ad motū naturalem grauium ꝛ leuissimi: sed illud quocunq; dato aliō sufficeret. ¶ 5° si questio esset vera: tūc mediū resisteret in descensu grauiū: ꝛ in ascensu leuium: sed hoc est falsum: cōsequentia tenet: sed falsitas antecedētis probat: quia si mediū resisteret sequeretur q̄ pensis duobus grauibus equalibus equelibra q̄ vni istoꝝ posset fieri additio alicuius grauis absq; hoc q̄ aliq̄ adderet alteri: ꝛ tū nō faceret motum: probat ꝓntia: sint duo pondera. a. b. pensi in equelibra ꝛ quodlibet illoꝝ habeat precise duos gradus grauitatis: tunc si mediū inferius resistit: resistat ḡ sicut vnū: tunc apponat̄ ad. a. vnū graue qđ habeat vnuꝫ gradū ḡuitatis: probo q̄ nō descenda: nā q̄uis totalis grauitas in brachio: in quo est. a. fit sicut 3ª pp hoc q̄ medium quod est subtus resistit sicut vnum: ꝛ b. ex alia pte resistit sicut duo: mō duo ꝛ vnū sunt tria: imo quod plus est resistentia est sicut quatuor pp hoc q̄ in descensu ipi⁹ a. non oportet solum diuidere medium sub a. sed etiam supra b. in ascensu ipius b. quare ꝛ.

In oppositū videt esse Elz. vnde dicit: si nō eet medium resistens: graue simpler descenderet subito: modo contra naturā motus est motꝰ fieri subito: ergo si nō esset mediū resistens tolleret natura motus grauiū: ꝛ leuium simplicium: ꝛ nota q̄ q̄stio intelligit̄ de grauibus nullum habentibus gradum leuitatis ꝛ similiter de leuibus nullū habentibus gradū grauitatis. Et quia in alia questione ipi⁹ probata erat vna opinio scilicet de limitatione potentie agentis grauium ꝛ leuium simplicium q̄e volebat saluare motum grauiuꝫ ꝛ leuium simplicium absq; resistentia extrinseca: ꝛ per cōsequens absq; resistentia mediū. ¶ Nūc improbande sūt alie imaginatiōes quibus prima facie videtur posse saluari motum grauium ꝛ leuium simplicium absq; resistentia mediū: quibus improbatis respondendum est ad questionem hesternam ꝛ hodiernam.

Quantum ad primum est vna imaginatio q̄ si nulla esset resistētia mediū: sed pima imaginatione esset vacuuꝫ adhuc graue simpler descenderet successiue: ꝛ velocitate finita: propter hoc q̄ impossibile esset ipsum simul ee in termino a quo ꝛ termino ad quē ꝛ quia hoc est impossibile necesse est ipsum moueri successiue de termino a quo ad terminum ad quem: ita q̄ incompossibilitas essendi simul in diuersis locis est causa finite velocitatis motus grauium ꝛ leuium simpliciū circunscripta insistentia mediū: ꝛ isti de ista opinione dicant illam esse causam velocitatis finite motus celi qui sit absq; aliqua resistentia predicta. ¶ Contra istam opinionem arguitur nam ꝑm hoc nulla posset assignari ratio quare magis graue simpler circunstantia resistētia mediū moueretur tali gradu velocitatis: vnde si moueretur aliquo intensiori adhuc non oportet ipsum esse in diuersis locis: vnde quocunq; gradu velocitatis dato quo graue simpler moueretur amota resistentia mediū propter hoc q̄ non esset simul in diuersis locis: est dare in duplo intensiorem: quo adhuc posset moueri quod non esset simul in diuersis locis. ¶ Secundo sequitur q̄ graue simpler moueretur in infinitum velociter circunscripta resistentia mediū: ꝛ sic adhuc sequeret illud: quod predicta imaginatio pretendit fugere vnde probatur: quia cum duplo gradu velocitatis ad gradum datum tollere tur mobile simul esse in diuersis locis: ꝛ cum quadruplo ꝛ cum octuplo: ꝛ sic in infinitum: sed quocunq; gradu velocitatis dato ad quem nō sequitur mobile simul esse in diuersis locis moueri potest circunscripta resistentia mediū: ḡ graue simpler i infinitū velociter movet circūscripta resistētia mediū. ¶ 3° sequit̄: q̄ ablata resistētia mediū ḡue simpler maⁱ⁹ debēt tardⁱ⁹ moueri q̄ ḡue simpler minus: hoc est falsuꝫ: ꝓntia tenet: pp hoc q̄ maius in cōuenies est corpus magn ū simul ee in diuersis locis q̄ corpus corpus p aruū. ¶ 4° quia potētie mouētis grauis simplicis ad talem compositionē terminoꝝ nulla est ꝓportio: ergo talis icōpossibilitas terminoꝝ: seu eēndi simul in diuersis locis nō tenet locū resistētie in motu grauiū ꝛ leuiū simpliciū: antecedēs pꝫ ex eo q̄ talis incōpossibilitas terminorum nihil est: ꝓntia tenet ex eo q̄ cuiuscūq; motus velocitas attēdit̄ penes proportionē potētie mouentis ad suam resistētiam: vel penes accessum: vel aliqd huiusmodi. ¶ 5° ꝓbat̄ rōne dictā formalis terminoꝝ in alteratione deberet ee sufficiens causa successionis in motu alterationis: quacunq; resistētia alia prescripta: modo hoc est falsum: consequētia tenet in simili. ¶ 6° consimiliter talis incompossibilitas deberet etiā facere successionem in illuminatione: ꝛ medij: modo hoc est falsuꝫ: nazꝫ per Elz in 2° de anima illuminatio medij fit subito ꝛ nō successiue sicut sensibile. ¶ Illa imaginatio potest esse q̄ amota resistētia mediū adhuc intelligētie regularent motū grauium ꝛ leuium simpliciū: ꝛ facit ēt ipsum esse velocitatis finite ꝛ tante: quāta velocitate mouent suos orbes: sed hoc nō videt stare pp hoc q̄ intelligētie sunt agentia vniuersalia in productione effectuū cōtingentiū in istis inferioribus: ꝛ non producunt talem vel talem effectum nisi limitarentur ab agentibus particularibus: mō circunscripta resistentia mediū forma sbalis grauis: nō plus esset limitata ad vnū gradū velocitatis q̄m ad aliū sicut patere ex prius dictis: ergo nō pōt limitare intelligētia ad mouendū plus tali gradu velocitatis q̄m alio. ¶ 2° cō simili ratione illuminatio deberet ferri successiue pp talem regulationem intelligentiarū. hoc tamen est falsum. ¶ 3ª imaginatio posset esse talis q̄ sicut magnes superi⁹ detentus aliqualiter retardat motuꝫ ferri magni q̄ nō sufficit retinere propter eius magnitudinē: ita in descensu grauis celum aliqualiter trahit ad se ipsuꝫ graue ꝛ propter hoc descenderet successiue adhuc omnū resistentia mediū circunscripta: sed hoc stare non potest: nā ꝑm hoc nō posset saluari successio in motu ignis sursuꝫ: ꝛ quanto celum plus traheret ipsum tāto velocius moueretur ad ipsum: ꝛ cum hoc ex inclinatiōe naturali appetit moueri ad ipsum. ꝛ similiter non assignatur ibi aliqua causa faciens successionem in motu ignis sursum resistentia mediū circunscripta. ¶ 2° nam tunc graue posset fieri ita paruum q̄ totaliter detineret a celo ꝛ non descenderet tali resistētia mediū prescripta: quod videt falsuꝫ. ¶ 3° sequeretur q̄ celum violentaret ipsum graue: pꝫ hoc. q. traheret ipsum q̄m naturalē suaꝫ inclinationē. ¶ 4ª imaginatio potest esse q̄ ptes grauis impediunt se inuicē ita q̄ qlibet inclinat descendere q̄ lineam brevissimaꝫ: ꝛ cum solum p talem descendat pars media ipedit ptes laterales: ꝛ p tale impedimentū partium adinuicē simplicia mouent successiue resistentia mediū circunscripta sed hoc stare non potest primo q. dicit q̄ quelibet pars ipsius grauis tendit descēdere per lineam brevissimam hoc non valet ex eo: q̄ non quelibet hoc appetit vt cētrū eius sit centrū mundi: quia hoc est impossibile. ¶ 2° nazꝫ totum ascendit vt mediū eius fiat medium mundi: ꝛ ad hoc omnes ptes tendunt vt mediū totius. ꝛ hoc mediuꝫ grauitatis cui⁹ sunt ille ptes fiat mediū mundi pp hoc q̄ vna non impedit aliā. ¶ 3° vna non mouet ꝑ aliam: ergo nō impedit aliam: assumptū pꝫ de aqua cui⁹ ptes superiores nō cōprimunt nec deprimūt inferiores. ¶ 4° sequeret q̄ corpus maius tardius descēderet q̄m corpus minus: sed hoc est falsuꝫ ceteris paribꝰ. ꝓbat̄ ꝓntia ex eo q̄ in corpore magno plures ptes sunt sibi inuicē resistētes q̄m in corpore puo. ¶ 5° sequit̄ q̄ r. lapides ꝑcuci tardiꝰ descenderent q̄m vnus eoꝝ sed hoc est falsum: ꝛ cōsequentia: ꝛ cōsequēs pꝫa patet qz mutuo se impedirēt. ¶ 6ª imaginatio posset esse imaginādo graue vel leue simpler diuidi ꝑm latitudinē: ita q̄ inferius ee vna pes multū tenuis ꝛ supra p-

tes spissiores: ꝛ qz ille ptes magis tenues nō appetūt descendere tanta velocitate quāta ptes superiores ipe resistunt ptibus supioribus ꝛ per talē resistentiā illud totale graue simpler movet successiue cirūscripta resistētia mediū. ¶ Ista imaginatio ꝓbat vt precedens. ¶ 6ª imaginatio q̄ figura esset cā successionis ꝛ velocitatis ꝛ tarditatis maioris vel minoris: hoc bene vez est in medio resistente: sꝫ tamē circunscripta resistentia mediū figura nihil ad tale factum deseruiret vt patet: ergo ꝛ.

Quantum ad secundū sit prima ꝓclusio q̄: gravia ꝛ leuia simplicia nō habēt resistētiā intrinsecā quo ad eoꝝ motū: pꝫ nā si sic hoc est aliquo istoꝝ modoꝝ ꝓdictoꝝ. sed hꝫ non: ḡ. ¶ 2ª ꝫ ad motū grauiū ꝛ leuiū requirit̄ resistētia extrinseca sic ē resistētia mediū vel hꝫ: ꝓbat̄ ex eo q̄ ois motus sequit̄ ꝓportionē poꝰ mouētis ad resistētiā ꝛ p ꝫns ad oēm motū regrit̄ resistētia. Cū ḡ gravia ꝛ leuia nō habeant resistētiā intrinsecā segt̄ q̄ ad eoꝝ motū requirit̄ resistētia extrinseca: ergo ꝛ.

Ad rōnes ad ꝑmā dico q̄ resistētia extrinseca: ꝛ q̄cunq; nō impedit motū: sed bñ facit motū nō ee ita velocē sic resistā minor: vñ ad hꝫ q̄ fiat motꝰ resistētia nō ꝺz ee mima: nā tūc eēt ges ꝛ nō fieret motꝰ ꝛ ꝺz ee aliquāta q̄ si eēt mima ita tolleret motꝰ ꝑ minimā velocitatē: vñ ois motꝰ ꝺz ee finite velocitatis ex hꝫ pꝫ ad 2ᵃᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dico q̄ ad motū nāle nō regrit̄ aliqd violentū mobili. sꝫ bñ aliq̄ violētia: puta mediū diuisio. ¶ Ad q̄rtā dico q̄ q̄uis nullū mediū regrat: tñ regrit̄ mediū: vñ ly regrit̄ ꝓfundit terminū ꝛ cōem sequentez se: puta ly mediū ꝓfuse tantū. ¶ Ad qntā ꝓcedit illud qđ ꝓbat ipsa.

¶ Ter. cōmēti. lxv.

¶ Amplius si vacuum est aliquid vt locus ꝛc. Qō. xj.

Veritur nunc vndecimo vtrum si vacuū eēt graue moueretur in ipso: ꝛ arguit̄ q̄ sic: q: si vacuū eēt: ꝛ in ipso eēt positū graue mixtū: vtriq; illud ꝺescēderet successiue pp resistētiā intrinsecaꝫ quā hꝫet. ¶ 2° omne corpus ꝺum est extra locū suū nālem mouet̄ vel incipit moueri ad illū: ergo si eēt aliqꝺ graue extra locū suum nālē ꝓbatum in vacuo moueret ad illum: ꝛ per cōsequēs graue moueret in vacuo si esset. s. ad locum sibi nālem si nō eēt impedimētuꝫ. ¶ 3° omne appetens aliquem finem consequit̄ illum cū nō fuerit impedimētum: sed graue quū est extra locum naturalez appetit esse in illo tanq̄m in fine: igit̄ mouet ad ipsum si nō esset impedimētuꝫ: ꝓpter hoc q̄ nō potest se qui illum finē nisi per motuꝫ. ¶ 4° graue velocius movetur per aerez: q̄m per aquā pp hoc q̄ aer est subtilioꝛ ꝛ minus resistit q̄m aqua: ꝛ cuꝫ in vacuo nulla penitus eēt resistētia videt q̄ graue optime deberet moueri i vacuo. ¶ 5° si vacuo existēte graue non moueret in ipso sequit̄ q̄ hoc solum eēt ꝓpter defectū resistētie: sed hoc nō: quia aliqꝺ corpus luminosum bñ illuminat aliqꝺ spatiū successiue: pꝫ de corpore luminoso moto localr. ꝛ tamē nihil plus sibi resistit: ergo videt eēs q̄ graue simpler vel leue posset moueri i vacuo absq; hoc q̄ aliqꝺ sibi resistat: silr celuꝫ mouetur successiue ꝛ tñ movēti celū. s. intelligētie nihil resistit: vnde dicit q̄ ad successionem nō requirit̄ resistentia: quare ꝛ.

In oppositū videt eē Elz. qui vult q̄ si vacuū eēt graue simpler non moueret pp hoc q̄ nō eēt rō quare plus moueret ad vnaꝫ differētiā q̄m ad aliā: ēt si vacuū eēt graue positū in ipso moueret in istāti. mō hꝫ iplicat cōtradictionē q̄ motꝰ fiat in istanti. ¶ Ad istā qōnē ꝑmo rndendū est sicut vba sonāt: ꝛ alr formando qōnē rndendum est ad intentionē querētium

ipsum: vt prius declaratur.

Quantum ad primū sit prima ꝓclusio hec est fal: si vacuū eēt graue moueret i ipso: ꝓbat: qz est vna ꝓditionalis cuius añs pōt esse verū ꝓnte existēte falso: z per ꝓns est falsa añs pz: si per po^{am} dei totum qđ est inter latera celi annihilaret: z q nullū eēt graue: tunc hec est vera vacuū est: z tū hec est falsa graue mouetur in ipso. C 2ª ꝓclusio silr hec est falsa. Si vacuū eēt graue nō moueret in ipso pz: nam ēt hec est vna ꝓditionalis: cui^{9} argumētū pōt eē verū ꝓnte existente falso qđ pz: nam per po^{am} dei pōt esse vacuū mō ꝑdicto: z posset causare de nouo vnū mixtū: qđ tangeret ꝓcauum orbis lune: qđ mouet per illud vacuū: tunc hec eēt vera: vacuū nō mouet in eo. C Cōtra ikte sunt due ꝓdictōie. Si vacuus esset graue simplex moueret in ipso: si vacuū est graue simplex nō moueret i ipso. z sic nō videt q ambe sint false cui^{9} oppositū dicunt ꝓnes. C Rñdet q nō ꝓtradicunt. Sed ꝓtradictoria istius: si vacuū eēt graue simplex moueret in ipso: ē ista: nō si vacuū est graue simplex moueret in ipso: ē ista est vera: nam significat nō eē sic: sicut si gnificat per ista: si vacuū est graue simplex mouet in ipso z hoc est verum sicut patet satis zē.

Quantum ad 2^{m} questio posset formari vtrū si vacuus esset graue posset moueri in ipso. Et tunc adhuc distinguendū de vacuo ꝺuplr: primo mō ꝓ corpore qđ ꝓns erat plenū: modo vacuū verbi gra: si per potentiaz dei terra z aqua annihilarent aere z igne z celo manentib^{9} diceremus aerē eē vacuū: z silr totum aggregatū ex aere: z igne z celo. C Illo mō capit vacuū ꝓ spatio imaginato iter latera vasi: primo mō dicti recte sicut locus qñqz capit ꝓ corpore ꝓnente z circūdante locatū: qñqz vero ꝓ dimensione separata ita ꝓportionabiliter dicat de vacuo. C Tūc sit prima ꝓclusio accipiendo vacuū primo modo adhuc graue simplex posset moueri in ipso: pz hoc nam terra z aqua destructa: sicut positū est in casu ꝑdicto: si aliq̄ graue poneret ad speraz ignis descēderet: successiue per aerē vsq; ad ꝓcauū aeris: pp hoc q habet sufficientē resistētiā in aere vacuo. C 2ª ꝓclusio: accipiēdo vacuū 2° mō sicut solet cōiter accipi in isto ꝓposito graue mixtuz bñ moueret in ipso successiue: pz hoc nam sit vnū graue mixtū cuius grauitas sit sicut duo: z leuitas sicut vnū: z attingat cōcauum aeris ipm descēdet successiue: do neci isto vacuo mediū grauitatis e^{9} sit mediū mūdi: pp hoc q hz resistentiā intrinsecā: hz enim vnū gradū leuitatis inclinantē sursum: z duos grauitatis inclinātes deorsum. C 3^{a} ꝓclusio in aliquo casu graue mixtū velocius mouet in pleno ꝺ in vacuo: ꝓbat: nam sit vnū mixtuz ex terra sicut tertia: z aere sicut duo: z sit totum annihilatū quod est infra sperz ignis: tunc ponat illud graue ad sperz ignis: que resistat illi grauisicut vnum: tūc quia: tam ex parte terre ꝺ ex parte aeris est extra locum sibi naturalez: z tam ex parte terre ꝺ ex parte aeris appetunt descēdere per ignē: z sic tota potentia motiua est sicut quinqz: quia terre tria z duo aeris: z solū resistētia medij est sicut vnū sicut posituz est in casu: ergo hoc mouet per ignē seu per plenū a ꝓportione dupla: deinde quuz venit vbi est locus nālis aeris si nō eēt vacuū ille aer: vt duo indpit resistere terre: vt tria: ꝓpter hoc q aer appeteret ibi manere: sed quia in illo mixto dominat terra illud mixtū vlterius descēdet ita q tunc solū terra mouet z aer resistit ibi vbi prius in medio pleno ambo mouebant: z sic illud mixtum vlterius descēdet in vacuo a ꝓportione triū ad duo: que est multo minor ꝺ ꝓportio dupla. z per ꝓns motus qui illam ꝓportionem cōsequit: z sic in vacuo est multo tardior motus eius descē mixti ꝺ erat in pleno. s. per ignē: vt si ꝓpile volumus loqui ꝺ erat in medio sic resistēte iuxta hoc sequit q motus nālis alicuius grauis pōt esse velocior in ꝑn° ꝺ in fine: verbi gra: nam sit vnū mixtuz ex quatuor elemētis quod habeat vnum gradum de igne: vnum de aere: vnum de aqua: z quatuor de terra z totum ꝓter illud mixtum sit annihilatū quod est inter latera celi: z ponat illud mixtū vbi erat ignis: tunc illud mixtū descendet a ꝓportione sexupla: pz hoc nam ꝓ rōne vnius gradus ignis appeteret ibi manere. Sz rōne quatuor gradū terre: z rōne vnius gradus aque: z vnius aeris appetit descēdere: descēdat igit a ꝓportione 6. ad vnū: que est sexupla: qñ aūt peruenit vbi erat aer: tunc etiā rōne aeris appetit ibi manere: z sit tam vn^{9} gradus ignis ꝺ vnus gradus aeris resistunt alijs quinqz gradibus. s. quatuor gradib^{9} terre vni gradui aque: z sic solū mouent duo z resistunt duo vbi prius mouebant sex. z resistebat, solū vnus: ergo nunc motus est tardior ꝺ in principio: quia ꝓportio minor. C Deinde quū illud mixtuz venit vbi erat aqua incipiunt resistere tres gradus: quatuor gradibus: tunc enim tam aqua ꝺ aer z ignis resistunt terre: ita q solus quatuor gradus terre manēt: z alij tres gradus resistunt. Et cum huius descensus grauis sit motus nālis: sequit motū nālem fuisse tardiorez in fine ꝺ in principio. Sed dices: quid igit dicet de cōmuni dicto. s. q motus nālis est velocior in fine ꝺ in principio: potest dici q hoc naturaliter est verū de motu grauiū z leuiū simpliciū: non tñ de motu grauiū z leuiū mixtoꝝ. C 4ª ꝓclusio si vacuū eēt graue simplex posset moueri i ipo successiue: vbi gra: ꝓsito q totū quod est infra concauū orbis lune esset annihilatuz excepto vno paruo graui: vnīꝰ graui: vbi gra: pedale cuius vna quarta esset ab vna parte mediū mundi: z residuū esset ab alia: tūc illud graue moueret taz diu q mediū eius fieret mediū mūdi: z p totū mouet minor pars ullius que esset ab vna parte mediꝰ mundi resisteret resi duo: ꝓpter hoc q violenter pelleret a medio mundi. oia ista itelligunt ꝑ suppositio q a grauib^{9} circūscribat appetitus quo appeterent replere vacuū si eēt z q obtinent appetitū eius nālem. s. appetitū essendi in locis suis ꝓprijs. C Et sit 2^{a} ꝓclusio hec ꝑ suppositio qđ iam dictum est: z hoc totū qđ est infra latera celi eēt annihilatū excepto vno graui qđ est infra latera celi eēt annihilatū excepto vno graui qđ tangeret ꝓcauū celi illud infinitū velociter descēderet: ꝓbat: qz plus ꝺ in duplo velocius aliquo descēderet certa velocitate z plus ꝺ in quadruplo velocius ꝺ illud idem: z plus ꝺ in octuplo: z sic in infinitū pp hoc q descēderet sine resistēria taz intrinseca ꝺ extrinseca. C 2^{a} si descēderet aliqua certa velocitate: tūc descēderet ab aliqua certa ꝓportione potētie mouentis ad resistentiā: sed hoc est falsum: falsitas patet ex eo q nihil ī sibi resisteret: z tenet ꝓnītia ex eo q ois certa velocitas sequit aliquam ꝓportionē mouentis ad resistentiā saltem in mouentibus nō volūtarijs. Sed dices: si graue simplex descēderet in vacuo infinite velociter tunc graue simplex nō moueret in vacuo: z si moueret: cum omnis motus fiat in tempore tūc moueret in vacuo in tempore z p ꝓsequens nō in instanti cuius oppositum dicit Az. Respondet q si descenderet in infinitū velociter in vacuo zē. concedo ꝓsequētiā: sed nego antecedens nō enim dixi in questione q descēderet in infinitū velociter: sed dixi q in infinitum velociter descenderet: modo prima est falsa: z 2ª vera: nec prima sequit ad secūdaz ex eo q ꝺ in prima ly descēderet tenet determinate: sed in secūda confuse tñ: ꝓpter hoc q hoc sincathegorema infinitū in secūda precedit: in prima vero subsequit. C Adhuc diceres q si graue simplex in infinitū moueret in vacuo sequeret q resistentia quantūcūq; esset parua esset potētie infinite: hoc autem est falsuz: probat ꝓsequētia: q: posset demere ab alio simplici aliquāto gradu velocitatis z duplū ad illū z quadrum ad secūdum z sic in infinitū: z sic posset demere a gradu simplici infinitam velocitatem: quia ipsum moueretur in vacuo: sed hoc facere est potentie infinite: quia demere

demere ab aliquo aliquem gradum velocitatis est alicuius potentie: z demere ab ipso duplū: est maioris po^{tie}: z sic vltra: ergo demere ab ipso infinitā velocitatē est potentie infinite. C Ꝺro solutiōe isti^{9} argumēti dico q fiali qđ infinitū: velociter mouet cū resistētia: tunc bene ꝓcedo q illud quod faceret ipsum finite velociter moueri esset potētie infinite. si vero aliqđ in infinitū velociter moueret fine resistētia: tunc dico q illud qđ faceret ipm finite velociter moueri nō oportet q illud sit potentie infinite: z ex hoc ad argumentum.

Ad rationes principales. ad primā ista bñ probat de graui mixto q illud moueretur in vacuo successiue: z finita velocitate: z hoc dixit vna ꝺclusio. C Ad 2^{am} ꝓcedo antecedens: vñ bñ ꝓcedo q grave simplex in vacuo incipit moueri ad suū locū nāle: z in infinitū velociter mouet ad ipsuz: sed nō sequit: ergo mouetur ad ipm in infinitū velociter ex eo q arguit a termino stāte ꝑ se tm: ad eundē stantē determinate. C Ad 3^{am} dico q cum illa rōne bñ stat vltima conclusio ꝺ alie ꝓnes sibi repugnāt. C Ad 4^{am} salua est in ꝓcedēti qōne. C Ad 5^{am} hoc eēt ꝓpter defectū resistētie zē. Unde ꝓcedo q sic: z quum diceba^{t} de corpore luminoso: dico q si ali quod corpus luminosum illuminat aliqđ spatiū successiue quo ad partes quātitatiuas illius spatij: hoc non est ꝓpter resistentiā: sed ꝓpter motum localem corporis luminosi: vel illius quod successiue illuminatur: z quum dicebatur de celo dico q ibi voluntas intelligentie mouentis tanto gradu velocitatis tenet locum resistentie.

Questio. xij.

Utrum si vacuus esset aliquid posset moueri in ipso velocitate finita seu motu alterationis: z arguit primo q nō motui locali: naz si sic hoc maxime videret de motu locali mixtoꝝ: sed hoc nō: q: mixta nō mouent nīsi ad motuz elementi ꝺducentis in ipso: sz nullū elementuz mouet in vacuo: velocitate finita: sicut dictuz est in alia qōne z hoc ꝓpter defectuz tam resistērie intrinsece ꝺ extrinsece: ergo etiam videtur q nec mixtū. Et ꝓbatur: nam capiat vna portio terre pure z capiat vnum plumbū quod sit grauius ista terra: tunc illa nō descēdit in vacuo velocitate finita: sed infinitū velocitate descendit: ergo nec illud plumbū: ex quo grauius est descēdet velocitate finita. C 2° si sit ꝺ maxime videretur motu alterationis. ex quo ad illū nō requirit resistētia extrinseca. sed hoc nō: q: motus localis qui est ꝑmus motuū: nō posset fieri in vacuo: ergo videt q nec motus alterationis ergo zē.

In oppositū arg: nā si eēt vacuū adhuc homines possent ambulare sup terrā: ꝺ aues nō possent volare: vez ē q hoies nō diu possent ambulare pp ꝺ q nō diu possent viuere pp defectū respirationis: simlr si aliqua aqua calefacta poneret in vacuo ipa alteraret se ad frigiditatē prioꝝ: ergo vī q taz mot^{9} localis: ꝺ motus alterationis posset fieri in vacuo si esset ex alio: nam sicut dictū est in alia qōne mixta possent moueri i vacuo: q: hñt resistētiā intrinsecā. breuiter dico q nunq; experti sum^{9} vacuū eēre nō bñ scim^{9} qd fieret si vacuū eēt: nihilomin^{9} videndū est: qd tunc fieret vñ videmus q entia nālia mirabilr patiunt violētiā ne fiat vacuū: videmus. n. q si aliqua fistula ponit ad aquā. Et si extrahit aer de fistula q aqua insequit ascēdēdo appetens manere ꝓtigua aeri ne fiat vacuū. C Ideo sit p^{a} ꝓclusio q si de^{9} totū qđ est infra duos istos pietes: annihilaret in infinitū velociter: isti duo parietes rarefierēt ad euitādū vacuū: ꝓbat: nā dicta ē entia nālia appetere euitare vacuū: z inclinat ad ꝺ ex eoz nā: vel ꝺ appetūt: vī idlinant ad hoc finite vel infinite: si infinite velociter latera istoꝝ ꝓcurrent z sic ꝓtur itentū: si aūt solū finite segī q virtus finita po^{a} z appetit^{9} istoꝝ parietū posset tenere istos parietes ne cōcurrerent: z sic virt^{9} finita posset ꝓseruare vacuum: imo augeret: vt si talis virt^{9} maior ꝓseruaret isto^{s} parietes: mō hoc est falsum ex eo q solū de^{9} posset ꝓseruare augere z facere vacuū. C Sz dices nullus est appetit^{9} infinitus in istis iferioribus^{9}: q nō opz q si fieret vacuū q entia nālia mouētia infinite appetūt illud euitare. C Rñdet ꝓcedēdo q de facto nullus est appetit^{9} infinit^{9} in istis iferioribus^{9}: tū si de^{9} faceret vacuū: tūc entia nālia infinite appeterēt illud euitare: si dimitterent sue nature: z ꝺ est qđ cōiter dī: nā infinitum abhoret vacuū: imo anteq̄ maneret vacuū celum descēderet z repleret. C 2ª ꝓclusio si eēt vacuū iter celuz z terrā: z eēt aliq̄ superficies plana: que eq̄ distās a centro sup quā eēnt due spere graues: vna. a. z alia. b. c. a. eēt grauior q̄. b. tūc q̄cūq; virt^{9} pua quātūcūq; posset infinitum facilr mouere qualibet istaruz sperarz: ꝓbat sup ista superficie: ꝓbat: nā qlibet istarz sperarz tāgeret illā superficiez in pūcto: z sic qlibet medietas ponderaret ꝺ aliā equalr ficut duo pondera in eqlibrio: z cū qlibet excessus sufficiat ad motū: segī qualibet virtute qualibet istarz sperarū in infinitū facilr posse mouere. Dez ē tū q ꝺ nō eēt in pleno: qz tūc pellenti nō soluz resisteret vna sperarz: ꝺ eēt aer: z sic in aere nō quātūcūq; pua virt^{9} posset pellere z mouere istas speras. C 3ª ꝓclusio: q̄uis quātūcūq; pua virt^{9} posset istas speras mouere in vacuo: nulla tñ virt^{9} finita eq̄ li velocitate moueret magnā sicut paruā: hoc declaratur in nūis: naz fit sic q in spera. s. in. a. vna medietas trahat ꝓtra aliā sicut duo ꝺ duo z ilsup pua puta. b. vna medietas trahat ꝺ aliā sicut vnū ꝺ vnum: z sit po^{a} sicut vnū in maiori ꝓportiōe mouet puā q̄ magnā z p ꝑns velociꝰ: vñ mouet puā a ꝓportione dupla: z magnā a ꝓportione sexqualtera: naz cū illa virt^{9} incipit mouere puā: vna illarz medietatū ꝓcurrit secū in mouēdo aliā: z cū qlibet illarū medietatū fit sicut vnū: tota po^{a} pue motiua erit sicut duo z resistētia sicut vnū. mō duoꝝ ad vnū est ꝓportio dupla: in motu aūt spere magne po^{a} totalis po^{e} motiue est sicut tria resistētia sicut duo. mō ꝓportio trīū ad duo est ꝓportio sexqualtera. C 4ª ꝓclusio silr si eēt aliqua equelibria suspensa in vacuo pondus mai^{9} nō obstāte q graue simplex descēderet successiue: pz ꝺ: q: q̄uis nō hīet resistētiā itrinsecā nec resistentiā extrinsecā: quātū eēt ex pte mediꝰ tñ hīet resistētiā extrinsecā: quātū esset ex pte ponderis ꝺpensi. C 5ª ꝓclusio suspēsa aliqua eqlibria in vacuo z appensis duob^{9} ponderib^{9} eq̄ gravibus graue quātūcūq; fuerit appositū vni facit ipm descēdere huiꝰ rō est: q: qlibet excessus sufficit ad motū: verūtū sic nō eēt in pleno vt dictū est ꝑ us: vñ si qōlibet istoꝝ duoꝝ ponderꝝ eēt graue sicut duo z mediū resisteret sicut vnū: z vni istoꝝ ponderum adderet sicut vnū: nō ꝓpter hoc descēderet: aliter. n. a ꝓportione maioris equalitatis fieret motus sicut ꝑs declaratū est. C 6ª ꝓclusio: si eēt aliqua tabula trāuersalr posita in vacuo supra quā poneret vnuz graue simplex sperice descēderet sup ipaz successiue velocitate finita: ꝑ hoc ex quo nō posset descēdere per lineā rectā descēderet natādo: z vna pars eleuaret alia: z tūc illa pars que eleuaret violenter teneret locū resistētie. C 7ª ꝓclusio q̄uis massa plūbea ponderaret plus in eqlibria ꝺ aliqua aq̄ simplex. tñ si ambo ponerent in vacuo aqua i infinitū velociter moueret vel descēderet: plūbū aūt descēderet successiue: ꝑ hoc qz plūbū q̄uis nullā hīet resistētiā extrinsecam: tñ qz esset mixtuz hīet resistentiā extrinsecā: aqua aūt nō hīet resistentiā: nec itrinsecā: nec extrinsecam. C 8ª ꝓclusio mixta cōsimilis cōpositionis equalr mouent in vacuo: sz nō equalr in pleno: ꝑmū ꝑz: ex quo essent ꝓportionis mixtionis: ꝓsimilis esset ꝓportio motiue potentie sup totam resistentiam in vno sicut in alio: ex quo nō hīent resistentiā nīsi intrinsecā: sed si descēderent ex ꝓsimilibus ꝓportionibus: tunc etiā descenderent ex consimilibus

velocitatib⁹: 2ᵐ pz: nā sit vnū mixtū: cui⁹ grauitas sit sicut quatuor: & sit illud a. deīde sit aliud mixtū. b. cui⁹ grauitas sit sicut quatuor: & leuitas sit sicut duo: tūc. a. & b. sunt ꝯsilis mixtionis. ponat̄ ergo ad mediū resistēs sicut vnū: ꝓbo q̄ a. descendit velocius q̄ b. pz: qr ex maiori ꝓportione po^e mouētis ad resistētiā: cōputādo .n. resistētiā intrinsecā & extrinsecaz simul tota resistētia. a. est sicut duo & potentia motiua sicut. 8. in. b. vo tota resistētia est sicut tria: & po^a motiua sicut quatuor: mō maior est proportio 8. ad duo q̄ sit proportio quatuor ad tria. ¶9ᵃ conclusio in vacuo possibilis esset alteratio si vacuū eēt: pz hoc: naz si eēt vacuū & poneret̄ ad ipsuz aqua calefacta: illa ab intrinseco alteraret se ad frigiditatē priorē. ¶10ᵃ ꝯclusio si vacuū eēt nō esset poẜis in ipso alteratio ab extrinseco nisi tunc agens & passuz eēnt imediata: vnū eoꝝ nō attingeret in reliquū: & hoc eēt ꝓpter defectū deferētis & recipientis itermedij actionē alicui⁹ istoꝝ: & ideo si vacuū eēt inter nos & celū nō viderem⁹ astra: nec astra nec celū: & hoc esset ꝓpter defectuz medij per qd̄ deberent multiplicari spēs visibiles & silr̄ si iter te & me eēt vacuū quātūcūq3 ego clamarē tu nō audires nec videres me: hoc totū esset propter defectum medij &c.

Ad rōnes principales. ad primam dico q̄ q̄uis mixta moueant̄ ad motū elemēti p̄dominātis in eo: nō tn̄ tanta velocitate sicut moueret̄ illud elemētū si eēt separatū ab ipsis. ¶Ad ꝯfirmationē pz ex qōne. ¶Ad 2ᵐ dico q̄ imo aliquis mot⁹ localis fieret in vacuo si eēt: vel saltē posset fieri: sic negādū est illud qd̄ assumebat̄ in illa rōne: & ēt q̄ nō qlibet mot⁹ localis est cā & p̄mus motus alioꝝ motuū: sed solū motus circularis celi: non oportet si motus alterationis posset fieri in vacuo: ergo quilibet alter mot⁹ localis posset fieri in vacuo. sequitur &c.

¶Tex. cōmēti. lxiij.

¶Contingit autem & densari nō in vacuum &c. Qō. xiij.

Utrum condensatio & rarefactio sint poẜes: & arguit̄ primo de cōdensatione q̄ nō: nā si eēt poẜis: tūc vacuuz eēt poẜe: vel penetratio corpoꝝ: qd̄lib3 istorū est incōueniēs: vt pz ex p̄dictis. ꝯña ꝓbatur: nam sit vnū corpus pedale & cōdenset̄ ad subduplū ita q̄ ī fine hore occuparet p̄cise tm̄ locū: sic p̄us occupauit solū vna ei⁹ medietas: tūc vna illaꝝ medietatū igressa est aliā: vel ḡ p vacuū vel nō: si p vacuū hētur vnū ꝓpositū: si nō facta ē penetratio: nec pt̄ dici saltē vl'r q̄ h̄ sit factū per poros repletos corporib⁹ subtilib⁹ cedētib⁹ in ꝯdēsatiōe: nā elemēta nō h̄nt tales poros: & tn̄ pn̄t ꝯdēsari ḡ nō vl'r p pōnē taliū poroꝝ pōt euitari vnū ꝓpositoꝝ: s3 vel op3 ponē vacuū: vel penetrationē corpoꝝ. ¶2° p ꝯdēsationē ptes fiunt ꝓpinquiores iacētes q̄ p̄us: si ḡ ꝯdēsatio alicui⁹ ꝯtinui sit poẜis: vr̄ ptes ei⁹ ꝓpinquis iacere q̄ p̄us vel q̄ nūc iaceant sit poẜe: s3 h̄ est falsuz ex eo q̄ cuiuslibet ꝯtinui ptes sunt imediate: & p ꝯñs nō pn̄t ꝓpinquis iacere. ¶3° si aliq̄ portio m̄ae posset ꝯdēsari qd̄ oporteret si ꝯdēsatio eēt poẜis: pari rōe q̄l3 posset ꝯdēsari: s3 h̄ nō: qr si q̄libet posset ꝯdēsari ponat̄ in eē q̄ q̄libet cōdēset̄: & cū iā ꝯcauū orbis lūe sit repletū totali masse m̄ae p̄ᵉ: seq̄t̄ si q̄libet ei⁹ portio ꝯdēsaret̄ q̄ derelinq̄ret̄ vacuū iter latera celi: & latera m̄ae p̄ᵉ: postq̄3 in recessu m̄ae p̄ᵉ a celo: celū nō posset iseq pp h̄ q̄ celū nō ē mobile nisi motu circulari. ¶Silr̄ quarto argueret̄ sic de rarefactiōe: nā si rarefactio eēt possibilis tunc aliqd̄ rarefactibile posset rarefieri: & qua ratione vnuz eadem ratione quodlibet: ponatur ergo in esse q̄ quodlibet rarefactibile rarefiat, quo posito vel corpora op3 se penetrare: vel latera elongare abinuicem postq̄3 iam concauū orbis lune est totaliter repletū: ḡ si quodlibet infra cōcauuz orbis lune rarefieret: tunc aggregatū ex oibus his que sūt ifra cōcauū orbis lune oporteret minorē locū occupare. Sed hoc nō posset nisi celū extēderet̄: vel fieret penetratio corporum. ¶5° nā vel densius dr̄ cui⁹ ptes ꝓpinqui⁹ iacēt vel quod plus h3 de m̄a sub eq̄li extensione: vel minori q̄ minus densum: si dicat̄ p̄mū sequit̄ q̄ vnus pugillus aeris ē ita densus: sicut vnus pugillus aque vel terre. hoc aūt est incōueniēs: ꝓbat̄: nā due medietates vni⁹ pugilli aeris ita ꝓpinque iacent sicut due medietates vni⁹ pugilli aq̄ vel terre: & silr̄ due quarte: vel due tertie: vel vni⁹ pugilli aeris ita ꝓpinque iacent: sic due quarte: vel due tertie vni⁹ pugilli aque: ḡ nō videt̄ q̄ aliqd̄ dicat̄ densius pp h̄: vel equaliter densuz: alio q̄ ptes eius ꝓpinquis iacēt q̄ ptes alteri⁹: si aūt dicat̄ secūdū: hoc nō videt̄ posse stare sine penetratione materieꝝ: & per ꝯñs videt̄ cōdensationem nō esse possibilē: nisi per corporū penetrationem: ergo &c.

In oppositū est Ar. in ista qōne p̄mo rn̄dendū est per aliquas ꝯclusiones. 2° videndū est de modo per quē fit ꝯdensatio & rarefactio.

Quantum ad p̄mū sit ista p̄ma ꝯclusio. Cōdēsatio & rarefactio sunt possibiles p solū motū localē illius qd̄ rarefit vel ꝯdēsat̄: pz hoc: nā quum aliqs vadit: aerē ante se ꝯdensat: ita q̄ ptes aeris ante se mouent̄ ad iuicē & fiūt ꝓpinqores q̄ p̄us erāt absq3 aliq̄ alteratione a calido: vel frigido: & aer retro vadēs rarefit: & insequit̄ illū ita q̄ ptes illi⁹ aeris mouent̄ adinuicez: & fiunt ꝓpinqores q̄ prius erāt absq3 aliq̄ alteratione a calido vel frigido: & aer retrouadēs rarefit & insequit̄ illuz ita q̄ ptes illi⁹ aeris mouent̄ localr̄ abinuicē: absq3 aliq̄ alteratione facta p calidū: vel frigidū. ¶2° nā si aliqs cōburit stramina: vel ligna ex quibus gn̄at̄ multus ignis op3 aliqua corpora cōprimi & cōdensari absq3 hoc tn̄ q̄ fiat per alterationē a calido vel frigido factaz in ipsis q̄ oporteat ea sic cōprimi: pz ex eo nam aliter oporteret corpora se penetrare. vel corpora latera celi extendi. ¶3° hoc idez pz de vesica repleta aere vndiq3 obstructa: q̄3 si comprimat̄ aer in ipso cōdensat̄: & nō nisi per motū localem. ¶2ᵃ cōclusio cōdensatio & rarefactio sunt possibiles p alterationē a calido vl' frigido factā: pz hoc: nā sicut aliqua olla semiplena aqua frigida: & ponat̄ super ignē per calefactionē ipsius aque: aqua tn̄ rarefit q̄ tūc olla fit plena. Similiter si aliqua olla iā esset plena aqua: & illa aqua ī tantū frigefieret q̄ cōgelaret̄: facta eēt cōdensatio p actionem frigidi in tantū q̄ tali⁹ cōgelatione facta olla nō maneret plena. Idem pz si vna vesica plena repleta aere vndiq3 obstructa ponat̄ prope ignem fit tantū dura q̄ nisi ex rarefactione aeris in ea existētis per actionem ipsius ignis. Deinde si vesica ponat̄ ad locū frigidū: multū pōt cōprimi: & hoc nō videtur ex alio: nisi quia aer inexistēs ei est ꝯdensatus a frigido: per quā cōdensationē factam non pōt occupare tantum locum sicut prius. ¶3° nam si ponatur vna olla super ignē: sic q̄ culus olle vertatur sursum: & os olle super ignē sic q̄ aer existēs in olla calefiat: & deinde illa olla statim ponat̄ super aquā frigidaz: tunc pp frigefactionē illius aeris: ille aer tantum condēsatur q̄ vix sufficit replere medietatez olle: & huius signū est: q̄ illa olla sic posita super aquam inuenitur per medietatem repleta aqua: que ascendebat cōtinue sicut aer in olla condensatur: & sic ascendebat: ne fieret vacuum. ¶Tertia conclusio q̄ rarefactio & condensatio aliquando non fiunt per alterationem sine generatione: sed cuz generatione: patet hoc nam quādo ex aqua fit aer tunc fit rarefactio: & non solū p alterationē vez ēt per gn̄ationē: & sic cōdensatio quū ex aere fit aqua: sed nō ad tantuz gradū raritatis: vel densitatis pōt fieri ꝯdēsatio vl' rarefactio p motū localē: sicut p alterationē: nec tanta p alteratione

rationē sicut per gn̄ationē: vnde p solā alterationē aqua nō posset rarefieri ad gradū raritatis aeris: nisi cum hoc esset gn̄atio aeris ex aqua. ¶4ᵃ ꝯclusio q̄libet ꝯdensabile pōt cōdensari: pz ex quid nominis ꝯdensabilis: naz cōdensabile dicit̄ qd̄ potest cōdensari. ex quo est: q̄libet cōdensabile est cōdensabile. q̄libet ꝯdensabile potest cōdēsari ergo. ¶Quinta ꝯclusio q̄libet rarefactibile pōt rarefieri: ista cōclusio pz consimili mō sicut p̄cedens. ¶6ᵃ cōclusio impossibile est q̄libet ꝯdensabile cōdensari: pz ex eo q̄ hec est impossibilis quodlibet cōdēsabile cōdensatur op3 remanere vacuū inter cōcauum celi & cōuexuz totius aggregati ex omnibus que sunt infra concauum orbis lune: vel op3 latera celi appropinquari adinuicez: quoꝝ quodlibet est impossibile. ¶7ᵃ cōclusio impossibile est quodlibet rarefactibile rarefieri: pz vt precedens. Ex his sequit̄ q̄ si aliquid cōdensat̄: necesse est aliquid rarefieri: silr̄ si aliquid rarefit necesse est aliquid cōdensari: pz hoc: naz si aliquid rarefieret nullo alio cōdensato aggregatum ex omnibus existētibus infra speraz orbis lune: tunc fieret maius q̄ modo est: & per ꝯñs oporteret q̄ penetrarent se corpora: vel q̄ latera celi plus extēderentur. Similiter si aliquid cōdensat̄ & nihil rarefieret aggregatum ex omnibus que sunt infra orbem lune fieret min⁹ q̄ modo est. & tunc vel derelinqueret̄ vacuum: vel oporteret latera celi insequi: quodlibet istorū est incōueniens & ꝓpter hoc quum aliquid rarefit necesse est aliqd̄ cōdensari: & quum aliquid cōdensat̄ necesse est aliquid rarefieri ad istum finem vt aggregatum ex omnibus que sunt infra orbem lune cōtinue maneat equalr̄ extēsum &c.

Quantum ad secūdum est sciendum q̄ densius alio dicit̄ quod sub equali extensione, vel minori h3 plus vel equaliter de m̄a q̄ illud respectu cuius dicit̄ densius. Illud autē dr̄ rarius alio qd̄ sub equali vel maiori extēsione h3 minus vel equalr̄ de m̄a q̄ illud respectu cuius dicit̄ rarius: verbi gr̄a de primo: vnus pugillus terre dr̄ densior q̄ vnus pugillus aque: quia sub equali extēsione h3 plus de m̄a: silr̄ vn⁹ pugillus terre dicit̄ densior q̄ aggregatuz ex. x. pugillis aque. eo q̄ sub minori extēsione h3 equalr̄ de m̄a: tantū enim est de s̄ba materie in vno pugillo terre: sicut in decez pugillis aque. Exemplū secūdi: vnus pugillus aque dicit̄ rarior vno pugillo terre: ex eo q̄ sub equali extensione h3 minus de m̄a: silr̄ aggregatum ex. x. pugillis eque dr̄ esse rarius vno pugillo terre: ꝓpter hoc q̄ sub maiori extensione h3 equalr̄ de m̄a. ¶2° sciēdum q̄ aliquid dicit̄ densius modo q̄ prius: ꝓpter hoc ptes eius ꝓpinquius iacebant. Sed dicit̄ rarius mō q̄ prius ꝓpter hoc q̄ partes eius remotius iacent q̄ prius iacebant: & hoc d3 intelligi deducta subtractione: vel additione materie: sic ergo visum est quare aliquid dicit̄ densius alio: & similiter: visum est quare aliqd̄ dicit̄ rari⁹ alio: vel rarius mō q̄ prius erat. ¶3° sciendū est q̄ rarefactibiliū & cōdensabiliū: quedā sunt mixta: & quedaz sunt simplicia: mixta solent poni porosa h̄ntia poros repletos quibusdā corporib⁹ subtilibus de facili cessibilib⁹ & cedentibus in cōdensatione & approximatione partiū adinuicē taliū corpoꝝ: & in rarefactione talium quedam corpora subtilia sicut aer itrat tales poros ꝓpter huiusmodi poros nō est difficile saluare rarefactionē & cōdensationē corporum mixtorū: sed difficilius est saluare ista de corporibus simplicibus nō porosis propter hoc q̄ aliquibus difficile vr̄: quō talia cōdensantur: & fiant minora q̄ prius erāt sine penetratione corpoꝝ: & sub ingressu vnius in reliquuz. ¶Istis notatis sit prima conclusio cōdensatio corporum porosorum nō fit absq3 incessu aliquoꝝ corporū ab ipsis: patet hoc: qr talia corpora sunt porosa habentia poros in quibus sunt corpora subtilia cessibilia: ergo talia cedunt in approximatione partium illius corporis adinuicez vel ad minus mixtorum cōdensantur. Et ideo magis verificando conclusionem cōdensatio corporum non simplicium nō fit absq3 recessu aliquoruz corporuz subtiliū ab eis: vel ꝯdensatione taliuz corpoꝝ subtilium proportionaliter suo modo de rarefactione corporum mixtorū porosorū. ¶2ᵃ ꝯclusio cōdensatio corporū simpliciū nō porosorum fit sine recessu talium corpoꝝ subtiliū ab ipsis & sine ꝯdensatione talium: patet hoc ex eo q̄ in corporib⁹ simplicibus nō porosis nō sunt talia corpora subtilia alterius rationis ab illis corporibus simplicibus cōdensabilibus ꝓportionaliter dicat̄ suo modo de rarefactione corpoꝝ simpliciū videlicet: q̄ talia corpora simplicia rarefiunt absq3 aduentu & subingressu corporū subtilium in poros ipsoꝝ: patet hoc ex eo q̄ nō habent poros. ¶3ᵃ ꝯclusio ꝯdensatio fit per motum partiuz ꝯdensabilium adinuicem: pz hoc quia sicut dictū est: aliquid dicit̄ densius modo q̄ prius: quia partes eius ꝓpinquius iacent q̄ prius iacebant. sed hoc nō potest fieri sine motu predicto. ergo oportet si aliquid est ꝯdensatum: q̄ partes eius prius moueant̄ adinuicē: & per ꝯñs cōdensari nō est nisi partes ꝯdensando moueri versus inuicem: & hoc itelligēdum est de partibus medietatis: partes enim que sunt in medietate nō possunt esse ꝓpinquiores & per ꝯñs nō possunt moueri adinuicez: sed partibus medietatis: quibuscūq3 datis ille possunt moueri adinuicem: & fieri propinquiores: & igitur ꝯdensatione facta partes que erant imediate nō sunt propinquiores modo q̄ prius: s3 partes mediate bene: quia mediū qd̄ erat inter eas factū est minus: & vna earū est mota versus aliā: & per talē motū partiū mediataꝝ adinuicem per minorationē medij itercepti inter eas: ꝓpter hoc q̄ materie non repugnat stare sub minori vel maiori extensione absq3 positione vacui: & absq3 subingressu & penetratione corpoꝝ ꝓportionaliter dicatur suo mō de rarefactione. ¶Circa dicta dubitatur vtrū in omni rarefactione rarefactibili acquirat̄ vna res noua: & in oī ꝯdensatione ꝯdensabili deperdat̄ vna res antiqua. verbi gr̄a: vt quū aqua pedalis rarefacta est q̄ facta est bipedalis op3 ponere in aqua illa aliquam rem quā prius nō habuit: & silr̄ quū aqua pedalis ꝯdensata est q̄ facta est semipedalis oporteat ponere q̄ aqua prius aliqd̄ habuit qd̄ mō nō h3. ¶Ad istā dubitationē isti cōponunt oēm quātitatē eē distinctā: rn̄derent q̄ sic: vn̄ quū aqua pedalis quātitatis per rarefactionē facta est bipedalis dicerent ipsaz h̄re aliquā rez: quā prius nō habuit. s. extēsionē bipedalē: quā ponūt eē rez distinctā & supadditam substātie extense: suo mō dicerent de ꝯdensatione & ad Ar. dicerent quū dicit in isto quarto rarefactionem posse fieri nulla re noua adueniēte: & condensatio nulla re antiqua recedente q̄ per hoc Ar. itendit ponere differētiā iter rarefactionē: & augmētationē ꝓprie dictam: & ꝯdensationē & diminutionē ꝓprie dictā: ita q̄ sicut ipsi dicunt Ar. intelligit hoc sic q̄ rarefactio fit nulla re adueniēte noua: verū est ab extrinseco sicut oporteret in augmētatiōe ibi eniz oportet aduenire cibū ab extrinseco nihilominus rarefactio fit aliqua re noua adueniēte per educationē illi⁹ rei de potētia materie. s. noue quātitatis ꝓportionalr̄ suo mō dicunt de ꝯdensatione: & diminutione ꝓprie dicta. sed breuiter ista responsio nō valet ex eo q̄ supponit extēsionē: & quātitatē esse rez distinctam a re extēsa & quāta & hoc sup primo huius improbatum taliter qualiter. ¶Dicendū est ergo aliter & cum Ar. & sine glosa q̄ rarefactio pōt fieri sine aliqua re noua acquisita: & ꝯdensatio sine aliqua re antiqua deperdita: naz rarefactio pōt fieri per solā elongationē partiū adinuicem: & cōdensatio per solam approximationē partiū adinuicē: mō ista pn̄t fieri sine acq̄sitione vel deperditione alicui⁹ rei supaddite rarefactio vel ꝯdensatio. S3 dices ḡ quū aqua p rarefactionē facta est bipedalis ē p̄cise eadez

que prius: nec modo aliquod habet quin prius habuerit quū erat pedalis, concedo: sed tunc arguitur sic: quicquid est hoc mō prius erat: sed bipedale hoc est modo. ḡ bipedale hoc prius erat: concedo: nego tamen q hoc prius erat bipedale: nec hoc concludit argumentum.

Ad rones pncipales ad pmā pz per expositionē z similiter ad secundā: nam q̄uis partes ꝓtinui imediate non possint propinquius iacere: q̄ prius iacebāt: tn̄ partes mediate bene possunt cē. ¶ Ad tertiam si cē. concedo: z per ꝑs quelibet cōcedo: q quelibet potest ꝺdensari: nego tamē q possibile sit quamlibet ꝺdensari. Et quū dicebat: si quelibet potest ꝺdensari ponāt in esse placet mihi: sed dico q non debet poni in esse per istam quelibet condensat: sed debet poni per plures singulares vt per istas: hec portio ꝺdensat: z illa portio ꝺdensatur: z illa: z sic de alijs: modo quelibet istaruz singularū est possibilis. ¶ Ad quartam dico ꝺcedendo quodlibet posse rarefieri. nego tamē q possibile sit qlibet cē recte sicut dicebatur ad precedentē. ¶ Ad quintaz dico: q idem bene dicitur densius q̄ prius erat: q: partes eius ꝓpinquius iacent q̄ prius. sed quū aliquid dicimus densius in comparatiōe ad aliud: tūc dicit densius quod sub equali vel minori extensiōe habet plus vel eq̄liter de mā: q̄ illud: nec oportet ꝓpter hoc ponere penetrationē māe z extensionē pluriū māerū. vt pz ex dictis.

¶ Tex. cōmēti. xciij.

¶ De bis igitur que insunt ipsi: tot opposita sunt ꝛc. Q̄. xiiij.

Circa capitulū de tempore queritur: vtrum tempus sit motus celi: z arguit q nō: tempus non est. ergo non est motus celi: pntia tenet ex eo: q ex opposito ꝑntis infert oppositū ãntis: antecedēs pbatur: naz illud non est cuius partes nō sunt: sed partes tēporis non sunt. ergo. maior est nota ex eo: q ad esse totius requirit esse suaz partiuz: minor probatur: nam partes temporis sunt preteritum z futurū: sed nullum istoz est: nam preteritū non est sed fuit: similr futurum non est: sed erit. ¶ 2° tempus nō est motus. ergo tempus non est motus celi. pntia tenet sicut prius: antecedens pbat: multipliciter. ¶ Primo q motus non inuenitur nisi apud mota. tempus autē inuenit apud mota z apud quiescētia. Sēdo que sic se habēt q vnuz multiplicatur ad multiplicationē motoz: z reliquū nō: vnū nō est aliud. sed motus multiplicatur ad multiplicationem motoz: tempus aūt non. ergo tempus non est motus: maior est nota: minor probatur: q: quot sunt mota: tot sunt motus: sed non tot sunt tempora ex eo: q oium est idem tempus: sed q: non oium est idem motus ḡ cē. Tertio nā motus est subiectiue in mobili: tēpus aūt nō: sed econuerso mobile est in tempore. ergo tempus nō est motus. Quarto ois motus est velox: vel tardus. tēpus aūt nec est velox: nec tardum. ergo maior est nota ex cōi modo loquēdi: minor pbatur: q: tempus non diffinit tempus: sed velox z tardus diffiniunt tēpore. ergo tēpus nō est velox nec tardū: maior ē nota ex diffinitiōe tēporis in qua nō ponit tēpus: sed velox vel tardū: minor pz ex diffinitiōe velocitatis: z simili ex diffinitiōe tarditatis in quib⁹ ponit tēpus. vnde velox diffinit sic: velox est qō in pauco tēpore multū ptransit de spacio: tardū est qō parū pertransit de spatio in multo tēpore. Quinto motus est qdā ꝓtinuū: tēpus aūt est quoddā discretū: nullū aūt discretū est ꝓtinuū. ḡ tēpus nō est motus; z q motus sit quodaz ꝓtinuū: pz per Ar. 3° huius: q aūt tēpus sit quoddaz discretū: hoc pz per Ar. in 4° huius: tēpus est nūs: ois aūt nūs est q̄ntitas discreta. ¶ 3° ad pncipale: si tēpus eēt motus celi sequeret q tempus esset mensura motus alterationis: sed hoc est falsum ex eo q cuilibet motus tempus est mensura: ꝑntia pbat: quia mensura z mensuratum debent esse vnigenia z eiusdem rōnis: modo si tempus esset motus celi: tunc tempus esset motus localis: sed motus localis nō est vnigenus cuz motū alterationis z per ꝑns nō pōt ee eius mensura: cū motu alterationis quod intendebat. ¶ Quarto sequeret q tempus esset circulatio, sed hoc est falsum: ꝑntia tenet ex eo q motus celi est circularis seu circulatio falsitas: cōsequētis pbat: q: si tempus esset circulatio non quelibet pars tpis esset tempus: sed hoc est falsum: cōsequētia tenet: q: nō qlibet pars circuitionis est circuitio. ¶ Quinto si sic sequeretur q cessante motu celi cessaret tempus z retardato vel velocitato motu celi velocitaret vel retardaret tempus: cōsequens est falsum: q: tempori nō pngit velocitari nec tardari nec auferri: ꝑntia tenet de se. ¶ Sexto a multis percipitur tps a qbus non percipit motus celi. ergo cē. ꝑntia est nota de se. antecedēs pbat: q: ab incarceratis nō percipitur motus celi. ¶ Septimo Ar. dicit q tempus est in celo z in mari z in terra. sed nō in oibus his est motus celi: q: nō in mari nec in terra: z per ꝑns motus celi non est tps. ¶ Octauo nō est idē mot⁹ celi vbiq; z tn̄ est idez tps vbiq; ergo cē. ꝑntia tenet: 2ª pars antecedētis ē Ar. in isto quarto. Sed prima pars declarat: quia qñ hic est ortus solis tunc alibi est occasus: modo ortus z occasus sunt motus celi: ergo nō est idem motus celi vbiq; quod fuit probandum cē.

In oppositum est Ar. i isto quarto. In ista qōne primo videndū est an hec sit ꝓcedenda: tempus est: 1° videndū est an tempus sit motus; 3° videndum est quis motus sit tempus: an motus celi sit tempus.

Quantum ad primū sit prima ꝺclusio: q hec est cōcedenda tps est: pbat: omne ꝑns est: aliq̄ tps est presens: ergo tps est aliq̄d: z per ꝑns tps est: maior est nota ex quid nois ꝑntis: minor pz ex eo q tempoz aliud ꝓteritum aliud futurū: aliud ꝑsens: cōfirmatur: nam cōmuniter tales cōceduntur dies lune est: similiter annus est: dicimus enim hoc esse in anno ꝑsenti: modo dies annus menſis sunt tempora. Ex hoc sequit hāc esse concedendam. a. z. b. sunt: z tamen nec. a. est: nec. b. est probatur: nam sit. c. tempus presens: z sit. a. vna eius medietas z. b. alia: tunc. c tempus presens est per ꝺclusionē: z per ꝑns. a. z. b. sunt ex eo q. c. est. a. z. b. z tn̄ nec. a. est: nec b. est q: a. non est: sed fuit: similiter. b. nō est sed erit: z hoc requirit ad esse successiuum: i. incōpossibilitas partium suarum: nihilominus nō est de pmanentibus: vnde si. c. eet pmanēs optime sequeret. c. est. ergo a est. silr. c. est. ḡ. b. est. Et nota q: ꝓ tpe pñti possumus vti paruo vel magno tpe ꝑm q nobis placet: vnde aliq̄n ꝓ tpe pñti vtimur vna hora: aliq̄n die: aliq̄n mēse: aliq̄n anno: sed tn̄ cōmuniter ꝓ tempore pñti solemus vti tanto tpe in quā to proferimus nostras propositiones: verbi gra dicendo homo est aial in quāto tempore ꝑfero istam ꝓpositionē in tāto tempore vtor tempore pñti: z hec de articulo primo. z sequitur.

Quantum ad secundū sit prima cōclusio q tempus est motus: probat: mēsura z mēsuratum debent esse vnigenia per Ar. in isto quarto ita q pondus mensurat pondere: z magnitudo magnitudine: z motus motu: z sic de alijs vt dicit ibidez; sed motus mēsurat tempore. ergo tēpus est motus. ¶ 2° prius z posterius in tempore sunt motus per Ar. in 4ª: sed prius z posterius in motu sunt motus: sunt enim partes motus: ergo tps est mot⁹. ¶ 3° cuicūq; cōpetit diffinitio alicuius z diffinitū: sed tempori cōpetit diffinitio mot⁹. ergo tempus

ergo tempus est mot⁹: maior est nota: minor pz ex eo: q tempus est actus in quadā successione existēs z per ꝑns est actus entis in potentia ad vlteriorem successum z cuz tendētia ꝓtinua ad illā: z per ꝑns est actus entis in potētia: sm q in potētia. ¶ 2ª ꝺclusio: nō obstāte q omne tēpus est motus: tn̄ iste terminus tempus z motus hñt se sicut ſbz z ꝑpria passio: vñ Ar. dicit tēpus esse ꝑpriā passionē motus: pbat cōclusio: q̄cūq; sunt aliqui duo termini supponētes pro eadē re: quoz vnus est magis connotatiu⁹ q̄z alt⁹ hñt se adinuicē sicut ſbm z ꝑpria passio: z si sunt verificabiles de se inuicem ꝑuertibiliter se hñt sicut ſbm z ꝑpria passio: pz de homine: z de risibili: sz nūc est ita q isti duo termini tempus z motus supponunt pro eadē re per ꝛnem pcedentē: z hic terminus tēpus est magis ꝰnotatiu⁹: q̄z hic terminus mot⁹: pz hoc: q: vltra ꝓnotationē huius termini: mot⁹ addit esse nūm vel mēsura ipsius motus. quare cē.

Quantum ad tertiū dz primo: q tēpus est mensura mot⁹. ¶ Primo pmitto aliquas ꝺditiones: que requirunt ad hoc q aliqd sit mēsura: de inde ponā ꝛnes: vñ ad hoc q aliqd sit mensura: plura requrunt. ¶ Primo q sit vnigeniū mēsurato pz q̄ est pio. ¶ 2° regrit: q ipm sit notū: z notius mēsurato: vñ si dicerē mihi ille pānus est decez vlnaz: z ego nescirē: que mēsura esset vlna: nec vidissem que mensura esset vlna: tūc nō notificaret mihi quātitas illius panni. ¶ 3° requirit q sit cōe z famosuz: q: alr vnus per hoc nō posset notificare quātitatē mensurati. ¶ 4° requirit q sit inuariabile: z certū z ꝑcitū sm q pōt: vñ si cōiter pedes hoz essent multū inequales nō esset bona quātitas pedalis. ¶ 5° requirit: q sit minimū non simplr: sed sm sensum: sicut est granū: vel sm vsuz sicut est scopa pinta quarta: z hoc diuersimode: sm diuersitatē rez mensurataz: vñ quāto aliquid est minus: tāto per ipm plura possumus mēsurare per replicatiōes eius: vñ possumus mēsurare pintā per scopā: q: due scope facūt pintā: sed ꝑ pintā nō possum⁹ mēsurare scopā: z sic de alijs: z ideo ad hoc vt aliquid sit mēsura requrit q: sit minimū vel sm sensum: vel sm vsuz. z si sint plures ꝺditiones nō requiruut de necessitate oēs nisi ad mensuram optimā: z quanto plures z pncipaliores tanto mēsuratio est melior z certior. ¶ Cūc sit ꝓma cōclusio quilibet motus a nobis, cognoscibilis pōt esse tēpus: probat: q: per quemlibet motum a nobis cognoscibilem possumus vnū aliuz motū mensurare. ergo ꝺclusio vera: ꝑntia tenet ex eo: q esse mēsura motus est esse tēpus: aliꝰ p3 per oparios⁹: qui tempore occultatiōis solis per suos motus z opatiōes factas cognoscunt an sit hora sexta: an meridies. z sic motib⁹ suis mensurāt motū celi: vel vnū aliū motum: similr de nocte per motus horologioz mēsuranf alij motus. ¶ 2ª ꝺclusio ignorātib⁹ motum celi: motus celi nō est tēpus: pbat: naz ad hoc q aliquid sit tps requirit ipsum esse mēsurā alicui⁹: puta motus: sed ad hoc q aliqd sit mēsura: requirit q sit cognitū z certū. ¶ 3ª ꝺclusio ois mot⁹ celi pōt ee tps: z tps pncipalissime dictū: pbat: naz sicut dictū est mēsura: est de rone tpis: z quia mot⁹ celi est vnigenius oi durationi successiue: z q: vnigenitas regrit ad mēsurā: sequit: q mot⁹ celi cuiuslibz durationis successiue pt ee mēsura: z p ꝑns tps. Sēdo p3 hoc ex eo: q mot⁹ celi ē notissim⁹ z famosissim⁹ z cōissim⁹ appetēs oib⁹: vel saltē pt apparere oib⁹ vl saltē plurib⁹. 3° er allo: quia est regularis. 4° quia primus. 5° q: minus. q: velociꝰ: mō hec oia regrunt ad ee mensurā: que est de rone tpis: sequit ex his nullū aliū motū ee ita pncipaliter tempus sicut est motus celi: quia nulli alteri motui ꝙueniunt ita pncipales cōditiones mensure sicut motui celi. ¶ 4° conclusio: apud vulgares maxime motus solis dicit tempus: q: ille est eis notissimus. ¶ 5ª cōclusio aliquib⁹ motus lune dicit tps: patet hoc naz ali

XIIII.

qui distinguunt tempus per annos lunares: z illis motus lune est tps. ¶ 6ª conclusio mot⁹ propinquus octaue spere nō est tps: z hoc ille mot⁹ qui est in centū quinquaginta annis ptransit solū vnus gradus: pz hoc ex eo quia ille est ignotus: z per ꝑsequens ei nō cōuenit rātio mēsure: z per ꝑns nec ratio tēporis. Et si dicat tamē tps dicit esse primū mot⁹: modo mot⁹ octaue spere dicit primus: dico concedēdo q tps est mot⁹ celi: z hoc si per primuz motū intelligim⁹ motum diurnū: vnde ille motus est tempus: sm motū illius partis celi: qui est nobis magis notus: sicut est motus solis. Ex his omnib⁹ potest cōcludi q tempus pncipalissime dictū est soluz de motu localī diurno sicut dictū est. tempus vero minus pncipaliter dictū bene dicit de quocūq; alio motu: per quez vnū aliū motū mensuram⁹: sicut motū horologij.

Ad rones pncipales cē. ¶ Ad 1am tps nō ē mot⁹ negat: z quū pbat primo tps inuenit idem apud oia tēporalia simul existentia: pcedo tanq̄z mensura extrinseca. Et quū dicebatur nullus motus inuenit idem apud omnia mobilia: nego: imo motus celi inuenit idem apud omnia nō q̄ omnibus inhereat subiectiue: sed inuenit apud omnia tanq̄z mensura cōmunis apud mēsurata. ¶ Ad 3am quuz dicit illa que sic se habent q vno multiplicato cē. potest solui istud sicut precedens: vnde q̄uis distinctus motus sit in distincto mobili subiectiue: tn̄ vnus illoz potest esse omnium illoz mensura cōmunis. ¶ Ad 4am omnis motus cē. sed tempus nec est velox nec tardum: nego: verum est tamē q ista nomina velox z tardū non conueniunt tempori ea ratione qua est tempus: sed ea ratione: qua est motus: z ideo q̄uis ista tempus est velox vel tardū sit ita vera sicut ista motus est velox vel tardus: tamē prima est impropria: z secūda est propria. Sed quū probat: tempus nō est velox nec tardū: quia velox z tarduz diffinit tempore: z tempus nō diffinit tempore: ergo tempus non est velox: nec tardum: dico q forma arguēti nō valet: sicut nec ista simū z aquilinū diffinit naso. nasus aūt nō diffinit naso: ergo nasus nō est simus nec aquilinus: recte consimilē formā arguendi vbi premisse sunt vere: z ꝺclusio falsa nisi tunc termini conclusionis capiant sm suppositionem simplicez vel materialē: z sm talem suppositionez: etiā bene concedo tempus. i. istū terminū tēpus nō etiā istū terminū velox nec tardū. z quū Ar. in istū quarto posuit istam rationē loquebat disputatiue z non determinatiue. ¶ Ad 5am tempus est quoddā discretū cē. concedo totū: z negat: q igitur tempus nō sit motus: propter hoc q res que de se z sm suaz naturā est ꝓtinuā per animā signante vnā eius partem extra aliā z facientē discretionez inter illas dicit dicreta. ¶ Ad 3m pncipale si tempus cē. negat consequentia: z quū dicebat mensura z mensuratū debent esse vnigenia dico q mot⁹ celi z mot⁹ alterationis bū sunt vnigenia tanta vnigenitate quāta requirit inter mensurā z mensuratū: vnde quilibet illoz um, est vnigenius alteri: quantum ad successionem: z quantū ad illā sunt cōparabiles adinuicē. ¶ Ad 4am sequeret cē. cōcedo: z quū arguebatur q nō: quia quelibet pars tēporis est tps: sed nō quelibet pars circuitio est cē. dico q forma nōn valet: patet hoc nam nō sequit quelibet pars substātie est substātia: sed nō quelibet pars hominis est hō: ergo nulla substātia est homo: patet qōnē esse falsam ꝓmissis existentibus veris: similiter in alio qlibet pars tpis est tps: nō qlibet pars anni est annus: ergo nullū tps qō est pars anni est annus: ideuz conclusio est falsa z pmisse vere: quare cē. ¶ Ad 5am dico ꝺcedendo si celū quiesceret: z nullus alius esset motus: z ꝓ tunc etiā nullū eēt tps z ergo sm fidē nraz ante creationē celi nō erat tēpus: z ideo q̄uis ponerem⁹ creationē mundi: tn̄ possemus istaz concedere ab

eterno fuit mundus. i. omni tẽpore fuit mundus: nunq̃ enim fuit aliquod tẽpus: quin in illo esset mundus: ex quo ante creationẽ mundi nõ erat tẽpus propter hoc q̃ tunc nõ erat motus celi qui est tẽpus: vlterius concederẽ q̃ si motus celi retardaret: vel velocitaret: q̃ tunc etiã tẽpus velocitaret: vel retardaret. ¶Ad 6am dico q̃ illi qui sunt in tenebris: sicut sunt incarcerati & sicut sunt ceci: q̃ uis nõ p̃cipiant tẽpus principaliter dictũ sicut motũ celi: p̃cipiunt tñ tẽpus minus principalr dictũ sicut aliquos motus inferiores: per quos alios mot⁹ mensurant: & illi vtunt alijs motib⁹ a motu celi pro tẽpore. ¶Ad 7am dico q̃ imo motus celi est vbiq; sed hoc impropriẽ ad istũ intellectũ: q̃ vbiq; vbi sunt tẽpora lia: siue sint i mari siue in terra sunt mensurabilia motu celi. quo ad eorũ durationẽ successiua3: ita q̃ vbiq; motu celi possimus vti tanq̃ mensura. ¶Ad vltimã nõ vbiq; est idẽ motus celi q̃ non vbiq; est idem ortus & occasus solis: dico q̃ imo idẽ mot⁹ celi qui est ortus solis in vno oriẽte est occasus eiusdẽ in alio ita q̃ ille mot⁹ absolutus est idem: sed quo ad diuersos oriẽtes habet diuersa nomina: in vno enim oriẽte ortus: in alio vero occasus: sicut si idẽ homo in flandria vocaret sor. & in italia plato: q̃ dices q̃o tu p̃cedis istã tẽpus est motus celi: cum tñ Aꝛ. in isto quarto negat istã tempus est motus: dico q̃ Aꝛ. negat illam nõ tanq̃ falsam: sed negat eam esse quidditatiua3: vnde sicut ista risibile est homo nõ est quidditatiua: ita nec ista tempus est motus & quã Aꝛ. dixit istã tẽs nõ est motus nõ intendebat aliud q̃ iste terminus motus nõ est quid ditatiue predicabilis de isto termino tempus.

¶Tex. cõmenti. cj.

¶Quando quidem igitur tanq̃ vnum ipsum nunc &c. Qõ. xv.

Veritur vtrũ diffinitio tpis sit bona qua dicit tẽs est nũs motus fm prius & posterius: & arguit q̃ nõ: tẽs nõ est nũs. ergo. p̃ma tenet: antecedens probatur: q̃ ois nũs est quodda3 discretũ: nullũ tẽs est discretum: ergo maior est nota: minor pbaꝛ nullũ c̃tinuũ est discretu3 oẽ tẽpus continuũ. ergo nullu3 tẽpus est discretũ. ¶2° illa diffinitio nõ est bona: que non cõpetit omni ẽnto sub diffinito: hec est hmõi. ergo maior est nota: minor pbaꝛ: q̃ pdicta diffinitio nõ q̃uenit tẽpori infinito. i. eterno p̃pter hoc q̃ tẽpus infinitũ nõ est nũs: pp hoc q̃ ois nũs est finitus ex eo: q̃ ois numerus est numeratus: vel nũabilis: tale aũt nõ est infinitũ vt dictu3 est. 3° huius. ¶3° si tẽpus cẽt numerus: aut eẽt nũs quo numeram⁹: aut numerus nũatus: nõ p̃mũ: q̃ tũc tẽpus esset actio aie: actione enim aie nũamus: q̃ns est falsum: nã dictũ est q̃ tẽpus est motus celi: motus aũt celi nõ est actio aie: nec põt dici scõz: nam sic quilibet motus & etiã quies esset tẽpus ex eo q̃ q̃libet istoꝝ põt esse nũs nũatus. ¶4° si tempus esset nũs sequeret q̃ dãe numeri essent differentie tẽporis: q̃ns est falsu3: falsitas patet: q̃ dãe numeri sunt par impar mõ par & impar nõ sunt differentie temporis: ex eo q̃ differentie temporis sunt preteritum & futurum. ¶5° si tempus esset numerus sequeret q̃ aia numerante nõ existente nõ esset tẽs. hoc aũt est falsum: probaꝛ p̃ma quia cum aia nũans nõ est: nũs nõ est: ex eo q̃ tũc distinctio nõ est: modo si tẽs esset nũs sequeret quod dictum est. ¶6° cum ois nũs sit mensura: sequit̃ q̃ si tempus est nũs q̃ tẽs est mensura. Sed probo q̃ nõ: quia si tẽpus esset mensura hoc maxime eẽt motus: & nõ maiori ratione vnius q̃z alterius: ex eo q̃ ois motus est mensurabilis tempore: sequeret q̃ tempus esset mensura cuiuslibet motus: consequens est falsum: quia sicut dictũ est tẽpus ponitur esse motus celi: sed motus celi nõ est mensurabilis cuiuslibet mot⁹ ex eo q̃ nõ est mensura suiipsius cum mensura debeat esse notior mensurato: & idem nõ est notius se ipso: etiaz nec est mensura aliorũ motuũ a se quia multi alij motus sunt nobis notiores: & cum mensuratum debeat nobis esse minus notuz q̃z mensura: sequitur motum celi qui ponitur esse tempus: nõ eẽ mensuram aliorum motuuz magis notorum nobis q̃z sit motus celi &c.

In oppositum est Aꝛ. in isto quarto qui ponit predictam diffinitionem tpis tanq̃. ¶In ista qõne p̃mo aliqua premittã. Scõo respondebo ad quesitum.

Quantum ad primũ p̃mittẽde sunt alique proprietates ipsius temporis: ex quibus potest inferri diffinitio temporis: vnde vna ꝓprietas q̃ tempus est successiuũ. Unde Aꝛ. dicit q̃ nõ est possibile plures partes tẽporis simul eẽ: quarum vna nõ includit aliã. ¶2a ꝓprietas est q̃ in omni tẽpore est prius & posterius. ¶3a proprietas q̃ tẽpus est cõtinuũ & ppter hoc est diuisibile in semp diuisibilia. ¶4a ꝓprietas q̃ durationes motuũ & quietũ mensurant tempore. vnde quando volumus explicare durationẽ alicuius rei nos dicimus illam rem durasse per mensem: vel per annũ: vel per alia huiusmodi nomina: que sunt noia tẽporalia: & quia huiusmodi nomina que sunt hora dies septimana mensis annus sumunt fm motũ solis: sequit̃ q̃ cõiter motu solis vtimur tanq̃ tpe. Ulteri⁹ sciẽdũ q̃ totalis mot⁹ solis fm Aꝛ. est ꝓpetuũ & adhuc q̃uis fm fidẽ nr̃am ponitur terminari. tñ adhuc fm fidẽ nr̃am ponit esse ita longus q̃ eius totalem quantitatẽ non cognoscimus: & q̃ illud per quod debemus mensurare debet nobis esse notum imo notius mensurato: sequit̃ q̃ per motũ ita longum non possumus mensurare nostros mot⁹ & operationes breues: ideo per aiam nostram distinguimus inter partes istius lõgi motus: ita q̃ accipimus aliquas paruas partes ipsius motus: quas adequamus nostris motib⁹ & operationibus & quietibus: quarũ durationes volumus mẽsurare: & tales partes vocamus tẽpus: & alique earũ sunt longiores & alique breuiores: & ideo quasdam earũ vocamus horã: quasdã dies. ¶Ex his patet q̃ Aꝛ sit idem tẽpus & motus: tamẽ in diffinitiõe quid nominis tẽporis includit mensura: sed non in quid nois motus: propter hoc q̃ hic terminus tẽpus est magis ꝓnotatiu⁹ q̃z hic terminus motus: est enim cõnotatiuus mensure: sed non hic terminus motus: & ideo q̃ mẽsura est de ratione temporis non solũ in continuitate: sed accepti fm discretionem suarũ partium. Aꝛ. volẽs hoc exprimere dicit tempus esse numerũ. Ulterius cum tempus sit successiuu3: & non est mensura nisi entium quo ad eorũ durationes successiuas. Aꝛ. volẽs hoc exprimere dicit tempus esse numerũ motus. Et q̃ motus potest dupliciter diuidi: vno modo ad diuisionem subiecti vel mobilis & quantu3 ad talem diuisionem vna pars tẽporis non est prior alia: sed est simul cuz ea. Alio mõ põt diuidi in partes quarũ vna precedit: & alia sequitur. Aꝛ. volens motum in numero non esse mensurabilez tempore: quo ad eius fmam diuisionem: sed quo ad scõam tempus esse numerum motus fm prius & posterius: & hoc est q̃ quidam antiqui dixerunt sub his verbis motum accipi dupliciter vno modo fm extensionem. Alio modo fm protensionem: tũc dixerunt motum acceptum fm extensionem non esse mensurabilem tẽpore: sed bene fm ꝓtensionem. Ulterius est notandum q̃ ppter hoc quod dicitur tempus est numerus denotatur tempus esse mẽsuram: & differre tempus a non mensuris: ppter hoc autem cõ dicitur motus denotat tempus differre a mensuris rerũ permanẽtiũ sicut sunt vlna vncia pinta buccale: vñ tempus non

pus non est aliqua talium mensurarũ: propter hoc autem quod dicit prius & posterius differre tempus a mẽsura motus mensurante motum quo ad eius extensionẽ: seu acceptum fm diuisionem subiecti in quo est.

Quantum ad scõm pono istam solam ꝯclusionem q̃ diffinitio p̃dicta ipsius temporis est bona: ppter hoc q̃ explicat ꝓfectum ꝓceptuz tẽporis: vt sufficienter p3 ex dictis in p̃mo articulo.

Ad rationes p̃ncipales. ad primam quũ dicebatur nullũ continuũ esse discretum: potest dici q̃ discretum vno modo capit̃ pro illis: que possunt per se numerari: & quodlibet istoꝝ est indiuisibile & non est in aliquo illoꝝ: isto modo includitur diuiduntur discrete ad inuicem: & sic accipiendo discretũ nullum continuũ est discretuz. Allo modo dicuntur discreta: que sunt diuisibilia & actualr in re: & cuz hoc separata abinuicez: & isto modo dicimus plures lapides vel plura ligna esse discreta. Et sic adhuc continuũ nõ est discretum 3° modo dicũtur discreta: que sunt diuisibilia & nõ actualiter separata abinuicem: sed solũ per signationem aie vnum signatur extra aliud: & sic accipiendo discretuz bene concedo continuũ esse discretum: vñ non obstante q̃ istud lignum est continuuz: tamen per signationẽ aie discerno & distinguo vnã partem esse extra aliam & possem apprehendere vnã illarum partium non apprehẽdendo aliam &c. Tunc ad ꝓpositum dico q̃uis tempus fm se sit continuuz: tamen est discretum per aiam distinguentem vnã partem temporis extra aliã: & ideo dictuz est in diffinitione tẽporis tẽpus esse numerũ motus: vnde motus celi continuus nõ diceretur tempus: nisi partes eius eius essent numerate vel numerabiles per aiam: vnde per hoc nomen tẽpus hoc connotatur: & in eius ratione formali includit ex hoc ad secundũ. ¶Ad secundaz nego q̃ aliquod tẽpus sit infinitũ. vnde quocũq; tẽpore dato & apprehenso ipm est finitũ: sed tñ bene concederetur ista: infinitũ tẽpus est quando aliquantuz tẽpus est vt hora & duplũ tẽpus est: & quadruplũ & sic vlterius: vt si sor. ꝓ tempore p̃sti vteret vna hora: & Plato. duabus: & Licero quatuor & sic vltra & essent infiniti homines: hec eẽt cõcedenda infinitũ tẽpus ẽ: tñ hec esset neganda aliqñ tẽpus est infinitũ: & est simile sicut ꝓius dicebatur de linea giratiua: bene cõcedit infinita linea giratiua est: & tamen negatur q̃ linea giratiua sit infinita. ¶Ad tertiã dico q̃ est numerus numeratus non vltimatus: sed vlterius numerans: seu quo vlterius numeramus tanq̃ mediante instrumento alios motus recte sicut p̃mo numeramus fabas: & per illas vlterius numeramus alias res homines & capras. ¶Ad quartam tũc differentie & &c. potest dici q̃ non differentias superiores esse differentias inferiores sicut differentias animalis esse differentias hominis: modo numerus est superius ad tẽpus: nihilominus potest concedi q̃ aliquod tẽpus est par. vnde aliqua hora est per aliquos dies pares vel impares. ¶Ad quintaz videbitur in questione sequenti. ¶Ad sextaz sequitur q̃ tẽpus &c. concedo: & quuz dicebatur q̃ hoc maxime esset respectu ipsius motus &c. cõcedo: & q̃ uñ dicitur non maiori ratione vnius q̃z alterius concedo: & quum dicebatur. ergo esset mensura &c. cõcedo. vnde per partes motus celi mensuramus & numeramus motuz celi cuius est pars recte sicut per vnitatez replicando mensuramus numerus: & ideo motus celi est mensura extrinseca aliorũ motuũ: sed est mensura intrinseca suimet: fm aliã tamen partẽ mensura: & fm aliã mensuratũ: & sic non cõcluditur idem esse notius seipso: quia non idẽ est mẽsura & mensuratuz respectu eiusdem: vnde hora mensurat diem & dies septimanam. vnde hora est motus solis a tali puncto ad talẽ punctũ: dies autez est vna integra revolutio celi: & hec est dies naturalis. Questio. 16.

Veritur vtrũ tempus sit ab aia: & sic sequeret q̃ ꝓsiderare de tẽpore nõ ptineret ad phm: sed ad logicũ ꝑns est falsum: ꝓntia probat: q̃ si tẽpus esset ab aia: tũc eẽt quo considerare pertinet ad logicũ. silr sequeret q̃ scientia de tẽpore nõ eẽt speculativa: sed practica: quia de operatis a nobis sunt scientie practice nõ speculative: modo si tempus esset ab aia esset operatũ a nobis: & per ꝑns de ipso esset scientia practica & nõ speculativa. ¶2° tẽpus est passio motus: sed motus est preter aiaz sequitur etiã eius passionẽ puta tẽpus esse preter animaz. ¶3° sicut prius dictũ est tẽpus est motus celi: modo si nulla aia esset saltẽ de istis inferioribus adhuc esset mot⁹ celi: & per ꝑns adhuc esset tẽpus. ¶4° nulla quantitas continua est ab aia: ꝛ tempus est quantitas continua: ergo tempus nõ est ab anima totũ: clarũ est. ¶5° si omnes dormirent & nullus esset actus anime de istis animabus inferioribus adhuc transiret tẽpus: ergo nõ videt q̃ tẽpus sit ab anima. ¶6° posito q̃ nullus esset actus anime de animabus inferioruz adhuc motus possent esse veloces & tardi: sed nõ possent esse veloces vel tardi sine tẽpore: ergo adhuc eẽt tempus: maior est nota: & minor probatur ex eo q̃ in omnibus formalibus includit tẽpus. ¶7° sic tunc tẽpus esset in aia: & cũ tẽpus sit in infinitũ diuisibile: sequit̃ diuisibile esse in aia: & cuz aia sit indiuisibilis: sequitur diuisibile esse in indiuisibili &c.

In oppositum arguitur quia tẽpus est numerus. sed per Cõmentatorem si numerans nõ est: numerus nõ est: cuz ergo anima sit numerans sequitur ipsa nõ existente nõ eẽ numeruz: & per ꝑsequens ipsa nõ existente nõ est tẽpus: & per cõsequens videt esse ab aia: ergo. ¶2° nã dicit Cõmentator tempus est preter aiaz in potẽtia nõ in actu ac si vellet dicere q̃ sine aia nõ est tẽpus actualiter licet bene potentialiter. ¶3° nam sic album licet supponat pro subiecto tñ appellat albedinẽ propter quod desinente albedine licet subiectũ maneat hec desinit esse vera: albũ est: ita licet hoc nomen tempus: supponat pro motu celi: tamen appellat discretionẽ & distinctionẽ partiũ: mot⁹ celi dependet ab anima ppter quod tali discretione & distinctione desinente licet motus celi maneat: hec desinit esse vera: tempus est: & quia aia definẽte: hec desineret esse vera motus celi est tẽpus: videt q̃ aia desinente hec desineret esse vera tẽpus est. ¶In ista questione primo videnduz est de tẽpore quantũ ad eius eẽ quomodo se habeat ad animã. ¶2° videndũ est de tempore quantũ ad eius cognosci: & consequenter ad rationes est respondendum.

Quantum ad primũ sciendũ est q̃ q̃uis multitudo: & hic terminus numerus supponant pro eadẽ re: vel pro eisdez rebus: tñ cum hoc iste terminus numerus cõnotat mensurationẽ mensurabilem: vel numerationẽ: vel numerabilitatẽ: quã non connotat hic terminus multitudo. Et ideo sciendũ est q̃ aliqui dicunt istũ termiuũ numerus nõ connotare numerationẽ: sed numerabilitatez. i. ad hoc q̃ aliqua sint numerus non requirit ipsa esse in actu numerata: sed sufficit q̃ sint numerabilia: vnde posito q̃ hic essent centum homines: & nullus actu numeraret eos adhuc isti hoies eẽnt nũs: eo q̃ possent nũari: & hic dicẽtes ꝓcederent ista: nũs est: licet nullũ actu nũans eẽt: oũtñ nũans posset eẽ. ¶Alij aũt dicũt q̃ nũs nõ solũ ꝓnotat numerabilitatẽ sed actualẽ nũationẽ ita q̃ nñ aliqua actualr nõ nũant nõ est nũs & isti ꝓcedunt: q̃ si nõ esset nũans actu q̃ non eẽt nũs: & ideo isti ꝓcedunt: posito q̃ hic eẽnt centũ hoies & nullus eoz de facto nũaret q̃ nõ essent nũs: sed in posse solũ. Sed diceres: qui istoꝝ verius dicunt: dico q̃ hoc nõ

potest demonstratione ostendi ꝓpter hoc ꝙ solū diuersificant quātū ad significationes nominū que sunt ad placitū: qꝛ isti dicunt ꝙ hoc nomē nūs ꝯnotat nūabilitatē: illi vō ꝙ actualē nūatioē: nihilominꝰ credo ꝙ dicētes ꝑ nomē nūs ꝯnotare nūabilitatē dicunt magis cōformiter: mō loquēdo cōi: vñ ꝗuis nullus actu nūaret lapides existētes in mari adhuc ꝯcederemꝰ ꝙ aliq lapides in mari sunt centū vel mille: ⁊ cū centū ⁊ mille sint termini inferiores ad istū terminū nūm seqt etiā ꝙ habemꝰ cōcedere ꝙ aliq lapides in mari sunt nūs ꝗuis actu nullus nūaret eos. ergo. itendo vlterius loqui ꝓm primā opinionē. ¶ 2° sciendū ꝙ ꝯsilr hoc nomē tps ⁊ hoc nomē motus ꝗuis supponāt ꝓ eadē re: tn̄ hoc nomē tps ꝯnotat vltra hoc nomen motꝰ nūabilitatē mensurabilitatē: vñ ꝗuis idem sit motꝰ ⁊ tps: nō tn̄ dicat motꝰ: ex eo ꝙ est in cōtinuo fieri vnū post aliud: seu acquiri vnū post aliud: sed ideo dicit tps ex eo ꝙ ꝯtinue per illud vnū acquirit post aliud: nūamus: vel possumꝰ nūare: vel possumꝰ mensurare durationes successiuas rerum tꝑaliū: ita ꝙ eadē res habet diuersa noia: sicut hoc nomen motꝰ: ⁊ hoc nomē tēpus sicut idem homo hoc nomen scriptor ⁊ hoc nomē citharista ꝗuis ista noia sint diuersimode ꝯnotātia ⁊c̄.

Quantum ad 2m sit ista ꝓma ꝯclusio ꝙ si nulla aia inferior actu cognosceret adhuc esset tps: pbat: qꝛ adhuc esset motus per quez: ꝗuis non actu nūaremus tn̄ per ipsum possemus nūare durationes rerū tēporaliū ⁊ hoc sufficit ad hoc ꝙ dicat nūs: ⁊ p ꝯñs ꝙ dicat tps sicut dictū est: verū ꝓm illos qui dicūt nūm ꝯnotare actualē nūatione: esset dicēdū ꝙ cū nulla aia inferior nūaret motū celi nō esset tps: neq: nūs: ⁊ illi bn̄ ꝯcedunt ꝙ tps erit qñ nō erit tps: qꝛ motꝰ celi erit qñ nō erit tps: qꝛ nullus actualiter per ipsum nūaret durationes successiuas rerū temporaliū: quare ⁊c̄. ¶ 2ª ꝯclusio si nō esset aia actu nūans nec posset eē: hec eēt negāda: motus celi est nūs: ꝑz hoc quia ad minꝰ ꝙ aliqd sit nūs requirit nūatio potētialis licet nō actualis sicut dictum: modo si aia nūans nō esset: nec posset esse tolleret nō solū nūatio actualis: sed eē potentialis ex eo ꝙ ois nūatio fit per aiam: ergo tunc nullus esset nūs: nec nūata: nec nūabilia: ⁊ per ꝯñs ista esset negāda motꝰ celi est tps eo ꝙ de ratione formali tpis est nūs cū tps sit nūs motꝰ ꝓm prius ⁊ posteriꝰ: sicut dictū est. Ex his ꝑz qualiter tēpus dependet ab aia: nam tps quo ad eius significatū nō dependet ab aia: semp loquēdo de aia inferiori: sed quo ad eius cōnotatū bene: ⁊ hoc est qd̄ antiquus dicebat sub his verbis ꝙ in tempore sunt duo. s. māle ⁊ formale: quo ad materiale nō dependet ab aia: sed bn̄ quo ad formale: vnde per māle itelligit significatū: pro quo supponit hic terminus tps: seu aptus natꝰ est supponere. Pro formali autē intelligit connotatū: ⁊ ita pōt itelligi hoc qd̄ antiqꝰ dicebat: tps est cōpositū ex ꝯtinuo ⁊ discreto: nam significatum principale huiꝰ nois tps est res ꝯtinua puta motꝰ: ⁊ significatū nō principale est discretū. ¶ Sequunt modo alie ꝯnes: prima ꝙ nunꝗ percipitur tps sine motus imaginatione: probat: quia nō percipit nisi percipiendo aliquid prius ⁊ aliquid posterius: ⁊ hoc nō nisi qꝛ imaginatio imaginat primo vnū ⁊ postea aliud: ex quo sequit ꝙ tempus nō percipit nisi cum auxilio virtutis distinctiue sicut ⁊ motus: ⁊ est simile sicut hic essent centum hoies: ⁊ nullus pciperet eos esse centū: nisi actualiter eos numeraret: ita ꝗuis tempus esset nullo numerāte: tamē nō perciperet esse tempus: nisi actu aliquis numeraret ⁊ cognosceret. ¶ 2° ꝑz ꝯclusio pꝫ qd̄ narrat Ar. de dormientibus per annū annos in sardis. i. in illa insula: vnde ꝗuis cōtinue tempus transiuerit tamē ipsi dormientes nō perciperunt tempus: propter quod cum surrexerunt ⁊ copulauerunt instans vigilationis instanti inceptionis dormitionis credentes nullū trāsiuisse tempus. ¶ 2ª ꝯclusio nullū percipit tps sine virtute reseruatiua; ergo sicut nec motus: ꝑz hoc: qꝛ nō percipit tps: nisi percipiat aliquid fuisse prius: sed hoc nō percipit sine virtute reseruatiua ergo. Ex quo sequit ꝙ, si essent aliqua alia iperfecta ꝙ nō retineret aliud de preterito talia nō perciperet tps. ¶ 3ª ꝯclusio delectatio ⁊ vniformitas actuū imaginationis facit tēpus apparere breue: ꝑz hoc ad experientiam: naz quū sumus in magna dilectatione: ⁊ etiā quū imaginatio nostra nō vertit de vno ad aliud: tūc tēpus apparet nobis breue. ¶ 4ª conclusio tristitia ⁊ variatio actuū imaginationis facit tps apparere longius: ꝑz per experientiā: ex quo sequit ꝙ per augmentationē tristitie vna hora posset apparere tps infinitū: vt si in prima parte proportionali hore tristitia esset aliquanta ⁊ intenderetur in tantū ꝙ secūda pars proportionalis hore appareret tanta quanta prima ⁊ vlterius in tantū ꝙ tertia similiter appareret tanta quāta prima: ⁊ sic in ifinitū: tunc talis hora appareret infinita. ¶ 5ª ꝯclusio. quātitas temporis percipit in cōparatione motuū adinuicez: patet qꝛ quātitas tanta vel tanta: nō percipit nisi in cōparatione vnius ad aliud: ⁊ ideo quantūcūq: motus celestes velocitarent: dūtamen obtinerent consimiles proportiones adinuicem: sicut modo nō perciperet tps breuius ꝗ modo: sequit similiter ꝙ si oia entia mundi diminuerētur proportionaliter ita ꝙ obtinerent cōsimiles proportiones adinuicem nihil appareret mutatū. Et ideo si deus totū mundū diminueret ad quantitatē vnius pomi ⁊ proportionaliter oia entia diminuerent sic ꝙ obtinerēt consimiles proportiones: quas prius: adhuc appareret mihi ita magnꝰ quantus mō: nec appareret aliqd imutatū. ¶ Rationes adducte in ꝓncipio questionis vadūt pro factis suis.

¶ Tex. cōmēti. cxiiij.

¶ Quoniam autem tempus est metruz motus ⁊c. Q̄ō. xvij.

Queritur vtrū ois motus mensuret tpe: siue vtrū ois motus sit mēsurabilis tpe: ⁊ arguit primo ꝙ nō: motus celi nō est mensurabilis tēpore ergo ⁊c̄. ꝯñtia nota de se: antecedens pbatur: qꝛ motus celi est met tempus vt dictū est: tps aūt nō est mensurabile tpe: aliter idez esset mensurabile se ipso. ¶ 2° omne mēsurabile oz esse finitū: motꝰ celi non est finitꝰ: qꝛ perpetuꝰ. ergo. minor est nota: ⁊ maior probat: qꝛ oē mensurabile est cognoscibile ⁊ notificabile: sed nullū infinitū est cognoscibile: ergo nullū infinituz est mensurabile. ¶ 3° mensura oz esse notior mensurato: sed tps nō est notius motꝰ: ergo tēpus nō est mēsura motꝰ: maior est nota: ex eo ꝙ quātitas ignota mensurabilis fit nobis nota per quantitatē mensure nobis notam: minor patet: qꝛ tps diffinit per motū. dicit enim tēpus est nūs motꝰ ꝓm plus ⁊ posterius: modo diffinituz nō oz esse notiꝰ ꝗ sit pars diffinitionis. ¶ 4° mensura oz eē minor mensurato: per pintā enim nō mensuramꝰ scopam: sed bn̄ ecōuerso: sed ita est ꝙ tps qd̄ est motꝰ celi quolibet motu istoꝝ inferioꝝ est maius: ergo motꝰ celi nō pōt esse mensura istoꝝ inferioꝝ: ⁊ per ꝯñs falsum est: tps eē mensurā cuiuslibet motꝰ: vñ vna reuolutio diurna est maior multo: taz quo ad velocitatē ꝗ quo ad spatium pertansitū ꝗ sit ambulatio sortis: ergo videt ꝙ ambulatio sortis: nullo mō possit mēsurari reuolutiōe diurna ⁊ ita argueret de alijs. ¶ 5° motꝰ celi: qui ponit eē tps nō est vnigenꝰ cuilibet motui istoꝝ iferioꝝ: ꝗ nō est mēsura cuiuslibet motꝰ. ꝯñs tz ex eo ꝙ mēsura ⁊ mēsuratuz debent eē vnigenia. antecedēs pbat: qꝛ nō est vnigenius motui alteratiōis: nec augmētatiōis nec diminutiōis ꝗ. ¶ 6° mensura

¶ 6° mēsura oz eē prior mēsurato ꝑ Ar. 10° methᵉᵉ. sed sic nō est de tēpore: respectu motus celi: ꝗ tempus non est mēsura motus celi: ⁊ per ꝯñs questio falsa: assumptū ꝑz ex eo ꝙ tempus ⁊ motus celi simul inceperunt: ⁊ ambo eternaliter fuerunt. ergo ⁊c̄.

In oppositū Arguit per Ar. ois motus est in tēpore: sed esse in tēpore est mēsurari tēpore: nā esse in tēpore vel est esse: qñ tempus est: vel esse in tēpore est mēsurari tēpore. Si dicat 2m habet ꝓpositū: sed nō pōt dici ꝓmū: nā si esse in tēpore esset esse qñ tēpus est. pari rōne lignū esset in lapide: ⁊ qd̄libet esset in quolibet: ꝑz ex eo ꝙ lignū est qñ lapis est: ⁊ qd̄libz est qñ aliud est. ¶ In ista q̄one ꝓ ponā distinctionez. 2° ꝯnes.

Quantum ad ꝓmū est sciendū ꝙ mensurari aliqua mensura est scire quantitatē prius ignotā illius qd̄ mēsurat per quantitatē nobis notā . s. per quātitatē mēsure. ¶ 2° sciendū est ꝙ tres sunt modi mensurādi. ꝓmus est per partē intrinsecā mensurabilis. verbi grā: sicut signata iaz aliqua portione vnius integri pāni. cuius portiōis quātitas est mihi nota: sit verbi grā ꝙ esset vna vlna: tunc per istā portionē pāni totalem pannū possem mensurare ⁊ scire quot essent vlne in illo totali pāno: sed talis mensuratio fieret per ptez post partē intrisecaz mēsurabili. ¶ 2° contingit mēsurare per adequationē mēsure ⁊ mēsurabilis. verbi grā sicut in statera: quū pōdus notū ponit contra ignotū: simil'r quuz aliquis aliqd̄ corpꝰ note lōgitudinis sicut vna vlna supponit vni parti pāni: ⁊ sic inuenimꝰ quātitatē pāni priꝰ nobis ignotū. ¶ 3° mō fit mensuatio per remotionē partiū mensure ⁊ mēsurabilis. s. ꝓportionādo mēsurā ⁊ mēsuratū: ꝓm diuisionē partiū earū sibi inuicē correspondētium: verbi grā: nā sic per multitudinē graduū celi inuenimus ambitū totiꝰ terre nobis ignotū sicut ꝑz in de spera: vnde scito numero graduū celi. vlteriꝰ scito ꝙ leuce in ambitu terre corrñdent vni gradui celi: potest sciri quot leuce sunt in circuitu ipsius terre. sic ergo ꝑz ꝙ per quantitatē circunferentie celi mensuramꝰ quantitatē circunferentie terre. s. per correspondentiā ꝗuis quantitas circūferentie celi sit multo maior ꝗ quātitas circunferētie terre: ⁊ ex hoc de distinctione sufficit.

Quantum ad scōm sit ꝑª ꝯclusio tēpꝰ est mēsura motus celi ꝓm ꝓmū mediū mēsurationis: probat: qꝛ aliquis motus celi magnus per vnaz partē eius mensurat sicut motus celi annualis per motum celi diurnū. vnde annū mensuramus per dies: modo dies est pars intrinseca anni. ꝗ in ꝓmo mō mensuratiōis est mēsuratio qua mēsuramꝰ annū per diē pluries replicatū. ¶ 2ª ꝯclusio tēpus nō est mensura istoꝝ iferiorum ꝓmo mō nec scōo mō mēsuratiōis: pbat: qꝛ tēpus: puta motus celi nō est pars intrinseca alicuiꝰ motus inferioris. ergo nō est eius mēsura ꝓmo modo: nec etiā 2° mō: ꝓpter hoc ꝙ tēpus: puta motus celi nō adequat alicui motui inferiori: tam quo ad velocitatem: ꝗ quo ad augmentationē ⁊ ad magnitudinē. ¶ 3ª conclusio oium motuū istoꝝ inferioꝝ tempus est mensura: tertio modo probatur: qꝛ quolibet motu inferiori signato per correspondentiā partiū suarum ad partes tēporis nobis cogniti: ille motus potest fieri a nobis cognitus: tā quo ad durationez ꝗ quo ad velocitatē: ꝗ quo ad magnitudinem pertransitā: verbi grā: vt si aliquis sciret quot essent hore in die artificiali: verbi grā: ꝙ. 12. ⁊ talis in qualibet hora pertranseat vnā leucam: in fine diei sciretur quantitas totius spacij pertransiti scilicet spacium duodecim leucarum: ex eo ꝙ duodecima pars leucarum correspondet duodecime parti diei. s. hore. similiter per huiusmodi correspondentiā possumus per motum horologij mensurare motum celi: verbi gratia: vt si vna rota in horologio mota regulariter faceret vnā reuolutionē in vna die nāli: qui hz viginti quatuor horas: ⁊ signent 24. puncta equaliter distantia in circūferentia ipsius rote: tunc qñ vnus istoꝝ punctoꝝ ptransiuisset tantū spacium quantum est inter duo puncta de illis: transiuisset vna hora diei: ita ꝙ per huiusmodi correspōdentiā mēsure ⁊ mensurabilis possumus mensurari non solū equale per equale: sed etiā minus per maius: ⁊ maius per minus: ⁊ in tali modo mensuratiōis tempꝰ est mensura oium motuū inferioꝝ. Ex his ꝑz ꝙ loquēdo in tertio modo mensurationis facilius mensurant motus si sunt regulares ꝗ si eēnt irregulares: vnde quū sunt irrgulares opz inspicere ad partes earum seorsum vel reducere eas ad regulationē: quod non opz quando sunt regulares.

Adrões ad ꝓmā dico ꝙ non idem mensurat se ipso: qꝛ aliquis motus celi totalis non mensurat per seipsum totalem: sed per eius ptez intrinsecam: sicut dictū est. ¶ Ad secūdā dico quolibet motu celi dato ipse est finitus ⁊ mensurabilis per aliquam eius ptez, cū quo tamen stat ꝙ perpetue durabit motus celi: ⁊ durauit. ¶ Ad tertiam dico ꝙ ꝗuis motus sit notior tēpore: tamen aliquādo accidit ꝙ tempus est notiꝰ motu. ⁊ tunc per illū motum notiorem aliqñ mensuramus ⁊ motus mensurās vocabit tempus motus mensurati. ¶ Ad quartā dico ꝙ in mensuratiōe que fit ꝓmo vel secundo modo non debet mensura eē maior mensurato: nihilominus in mensura tertio modo dicta mēsura pōt esse maior ⁊ minor vel equalis mensurato. ¶ Ad quintam dico ꝙ imo motus celi alijs motibus est vnigenius quo ad correspondentiā ⁊ diuisionē ꝓportionaliū partium: ⁊ hoc sufficit ad hoc ꝙ sit vel possit esse mensura ipsorum ⁊c̄. ¶ Ad sextam dico ⁊ ꝯcedo ꝙ mēsura debet esse prior mensurato: non in essendo: sed in cognoscēdo: vnde per aliquem motū posteriꝰ factū possumus mensurare aliquem motū ꝓorem: dūtamen motus posterior fiat nobis ꝓus notꝰ ꝗ prior: sicut ꝑz de motu horologij motum nouū motū celi antiquū possumus mensurare.

¶ Tex. cōmēti. cxviij.

¶ Q̄m autez tēpus mēsuratio motꝰ est: erit ⁊ quietis ⁊c. Q̄ō. xviij.

Vltimo queritur vtrum quies mēsuretur tēpore: ⁊ arguitur ꝙ non. Quies est idem cum re permanente quiescente: sed res permanens non mensuratur tēpore: probatur: quia habet omnes suas partes simul ergo nec quies. ¶ 2° nihil mensuratur tempore nisi quod proportionaliter est diuisibile tempori: sed sic non est de quiete: eo ꝙ quies non est aliud a re permanente: res autem permanēs nō est proportionaliter diuisibilis tempori ex eo ꝙ permanes est tota in qualibet parte temporis. ¶ 3° tēpus cum sit successiuū: sequitur ꝙ non sit mensura nisi entiuz successiuoꝝ: sed quies non est res successiua sed permanens ex eo ꝙ quies non est aliud a re quiescente: ⁊ per ꝯñs nō est mensurabilis tempore. ¶ 4° si quies mensuraret tēpore: sequeret ꝙ ita deberet poni in diffinitione temporis in qua dicit tempus est numerus motus ꝓm prius ⁊c̄. in qua ponit hoc nomē motꝰ ⁊ nō hoc nomē quies: ꝯñtia videt tenere ex eo ꝙ ges ita mēsurat tpe sic ⁊ motꝰ.

In oppositum videtur eē Ar. in isto quarto qui videtur dicere tēpus esse mensurā motus non solū motus: sed etiam quietis. ¶ De ista questione sit prima conclusio: ꝙ nulla res permanēs: ex ñs tota simul mēsurat tpe: pbat: illud qd̄ mēsurat tpe debet esse diuisibile tpi: ita ꝙ pars mensurati correspondeat parti tpis. ⁊ maior maiori: ⁊ minor minori: sed sic nō est de re ꝑmanēte: ex eo ꝙ hz eē totū simul ⁊ nō

habet maiorẽ parte sui in die q̃z in hora. ¶2ª ꝓclusio eẽ rei ꝓmanẽtis mensurat tpe: ista ꝓclusio ponit ab Alz. sed sciendũ q ꝓprie loquẽdo nõ est vera ꝑpter hoc q eẽ nõ differt ab eẽntia: si ergo eẽntia rei ꝓmanẽtis nõ mensurat tpe: sicut habeẽ per primã ꝯnem: sequit q nec esse: nihilominus ista ꝓclusio est vera ad istũ intellectũ q tps ꝓnotatum per hoc verbũ eẽ vel fore vel fuisse coexistens rei permanẽti mensurat tpe. nõ qdẽ extrinsece: sz itrinsece tanq̃z totũ sua pte vel ptiꝫ: z isto mõ dicim⁹ aliquẽ fuisse decẽ annis: z eⁱ⁹ esse mensurari decẽ annis. i. tps qõ existebat eⁱ est decẽ annoꝝ: qõ quidẽ tps est mensurabile ipsi itrinsece. s. diebꝫ vel septimanis: vel horis: ita q dicere eẽ sortis mensurat tpe. s. tps coexistens sorti mensurat tpe: qõ quidẽ tps est eius pars itrinseca ꝛc. Sed dices imo vi q ꝓprie loquẽdo predicta ꝓclusio nõ sit falsa: ꝑpter hoc q esse nõ differt ab eẽntia: imo videẽ q fic q esse sortis differrat a sorte: probaẽ in casu. sor. erit cras: z tũ esse sor. nõ erit cras. ergo videẽ q esse sor. nõ sit sor. neq; essentia sor. ad̃s pbaẽ z arguiẽ fic. naz posito: q aia intellectiua sortis cras sit separata a mã sortis cui modo est ꝯiuncta: tunc darũ est q esse sortis nõ erit cras: ꝑpter hoc q esse sortis consistit in eẽ ꝓiuncto alie sortis cũ sua mã: sed q sor. erit cras: probaẽ. demonstratis mã sortis. z forma: ista erant cras: ista sunt sortes: ergo sortes erit cras. ¶Rñdeẽ negãdo q sortes erat erat: z quũ arguebaẽ: ista erunt cras placet mihi: ista sunt sortes etiaz ꝓcedo: sed debent inferri: q que sunt sortes erũt cras. ¶3ª ꝓclusio: q uies nõ mensurat tpe probaẽ: q: quies nõ est aliud a quiescente vt nũc suppono: sed quiescens nõ mensurat tpe cum sit res ꝓmanens. ergo. ¶4ª ꝓclusio quiescere bñ mensurat tpe. i. tps connotatur per ly quiescere coexistens quiescẽti bñ mẽsurator tpe: z hoc itrinsece sicut totũ sua parte: vel suis partibus, probaẽ: nam quũ dicimus sortes qeuit per tres horas istud tps puta tres horæ est itrinsece mensurabile tpe vñ omne tps est itrinsece mensurabile tpe ex eo q omne tps est quoddã totũ cõpositũ ranq̃z ex suis partibus: sed omne totũ est mensurabile suis partibus. ¶Circa dicta dubitatur. posito q ante creationẽ mundi quum adhuc nihil erat nisi deus: deus creasset tres angulos eiusdem ꝓfectionis. s. a. b. c. z ꝓmo. a. z postea. b. z. c. simul z postea illos tres angulos simul annihilasset querit vtrũ. a. fuerit maioris durationis: q̃z fuerint. b. c. anguli: z. b. c. fuerint equalis durationis: z videẽ q̃z sic. q. a. plus duravit q̃z. b. c. z. b. c equaliter duravẽrũt. ¶Oppositũ arguiẽ: q: nulla est quãtitas maioꝝ ipsius. a. q̃z ipsius. b. c. nec intrinseca: nec extrinseca z per ꝙsequens non est maioꝝ duratio ipsius. a. q̃z ipsi⁹. b. c. z sic nec extrinseca: ex eo q nulla est quãtitas extrinseca nec fuit ante creationem mundi ꝛc. ¶Põt dici q ꝑm extrinsecã denominationẽ z cõdiuisibilem põt concludi q. a. fuerit maioris durationis q̃z b. c. imo in certa ꝓportiõe z q. c. fuerit equalis cũ. b. c z hoc ad istum sensum q cuiuslibet anguli duratio denominetur tãta quãta fuisset tps coexistẽs ei si sibi coexistisset: sicut sibi nõ coexistit. z tunc forte tps coexistens. a. fuisset duplũ ad tps qõ coexistebat. b. c. z tps qõ coexistebat. b. fuisset equali tpe qõ coexistisset. c. ad istum sensum possemus dicere. a. fuisse maioris durationis. q̃z. b. c. z. b. c. fuit equalis. Rationes vadunt vꝫ suis ꝑm ꝯnes positas.

¶Et sic est finis quarti libri.

¶Questiones magistri Alberti de Saxonia super quintũ librum physicorum.

¶Tex. cõmenti. viij.

¶Si igitur quod nõ est: dicitur multipliciter ꝛc. Qõ. j.

Veritur consequenter circa textuz quinti libri physicoꝝ a magistro Alberto de Saxonia: vtrũ ois trãsmutatio ad subst̃iaz sit successiua: z arguitur ꝓmo q nõ: qz si sic tunc sequeret q ad subiectũ esset motus: ꝯns falsum: ꝯntia videt esse nota: falsitas ꝯntis: pater ꝙ Alz. in isto quinto: vbi directe dicit: q solum in tribus ꝑdicamẽtis est motus. ¶2° terminus mutationis successiue: nõ est trãsmutatio successiua: sz trãsmutatio ad ibam est hꝰ: ergo. maioꝝ est nota: z minoꝝ pbaẽ: qz gñationes z corruptiões sunt termini alterationũ que sunt mutatiões successiue. ¶3° trãsmutatiões ad ibaz sunt idiuisibiles: g nõ sunt successiue: ꝯntia tz: z añs ꝑz ꝙ Cõmẽ. sup isto 5° dicẽt mutatiões idiuisibiles eẽ terminos mutationũ diuisibiliũ per mutatiões idiuisibiles itellerit trãsmutatiões ibales. ¶4° ois trãsmutatio que est iter ꝺictoria ẽ idiuisibilis: z ꝓns nõ successiua: sz trãsmutatiões ibales sunt iter ꝺictoria g. maioꝝ ẽ nota: qz iter ꝺictoria nullũ ẽ medius z ꝓns mutatiões iter illa sunt idiuisibiles: minoꝝ ꝑz: qz trãsmutatio ad hoiez ẽ de nõ hoie ad hoiez: mõ hꝰ z nõ hꝰ sunt ꝺictoria. ¶5° ẽ dare ꝑm istantia in quo est a finus z añ q nũq̃z erat. Sz in 2° istãti est gñatio a fini: g gñatio a fini est subita z nõ successiua: sz talis gñatio est trãsmutatio ad ibaz g. ¶6° ibe nihil est ꝯnũ nec sufficit magis z minꝰ. g transmutatio ad substantiam non est successiua: sed subita: ꝯntia tenet ex eo q causa successionis est ꝓtrietas: susceptio magis z minꝰ: z añs est Alz. in predicamentis: vbi dicit q ibe nihil est ꝯnũ: z q nõ suscipit magis z minus. quare ꝛc.

Tex. cõ. 9. t. 18.

In oppositũ ꝑz ad sensum: nã videmꝰ q ex ligno gñat ignis successiue. ¶In ista qõne ꝑ° ponã vnã distinctionẽ. 2° ꝺnes. Distinctio est ista: q in acqsitiõe nãli alicuⁱ⁹ põt ima ginari successio triplex: vno mõ ꝓut successio attẽdit penes ptes graduales illⁱ⁹ qõ acqrit. 2° mõ ꝓut attẽdit penes ptes quãtitatiuas. 3° mõ ꝓut attẽdit taz penes ptes graduales q̃z penes ptes quãtitatiuas. Exẽplũ ꝑmi: sicut acqsitio alicuⁱ⁹ forꝫ itẽibilis z remissibilis est successiua: sicut albedinis vel caliditatis: vbi gra: naz ptiꝫ gradualiꝫ talis forꝫ repugnat aegri filiopz. n. q ꝓus aegrat gradꝰ remissior deinde itẽior ꝛc. Exẽplũ scõi sicut ꝑz i gñatiõe ipsius ignis: q gñat successiue ꝑm ptes quãtitatiuas: sz nõ ꝑm ptes graduales: sic est ibа: non. n. hꝫ ptes graduales pp hoc q nulla ibа est itẽibilis z remissibilis. Exẽplũ tertiũ: sic ñ aliq caliditas acgreret in aliquo ibto: z ꝓmo in vna parte illius ibti: z deinde in alia: z cũ hoc intenderet: tunc in acquisitiones talis q̃litatis eẽt successio: tãm ex parte partiũ gradualium illius forme q̃z etiam ex parte partium quantitatiuarum eiusdem.

Tex. cõ. 17

Quantũ ad 2ᵐ sit ꝑᵃ ꝺ q nulla ibа acgrit successiue: ꝓut successio attendit penes ptes graduales: ꝓbaẽ: nulla ibа est itẽibilis: z remissibilis: g ꝓclusio vа: ꝯntia tz ex eo q qcqd acgrit successiue hꝫ ptes graduales: est

duales eẽ itẽnibile z remissibile: añs ꝓbaẽ: qz si aliq ibа eẽt itẽnibilis z remissibilis seqret q nõ eẽt ꝓpriũ oi ibe: susciperе magis z minꝰ quod est ꝓtra. Alz. in ꝑdicamẽtis. Sz ꝓtra diceret aliquis: tñ Cõmẽ. 3° celi dicit q forme elemẽtoꝝ sunt intensibiles z remissibiles: forme aũt ibales elemẽtoꝝ sunt ibe. ¶2° nisi forme elemẽtoꝝ essent intensibiles z remissibiles: sequereẽ q remissi caliditate ignis non dũ remitteret forma ibalis eius dẽ: z per ꝯns posset deperdi vnus gradus caliditatis ignis absq; aliqua deperditione forme ibalis ignis: z qua rõne vnus: eadẽ ratione duo: z sic de oibus cuz oẽs sint eiusdẽ rõnis: z ꝓ ꝯns totalis caliditas ignis posset esse deperdita adhuc manẽte forma ibali ignis: z per ꝯns posset esse ignis sine calidita te: quod est incõueniẽs. ¶3° naz elemẽta manent in mixto: sed hoc esse nõ põt formis ibalibꝰ eoꝝ manẽtibꝰ sub esse intenso: z per ꝯns sub esse remisso. ergo sunt intensibiles z remissibiles. ¶4° nisi eẽnt remissibiles sequeret q elemẽtũ simplex posset moueri successiue in vacuo: qõ est ꝓtra dicta: ꝯntia ꝑbaẽ: nã apponaẽ vna tra pura vni igni sic q illa tra pura aliqualiꝫ leueñat ab illo igne: tunc q̃z quis eⁱ⁹ grauitas sit remissa: nõ tñ eius forma ibalis. ergo adhuc eius forma ibalis manet integra: z per ꝯns adhuc illa terra manet elementũ simpliciter ibaliter ponatur. ergo talis terra ad vacuũ: ꝑbo q descendit successiue: qz hꝫ sufficienter resistentiã intrinsecã. ¶Ad istã: ad primũ dicit q Cõmen. fuit illius opinionis: z igit põt quo ad hoc negari. ¶Ad 1ᵐ dico q q̃z quis oẽs gradus sint eiusdem speciei: tñ quia forma ignis determinat sibi certã latitudinẽ caliditatis. sequit q non omnes pñt deperdi forma ibali ignis nõ deperdita: vñ tandẽ deuenit ad gradus caliditatis ita remissos q sub illis nõ põt remanere forma ibalis ignis: z tũc ipa corũpit. ¶Ad tertiũ dico q elemẽta nõ manẽt in mixto ꝑm formas ibales eoꝝ: neq; sub esse intenso: neq; sub esse remisso: vnde dicit sup primo de gñatiõe q in mixtiõe: quũ elemẽta approximant ad inuicẽ: ꝑm paruas eaꝝ particulas: mututuo se corũpũt quibus corruptis materie illarũ particulaꝝ elementoꝝ: que ꝓius erant ꝓtigue: fiũt ꝓtinue per eductionẽ forme mixti de totali mã aggregata ex illis mãebus: que erant materie particularũ elementoꝝ iuxta se inuicem positorum. ¶Ad quartũ dico q non est incõueniẽs q elementum mixtum ibaliter accipiendo z qualitatiue moueaẽ in vacuo successiue: sicut arguiẽ: non tamen est possibile de elemento simplici: tam ibaliter q̃z qualitatiue. ¶2ª cõclusio nulla forma ibalis acquiritur tota simul: quantũ ad eius partes quantitatiuas: ꝓbatur: taliter acquirit qualiter corumpit. generatio enim vnius est corruptio alterius ꝓmo de generatione: sed omnis forma ibalis corumpitur successiue: quo ad ad partes quãtitatiuas: ergo eiã ois forma acquirit successiue quo ad eius ptes quantitatiuas: ꝯntia tenet: sicut dictum est: añs ꝓbat: nam cuiuscunq; forma ibalis corumpitur: vel corumpitur ab intrinseco: vel ab extrinseco. si ab intrinseco: z cuz nihil corumpatur ab intrinseco ꝓmo modo sicut dictũ est 2° huius: sequitur q quicquid corumpitur ab intrinseco: vna eius pars corumpit aliam. sed hoc oportet esse successiue: si vero corumpitur ab extrinseco adhuc corumpitur successiue: ꝑpter hoc q agens extrinsecum est ꝓpinquius vni parti corumpẽde q̃z alteri: z per ꝯns ꝓius corumpit vnam partẽ q̃z aliam: z per ꝯns ibi est successio: sic ergo patet quamlibet formam ibalem saltez extensam corumpi successiue ꝓout successio attenditur penes partes quantitatiuas: z per ꝙsequens patet quãlibet formã extensam sic successiue acquiri z corũpi ꝛc.

¶Consimiliter ad eandem questionem possent adduci experientie: nam in animalibus coꝝ est primuz viuens: z vltimum moriens: similiter videmus in plãtis: z in alijs q generantur successiu e ꝑm partes earũ quãtiuas.

II.

¶Ex his formaliter respondeẽ ad quesituz. s. q ois mutatio ad subst̃iã est successiua: ꝓout successio attenditur penes partes quantitatiuas: sed dices cõtra de aĩa intellectiua: que nõ hꝫ ptes quãtitatiuas: cum sit indiuisibilis: z tamen est ibа. ¶Respondetur q nec aĩa intellectiua generatur: sed creatur: sed in ꝓposito intelligiẽ de formis extensis: z de formis naturalibus generabilibus z corruptibilibus ꝛc.

Adrõnes ꝓncipales. ad primã patebit inferiꝰ. ¶Ad 2ᵃᵐ termini, trãsmutationũ ꝛc bene cõcedo q transmutationes ibales que sunt termini alterationũ: quaz successio attenditur penes ptes graduales sunt indiuisibiles per ꝓuationẽ talis successionis: nihilominus bene sunt successiue z diuisibiles ꝑm ptes q̃ntitatiuas. ¶Ad 3ᵃᵐ cõsimiliter. ¶Ad aliaz eodẽ modo: vnde q trãsmutatio ad ibam est inter cõtradictoria: bene arguit q nõ est successiua ꝑm ptes graduales: nihilominus bñ ꝑm ptes quãtitatiuas. ¶Ad qntã dico q est bñ dare ꝑmũ inſtãs: in quo forma asini z sub tãta extensione: nihilomin⁹ in illo instãti nõ ꝓmo est ꝑa z que libet eius ps: imo ante ipsã acquireret successiue vna ps quãtitatiua post alia. ¶Ad sextã ibа nõ suscipit magis z minus ꝛc. dico q hoc bñ probat q transmutatio ad ibam nõ est successiua ꝑm partes graduales: nõ tñ ꝓcludit quin sit successiua ꝑm ptes quantitatiuas.

¶Tex. cõmẽti. ix.

¶Quoniam autem omnis motus mutatio que dam est ꝛc. Qõ. ij.

Veritur 2° vtr gñatio sit motus: z arguiẽ ꝓmo q sic: ois acqsitio talis est motꝰ: gñatio ẽ hꝰ: g. maioꝝ est nota: minoꝝ ꝑbaẽ: nã gñatio est trãsmutatio ad ibam: sed talis ẽ successiua ꝑ ꝓcedentẽ qõnẽ: g. ¶2° gñationi ꝓuenit diffinitio motꝰ. ¶3° naz dicit cõmẽtator 2° huiꝰ q motus est gñatio ptis post ptẽ illiⁱ⁹ ꝓfectionis ad quã vadit: cũ g motus sit gñatio: segt ꝑ ꝓuersionẽ simplicẽ gñationẽ esse motũ. ¶4° arguit auctorita te Alz. in pñtis dicẽtis ser eẽ spẽs motꝰ inter ꝙs enumerat gñationẽ: z cũ genus sit verificabile de sua spẽ: sequit hanc eẽ veram gñatio ẽ motꝰ. ¶5° ois trãsmutatio ad ibaz est motꝰ: gñatio ẽ trãsmutatio ad ibaz: g est motꝰ: minoꝝ nota est de se: sed maioꝝ ꝑbaẽ: qz illud qd hꝫ ꝯnũ ad illud est verus motꝰ: maioꝝ nota: sz minoꝝ ꝑbaẽ: nã i vnoquoq; gñe dz esse vna ꝺnctas: ad quã alie ꝺnctates illⁱ⁹ gñis reducunt: g in pñto ibe est vna talis ꝺnctas: z ꝓ ꝯns ibe est aligd ꝯnũ. ¶2° ꝓncipalr ibe sunt ibe: g vi ibe esse aligd ꝯnuz. ¶3° ibа est corruptibilis: g sibi aligd ẽ ꝯnũ. añs clar: ꝯntia tz: qz qcqd corũpit: corũpit a suo ꝯnio. ¶4° ignis ẽ ibа: sed igni aligd est cõtrariũ puta aqua: g subst̃iãe ꝛc.

Tex. cõ. 10. t. 8.

In oppositum est Alz. in isto 5°: vbi distinguit generationem z corruptionem contra motum. ¶In ista qõne primo ponende sunt alique distinctiones: 2° conclusiones.

Quantum ad ꝑᵐ sit ista ꝑᵃ diſtõ: q qda dicitur simpliciter: qdaz ꝑm qd: gñatio simpliciter dicit qđ de aliq vificat hꝰ nomen ens: sine additamẽto: z imediate añ hꝰ nõ vificabaẽ de eo: vbi gra: vt quũ sor. est gñat: vez est dicere sor. ẽ ens z ante nõ: z ista generatio attribuit substãtijs. generatio vo ꝑm quid dr: qñ de aliquo de nouo verificat hoc nomẽ ens cũ additamẽto cuz

quo prius non verificabat de eo: verbi gratia: vt quum sor. calefit: nos dicim⁹ mō sortem eē ens calidū ꝛ ante non erat ens calidū: sed bñ ante erat ens: sīr quū sor. augmētat. bene dicim⁹ ꝙ sor. mō est ens tripedale: ꝛ ante nō erat ens tripedale: lꝫ bñ ante erat ens. sīr quū sor. mouet localiter bene dicim⁹ ꝙ sor. mō est ens in. a. loco: ꝛ ante non erat ens in a. loco: lꝫ bene ante erat ens: sic ḡ in gñatione ꝑm qd hoc nomen ens verificat de aliquo cū aliquo additamēto: sed in gñatione simpliciter verificat simpl̄r. i. sine additamento. ¶ De gñatione simpl̄r intelligit ꝓpositū: qꝛ de gñatione ꝑm qd nō est dubiū qn sit mot⁹. sed diceres sic de gñatione simpliciter sequeret ꝙ quū aliqua albedo: vel caliditas per alteratione acqrit in aliquo subiecto ꝙ oporteret esse gñationē simpl̄r: pꝫ hoc qa de albedine verꝫ est dicere. a. albedo est ens: ꝛ ante nō erat ens: ita ꝙ hoc nomē ens sine additamēto verificat de albedine. ¶ Respondet negādo istam albedo est ens: vnde dico ꝙ hoc nomen ens sine addito nō est verificabile de accidētib⁹: lꝫ bene cū addito: ꝛ igit Ar. negaret tales: albedo est ens: caliditas est ens: sed bñ cōcederet istas: albedo ē ens alteri inherēs: vnde diceret Ar. ꝙ hoc nomē ens sine addito nō est verificabile nisi de substātijs. i. de nominib⁹ significatiue acceptis supponentib⁹ pro substātijs. ex quo vna cū his que dicta sunt de gñatione simpl̄r seqtur solius substātie esse gñationē simplicē. ¶ 2ª distinctio ꝙ motus dicit dupliciter. s. cōiter ꝛ ꝓprie: mot⁹ cōiter dict⁹ extēdit se ad oēm mutationē successiuaꝫ ꝛ temporalē: siue sit successiua ratione partiū gradualiuꝫ forme: siue ratione partiū quantitatiuarū: siue ei⁹ subiectū sit ens in potētia siue ens in actu qd est hoc aliqd demonstratū: vel demōstrabile. ¶ Mot⁹ autē ꝓprie dict⁹ nō extendit se ad mutationē cui⁹ sbm est ens in potētia: ꝛ ad ipsum aliq̄ regruntur. primo eni ad motū ꝓprie dictum reqrit ꝙ ens sbm sit sba per se existēs manens eadem sub vtroqꝫ termino illi⁹ mot⁹: nisi cum illo motus ꝯcurrat: vel generatio ꝑm plex vel corruptio simplex. qd sit corruptio ꝑm qd: ꝛ corruptio simplex pꝫ ex opposito mō dicēdi: sicut dictum est de generatione simpl̄r ꝛ de generatione ꝑm qd. ¶ 2° ad motum proprie dictū reqritur ꝙ sit de affirmato i affirmatū: idest de positiuo in positiuū: ita ꝙ vterqꝫ termin⁹ illi⁹ mot⁹ sit ens positiuū. s. tam termin⁹ a quo qꝫ termin⁹ ad quē: terminus a quo qui abijcit: termin⁹ ad quē qui acqrit: ꝛ qa in motu proprie dicto: isto mō est corruptio ꝑm quid terminus a quo ꝛ generatio ꝑm quid termini ad quē: seqtur illam totalem motum esse aggregatū ex vna corruptione ꝑm quid. s. termini a quo ꝛ vna generatione ꝑm qd. s. termini ad quē. verūtamē est sciendum ꝙ aliquando accipitur motus pro generatione ꝑm qd termini ad quem: vt calefactionem pro caliditate que acqritur: ꝛ in tali acceptione motus eēt soluꝫ gñatio ꝑm qd: ꝛ nō aggregatū ex corruptione ꝑm qd. ꝛ gñatione ꝑm qd.

Quantum ad secundū sit prima conclusio accipiendo motum cōmuniter: generatio simpliciter bene est mot⁹: probatur: nam sicut dictuꝫ est in precedēti qōne: transmutatio ad substantiā est successiua: ꝛ hoc ratione partiū quantitatiuaꝝ: lꝫ nō ratione partium gradualium forme. sed talis transmutatio est generatio simpliciter: modo sicut iam dicebat in primo argumento motus cōmuniter acceptus bene se extendit ad talem transmutationē successiuaꝫ: ꝛ ita Ar. in postpredicamentis accipit motum quū dicit generationem: ꝛ corruptionē esse species motus. ¶ 2ª cōclusio accipiendo motū proprie: gñatio simpliciter nō est motus. ꝛ ita Ar. in isto 5° accipit motū: quū dicit gñationē nō eē motū: probat ꝯ cuiuslibet motus proprie dicti sbm est ens in actu. i. sba per se subsistens. sed generationis simpliciter sbm non est ens in actu: sed ens in pura potētia: ergo generatio simpliciter non est motus: tota ratio patet ex dictis in pmo articulo. ¶ 2° omne qd mouet est: sed omne qd generat non est: ergo generatio nō est mot⁹: intelligendo de generatiōe simpliciter: ꝛ de motu proprie accepto. ista ratio est Ar. in lra ꝛc. Pro cuius intellectiōe est sciendū ꝙ moueri ꝑm cōem locutionē attribuimus illi qd subijcit motui: vnde quū paries albesit nō dicim⁹ albedinē alterari: nec parietē album alterari. sed bene dicimus parietem alterari. In generatione vero simpliciter alterari nō attribuimus ꝑm cōmunem locutioneꝫ substantie. s. materie: sed attribuimus forme: que mēe acquiritur: vel totali composito ex mā ꝛ forma: vnde ꝑm communem locutionē non dicimus mām generari sed formam vel cōpositum. s. sortem vel platonem: ꝛ ideo nos dicimus ꝙ omne qd mouet est: ꝛ quod generat non est: ꝛ cā huius quare moueri attribuimus sbto motus: ꝛ generari: vel corrumpi nō attribuimus sbto generationis vel corruptionis est: quia sbm motus est nobis notū: cū sit sba per se subsistens: subiectum autem generationis vel corruptionis non est nobis ita notum: cū hoc sit materia que de difficili cognoscitur: cū nō sit a nobis cognoscibilis: nisi p analogiā ad formā: vt primo huius ꝛc. Tex. cō. 69.

Ad rōnes principales: prime quatuor solute sūt ꝑm dicta. ¶ Ad quintam quum dicebatur: substantie aliquid est contrarium: negatur accipiendo cōtrarietatem proprie dictam: vnde sciendum: ꝙ ad contrarietatem proprie dictam tria requirunt. Primo ꝙ vtrunqꝫ cōtrarioꝝ sit ens positiuus: ꝛ ideo lumen ꝛ tenebra non dicunt ꝯtraria propter hoc ꝙ tenebra nō est qualitas positiua. Secūdo requiritur ꝙ vtrūqꝫ inhereat alicui subiecto: ꝛ propter hoc ignis ꝛ aqua non sūt contraria licet qualitates eorum sint contrarie. Tertio requiritur ꝙ inter illa inter que est contrarietas sit distantia formalis: vel localis: distantia quidem formalis sic: quando non potest fieri transitus de vno extremoꝝ in aliud: nisi pertranseatur per formas intermedias: verbi gratia. Aliquod sbm calidum non potest fieri frigidum nisi prius fiat tepidum: oportet igitur transire per tepiditatem: ergo inter caliditatem ꝛ frigiditatem dicit eē distantia formalis: ꝛ ideo forma sbalis aque non est cōtraria forma sbali ignis: ex quo immediate ex aqua potest generari ignis: tandem materia que modo stat sub forma sbali aque: postea stabit sub forma sbali ignis: absqꝫ hoc ꝙ prius stet sub aliqua forma sbali intermedia: de distantia locali bene intelligitur sicut est distantia inter sursuꝫ ꝛ deorsum. ¶ Et potest apponi quarta conditio ꝙ sint actiua ꝛ passiua adinuicem: ꝛ propter hoc forma equi ꝛ forma asini non dicuntur contrarie adinuicē: sed disperate. ¶ Tunc ad primam in vnoquoqꝫ genere hoc intelligitur de contrarietate proprie dicta: sed de oppositione priuatiua non. Consimiliter ad secundam dico ꝙ forma ꝛ priuatio non dicuntur proprie contraria: lꝫ priuatiua. ¶ Ad tertiam dico ꝙ sba non corrumpitur a sibi contrario: sed bene corrūpitur a contrario suaruꝫ dispositionū ꝛ qualitatum. ¶ Ad quartam dico ꝙ elemēta. s. ignis non sunt cōtraria: nec ēt forme sbales eorum sunt contrarie: sed bene qualitates earuꝫ primo ita intelligit quod dicit Ar. in 2° de generatione.

¶ Tex. cōmēti. xix.

¶ Que aūt est in eadē specie mutatio in magis ꝛc. Q. ō. iij.

Veritur nunc tertio vtrum omnis motus sit de contrario in contrarium: ꝛ arguitur primo ꝙ non aliquis motus est de minus albo in magis albū: lꝫ min⁹ albū: ꝛ magis albū nō sūt ꝯtraria: ḡ ꝛc. maior ē nō ḋ se: lꝫ minor pbat: nam contraria

nam contraria dicunt que maxime distant. mō magis albū ꝛ minus albū nō maxime distant: confirmat magis albū ꝛ minus albū sunt eiusdē speciei ex eo ꝙ magis ꝛ min⁹ nō diuersificat speciē: sed nulla ꝯtraria sunt eiusdem spēi. Confirmat iterū: qꝛ si magis albuꝫ: ꝛ minus album essent ꝯtraria: sequeret ꝙ vni plura essent ꝯtraria. qd est contra Ar. pmo celi. probat ꝯntia: a. loco: ꝛ nigrū ꝛ magis albū sunt ꝯtraria: mō si ēt magis albo min⁹ albū esset ꝯtrariū: tūc magis albo plura essent ꝯtraria: scilꝫ nigrū: ꝛ minus albū. ¶ 2° ad principale mot⁹. s. augmētationis de minori quantitate ad maiorē quātitatē est: sed iste motus nō est inter cōtraria: ex eo ꝙ quantitati nihil est ꝯtrariū: igit non omnis motus ꝛc. Tex. cō. 10. ¶ 3° alteratio mediū de tenebra in lumen videt eē quidā motus. sed tamen nō est inter ꝯtraria: sed inter priuatiue opposita. s. tenebra ꝛ lumen: sed priuatiue opposita nō sunt ꝯtraria: ex eo ꝙ quodlibet ꝯtrarioꝝ debet esse ens positiuum vt prius dicebat: mō tenebra nō est aliqd tale saltem suppositū sbto tenebroso: qd tū oporteret si esset altera pars ꝯtrarietatis. ¶ 4° motus circularis celi est motus: ꝛ tū nō est de ꝯtrario in ꝯtrariū ex eo ꝙ tunc motus: qui fieret a ꝯtrario esset ei ꝯtrari⁹: sed hoc est falsum: nā per Ar. primo celi motui circulari non est aliqs motus ꝯtrarius. Tex. cō. 24. ¶ 5° mot⁹ anialis progressiuus nō est de ꝯtrario in ꝯtrariū: pꝫ hoc: qꝛ est de vno loco in aliū: que quidē loca sunt bñ cōsistis virtutis ꝯseruatiue: ꝛ nō ꝯtrie: ꝛ per ꝯns nec talis motus est de ꝯtrario in ꝯtrariū. sīr posset argui de motu locali recto: de sursū ꝛ deorsum. ꝙ nō sit de ꝯtrario in ꝯtrariū: nā si sic sequeretur ꝙ sursum ꝛ deorsum possent se inuicē in esse eiusdē successiue: ꝛ mutuo se expellere: mō hoc est falsum: ex eo ꝙ non sunt actiua ꝛ passiua abinuicem: ergo ꝛc.

In opposituꝫ est Ar. in isto 5°. In ista qōne videndū est de qsito. 2° videndum est qualiter diuersimode ꝯtrietas reperit in diuersis ad que est motus. 3° addent conclusiones. Tex. cō. 19.

Quantum ad primū sciendū est ꝙ ꝯtria vno mō dicunt forme incōpossibiles in eodē sbto: quaꝝ vna est exclusiua alterius: ꝛ isto mō dicimus caliditatē summā ꝛ frigiditatē summaꝫ esse ꝯtria. ¶ Alio modo ꝯtria dicunt dispositiones ꝛ qualitates nō quidē incōpossibiles: sed significabiles per terminos qui non possunt simul denominare idē: lꝫ bene successiue iter qs quidē dispōnes: est distātia formalis vel localis sic albedo remissa vel intēsa: verbi gratia remissa duoꝝ graduū ꝛ intensa sex graduū: iste due albedines dicunt ꝯtrie non qꝛ sunt incōpossibiles: qꝛ albedo duoꝝ graduum potest simul stare cū albedine sex graduū: sed dicunt ꝯtrie: qꝛ remisse albū: ꝛ intense album: nō possunt verificari de eodē simul lꝫ bene successiue: vnde nō simul est intēse album ꝛ remisse albū: ꝛ inter duas qualitates est distantia formalis: nō eni potest iri de albedine duoꝝ graduuꝫ in albedinē. 6. graduū nisi transeat per albedinē triū graduum ꝛ quatuor ꝛ quinqꝫ: sīr esse minus sursuꝫ: ꝛ magis sursum sunt dispositiones significabiles per terminos: qui nō possunt simul idē denominare: lꝫ bene successiue ꝛ inter hꝫ dispositiones est distantia localis: ꝛ tō magis sursum: ꝛ min⁹ sursum dicunt ꝯtria: sīr quātitas maior: ꝛ quantitas minor sunt dispositiones significabiles per terminos: qui nō possunt sīl denominare idē: lꝫ bñ successiue: inter quas quidē dispositiones est distantia: que pōt reduci ad locale: pp hoc ꝙ inter quātitatem maiorē ꝛ minorē est spaciū mediū. s. excessus quo quantitas maior excedit minorē. ¶ 3° mō adhuc dicunt ꝯtria illa: q̄ sūt priuatiue opposita: ꝛ illa acceptio ꝯtrioꝝ est impropria. ¶ Ista distinctione posita sit prima cōclusio: accipiendo ꝯtraria pro priuatiue oppositis: ꝯtietas nō sufficit ad motū: pbat nā ex eo ꝙ omnis mot⁹ est successiu⁹: oportet ꝙ inter quecūqꝫ est mot⁹: ꝙ inter illa sit aliqd mediū: mō inter priuatiue opposita: nullū est medium: ꝛ per ꝯns iter priuatiue opposita nō pōt esse mot⁹: vnde inter vidēs ꝛ cecum nullū est mediū: ꝛ per ꝯns nō est trāsit⁹ successiu⁹ de visione in cecitatē: ad hoc eni ꝙ eēt talis trāsit⁹ debeo esse mediū: inter visionē ꝛ cecitatē ꝙ successiue p trāsiretur. ¶ 3ª cōclusio: accipiēdo ꝯtria pmo mō nō ad oēm motū reqrit talis ꝯtrarietas: probat nā talis ꝯtietas non requirit ad motū localē nec augmentationis nec diminutionis: ex eo ꝙ nullus illoꝝ est inter dispōnes incōpossibiles: quaꝝ vna sit expulsiua alteri⁹: qlibet eni istoꝝ motuū est inter dispōnes: que nō sunt actiue ꝛ passiue adinuicē ꝛ per ꝯns vna nō est expulsiua alteri⁹. sīr mot⁹: qui est de albedine remissa ad albedinē intensaꝫ: nō ē iter hꝫ ꝯtria. ¶ 3ª cōclusio ad oēm motū sufficit ad min⁹ ꝛ reqrit ꝯtietas inter ꝯtria scđo mō dicta: probat: qꝛ cōem motuꝫ opꝫ esse successiuū ꝛ sīr opꝫ esse de vno in aliud: vel ḡ inter illa est distantia vel nō: si dicit ꝙ nō inter illa nō pōt esse mot⁹ si dꝫ ꝙ sic ipsa est ꝯtria 2° mō dicta: ita in ꝓposito capiat ꝯtietas pro distantia formali vel locali iter terminū a quo ꝛ terminū ad quē: ꝛ taliter accipiēdo ꝯtietateꝫ inter locū in quo tu sedes: ꝛ inter locum meū est ꝯtietas: qꝛ distantia situalis: quare ꝛc.

Quantū ad secundū est sciēdū ꝙ quedā est ꝯtrietas in loco ꝛ quedā in qꝫtitate: ꝛ quedaꝫ in qlitate. nō eni pluribꝫ modis pōt imaginari distantia ꝛ per ꝯns nec mot⁹ ꝛc. ¶ 2° sciēdū ꝙ ꝯtietas in loco qdā est ꝑm lineam rectā longissimā: sicut est de sursum ad deorsum. Alia ꝯtietas ꝑm ptes huius lineę: qꝛ sumpta vbi gratia vna pte linee ꝑm puncta ei⁹ distāt. Alia est ꝯtietas in loco: ꝑm alias differētias positionis: verbi grā sicē inter sinistrū ꝛ dextrū: inter ante ꝛ retro: ꝛ ꝑm hanc ꝯtietatē sit mot⁹ localis ad lat⁹ inter has differētias positionis. s. sinistrū dextrū: ante ꝛ retro. licet bene sit ꝯtietas sufficiens ad motū: sicut ēt est inter sursum ꝛ deorsum: tū inter sursum ꝛ deorsum est cū hoc alia ꝯtietas. s. virtutū ꝯtriaꝝ cōseruatiuaꝝ localiū nālium sursum deorsum. ¶ Adhuc in loco est alia ꝯtietas que nō accipit in hoc mundo ꝑm semidiametrū: ꝛ ꝑm cordā arcus: que est distantia arcus inter orientē ꝛ occidentē: vel meridiē ꝛ septētrionē ꝛ talis ꝯtietas sufficit ad motū circularē. ¶ Deinde notanduꝫ est ꝑm quantitatē: vnde dico ꝙ illa accipit ꝑm magis ꝛ minus ꝛ illi ꝯtietati nō cōuenit descriptio ꝯtietatis: que est inter ꝯtria maxime distantia: qꝛ inter magis ꝛ minus nō est distantia maxima: propter diminutionem in infinitum. ¶ Scđo notandū est de distantia formali: ꝛ contrarietate que est inter qualitates alteratiuas: sicut est caliditas: frigiditas ꝛc. quedam est iter qualitates motiuas localiter: sicut sunt grauitas: ꝛ leuitas: ꝛ quedā est iter q̄litates: nec actiuas: nec motiuas adinuicē localiter: sed inter qualitates cōsequentes actionem qlitatum primarū adinuicēꝫ: cuiusmodi sunt sapores odores ꝛc. ex quo patet ꝙ mutuo expellere solum cōuenit ꝯtijs actiuis ꝛ passiuis adinuicem: vnde albedo non expellit nigredinem agendo ꝛ corrūpendo ipaꝫ sicut bñ facit caliditas frigiditatē: sed albedo expellit nigredinē: lꝫ est ꝯsegt nigredinē in eodē sbto: ꝛ hoc est pp qlitates actiuas mutuo agētes adinuicē quaꝝ istas sequat albedo: istas vero nigredo ꝛc.

Quantum ad 3ᵐ sit pma ꝯ: ꝙ nō opꝫ ꝙ ꝯtietas regsita ad motū sit inter ꝯtria actiua ꝛ passiua adinuicē: pꝫ hoc qꝛ ꝯtietas iter sursuꝫ ꝛ deorsuꝫ nō est iter actiua ꝛ passiua adinuicē. ¶ 2ª ꝯ ad ꝯtietatem sufficientē ad motū non regritur ꝙ sit inter aliq: quorū vnū resistat alter: lꝫ pꝫ hec ꝯ de cōtrarietate que ē iter quātitatē maiorē ꝛ minorē: vnde vna illaꝝ qꝫtitatū non resistit alteri 3°: qꝛ resistere est reagere: modo ad contrarietatem sufficientem ad motum nō reqritur ꝙ sit inter aliq que sunt actiua: ꝛ passiua adinuicē: per precedentē ꝯclusionē: ḡ nec ad ꝯtietatē sufficientē ad motū reqrit ꝙ sit inter aliq: quorum vnū resistit alteri. ¶ 3ª cōclusio nō tollit

verum motum ſ͠bm eſſe ſucceſſiuū ex cōſequēti ad aliuꝫ motum: probaṫ: qꝛ motus pōt eſſe inter ꝯ̄ria: quoꝝ vnū nō reſiſtit alteri: ſic dicit cōcluſio precedens: ḡ quātū ē de cōe illoꝝ inter ipſa eēt mutatio ſubita: ſed hoc nō: qꝛ iter ea eſt ſucceſſio: ḡ talis ſucceſſio eſt ꝑꝑ aliud: qđ pꝫ in motu locali grauiū: qꝛ niſi eēt reſiſtentia in motu diuiſionis ipſius medij: graue ſimplex ſimpliciter deſcenderet ſubito. Aliter eſt de alteratione inter albedinē ⁊ nigredinem: qꝛ inter albedinē ⁊ nigredinē ē mutatio ſucceſſiua: hoc nō eſt ꝑꝑ reſiſtentiā: vel actionē ipſaꝝ adinuicē. ſ. albedis ⁊ nigredinis: ſed hoc eſt ꝑꝑ actionē ⁊ reſiſtentiā q̄litatuꝫ p̄maꝝ adinuicē quaꝝ proportionē aliā ⁊ aliaꝫ albedo ⁊ nigredo cōſequunṫ. ¶ 4ª cōcluſio ad ꝯ̄rietatē ſufficientē ad motū: nō requiriṫ ꝙ ſit de extremo in extremū: ſeu ꝙ ſit inter illa que maxime diſtant: ſed ſufficit ꝙ ſit iter illa que aliquo mō diſtant: qꝛ pōt eſſe mot⁹ de minus calido ad mai⁹ calidū ſeu de caliditate remiſſa ad caliditatē intēſam: vel intenſiorē: mō inter iſta nō eſt diſtantia maxima ſed aliquāta: ḡ finaliter ad motū ſufficit ꝯ̄rietas que ē diſtantia inter terminū a quo: ⁊ terminū ad quē: ⁊ iō qꝛ inter ꝯ̄dictoria: ⁊ inter ꝑuatiue oppoſita nullū eſt mediuꝫ: ſeu talis diſtātia: ſequiṫ iter ipa nō eē motū: ſꝫ mutatioēꝫ.

Ad rōnes ad primā dico ꝙ ꝯ̄rietas ſufficiēs ad motū: bene pōt eſſe inter illa que ſunt eiuſdē ſpeciei: ⁊ ſil'r ad talē ꝯ̄rietateꝫ nō requiriṫ ꝙ extrema eius maxime diſtēt: ⁊ ſil'r nō eſt incōueniens vni plura eſſe ꝯ̄ria ꝯ̄rietatib⁹: quaꝝ vna eſt ſufficiēs ad motuꝫ: ⁊ ſic ſoluiṫ p̄ma rō ⁊ ei⁹ ꝯfirmatio. ¶ Ad ſcđaꝫ dico ꝙ licet ꝯ̄rietas minor nō ſit ꝯ̄ria quātitati maiori ꝯ̄rietate p̄mo mō dicta tñ bene eſt ſibi ꝯ̄ria ꝯ̄rietate ſufficiente ad motū. ¶ Ad 3ᵃᵐ dico ꝙ mutatio medij de tenebra in lumen nō eſt motus: qꝛ nō eſt ſucceſſiua: ſed ſubita: ḡ quia inter priuatiue oppoſita. ⁊ ideo illa ratio nihil facit ad propoſitū. ¶ Ad quartā ⁊ ad q̄ntā ⁊ ſextā dicaṫ ꝙ tam hic q̄ꝫ ibi eſt contrarietas ſufficiens ad motum: licet non contrarietas primo modo dicta.

¶ Tex. cōmēti. xviij.

¶ Oīm aūt neqꝫ ſ͠be: neqꝫ ad aliq̄d: neqꝫ ipſius facere ⁊c. Q. ō. iiij.

Queritur 4° vtꝝ ſ͠bm tria p̄dicamēta ſit motus ꝑ ſe. ſ. ſ͠bꝫ quātitatē: qualitatem: ⁊ vbi: ⁊ arguiṫ primo ꝙ nō in aliquib⁹ alijs predicamētis ab iſtis eſt ꝯ̄rietas: ḡ ſ͠bm illa eſt motus per ſe in quibus eſt ꝯ̄rietas: aūs pꝫ de actione ⁊ paſſione ⁊ de ad aliq̄d. ¶ 2° in aliq̄bus alijs predicamētis repitur magis ⁊ minus. ḡ ſ͠bm illa eſt motus per ſe nō ḡ ſolū ſ͠bm predicamēta nominata: ꝯ̄ña pꝫ: aūs notum de agere ⁊ pati. ¶ 3° probaṫ ſpālit' de ad aliq̄d: ꝙ ſ͠bꝫ ad aliq̄d eſt motus: ſicut ſ͠bm quantitatē vel qualitatē: vel vbi: naꝫ ponaṫ ꝙ ſortes fiat ſimilis platoni per ſucceſſiuā acquiſitionē albedinis: tunc talis aſſimilatio ſortis ad platonē eſt quedā mutatio: ergo ipſa eſt generatio: vel corruptio vel motus: ex eo ꝙ omnis mutatio eſt aliq̄d iſtoꝝ: ſꝫ nō eſt ḡnatio nec corruptio ex eo ꝙ per talē aſſimilationem nō mutaṫ reſponſio ad iterrogationē factaꝫ per quid de ſ͠ba. relinquiṫ ergo ꝙ ſit motus: ⁊ cū aſſimilatio ſit de p̄dicamēto ad aliq̄d ſequiṫ propoſitū. ¶ 4° ad vbi ē motus per ſe: ergo ſ͠bm ad aliq̄d: ꝯ̄ña tꝫ ex eo ꝙ vbi eſt q̄daꝫ reſpectus: qui quidē reſpectus eſt de p̄ñto ad aliquid: ḡ. ¶ 5°: nā ſint due aque ſil'r calide: quaꝝ caliditates intendunṫ vniformiter: tunc ſimilitudo huius aque ad illam eſt caliditas: ⁊ illa caliditas eſt ſil'itudo huius aque ad illam: ſed tunc expoſitorie arguaṫ ad ꝑpoſitū: ſ͠bm caliditatē eſt per ſe motū: ⁊ illa caliditas eſt ſil'itudo: ergo ſ͠bm ſilitudinem eſt per ſe motus. ¶ 6° quelibet res eſt ad aliq̄d: ergo ſ͠bm ad aliq̄d eſt per ſe motus: quia ſ͠bm aliquam reꝫ eſt per ſe motus: ꝯ̄ña tꝫ: antecedens probaṫ qꝛ quelibet res eſt cā vel cauſatum: quelibet res eſt prior vel poſterior: ḡ quelibet res eſt ad aliq̄d: aūs notuꝫ eſt de ſe: ꝯ̄ña tꝫ ex eo ꝙ iſti termini cā ⁊ cauſatū prius ⁊ poſterius: ſūt in p̄ñto ad aliquid. ¶ 7° probaṫ ꝙ ad quantitatē non ſit ꝑ ſe motus: nā illud ad qđ debet eē motus ꝑ ſe dꝫ hēre ꝯ̄riū quātitas nō hꝫ ꝯ̄riū ex predicamentis. ¶ 8° probaṫ: ꝙ ad qualitatē non ſit per ſe motus: qꝛ ad quartā ſpeciē qualitatis nō eſt per ſe motus: cū nihil ſibi ſit ꝯ̄riū: ⁊ ꝑ ꝯ̄ñs nō eſt motus: ⁊ per ꝯ̄ñs nec motus per ſe: ⁊ cuꝫ quarta ſpēs qualitatis ſit qualitas: ⁊ ad eā nō ſit motus: ſequitur ꝙ ad qualitatē non ſit per ſe motus quare ⁊c.

In oppoſitum eſt Ar. in iſto 5°. In iſta q̄ōne p̄mo videndū eſt quid ſit dicere ſ͠bm aliquod predicamentū eſſe motum. 2° videndū eſt q̄d ſit dicere: ſ͠bꝫ aliquod p̄ñtū eſſe motū per ſe: vel ꝑ accidens. 3° videbitur de queſito.

Quantum ad p̄ᵐ ſciēdū eſt ꝙ ſ͠bꝫ p̄ñtū quantitatis nō dꝛ eſſe mot⁹ ſic eſt augmētatio: vel diminutio: ex eo ꝙ ꝑ illū acq̄raṫ quātitas: nā tūc oīs motus diceret eſſe ſ͠bꝫ quātitatē: ⁊ diceret augmētatio vel diminutio: mō ꝯ̄ñs eſt falſuꝫ: probaṫ ꝯ̄ña: ex eo ꝙ q̄cūqꝫ res que acquiriṫ per motū eſt quātitas: ex eo ꝙ q̄cūqꝫ res acq̄riṫ ꝑ motū eſt diuiſibilis: ⁊ ꝑ ꝯ̄ñs quāta ⁊ cū q̄ꝫtitas nō ſit aliud a re quāta: vt dicebaṫ p̄ huius: pꝫ ḡ rem que acq̄riṫ ꝑ motū eſſe quātitatē: ſil'r ſciendū de qualitate: ⁊ vbi: videlicet ꝙ motus nō dꝛ eſſe ſ͠bꝫ qualitateꝫ: ex eo ꝙ ꝑ ipſuꝫ acq̄riṫ q̄litas: nec ad vbi ex eo ꝙ ꝑ ipꝫ acquiriṫ vbi. Sed motus dꝛ eſſe ſ͠bꝫ p̄ñtū quātitatis ex eo qꝛ ꝑpter ipſuꝫ factū neceſſe eſt mutare r̄ñſionē ad q̄ōnē factaꝫ per quātū de ſ͠ba: abſqꝫ hoc qꝛ ꝑꝑ ipſuꝫ motū factū oportest mutare r̄ñſionē factā de ſ͠ba ad q̄ōnē factā per aliq̄đ iterrogatiuū alterius p̄ñti a quātitate. Motus dꝛ etiā ſ͠bꝫ p̄dicamentū q̄litatis ex eo ꝙ ꝑꝑ ipſuꝫ factū opꝫ mutare re

¶ 4ª conclusio ad vnitatē motus nō sufficit vnitas mobilis: z vnitas tpis: licet ad eum requirant sicut dictum est: ꝓ hoc nam si illa duo sufficerent: sequeret̄ q̄ motus localis: z motus alterationis sortis: esset vnus mot⁹: ꝑñs est falsum ꝑñtia tenet: si sortes in eodē tpe alteraret̄ z moueretur localr: tūc ibi esset vnitas mobilis: z vnitas tpis. ¶ 5ª conclusio ad vnitatē motus etiā requirit vnitas termini ad quē: ꝓ hoc nā aliter motus localis sortis: z motus alterationis eiusdē facti in eodē tpe bene essent vnus: si nō obstaret defect⁹ vnitatis termini ad quē: vnde terminus ad quē motus localis est locus: termin⁹ vero ad quē alterationis est qualitas. ¶ 2° si nō requirit vnitas termini ad quē ad vnitatē mot⁹: sequeretur q̄ motus compositus ex motu deorsum z motu sursum esset vnus: cōsequens est falsum: falsitas ꝓz: qz nullus motus: qui cōponit ex motib⁹ cōtrarijs est vn⁹: ꝑñtia ꝓbat: ex eo q̄ in tali motu bñ eēt vnitas mobilis: vnitas temporis⁹: licet deficeret vnitas termini ad quem: verbi gra: vt si aliqua terra pedalis descendat vsq; ad centrū: tunc q̄ dicto pars eius inferior tangit centrū fine quiete media icipit ascendere: ex eo q̄ ex alia parte mouebit̄ a centro: propter hoc q̄ totalis terra nō statim quiescit: quia ꝑm eius extremus tangit centrū: sed mouet̄ tam diu q̄ medius eius sit centrum. modo defectus vnitatis termini ad quem: facit q̄ mot⁹ compositus ex motu quo inferior medietas illius terre descēdit z ascendit: facit q̄ ille mot⁹ non est vnus: qz vnus illorum est ad centrū tang q̄ ad terminū ad quez: z alius est ab eodē ad vnū alium terminū ad quē. ¶ 3° ad idez si vnitas mobilis: z vnitas temporis: sufficerent ad vnitatē motus: sequeret̄ q̄ ambulatio: z sanatio eēt vn⁹ motus: ꝑñs est falsus: ꝑñtia ꝓbat: posito q̄ aliquis ambulet ita q̄ imediate post ambulationem fit sanatio sine quiete media. tunc ibi est vnitas tpis: z similiter vnitas mobilis: que si sufficerent ad vnitatē motus: absq; vnitate termini ad quem, ambulatio z sanatio essent vnus motus: falsitas ꝓz per 2ām. quinto huius volentem q̄ tales motus bñ dicunt habiti: z Cōmē. vocat hos sophey, z dicit q̄ nō potest esse vnus ꝓpter hoc q̄ sunt distinctarum specierū: z etiā q̄ nō sunt ad eundem terminū: z ꝓpter hoc etiā sunt motus. reflexi licet inter ea nō intercipiatur quies media nō dicūt vnus mot⁹: nō enim sunt ad eundem terminū ad quem. ¶ 6ª conclusio ad vnitatem mot⁹ etiaz requirit unitas termini a quo: ꝓz hoc qz idē mobile nō potest moueri ad eundē terminū ad quē: nisi ab vno termino a quo: z igitur: qz ad vnitatē motus regrit vnitas mobilis: z vnitas termini ad quē sicut dictum est: sequitur q̄ ad vnitatē mot⁹ etiā requirit vnitas termini a quo. ¶ 7ª ꝛclusio ad vnitatē mot⁹ etiā requiritur vnitas disꝓsitionis ꝑm quam est mot⁹: ꝓz hoc: nam disꝓsitio ꝑm quā est mot⁹ reducit̄ ad terminos motus: quoz vnitas requirit ad vnitatē motus: sicut dictū est: ergo 2ē. ¶ 8ª conclusio ad vnitatem mot⁹ nō requirit vnitas motoris: ꝓbat: qz motor sicut dictū est: est extrinsecus motui: ergo eius vnitas nō requirit ad' vnitatez motus. ¶ 2° nam possibile est motū esse vnū motoribus existentib⁹ pluribus ergo. conclusio vera: ꝑñtia tenet: antecedens ꝓbat: posito q̄ duo homines traherent vnā naue z ꝓmo loco vnius ponerēt alius ab ipso motor: deinde loco alterius vnus alius motor: motus cōtinue est vnus: z tamen postea totaliter sunt alij mouētes naue a ꝓrioribus: quare sequit ꝓpositū. ¶ 9ª cōclusio: ad vnitatem mot⁹ nō requirit vnitas resistentie: ꝓz de terra vno motu continue potest descēdere de concauo orbis lune per ignez: per aquā per aerem; modo clarū est q̄ ibi sunt diuerse resistentie z tamen motus est vnus. ¶ 2° ꝓz hoc idem de resistentia intrinseca: nam posito q̄ sit vnū mistum in quo terra domineturin cōcauo orbis lune: modo quum mouet̄ per ignem per aerem; solum ignis resistit: deinde quum mouebit̄ per aerem ad aquā tam ignis q̄m aer resistit: ergo resistere nō est eadez z tm motus est idē. lz non regularis. ¶ 10ª conclusio ad vnitatez motus non requirit regularitas nec vnitas: ꝓz: qz istę sunt differentie ꝑm velocius: z tardius ꝑm magis z minus que sunt dñe accidentales nō diuersificantes spēm: ergo si esset vnus motus velor: z eēt vnus motus min⁹ velor isti possunt ee eiusdē spēi: z per ꝑñs si essent imediati puta sine interruptione quietis medie: faceret vnū motum ꝓtinuū. ¶ Circa ista est sciendū: q̄ inter illa quorum quodlibet dicit vnū: quādoq; aliquid dicit magis vnū: sicut illud qd̄ est magis perfectū. z magis vnigenitū: z ꝓz hoc motus regularis magis dicit vnus: ꝓz 2ām. in isto 5° q̄m motus irregularis: licet vterq; possit dici vnus: z ꝑm hoc etiam qui haberet vnitatem in motore z in resistētia vna cum alijs requisitis ad vnitatem motus: magis diceretur vnus q̄m vbi deficeret vnitas motoris: z vnitas resistentie: quare 2ē.

Quantum ad tertiū articulū dubitat̄ contra ꝓmam conclusionē: videl̄ enim q̄ ad vnitatem motus: nō requirat̄ vnitas mobilis. nā ꝓsito q̄ aliquis homo caderet de turre nostre domine: z in medio descensus moreret̄: tunc talis motus vsq; ad terraz esset vnus; z tm non per totum mobile eēt vnū q̄ ad medium descensus: mobile esset homo. z postea mobile eēt cadauer. ¶ 2° nam sit vnum lignū: cuius vna medietas sit arida: z alia viua: z descendat: descēsus istius ligni vnus: z tm mobile nō est vnū: ex eo q̄ vna eius medietas est mortua z alia viua. ¶ Tertio ad vnitatē accidētis nō requirit vnitas subiecti: ergo nec ad vnitatem motus requirit vnitas mobilis: antecedens patet de qualitate symbola: vnde quum ex aqua generat̄ aer: nō oportet q̄ corrūpit̄ humiditas: sicut ostensum est ꝓmo de generatione: sic ergo illa humiditas manet eadem: z quā ꝓius erat in aqua: z postea in aere: videl̄ q̄ ad vnitatē accidentis nō regrit vnitas subiecti. ¶ 4° posito q̄ aliqd mobile descēdat: z ex vna ei⁹ parte fiat ablatio z ex alia parte additio nō ablati: sed alterius. motus: cōtinue manet vnus: z tm mobile continue est aliud z aliud. ¶ 5° nam possibile est q̄ sit vna nauis plena hominibus: ca ꝓis: z lapidib⁹: z tm q̄ moueatur vno motu z tūc ibi est vnitas motus absq; vnitate mobilis: mobile enim non ē vnū: sed multa: vt clarum est de se. ¶ Deinde arguit̄ ꝯ hoc qd̄ dicebat: q̄ ad vnitatez motus requirit vnitas tꝑis. z sufficeret cum vnitate mobilis. z cū vnitate alioz que requirunt̄ ad vnitatē motus: posito q̄ soz. moueat̄ in ꝑma ꝓte alicuius horе: z in scda quiescat: z in 3ª iterū moueat tēpus est vnum. z cū hoc mobile: z alia regsita: z tm motus nō est vnus q̄uis tēpus sit vnū: ꝓz quia continuus. ¶ Deinde arguit̄ ꝯ hoc qd̄ dicebat: q̄ ad vnitatē motus requirit vnitas terminі ad quē: posito q̄ aliquod graue descendat de cōcauo orbis lune: tunc hoc descēdit vnico motu: z termini ad quē sunt distincti: imo distincti speciе: quum est in igne mouet̄ ad aerē tanq̄ ad terminum ad quē: z sic vltra. ¶ Deinde ꝓbat̄ q̄ nec vnitas spacij requirit ad vnitatē motus: posito q̄ aliqs moueat̄ super lineam cōpositā ex linea recta: z linea curua: illud posset moueri vno motu: z tm nec spaciū nec medium ꝓcedendi esset vnū. ¶ Deinde ꝓbatur: q̄ nec vnitas termini ad quē requirit: nā posito q̄ aliquis descendat de concauo orbis lune vsq; ad mediū mundi: z in ꝓmo instāti nō esse motus nō sit: hoc mouet̄ vno motu: z tm nō ad eūdē terminū ad quē: ꝓbat: qz nec ante definitionē mot⁹: nec post: vt ꝓz ex casu. ¶ Ad ista: ad ꝓmam posito q̄ aliqs homo 2ē. potest dici vno mō q̄ non est vnus motus in nūo: sed duo: sed illi sunt cōtigui z sophey. Aliter potest dici q̄ est vnus motus: qz lz non maneat idē mobile: qđ fit hoc aliquid in actu: manet tm idem mobile: qđ est ens in potentia

in potentia: sicut materia ꝓma a ꝓncipio motus vsq; in finē. ¶ Ad secūdā pōt dici ꝓportionaliter sicut dicit secūda solutio. Credo tm q̄ ꝓma solutio ꝓmi argumenti sit melior. Aliter ꝯ pōt dici ad secundū argumentū q̄ loquēdo de vnitate numerali ꝓpriissime dicta: nō oportet q̄ ad vnitatē motus requirat̄ vnitas nūalis mobilis. s. hec vnitas mobilis ꝓpriissime dicta: lz sufficit vnitas nūalis mobilis: q̄ est per cōtinuationē z tenentiam partiū mobilis adinuicē: mō talis vnitas bñ est ligni cuius vna medietas est 2ē. z per ꝑñs descensus talis ligni est vnus 2ē. ¶ Ad tertiā ad vnitatē nūalē accidentis 2ē. dico q̄ imo requirit vnitas nūalis subiecti: z q̄ dicebatur de qualitate ſ. mbola: manet eadez in aere qui fuit in igne: vel econtra: dico q̄ subiectū sue inherentie est mā ꝓma: z illa manet eadē in aere: q̄ erat in aqua: sed subiectū denoiationis est totū cōpositū: mō licet sit ꝓsibile idē accidēs nūo: successiue inherere diuersis subiectis tm nō est ꝓsibile idem accidēs nūo nominare diuersa subiecta in nūo. ¶ Ad quartam dico q̄ in tali motu manet cōtinue idem mobile in nūo: loquēdo de identitate nūali: que est ꝓ quādā successionē: z cōtinuationē ꝓtiū: mō quo dicimus: q̄ secana est idem in nūo: que erat ante centū annos: z talis identitas nūalis mobilis sufficit ad identitatē nūalē motus. ¶ Ad quintā dico q̄ nauis in qua sunt hoies: capit: z. habet vnū subiectū in nūo vnitate aggregationis pluriū que oia mouent̄ ad motum vnius. s. nauis z similiter talis identitas nūalis mobilis sufficit ad idētitatē nūalē motus. ¶ Deinde quū arguit̄ de tpe dico q̄ quū mobile mouet̄ in vna pte alicuius horе: z in 2ª gelcit: z in 3ª mouet̄: licet tꝑs cōpositū ex illis tribus ꝓtibus sit vnū: tū nō sequit̄ illud esse vnā mensuram illius motus: ꝓpter hoc q̄ non ꝑm quālibet eius partez mensurat illū motus: sed sit interruptio: z ideo quia mensura non est continua: nec vna mensura: nec motus est vnus motus sed plures. ¶ Deinde quū arguit̄ de termino ad quē dico q̄ quū aliquod graue puta terra descendit de cōcauo orbis lune descēdat ad aerem: z ad aquā 2ē. z tm per talē motum intendit finaliter vnus terminus ad quē vltimatus. s. mediū mundi: z ab illo talis motus capit vnitatē: z denominationem: z nō ab alijs intermedijs: deinde quū arguit̄ de spacio: dico q̄ si aliquod mobile moueret̄ sup aliqua linea cōposita ex recta z curua talis motus nō eēt vnus: ꝓp hoc q̄ esset cōpositus ex motu ascensus: aliquādo enim in tali motu: mobile ascenderet: z aliqū descenderet: sicut patet intuēti. ¶ Deinde quū arguit adhuc de ⁱtermino ad quē: dico q̄ si aliquod mobile descenderet versus mediū mundi z in ꝑmo instāti nō esset totalis descēsus illō mobile nō esset: dico q̄ illud mobile nunq̄ fuit in termino ad quē nisi solū in potentia. i. si manssisset: fuisset ibi. z sic esse in aliquo termino ad quem sufficit talem motū dici vnum in numero ex parte identitatis numeralis illius termini ad quem: ergo 2ē.

Adrónes pandpales. ad ꝓmā z secundā quid sit dicendū ꝓz ex eo qđ dictū est 3° huius. ¶ Ad 3ªm omne vnū est per factū: verum est capiendo vnū ꝓ re integro: z cōpleto: nihilominus capiēdo vnū ꝓ illo: cuius ꝑtes ꝓtinuant̄ adinuicē: nō oportet omne vnū esse per factū modo 2° bene dicitur vnus. ¶ Ad quartā dico q̄ vtroq; mō motus dicit vnus: ꝓ dicit vnum ꝓp continuā successionē sine interruptiōe suarum partiū adinuicez: licet nō quodlibet eoz dicat vnū ꝓ ourvnum dicit: quod habet suas partes simul.

¶ Tex. cōmēti. xxxiij.

¶ Aut determinatū est id in quo est: si alterum est specie 2c. Dō. vj.

¶ Veritur consequēter sexto vtruz alig motus differāt spē: z arguit̄ q̄ nō: omnes motus sunt cōparabiles adinuicē: ergo nulli motus differunt specie: ꝑñtia tz ex eo q̄ omnia cōparabilia adinuicē sunt eiusdē spēi: ꝛ videbit in 7° huius: antecedēs ꝓbat: qz omnes motus sunt mēsurabiles tēpore: ꝓz hoc ex 4° huius: q̄ oēs motus sunt cōparabiles adinuicē: ꝑñtia ꝓbat̄ quia si sunt mēsurabiles tēpore: sunt cōparabiles tēpori ꝓsitāz mensura z mensuratū sunt adinuicē comparabilia: mō quecūq; sunt cōparabilia vni 3°: sunt comparabilia inter se: cuz ergo omnes motus sunt comparabiles vni tempori: qđ est mensura ipsorum sequitur omnes motus esse cōparabiles inter se: quare 2ē. Ter. cō. 31. Ter. cō. 112

Oppositum determinat Ar. in lra: q̄ vnit̄ q̄ alig mot⁹ differant specie. ¶ In ista qōne primo ponēde sunt aliqe ꝛclusiones negatiue: z dubia ꝑ aliqs. ¶ 2° cōclusiones affirmatiue. ¶ 3° corrolaria ex illis. ¶ 4° dubia contra illa.

Quantum ad ꝓmū supponendū est illos motus eē eiusdē speciei: quoz est idē cēpt⁹ specifice⁹: sicut sunt motus: gbus mobilia ꝓsimiliter mouent̄: z per oppositū dicendū est de motib⁹ differentibus specie. ¶ 2° supponēdū est q̄ aliqui motus differant specie licet hoc querat̄: tū hoc factū est ad finē vt videat̄ que requirunt̄ ad vnitatē specificam motus. ¶ Tūc sit ꝓma cōclusio ad vnitatē motus specificā: nō requirit vnitas mobilis specifica: ꝓbat: qz mobilia diuersaz specieꝝ possunt moueri cōsimiliter seu motib⁹ eiusdez spēi: ꝓz hoc nā canis: z equus; lapis z terra: nō sunt eiusdem spēi: z tm possunt moueri motibus ꝓsimilib⁹: vt si quodlibet illoz descenderet. ¶ 2ª ꝛclusio: nec ad vnitatē motus specificū requirit vnitas specifica motoris: ꝓz hoc qz motores distincti spē possunt mouere sua mobilia ꝓsimilibus motib⁹: verbi gratia: forma ſbalis ignis mouet ignē sursum: z silr hō pōt ꝓicere lapidez sursum: ecce qūo ex diuersis motoribus pōt puenire vnus mot⁹ in spē. ¶ 2° oismotus idē nūo z idē in specie: sed ad identitatē nūalē nō requirit̄ identitas motoris specifica: ꝯ nec ad identitatez motus specificā: ꝑñtia nota est de se: z silr ꝓma ps antecedētis. 2ª ps añtis ꝓz ex eo q̄ a diuersis mobilib⁹ in spēe: sic ab hoie z equo: pōt puenire vnus mot⁹ nūo. s. motus nauis: vel alicui⁹ alterius. ¶ 3ª cōclusio: nec vnitas specifica resistentiaz requirit ad vnitatē specificā mot⁹: ꝓz hoc nā motus bipedis descēdētis p ignē: z motus descēdētis p aerē sunt eiusdē speciei: nō obstante q̄ resistētie sūt distincte specie sic ꝓz de se. ¶ 4ª ꝛclusio: nec ad vnitatē motus specificā: requirit vnitas specifica medij seu spacij: ꝓz silr sicut 3ª. ¶ 5ª ꝛclusio nec ad vnitatē motus specificā: regrit vnitas specifica ꝓportionū a qb⁹ puenit̄ illi mot⁹: ꝓz b: q̄ ꝓportio dupla est alterius spēi a ꝓportione tripla: nihilomin⁹ si terra pura descēderet p aerē a ꝓportione tripla: z aqua a ꝓportione dupla illi descēsus essent eiusdē spēi. ¶ Contra ꝑmaz cōclusionē dubitat̄: nā sicut ad vnitatē motus nūalē requirit̄ vnitas nūalis mobilis sic dicebat̄ ꝓius ita ad vnitatē specificā mot⁹ regrit̄ vnitas specifica mobilis: g̃ vt ꝓius ꝛclusio ista est falsa que dicit q̄ ad vnitatē specificā motus nō regrit̄ vnitas specifica mobilis. ¶ 2° videt̄ q̄ diuersa mista spē: nō ꝓsit moueri naliter eodē motu in spē: ꝓbat: qz sic vnius simplicis in specie est distinct⁹ motus in spē: ita videt̄ q̄ mistiz: z p ꝑñs diuersoz mistoz vident̄ eē diuersi motus in spē. ¶ Ad ista ad ꝓmā nego silitudinē: z rō huius est qz vnū accidēs in nūo nō pōt esse in pluribus subiectis in nūo: z ꝓp hoc vnius mot⁹ in nūo: nō pōt esse pluriū mobiliuz in nūo: sed qz vnuz accidens in spē pōt eē in pluribus subiectis in spē sicut albedo que est in hoie est eiusdē spēi cū albedi-

ne que est in asino ideo vnus mot⁹ in spē pōt esse pluriū mobiliū in spē. ¶Ad scd'az dico φ mixta mouent̄ s̄m motū elementoꝝ dominantiū in eis: s̄m q̄litates motiuas: vnde pluriū mixtoꝝ in spē: bene est idē motus in specie: ꝛ pp hoc nō opꝫ φ si distinctorum simpliciū in spē sunt motus distincti in spē φ igit̄ ꝛ mixtoꝝ. ¶Contra secundā ɔclusionez dubitat̄: nā motores diuersi in spē intēdūt diuersos fines in spē: ꝛ per ɔn̄s diuersos terminos i spē ipsoꝝ motuū: ꝛ cū ad distinctionē specificā terminoꝝ ad quē capiat̄ distinctio specifica motuū: sequit̄ φ a diuersis motorib⁹ in specie proueniūt diuersi mot⁹ in spē. ¶Respondet̄ φ imo motores distincti spē nō possunt tendere ad vnū terminū ad quē in spē: sicut pꝫ de forma ignis mouēti s igne sursum: ꝛ de hoīe proijciēte lapidē sursuꝫ: lꝫ vnus illoꝝ motoꝝ moueat suū mobile motu naturali: ꝛ reliquus moueat suū mobile motu violento ꝛc.

Quantū ad 2m sit p̄ma ɔ̄clusio: ad vnitatē specificam motus requirit̄ vnitas specifica termini ad quē, pbat̄: q2 per Ar. motus est de essentia termini ad quē ꝛ capit denominationē specificā ab ipso: sic pꝫ ex cōi mō loquendi: nā motū qui est ad albedinez vocamus albefactionē: ꝛ motū qui est ad nigredinez vocam⁹ nigrefactionē: ꝛ iō motus qui sunt ad terminos distinctos specie sunt distincti spē. ¶2a ɔ̄clusio ad vnitatē specificaꝫ motus: ēt requirit̄ vnitas specifica termini a quo: pꝫ hoc nā si sufficeret vnitas termini ad quē absq3 vnitate termini a quo: sequeret̄ φ dealbatio ꝛ denigratio essent eiusdē spēi. ɔn̄s falsum: probat̄ ɔ̄ntia. nā posito φ a. sit nigrū: ꝛ b. sit albū: ꝛ φ. a. debeat albefieri ꝛ. debeat fieri transit⁹ per fuscū: ꝛ silr b. debeat nigrefieri: ꝛ ēt fiat trāsitus per fuscū: tunc qn̄ puenit̄ ad fuscū terminus ad quez vtriusq3 est idē in spē: licet termini a quo differāt spē: mō si vnitas specifica termini ad quē sufficeret ad vnitatem specificā motus: predicti mot⁹ eēnt eiusdē spēi: sed video φ nō sunt eiusdē spēi hoc est ex pte terminoꝝ a quo qui specie differunt. ¶2o si sufficeret vnitas specifica termini ad quē: sequeret̄ φ augmētatio: ꝛ diminutio essent mot⁹ eiusdē spēi: pꝫ hoc si tripedale per diminutionē fiat pedale: ꝛ semipedale per augmētationē fiat pedale. ¶3a ɔclusio etiaꝫ requirit̄ vnitas specifica vie modi pcedēdi: patet hoc q2 aliter motus p lineā rectā: ꝛ per circularē nō differrent specie: patet quia possunt eē ab eodē termino a quo ad eundem terminuꝫ ad quem: verbi gratia sicut si vnū moueretur per cordam ꝛ aliud per arcum ꝛc.

Quantum ad articulū tertiū sit p̄mū correlariū φ motus nālis ꝛ mot⁹ violent⁹ possunt esse eiusdē spēi: pꝫ hoc q2 possunt conuenire in illis que requirunt̄ ad vnitatē mot⁹ specificā: dictuꝫ est enim φ ad vnitatē motus specificā requirunt̄ tria. s. vnitas specifica termini a quo: ꝛ termini ad quez: ꝛ vnitas vie ꝛc. mō in istis possunt cōuenire motus nālis: ꝛ violent⁹: pꝫ hoc: q2 si vna terra proijceret̄ sursum s̄m lineā rectam: ꝛ vnus ignis ascēderet s̄m lineā rectā: tunc vnus istoꝝ motuū esset violentus: ꝛ ali⁹ nālis: ꝛ essent ambo eiusdē spēi ad terminos eiusdē spēi. ¶2m correlariū φ violentuꝫ: ꝛ nāle sunt drie accidētales motus: pꝫ hoc ex eo φ nō mutant spēm motus: nec s̄m ea attendit̄ dria specifica motus. ¶3m correlariū φ nō omnis mot⁹ sursum est eiusdē spēi cū omni motu sursum: pꝫ hoc q2 si ignis moueretur sursum: ꝛ aer silr: lꝫ vterq3 istoꝝ motuū sit sursuꝫ: tn̄ quia sunt a terminis diuersaꝝ spēꝝ: ipsi nō sunt eiusdeꝫ spēi.

Quantū ad 4m dubitat̄ primo ɔ̄ primā ɔclusionē vnde si ad vnitatē specificā motus requiret̄ vnitas specifica termini ad quē: sequeret̄ φ terra pura nō posset descēdere de spera ignis ad terrā nisi motib⁹ distinctis spē: ɔn̄s falsuꝫ: ɔ̄ntia probat̄ nā non posset descendere predicto mō: nisi attingeret terminos ad quem diuersaꝝ spērū sicut aerē ꝛ aquā ꝛ terrā que differūt spē, ¶2o sequeret̄ φ si due terre pure descenderent de spera ignis: ꝛ vna eaꝝ detineret̄ in spera aeris: ꝛ alia vlterius moueret̄ vsq3 ad terrā tunc mot⁹ illaꝝ terraꝝ nō possent esse eiusdē spēi: ɔn̄s est falsum: pbat̄ ɔ̄ntia: q2 nō sunt ad diuersos terminos in spē. ¶Ad ista sciendū est φ quāz dicebat̄ φ ad vnitatē specificā motus: reqrit̄ vnitas specifica termini ad quē: hoc dꝫ intelligi de termino ad quē vltimato vbi mobile nāliter qesceret: vel nō vlterius moueret̄ nāliter adhuc si non ipediret̄ quū pueniret ibi: seu de termino ad quē: motu existēte cōpleto ꝛ pfecto. ¶Tūc ad p̄m φ quū descendit de spera ignis ad terraꝫ. Dico φ q̄uis ibi sint plures termini intermedij: tn̄ illi non sunt vltimati: sed vltimat⁹ ē mediū mūdi: vn̄ iste termin⁹ vltimate intendit per illū motū: ꝛ s̄m istū terminū debet capi vnitas motus. ¶Ad 2m quū dicebat̄ descendāt ꝛc. dico φ motus istoꝝ sunt eiusdē spēi: ꝛ lꝫ vna illaꝝ detineatur in aere: tn̄ aer nō est termin⁹ ad quē. finalr intendebat illa terra p suū motū: vnde quelibet illaꝝ itēdebat ad mediū mundi: tanq3 ad terminū ad quē. ¶Dubitat̄ ɔ̄ secundā cōclusionē qua dicebat̄ φ ēt requireret̄ vnitas specifica termini a quo ad vnitatē specificā motus. nā sint duo aeres: vn⁹ sup sperā aeris: ꝛ ali⁹ infra: ꝛ vterq3 moueatur ad sperā aeris: ꝛ videt̄ φ illi mot⁹ sint eiusdē spēi: q2 eiusdē s̄m spēꝫ est vnus mot⁹ nālis s̄m spēꝫ: vt pꝫ p Ar. p̄mo celi: ꝛ tn̄ illi motus sunt a terminis a quo spē distinctis. Tex. cō. 9. ¶2o supposito φ vna glebula terre sit in spa ignis ꝛ vna alia sit in spera aeris: ꝛ vtraq3 eaꝝ descendat vsq3 ad terrā: illi mot⁹ sūt eiusdē spēi q2 eiusdē s̄m spēꝫ est vn⁹ mot⁹ nālis s̄m spēꝫ: ꝛ tn̄ termini a quo illoꝝ differūt spē. terminus eni a quo vni⁹ est ignis: ꝛ termin⁹ a quo alterius est aer. ¶Ad ista: ad p̄m dico φ mot⁹ a. ꝛ b. differūt spē in casu posito: ab Ar. p̄ celi dico φ intellexit φ vni⁹ simplicis s̄m spēꝫ est vn⁹ motus nālis s̄m spēꝫ. ꝛ hoc si nō incipiat moueri a terminis a quo distinctis s̄m spēm: vnde q2 aer infra sperā aeris est leuis: ꝛ supra sperā aeris est grauis. nō mirū si hic ꝛ ibi ɔueniūt sibi mot⁹ distincti spē. ¶Ad scd'ꝫ pōt dici φ mot⁹ terre qui incipit in igne ꝛ mot⁹ terre alteri⁹: qui incipit in aere: sunt distīcti spē: sed aliter ꝛ credo melius eē dicendū φ terra vtrobiq3 est grauis: tam in igne q3 in aere: ꝛ iō duo mot⁹ sunt eiusdē spēi: ꝛ qn̄ dicebat̄ tn̄ termini a quo differūt spē: dico φ ad vnitatē motus specificā nō reqrit̄ omnimoda vnitas specifica termini a quo: sed sufficit φ sit ab eadē pte in spē: mō sic ē in proposito de terminis a quo p̄dictoꝝ motuū: vtroq3 eniꝫ est sursuꝫ: respectu termini ad quē vltimati illoꝝ duoꝝ motuū. ¶Cōtra 3am ɔ̄nē dubitat̄ nā si ad vnitatē specificā: sequeret̄ φ nō ois dealbatio cuꝫ dealbatiōe esset eiusdem spēi: ɔ̄ntia pbat̄: q2 vna pōt eē p croceū: alia p viride: alia p rubeū. Rn̄det̄ φ iste vie seu colores medie ponunt̄ diuersaꝝ spērū. bn̄ ɔcedēdū est φ nō ois dealbatio cū qualibet dealbatione est eiusdē spēi ¶Ad rōnem in oppom que erat de cōparabilitate motuū videbit̄ in 7o huius.

¶Tex. cōmēti. xlvj.

¶Ampli⁹ aūt determinādū ē q̄lis motus est cōtrari⁹ motui. Q. ō. vij.

Queritur 7o vtꝝ mot⁹ sit ɔ̄rius motui: ꝛ arguit̄ p̄ φ nō: q2 ɔ̄ria pn̄t sibi eidē inesse s̄ꝫ eoꝝ eē remissuꝫ: sꝫ sic nō est de motib⁹ qui dn̄r ɔ̄rij: vn̄ motus sursuꝫ ꝛ mot⁹ deorsuꝫ nō pn̄t eidē in eē: sꝫ eē intēsuꝫ: nec s̄m eē remissuꝫ: ꝛ silr ē de motib⁹ alterationis: sic de calefieri ꝛ frigefieri: ꝛ silr de motib⁹ s̄m quātitatē nō eni idē pōt augeri ꝛ diminui. ¶2o ɔ̄ria sūt que agūt in se iuicē ꝛ mutuose expellūt: sꝫ nō ē h vez de motib⁹. vn̄ mot⁹ nō agūt i se iuicē sꝫ bn̄ mouētia. ¶3o si mot⁹ eēt ɔ̄ri⁹ motui: silr mutatio eet ɔ̄ria mutatiōi: ɔn̄s est falsum

est falsuꝫ: nā tūc gn̄atio eēt ɔ̄ria corruptiōi: sed h nō ex eo φ gn̄atio hui⁹ eēt corruptio alteri⁹. ¶4o si sic: tūc in motib⁹ s̄m quātitatē: augmētatio eēt ɔ̄ria diminutioni: sed hoc nō: ex eo φ in quātitate nō repit̄ ɔ̄rietas: qđ tn̄ oporteret si augmētatio ɔ̄riaret̄ diminutioni. ¶5o si aliqs motus eēt ɔ̄ri⁹ motui: ista ɔ̄rietas attēderet̄ penes ɔ̄rietatem terminoꝝ: sic vult Ar. i isto 5o. sed pbo φ nō: q2 aliq motus sunt bn̄ ɔ̄rij q tn̄ nō sunt a terminis ɔ̄rijs: pꝫ hoc: naꝫ calefactio ꝛ frigefactio sunt mot⁹ ɔ̄rij: ꝛ tn̄ pn̄t eē a terminis nō ɔ̄rijs: qlibet eni eoꝝ pōt eē a tepiditate: mō tepiditas tepiditati nō est ɔ̄ria: hoc eni idē ostendit̄ de termino ad quē: nā frigefactio ꝛ calefactio pn̄t eē ad eundē terminū ad quē: videlꝫ vtraq3 ad tepiditatē: silr est de albedine ꝛ nigredine: qlibet eni pōt eē a fusco in fuscū a rubeo i rubeū. hoc idē ostēdit̄ in motu locali: ꝛ ascēsus: ꝛ descēsus: q differūt spē: pn̄t esse ad eūdē terminū ad quē in spē: pꝫ hoc de aere: q si eēt ifra sperā aeris ascēderet ad sperā aeris ꝛ si eēt supra sperā aeris descēderet ad eādē: pꝫ hoc etiā de deo φ si est ifra aquā ascēdit vsq3 in supficie aque: ꝛ si est supra aquā descendit vsq3 ad eādē: g videt̄ φ mot⁹ ɔ̄rij sicut ascensus ꝛ descensus possunt eē ad eundē terminuꝫ ad quē ꝛ per ɔn̄s ɔ̄rietas motuū non attēdit̄ penes ɔ̄rietatē terminoꝝ: quare questio videt̄ esse falsa ꝛ suppositū. Tex. cō. 49

Tex. cō. 49 In oppositū est Ar. in isto 5o ꝛ in 3o in quo determinat de ɔ̄rietate motuuꝫ volens motū motui eē ɔ̄riū. ¶In ista qōne sic pcedā: p̄ ponā diuisiones. 2o ɔ̄nes. 3o dubia.

Quantū ad p̄m est sciēdū φ ɔ̄rietas pōt distigui q̄tuor modis: vno mō accipit̄ ɔ̄rietas: put attribuit̄ ppositiōib⁹ qn̄ dicim⁹ ppōnē vlem affirmatiuā eē ɔ̄ria vli negatiue. ¶2o mō accipit̄ ɔ̄rietas put attribuit̄ terminis. ꝛ h vno mō terminis q nō pn̄t sil' v'ificari de eodē. sed successiue: qn̄ dicim⁹ albū ꝛ nigrū sunt ɔ̄ria isti eni duo termini nō pn̄t sil' sed bn̄ successiue de eodeꝫ verificari: nō eni sil' est veꝝ dicere h est albū: ꝛ idē ē nigrū: sed bn̄ de eadē de quo pri⁹ erat veꝝ dicere φ eēt albū: mō veꝝ est dicere φ ē nigrū. Et q̄uis isti duo termini hō: ꝛ asin⁹ nō possint sil' de eodē verificari: nō tn̄ pp h dicunt̄ ɔ̄rij: q2 ēt nō sūt de eodē v'ificabiles successiue: qđ tn̄ reqrit̄ ad hoc φ dicerent̄ ɔ̄rij: vn̄ idē successiue nō ē hō ꝛ asinus. ¶Alio mō dn̄r termini ɔ̄rij q2 significāt formas ɔ̄rias: ꝛ supponūt p illis: que nō pn̄t eidē in eē s̄m realē iherētiā: sꝫ bn̄ successiue: isto mō dicim⁹ istos terminos abstractos caliditas: frigiditas: eē ɔ̄ria. ¶Alio mō accipit̄ ɔ̄rietas put attribuit̄ reb⁹: que nec sūt ppōnes nec termini: sꝫ sunt forme ꝛ dispōnes sibi inuicē repugnātes: que nō possūt eidē sb'to inesse sil': saltē s̄m eē intensuꝫ: sed bn̄ successiue: isto mō: res p qb⁹ supponēt isti termini caliditas: frigiditas dn̄r ɔ̄ria. ¶Ad ppositū ɔ̄rietas accipit̄ hic put attribuit̄ termin⁹: qui nō pn̄t sil': sed successiue de eadē verificari. isto mō dicim⁹ φ isti termini significātes mot⁹ calefieri: ꝛ frigefieri sūt ɔ̄rij ascēdere descēdere ꝛ ita dꝫ capi ɔ̄rietas: quū dicimus motum motui esse ɔ̄rium ꝛc.

Quantum ad 2m sit p̄a ɔ̄ φ mot⁹ dn̄r ɔ̄rij: ex eo φ sunt iter terminos ɔ̄rios: mō ɔ̄trario. verbi gratia. sint duo termini ɔ̄rij. a. ꝛ. b. ꝛ sit vn⁹ motus ab. a. ad b. ꝛ fiat ali⁹ ab b. ad. a. tunc isti mot⁹ dn̄r ɔ̄rij: q2 termini significātes mobilia sic moueri sūt ɔ̄rij: pbat̄ penes illud dꝫ attendi ɔ̄rietas motuū penes qđ attendit̄ identitas vel diuersitas specifica terminoꝝ: sed h sunt termini ɔ̄rij ad quē ꝛ termini a quo: vt dictū est in alia qōne. ¶2a ɔ̄ ɔ̄rietas motuū attēdit̄ ꝛ iudicat̄ ex ɔ̄rietate terminoꝝ a quo ꝛ ad quē qđ itelligit̄ si illi mot⁹ essent pfecti de extremo in extremū: vn̄ lꝫ calefactio ꝛ frigefactio bene possint esse ad eundē terminū ad quē. s. ad tepiditatē: tn̄ sunt motus impfecti tn̄ ex hoc nō tollit̄ qn̄ sint mot⁹ ɔ̄rij pp hoc φ si pficerent̄ eēnt ad extrema ɔ̄ria: ꝛ ab extremis ɔ̄rijs: ꝛ calefactio eēt a frigiditate summa ad caliditatem sūmā: ꝛ frigefactio ecōuerso a caliditate sūma ad frigiditatē sūmā: dꝫ g itelligi ɔclusio φ mot⁹ si eēnt pfecti: ꝛ eēnt inter terminos ɔ̄rios φ essent ɔ̄rij posito φ sint iperfecti tales si pficerent̄ debēt dici ɔ̄rij: ꝛ ex hoc sequit̄ φ si aliqs ignis ascēderet a centro terre vsq3 ad aerē: ꝛ ibi detineret̄ violēter ꝛ descēderet vna terra de ɔcauo orbis lune vsq3 ad aerē: isti mot⁹ eēnt ɔ̄rij. lꝫ eēnt ad eundē t̄minū ad quē. s. ad aerē ꝛ sūt ɔ̄rij pp h φ si pficiunt̄ ꝛ fiūt cōpleti eēnt ad terminos ɔ̄rios: q2 ignis sursuꝫ: ꝛ terra deorsum: si vero vterq3 motuū esset pfect⁹ licet eēnt a terminis ɔ̄rijs ad eūdeꝫ tn̄ terminū nō dicerent̄ ɔ̄rij: v'bi gr̄a: vt si aer ascēderet a medio mūdi seu a terra vsq3 ad locū nālē aeris: ꝛ vnus ali⁹ aer descēderet de igne vsq3 ad locū aeris: illi mot⁹ nō eēnt ɔ̄rij pp hoc φ ipis existibus pfectis nō sunt ad terminos ɔ̄rios: ꝛ volo eos pfectos: q2 vtroq3 finito mobilia eoꝝ qescūt nāliter. ¶Ex hoc sequit̄ nō oēm motū sursuꝫ esse oi motui deorsuꝫ ɔ̄riū: pꝫ statiꝫ de motu sursum ipi⁹ aeris a terra ad sperā aeris: ꝛ de motu deorsum ab igne vsq3 ad sperā aeris. ¶Sequit̄ vlteri⁹ φ non sequit̄ tales mot⁹ differūt specie. g sunt ɔ̄rij: pꝫ de istis duob⁹ motib⁹ istoꝝ duoꝝ motuū: qui ex pcedēti qōne ponunt̄ distingui spē: ꝛ tn̄ nō sunt ɔ̄rij sicut iaꝫ dictū est. ¶3a ɔclusio ad h φ aliq mot⁹ dicunt̄ ɔ̄rij non solū sufficit h φ sit iter terminos ɔ̄rios: sed cum hoc requirit̄ φ vterq3 eoꝝ fiat per viā breuissimā iter illos: per quātū possibile est fieri: pbat̄: q2 motuū ɔ̄rioꝝ vn⁹ ipedit: vel saltē aptus natus est ipedire aliū: mō hoc nō eēt si non fieret per vias breuissimas: pp hoc φ mobilia non ipedita iclinata sunt nāliter moueri per viā seu lineā breuiorē sicut est linea recta ad eoꝝ terminos nāles: seu loca nālia: seu dispositiōeꝫ. Et iō si duo mobilia apta nata moueri ad dispōnes ɔ̄rias nō mouent̄ p vias p q̄s nāliter apta nata sunt moueri: nō ita ipedirēt se in suis motib⁹ mutuo sicut facerēt si mouerent̄ per vias per quas iclinant̄ moueri. Sꝫ dices tu dicis φ ɔ̄rij mutuo se ipediūt: ɔtra: si vn⁹ globus t̄re descēderet p vnū semidyametꝝ mūdi: ꝛ vna portio ignis ascēderet p aliū semidyametꝝ: illi mot⁹ eēnt ɔ̄rij: ꝛ tn̄ vn⁹ nō ipediret aliū. ¶Rn̄det̄ lꝫ forte nō ipediret se tn̄ qlibet illoꝝ bn̄ ipediret motū eiusdē spēi cū alio: si aliqs faceret ɔtra ipsum. ¶Et sufficit iuxta istaꝫ imaginationē descēsus globule terre per vnum dyametruꝫ: ꝛ ascensu ignis per aliū sequit̄ idem corr'm φ possibile est φ. a. ꝛ. b. moueant̄ motibus cōtrarijs: ꝛ tn̄ cōtinue equaliter distant ab inuicem: verbi gr̄a posito φ vna glebula terre sit in concauo orbis lune: ꝛ vna portio ignis in medio mūdi: tūc ista duo distant per semidiametrū mundi: deinde possibile est φ terra tanta velocitate descendat precise: quāta ignis ascendit: quo posito ɔtinue distant interim φ moueant̄ per tantam distantiam: quanta est semydiameter mundi: ꝛ iterū in fine motus: cum ignis sit in loco suo nāli: ꝛ terra similiter est in suo: ipsa distant per semydiametrū mundi: sicut in p̄ncipio motus distabant. Ex cōclusione sequit̄ illud corr'm φ si terra descēderet per lineā rectā: puta per cordam arcus ꝛ ignis ascenderet per lineam curuā puta per arcum illius corde: illi non essent cōtrarij licet essent inter terminos contrarios ppter hoc φ non vterq3 eoꝝ est per consimilē lineam. Ex quo verum sequit̄ non omnē descensum cum ascensu esse ɔtrarium: vlterius sequit̄ non omnes motus distinctos spē esse cōtrarios. Sed imaginandū est in alteratiōe: vnde si dealbatio fieret inter fuscum ꝛ denigratiōnē per rubeuꝫ: ita φ non fierent per cōsimiles vias: talis dealbatio tali denigrationi non esset cōtraria. Ex quo sequit̄ non omnē denigrationē dealbationem omni denigrationi esse cōtrariaꝫ: sed bene illas que sunt per vias cōsimiles. ¶4a conclusio in mutationibus inter ɔtraria ɔtrarietas nō accipit̄ ex terminis: sed ex ɔtrarijs modis pcedēdi respcū eiusdem termini sicut gn̄atio eiusdem forme: que est ad

ẽẽ: que ẽ acq̄sitio ꝯ̃ria corruptiõi eiuſdẽ forme q̃ ẽ ad non eẽ q̃ eſt deꝑditio: ⁊ receſſus ab eẽ vel corruptiõi ſibi ſiſ̃is i ſpẽ: ſicut gñatio ſortis ⁊ corruptio platonis ſunt ꝯ̃ie.

Quantũ ad 3ᵐ articuluꝫ dubitaẽ ſi cuilibet motui locali ſit aliq̄s motꝰ ꝯ̃riꝰ, dico ꝙ nõ: quia motui circulari nõ eſt aliq̄s motꝰ ꝯ̃riꝰ: ſic oſtẽdeẽ in ꝑ celi. Tex.cõ.24 ¶ 2° dubitaẽ an inter oẽs motꝰ ꝯ̃rios ſit dare mediũ: vr̄ ꝙ ſic: q: inter ꝯ̃ria ſolẽt dari media. ¶ 3° q: eſt dare aliq̄s motꝰ mixtos ſicẽ eſt deſcẽſus terre ꝑ lineã curuã. ¶ Rñdeẽ ꝙ nõ eſt dare motũ mediũ inter motꝰ ꝯ̃rios: ⁊ h̄ ꝑ ꝑticipationẽ vtriuſq; extremi. ¶ 2° dico ꝙ bñ ꝑ abnegationem vtriuſq; ꝑᵐ pꝫ: q: ſic poſſibile eẽt aliq̄d pri9 aſcẽdẽ ⁊ partim deſcẽdẽ: ꝯ̃ña tꝫ poſtq̄ aliq̄s motꝰ cõpoſitꝰ ex aſcenſu ⁊ deſcẽſu: ſed ꝯ̃ñs eſt falſum. 2ᵐ pꝫ q: bene ꝯtingit aliq̄d aſcẽdẽ ꝑ lineã curuã: ⁊ talis motꝰ eſt mediũ ꝑ abnegationẽ vtriuſq; extremi in ſũmo: lꝫ tñ ꝑ participationẽ vniꝰ eoꝝ. eſt eñi cõpoſitus talis motꝰ nõ ex motu deſcenſus ⁊ aſcenſus: ſed ex motu deſcenſus ⁊ motu circulari: ⁊ intelligo ꝑ abnegationẽ vtriuſq; in ſummo iſto mõ ꝙ mobile deſcendẽs ꝑ lineã curuã moueẽ motu qui nõ eſt pure deſcenſus: ſed motus cõpoſitꝰ ex deſcenſu ⁊ circulari. ¶ Ad iſtas rõnes: inter ꝯ̃ria eſt mediũ: ꝯcedit ꝑ participationẽ vtriuſq;: vel ꝑ abnegationẽ vtriuſq;: ſic eẽt motus circularis inter motũ ſurſum ⁊ motũ deorſuꝫ: vel ꝑ abnegationẽ vtriuſq; in ſummo ſicut expoſituꝫ eſt: vel ꝑ abnegationẽ vnius eoꝝ ſolũ: ſicut eſt motus mixtꝰ ex recto ⁊ circulari. ¶ 3° dubitaẽ an motus ꝯ̃rij valde veloces plus ꝯ̃rienẽ q̄ꝫ valde tardi: dico ꝙ nõ: q: ita ipoſſibile eſt idẽ moueri ſiẽ: motibus ꝯ̃rijs tardis: ſicut motibus ꝯ̃rijs velocibꝰ. ſed dices: motus ꝯ̃rij veloces magis ſe impediunt q̄ꝫ tardi: ergo magis contrariantur. ¶ Reſpõdetur ꝙ non magis ſe impediunt: ſed bene fortius ⁊c̃.

Ad rõnes principales prime due ꝓcedunt de cõtrarietate formaꝝ repugnãtium: que nec ſunt ꝓpõnes: nec termini: ⁊ ideo nnõ faciunt ad propoſitũ. ¶ 3ª rõ ſoluta eſt ꝑ ꝯ̃nẽ q̃rtã. ¶ Ad q̃rtam dico ꝙ in quãtitate eſt ꝯ̃rietas: que ſufficit ad motũ: vt pꝫ ex dictis. ¶ Ad quintã pꝫ ex cõcluſione ſc̃da quare ⁊c̃.

¶ Tex. cõmẽti. liij.

¶ Cũ aũt motui nõ ſolũ videẽ eẽ motꝰ cõtrarius: ſed ⁊ quies ⁊c̃. Q̃õ. viij.

Tex.cõ.14 **Queritur** 8° vtrum q̄es ſit ꝯ̃ria motui: ⁊ arguiẽ ꝙ nõ: motꝰ ꝯ̃riaẽ motui: g̃ añs pꝫ ex ꝓcedentibꝰ: ꝯ̃ña tenet ex eo ꝙ tantũ vnũ vni eſt ꝯ̃rium per Ar. 10° metaphyſice: mõ ſi motꝰ ꝯ̃riaẽ q̄eti: ⁊ quũ ꝯ̃riaẽ motui: ſequiẽ ꝙ vni plura eſſent ꝯ̃ria. ¶ 2° ꝯ̃ria debent eſſe maxime diſtãtia: ſed motus ⁊ quies ſunt maxime diſtãtia: g̃ nõ ſunt ꝯ̃ria: maioꝛ eſt nota ꝑ diffinitionẽ ꝯ̃rietatis: minoꝛ pꝫ ex eo ꝙ quies eſt imediata motui: q̄ꝫ cito eñi deſinit eſſe motꝰ eſt quies: ⁊ ecõuerſo. ¶ 3° quies eſt ꝑuatio motus mõ inter priuationẽ ⁊ habitũ nõ eſt ꝯ̃rietas: ex eo ꝙ vtrũq; extremũ cõtrarietatis dr̄ eſſe ens poſitiuũ. ¶ 4° ſi quies ꝯ̃riaẽ motui aut hoc eẽt quies in termino a quo aut quies in termino ad quẽ: ſꝫ nullũ iſtoꝝ: g̃ nõ põt dici: ꝙ quies in termino ad quẽ: nã illud qð eſt perfectio alteriꝰ nõ eſt ꝯ̃riũ illi: ſed quies in termino ad quẽ eſt ꝑfectio motus: g̃ nec etiã q̄es in termino a quo: namq; per Ar. ⁊ cõmẽtatoreꝫ quies in termino a quo ſtat cum motu ſaltẽ partialiter quare non eſt contraria motui: ergo ⁊c̃.

Tex.cõ.54 **In oppoſitum** determinat Ar. in iſto 5°. In iſta q̃õne ꝑmo ponã vnã diſtinctionem. ſecundo concluſiones.

Quantũ ad ꝑmũ notandũ eſt ꝙ iſta q̃õ põt intelligi dupliciter: nã põt intelligi de terminis ſicut ſunt iſti termini motꝰ ⁊ quies. Alio mõ põt intelligi de rebus: pro quibus illi termini ſupponunt.

Quantum ad 2ᵐ ſit ꝑma ꝯcluſio ꝙ iſti termini motus ⁊ quies nõ ꝓprie ꝯ̃riant: ſicut iſti termini albũ ⁊ nigrũ: albedo ⁊ nigredo: ꝓbaẽ: q: terminoꝝ ꝯ̃rioꝝ vterq; debet habere ſignificationẽ poſitiuã: ſed ſic nõ eſt de iſtis terminus q̄es ⁊ motꝰ g̃: maioꝛ ẽ nota ⁊ minoꝛ ꝓbaẽ: nã hic terminus quies nõ hꝫ ſignificationẽ poſitiuã: ſed negatiuã: ex eo ꝙ quies eſt carẽtia motus in eo qð aptũ natũ eſt moueri: vnde q̄es dr̄ quieſcens qð aptũ natũ eſt moueri. ¶ 2ª cõcluſio ꝙ iſti termini quies motꝰ bñ ꝯ̃riant ꝯ̃rietate large ſumpta: put ꝯ̃rietas ſe extẽdit ad oppoſitionẽ priuatiuã: pꝫ hoc: nã iſti termini quies motus: ſunt termini priuatiue oppoſiti: pꝫ ex eo ꝙ quies eſt carẽtia motus: ⁊ ſicut in genere iſti termini quies motus dicunẽ priuatiue oppoſiti ita in ſpecie iſti termini motus localis: ⁊ q̄es a motu locali dicuntur priuatiue oppoſiti: ⁊ ſilr̄ iſti termini motꝰ alterationis ⁊ quies a motu alterationis: ſilr̄ iſti termini motus augmẽtationis ⁊ quies a motu augmẽtationis: ⁊ ſic de alijs. ¶ 3ª ꝯcluſio: ſi loq̄mur de rebꝰ pro q̄bꝰ illi termini ſupponunt: motꝰ: ⁊ q̄es nõ opponunẽ: pꝫ hoc q: motꝰ ſupponit pro diſpõne: que a mobili ſucceſſiue acq̄riẽ vel a mobili ſucceſſiue abijciẽ: quies aũt ſupponit pro mobili: qð aptũ natũ eſt moueri: ⁊ nõ moueẽ tali motu imo q̄ſcit: cõiter eñi teneẽ ꝙ terminꝰ priuatiuus ſupponit pro ſb̄to aliq̄ diſpõne carẽte reſpectu cuiꝰ dicẽ illa ꝑuatio. ⁊ iõ dicimꝰ priuationẽ eſſe mãm quietẽ eſſe mobile q̄ſcens. mõ mobile ⁊ diſpoſitio que ab eo ſucceſſiue acq̄riẽ: vel ſucceſſiue abijciẽ: nõ ꝯ̃rianẽ: nec aliquo mõ opponunẽ. ¶ 4ª ꝯ̃ ſi quies accipiẽ ꝑ diſpõne ſub qua mobile eſt q̃ñ quieſcit tunc q̄es in termino a quo: ⁊ quies in termino ad quem ꝯ̃rianẽ ſaltẽ ꝯ̃rietate ſufficiente ad motũ: pꝫ: q: inter illas diſpõnes ſub quaꝝ vna mobile q̄ſcit in termino a quo ⁊ ſub alio in termino ad quẽ põt eẽ motus: ⁊ ꝑ ꝯ̃ñs iter illas diſpõnes eſt diſtãtia que ſucceſſiue ꝑ trãſiẽ illo motu: ⁊ eſt ꝯ̃rietas que ſufficit ad motũ: vt priꝰ dictuꝫ eſt: verũtamẽ iter illas diſpõnes eſt proprie ꝯ̃rietas: vbi gr̃a: vt q̃ñ aliq̄d alterabile q̄ſcit ſub frigiditate: ⁊ poſtea fit motus de illa ad caliditatẽ ſub qua iterũ quieſcit ⁊c̃. ¶ 5ª cõcluſio motꝰ aliqualiter ꝯ̃riaẽ: tã q̄eti in termino a quo q̄ꝫ quieti in termino ad quẽ: pꝫ hoc: q: motus eſt diſpoſitio media iter terminũ a quo ⁊ terminũ ad quẽ ꝑticipãs de vtroq;: ⁊ inquãtũ ꝑticipat aliq̄d de termino a quo ꝯ̃riaẽ quodã mõ terminũ ad quẽ ⁊ ecõuerſo: ⁊ dico quodam mõ q: nõ eſt ibi ꝯ̃rietas ꝑfecta ꝓprie dicta: cũ nõ ſit extremi ad extremũ. ſed ꝯ̃rietas diminuta ⁊ iꝓprie dicta: q̃ eſt medij ad vtrũq; extremoꝝ vnde ſic ſumẽdo q̄etẽ: eſſet dicendũ ꝙ q̄es in termino a quo: ⁊ quies in termino ad quẽ: magis ꝯ̃rianẽ q̄ꝫ aliq̄ eaꝝ ꝯ̃rietur motui: q: extrema magis ꝯ̃rianẽ adinuicẽ q̄ꝫ media: mõ ſic ſumẽdo quietẽ: quies in termino a quo: ⁊ quies in termino ad quẽ ſũt extrema: ⁊ motꝰ iter ea eſt diſpoſitio media. ¶ 6ª ꝯcluſio aliq̃ñ motus ꝯ̃riaẽ termino ad quẽ pꝫ q: in ꝑñ° motus: verbi gratia: vt ſi aq̄ icipiat calefieri: iſte motꝰ multo plus participat de termino a quo: q̄ꝫ de termino ad quẽ: hoc eſt de diſpõne ſeu forma a quã eſt motus q̄ꝫ de diſpõne ad quã eſt motꝰ. ¶ Sed tũc dubitaẽ q̃õ debeat ſaluari dictum Ar. ⁊ cõmentatoris. ſ. ꝙ quies in termino a quo ꝯ̃riaẽ motui. ⁊ nõ q̄es in termino ad quẽ. ¶ Rñdeẽ ꝙ h̄ debet intelligi ad talẽ ſenſuꝫ ꝙ quies in termino a quo: ſeu diſpoſitio illa ſub qua mobile quieſcit: duꝫ eſt in termino a quo cõtrariatur illi diſpoſitioni quã motoꝛ intẽdit per ſuum motum: hoc patet: ſi ignis approximatur aque: diſpoſitio illa ſicut frigiditas ſub qua eſt aqua dũ incipit calefieri ab igne cõtrariaẽ diſpoſitioni: quã ignis intendit introducere in aquaꝫ per ſuam actionem. ſicut eſt caliditas ⁊c̃. conſimiliter dicendũ de alijs ⁊c̃.

Ad rationes

Queſtio IX.

Ad rõnes principales. ad ꝑmã ſc̃dam ⁊ tertiã dr̄ ꝙ bene ꝓbant ꝙ quies ⁊ motꝰ nõ ſũt ꝯ̃ria ꝯ̃rietate proprie dicta: nõ tñ probant ꝙ nõ ſunt ꝯ̃ria ꝯ̃rietate large dicta: prout ꝯ̃rietas ſe extẽdit ad priuatiue oppoſita ⁊ ad ꝯ̃rietatẽ ſufficientẽ ad motũ. ¶ Ad vltimã pꝫ ſm̄ ꝯ̃nes poſitas ⁊ hec de ꝯ̃rietate motuũ. Q̃õ. ix.

Queritur nono vtrũ qualitates ꝯ̃rie ſm̄ aliquos gradus ipſaꝝ poſſint ſe cõpati in eodeꝫ ſb̄to. verbi gratia: vtrũ aliquis gradus caliditatis cuꝫ aliquibus gradibus frigiditatis poſſint ſimul ſtare in eodem ſb̄to. ⁊ arguiẽ ꝑmo: ꝙ nõ: nam caliditas nõ poteſt ſtare in aliquo ſb̄to cum aliquo gradu frigiditatis: ergo. ꝯ̃ña tenet ex eo ꝙ quilibet gradus frigiditatis eſt ꝯ̃rius: añs pꝫ ex eo ꝙ ꝯ̃rietas ⁊ oppoſitio nõ attendiẽ vniuerſaliter niſi penes incõpoſſibilitatẽ. ¶ 2° ſi aliquis gradus frigiditatis cũ aliq̄bꝰ gradibus frigiditatis ⁊c̃. ſequereẽ ꝙ idẽ ſimul eſſet calidũ ⁊ frigidũ: ꝯ̃ñs falſum: ꝓbaẽ ꝯ̃ña: ex eo ꝙ quodlibet ſbꝫ debet denoiari a qualitate que eſt in ipſo: mõ ſi aliq̄s gradus caliditatis ſtaret cũ aliquo gradu frigiditatis illud ſbm̄ deberet denomiari tam a caliditatẽ q̄ꝫ a frigiditate. ¶ 3° plus diſtant diſtãtia formali albedo: ⁊ nigredo q̄ꝫ viriditas ⁊ rubedo: mõ ſic eſt ꝙ viriditas ⁊ rubedo nullo mõ cõpatiunẽ ſe in eodẽ ſb̄to: ergo nec albedo ⁊ nigredo: ⁊ per ꝯ̃ñs nõ cõpatiunẽ ſe ſm̄ aliquos gradus ipſoꝝ. ¶ 4° eſt dare aliquã caliditatẽ remiſſam cũ qua non ſtat aliq̄s gradus frigiditatis: ergo qð falſa. ꝯ̃ña tenet ex eo ꝙ ponentes formas ꝯ̃rias ſe cõpati ſm̄ aliquos gradus ipſaꝝ ponunt hoc ꝑ remiſſionẽ ipſaꝝ adinuicẽ: vnde volũt ꝙ in remiſſione q̃litatũ ꝯ̃riaꝝ quãtũ abijciẽ ab vna tantũ introduciẽ de alia: g̃ cũ qualibet caliditate remiſſa ponũt aliquã frigiditatẽ: ſi g̃ ꝓbaẽ aliquã caliditatẽ remiſſam poſſe ſtare ſine frigiditate: poſito iſta nõ valebit: añs probaẽ eſt dare frigiditatẽ remiſſiſſimaꝫ: g̃ eſt dare caliditatẽ remiſſam ſine frigiditate: ſeu cũ qua non ſtat frigiditas: añs ꝓbaẽ ex eo ꝙ in nãlibꝰ eſt dare minimũ: vt videẽ velle Ar. ꝑmo ⁊ octauo huius: ꝓbaẽ ꝯ̃ña: nã ſit aliquod ſumme calidũ qð debeat alterari ad frigiditatẽ: tunc in iſtanti in quo incipit talis alteratio nõdũ eſt in illo alterabili frigiditas remiſſa: q: nõdum eſt in eo aliq̄ frigiditas. ⁊ ꝑ ꝯ̃ñs nõ frigiditas. remiſſiſſima poſtq̄ꝫ in illo inſtãti nõdũ eſt factus aliq̄s motꝰ: nec eẽt in inſtanti imediato illi poſtq̄ꝫ inſtãtia nõ ſunt imediata: ergo in aliquo inſtãti medio iter q̄ ⁊ inſtãs inceptionis alterationis cadit tẽpus mediũ: ⁊ q: pro illo tẽpe medio alterabile alteraẽ caliditas eiꝰ remitteẽ: ⁊ per ꝯ̃ñs in illo tẽpe medio ſtabit remiſſa caliditas ſine frigiditate. ¶ 5° ſi qualitates ꝯ̃rie poſſent ſe cõpati ſm̄ aliquos gradus ipſoꝝ ſiẽ in eodẽ ſb̄to: ſequereẽ eẽ ꝙ motus ꝯ̃rij poſſent ſe cõpati in eodem ſb̄to: añs eſt falſum: falſitas pꝫ ex eo ꝙ ipoſſibile eſt idẽ calefieri ⁊ frigefieri: ſilr̄ ipoſſibile eſt idem ſiẽ moueri ſurſum ⁊ deorſum: ꝯ̃ña probaẽ ex eo ꝙ motꝰ nõ magis ſunt ꝯ̃rij q̄ꝫ eoꝝ termini: ex quo ꝯ̃rietas motuũ attendiẽ penes ꝯ̃rietatẽ terminoꝝ: ſi ergo qualitates ꝯ̃rie que ſũt termini motuũ ꝑñt ſe cõpati videẽ eẽ ꝙ motꝰ ꝯ̃rij. ¶ 6° ſi ſic ſequereẽ ꝙ idẽ paſſum ſiẽ calefieret ⁊ frigefieret: hoc eſt incõueniẽs: ꝓbaẽ ꝯ̃ña: nã ſi eẽt aliq̄d ſbm̄ in quo eſſent gñq; gradus caliditatis: ⁊ gñq; frigiditatis ſi illi approximarent alicui tepido quod indifferẽter eẽt receptiuum caliditatis ⁊ frigiditatis: illud ſiẽ calefieret ⁊ frigefieret: q: illud ſbm̄ haberet gñq; gradus caliditatis: calefaceret ⁊ frigefaceret: q: illud ſbm̄ haberet gñq; gradus frigiditatis. ¶ 7° ſequeretur q̄ idẽ calefaceret ⁊ frigefaceret ſe: ſed hoc eſt icõueniens: ꝯ̃ña ꝓbaẽ poſito ꝙ eẽt aliq̄d ſbm̄ in quo eẽnt gradus gñq; frigiditatis ⁊ gñq; caliditatis qð eſſet poſſibile ſi queſtio eſſet vera: tunc illi gñq; caliditatis agerent in illos gñq; frigiditatis: ipſos remittendo: ſic illud calefaceret: ⁊ ecõuerſo illi gñq; gradus frigiditatis agerẽt in illos gñq; caliditatis ipſos remittendo: ⁊ ſic frigefaceret ſe: ergo idem calefaceret ⁊ frigefaceret ſe. ¶ 8° nã videmus ꝙ bene remiſſa caliditas agit in magnã frigiditatẽ ⁊ corrumpit aliquẽ gradũ ipſius: qð non eẽt niſi illa caliditas eſſet ꝯ̃ria illi magne frigiditati ⁊ gradui eius quẽ corrũpit: cum ergo ois frigiditas: ⁊ ois gradus frigiditatis oi frigiditati: ⁊ omni gradui frigiditatis ſit eiuſdẽ ſpẽi: ſequiẽ ꝙ omni frigiditati: ⁊ omni gradui frigiditatis ois caliditas eſt ꝯ̃ria: ⁊ ꝑ ꝯ̃ñs frigiditati q̃ã tu dicis ſimul ſtare cũ caliditate in eodeꝫ ſb̄to: ⁊ per ꝯ̃ñs agit in illã cõtinue nõ permittẽs illã ſtare ſecũ donec corrumpaẽ tota. ¶ Immo ponẽtes talẽ cõpoſſibilitatẽ qualitatũ cõtrariaꝝ ſm̄ aliquos gradus ipſarũ poſuerunt ꝙ remiſſio caliditatis: nõ fieret niſi per admixtionẽ qualitatis ꝯ̃rie: ſed probo ꝙ nõ: q: lumẽ remittiẽ: ⁊ tñ nõ habet ꝯtrariũ: g̃ nõ ois remiſſio fit per admixtionẽ ſui cõtrarij. ¶ 2° eſt dare minꝰ verũ ⁊ magis verũ. 2° metaphyſice ⁊ tñ minꝰ verũ nõ hꝫ in ſe aliquẽ gradũ cõtrarietatis. ¶ 3° nã ſi remiſſio fieret ſic: tũc in colore medio ſic in pallediñe: eẽt ſimul albedo ⁊ nigredo: ꝯ̃ñs falſum: ꝯ̃ña tenet: quia eſt albedo remiſſa: ſed falſitas pꝫ ex eo ꝙ ſenſus ibi nõ percipit albedinẽ nec nigredinẽ: ſed colorem mediuꝫ. ¶ 4° ſequiẽ ꝙ calefactio eẽt duplex motꝰ: ſed hoc eſt falſuꝫ: cõſequẽtia videẽ tenere pro tanto q: in calefactione vna forma acq̄riẽ ſicut caliditas: ⁊ alia deperdiẽ ſicut frigiditas. ¶ 5° elemẽta ſimplicia debent habere q̃litates ſimplices: cũ ergo aer ſit elemẽtũ ſimplex: ſequiẽ ꝙ tã eius humiditas q̄ꝫ eiꝰ caliditas eſt qualitas ſimplex: ſed caliditas eius eſt qualitas remiſſa ſine ꝑmixtione qualitatis contrarie. ¶ 6° ſequereẽ ꝙ eſſet dare caliditatẽ infinitã: ꝓbaẽ cõſequẽtia: q: ex quo ad remiſſionẽ frigiditatis caliditas intendiẽ: videẽ ꝙ ad remiſſionẽ frigiditatis ad ſuũ ſubduplũ caliditas intendiẽ ad duplũ: ⁊ ad remiſſionẽ frigiditatis ad ſubtriplũ caliditas intẽdaẽ ad triplũ ⁊ ſic vltra: ⁊ cũ in corruptiõe frigiditatis frigiditas remittaẽ ad ſuum ſubduplũ ⁊ ad ſubtriplũ: ⁊ ſic in infinituꝫ: ſic ſequiẽ ꝙ in fine talis corruptionis frigiditatis totalis intenſio caliditatis ſit infinita. ¶ 7° ſequiẽ ꝙ nõ põt fieri tranſitꝰ de albo in rubeũ: niſi priꝰ oporteret fieri tranſitũ de albo in nigruꝫ qð eſt falſum: ꝯ̃ña videẽ tenere ex eo ꝙ in tali tranſitu remittiẽ albedo ⁊ cum talis remiſſio nõ poſſit eẽ ſine permixtione ſui contrarij nigredinis: videtur ſequi quod dictum eſt: ergo ⁊c̃.

In oppoſitũ arguiẽ ſic cõtraria poſſunt ſiẽ ſtare in eodem: g̃ qð vera: tenet ꝯ̃ſequẽtia: ⁊ añs probaẽ: nã due ꝓpõnes ꝯtrarie poſſunt ſimul eſſe in aĩa. ¶ 2° corruptibile ⁊ icorruptibile ſunt cõtraria: ſꝫ iſta ꝑñt ſimul ſtare: g̃ pꝫ hoc q: mã ⁊ forma ſtãt ſiẽ: que ſe habent ſic corruptibile ⁊ incorruptibile. ¶ 3° ſi opinio cõmẽtatoris tertio de aĩa eſt vera. ſ. ꝙ vnꝰ intellectꝰ nũo eſt in oibꝰ hoibꝰ ſequiẽ cõtraria ſtare ſimul in eodeꝫ ſb̄to: pꝫ hoc ex eo ꝙ opiniones cõtrarie ſunt ꝯ̃ria: ſed ille ſtant ſimul in eodẽ intellectu. ¶ 4° grauitas ⁊ leuitas ſũt ꝯ̃ria ⁊ ſunt in eodẽ ſb̄to puta i aere: g̃ qð vera: aſſumptũ ꝓbaẽ ex eo ꝙ aer ifra ſperã ſuã aſcendit: qð nõ eẽt niſi eo eẽt leuitas: ⁊ q̃ñ eſt in ſpera ignis deſcẽdit qð non eẽt niſi in eo eẽt grauitas. ¶ Ad idẽ auctibꝰ nã 4° thopicorũ dr̄: albius eſt: qð eſt nigro impmixtius: ⁊ in 6° huiꝰ dr̄ ꝙ illud qð moueaẽ: eſt partim in termino a quo: ⁊ ptim in termino ad quẽ: ex his duabus auctibꝰ habeẽ ꝙ illud qð eſt calidũ ⁊ nõ perfecte hꝫ aliq̄d frigiditatis: quaꝫ eni aliquod frigidũ incipit calefieri ⁊ moueri ad caliditatẽ: tunc iterũ quod caleſit hꝫ aliq̄d de frigiditate: ⁊ aliq̄d de caliditate: aliter enim nõ eẽt partim in termino a quo ⁊ partim in termino ad quẽ. ¶ Ad idem eſt alia auctoritas in iſto q̃nto: que dicit ꝙ mediuꝫ eſt quodãmodo cõtrariũ vtriq; extremoꝝ: ſicut tepidũ eſt cõtrariũ caliditati

Tex.cõ.38. ꝑmo huiꝰ — Tex.cõ.4. — Tex.cõ.5. — Tex.cõ.32. — Tex.cõ.6.

ti ⁊ frigiditati: sed nō pōt dici q̄ sit cōtrariū caliditati ratiōe caliditatis: opꝫ ḡ q̄ sit sibi ꝓtrariū rōne frigiditatis ⁊ frigiditati rōne caliditatis. ¶ In ista questiōe ꝓio videndū est de cōtrarietate terminoꝝ ⁊ ꝓpositionuꝫ: vꝫ q̄ quātū est ex pte talis ꝑietatis: repugnat ꝑria simul esse. ¶ 2° videndū est quātū ad hoc de ꝑietate rez: de quo ē duplex opinio: quaꝝ quelibet est satis probabilis.

Quantum ad primū primo supponendū est q̄ q̄dā ꝑietas est ꝓpositionū: ⁊ quedā terminoꝝ: ⁊ q̄dā rez: ⁊ q; ꝑietas est repugnātia: sciendū est q̄ ꝑietas terminoꝝ est repugnantia in p̄dicādo vere simul de eodē: ⁊ pro eisdē terminis ꝑijs ꝑietas est repugnātia in essendo eas simul veras. ¶ 2° nota q̄ ꝑia debent esse maxime distātia: quō termini ꝓtrarij distent: ⁊ propositiones cōtrarie: ⁊ res ꝑie: que nec sunt termini significatiui: nec ꝓpositiones: vñ cōtrarietas terminoꝝ debet esse circa idē quātū ad successiue verificari: ⁊ illi termini dicunt maxime distare ad istū intellectū: q; signarent formas ꝓtrarias extremas. Cōtrarietas vō ꝓpositionū etiā debet esse circa idez ⁊ ad istū sensum q̄ propositiones ꝑie sint de eodem subiecto: ⁊ eodē predicatio: ⁊ maxime distent ad istum itellectū q̄ ambe sint vniuersales: ⁊ vna distet ab alia quātū ad omnia supposita sui subiecti: quo ad affirmationē: ⁊ negationez. Cōtrarietas vō rerum que nec sunt termini significatiui nec ꝓpositiōes est circa idem: quantum ad successiue in esse illas formas contrarias vnam post aliaꝝ: vel dicuntur maxime distare quia sunt contraria extrema. ¶ Sed dubitatur que nigredo albedini huius parietis sit cōtraria: vel illa que est: vel illa que non est: nam quod non est nulli est cōtrarium: nec illa que est: quia illa non potest successiue inēe eidem subiecto: quod tamen oporteret si esset contraria post q̄s contraria debent inesse eidem successiue antecedens patet ex eo q; accidentia non possunt trāsire de subiecto in subiectum. ¶ Respondetur q; huic albedini cōtrariatur nigredo que est: ⁊ quando dicitur illa non potest successiue eidem inesse: dicitur quāuis non possit: cōsimilis tamen in speciē potest inesse eidem: ⁊ hoc sufficit ad hoc q; albedo ⁊ nigredo que sunt dicantur cōtraria. ¶ Tunc sit vna cōclusio cōis vtriq; opinioni recitāde in articulo secūdo: q; illa que sunt ꝑia per istum modum per quē termini ꝓpōnes ꝓiantur bene sunt in sbto: ꝓbat: q: istoꝝ ꝑietas nō attenditur penes nō posse esse simul sed bñ nō posse eē sil' veras: vel penes nō posse esse simul falsas non affirmatiue de eodem verificari.

Quantum ad secundū restat videre de contrarietate rez significataꝝ per terminos ꝓios. s. vtꝝ res seu forme cōtrarie possint se cōpati in eodem sbto: ⁊ hoc ſm eandē ptē eiusdē sbtecti. Et de b vna opinio ponit ꝓmo istā conclusionē q; impossibile est formas ꝓtrarias esse simul in eodē subiecto ſm eandē ptez sbiecti: ꝓbat: nā forme dicunt cōtrarie pp repugnātiā in essendo simul in eodē sbiecto: ḡ est cōtra rōnez formalem cōtrariaꝝ esse simul. ⁊ per ꝑis ipsas eē simul iplicat cū ad hoc sequat ipsas nō esse cōtrarias: ⁊ posiū ē q; sint cōtrarie. ¶ 2° cōclusio aliqui gradus cōtrarietatis pñt stare simul in eodē sbiecto ad istū intellectum: q; aliqui gradus qui erunt vel fuerunt ptes cōtrariorꝝ possunt stare simul: nō tñ qui de facto sunt ptes contrariorum: ꝫ ubi gratia aliqui gradus caliditatis possunt stare cū aliquibus gradibus frigiditatis: qui tamen gradus nō sunt ptes cōtrariorum: sed bene erunt: vel fuerunt partes cōtrariorū sed de facto sunt ptes vnius forme medie puta tepiditatis: ⁊ hoc est qđ antiquitus dicebat sub his verbis possibile est cōtraria simul esse sub esse remisso: sed nō sub esse intenso: vñ in tepido sunt alig gradus frigiditatis ⁊ aliqui caliditatis: qui de facto nō sunt ptes cōtrariorꝝ sed illius forme medie que est tepiditas: sed bñ erūt ptes ꝓtrarioꝝ ſm q; vlterius fit ꝓcessus ad calidissimū: vel frigidissimū: vel fuerunt ptes ꝓrioꝝ ſm q; fuit ꝓcessus a calidissimo vel frigidissimo. ¶ dusio sic itellecta ꝑbat: nā nisi i tepido eēt aliq; frigiditas cū aliq; caliditate p mixtā: seqꝛtur q; in illo nō eēt aliq; resistētia calefaciēdi: vel frigefaciēdi. ꝓns est falsuꝫ: ꝓnta ꝑbat: exſi in tepido est solū caliditas remissa: sine pmixtione frigiditatis: tūc cū minor caliditas nō resistat maiori: ita nec maior caliditas minori: ⁊ per ꝑis q; aliqđ calefaciens intensius sibi approximaret subito ſm assimilaret: qđ est ꝓtra experientia: ꝓportionaliter argueret: si diceret q; in tepido nō eēt nisi frigiditas remissa: absq; aliqua caliditate sibi pmixta. falsitas ꝓntis ꝑis ex eo q; videm⁹ q; si magis calidū approximat tepido successiue ipsum sibi assimilat. mō talis nō eēt ibi successio: nisi in tepido eēt resistētia calefaciēdi. ¶ 2° nisi dusio sic itellecta eēt vera sequeret q; min⁹ calidū nō remitteret magis calidū: imo magis itenderet: post q̄s nihil frigiditatis esset i ipso recte sicut min⁹ lumē nō diminuit magis lumen: mō quō experimur q; minus calidū remittit magis calidū ⁊ nō itedit. ergo ex hoc tanq̄a signo pōt argui q; caliditati remisse aliqlis frigiditas est pmixta. ¶ 3ᵐ istam opinionē eēt ponēdū itensionē ⁊ remissionem fieri per admixtionē maioꝝ vel minoꝝ sui ꝓij qđ intendit vel remittit exponēdo sui ꝓij sicut iam expone bat. ſm istam opinionē imaginādū est q; ꝑietas iter formas nō attendit ex rōnib⁹ simplicib⁹ eoꝝ formaꝝ: sed ex quantitate graduū: ſm q; hñt maioritatē ⁊ maximā distantia: vbi gra: vt si quantus graduū caliditatis itensiue sit decez graduū: tūc sūma caliditas: distat a sūma frigiditate per decem gradus caliditatis: ⁊ opꝫ illos remoueri ante q̄s ꝓueniat ad summā frigiditatē: ꝫ sūma caliditas nō distat a frigiditate qnq; graduū: nisi per qnq; gradus ergo illos quinq; oporteret remoueri. ⁊ tunc manerent quinq; caliditatis: ⁊ quinq; frigiditatis qui nō distāt: ⁊ per ꝓns illi pñt stare simul: ⁊ cōponere vnā formam media iter caliditatē ⁊ frigiditatē que est decē graduū: quoꝝ quinq; sunt caliditatis ⁊ qnq; frigiditatis. Et sciēdū q; illi gradus qui pñt simul stare: nō sunt ꝓij nec repugnāt sibi inuicez. aliter enim nō compateretur simul ad constituendū vnā formā a quolibet illoꝝ distinctā: sed dicunt cōtrarij impropriē ad istū sensum q; ad augmentationē vnius sequit diminutio alterius: vel ſm q; fit vlteri⁹ processus ad caliditatem sūmam: vel ad frigiditatē summaꝝ erunt partes formarū ꝓtrariarum nō potentiuꝫ se compati in eodez subiecto. ¶ Pro maiori intellectione istius imaginant q; ficit ista domus est finite capacitatis: propter quod nō sequit si. 20. homines cuꝫ alijs hominib⁹ possunt esse in ista domo: ergo centū possunt esse in ista domo. ¶ Ad ppositū imaginandum est de subiecto recipiuo contrarioꝝ quod potest imaginari finite capacitatis: ergo si maxima capacitas talis subiecti est precise tot graduū vni⁹ ꝑietatis quot graduū est vnū extremoꝝ illius ꝑietatis: q; tūc in illo sbto nō pñt recipi plures gradus illoꝝ ꝓriorum q̄s sit maximus nūs graduꝫ vnius extremorum illius ꝓtrarietatis: sed bene tot vel paucores: verbi gratia: si maximus numerus graduū caliditatis summe est decē graduū: tūc dico q; cuꝫ illis decē gradibus nō potest stare aliquis gradus frigiditatis in illo subiecto: ⁊ ppter hoc quilibet gradus frigiditatis decez gradibus caliditatis. s. sume est cōtrarius: nihilominus cum nouez gradibus caliditatis bene potest stare vnus gradus frigiditatis ⁊ cuꝫ .8. caliditatis duo frigiditatis. ⁊ cū vij. caliditatis .3. frigiditatis. ⁊ cū .6. .4. ⁊ cū quinq⁹. ⁊ cum quatuor .4. ⁊ cū trib⁹. .3. ⁊ cum duob⁹. .2. ⁊ cum vno vnus: nec illi qui possunt stare simul sunt contrarij nisi impropriē ad sensum predictum. Sed cum nouem caliditatis non possent stare duo frigiditatis: quia tunc excederet nūs graduū caliditatis sūme cōformiter imaginandum

nandū est vlterius. Ex hoc pōt solui vnū argumētū: qđ solet fieri: q; caliditas remissa pōt stare cum frigiditate remissa tunc caliditas intensa potest stare cum frigiditate intensa: propter hoc q; videtur caliditatem remissam tātum repugnare frigiditati remisse quantuꝫ caliditas intensa repugnat frigiditati intense. Ex dictis faciliter soluitur q; sicut non sequitur. 20. homines cum. 20. hominibus pōt stare in ista domo. ergo centum cum centum. similr nec sequit caliditas remissa pōt stare cum frigiditate remissa. ḡ intensa cuꝫ intensa. ⁊c. q; remissa nō repugnāt remisse: ⁊ cum nūs graduū earum simul nō excedit nūm graduū caliditatis vel frigiditatis summe: intensa aūt summe intense repugnat. Sed nōne ois caliditas oi frigiditati est ꝓtraria dico q; nō: sed cuꝫ hoc requirit debita quātitas graduū: vnde licet omnis caliditas sit eiusdem rōnis specifice cum caliditate non tñ eiusdē magnitudinis intensiue penes quaꝫ attendit ꝑietas ⁊ distantia ad frigiditatem. ¶ Alia opinio vult quelibet graduꝫ frigiditatis gradui caliditatis esse ꝓriuꝫ: nec aliquis gradus caliditatis posſit stare cū aliquo gradu frigiditatis. Ista opinio ponit intensionē ⁊ remissionem nō fieri per admixtionē alicuius forme: verbi gra non ponit remissionem caliditatez fieri per admixtionē alicuius gradus frigiditatis: sed ponit intēsionē formaꝝ fieri penes recessum eaꝝ a non gradu illaꝝ formaꝝ: ⁊ remissionē a gradibus summis eiusdē: vnde ista opinio imaginat: q; sicut illud quod est in loco medio inter sursum ⁊ deorsuꝫ nō opꝫ q̄ sit in locis ꝓriꝫ: ita nec tepiditas: que ē qualitas inter caliditatē ⁊ frigiditatem hz aliquos gradus frigiditatis ⁊ aliquos caliditatis: ⁊ sic q; mouet sursuꝫ ꝓcinue fit altius per recessum a medio mūdi: ⁊ accessum ad concauū ozbis lunē: ita aliqua tepiditas per recessuꝫ eius a non gradu caliditatis ⁊ accessuꝫ eius ad gradū summū ꝓcinue fit intensior. in calefaciēdo: sicut ḡ ista opinio imaginat de itenſiōe ꝓportionali de itenſiōe: ⁊ adduxit vnū simile: nam sicut curuitas aliq̄n est maior aliq̄n minor si ne pmixtione alicuius rectitudinis: sic etiā caliditas aliquando est intensior: ⁊ aliquando remissior sine permixtione frigiditatis. ista secundam opinionem credo esse veriorem primam vero cōmuniorem: ideo tenendo primam respondeo ad

Ad rōnes ꝓncipales. ad ꝑmaꝫ dico q; si aliq; gradus caliditatis sunt cuꝫ aliquib⁹ gradib⁹ frigiditatis in eodē sbto: nō ppter hoc ꝓria stant simul: nā sicut dictū est nō quilibet gradus caliditatis cuilibet gradui frigiditatis est ꝓrius. ¶ Ad 2ᵐ idez denominaret ⁊c. dico bene q; idē in ordine ad albū denominat nigrum: ⁊ in ordine ad nigrū denominat album: sed denominatione simplr dicta: nec denominat albuꝫ: nec nigrum: licet in ipso sint aliqui gradus albedinis: ⁊ aliqui nigredinis: sed denominat a forma cōposita ex his puta fuscū vel rubeū: ⁊ ppositionalr de tepido simili mō est dicendū. ¶ Ad 3ᵐ plus distāt albedo ⁊c. cōcedo albedo ⁊ nigredo que ꝓtant: nec iste possunt simul eē in eodem sbto: sed q: albedo alicui nigredini nō ꝓtrat: segtur nō oēm albedinē ab omni nigredine distare: ⁊ per ꝑis nō plus distāt q̄s viriditas ⁊ rubedo. ¶ Ad 4ᵐ illa supponit vnū falsum. supponit enim q; sit dare frigiditatez remississimam: modo hoc est falsum: nā quacūq; data: est dare remissiorem: ⁊ qualr debeat intelligi dictuꝫ Az. q; in nālibus est dare minimū: dictū est ꝓmo huius. ¶ Ad 5ᵐ sequit q; motus ⁊c. negat ꝓtia: vnde dico q; ꝓria nō possunt stare simul: sed bene aliqui gradus qui possunt esse partes ꝓriorum lz de facto non sint: sed bene partes vnius forme manu simul. ¶ Ad 6ᵐ dico q; si aliquod tepiduꝫ ⁊ si approximaret alicui sibi dissimili super quod habet dominiū bene sibi assimilat ipsum: ex hoc tamen non sequit q; simul calefaciebat seipsum ⁊c. nihilomin⁹ si aliquod tepidum approximat vni quod haberet caliditatem remissiorem ipso: hoc bñ intenderet in calidita te: ⁊ si approximatur alicui quod haberet minus de frigiditate illud bene intenderet in frigiditate: ita q; remissius calidum calefacit ⁊ remissius frigidum frigefacit intendendo caliditatem in vno ⁊ frigiditatez in alio. ¶ 7ª ⁊ octaua soluanē per hoc q; caliditas stans cum frigiditate in eodem subiecto non corumpit: nec agit in ipam: ⁊ ex hoc q; non omnis caliditas omni frigiditati cōtrariatur. ¶ Ad 9ᵐ dico: q; verum est q; ſm illam opinionem intenſio ⁊ remissio fiunt per admixtionem maioꝝ vel minorem alterius forme: sed hoc intelligenduꝫ est de intensione: ⁊ remissione formarum habentium cōtrarium sicut sunt caliditas: frigiditas ⁊c. ⁊ ex hoc soluitur illud quod dicebat de lumine ⁊ de vero. ¶ Ad 3ᵐ in palledine ⁊c. verum est: sed vltius: quia non percipit distincte vnum ab alio propter mixtionez adinuicem indicat ibi colorem medium. s. pallidum. ¶ 4ª bene probat q; ad calefactionem requiritur duplex forma: vna que abijcitur: ⁊ alia que acquiritur. ¶ Ad 5ᵐ dico q; non oportet elementa habere qualitates simplices propter hoc q; qualitates elementorum possunt intendi ⁊ remitti: substantia elementoruꝫ remanente. ¶ Ad 6ᵐ sequeretur q; posſit esse caliditas infinita. nego consequentiaꝫ: quia in remissione frigiditatis non oportet q; si frigiditas remittitur ad subduplum q; caliditas intendatur ad duplum: sed bene si deperditur vnuꝫ gradus frigiditatis q; acquiratur vnus gradus caliditatis. ¶ Ad vltimam bene cōcedo q; non posset fieri tranſitus de albo in rubeum nisi prius fiat tranſitus in nigrum: nihilominus prius fit tranſitus in rubedinem perfectam q̄s in nigredinez perfectam: ⁊ igitur talis tranſitus in nigredinem non percipit: nisi prius percipiat tranſitus in rubedinem: qre ⁊c.

Questio. 10.

Queritur nunc decimo vtrū in intenſione qualitatis: qualitas que acquirit: acquiraꝫ tota sil: vel acquiraꝫ pars post partē ⁊ intelligo cōnem non ſm partes quantitatiuas sbti: sed de parte graduali: ſm quaꝫ idem subiectum ſm eandē partē sui fit modo minus albū ⁊ modo minus calidum: ⁊ postea magis calidum. Et arguit q; talis qualitas acquiraꝫ tota simul circūscripta quantitate: ſm ptes quantitatiuas sbti: ⁊ hoc sic ipsa est forma simplex: ⁊ indiuisibilis. ḡ acquirit tota simul: ꝓtia tenet: ans ꝑ auctorē ser ꝓncipio: qui dicit q; forma est cōpositiō cōtingens simpli ⁊ invariabili essentia ꝓsistēs: modo cum talis qualitas sit quedā forma accidētalis: ⁊ cum auctor nō describit ibi solum formā sbalem: veruētiā accidentalem. ḡ ⁊c. ¶ 2° si nō acquirit tota simul: sed pars post partem: vel ḡ pars ꝑmo acquisita maneret cum scda: vel corrūperet aduenīte scdā: nullus illoꝝ. ḡ maior est nota ex sufficienti diuisiōe: minor ꝑbat: nō enim pōt dici q; ꝑma maneat cum scda: nā sicut est in motu locali ita videt esse in motu alterationis: sed in motu locali ita est q; mobile quū est in vno loco: non mouet in loco priori. ḡ similr in alteratione alterabile quū est sub vna dispositione nō dz manere sub alia. ḡ aliquo gradu intēsionis acquisito ei eo nō debet manere gradus remissior ꝑius acquisit⁹: nec pōt dici ſm videlicet q; gradus ꝑius acquisitus corūpatur scdo aduenīte nam sicut est in augmētatione: ita videt esse in alteratione: sed in augmentatione quantitas minor manet cum posteriori. ergo in alteratione gradus precedens manet cum sequenti. ergo ⁊c.

In oppositum argt ficnā si in intēsione q̄litates que acquirit acquireret tota simul: sequeret q; ſm q̄litates remissibiles ⁊ intēsibiles nō eēt mot⁹: ꝓns est falsuꝫ: ⁊ ꝓ Az. in isto qnto: nā talē

motum vocat alterationē; ꝓfitia patet ex eo ꝙ motus est ḡnatio partis per partē illius pfectionis ad quā tendit: sicut ꝑz per Az. 3° huius. ¶In ista q̄one ꝓmo recitabo duas opiniones: quaz vtraq; concedit diuisibilitatē forme intensibilis z remissibilis in partes graduales. oppo nunē tñ quo ad q̄onem ꝓsentem quo ad vnaz. ꝙnem. 2° recitabo illas opiniones per vnam distinctionez.

Quantū ad ꝓmū. ꝓmo ponit ista distinctio: ꝙ qualitas intensibilis z remissibilis pōt imaginari diuidi duplr: vno mō ꝛ quantitatē ſbti: verbi gra caliditas: que est ertēsa per totū vnuz pedale: que sic ſ ꝙ vna eius medietas est in vna medietate illi⁹ pedalis: z alia in alia. Allo mō pōt imaginari diuidi in diuersos gradus existētes simul in eodē ſbto: z in eadē parte quātitatiua ſbti ꝛ aliquos gradus plures aut pauciores aliqd dī magis: vl minus calidū: ꝓmā diuisionē oēs cōiter admittūt. Sed de ſcōa sunt opiniones: quaz vna ponit qualitatē intensibilē z remissibilē hīe gradus: z ipsam esse intensiorē per accumulationē partiū: z remissio per accumulationē paucor graduū. ¶Allia autez opinio ponit hmōi formas non esse diuisibiles nisi solū ſm diuisionē quātitatiuā ſbti. Ista opinio ponit ꝙ in intēsiōe ꝓmue est alia: z alia qualitas simplex: z idiuisibilis: excepta diuisione: que est ſm partes quātitatiuas ſbti. De ꝓma opinione videbitur in pñti q̄one. de ſcōa in ſcōa. ¶Tunc sit ꝓma ꝛclusio cōis vtriq; illaz opinionū ꝙ ſm diuisionē ꝓmo mō dictā. s. ſm quātitatiuas partes ſbti nō acquiritur tota simul: ꝑz: quia ex quo alterabile est diuisibile: z agens alterās similr nō pñt sic adinuicē applicari: quin ſm aliquas partes eorū sint ꝓpinquiores: z ſm aliquas remotiores: z quū agēs pri⁹ agit est ꝓpinquū ꝙ in remotum. sequit ꝙ ꝓus agat in vnā partē quātitatiuā illi⁹: ꝙ in aliā: z per ꝓns illa qualitas ꝓducī successiue quantū ad partes suas quātitatiuas: z nō tota simul. ¶De diuisione aūt ei⁹ in partes graduales illa opinio que ꝛcedit hmōi diuisionē est bipartita: quaz vna ponit duas conclusiones ad que sitū. ¶Prima ꝛclusio ꝙ qlitas ꝛz quā est alteratio acquirit tota simul ēntialr. ¶2ª ꝛclusio: ꝙ nō acquirit tota simul gradualr. ꝓma ꝛclusio ꝓbat: illa forma acquirit tota simul ēntialr: que nō hz partes ēntiales: sed sic est de forma: ſm quā est alteratio sicut est caliditas vl frigiditas: albedo z nigredo. ḡ ꝛ. maior nota: minor ꝓbat: nā ptes ēntiales dicunt ptes diuersaz rōnum: mō his oibus caret qualitas ſm quā est alteratio. ¶2° naz posito ꝙ adhuc in eodē ſbto essent diuerse partes essentiales eiusdē forme adhuc nulla eaz gnaret: nec corrūperet ante aliā: sed tota simul. ḡ adhuc quo ad illas qualitates: ſm quā est alteratio acgreret tota simul: ꝙ nō hz ꝙ ex quo ille partes sunt eiusdez rōnis specifice: nō esset maior ratio: quare vna corrūperet ꝓus: vel gnaret z alia posteri⁹ ḡ ecōuerso. ¶3° sicut manet eadē forma per totum motū ita acgrit tota simul: ꝙ per totū motuz forma manet eadē ēntialr. ḡ etiā acgrit tota simul ēntialr: maior est nota: ꝙ si acquireret pars post ptem nō maneret idē: ꝙ acquireret ante z post: minor declarat: ꝙ talis forma: seu qualitas manet eadē per totū: vel ergo gradualr vel ēntialr: nō gradualr sic ꝓbabit quū ꝓbat ſcōa ꝛclusio. ḡ ēntialr. Et ꝛfirmat ꝙ manet eadē essentialr ꝙ totū motuz: ꝙ nomina essentialia taliū qualitatū nō variantur per totuz motum: vnde in medio acgritionis ita bñ est albedo vel caliditas: sicut in ꝓn° vel in fine. z ꝙ oporteret talē qualitatē manere eandē aliquo mō per totum: ꝑz ex eo ꝙ ad vnitatē mot⁹ requirit: ꝙ sit ſm eandē dispositionē: sicut ꝑz quin: o huius. ¶2ª ꝛclusio ꝓbat: naz in acquisitiōe alicuius talis qualitatis nomina gradualia variant: sed hoc nō esset si illa tota forma simul acquireret gradualiter: assumptū ꝑz ex eo ꝙ in fine calefactiōis: vel de albationis ſbm dī magis calidū: vel magis albū ꝙ in medio: z in medio magis ꝙ in ꝓncipio. ¶3° nam in alteratione aliquid ꝓius acquirit: ſz non aliqd aliud ēntialr: ergo aliqd aliud accidētalr: ergo aliqd aliud gradualr: maior est nota z minor erat 2ª ꝛclusio. ¶Allia est opinio que ēt ponit qualitatē ſm quā est alteratio: eē diuisibilē in ptes graduales: ꝙ ēt ponit duas ōnes ad q̄stū: quaz vna ꝛcordat cū opinione ꝓxi. z alia discrepat: ponit enim ꝙ qualitas ſm quā est alteratio nō acgrit tota simul gradualr: ſcōo dicit ꝙ nec acgrit tota simul ēntialiter: ꝓbat hoc ꝙ ptes ēntiales talis q̄litatis vocat ptes graduales eiusdē ex eo ꝙ ēntiā talis q̄litatis ꝓstituūt. ꝛc.

Quantum ad 2ᵐ sit ista ꝑ ꝓ distinctio ꝙ per ptes ēntiales possum⁹ itelligere ptes diuersarū rōnū. ¶Allo mō per ptes ēntiales possum⁹ itelligere ptes que ēntiā alicui⁹ ꝓstituūt. ꝓmo mō dicte distinguunt ꝑ ptes quātitatiuas: partes vo ēntiales 2° mō dicte nō ſm istaz distinctione facilr dicte opiniones ꝛcordant: nā ꝑª itelligit de ptib⁹ ēntialib⁹ ꝑ° mō dictis quū dicit qualitatē ſm quā est alteratio nō acgrit successiue ēntialr: ſz tota simul: 1ª vo capit partes ēntiales 2° mō dictas: z sic vna eaz nō opponit alteri ex eo ꝙ nō accipiunt vlr essentiam vel partes essentiales.

Ad rationes ꝓncipales: ad ꝓmaz dī ꝙ per dictū auctoris ꝓiuncit: ꝙ qlibet forma ſm quā est alteratio est idiuisibilis per quationē in ptes ēntiales ꝓmo mō dictas. s. ptes diuersaz rōnū: nihilominꝰ quelibet eaz est diuisibilis in ptes quātitatiuas: vel i partes graduales: vel ad diuisionē ſbti in quo est: de 2ª rōne videbitur postea. Nō. rj.

Veritur vltimo vtrū in intensione alicui⁹ qualitas que ꝓ mo acgrit maneat cum qlitate que postea acgrit: z arguit ꝙ nō: q̄ i motu locali mobile nō manet in loco quez ꝓius acgiuit quū est in loco quē postea acgiuit: ḡ nec alterabile manet sub qualitate que sibi ꝓus acgrita est: quū est sub qualitate que posterius sibi acquirit: añs ꝑz de se post ḡ nō est pole idē corpus simul eē i diuersis locis. cōsequentia tenet a simili.

In oppositū arguit sic in augmētatione quātitatis ꝓcedēs manet cuz sequenti. ergo in intēsione. ꝓntia tenet a sill. añs ꝑz de se: si enim aliqd corpus iam est pedale: z auget ꝙ fiat bipedale quātitas pedalis ꝓcedens adhuc manet. ¶In ista q̄one sunt due opiniones quaz vna tenet: ꝙ quelibet qualitas est forma simplex: z indiuisibilis diuisione in ptes graduales: ꝛz bñ sit diuisibilis ſm ptes quantitatiuas ſbti: z isto mō opinio ponit: ꝙ qualitas ꝓcedēs nō manet cū sequenti in intensione z hoc op⁹ istam opinionē ponere post ḡ ponit talem qualitatem indiuisibilem: vnde si precedēs maneret cum sequēte statim compositum ex his duabus esset qualitas diuisibilis gradualiter. ¶Ista opinio habet aliqua motiua ꝓ se: primū est: nam si in intensione qualitatis qualitas ꝓcedens maneret cuz sequēte: sequeretur ꝙ remanerent qualitates distincte in eadem parte ſbti: ꝙ̄ s est falsuz. z ꝓntia probat: ꝙ talia remanerent distincta quoz vno corrupto nō est necessarium reliquum corrumpi: z quo vno generato: alteruz nō generaretur. sed generatuz est: sed sic esset de qualitate precedente: z sequente: ergo si remanerent: remanerēt distincte: maior est nota: minor ꝓbatur: iam sequens potest corrumpi precedente manente sicut fit in remissione illius qualitatis: similiter quādo qualitas sequens generat: qualitas precedens iaz generata est: falsitas ꝓntis probat quadrupliciter: primo si qualitas ꝓcedens: z qualitas sequens manerent distincte in eadez parte ſbti. sequeret ꝙ qualitas esset diuisibilis nō solū per accidēs: sed ēt per se: ſz hoc est ꝓtra Az. in isto 5°: qui dicit qualitatē eē diuisibilem per accidens: z nō per se: ꝓbat ꝓntia: ꝙ qualitas cōposita ex ꝓcedente: z sequēte eet diuisibilis p se in illas post ḡ manent distincte in eadē pte ſbti. ¶2° nā per Cōmentatorē Cōmē. 15. ꝓmo huj⁹ ois multitudo est rerū differentiū ſm quantitatez vel ſm spēm: ergo si qualitas ꝓcedens: z qualitas sequēs: eēnt distincte in eodē ſbto z in eadē pte ſbti adequate: tūc vel eēnt distincti ſm quātitatē: z hoc nō ex eo ꝙ sunt in eadē pte quātitativa ſbti: nec etiā distinguunt ſm spēz: qz in intensione: vbi gra: caliditatis caliditas ꝓcedens est eiusdē spēi cum caliditate sequēte. ¶3° nam 5° metaphysice dī vnū nūo sunt quoz mā est vna: ergo cuz in intensione qualitatis ꝓcedētis z sequētis sit eadē mā. s. idē ſbm segt qualitatē ꝓcedentē z sequentē nō distinguī. ¶4° si qualitas ꝓcedēs z sequēs existerent in eadē parte ſbti oporteret ꝙ distinguerent ſm spēz: mō hoc est falsum: ꝓbat ꝓntia per Az. 5° metaphysice spē differūt que cūcz in eodē ſbto differētia habent. ¶2ᵐ motiuū ꝓ ista opinione est si qualitas ꝓcedēs maneret cū sequēte sequeretur ꝙ aliqō corpus luminosum finite poſ posset ꝓducere lumē infinituz itensiue: ꝓns est falsum: falsitas ꝑz ex eo ꝙ nullū agēs poſ finite pōt ꝓducere effectū infinituz ꝓbat ꝓntia: nam sit a. vnū corpus luminosum in virtute infinitū qō illuminat. b. punctum medij distantez ab ꝙ quātitatē bipedalē aliquo certo gradu luminis: deide illud corpus luminosum moueat versus. b. punctū vsq; ad medium distantie bipedalis in tpe. c. cum ergo in tpe. c. sint infinita istantia in quolibet. a. corpus luminosuz ꝓducit in. b. punctū gradū luminis itensiorē ꝙ̄ ꝓius habebat: sequit si lumē ꝓcedens manet cum sequēte ꝙ in fine tpis in. b. puncto sunt infinita lumina quoz qōlibet est intensius aliquo lumine certo dato. s. lumine qō erat in ꝓn°: sed ex oibus talib⁹ ꝓstituit lumen infinitū intensiue: quare si qualitas ꝓcedens maneat cū sequēte tūc lumen ſm poſ finite posset ꝓducere lumē infinitū: qō erat ꝓbandū. ¶3° si qualitas ꝓcedens maneret cum sequēte z eēt sic diuisibilis diuisione graduali sequeret ꝙ albedo esset ꝓfectionis infinite: hoc est falsum: ꝓbat ꝓntia: qz sit aliqua albedo. a. z aliqua nigredo. b. z b. nigredo est alicuius ꝓfectionis sed. a. albedo est ꝓfectior plusqz̄ in duplo. z plusqz̄ in triplo. z sic in infinitū: ergo. a. albedo est perfectionis infinite: ꝓntia videt eē nota de se: qz aliter nō possumus ꝓbare aliqd esse ꝓfectionis infinite: antecedens ꝓbat ꝓ quo supponit ꝙ impoſ est duo indiuidua diuersarum specierū eē eiusdē ꝓfectionis essentialr: cū ergo albedo z nigredo sint diuersarū speciez op⁹ vnū eoz eē ꝓfectius alio: sit ergo ꝙ albedo: si ergo albedo est diuisibilis diuisione gradualr: tunc infiniti sunt gradus albedinis ordinati ſm ꝓpositionē duplā: quoz qlibet est perfectior b. nigredine. cū ergo. a. albedo sit ꝓfectior sua medietate in duplo: que qdē medietas est ꝓfectior. b. nigredine: sequit. a. albedine eē ꝓfectiorem in duplo. b. nigredine: z cū. a. albedo sit ꝓfectior in quadruplo sua quarta sequit. a. albedine esse ꝓfectiorē in quadruplo: vel plus. b. nigredine z sic in infinitū: ſm ptes ꝓportionales albedinis. a. ¶4° si qualitas ꝓcedens maneret cuz sequēte sequeret ꝙ aliqō finite caliditas in tpe finito posset ꝓducere calorez infinitum: itensiue: hoc est icōuenies: ꝓbat ꝓntia: nam sit a. aliqō caliditas finitū qō in prima medietate alicuius tpis corrūpat medietatē frigiditatis sūme. z iducat ad tam me dietatem caliditatis sūme cū ergo in secūda parte ꝓportionali illius tpis resistētia ipsi⁹. a. sit in duplo minor: sequit ꝙ in duplo velocius aget: z ꝑ ꝓns si secūda pars ꝓportionalis tpis duraret quātuz ꝓma: tūc. a. agēs debet reintroducere duplam caliditatē ad illā quam iduxit in ꝓma medietate tpis: cum ergo duret in duplo minus sequit ꝙ agēs in 2ª pte ꝓportionali illius tpis ꝛz introducere precise tantaz quantā induxit in prima: z cum in 2ª parte ꝓportionali eiusdē tpis resistētia in duplo z in quadruplo minor qz erat prius: sequit ꝙ in tertia parte itez tantū debeat introducere: z cuz tales partes temporis sint infinite quarū quelibet induxit tñ sicut in alia: z cum precedēs maneat cum sequēte: sequit ꝙ in fine temporis. a. agēs introduxit caliditatē infinitaz. qō fuit probāduz. ¶5° si tunc itensio fieret ex additione gradus posterioris ad gradū ꝓcedēs. sed hoc nō: nam si sic tūc quero que illaz qualitatū itendat: vtruz qualitas ꝓcedens: vel qualitas sequēs: vel qualitas aggregata ex his: nō pōt dici ꝙ qualitas ꝓcedens ꝓpter hoc ꝙ ex additione ꝓioris ad ipsaz ipsa nō fit itensior: licet bñ ex ipsa z qualitate addita resultet qualitas itensior: nec pōt dici ꝙ qualitas sequēs itendat licet aggregatuz ex precedēte z sequēte: ꝓpter hoc ꝙ qualitas sequēs nō ꝓius erat remissior: post ḡ ꝓius nō erat: z similiter nec qualitas aggregata ex precedente z sequente post ḡ etiā nō ꝓius erat remissior. ex eo ꝙ ꝓius nō erat. ¶6° sic sequeret ꝙ in infinitū remissa caliditas ſtaret simul in eadez parte ſbti cū caliditate sūma: hoc videt esse icōueniēs: ꝓbat ꝓntia: posito ꝙ aliquid incipiat calefieri ad nō gradu vsq; ad gradū summū icluſiue: tūc ante ḡ hoc habeat gradū ſmū hz gradū in duplo remissiorē z in quadruplo remissiorē z sic in infinitū: post ḡ incipit calefieri a nō gradu. Si ergo ꝓcedēs manet cuz sequēte sequit ꝙ in infinitū remissus manet cuz ſmo: ꝙ in duplo remissior ſmo manet cuz ſmo z in quadruplo remissior: z sic in infinituz. ¶Allia opinio est que ponit ꝙ in intēsione qualitatis ꝓcedēs manet cū sequēte: z ꝙ qlibet qualitas est diuisibilis gradualr: z ꝙ itensio fit per additionē gradus posterioris ad primū: z remissio p ablationē gradus a gradu recto. sicut itensio p additionē gradus ad gradū. ¶Ista opinio hz aliquas rōnes arguit de lumine experimētaliter: vñ si i aliqua domo est aliqua le la itensa: tūc in illa domo est aliqua le lumē. z si 2ª candela accēderet fieret lumē itensius abſqz corruptiōe ꝓmi. ex quo vr ꝙ in itensione ꝓcedēs: maneat cū sequēte: z ꝙ ista duo lumina in ista domo ambo maneant: z maneāt distincta. hoc ꝑz ex eo ꝙ si aliqō corpus opacuz sicut baculus vel aliqō hz obiciatur illis candelis: cābit duas vmbras: qō nō esset nisi lumina illaz duaz candelaz in aere illius dom⁹ existētia eēnt distincta ꝛ. ¶2° ad idem facit auctoritas Az. in 2° de gnatione dicētis ꝙ manet eadē qualitas symbola in gnato que fuit i corupto: vbi gra: cū ex aere gnatur ignis: eadē caliditas que ꝓius erat in aere postea manet in igne: mō si in itensione cōtinue esset totalr alia z alia qualitas sicut dicit ꝓima opinio: tunc quū ex aere gnaret ignis caliditas ꝓtinue itenderet: segt ꝙ cōtinue eēt alia z alia caliditas z sic nō maneret eadez qualitas symbola in gnato: que erat in corupto. ¶3° si in itensione z remissione ꝓtinue eēt totalr alia z alia qualitas: seqret ꝙ ſma caliditas corrūperet subito. Bꝫ videt icōueniens: ꝓbat ꝓntia qz si aliqō frigidū approximet sūme calido tūc illud remitteret caliditatē sūme calidi: z tñ ita cito ꝙ illud desinit eē sūme calidū: seqt ꝙ caliditas ſma est totaliter corupta: z est totalr alia caliditas gnata: z cū illud subito desinit eē sūme calidū: segt ꝙ caliditas ſma ſubito corrūpat: z sic caliditas ſma nō est maioris resistētie ꝙ̄ remissa. ¶4° si ꝓtinue esset alia z alia qualitas totalr seqret ꝙ ois qualitas post aliquā alterationē eēt subito acgrita: ꝙ̄ns est falsum: nā tūc ad nullā qualitatem eēt mot⁹ post ḡ ois instātanee gnaret. ꝓbat ꝓntia ex eo ꝙ post aliquā alterationē aliqua qualitas est z continue ante erat totalr alia z alia qlitas z nihil illi⁹ qlitatis q̄ est post alterationē ꝓus acgrebat segt illa qlitate ista nec eē acgrita. ¶5° sequeret ꝙ frigiditissimū posset gnare oēm caliditatē citra sūmā: hꝫ vr icōueniēs: ꝓbat ꝓntia: qz frigidū pōt remittere caliditatē sūmā: z si illa remissa ē totalr alia z alia qlitas ab illa gnata ē a frigidissimo. remittēte z a nullo alio. ¶6° seqret ꝙ caliditas remissa posset

Tex. cō. 25.

generare caliditatē in duplo intensioreꝫ ipsa: vt si caliditas sicut duo remitteret caliditatē: sicut qnqꝫ: que remissa gn̄aret caliditatē sicut quatuor: totaliter aliā a p̄cedēte. sꝫ illā opinionē. ¶Respondet ad p̄mā rōnē in p̄n° qōnis positam ꝛ cū hoc ad rōnes adductas pro alia opinione: vn̄ cū arguebat sicut est in motu locali ita ī motu alterationis: negat hoc: ꝛ rō negatiōis est. qꝛ idē mobile simul esse in plurib⁹ locis nō est poss̄e. ꝛ ideo in alteratiōe qualitas p̊° acq̄sita pōt manere in eodeꝫ sb̄to cum qualitate 2° acq̄sita: sꝫ mobile motuꝫ localiter nō possit manere in loco p̄us acq̄sito quū est in loco 2° acq̄sito. ¶Tunc ad rōnes prime opinionis: ad primā si in itensione ꝛc. sequeretur ꝙ remanerent qualitates distincte in eadē pte sb̄ti. ꝯcedo: ꝛ qn̄ arguebat: tunc qualitas eēt diuisibilis nō soluꝫ per accn̄s: sꝫ etiā p se. dico ꝙ verū est ꝛ qn̄ Ar. dicit 5° hui⁹ ipsam solū eē diuisibilē p accn̄s: hoc itellexit de diuisione que debet ei: s̄m diuisionē quātitatiuā sb̄ti: cū hoc stat ꝙ sit per se diuisibilis in ptes graduales. ¶Ad 2am ꝯfirmationē ois multitudo reꝝ differentiū s̄m quātitatem vel s̄m spēm est: dico ꝙ ibi Cōmen. accipit hoc vocabulū quātitas extēse. put extēdit se nō solū ad extēsionē: verū etiā ad itensionē: vel put nō solū extēdit se ad quātitatē ꝯtinuā verū etiā ad quātitatē discretā: ꝛ ideo qualitas p̄cedens: ꝛ qualitas sequens existētes in eadē pte sb̄ti dicunt differre s̄m quātitatē. i. itensionē: vel s̄m quātitatem. i. s̄m maiorē: vel minorē multitudinē graduū: vnde qualitas sequens est itensior q̄ꝫ p̄cedens: ꝛ est pluriū graduū q̄ꝫ p̄cedens. ¶Ad 3am ꝯfirmationē q̄nti metaphysice dr̄ vnū nūo sunt quoꝝ mā est vna: dico ꝙ si ibi accipit mā pro sb̄to forme sb̄alis: vel accn̄talis darū est ꝙ ppositio est falsa: nam albedo ꝛ dulcedo sunt in eadē mā puta in lacte: ꝛ tn̄ nō pp hoc sunt vnū nūo. opꝫ ergo ꝙ auctas Ar. itelligat. s. ꝙ per mām itelligat illud pro quo supponit terminus ita ꝙ de illis terminis significatiue acceptis verificat vnū nūo qui supponūt pro eadē re: isto mō dicimus ꝙ Marcus. ꝛ Tullius sunt vnū nūo puta mā. i. significatū pro quo isti duo termini supponunt. s. Marcus Tullius est vnum: ꝛ ita itellexit Ar. 5° metaphysice. ¶Ad 4am si qualitas p̄cedens ꝛc. oporteret ꝙ distinguerent s̄m spēm: negat ꝯ͞nia: ꝛ cum dicebat aucte Ar. 5° metaphysice spē differūt quecūqꝫ in eodē sb̄to differētiā hn̄t: h̄ oꝫ itelligi sic: ꝙ illi termini differūt spē licet supponant pro eadē re nō tn̄ idē appellant: nec ꝯsignificant: verbi grā: isti termini linea supficies licet supponāt pro eadē re: tn̄ differūt specifice pp hoc ꝙ ꝯnotationes ꝛ ꝯsignificationes hoꝝ terminoꝝ nō sunt eadē: ꝛ sic pꝫ qualr̄ p̄dicte auctes Ar. nō sunt ad ppositum. ¶Ad rōnē 2am r̄ndet ꝙ ipsa supponit vnuꝫ falsum. supponit enim esse instātia idiuisibilia in tpe. mō h̄ est falsum: vt videbit 6° hui⁹. ¶A 3am seq̄ret ꝙ albedo eēt pfectionis īfinite: negatur ꝯ͞nia: ꝛ quū pbat: albedo ē plusq̄ꝫ in duplo pfectior nigredine: ꝛ plusq̄ꝫ ī triplo: ꝛ sic in īfinitū: ꝛ cū hec nigredo sit alicuius pfectionis certe: ergo albedo est pfectionis infinite: negatur ꝯ͞nia: sꝫ si deberet valere oporteret addere ꝙ albedo: ꝛ nigredo essent cōparabiles adinuiceꝫ. mō hoc est falsum ex eo ꝙ albedo: ꝛ nigredo sunt diuersaruꝫ specierū: vt pꝫ 7° huius: talia nō sunt cōparabilia adinuicē. vn̄ si p̄dicta rō valeret pbaret ꝙ angulus rectilineus esset infinitus: qꝛ est plusq̄ꝫ in duplo maior angulo ꝯtinue ꝛ plusq̄ꝫ in triplo ꝛ sic in īfinitū: vn̄ illa rō deficit sicut ista p̄cedens pp nō idētitatē specificā anguli rectilinei cū angulo ꝯtinue. ¶Ad 4am sequit ꝙ aliqđ finite calidū posset pducere caliditatē īfinitaꝫ itensiue: negatur ꝯ͞nia ꝛ quū arguebat: sic. a. vnū finite calidū: placet mihi ꝙ in p̊a medietate corrūpat medietatē frigiditatis sūme: ꝛ inducat medietatē caliditatis sūme admittat: ꝛ quum vlterius dicebat: cū in 2a parte pportionali tpis resistētia sit ī duplo minor vr̄ ꝙ in 2a pte pportionali tpis debeat

Tex. cō. 31.

introducere tantā caliditatē quātā in p̄ma: negat hoc: rō hui⁹ est: qꝛ a. calidū agit rōne ꝯuetatis: cū ergo in 2a parte pportionali tpis nō sit tāta ꝯuetas a. calidi ad passuꝫ: quāta erat in p̄ma sequit ꝙ in 2a parte pportionali tpis a. calidū nō introducit tantā caliditatē: quātā itroduxit in p̄ma lꝫ resistētia in duplo sit minor q̄ꝫ erat p̄us. ¶Ad 5am sic sequeret. etiaꝫ ꝯcedit: ꝛ quū dicebat que qualitas intendit vel p̄cedens ꝛc. R̄ndet ꝙ pprie loquēdo qualitas nō intendit: sꝫ sb̄m sit itensius calidū vel frigidū ex additionē gradus posterioris ad priorē: verūtn̄ pōt cōcedi qualitatē intendi ad istū itellc̄m ꝙ in itensione totalis qualitas ex p̄cedente ꝛ sequēte est intensior q̄ꝫ prius erat. ¶Ad 6am sequit ꝙ in īfinitū ꝛc. hoc concedit ꝙ si diceretur: ergo sūme calidū est in īfinitū remisse calidū: negatur ꝯ͞nia. qꝛ licet in aliquo quāto bipedali sit īfinita parua magnitudo: tn̄ hoc nō denominat in īfinitū paruuꝫ: sed denominat bipedale a maxima eius quātitate: ita etiaꝫ sūme calidū lꝫ in eo sit in īfinitū remissus gradus caliditatis: tn̄ nō denominat a gradu remissiori: sed intensiori. Sic ergo s̄m opinionē que ponit itensionem qualitatis s̄m oppositionē graduū fieri solute sunt rōnes cōtra eaꝫ quas opinio opposita hꝫ pro se. ꝛ s̄m aliā opinionē que ponit itensionē fieri per recessum a nō gradu ꝛ accessum ad sūmū: ꝛ que ponit etiā in itensione ꝛ remissione continue esse aliā qualitatē totalē: soluende sunt rōnes adducte pro illa opinione. ¶Ad p̄mā quū arguebat de duobus corporib⁹ luminosis ista ratio supponit ꝙ si aliqđ corpus luminosuꝫ pducit aliqđ lumen manet per tps: mō hoc est falsuꝫ: qꝛ ꝯtinue emanat aliud ꝛ aliud lumē. qꝛ dicit si aliqua candela sit icensa in aliqua domo tunc si adueniat s̄m lumen actu a prima cū lumine secūde: facit lumen itensius: sꝫ qꝛ hoc nō euadit difficultatē rōnis: qꝛ posito ꝙ due candele incense simul potterēt ad aliquā domū aer in illa domo itensius illuminat q̄ꝫ si vna illaꝝ sola portaret: hoc nō eēt nisi itensio fieret per additionē luminis ad lumē. ideo dicendū est ꝙ in tali casu gn̄atur vnū lumen distinctū totaliter a quolibet luminū illarū duarū candelarū absqꝫ hoc ꝙ lumina illaꝝ duaꝝ candelarum coextendant. qđ tn̄ oporteret si itensio luminis fieret sic per appōnē luminū: sicut opinio opposita imaginat: ꝛ qn̄ arguebat: immo videt ꝙ illa duo lumia maneat distincta ꝛ coextēsa: nā si ponat ibi aliqđ corpus opacuꝫ faciat duas vmbras: dico ꝙ hoc nō est pp ter distinctionem luminū: sꝫ pp distinctionē corpoꝝ luciđoꝝ: verū est tn̄ ꝙ illud cōtra Joā. de pisano qui ī pspectiua sua dicit lumina diuersoꝝ luciđoꝝ trāsire ideꝫ mediū impmixte. ¶Ad 2am ista opinio ꝯcederet ꝙ nō maneret eadeꝫ q̄litas symbola in gn̄ato que fuit in corrupto. ¶Ad 3am sequeret ꝙ caliditas sūma corrūperet subito: hoc ꝯcederet ista opinio ad istū intellc̄m ꝙ nūc est ꝛ mediate post hoc nō erit: nec hoc repugnat nec est incōueniens ꝙ aliquid subito desinat esse albissimū vel ꝯsimile ad intellectū p̄dictū. ¶Ad 4am quelibet qualitas esset subito acq̄sita. h̄ ꝯcederet ista opinio: sꝫ quū dicit ad qualitatē eē motuꝫ: hoc intelligit ꝙ ad motū qui dicit esse ad qualitatē continue qđ acquirit est qualitas lꝫ alia a p̄cedente rōne sicut in motu locali est de loco. ¶Ad 5am ipsa cōcederet ꝙ frigidissimū potest gn̄are caliditatē per corruptionē caliditatis itensioris: licet hoc esset falsum per corruptioneꝫ caliditatis remissioris: ꝛ sic finis est ꝛc.

¶Explicit liber quintus magistri Alberti de Saxonia.

¶Questiones in sextum librum physicorum magistri Alberti de Saxonia.

¶Tex. cōmēti. j.

¶Si autem est continuum ꝛ quod tangitur ꝛc. Qō. j.

Sextus liber

in ordine de indiuisibilibus ꝛ eorū motibus tractans: hanc pponit difficultatē: vtrū continuū sit cōpositū ex indiuisibilibus: verbi grā: sicut linea ex pūctis. tps ex instantib⁹. motus ex mutatis eē. Et arguit p̊ ꝙ sic: sicut se hn̄t vnitates in nūo: ita se habēt pūcta in linea. Sed vnitates que ponunt indiuisibiles cōponunt numeꝝ ex eo ꝙ nūs est multitudo ex vnitatib⁹ aggregata: ergo etiā puncta cōponunt lineā: ꝛ instantia tps: ꝛ mutata motū. ¶2° celum est quoddā continuū ꝛ capit celū pro vno orbe ꝛ est cōpositū ex indiuisibilib⁹. ergo ꝯ͞nia tenet: ꝛ antecedens probat. ex eo ꝙ quelibet pars celi est indiuisibilis ꝛ cum nulla ab alia sit diuisibilis: ꝛ separabilis. ¶3° auctoritate Ar. primo posterioꝝ ſba linee est ex his. s. ex punctis: ꝛ p ꝯ͞ns linea est cōposita ex punctis. ¶4° primo de gn̄atione dr̄ vbiqꝫ in linea est punctus: sed hoc nō eēt nisi puncta eēnt in linea ꝛ sic linea cōponit ex illis. ¶5° capiat aliqua caro in hoīe ꝯtinua illa cōponitur ex indiuisibilib⁹: probat: qꝛ cōponit ex mā: ꝛ aīa intellectiua: quoꝝ qđlibet est indiuisibile de aīa itellectiua pꝫ de se postqꝫ tota in toto ꝛ tota ī qualibet parte hoīs qđ nō posset sibi competere nisi eēt indiuisibilis. Qꝫ aūt mā sit indiuisibilis pbat: qꝛ nec est quātuꝫ nec quale per Ar. 7° metaphysice. quare ꝛc.

Tex. cō. 8.
Tex. cō. 1.

In oppositū determinat Ar. in isto 6° vbi pbat ꝙ ꝯtinuū nō cōponit ex idiuisibilib⁹. ¶In ista qōne p̊ ponā vnā distinctionē de indiuisibili. ¶2° ponā vnicā ꝯ͞nē responsalē ad quesitum.

Quantum ad p̄m sit ista distictio: ꝙ vno mō aliqđ dr̄ idiuisibile qꝛ licet sit extēsum: tn̄ ptes ei⁹ nō sunt sepabiles abinuiceꝫ p realē diuisionē. sꝫ bn̄ p aīe signationē. isto mō celū pōt dici idiuisibile. est enī ifrangibile: ꝛ isto mō idiuisibile nō capit in pposito. ¶Alio mō capit idiuisibile qđ licet hēat partē vel ptes. tn̄ pp ei⁹ puitatē nō sunt abinuicē sepabiles: ꝛ talia idiuisibilia posuit Democrit⁹ q̄ vocauit corpora athomalia. ꝛ ex ipsis cōponi gn̄abilia ꝛ corruptibilia ꝯ que idiuisibilia Ar. arguit p̊ de gn̄atiōe: nec ita capit idiuisibile in pposito. ¶3° dr̄ idiuisibile simplr̄: qđ nec hꝫ partes nec aliquā extēsioneꝫ: ꝛ tale pōt adhuc imaginari: vel qđ nō sit in ꝯtinuo: ꝛ si sit in ꝯtinuo: tūc est totū in toto: ꝛ totuꝫ in qualibet pte illi⁹ ꝯtinui: quō dicim⁹ aīam itellectiuā eē idiuisibilē. ¶Alio mō qđ ē idiuisibile simplr̄ nō hn̄s partē nec aliquā extēsionē: existens tn̄ in ꝯtinuo absqꝫ h̄ ꝙ sit totū in toto ꝛ totū in qualibet pte illi⁹ ꝯtinui: ꝛ tale pōt imaginari in linea: sicut punct⁹: vel in tpe sicut istās: vel in motu: sicut mutatuꝫ: ꝛ taliter est capiendū idiuisibile in pposito. ¶Alia distinctio ꝙ qđ pōt itelligi vtrū continuū sit cōpositū ex talibus indiuisibilibus finitis: vel ex talibus infinitis.

Quantum ad 1m: sit ista ꝯclusio: nullū ꝯtinuuꝫ cōponit ex idiuisibilib⁹ finitis ī nūo: istā ꝯclusionē. p̄mo volo probare rōnibus tangentibus nām̄ indiuisibiliū in ꝯtinuo: si ꝯtinuū cōponat ex ipsis. ¶2° arguā ad eā. quantū est ex pte mot⁹. ¶3° quantū tāgit situ̅ ipsoꝝ. ¶4° quantū tangit esse vel nō esse ipsoꝝ. ¶Quantū ad p̄mū arguā sic si ꝯtinuū esset cōpositū ex indiuisibilibus finitis sequeret ꝙ q̄libet linea cuilibet linee esset cōmēsurabilis: ꝯ͞ns est falsuꝫ: nā dyameter quadrati nō est cōmēsurabilis coste eiusdē cuius est illa dyameter: vnde sicut demōstratū est in geometria: dyameter alicuius quadrati se hꝫ in pportione irratiōali ad suam costā: ꝛ per ꝯ͞ns cōmēsurabilis: pbat ꝯ͞nia pro quo supponit ex arithmetica oēm numeꝝ omni nūo esse cōmēsurabilē: mō si linea cōponeret ex pūctis finitis in nūo: ꝛ similr̄ costa: ꝛ cum eadeꝫ esset pportio lineaꝝ: qualis est pportio nūoꝝ idiuisibiliū ex quib⁹ ille linee cōponunt: sequit q̄libet lineā cuilibet linee esse cōmēsurabilem: pbat: qꝛ esset eadē proportio vnius linee ad aliā: qualis esset pportio alicuius numeri ad nūm. ¶2° dato opposito ꝯ͞nis: sequeretur vel ꝙ nō quelibet linea esset diuisibilis in duo equalia: vel ꝙ idiuisibile esset diuisibile: qđlibet istoꝝ est falsum. p̄mū est cōtra geometras: est enim vna ppositio in geometria: datā lineā per equale secare. scđm implicat ꝯtradictionē: pbat ꝯ͞nia: nā sit vna linea cōposita ex tribus pūctis: tūc si diuidat sic ꝙ ex vna parte relinquant duo puncta: ꝛ ex alia vnicus: tunc illa linea est diuisa in inequalia: si aūt ex vna parte relinquit vnus cum dimidio: ꝛ ex alia parte similr̄: tunc sequeret ꝙ pūctus medius est diuisibilis ꝛ sic indiuisibile est diuisibile qđ implicat. ¶3° sequeret ꝙ tot essent indiuisibilia in linea parua quot essent in linea magna: pbat ꝯ͞nia: nam describat vnus triangulus cuius basis cōponat ex sex indiuisibilibus. deinde scribat vna linea breuior basi equedistans a basi: que quidē breuior sit versus conū ꝛ intercepta iter latera illi⁹ triāguli: tūc pbo ꝙ in illa linea parua sunt tot indiuisibilia: quot in basi: nā a quolibet sex indiuisibiliū existium in basi pōt trahi linea ad conū illi⁹ trianguli secans illā lineā breuiorē: que nō cōcurrit in aliq̄ illarum linearū ꝯtractarū a quolibet illoꝝ sex indiuisibiliū: nisi p̄mo in cono illius trianguli: quod nō esset nisi in illa linea breuiori eque distāti basi: que secat illis sex lineis sic ꝯtractis eēnt sex indiuisibilia, sicut in basi: pꝫ in figura. ¶Quarto dato opposito cōclusionis sequeret ꝙ in circūferentia circuli parui essent tot indiuisibilia sicut in circūferentia magni circuli ꝛ sic vna eaꝝ esset tāta quāta alia: ꝯ͞ns est falsuꝫ: pbat ꝯ͞nia: naꝫ sit aliquis circulus magnus cuius circūferentia sit cōposita ex deceꝫ indiuisibilib⁹: deinde illi circulo inscribat circulus paru⁹: tunc ex quo oēs linee ꝯtracte ab illis decē indiuisibilib⁹: que sunt in circūferentia maioris circuli versus cētrū eiusdē circuli nō ꝯcurrunt nisi in centro eiusdē circuli: ꝛ cum ille linee secant circumferentiā minoris circuli: ꝛ nō ꝯcurrunt in ea sequit tot esse indiuisibilia puta decē ꝛ in alia circūferētia parua: que sunt in circūferētia magna. ¶5° dato opposito ꝯclusionis sequeret ꝙ esset dare minimū circulū: ꝯ͞ns est falsum: nam quocūqꝫ circulo dato est dare minorē: ꝯ͞nia pbat: nā posito ꝙ esset aliquis circulus cuius circūferētia esset cōposita ex trib⁹ indiuisibilib⁹: tūc ille circulus eēt minim⁹ circulus: pbat: qꝛ si esset dare minorē eēt solū ex duob⁹ indiuisibilib⁹: ꝯ͞ns est falsum: qꝛ duo idiuisibilia q̄litercūqꝫ situent non faciūt curuitateꝫ. ¶6° dato opposito ꝯ͞nis seq̄ret ꝙ dyamet alicui⁹ q̄drati eēt eq̄lis coste: ꝯ͞ns est fl̄m: ꝯ͞nia pbat: nā sit vnū q̄dratū cui⁹ costa sit cōposita ex q̄tuor idiuisibilib⁹ p̄ aīse p aduersariū tūc ꝯtrahant ab idiuisibilib⁹ vni⁹ coste ad idiuisibilia alteri⁹ coste q̄tuor linee eq̄ distātes trāseūtes p dyametꝝ: tūc q̄rit vtrū ille linee tātū distēt ī dyametro: quātū in costa: p̄ aīse vl plus vl min⁹. Si plus vl min⁹: tūc ille linee nō erūt eq̄ distātes: quod est contra ypothesim si

psãse. tamen sequeretur q̄ precise essent tot indiuisibilia in dyametro quot in costa: et per ꝯñs sequeret̃ dyametrũ esse equalem coste. ¶ Deinde arguit̃ ad ꝯclusionẽ: quantum est ex parte motus: et supponitur primo q̄ cõtinue dum sol mouetur: vel aliq̄d aliud corpus luminosum: tunc vmbra mouetur. sed tardius: que quidez causat̃ ex opaco obiecto illuminoso: tunc sic ex quo ita continue moueẽ vmbra licet tardius multo: sicut corpus luminosum. ponat̃ ergo q̄ corpus luminosum moueat̃ solum per indiuisibile: tunc vel vmbra est mota per tantuz: vel per minus vel per maius: nõ per maius: nam tunc vmbra velocius moueret̃: q̄z corpus luminosum: qđ est contra experientiã: nec per equale: nam tunc moueret̃ ita velociter sicut corpus luminosuz: quod iterũ est ꝯtra experientiã: si per minus: sequit̃ q̄ est dare minus indiuisibili: et sic est dare minus minimo. ¶ 2° sequeret̃ q̄ esset aliquis motus: quo nõ posset dari in duplo tardior: ꝯñs falsum: probat̃ ꝯñtia: nam posito q̄ aliq̄d mobile in aliquo tp̃e pertrãseat precise tria indiuisibilia: tunc si aliq̄d mobile posset moueri i duplo tardius illo: oporteret q̄ in eodẽ tempore ptransiret sub dupli precise: modo hoc est impossibile: nam tunc oporteret q̄ ptransiret vnum indiuisibile cuz medio: et sic indiuisibile eẽt diuisibile qđ implicat. ¶ 3° sequeret̃ q̄ oẽs motus eẽnt eque veloces ꝯñs falsum: ꝯñtia probat̃: q2 oẽs mot⁹ qui fiunt in eodẽ tempore cum cuilibet instanti correspondeat vnũ mutatuz esse: sequit̃ q̄ in vno sunt tot mutata eẽ: quot in alio: et cuz cuilibet mutato esse correspondeat vnũ indiuisibile pertransitũ in spatio sequit̃ q̄ vno illoꝝ motuũ: siue sit velox siue tardus: ptranseant̃ tot indiuisibila quot ptranseunt̃ motu alio: qui fit secũ in eodẽ tp̃e. et per ꝯñs tantũ spatium pertransit̃ ab vno quantum ab alio: et per ꝯñs sunt eque veloces quod erat probandũ. ¶ 4° sequit̃ q̄ nullum corpus posset rarefieri vel ꝯdensari: nisi poneret̃ vacuũ. ꝯsequens est falsuz: et probat̃ ꝯsequẽtia: naz sit aliquod corpus compositũ ex. 10. indiuisibilib⁹ et condensetur illud. tũc idiuisibilia adhuc sunt ita magna sicut prius: et per ꝯñs ex quo prius occupauerunt spatiũ maius q̄z occupant mõ ꝯdensatione facta: sequit̃ q̄ prius inter ea intercipiebat̃ vacuũ. ¶ Deinde arguit̃ ad ꝯñez: quantum tangit situm indiuisibiliũ in ꝯtinuo: si cõtinuũ esset compositũ ex ipsis: nam si linea esset cõposita ex punctis indiuisibilib⁹ vel illa haberent se in linea ꝯtinue: vel cõtigue vel ꝯñter: nõ põt dici q̄ ꝯtinue: ex eo q̄ per diffinitionẽ continuoꝝ: ꝯtinua dicunt̃ quoꝝ vltima sunt vnũ: mõ indiuisibia nõ hñt vltima: tunc etiã indiuisibilia haberent prima: et sic indiuisibile esset diuisibile in primuz et vltimuz: quod implicat: nec etiam habent se contigue: naz tunc contigua dicunt̃: quoꝝ vltima sunt simul: mõ quia indiuisibilia nõ habent vltima sicut iam probatuz est: sequit̃ q̄ nõ possunt esse ꝯtigua: nec etiã habent se cõsequenter: naz datis duobus punctis. s. a. b. que sunt de numero punctoꝝ cõponentiũ aliquã lineã cõtinuã per aduersariũ: tũc si. a. b. pũcta: hñt se ꝯñter: et cõponũt lineã cõtinuã vna cum alijs. oportet q̄ inter. a. b. puncta intercipiat̃ linea media: et cum per aduersariũ etiaz cõponat̃ ex punctis: sequit̃ q̄ inter. a. b. puncta cadant media eiusdem rõnis cuz ipsis: sequit̃. a. b. puncta non se hr̃e ꝯñter: ex eo q̄ ꝯñter se hr̃e dicunt̃ ea: inter que nõ cadit mediũ eiusdem rõnis: et ſm q̄ argutũ est de. a. b. punctis ita cõformiter põt argui de quibuscunq3 duob⁹ punctis alijs. ¶ 2° ex diuisibilib⁹ sibi inuicẽ appositis nõ resultat maius. ḡ ꝯtinuũ non est cõpositũ ex indiuisibilib⁹: ꝯñtia est nota de se: et añs probat̃: nam quũ indiuisibile apponit̃ indiuisibili ad ꝯstitutionẽ ꝯtinui: vel tangũt se mutuo ſm se tota: vel solũ ſm eoꝝ partes nõ põt dici scdm: ex eo q̄ sunt oĩno sine ptibus: si aũt dicat̃ pmũ: tunc op3 ea eẽ oĩno in eodem situ: et si sic tunc vnũ cum vno nõ occupat maior locum q̄z vnũ solũ: nec vnũ cum duob⁹: nec vnũ cum tribus: et sic in infinitũ: et per ꝯñs nõ tot quĩtplura possunt apponi absq3 hoc q̄ faciãt aliquaz extensionẽ et magnitudinẽ: vnde recte esset de punctis tangentib⁹ se ſm se tota: sicut esse de duobus corporib⁹ tangentib⁹ se ſm se tota: vnde si essent duo corpora tangẽtia se ſm se tota: nõ ambo occuparẽt locum maiorẽ: q̄z faceret vnũ solũ: sicut p3 de mã et forma sbali equi: vel asini. ¶ Deinde arguit̃ ad ꝯclusionẽ quantũ tangit esse vel non esse indiuisibilium: et hoc sic: que nõ sunt in rez nã ex illis nõ componit̃ aliquid: sed indiuisibilia sicut pũcta instãtia mouẽtia nõ sunt in rez nãã. etc. maior est nota: minor pbat̃ de punctis: nam si ꝯtinuo eẽt aliqua talis res idiuisibilis sicut est punctus: vel ergo illa res esset sba vel accidens: nullũ istoꝝ põt dici. q̄ non sba: q2 vel mã vel forma vel cõpositum ex his: non põt dici q̄ sit mã: quia tũc mã esset corruptibilis quod esset ꝯtra phiam: probat̃ ꝯñtia: nam in diuisione continui pũcta linee super aliquo puncto puta. b. vel. b. diuidit̃: vel vadit ad vnã partẽ illius ꝯtinui diuisi: vel corrũpit̃: nõ pmum postq̄z ponit̃ indiuisibile: nec ſm: q2 tunc sup ipso nõ fieret diuisio: sed super vno aliorũ: nec etiã esse ratio quare magis iret ad vnã partez q̄z ad aliã. Si vo dicat̃ tertiũ: tunc si ponit̃ indiuisibilis ponit̃ mã: tunc mã corrumpit̃ quod erat pbandũ: nec põt dici q̄ punctus sit forma sbalis inherens mãe: naz tũc op3 assignare sibi pro sbto vnam mãm indiuisibilẽ: et tũc etiã de illa argueret̃ q̄ esset corruptibilis sicut argutũ est: nec põt dici q̄ sit sba cõposita: nam tunc talis sbe cõposite tã mã q̄z forma sbalis esset indiuisibilis: tunc iterz sequeret̃ mãm esse corruptibilez quod est falsum. ¶ Si aũt dicat̃ q̄ sit accidens: cum accidens sit in sbto sibi adequato: op3 illi pũcto assignare vnuz sbm indiuisibile quod esset mã pma: vel sba composita: sed nullũ istoꝝ est indiuisibile. ¶ Scdo: nã si ponerent talia indiuisibilia in continuo sicut pũcta: tunc in spera solida et oĩno ꝯtinua in medio eius poneret tale indiuisibile: quod solet vocari centrũ: sed pbat̃ q̄ non: naz ponamus q̄ aliqua spera solida et oĩno ꝯtinua moueat̃ circulariter: tũc querit̃ vtrũ illud idiuisibile in medio: quod vocas punctũ moueat̃ vel non. Si dicis q̄ mouet: ꝯtra continue manet in eodẽ situ: nec mutat illum situ ſm se totũ: nec ſm eius ptes. ḡ non mouet̃: si aũt dicis q̄ ille punctus quiescat: tũc si ponit̃ accidens: tũc oporteret sbm eius quiescere: et cũ eius sbm põnat pars spere: mote sequit̃ sperã motũ nõ esse ꝯtinuũ: quod est ꝯtra casum: ꝯñtia tenet ex eo q̄ cuiuslibet corporis solidi vna pars nõ mouet̃ nisi alia pars moueat̃ etc. Diceres tu ex quo tu negas talia idiuisibilia: quõmo ergo intelligende sunt tales ppositiones: sperica tãgit planũ in puncto: linea est longitudo cuius extrema sunt duo pũcta. Circulus est in cui⁹ medio est pũctus a quo oẽs linee etc. ¶ Pro quo est notandũ q̄ hoc nomẽ punctus est nomẽ puatiuũ significãs carentiã diuisibilitatis nõ simplr: sed cum distributiõe facta per hoc nomen totum quod distribuit partes quãtitatiuas: et ſm hoc hoc nomen pũctus equiualet huic orõni magnitudo: et nõ tota magnitudo prout ly totũ distributiue tenet: et ideo quãq3 pdicatũ est verificabile de ista orõne magnitudo: et nõ tota magnitudo: est verificabile hoc nomẽ pũctus: et ideo ex quo magnitudo est terminus alicuius magnitudinis: et tamen nulla tota hocest nulla s3 quãlibet eius particula: ita dicimus punctũ esse terminũ magnitudinis: et sic vnũ tempus esse terminũ alterius tẽporis: et nullũ totum: ita etiaz dicimus istãs esse terminũ tẽporis: et similiter dicimus de momẽto respectu mot⁹: et sicut est dictuz de pũcto ita pportionalr dicat̃ de linea et de supficie. Et ſm hoc pdicte ppositiones sunt intelligẽde: pma quã dicit spericũ tangit planũ in pũcto. i. ſm aliquã magnitudinez: sed ſm nullã totã tangit: quacũq3 eni magnitudine data ſm quam tangit: est dare aliquã partẽ eius ſm quã nõ tangit: et ideo quia tangit ſm aliquã eius partẽ: et s3 aliquã eius nõ. et sic in infinitũ: et nõ est dare ita modicaz quin minorẽ nos dicimus spericũ tãgere planũ in puncto. ¶ Ad 2ãm linea est longitudo cui⁹ extremitates sunt duo puncta. i. due magnitudines: quaꝝ nulla ſm se totã terminat lineã. ¶ De tertia quã d: circulus est etc. i. in cuius medio est aliq̄ magnitudo a cuius cõuexo oẽs linee ducte etc. et nõ est dare in circulo ita paruã quin sit dare adhuc minorẽ a cui⁹ ꝯuexo oẽs linee ducte ad circũferentiaz sunt equales pportionalr. exponant̃ oẽs alie ppositiones consimiles et hoc debiliter etc.

Ad rõnes principales. ad primaz: nũs cõponit̃ ex vnitatib⁹ que sunt indiuisibiles: ḡ et linea cõponit̃ ex punctis: negat̃ ꝯñtia q2 ad ꝯstitutionẽ nũi nõ op3 fieri extensionem: sicut ad ꝯstitutionẽ ꝯtinui. vnde intelligẽtie simplr idiuisibiles possunt nũari. ¶ Ad 2ãm de diuisione celi dictũ est in positione qđ licet non sit diuisibile per separationez ptis a pte: tñ est diuisibile per signatione ptis a ptẽ: nec etiã sibi repugnat diuisio rõne qua ꝯtinuũ: licet bñ sibi repugnet rõne qua tale ꝯtinuũ. ¶ Ad 4ãm vbiq3 in linea est punct⁹: exponatur sic. i. non ita modica pars qn minor vbiq3 i linea etc. i. vbiq3 ptes linee etc. pro tense sunt adinuicẽ vnavsq3 ad aliã sine medio intercepto. ¶ Ad 5ãm põt dici q̄ qõ intelligit̃ de partib⁹ integralibus et nõ essentialib⁹. etiã falsam est q̄ mã sit idiuisibilis: et quũ dicebat̃ nõ est quãta: nego imo est quãta et extẽsa. et cum dicebat̃ per Az. nec est quid: nec quale: nec quãtũ: et hoc intelligit̃ quantum est ex parte sui: nõ determinat sibi aliquã certã: et determinatã formã. seu quantitatem: sed est indifferẽs: vt per formã quã recipit ad talẽ vel ad talem quãtitatẽ: determinaret etc. Questio. ij.

Queritur 2° vtrũ continuũ sit diuisibile in semp diuisibilia: et arguit̃ q̄ nõ: naz ꝯtinuũ est diuisibile in duas medietates: s3 due medietates nõ sunt semp diuisibiles: naz due medietates sunt corruptibiles: sed qñ sunt corrupte nõ amplius sunt diuisibiles. ergo due medietates nõ semp sunt diuisibiles. ¶ 2° si sic tũc infinite eẽnt ptes in quolibet ꝯtinuo: sed ꝯñs est falsum: nã tũc nullũ ꝯtinuũ ꝯtingeret eẽ ptransitũ nisi infinita essent ptransita: qđ est ipossẽ: ex eo q̄ nõ ꝯtingit infinita ptrãsiri. ¶ 3° sic seq̃ret̃ q̄ mobile velox nõ posset attingere mobile tardũ: s3 semp hr̃et antenam posito q̄ mobile tardũ sit sup. b. et mobile velox sup. a. tũc qñ mobile velox venit ad. b. mobile tardũ venit ad. c. et qñ mobile velox venit ad. c. mobile tardũ venit ad. d. et sic vltra semp. ¶ 4° si ꝯtinuũ eẽt diuisibile i semp diuisibilia: ponit̃ ergo q̄ ꝯtinuũ sit diuisum in oĩa: que põt diuidi tunc vel eius partes sunt diuisibiles vel indiuisibiles: si diuisibiles sequit̃ q̄ ꝯtinuũ nõ est diuisuz in oĩa in que põt diuidi: qđ est ꝯtra casum: si indiuisibiles sequit̃ ꝯtinuuz nõ fuisse diuisibile in semp diuisibilia. ¶ 5° capiatur aliq̄d vas vitreũ vniforme p totũ: plenũ aqua et claudatur q̄ non possit subingredi aer: et exponat̃ frigori ita q̄ aqua in ipso cõgelet̃: et ꝯdenset̃: qua ꝯgelatione facta: illa aqua occupat minorẽ locũ q̄z prius occupauerat: et cum nõ possit aer subingredi ad replenduz: sequit̃ q̄ vel ibi sit vacuũ vel vitrũ frangeret̃. nõ relinquit̃ ibi vacuũ ppter hoc q̄ nã mirabiliter abhorret vacuũ: ergo illud vas frangeret̃ et cum positũ sit esse per totũ vniforme sequitur q̄ nõ magis frangeret̃ sup vna parte q̄z sup alia: ergo si frangeret̃: frangeret̃ super quãlibet partem qua fractione facta: queritur vtrũ relinquant̃ partes diuisibiles vel indiuisibiles: si dicat̃ q̄ indiuisibiles: tunc tale ꝯtinuum nõ erat diuisibile in semp diuisibilia. Si autem diuisibiles: tunc tale vitrũ nõ est factum ſm quãlibet eius partẽ. ¶ 6° nam capiatur aliqua portio vitrea circulans et supponat̃ alicui multuz graui. sicut turri: et ponat̃ sup aliq̄d planũ bene durum: tunc cum quelibet pars illius portionis sit circularis: et si nõ quelibet illaꝝ partiũ diuidetur: sequit̃ q̄ aliqua illaꝝ tenebit illã turrim sursuz: et nõ tanget planũ iferius: quod videt̃ incõueniens. ¶ 7° naz sit aliqua portio ignis vbi est centrũ terre: tũc certũ est q̄ illa nõ quiescet ibi cum sit extra locum nãlez: ergo mouebitur sursum: et cuz nõ sit maior ratio quare mouebitur versus vnũ punctũ q̄z versus aliuz: sequit̃ q̄ partes eius diuidunt̃ adinuicẽ et vna mouebitur versus vnuz punctum celi. et alia versus aliã et cuz infinita sint puncta concaui orbis celi: sequit̃ q̄ hoc diuidetur in ifinitas partes: et nõ amplius videt̃ posse diuidi: et sic nõ esset diuisibile in semp diuisibilia. ¶ 8° capiat̃ aliqua terra pura postq̄z partes illius terre nullã habent tenacitatẽ tenentẽ adinuicem: ppter hoc q̄ tenacitas et tenẽtia partiũ adinuicẽ causat̃ ex humiditate: qua caret terra pura: sequit̃ quãlibet partem terre cadere et separari ab alia: qua separatione facta: querit̃ vtrũ aliqua illaruz partiũ sit diuisibilis: vel indiuisibilis: si idiuisibilis: ꝯtinuũ nõ erat diuisibile in semp diuisibilia: si diuisibile nõ quelibet pars cecidit: nec diuisa ab alia: quod est contra casum.

In oppositum vult Az. in isto sexto. ¶ In ista qõne primo videdũ est de quesito. 2° videndũ est an ꝯtinuũ sit cõpositũ ex idiuisibilibus infinitis postq̄z visum est q̄ nõ ex finitis. Tex. cõ. 1.

Quantum ad primũ sciendum est q̄ in pposito nõ intelligimus de diuisione que fit per talem separationẽ partiũ abinuicez. sed de diuisione que fit per signationẽ anime partiũ extra inuicem. Tunc sit prima conclusio. Quodlibet continuũ est diuisibile in partes quarum quelibet est vlterius diuisibilis: probat̃: vnuz quodq3 est diuisibile in ea ex quibus cõponit̃: sed quodlibet continuũ cõponit̃ ex partibus diuisibilibus: ergo. maior est nota: minor patet ex eo q̄ continuũ non componit̃ ex indiuisibilibus saltẽ finitis in numero: vt ostensum est in alia qõne: et ideo op3 quãlibet partẽ aliquotam ꝯtinui esse diuisibilem. ¶ Et confirmat̃ minor: pro quo supponit̃ q̄ cuiuslibet totius ad suam partem est proportio finita. ¶ 2° q̄ diuisibilis ad idiuisibile nulla est proportio finita. His duob⁹ suppositis cum quodlibet concauũ sit quoddã totum diuisibile sequit̃ q̄ ipsius ad quãlibet sui partem integralẽ est pportio finita: et per ꝯñs eius quelibet pars itegralis: ex qua cõponit̃: est diuisibilis postq̄z diuisibilis ad idiuisibile nulla est proportio etc. ¶ 2ª conclusio posito per imaginationez q̄ in infinitas partes continuum esset diuisum adhuc infinite remanerent partes indiuise: et adhuc diuisibiles: patet hoc si per imaginationem in prima parte proportionali alicuius hore aliq̄d ꝯtinuũ diuidat̃ in duas medietates s. a. et b. et in secũda parte proportionali eiusdẽ hore. a. nõ diuidat̃. sed. b. in duas medietates. s. c. et. d. et in tertia parte pportionali. c. non diuidat̃: sed. d. et sic in ifinitũ: in fine hore continuũ esset diuisum in ifinitas partes. et adhuc essent infinite nõ diuise: sed diuisibiles. s. a. c. e. etc. ¶ 3ª cõclusio nõ est possibile ꝯtinuum esse diuisuz tantũ quantum põt diuidi: probat̃ ex quo est cõpositum ex semper diuisibilibus nunq̄z per aliquam diuisionem deueniet̃ ad aliquas partes: quin vlterius sint diuisibiles. ¶ 2° si esset possibile continuũ eẽ diuisum: tantũ quantũ potest diuidi: tunc querit̃ tali diuisione facta vel remanerẽt diuisibilia: vel idiuisibilia: si remanerent diuisibilia sequitur nõ esse continuum tantuz diuisum quantum potest diuidi. Si remanet idiuisibilia sequitur q̄ ex illis illud ꝯtinuũ diuisuz erat cõpositũ: qđ ẽ ꝯ dicta i pcedẽti qõne.

Quantum ad secundũ sciendu3 est q̄ rationes Az. et rationes que facte sunt preter

illam qua probatur non esse talia indiuisibilia nō sufficienter probantur continuum non esse compositū ex indiuisibilibus infinitis: vnde si quis vellet ponere continuum esse compositū ex indiuisibilibus infinitis bene cōcederet ꝙ indiuisibile additum indiuisibili nō faceret maius: ꝛ similiter quotquot indiuisibilia ponunt̄ finita nō facerent extensionē: similiter qui sic vellet ponere diceret ꝙ indiuisibilia: vt puncta in linea nec se haberent cōsequenter: nec ꝯtigue: nec continue: sed inter quecūqꝫ essent infinita media: ꝛ q̄uis continuū componeret̄ ex punctis tamē nō oportet esse proportionē finitā totius ad suam partem .s. punctū: quia nō oportet esse proportionem finitā totius ad suā partē nō aliquotā: sed bene ad suam partem aliquotam. modo cum continuū cōponeretur ex indiuisibilibus infinitis: nullum indiuisibile esset pars aliquota ꝯtinui. Et posset imaginari in simili: nam tempus infinitum componit̄ ex diebus īfinitis ad quarum tamen nullā habet proportionē finitā: sed ad quālibet earum se habet recte: sicut diuisibile ad indiuisibile: sed in hoc est differentia in isto: ꝛ in nostro proposito ꝙ illi dies se habent continue vel contigue vel consequenter in tempore infinito: sed sic non esset de indiuisibilibus in continuo ꝛc.

Ad rationes principales. ad primam dico ꝙ non intelligendum est ꝙ continuum sit diuisibile in semper diuisibilia: sed in semper .i. que non tantum possunt diuidi quin partes earum sint diuisibiles. ¶ Secunda ꝛ tertia que sunt rationes zenonis solute sunt circa litteram. ¶ Ad quartam si continuum est diuisibile in semper diuisibilia ponatur ꝙ sit diuisū in omnia in que posset diuidi: dico ꝙ impositio non debet admitti: ex quo est impossibilis: vt dicit conclusio. ¶ Ad quintam dico ꝙ si iam esset aliquod tale vas vt vitreum vniforme per totum: non esset possibile propter motum celi ꝛ actiones diuersas eius in istis inferioribus illud vas manere sic vniforme per tempus: ꝛ s̄m hoc soluitur ratio: nam statim quum illud vas est difforme ratio est quare magis frangitur s̄m vnam partes q̄ȝ s̄m aliam. Sed si illud vas maneret vniforme tunc potest dici ꝙ aqua interius non congelaretur: nec illud vas frangeretur: quāuis aqua in alio vase ꝛ multo fortiori difformi bene cōgelaretur: ꝛ illud vas frangeretur. ¶ Ad sextam dico ꝙ quū aliqua portio vitrea circularis erigeretur sup aliquo plano sub turri nostre domine: sic ꝙ illud planū esset corda illius portionis circularis: tunc illud vitrum frangeretur: sed non s̄m quamlibet eius partem: ꝛ vlterius cōcedo nō esse incōueniens ibi manere multas paruas portiones circulares non fractas sustinentes illud graue ne fiat imediatum illi plano supposito illis portionibꝰ vitreis circularibꝰ. ¶ Ad septimā dico ꝙ si in centro terre esset aliqua portio ignis dūmodo medium eius esset medium mundi quiesceret in medio mundi naturaliter: quia quare flamma ascendit ꝛ mouetur ad speram suam est: vt fiat pars alicuius: cuius medium est mediū mundi: vnde debetis scire ꝙ si celum esset graue nō propter hoc descenderet postq̄ȝ medium eius est medium mundi. Similiter si totalis terra nō esset solida: sed esset inferius cōcaua. Sic tñ ꝙ mediū eius esset mediū mundi eque naturaliter quiesceret sicut modo: ꝛ ideo si esset aliquis ignis in medio mūdi: cuius mediū eēt mediū mundi nō ascēderet: sꝫ bene ibi quiesceret: sed si eēt ex vna parte centri tūc moueret̄ ad partē celi propinquiorē sibi. ¶ Ad vltimū pōt dici ꝙ nulluȝ est de facto ꝯtinuū qd̄ sit oio sine humiditate ꝛ tenacitate ꝯtinuū adinuicē: vel aliter pōt dici ꝙ si eēt aliqd̄ tale tūc tale nō esset continuū ꝯtinuitate in quantū ꝯtinuitas est ideȝ qd̄ tenacitas: nihilominus hoc bene est ꝯtinuū que est ideȝ quod imediatio partium: quare ꝛc.

¶ Tex. cōmēti. xxxij.

¶ Amplius autem quiescere quideȝ dicimus ꝛc. Qō. iij.

Queritur ꝯñter tertio vtrū indiuisibile possit moueri: ꝛ arguit̄ ꝙ sic: intellectus: vt videtur est indiuisibilis: ꝛ tñ pōt moueri motu alterationis quia aliqñ mouet̄ de vitijs ad virtutes: de vna opinione ad aliam: ꝛ ab obiecto extra mouente ipsuȝ causante in ipso spēm intelligibilē. ¶ 2° probat̄ ꝙ indiuisibile possit moueri localiter: nam motis nobis mouent̄ oīa que in nobis sunt: ergo motis localiter nobis intellectus videt̄ qui in nobis est mouetur localiter: similiter si puncta eēnt in ꝯtinuo ipso moto localiter illa puncta mouerent̄ localiter. ¶ 3° idiuisibile potest quiescere: ergo idiuisibile pōt moueri: ꝯñtia tenet ex eo ꝙ quies ꝛ motus sunt p̄uatiue opposita que habent fieri circa idem successiue: antecedens pꝫ quia indiuisibile potest se habere similiter s̄m prius ꝛ posterius: ergo indiuisibile potest quiescere: ꝯñtia tenet per descriptionem quietis: antecedens patet de intellectu nostro. ¶ 4° indiuisibile est in loco: ꝗ pōt moueri localiter: ꝯñtia tenet de se: antecedens pbatur: quia indiuisibile est in loco saltem diffinitiue: ergo ꝛc.

In oppositum est Aristoteles i isto sexto dicens: oē mobile per se est diuisibile. ¶ In ista questione primo distinguendum ē de idiuisibili. Deinde respondendum est ad questioneȝ. Tex. cō. 32.

Quantum ad primum sciendum ꝙ indiuisibile capitur dupliciter vno mō habēs positionem in continuo: ꝛ non existens totum in toto: ꝛ totum in qualibet parte cōtinui sicut solet imaginari de punctis ꝛ lineis. ¶ Scd̄o solet imaginari siue capi indiuisibile nō habens positionem in continuo sed ꝙ sit totum in toto: ꝛ totum in qualibet parte sicut intellectꝰ humanus. ¶ Deinde supponendum est hic qd̄ sit moueri per se ꝛ quid moueri per accidens: vnde illud dicit̄ moueri per se: quod non mouet̄ ad motum alterius in quo est: ꝛ tamen mouetur. ¶ Moueri per accidens est quando aliquid mouetur ad motū vlterius in quo est ꝛc.

Quantū ad secundū sit ista prima cōclusio s̄z Ar. indiuisibile nō potest per se moueri localiter: probatur: nam omne qd̄ per se mouet̄ localiter partim est in termino a quo: ꝛ partim in termino ad quem: sed indiuisibile non potest esse partim in termino a quo ꝛ partim in termino ad quē: ergo indiuisibile nō potest moueri per se localiter: minor est nota de se: ex eo ꝙ indiuisibile nō habet partes: sed maior probat̄: nā illud qd̄ mouet̄: vel perfecte est in termino a quo: vel in termino ad quem. vel imperfecte est in vtroqꝫ eorū: sic ꝙ partim sit in vno ꝛ partim in alio. Si vltimū habet̄ propositū: nō potest dici primū: nam quādo pfecte ē in termino a quo nō mouet̄ licet bene incipiat moueri: similiter quum perfecte est in termino ad quem non mouet̄ sed desinit moueri. Relinquit̄ ergo ꝙ omne qd̄ mouet̄ partī est i termino a quo ꝛ ptim in termino ad quē. Scd̄o omne qd̄ mouetur localiter prius pertransit minus spaciū q̄ȝ sibi equale: patet hoc: nā omne qd̄ ptransit spaciū sibi equale pertransit illud in tempore: ergo in pte illius temporis pertransit minus: sequit̄ ꝙ omne qd̄ mouet̄ prius pertransit spacium minꝰ q̄ȝ spaciū sibi equale. si ergo idiuisibile moueretur localiter prius ptransit spaciū minus q̄ȝ equale: cū aūt spaciū equale sit indiuisibile: sequit̄ ꝙ prius ptransit spaciū minus q̄ȝ indiuisibile: ꝛ sic esset dare minus indiuisibili. ¶ Tertia conclusio indiuisibile non potest moueri motu recto. s. sursū vel deorsū: ꝛ hoc per se pbat̄: nā posito

ꝙ esset aliquod indiuisibile sursum qd̄ esset graue illud non caperet sub se mediū alicuius latitudinis: ꝛ per consequens nihil sibi resisteret: ꝛ sic subito transiret illud medium: ꝛ per consequens non moueretur ex eo ꝙ nullus motus sit subito: hoc quantum ad motum localem: quantū ad motum alterationis primo sciendū est ꝙ duplices sunt qualitates: quedā sunt qualitates spūales ꝛ inextense sicut sunt spēs intelligibiles in intellectu. quedam autem sunt qualitates corporee extense sicut sunt albedo ꝛ nigredo. Tunc sit prima conclusio qd̄ indiuisibile non potest moueri motu alterationis quantū ad qualitates corporeas: ꝛ extensas: pꝫ hoc de indiuisibili non hūte positionē in ꝯtinuo: tale n. non pōt albefieri: nec calefieri: simil̄r probatur de indiuisibili hūte positionē in ꝯtinuo: ed de punctis pmo: nam talia nō sunt in reȝ nā: nec possunt esse: ꝛ etiā si essent non possent alterari: probat̄: q: non hērent resistentiā: probat̄: nā ipsis extensibus si hērent resistentiā: sequeret̄ ꝙ in linea esset resistentia infinita: ꝛ in quolibet ꝯtinuo: probat̄ ꝯñtia ex eo ꝙ infinita sunt pūcta in linea: quoꝝ quodlibet haberet resistentiā. ¶ 2ª ꝯclusio indiuisibile quod dī non habere positionē in continuo bene pōt alterari quantū ad qualitates spūales ꝛ inextensas: ꝛ hoc probauit pma ratio: ꝛ hoc de motu alterationis. Deinde quantū ad motum augmētatiōis sit ista ꝯclusio ꝙ indiuisibilia nō possunt augmētari: nec diminui semp intelligendo per se: pꝫ: nā omne tale quod est per se augmētabile: vel diminuibile est diuisibile. Deinde quantū ad motū per accidēs sit prima ꝯclusio: indiuisibile quod imaginat̄ habere positionem in ꝯtinuo non est mobile per accidens: pꝫ q: nō est nec pōt esse sicut probabat̄ pmo: nihilominus si esset bene moueret̄ per accidens. ¶ 2ª cōclusio. Indiuisibile qd̄ imaginat̄ non habere positionē cōtinuo modo quo dictum est bene pōt moueri per accidēs: quia pōt moueri ad motū corporis in quo est modo quo dictum est: bene pōt moueri per accidens: q: pōt moueri ad motum corporis in quo est: quale indiuisibile ponit̄ intellectus noster. ¶ Sed quantū ad augmētationē sciendū ē ꝙ aliqd dī augeri per accidens: quia aliquod in quo est factum: est maius sꝫ ipsum non sic factum maius licꝫ bene informet corpus maius: ꝛ isto modo intellectus noster dī augeri per accidens s̄m augmētationē corporis in quo est. ¶ Alio modo dī augeri per accidens: non q: solū in qd̄ ne sit auctum: sed ipūmet. sꝫ ꝯcomitatiue ad augmentationes illius in quo est sicut albedo in forte dī aucta per accidens forte augmentato: quare ꝛc.

Ad rōnes pncipales. prima est pro vna ꝯclusiōe: scd̄a pbat ꝙ indiuisibile pōt moueri per accidens. ¶ Ad tertiā nego ꝙ indiuisibile per se pōt quiescere: dico ꝙ ad hoc ꝙ aliquid per se quiescat: nō sufficit ꝙ similr̄ se habeat s̄z prius ꝛ posterius: sed etiam requirit̄ ꝙ sit aptum natū per se dissimilr̄ se habere s̄m prius ꝛ posterius: modo hoc non pōt verificari de indiuisibili. ¶ Ad quartā dico ꝙ ad hoc ꝙ aliquid moueat̄ per se localr̄ non sufficit ꝙ sit in loco diffinitiue: sed requiritur ꝙ sit in loco circūscriptiue q̄uis sic dicat Ar. sicut dictū est: tñ s̄m fidē ꝛ veritatē tenendū est ꝙ indiuisibile sicut angelus potest per se moueri localiter.

¶ Tex. cōmēti. ij.

¶ Quoniam aūt ois magnitudo in magnitudinē diuisibilis ꝛc. Qō. iiij.

Queritur quarto vtꝝ velocitas in motu locali attendat̄ penes tantum spacium ptransitum: ꝛ videt̄ primo ꝙ non: nam si sic sequeret̄ ꝙ si duo mobilia in eadem hora mouerent̄ quoꝝ vnū ptransiret maius spacium q̄ȝ aliud: ꝙ illud quod ptransiret maius spacium: velocius moueret̄: ꝯñs est falsum: ꝯñtia tenet de se: falsitas ꝯñtis declarat̄: nam posito ꝙ sor. ꝛ Plato in eodem instanti incipiāt moueri a parisius versus Romā ꝛ moueant̄ vniformiter in eodem tpe veniant Romam: tunc claꝝ est ꝙ fortes ꝛ Plato sunt eque velociter moti: ꝛ tamē supposito ꝙ sor. sit in duplo spissior Platone: ipse maius spaciū ptransit. ergo vī ꝙ ex ptransitiōe maioris spacij in eodē tēpore nō debeat argui aliquod velocius moueri. ¶ Scd̄o arguitur rōne Zenonis: naȝ posito ꝙ .a. b. mobilia moueant̄ sup .c. d. magnitudinibus .a. super .c. b. super .d. ꝛ sit taliter ꝙ magnitudo .c. sit dupla ad magnitudinem .d. Ulterius cum hoc ponatur ꝙ magnitudo .c. ꝯ moueat̄ tanta velocitate quāta mouet̄ .a. magnitudo autem .d. quiescit: ꝛ sint .a. b. potētie equales ꝛ moueant̄ .a. ꝛ b. potentie equales ꝛ resistentie earū sint equales ꝛ moueant̄ s̄m totalem conatū eoꝝ in tali resistentia: tunc .a. ꝛ b. mouent̄ eque velociter ꝛ ex eisdem proportionibꝰ potētie mouentis ad suam resistentiam ꝛ tamen .a. duplum spaciū ptransit ad spaciū pertransitum ab .b. pꝫ ꝙ magnitudo .c. dupla est ad magnitudinem .d. ꝛ contra mouetur tanta velocitate: quāta mouetur .a. ¶ Itē sit vnū lignum longum inter duos parietes ꝛ vnum lignū breue quoꝝ quodlibet s̄m vnū eius extremū tangit vnū de ipis parietibus ꝛ incipiant moueri: ꝛ moueant̄ taliter ꝙ eque cito s̄m aliā extrema eoꝝ tāgant aliū parietē: tūc ista duo ligna trāseunt equale spatiū: q: spatiū itercepti iter duos parietes: ꝛ tñ clarū est ꝙ lignū breue velocius mouet̄. ¶ 4° posito ꝙ sint duo grauia i ꝯcauo orbis lune: que grauia debeāt descēdere ꝛ descēdant vnū p arcū ꝛ aliud per cordā. ꝛ ambo eque cito veniāt ad medium mūdi: tūc claꝝ est ꝙ ista ptrāseunt spatia inequalia in eodē tpe: ꝛ tñ eque velociter mouent̄: qd̄ pbat̄ sic eque velociter descēdūt: ꝗ eque velociter mouent̄: ꝯñtia videt̄ tenere: ꝛ antecedens probat̄: eque cito veniūt deorsū ad deorsum: quia in pn° motus erant eque sursū: ꝛ in fine motus sunt eque deorsum ꝛc.

In oppositum vult Ar. in isto 6° vbi describit motū velocē: dicit. n. velocius moueri qd̄ in minori vel equali tpe plus ptrāsit de spatio: ꝗ vr̄ ꝙ velocitas sit capienda penes tantū spatiuȝ in tāto vel tanto tpe ptransitū. ¶ In ista qōne pº aliqua sunt notanda: 2° ponende sunt ꝯñes. Tex. cō. 2.

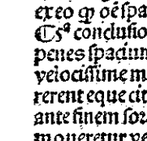
Quantum ad primū notandū est ꝙ velocitateȝ attendi penes aliqd̄: nō est aliud q̄ȝ velocitatē mēsurari ꝛ cognosci per illud recte sicut p vlnā mēsuramus pannū: ꝛ cognoscimꝰ quātitatē eiꝰ. ¶ 2° sciendū est ꝙ mēsura dꝫ eē inuariabilis: vn̄ si vlna mō esset longior ꝛ cras breuior: ꝛ post cras iterū longior: tūc non possemꝰ bn̄ p eā mensurare ita opꝫ eē sir de illo p qd̄ dꝫ mensurari velocitas. ¶ 3° notādū est ꝙ velocitas pōt attendi vel cognosci penes aliquid tanq̄ȝ penes cām: vel tanq̄ȝ penes effectū: penes cām sicut penes proportioneȝ poᵉ mouētis ad suā resistētiā: vn̄ illā velocitatē dicimꝰ eē maiorē que puenit ex maiori pportione poᵉ mouentis ad suā resistētiā: ꝛ illā dicimꝰ eē duplā ad aliā que prouenit ex dupla pportione ad pportione aliaȝ: ex qua puenit alia. Modo aūt volo dicere penes qd̄ attēdat̄ tanq̄ȝ penes cām: sed de hoc dicet̄ in 7°. sed mō volo dicere penes quid attenditur tanq̄ȝ penes effectum: ꝛ primo quo ad motū localē: quoꝝ vnus est rectus ꝛ alius circularis.

Quantum ad 2ᵐ. s. de motu locali recto sit ista ꝯclusio: motui recto ꝛ motui circulari ꝙ velocitas motꝰ localis attendit̄ penes spatium ptransitū: nō absolute: sꝫ in ordine ad tps: pbat̄ per diffinitionē velocitatis motꝰ: posita ab Ar. in isto 6°. ¶ 2ª cōclusio velocitas in motu locali recto nō attendit̄ penes spatiū corporale pertransitū in tāto: vel tanto tpe: pbat̄

per primā rōnē ante oppositū. ¶Et cōfirmat: nam sic sequeret q̄ in descēsu alicuius grauis illud graue moueretur in duplo velocius sua medietate: ꝓbatur: nam totū ptransit duplū spacium corporale ad spaciū ptransitū a sua medietate: ergo ī velocitas attendit penes spaciū corporale ptransitum sequit q̄d dictum est. ¶3ª ꝯclusio: velocitas in motu recto nō attendit penes spaciū superficiale ptransitū in tanto vel in tanto tpe, ꝓbat sicut ꝑcedens. ¶4ª cōclusio velocitas in motu recto attēdit penes spacium lineale in tanto: vel in tanto tempore ptransitū: probat: nam attendit penes spacium per primā ꝝnem: et nō penes spacium corporale per secundā ꝝnem: nec penes spacium superficiale 3: per tertiā. ergo relinquit q̄ penes spaciū lineale: ꝯtia tenet ex eo q̄ oē spaciū est corporale vel superficiale: vel lineale. ¶5ª conclusio velocitas in motu locali recto nō attendit penes spacium lineale descriptū a puncto corporis moti velocissime moto: probat: nam posito q̄ sor. et plato currerent eque cito de vno termino ad alium terminum: et ante finem sor. extenderet brachiū tunc nō ꝓpter hoc sor. moueretur velocius platone 13 aliquis puncꝰ sortis sit velocior motus aliquo puncto platonis. ¶6ª conclusio velocitas in motu locali recto nō attendit penes spaciū lineale totale inter terminū a quo: et terminū ad quē iterceptum: ꝓbat per rōnem ante oppositū de ligno longo et breui. ¶7ª ꝯclusio velocitas in motu locali recto attenditur penes spaciū lineale maximū descriptū a puncto medio seu centrali vel sibi equivalenti corporis moti. probatur: nam attendat penes spacium lineale per quartā ꝝnem: sed nō attendit penes spaciū lineale descriptum a puncto velocissime moto per quintam ꝝnem: nec penes lineale interceptū iter terminū a quo et terminū ad quē per sextā ꝝnem: ergo attendit penes spaciū maximū lineale. et ꝯtia tenet a sufficienti diuisione: igitur ꝛc.

Ad rōnes principales. prima vadit pro quinta ꝝne. s. q̄ nō attendit penes spacium corporale. ¶Ad 2dm de spacio ꝑ moto dico q̄ velocitas attendit penes spacium lineale descriptū a mobili deducto motu alicuius alterius: ex hoc ꝑ qualiter ratio Zenonis nō ꝓcedit in oppositū: et si spaciū ꝓtra moueat: tūc velocitas mobilis dz capi penes spaciū imaginatū: q̄ mobile describeret: si spaciū nō ꝓtra moueret. ¶Ad 3dm illa vadit pro sexta ꝝne. ¶Ad 4dm dico q̄ talia duo grauia in eque velociter mouent: quoz vnū in eodē tpe pertransit arcū: et aliud cordā eius: nihilominus bñ eque velociter descēdunt: vnde penes aliud capit velocitas motus absolute: penes aliud velocitas descensus: vñ velocitas motꝰ absolute capit penes spaciū absolute: siue fit rectum siue curuū. ¶Velocitas aūt descēsus capit solū penes spaciū rectū iter terminū a quo: et terminū ad quē a puncto medio mobilis descriptū vel sibi equiualenti: et ideo negāda est hec ꝯtia ista eque velociter descendunt: ergo eque velociter mouent. vñ ꝑt eque velociter descēdere: et ineque velociter moueri: sicut aliqua circulariter mota ꝑt ieque velociter moueri: et tñ eque velociter circuire sicut videbitur post.

Questio. v.

Queritur quinto penes quid attēdat velocitas circularis: et arguit primo q̄ nō attēdit penes spaciū ptransitū in tanto vel in tanto tpe nā mobile motū circulariter nullū spaciū ptransit ꝯtia tenet antecedens. ꝓbat: ex eo q̄ mobile motū circulariter ꝛtinue manet in eodē loco. ¶2º nā si attendit penes aliqd̄ spaciū: vel ergo penes spaciū corporale vel superficiale vel lineale: nullū istorum potest: dici ergo non penes spaciū corporale: nec superficiale: pōt ꝓbari sicut probatum est de motu locali recto: nec penes spacium lineale: nā tūc motus circularis esset cōparabilis motui recto: sed ꝯtia est falsum: et falsitas ꝑz per Az. 7º huius: et ꝓbat per hoc q̄ motus rectus et motus circularis sunt diuersaz spēz: que aūt sunt diuersaz spērū nō sunt cōparabilia: ꝯtia tenet ex eo q̄ omne spaciū lineale oi spacio lineali est cōparabile. ¶3º si penes spaciū hoc maxime videret penes spaciū lineale descriptū a pūcto velocissime moto ipius mobilis: sed ꝯtia est falsum: et ꝯtia tenet: videt q̄ sicut motus velocissimus est mensura aliozum motuū q̄ ita penes spaciū descriptū a pūcto velocissime moto ipi⁹ mobilis totalis velocitas ipius mobilis debeat attēdi post q̄ motus talis pūcti est nobis notior: falsitas ꝯtia ꝓbat: nam ꝺm hoc sequeret q̄ si aliqua rote in quarto vnus radius in longum addat q̄ ex hoc illa rota debeat in duplo vel in quadruplo velocius moueri ꝺm q̄ ille radius esset longior ꝓpter hoc q̄d ꝺm hoc spaciū descriptum a puncto illius quarti esset maius et maius: et ꝓbat falsitas ex alio: nā ꝺm hoc sequeret: q̄ quīdam homo longus: et vnus homo brevis ptransiuisset aliquale spaciū super terram: q̄ adhuc essent inequaliter moti: ꝓbat ꝯtia: q̄ hō longus suo capite describit portionē circūferentie maioris circuli in aere q̄ describit caput hominis brevis: et ista ratio supponit sperictatē terre. ¶Quarto sequit q̄ ex hoc q̄ aliqd̄ corpus sphericum ꝺdenaret: et fieret minus ꝛtinue fieret tardius: et tardius ꝙ ꝛtinue fieret minus et minus ꝓpter hoc q̄ pūctus eius velocissime motus: qui est motus in circunferentia eius quarti ꝛtinue minus: et minus spaciū describeret: et sic cōsimiliter ex rarefactiōe velocius et velocius moueret.

In oppositū arguit per descriptiones velocioris: nam velocius dicit moueri q̄d in equali vel in minori tempore plus ptransit de spacio annexo vnus motus circularis sit velocior alio: hoc videt esse ex eo q̄ in equali vel minori tempore plus ptransit de spacio: et sic velocitatem motus circularis arguim⁹ ex spacio ptransito in tāto: vel in tanto tempore acsi per cognitionē spacij ptransiti in tanto vel in tanto tempore duceremur in velocitatem motus. ¶In ista qōne precedenti videbat de motu locali recto penes quod attendit eius velocitas tanq̄ penes effectum: nūc videndū est de B quātū ad motū circulare: in quo duo sunt cōsiderāda. s. motus et circuitus: que 13 sint eadez res: tamen differūt ꝺm ꝓnotationem et rationem. circuitio enim addit super cōnotationem motus describere angulum circa centruz vel axē ꝺm quem fit motus. et ideo bene possibile est aliqua duo eque velociter circuire ineque velociter tñ moueri: et econuerso. vnde signatis duobꝰ punctis. f. a. in equinoctiali: et. b. prope polū: et. a. et. b. eque velociter circuunt axez mundi: non tamen eque velociter mouentur: puncta enim circa equinoctialem multo velocius mouent q̄ puncta circa polum: et ideo posset concedi aliqué motum esse velociorem alio: et eundem motum non esse velociorem circuitione alio. ¶Dicimo ergo videndum est penes quid attēditur velocitas motus simpliciter dicta in motu circulari. ¶Secundo penes quid attēditur velocitas circuitionis.

Quantum ad primum sit ista prima conclusio q̄ velocitas motus in motu circulari attenditur penes spaciuz pertransitum in tanto vel in tanto tempore sicut patet per descriptionem velocitatis posite ab Aristotele 6º huius. ¶Secunda conclusio q̄ non attenditur penes spacium corporale. ¶Tertia conclusio q̄ non attenditur penes spacium superficiale: sic due ꝯclusiones probantur sicut probabātur de motu locali recto. ¶Quarta conclusio q̄ attenditur penes spacium lineale: probatur: quia attenditur penes spaciuz per primam conclusionem et non penes corporale per secundam: nec penes superficiale per tertiam. ergo ꝛc. ꝯtia tenet a

net a sufficienti diuisione nam omne spaciū vel est corporale: vel superficiale: vel lineale. ¶Sed tunc est dubium ex quo velocitas attendit penes spaciuz lineale vtrū penes spacium lineale descriptum a puncto existente in quarto: in circūferentia maximi circuli corporis sperici velocis circulariter moti vel in medio: vel vbi. ¶Circa quod sunt opiniones. vna opinio imaginat q̄ sicut motus vniformiter difformis correspondet suo gradui medio sic est: q̄ velocitas motꝰ alterationis vniformiter difformis attendit penes qualitatē vniformē correspondentez medio gradui qualitatis vniformiter difformis acquisite per alterationē vniformiter difformē: q̄ sic ēt in motu locali vniformiter difformi velocitas mēsurat penes lineā descriptā iter puncta vniformiter difformiter mota. vz. quoz vnū mouetur velocius altero: ita q̄ puncta in semidiametro corporis circulariter moti mouent vniformiter difformiter: puncta enim mouent prope centrū tardius: et remotiora velocius: mō vult ista opinio q̄ velocitas motus circularis debeat attendi penes spacium lineale descriptum a puncto medio semidiametri: ita q̄ ꝺm hoc hec opinio vult q̄ si eēnt duo corpora sperica circulariter mota a quibꝰ punctis mediorum semidiametrorum in equali tempore equalia spacia linealia describerēt: q̄ illa corpora essent eque velociter mota. et ista opinio est satis rationalis: verūm ꝺm eaz nō posset bene capi velocitas corporis orbicularis propter hoc q̄ puncta medius sui diametri est extra illud corpus orbiculare: mō nō videt q̄ velocitas motus alicuius corporis debeat mensurari penes aliqd̄ qđ nō est in ipso. Et ideo alij dicunt q̄ velocitas corporis orbicularis debeat attēdi penes spaciū lineale descriptuz a puncto medio inter superficiem cōcauam et superficiem quaram: sed ꝺtra arguit: nam sic sequeret q̄ si fieret ꝺdensatio corporis orbicularis versus quarum. conuexo non recedente ab eius centro q̄ ex hoc illud corpus orbiculare moueat velocius: hoc videt esse inconueniens: ꝙbat ꝯtia: nam per talē condensationē punctus medius inter quarum et ꝑcauū fieret magis distans a centro: et per ꝯns maior circūferentia scriberet: ergo si penes spaciuz lineale scriptum a tali puncto medio attendit velocitas sequit quod dictuz est. ¶Alia opinio cōmunior et famosior ponit illam ꝝnem q̄ velocitas motꝰ circularis vel orbicularis circulariter moti attendit penes spaciū lineale descriptū a puncto velocissime moto talis corporis: et talis punctus est in circūferentia vnius maximi circuli illius corporis circularis: vel orbicularis: verbi gra: in celo est in equinoctiali: probatur ex eo: q̄ aliqd̄ totum mouet ita velociter sicut aliqua eius pars: ideo tanta velocitate mouet corpus sphericum: quanta velocitate moueretur aliqua eius pars. et ideo penes idem debet attendi velocitas totius et partis velocissime mote. ¶2º qz motꝰ puncti velocissime moti est notior: et ideo bene rōnale est q̄ penes spacium describptum tali motu motū et velocitatem talis corporis mensuramus. ¶Et confirmat ex quo nō attendit penes spaciuz descriptū a puncto medio semidiametri nec a puncto medio inter ꝑcauum et conuexum videtur q̄ penes spaciū a puncto existente descriptū in quarto: quare ꝛc.

Quantum ad secundū dico q̄ velocitas circuitionis attendit penes angulū describptum circa centruz vel axem corporis moti: circa qđ vel quem fit circuitio: ita q̄ si duo mobilia circuirent aliqđ centrū vel axem: et in equalibus partibus tēporis equales angulos describerent circa illud centrū vel axem: tūc illa mobilia eque velociter circuirent: si aūt describerent inequales angulos circa ꝑdicta in partibus equalibus temporis tunc ineque velociter circuirent: ꝑz cōclusio. q: aliter. b. punctus signatus prope polum nō eque velociter circuiret ꝛ arem mūdi sicut punctus. a. signatus in equinoctiali. ¶Ex his sequitur q̄ circuitio nullo modo est comparabilis motui locali recto: ex eo q̄ angulus nullo modo est comparabilis spacio lineali: modo velocitas circuitionis attenditur penes angulum: velocitas aūt motus localis recti attenditur penes spaciuz lineale: nec velocitas circuitionis est comparabilis motui circulari ex eo q̄ nullo modo angulus est comparabilis linee circulari. ergo.

Ad rōnes principales. ad primā: naz corpus sphericum puta celum non pertransit aliquod spaciuz dico q̄ licet punctus eius velocissime motus nō describat aliquod spaciuz verūtamen bene imaginatum: et hoc sufficit: et ideo patet q̄ velocitas motus circularis attenditur penes spacium lineale: verum vel imaginatū descriptū a puncto velocissime moto corporis circulariter moti. ¶Ad secūdā que tangit de compassione motus videbitur in septimo. ¶Ad tertiaz nego cōsequentiā et tamen dicebatur ꝙsequens esse falsum: nego: et ad probationem: naz si alicui rote affigatur vnus radius ꝛc. illa que dicta sunt: intelligenda sunt de puncto velocissime moto corporis perfecte sperici: vel orbicularis: et ex hoc patet ad rationem. ¶Ad quartā concedo q̄ caput longioris hominis velocius moueretur q̄ caput hominis brevis: in casu ꝑdicto: imo caput longioris hominis velocius moueret suis pedibus et hoc posito q̄ totalis linea composita ex lineis quas describunt pedes inclinando nō esset longior: nec equalis linee circulari descripte in aere a capite. ¶Ad vltimā ꝑcedo consequens et consequentiam.

Questio. vj.

Queritur sexto penes quid attēdatur velocitas i motu augmentationis tantū penes effectū: et arguit primo q̄ penes quantitatē acquisitā: sicut est in motu locali: ita videt esse suo modo in motu augmentationis: sed in motu locali sic est q̄ velocitas attendit penes spaciū pertransitū: ergo videtur q̄ in augmentatione debeat attēdi penes quantitatem. ¶2º simile videt esse de qualitate acquisita in motu alterationis et quantitate: in motu augmentationis: sed sic est q̄ velocitas in motu alterationis attenditur penes qualitatē absolute: ergo videt q̄ eiaz sic debeat esse in motu augmentationis: quare questio est ꝛc.

In oppositum arguitur: naz si penes quātitatem acquisitā absolute sequeretur q̄ illa que equales quantitates in equalibus partibus temporis acquirerent: eque velociter augerentur: ꝙsequens est falsum: falsitas ꝓbat: naz posito q̄ in eodē tempore vni herbe parue acquiratur precise quantitas bipedalis: et vni magne arbori similiter: tūc licet illis duabus augmentationibus equales quātitates sunt acquisite: non tamen eque veloces: ꝓpter hoc q̄ vna est sensibilis. s. augmentatio vnius parue herbe: et alia forte insensibilis: scilicet augmentatio magne arboris: et etiaz ex cōmuni modo loquendi in casu predicto illa parua herba dicitur velocius moueri q̄ illa magna arbor. ¶In ista questione videndum est primo de velocitate motus augmentationis penes quid attenditur. ¶2º de velocitate alterationis de quo tangebatur in argumento.

Quantum ad primū sciendum q̄ in motu augmentationis: verbi gratia: in rarefactione considerāda sunt duo: scilicet motus localis et maioratio: vnde rarefactio nō potest fieri sine motu locali: ergo in rarefactione et augmentatione proprie dicta plus consideratur q̄ motus localis: inde est q̄ nō penes idez attēditur velocitas motꝰ localis et motus aug-

mentationis. ¶Et tunc sit prima cōclusio velocitas motus augmentationis nō attenditur penes quantitatem acquisitam absolute: probatur: primo per rationem factam ante oppositum. ¶2° si oppositū conclusionis esset verum sequeretur q̄ quodlibet totum augeretur velocius q̄ aliqua eius pars: probatur consequentia: quia quū aliquid augetur maior quātitas acquiritur toti q̄ alicui eius parti: si ergo velocitas attenditur penes quātitatē acquisitā absolute sequitur quod dictū est. ¶3° sequeretur q̄ non posset esse aliqua augmentatio uniformis quo ad partes subiecti: hoc videt inc̄ueniens: probatur ꝟsequentia: nam ex quo velocitas augmētationis attenderet penes per quātitatē acquisitam absolute: & cū in omni augmētatione pus acquirit toti q̄ alicui eius parti: sequitur q̄ in augmentatione velocius mouet totum q̄ aliqua eius pars: & sic omnis augmentatio esset difformis quo ad partes subiecti &c. ¶Secūda cōclusio ꝓtra heſoti & suos sequaces: velocitas augmentationis nō attendit penes proportionē quantitatis acquisite ad quantitatē preexistentē: nam sic sequeretur q̄ essent due augmētationes quarū una nec esset velocior nec tardior alia: nec eque velox: probatur ꝟsequentia: nam posito q̄ a. corpus pedale augeat in hora: sic q̄ fiat in fine horę bipedale ita q̄ acquisitus sit equale preexistenti z. b. corpus sit similiter pedale & augeatur in eadē hora: sic q̄ in fine horę sit tripedale: tunc in augmētatione ipsius. a. est proportio equalis qantitatis acquisite ad quantitatem preexistentem: sed in augmentatione ipsius. b. est proportio maioris inequalitatis: scilicet dupla quantitatis acquisite ad preexistentez: modo si velocitates augmentationū sic se habent adinuicem sicut proportiones acquisitorū ad preexistentia: & cum in augmentatione ipsius. a. proportionis acquisiti ad preexistens nulla sit proportio ad proportionem acquisiti ad preexistens in augmentatione ipsius. b. cum proportionum equalitatis ad proportionem inequalitatis nulla sit proportio: sequitur velocitatus predictarū augmentationū nullas esse proportionem adinuicez: quod erat probandū. ¶Tertia conclusio velocitas in motu augmentationis attendit penes proportionem compositi ex preexistenti & acquisito ad preexistens solū: verbi gratia: si. a. pedali acquireretur pedale in hora, & b. pedalia duo pedalia: tunc in augmētatione ipsius. a. proportio composita ex preexistenti & acquisito ad preexistens solū esset dupla: sed in augmentatione ipsius. b proportio composita ex preexistenti & acquisito ad preexistens soluz esset tripla: modo in qua proportione tripla excedit duplam in eadem proportione augmentatio ipsius. b. esset velocior augmentatione ipsius. a. cum ergo proportio tripla excedat proportionem duplam una sexquialtera. b. esset in sexquialtera velocius augmentatum q̄ ipsum. a. probatur consequentia: nam velocitas augmentationis vel attenditur penes quātitatem acquisitam absolute: vel penes proportionez acquisiti ad preexistens: vel penes proportionem compositi preexistenti & acquisiti ad preexistens solum: non primum per primam conclusionem: nec ſm per secundam: ergo tertium per tertiaz. ¶Ex ista conclusione sequitur: q̄ si aliqua augmentatio debet esse uniformis oportet motum localem punctoruz sine quo non potest fieri; esse difformez ita q̄ fit rarefactio alicuius corporis debet esse uniformis oportet quodlibet punctum illius corporis intendere motū suū localem: patet hoc si. a. pedale debet rarefieri uniformiter in hora: si q̄ in p̄a medietate illius horę acquirat sibi pedale: oportet puncta eius extremū motu locali pertransire spacium pedale: postq̄ ergo factum est bipedale: si in secunda medietate illius horę debet esse rarefactio ita velox sicut in prima medietate horę: oportet q̄ in illa medietatete tantum acquirat q̄ cō positi ex acquisito & preexistenti filicet duobus pedalib⁹ sit talis proportio ad preexistens qualis erat in ꝑma propter quod oportet q̄ in secunda medietate horę acquirantur duo pedalia ad duo preexistentia: & hoc non potest fieri nisi punctus extremus rarefactibilis pertransiuerit pedale quin in secunda medietate pertraseat bipedale. Si ergo rarefactio est uniformis regularis oportet motum localem punctoruz rarefactibiliū esse difformē.

Quantum ad secundum est sciendum q̄ in alteratione potest imaginari duplex successio silicet ſm extensionē & ſm intensionem: verbi gratia ſm extensionē sicut si unum lignum calefieret. ¶Primo ſm unam partem. Secundo ſm aliā: ſm intensiōez: vt si primo calefieret remisse: postea intensius: & intēsius. ¶Tunc sit prima conclusio q̄ intensio magis est essentialis alterationi q̄ extensio: probatur: quia alteratio potest bene esse sine successione aliqua extensionis: vel saltē imaginari non autem sine successione intensionis: patet hoc si aliquod ab extenso incāperet alterari silicet calefieri: vt frigefieri equaliter ſm omnes eius partes: ibi esset successio intensionis imo auté extensionis: patet ex alio si assensus in anima que est indiuisibilis intēderetur ibi esset alteratio & successio intensionis non autem extensiōis: nulla autem alteratio est successiua sine successione intensionis. ¶Secunda conclusio velocitas alterationis non attenditur penes qualitatem in ordine ad subiectum: sic videlicet q̄ illa alteratio sit velocior: qua acquiritur equalis qualitas maiori subiecto: patet hoc nam ſm precedentem conclusionem hoc est accidentale alterationi: vnde si hoc esset: intensiones duorum assensuum in duobus intellectibus indiuisibilibus non essent adinuicem comparabiles in velocitate & tarditate quod est inc̄ueniens ¶Secundo si equus magnus alteraret in hora ad gradum sūmum albedinis a non gradu & vna faba similiter in eadem: tunc nullus diceret quin ille albefactiones essent eque veloces: licet vna illarum albedinum sit acquisita in vno subiecto silicet in maiori: & alia in minori in eodem tempore. ¶Tertia conclusio velocitas alterationis non attenditur penes proportionem qualitatis acquisite ad preexistentem: nec penes proportionem compositi ex qualitate preexistenti & acquisita ad preexistentem: probatur: quia si caliditati sicut vnum acquiritur caliditas sicut duo: & caliditati sicut quatuor: acquiratur caliditas sicut quatuor in eadem hora: tunc licet vtrobiq; fit eadem proporio acquisiti ad preexistens: non tamen ille intensiones sunt eque veloces propter hoc q̄ per vnā magis acceditur ad summū gradū q̄ per aliaz. ¶Quarta conclusio velocitas in motu alterationis attēditur penes qualitatem acquisitam absolute in tanto: vel in tanto tempore: verbi gratia si duobus subiectis siue equalibus: siue inequalibus in eadem hora acquireretur qualitates equales: illa eēnt eque velociter alterata: si iequales: tūc illa essent ineque velociter alterata: probatur cōclusio: quia velocitas alterationis vel attendit penes qualitatem in ordine ad subiectum & hoc non per secundaz conclusionem: vel penes proportionez qualitatis acquisite &c. & hoc non per tertiam conclusionem relinquitur. ergo q̄ penes qualitatem absolute in tanto vel in tanto tempore: & hoc est intentum.

Ad rationes p̄ncipales ad ambas dicitur q̄ non est simile de motu augmentationis ad motum localem & ad motum ꝗalterationis: eo modo quo assumitur in rationibus.

¶Tex. cōmēti. xv.

¶Qm̄ autem omnis motus in tempore est

re est &c. Q. vij.

Septimo queritur vtrū motus possit velocitari in infinitum: & argūtur q̄ nō. entia nālia determinata sunt ad maximum: sed motus est ens naturale: quia de eo é cōsideratio naturalis: ergo videtur q̄ sit determinatus ad maximam velocitatez: & sic non velocitatur in infinitū. ¶Secundo motus celi non potest velocitari in infinitum vel aliquis motus: eo q̄ tunc aliquis motus esset velocior motu celi: ergo nullus motus: nec celi nec alicuⁱ⁹ alterius potest velocitari in infinitum. ¶Tertio si aliquis motus posset velocitari in infinitum: tunc posset esse aliqua virtus infinita: quod est inc̄ueniens: nam tunc talis moueri in instanti modo implicat motum fieri in instāti: consequentia videt tenere ex eo q̄ ad velocitatē motus reqūritur maior & maior potentia. ¶Quarto nam si motus esset velocitabilis in infinitum: videretur q̄ esset dare magnitudinem infinitam que tali motu tranſiretur: quod est inconueniens: probatur consequentia. nam ex eo q̄ velocitate finita ptranſitur magnitudo finita ita & velocitate infinita debet pertraāfiri magnitudo infinita.

Ext. cō. 35. **In oppositum** patet per Aristotelem 6° huius: vsū ad probandū continuum non esse compositum ex indiuisibilibus supponit: q̄ omni motu dato cōtingit dare maiorē vel tardiorem in infinitū. ¶In ista questione primo videndū est de velocitate. secūdo de tarditate.

Quantū ad primū sit prima conclusio accipiendo ly infinitū cathegorematice ipossibile est q̄ aliqua velocitas sit infinita: probatur: nā illa velocitate: vel pertranſitur spaciū finitum vel infinitum: nō infinitum: q̄ tale non est: nec finitum: q̄ vel hoc pertranſire tur tali velocitate in tempore: vel in non tempore. si in tēpore tunc talis velocitas non esset infinita: probat: nā velocitas qua hoc pertrāſiretur in minori tempore eēt maior: & per consequens prior velocitas: non erat infinita. si autem dicatur q̄ velocitate infinita pertranſitur spaciuz finitum in non tempore: tunc sequitur q̄ velocitas infinita non est velocitas propter hoc q̄ in diffinitione velocitatis ponitur tempus: ergo. ¶Juxta hoc sertur q̄ mutatio subita: nec é velox: nec tarda: propter hoc q̄ nō fit in aliquo tempore toto. ¶Scōa conclusio accipiendo ly infinitum sincathegorematice impossibile est motum localē augmentari in infinitū: pro quo ꝓmitto istas suppositiones: ꝑma est q̄ motus celi nō pōt velocitari. ¶2ª q̄ omnis alter motus fit cū resistentia. ¶3ª q̄ motus nō pōt velocitari nisi per augmentationē potentie vel diminutionē resistentie: vel vtroq; modo simul. ¶4ª suppositio q̄ resistentia in motu locali sicut est medius vel aliq̄ huiusmodi nō pōt diminui nisi ad certū gradū nec potentia naturalis augeri nisi ad certū graduz. ex his ꝑbat cōclusio: si motus localis posset velocitari in infinitū: vel hoc esset motus celi vel aliq̄s alter: nō potest dici primuz: per primā suppositionem: nec secundū ex eo q̄ omnis alter motus fit cū resistentia p̄ secundā suppositionem: mō si deberet velocitari in infinitū: tunc p̄ tertiaz suppōnem oporteret q̄ potēcia motiua augeret in infinitū: vel resistētia diminueret in infinitū: vel q̄ facerēt hoc ambo simul mō hoc est ipossibile per ārtā suppōné ergo ipossibile est aliquē motū velocitari in infinitū ad intellectū p̄dictū. s. q̄ quocūq; motu dato vel dabili finito: posset dari i duplo velocior: sed ꝫ diceres Arz. 4° huiꝰ dicit q̄ p subtiliationē medij in infinitū motꝰ cresceret i infinitū. Dico q̄ hoc Arz. intellexit ypothice & nō cathegorice ad istū sensuz: q̄ si medium subtiliaret in infinitū motꝰ cresceret in infinitū. ¶3ª ꝫ de motu alterationis q̄ accipiēdo ly infinita cathe^ce nulla

Tex. cō. 70

velocitas alterationis est infinita ꝓbari pōt sili; ꝓbanť alie ꝫnes. ¶4ª ꝫ accipiēdo ly infinitū sincathe^ce velocitas alterationis pōt velocitari in infinitū ad istū intellectū: q̄ q̄cunq; velocitate alterationis data vel dabili finita: ē dabilis velocitas dupla: tripla: q̄drupla: & sic in infinitū: ꝓbat: suppōsito q̄ in motu alterationis nō fit resistentia nisi ab vno spiritu: verbi gra: vt si aliq̄d calidū calefaciat aliq̄d frigidū q̄ nō fit resistēcia aliunde pter q̄ solum a frigiditate: probať ꝓdusio: nā stante predicta suppone in motu alterationē stāte poª motiua resistēcia é diminuibilis in infinitū: q̄ velocitas est intēsibilis in infinitum: ꝫsequētia tenet ex eo q̄ stante potentia & decrescente & resistentia in infinitum velocitas augeretur in infinitum: antecedens probatur: nam aliquod calidum alterat aliquod subiectum vsq; ad graduz summū caliditatis totalis resistentia decreuit vsq; ad non gradum & per consequens ad subduplum: ad subtriplum ad subquadruplum: & sic in infinitum: adhuc stante potentia motiua. Sed dices: si quocunq; motu alterationis dato esset dare motū duplo velociorez sequitur q̄ motu celi posset ly dari aliquis velocior. ¶Respondetur negando consequentia: & ratio est quia motus alterationis & motus celi nō sunt adinuicez comparabiles propter hoc quantūcunq; motus alterationis velocitatur: non propter hoc est velocior motu celi: nec motus celi est velocior motu alterationis quantūcunq; tarderur &c.

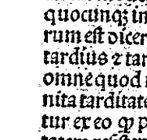
Quantum ad secundum sit prima conclusio q̄ de facto est aliqua infinita tarditas: probatur: nam de facto alique partes celi mouentur aliquantum tarde & alique magis propinque polo in duplo tardius: & alique iterum magis propinque in quadruplo tardius & sic in infinitum: ergo. ¶Secunda conclusio omne quod mouetur & aliquando incepit moueri infinita tarditate mouebatur: probatur: nam quuz incepit moueri potentia motiua incepit excedere resistentiam: vel incepit applicari resistentie. si dicatur primū tunc tale infinita tarditate mouebatur: eo q̄ excessus quo motor modo excedit mobile acquirebatur successiue: & quū erat minor tarditas erat maior: & cum talis excessus incipit acquiri a non gradu: sequitur q̄ hoc mobile non tāta tarditate mouebatur: quin maiori & per consequens infinita tarditate mouebatur. Si vero motor applicaretur mobili de nouo: licet antea excesserit ipsum: & cum talis applicatio fiat successiue & continue fiat melius & melius: & ante erat peius & peius adhuc tale mobile infinita tarditate mouebatur propter hoc q̄ quacunq; applicatione agentis ad passum data illam dabatur applicatio peior: & adhucante illam peior & sic in infinitum: & cū propter applicationem meliorem: vel peiorem motus fit tardior: vel velocior sequitur quod dictum est. ¶Secundo sicut nullus gradus qualitatis acquiritur subito: sed pars ante partem: ita etiam nullus gradus velocitatis & per consequens quocunq; gradu velocitatis dato ante illum erat remissior & si fictunc omne illud quod mouetur infinita tarditate mouebatur: & hoc si aliquando incepit: & hoc dico propter motum celi: qui nunquam incepit ſm phylosophum: sed dices tamen videtur q̄ motus violentus quum est in medio motus non est verum dicere q̄ infinita tarditate mouebatur postq̄ motus eiꝰ in principio erat velocior. ¶Scōo posito q̄ vna parua saba proiiciať sursuz: & in medio obuiet sibi vnꝰ magnꝰ lapis molaris: tūc tāta velocitate quāta mouet lapis molaris quum obuiat illi sabe mouet secum illam sabam deorsum tanta velocitate: quanta ipsemet descendit: & quum ipse descendit certa velocitate sequitur q̄ illa saba incepit descendere certa velocitate: quare cum descendit non est verum dicere q̄ infinita tarditate prius descendebat. ¶Ad ista: ad primum dico q̄ motus violen-

tus est velocior: hoc est prope principium: non tamē simpliciter q̄ sit postea cum hoc tamen stat q̄ magis prope principiū erat tardior: ꝛ adhuc magis prope tardior: ꝛ sic in infinitum. ¶ Ad secundam potest dici q̄ cōclusio intelligebatur de motus per se: q̄ nō mouebatur ad motum alterius. sed sic non est in proposito de faba: vel aliter potest dici q̄ antequā lapis molaris tangat illam fabam prius aer motus: ꝛ pulsus ante illum lapidem molarem mouebat illam fabam: ꝛ fecit eam descendere ꝛ quocunq; instanti intrinseco dato illius descensus: verum est dicere q̄ ante illud instans illa faba descēdebat tardius ꝛ tardius: ꝛ sic in infinitum. ¶ Tertia conclusio omnē quod mouetur: ꝛ aliquando desinet moueri infinita tarditate mouebitur: probatur ex eo q̄ motus tollitur ex eo q̄ potentia motiua diminuitur vsq; ad equalitatem resistentie: vel q̄ resistētia augeretur vsq; ad equalitatem potentie: ꝛ quocunq; istorum dato: quodcunq; desinet moueri non ita tarde quin tardius: ꝛ per consequens infinita tarditate: ꝛ hoc est quod solet dici motus terminari ad non gradum quo ad istam tertiam conclusionem; ꝛ motum incipere a non gradu: quo ad precedētem conclusionem sequeretur q̄ nullus motus posset esse regularis p̄m se totum nisi sit perpetuus. verumtamen potest esse regularis: quantum ad eius partem scilicet quantum ad eius medium.

Ad rationes principales. ad primam nego q̄ motus sit ens naturale sed bene cōcedo q̄ est passio entis naturalis: ꝛ hoc sufficit ad hoc q̄ de eo sit consideratio naturalis. ¶ Ad secundam dico q̄ verum est q̄ si aliquis motus localis velocitaretur in infinitum: q̄ tunc ibi aliquis motus esset velocior motu celi. sed aliter non: quia sicut dictum est ad velocitatē motus alterationis in infinitum non sequitur aliquez motum esse velociorem motu celi propter hoc q̄ motus celi ꝛ motus alterationis non sunt adinuicem comparabiles. ¶ Ad tertiam negatur consequentia: nam motus non velocitatur solum ad augmentationez virtutis motiue sed etiam ad diminutionem resistentie: ꝛ igitur stāte virtute finita non augmentata nec diminuta: adhuc per diminutionem resistentie in infinitum motus posset intendi in velocitate. ¶ Ad quartam negatur consequentia: quia non omni motu pertransitur: nec acquiritur magnitudo seu spacium: sed solum motu locali. nec illa ratio sufficienter probat q̄ motus localis non sit velocitabilis in infinitum: quia licet sit velocitabilis in infinitum: vel de facto esset infinitus: non tamen oporteret q̄ eo pertrāsiretur magnitudo infinita: patet hoc quasi est circularis potest esse super magnitudine satis parua.

¶ Tex. cōmēti. lx.

¶ Ostenso autem hoc: manifestum ē q̄ omne quod mouetur: necesse est motum esse prius ꝛc. Dō. viij.

Veritur octauo vtrum omne qd̄ mouetur prius mouebatur: ꝛ arguitur q̄ non: quemlibet motum precessit motus qui esset vel fuisset ei⁹ pars: ergo ꝛc. consequentia tenet de se: antecedens probatur: nullum motum precessit motus qui esset vel fuisset eius pars: ergo antecedens verum: consequentia tenet: antecedens probatur: q̄ nullum totum preceditur a sua parte propter hoc q̄ equaliter incipiunt: vnde hora prima alicui⁹ diei puta a. diei non precessit a. diem: nec est ante diem: cuius est pars ex eo q̄ hora prima a. diei ꝛ a. dies simul incipiunt esse. hoc idem declaratur aliter: nam si hora prima esset ante diem cuius est pars: tunc si aliquis surgeret in hora prima talis surgeret ante diem: quod est falsum. ¶ Secūdo naz ponatur q̄ aliquod mobile moueatur precise per horā etiam illud mobile mouetur in illa hora: nec ante illam horam mouebatur. ¶ Tertio nam ponatur in. b. instanti presenti q̄ aliquod agens sit sufficienter approximatū passo. habens dominium super ipsum: tunc in. b. instanti. a. agens mouet illud passum: ꝛ non ante mouebat: ergo pro illo instanti illud passum mouet: ꝛ non ante mouebatur q̄ tunc illud agens mouebat illud passum patet: quia si non: sequeretur q̄ aliquod agens esset sufficiēter approximatum passo: ꝛ non ageret in ipsum: q̄ ante in. b. instanti nō agebatur patet ex eo q̄ primo ponitur esse approximatum sufficienter. ¶ Quarto nō omne qd̄ quiescit prius quiescebat: ergo non omnem motum ꝛc. consequentia tenet a simili: antecedens probatur: nā posito q̄ aliquid per vnam horam moueatur: ꝛ per horā sequentem immediate quiescat: tunc in instāti medio illud vel mouetur: vel quiescit: si mouetur tunc aliqd mouetur quod non ante mouebatur. quod est inconueniens. si quiescit cum ante non quiescebat sed mouebatur sequitur propositū. ¶ Quinto sequeretur q̄ omnis motus esset eternus: consequens est falsum: ꝛ probatur consequentia: nam omne quod mouetur mouebatur: ergo omnis motus est infinitus a parte ante: ꝛ a parte post. cum nec habeat finem a parte ante: nec a parte post. cuz ante quemlibet motum fuit motus: ꝛ post quēlibet motum erit motus: ꝛ per consequens cum omnis motus: nec habeat finem a parte ante: nec a parte post: sequit ipsē esse infinitum. ¶ Sexto non omne quod mouet pⁿ⁹ mouebatur: ergo ꝛc. consequentia tenet ex eo q̄ omne qd̄ mouet mouetur ab aliquo antecedens probatur: nā posito q̄ sortes moueat aliquam nauem ꝛ pro presenti instanti plato ponatur loco sor. tunc cum pro presenti instāti illa nauis moueatur ꝛ non a sorte. sequitur q̄ a platone: sed plato ante instans presens non mouebat ꝛ quia nūc mouet sequitur quod aliquid moueat quod prius non mouebat. ¶ Septimo ponatur q̄ aliquid mobile moueatur vniformiter per aliquam horam aliquo gradu velocitatis: ꝛ per horam immediate sequentē gradu duplo: tunc in instanti medio inter illas horas illud mobile mouetur gradu duplo: vel subduplo. si subduplo sequitur q̄ aliquid mouet aliquo gradu velocitatis quo nō post mouebitur: si duplo tunc aliquid mouetur aliquo gradu velocitatis: quo nō prius mouebatur: ꝛ qualitercunq; dicatur videtur q̄ non omne quod mouetur pⁿ⁹ mouebatur. ¶ Octauo nam ponatur aliqd̄ graue sursum ꝛ sit remotum omne prohibens: tunc in illo instanti in quo illud mouetur descendendo nō adhuc mouebat: q̄ questio falsa: consequentia tenet de se: antecedēs probatur: nam in illo instanti vel quiescit vel mouet. si mouetur habetur propositum. si quiescit sequitur q̄ aliqd̄ graue non impeditum quiescit sursum quod est inconueniens. ¶ Nono cadat aliquis canis deorsuz ꝛ turri nostre domine: ꝛ moriatur in medio vietunc sit. a. primus instans in quo non est canis: sed cadauer: tunc in illo instanti aliquid mouetur ꝛ non canis: ergo cadauer: q̄ cadauer ante hoc nō mouebatur ex eo q̄ ante hoc nō erat: ergo aliquid mouetur: quod ante non mouebat. ¶ Decimo fiat q̄ in prima parte proportionali alicuius hore: prima pars proportionalis alicuius virge flexibilis moueatur. ꝛ in secunda secunda. ꝛ in tertia: tertia. cuz secunda ꝛ cum prima ꝛ sic in infinitum: tunc in instāti terminante exclusiue horam: tota illa virga mouetur: ꝛ nō ante illa tota virga mouebatur: ergo questio falsa: consequentia tenet: antecedens patet ex casu nam in instanti quelibet pars illius virge mouetur: non tamen quelibet pars illius virge mouebatur. ¶ Undecimo ponatur q̄ alicui mobili cōtinue ex vna pte fiat additio ꝛ ex alia

ꝛ ex alia parte fiat ablatio: ꝛ moueat in hora: tūc in quo libet instāti illius hore aliqd̄ mouet: quod ante nō mouebat: ergo ꝛc. p̄sequētia tenet: antecedēs patet ex eo q̄ in quolibet instāti est aliquod ꝛ ante illud instās erat aliud propter illaz additionem ꝛ ablationem: quare ꝛc.

fcr. 46. 52. **In oppositum** est Aristoteles i isto 6°. ¶ In ista questione primo ponaz vnā distinctionem. secūdo aliquas cōclusiones.

Quantum ad primum sciēdum est q̄. a. esse ante. b. potest itelligi dupliciter. p̄ mō quātū ad iceptionē. ꝛ mō quātū ad definitionē: primo mō dicimus q̄ pater est ante filiū ꝛ isto mō hora pⁿ⁹ non est ante diē nec pma pars motus ante motuz cuⁱ⁹ est ps propter hoc q̄ simul incipiunt. ¶ Scōo modo illud qd̄ citius finitur dicimus eē ante alind: licet simul incipiāt: ꝛ isto mō dicimus horā primaz esse ante diem: cuius est pars: quia citius finitur q̄z dies ꝛ similiter sic primā partem motus dicimus esse ante motum cuius est pars propter hoc q̄ citius finitur: quare ꝛc.

Quantū ad secundū sit pma pdusio nō ante quēlibet motū fuit motus qui eēt vel fuisset alicuius pars: loquēdo de ante primo mō: probatur: q̄ quocunq; motu dato ipse ꝛ pma eius medietas sil̄ incipiunt: ꝛ silr ipse ꝛ pma eius quarta: ꝛ silr ipse ꝛ pma eius octaua: ꝛ sic in infinitū. ¶ 2ª pdusio: nō est aliqs motⁿ⁹ gn ante ipsuz fuerit motus qui sit eius pars loquēdo de ante scōo mō: probat pro quo supponit q̄ motus est in instāti diuisibilis: p̄m diuisionē temporis tūc sic: quocunq; motu dato pma eius medietas ante finit: q̄z ipse ꝛ pma eius q̄rta pus q̄z eius medietas: ꝛ pma eius octaua pⁿ⁹ q̄z pma eius q̄rta: ꝛ sic in infinitū. q̄ quocunq; motu dato ante illū erat alius: ex hoc sequit conclusio rīsalis ad qōnē q̄ oē qd̄ mouet prius mouebat: ꝛ silr omne qd̄ q̄ scit prius quiescebat: nā ex quo quies est pⁿ⁹ motū: ꝛ sicut motus nō pōt esse nisi in tpe: ita ꝛ quies nō pōt esse nisi in tpore: ꝛ pp hoc quocunq; quiete data pma finitur medietas tēporis in quo est q̄z illud tp̄s: ꝛ per pns omne quiescens in aliquo tpe prius quiescebat in medietate illius tēporis: et cōclusio rīsalis. s. q̄ omne qd̄ mouet prius mouebat: pōt p̄bari non solū ex pte tēporis sed et magnitudinis: super quā fit motus: nā omne qd̄ mouetur sup aliā magnitudine prius ptransit medietatem q̄z totū: ꝛ prius medietatē medietatis: ꝛ sic in infinitū: ꝛ hoc non eēt nisi tale quā mouet prius mouebat: ꝛ pōt ēt probari dicta cōclusio ex pte potentie mouentis adhoc q̄ aliquod mouēs moueat aliquod mobile reqrit q̄ excedat ipsum excessu diuisibili: q̄ talis excessus fuit acquisit⁹ successiue: et tale mouens prius excessisset suū mobile p̄ medietatē sui excessus: ꝛ prius p̄ medietatē medietatis ꝛ sic in infinitū: ergo quādocunq; eēt verū dicere de tali medietate q̄ moueret suū mobile verū esset dicere q̄ prius mouisset. ¶ 4ª cōclusio nō est aliquod mutatū eē gn anteip̄m fuerit mutari: p̄z per qd nominis mutari eē: quia nō est aliquod mutatū eē nisi p̄ mutationē quā quidē illud mutatū esse ponit terminare. ¶ Quinta cōclusio ante cuiuslibet mutari finitionē est mutatū esse: patet q̄ de qualibet mutatione verē est dicere q̄ anteq̄z finiat q̄ ei⁹ medietas finitur ꝛ nō finitur nisi ad mutatuz esse: q̄ ante finitionē illius mutationis erat mutatū esse⁹ p̄m primaz medietatē illius mutationis. Corelariū ex his sequitur q̄ nō est dare p̄mū mutatū esse in motu: ꝛ silr dicit de. q̄z. q̄ nō est dare instans: in quo sit aliqd̄ p̄mo p̄mutatum: sed bñ in quo pfecte mutatū est: ꝛ hoc intelligendū est cōditionaliter si ponerent instātia indiuisibilia in tēpore: ꝛ pp hoc nō ponendo instātia pono istā cōclusionez: q̄ omnis motus incipit in tpe sed in nullo toto: p̄ut ly toto capit distributiue verbi gratia. nā posito q̄ aliqs motus duraret per horā p̄cise tunc dico q̄ talis motⁿ⁹ incipit in. a. hora sed nō incipit in. a. hora tota q: nō icipit in medietate. a. hore posteriori licet incipiat in p̄ma medietate: ꝛ iterū nō icipit in p̄ma medietate tota: q: p̄ma medietas est diuisibilis in duas ptes quaz vna est posteriorin qua nō incipit ille motus: sed iterū nō in tota illa ꝑpter hoc q̄ illa iterū est diuisibilis: ꝛ sic in infinitum pro portionaliter de finit: ꝛ ita intelligitur quum dicitur aliquid incipere in instanti hoc est incipere in aliquo tē poze ꝛ in nullo toto.

Ad rōnes principales. ad primaz illa soluitur p̄z distinctionē positaz in p̄mo articulo. ¶ Ad secundā ponat q̄ aliquod mobile ꝛc. dico q̄ cuz tale mobile mouet in illa hora bene verū est q̄ non mouebat ante illā horā: nihilominus in quacūq; parte tēporis illius hore in qua illud mobile mouet verū est dicere q̄ ante mouebat q̄ prius mouebat immediate illi⁹ tp̄is q̄z in illa pte cōpletiue. ¶ Ad tertiā quū ponitur q̄ aliquod agēs ꝛc. dico q̄ pro illo instāti pro quo est p̄mo applicatū sufficiēter: nō mouet sed immediate post illō instans mouebit. ꝛ sic ex hoc nō cōcludit quin quādocūq; aliquod mouēs mouet quin prius mouebat ꝛc. ¶ Ad quartā: nō oē quod quieſcit prius quiescebat: ꝛ quū pbat ponat q̄ aliquod mobile moueat p̄ vnā horaz: ꝛ in hora immediate sequēti quiescat tūc in instāti medio vel quiescit vel mouet ponēdo instātia indiuisibilia: dico q̄ in illo instāti medio nec quiescit: nec mouet sed definit moueri: ꝛ incipit quiescere exponēdo definit per remotionem de p̄sti: ꝛ positionē de preterito: ꝛ exponendo incipit p remotionē de p̄sti ꝛ positionē de futuro: sed nō ponendo instantia indiuisibilia dicendū est q̄ inter illas duas horas nō est instās medium: sed vna est potentia vsq; ad alia exclusiue: ꝛ ideo questio nulla est: quū querit vtrum in instāti medio vel quiescat vel mouet. ¶ Ad qntaz sequeret q̄ omnis motus esset eternus: nego: quia ly motus non terminet intrinsece ꝛ inclusiue: sic q̄ sit dare aliquam eius partē simpliciter vltimā: tamē bene terminatur exclusiue: sicut etiā est imaginādū de isto ligno: ly nō habeat simplr vltimū inclusiue: nec simpliciter primuz: tamen terminat in quolibet eius extremoruz exclusiue ad circunstātias ad aerem vel ad aliquod hꝰ. ¶ Ad sextā dico q̄ pro illo instāti plato non mouet sed immediate post hoc mouebit. et hoc patet ad argumentum. ¶ Ad septimā dicit q̄ si aliquod mobile mouet in aliqua hora gradu velocitatis subduplo: ꝛ in hora immediate sequēti gradu duplo: nulla est questio quo gradu velocitatis moueat in instāti medio propter hoc q̄ nullū est ponēdum instās medii: sed si ponatur dicendum est q̄ in illo instāti nō gradu velocitatis mouet: sed immediate ante illud instās illud mobile mouebat gradu velocitatis subduplo. ꝛ immediate post illud instās illud mobile mouebitur gradu velocitatis duplo. ¶ Ad octauam dico q̄ si ponunt instātia idiuisibilia in instāti in quo aliqd̄ graue p̄mo est sursum ꝛ nō impeditū: tūc illud graue pro illo instāti nō mouet: sed immediate post illud instās mouebitur: ita q̄ illud instās est vltimū instās nō esse illius motus. ¶ Ad 9ᵐ de cane descēdente dico q̄ si ponunt instātia idiuisibilia tūc in instāti in quo primo est cadauer nō descēdit cadauer: sed immediate post hoc ꝛ immediate ante hoc descēdebat canis: Si autem nō ponimus talia instātia tunc per totam vnam horaz descēdebat: ꝛ per illaz aliam determinatam ad illaz exclusiue descēdebat cadauer: ꝛ tūc questio de instāti medio nō habet locuz. ¶ Ad decimā ponatur q̄ in prima parte ꝛc. dico q̄ per illud argumētum non cōcluditur oppositum illius q̄ omne quod mouetur prius mouebatur: quia illud argumentum nō probat plus, nisi q̄ aliquando est verum dicere quelibet pars proportionabilis illius virge mouetur ꝛ non quelibet pars proportionabilis istⁱ⁹ virge ad moue-

bak ꝛ cum hoc bene ſtat ꝙ omne quod mouetur prius mouebatur. ¶Ad vltimā dico ꝙ tale non mouetur per ſe ſed per accidens; pp hoc non manet idem mobile ſub vtroq; termino; vel aliter poteſt dici ꝙ licet non maneat ibi idem ſimpliciter; tamen ibi manet idē; prout idēitas attendit penes ꝓtinuū ꝛ ſucceſſiuam additionē partium ſimilium figurarū cum precedentibus: quomodo dicimus ſecanam eſſe eundem fluuiū modo; quo erat ſūt de cem anni; ꝛ tunc de tali eodem modo quum mouet continue verū eſt dicere ꝙ ante mouebatur; ſic ꝑ3 ad arg^{m}.

¶Tex. cōmēti. lx.

¶Oñ aūt omne qō mouetur: in tēpore mouetur ꝛc. Oō. ix.

Queritur notanto vtruꝫ in tempore finito poſſit ptrāſiri magnitudo infinita; ꝛ in tempore infinito ptranſiri magnitudo finita. Et arguit primo ad primā partē queſtionis: ꝓ quo ſupponit ꝙ motus ſm eius rationez cōmunem nō repugnat velocitati in infinitū; vnde deus poſſet mouere aliquod mobile aliq̄ velocitate: ꝛ dupla ad illam: ꝛ tripla ad illam; ꝛ ſic in infinitum. hoc ſuppoſito ponat ꝙ aliquod mobile moueat tāta velocitate ꝙ in prima parte ꝓportionali alicuius horę pertranſeat vnū pedale ꝛ in ſcōa parte tantū: ꝛ in tertia tantum: ꝛ ſic in infinitū ſm partes ꝓportionales: ergo in fine horę pertranſiuit ſpacium infinitū: quod probat ſic: illud mobile pertranſiuit infinita pedalia non cōmunicantia: ergo pertranſiuit ſpacium infinitū. conſequētia tenet ex eo ꝙ infinita pedalia ſpaciū ſeu magnitudinē infinitā conſtituunt: antecedens probat; nam infinite ſunt partes ꝓportionales nō cōicantes horę aſſignate in quaꝫ q̄libet partiū illud mobile pranſiuit ſpaciuꝫ pedale, relinquit̄ ergo in tempore finito eſſe pertranſitū ſpaciuꝫ infinitum. ¶2° arguit pro ſecūda parte concluſionis: videlicet ꝙ in tēpore infinito ptranſitur magnitudo finita: ꝓ quo ſupponit ꝙ rōni cōmuni motus nō repugnat retardari quantūlibet. vnde deus poſſet mouere aliquod mobile aliq̄na tarditate ꝛ in duplo tardius: ꝛ in quadruplo tardius: ꝛ ſic vltra hoc ſuppoſito ſit aliquod ſpaciuꝫ pedale in longitudine ſup quo incipiat moueri aliq̄ mobile taliter ꝙ in vna die ptrāſeat ꝓtinā partem ꝓportionalē illius ſpaciꝫ: deinde motus illius mobilis tantuꝫ retardetur: ꝙ etiam ad pertranſeundam ſecundaꝫ partez ꝓportionalem illius ſpaciꝫ apponat vnam diem. deinde adhuc tantum retardetur ꝙ ad pertranſeundam tertiam partem illius ſpaciꝫ etiam apponat vnam diez ꝛ ſic vltra: ꝛ cuꝫ infinite ſint partes ꝓportionales illius ſpaciꝫ: ad quarum qualibet pertranſeundam illud mobile apponat vnam diem: ſequitur ꝙ infiniti dies tranſibunt antequam illud ſpaciuꝫ pedale ab illo mobili ſit pertranſitum: ꝛ cum infiniti dies conſtituant tempus infinitum ſequitur ꝙ illud mobile apponet tempus infinitum ad pertranſeundum illum ſpaciū pedale: ex quo ſequitur ꝙ in tempore infinito poteſt pertranſiri ſpacium finitum adhuc ſine reiteratione ſed continue ante ſe

Tex. cō. 60. **Oppoſitū** vult Ariſtoteles in iſto ſexto. ¶In iſta queſtione primo ponēda eſt vna diſtinctio. ſecūdo ponende ſunt concluſiones.

Quantum ad primum ſit iſta diſtinctio: ꝙ motuum quidaꝫ dicitur regularis: quidam irregularis: motus regularis dicit̄ qui ſic ſe hēt ꝙ inequalibus partib^{9} tpis ptranſeuntur ſpacia equalia: ſeu qui in vna pte tēporis non eſt velocior q̄dcūq; in alia: verbi gra vt ſi aliq̄ mobile mouet̄ ſup aliquo ſpacio diuiſo in. x. pedalia ꝛ tātū tps apponeret ad pertranſeūdū vnā illaꝫ ꝑtium: quantū ad ptranſeūdū aliā illemot^{9} diceret regularis. ¶Motus aūt irregularis dicit quo in ptib^{9} tēporis equalibus ptranſeunt̄ ſpacia inequalia: ſeu qui in vna pte tēporis eſt velocior ꝛ in alia tardior: verbi gra vt ſi aliquod mobile moueret̄ ſup aliquo ſpacio diuiſo in duo pedalia: ꝛ illud mobile i ptranſeūdo vnā illarū ꝑtium plus apponeret de tempore vel minus q̄ ad pertranſeundam aliam ꝛc.

Quantū ad ſcōm ſit iſta ꝓma ꝓcluſio nō eſt poſſibile in tempore finito motu regulari pertranſiri magnitudinē infinitā: probat̄: nam da ꝙ nō diuidat̄. ergo illud tempus finitū in. c. ptes equales: in quo quidem tēpore per aduerſarium ptranſit motu regulari magnitudo infinita: tunc in vna illaꝫ centum ptū ptrā ſitur ſpaciū finitū. ſit ḡ vna leuca: ꝛ cuꝫ talis motus ſit regularis ſequit̄ per diffinitionem motus regularis: ꝙ in qualibet ꝑtium tēporis de illis. c. nō ptranſit niſi vnam leucā: ꝛ per ꝓns nō pertrāſiuit niſi centū leucas: ꝛ cum nulla finita finitas ſumpta ꝓſtituant infinitū; ſequitur in fine horę motu regulari nō eſſe ptranſitū: niſi ſpaciuꝫ finitū. ¶Scōa ꝓcluſio nō eſt poſſibile motu regulari tēpore infinito moueri ſup ſpatio finito: fine reiteratiōe. probat̄: nā ſit aliquod ſpaciū finituꝫ pedale: diuiſum in centum ptes ꝛ incipiat ſup ipſo moueri aliquod mobile motu regulari: tunc ad ptranſeundū vnaꝫ de illis ptibus nō apponit̄ niſi tempus finitū. Sit ḡ vnus annus; verbi gra: ꝛ cum motus debeat eſſe regularis: ſequit̄ per diffinitionē motus regularis ꝙ ad quālibet̄ aliaꝫ ꝑtū illius ſpaciꝫ de centuꝫ non apponit̄ niſi vnus annus ad ptranſeundū. ḡ ad totale ſpaciū nō apponunt̄ niſi centū anni: ꝛ cum nulla finita finities ſumpta reddat̄ infinitū: ſequit̄ ꝙ tēpora: quib^{9} ptranſeunt̄ ille ptes ſpaciꝫ nō reddant nūi tēpus finitū: ꝛ igit̄ ad ptranſeundū ſpacium finitum motu regulari non apponit̄ niſi tempus finitū. ¶Iſtas duas cōcluſiones ponit Ariſ. in littera: ꝛ probat eas ſicut iam probate ſunt. ¶Rōnes in oppoſitū vadūt vīs ſuis: q: arguit de motu irregulari: ꝛ non de motu regulari de quo intelligit Ariſ. quomodo aūt in qualibꝫ ꝑte ꝓportionali deus poteſt intendere aliquem motū ad duplū: ꝛ tamē non eſt poſſibile: ꝙ hoc ſaciaté. de hoc aliqualr̄ viſum fuit in 3° huj^{9} de infinito.

Queſtio. 10.

Queritur Ultimo vtrꝫ eſſe mobile cōtinue duꝫ mouet̄ ſit in loco maiori ſe: ꝛ arguit ꝑ^{o} ꝙ nō: mobile cōtinue dum mouet̄ eſt in loco ſibi equali ꝑcise. ḡ qō falſa: ꝓma tenet de ſe: añs ꝓbat ꝓmo: nam poſito ꝙ aliq̄ mobile ex̄s in aliquo loco ſibi eq̄li moueat̄ in illo circulariter: tūc illud mobile ꝓtinue duꝫ mouet̄ manet in illo loco. ḡ ꝛc. ¶2° nam poſito ꝙ aliquod mobile moueat̄ ꝛ locus in quo eſt moueat̄ vna cum ipſo: tunc illud mobile mouetur: ꝛ tamen continue eſt in loco ſibi equali poſtq̄ eſt locus ſibi equalis continue manet cum ipſo: ꝛ continue mouetur cum eo. ¶3° mobile dum mouetur continue habet locum tangentem ipſum vndequāq; exterius: ſed ille eſt ſibi equalis. ergo ꝛc. ¶4° mobile continue dum mouetur occupat aliquem locum: ſed non poteſt dici ꝙ maiorem: naꝫ aliter ſimul eſſet in diuerſis locis. ¶5° ſignet̄ aliquis locus equalis mobili ꝑcise in medio: vel in ſpacio pertranſeūdo a mobili ꝛ ſit ille locus. a. b. ꝛ ſit ille locus medius inter ꝑn^{m} illius ſpaciꝫ ꝛ finem pertrāſeundi: tūc illud mobile vel aliquando erit in ſpacio. a b. ꝑcise vt nunc̄. Si nunc̄ ſequitur ꝙ fiet tranſitus de extremo ad extremum ſine ſaltu abſq; hoc ꝙ ptranſiret ſpacium mediū. Si aūt dicat̄ ꝙ illud mobile erit aliq̄n in ſpacio. a. b. ꝑcise: tūc ſequit̄ ꝙ nō oē mobile dum mouet̄ ſit in loco maiori ſe. imo aliquādo eſt in loco ſibi equali ꝑcise.

¶Sexto

¶Sexto omne corpus per ſe mobile eſt in loco ſibi proprio qui non eſt maior nec minor ſed equalis ſibi p Ariſtotelem quarto huius. ſed mobile continue dum mouetur eſt corpus per ſe mobile: ergo eſt in loco ſibi ꝓprio ꝛ per conſequens equali: ergo non maiori ſe.

Tex. cō. 28.

In oppoſitum arguitur nam mobile continue dum mouetur non eſt in loco minori ſe nec equali: ergo in loco maiori ſe: conſequentia tenet antecedens quo ad primaꝫ partem patet: ſed quo ad ſecundam ꝓbatur: nam ſi continue oū mouetur eſſet in loco ſibi equali ꝑcise: hoc non eſſet niſi ꝓ ſolum inſtans indiuiſibile: ex quo ponitur cōtinue moueri ſine interruptione quietis: modo talia inſtantia indiuiſibilia non ſunt ponenda: ergo. ¶Secūdo affirmat auctoritate Ariſtotelis in octauo huius dicentis: ſi aliq̄ mobile mouet̄ de. a. in. c. per. b. ꝛ non quieuit in. b. tūc nū q̄ fuit in. b. in iſto motu niſi ſolum in potētia: ex quo cōcludit ꝙ quotquot locis ſignatis alicui mobili inter ꝑncipium ꝛ finem alicuius ſpaciꝫ pertranſeūdi ab illo mobili: illud mobile interim ꝙ mouetur nō erit in aliquo illorum locorum in actu ſed ſolum in potentia: ꝛ per cōſequens non erit in actu in aliquo loco ſibi equali dum mouetur: ſequitur ꝙ in actu erit in aliquo loco maiori ſe poſtq̄ nō poteſt dici ꝙ erit in loco minori ſe: ꝛ poſtq̄ eſt in aliquo loco ſibi equali. ¶Iſta queſtio intelligēda ē de mobili moto localiter nō circulariter: ſed motu recto ꝛ ſpacio: vel loco ſuper quo vel in quo fit motus quieſcente: per hoc ſoluitur ꝓmum ꝛ ſecundū argumentuꝫ. ¶Et de iſta concluſione poſſent poni alique ꝓcluſiones quarum ꝓma eſt iſta: impoſſibile eſt aliquid dum mouet motu recto ſuper ſpacio quieſcente eſſe ꝑcise in ſpacio ſibi equali: ꝓbat̄: nam ponatur ꝙ ſor. per vnam horā moueatur motu continuo ſuper ſpacio. c. peduꝫ: probo ꝙ nunc̄ per illud tēpus per quod mouetur eſt in ſpacio ſibi equali ꝑcise: quia ſi ſic vel hoc eſſet in inſtāti vel in tempore non in inſtanti poſtq̄ non ponūntur inſtātia: nec in tempore: poſtq̄ mouetur cōtinue non eſt aliqua pars horę in qua mouetur: quin in illa moueba: ꝛ per conſequens in nulla eſt in ſpacio ſibi equali ꝑcise: nec enim in ꝓma: nec in ſecunda. Ex iſta cōcluſione ſequitur ꝙ ſi in tali ſpacio ſignaretur vnus locus. a. b. ꝑcise equalis ſorti ꝙ ſortes pertranſiret illud totale ſpaciū abſq; hoc ꝙ aliquando eſſet in loco. a. b. ꝑcise: niſi ſolū in potentia: vlterius ſequitur ꝙ mobile dum mouetur continue vadit de extremo in extremum abſq; hoc ꝙ aliquando ſit in actu in medio ſibi equali. ¶Secunda concluſio: poſito ꝙ ſor. ſit pedalis ꝛ augeatur continue ꝑ horam: ſic ꝙ in fine illius horę ſit tripedalis: ꝛ augeatur ſic ꝙ in ꝓma medietate illius horę acquiratur ſibi vnum pedale: ꝛ in alia medietate acquiratur ſibi aliud pedale: tunc in iſto caſu ſor. erit tripedalis: qui modo eſt pedalis abſq; hoc ꝙ aliquando ſit bipedalis ꝑcise: probat̄: naꝫ ſi aliquādo eſt bipedalis ꝑcise: vel hoc eſt in ꝓma medietate temporis: vel in ſecūda. non poteſt dici ꝙ in ꝓma ꝓpter hoc ꝙ continue in ꝓma eſt minor q̄ bipedalis: nec poteſt dici ꝙ in ſecūda: quia in ſecunda continue ē maior q̄ bipedalis: ergo in iſto caſu ſor. nunc̄ eſt bipedalis ꝑcise: ꝛ tamen exiſtens pedalis fit tripedalis. ¶Ex iſta concluſione ſequitur ꝙ ſor. exiſtens nō minor platone poteſt fieri maior abſq; hoc ꝙ aliquando ſit eq̄lis ſibi ꝛ hoc in actu: nihilominus bene eſt ſibi equalis in potentia ſicut ſi in ꝓma medietate horę tranſacta geſceret ab augmentatione: ꝛ non vlterius augeret. ¶Tertia concluſio: mobile localiter motum ſpacio recto quieſcente continue eſt in loco maiori ſe dum mouetur: probatur: nam ex quo continue eſt in aliquo loco: ꝛ non in minori: vt notum eſt de ſe: nec in loco ſibi equali: vt dicit ꝓma concluſio relinquitur ꝙ in loco maiori. ¶Secūdo in ꝓma medietate horę: in qua mouetur eſt in loco maiori ſe: ꝛ in ſecunda ſimiliter: ergo: antecedens probatur: nam in qualibet parte ꝓme medietatis eſt in loco maiori ſe: ꝛ ſimiliter i qualibet parte ſcōe medietatis. ¶Tertio nam ſi moueatur continue in aliq̄ hora: tūc in ꝓma parte ꝓportionali eſt in loco maiori ſe: ꝛ ſimiliter in ſecunda: ꝛ ſic vlterius: poſtq̄ in qualibet illarum mouetur: ꝛ pertranſit ſpacium maius ſe. ergo continue dum mouetur eſt in loco maiori ſe: cōſequentia tenet ex eo: ꝙ ly continue: vel ly ſemper ſolum diſtribuunt ꝓ partibus temporis: ꝛ non ꝓ inſtantibus. ¶Iuxta hoc dico ꝙ ſi ſor. mouetur de pariſius per vnum annuꝫ vſq; romam: tunc in ꝓma medietate illius anni occuparet medietatem totius ſpaciꝫ de hinc vſq; romaꝫ: ꝛ in quarta parte illius anni quartam partem illius ſpaciꝫ: ꝛ ſic vltra. Dico ſecūdo non eſſe inconueniens vnum paruuꝫ lapidem tantum quanta eſt vna faba occupare ſpacium vnius leuce: omni rarefactione ꝛ condenſatione deducta patet hoc ſi lapis deſcenderet in hora pertranſeundo in illa hora ſpacium duarum leucarum: ꝛ moueret̄ vniformiter: ꝛ regulariter: tunc in ꝓma medietate temporis occuparet ꝓmam leucam illius ſpaciꝫ: ꝛ in ſecunda ſecundam: ꝛ ſic nec eſſet inconueniens eundem occupare ſpatium centum leucarum. ¶Notandum tamen ꝙ hoc non eſt ſimul ſed per partem poſt partem: ita ꝙ in ꝓma parte illius temporis occuparet vnam partem illius ſpatii: ꝛ in alia aliam: ergo dico non eſſe inconueniens vnum lapidem paruum occupare ſpatium vnius leuce per partem poſt partem vt dictum eſt: licet hoc eēt inconueniens ſimul. ¶Iuxta dicta dubitatur: nam poſito ꝙ aliquod mobile pedale quieſcat iaꝫ ſuper aliquo ſpacio ſibi equali: puta pedali: ꝛ incipiat moueri: ꝛ ita dico ſicut illud mobile incipit moueri: ita dico illud ſpaciū incipiat rarefieri ꝛ retro condenſari taliter ꝙ ſemper maneat pedale ꝑcise: iſto caſu poſito videtur ꝙ illud mobile: quod eſt ſuper ipſo: continue mouetur: ꝛ tamen cōtinue eſt in ſpacio ſibi equali. Iſta obiectio non procedit contra dicta: nam dictum eſt queſtionez debere intelligi ſpacio quieſcente: modo ſic non eſt in ꝓpoſito: vñ queſtio debet intelligi ac ſi ſpacium ꝛ locus eſſent quodam modo immobilia ꝛc.

Ad rōnes ꝓncipales: ꝓme due ſunt ſolute. ¶Ad tertiam dico quod licet mobile continue dum mouetur habeat aliquem locum tangentem ipſum: non tamen ꝑcise: ꝛ igitur non cōtinue eſt in loco ſibi equali. ¶Ad quartaꝫ dico ꝙ immo occupat maiorem locum ſe: nec hoc eſt inconueniens ſucceſſiue ꝙ partem poſt partem: licet hoc eſſet inconueniens ꝙ totuꝫ ſimul: nec ex hoc ſequitur ꝙ aliquod corꝑ^{9} ſimul ſit in diuerſis locis. ¶Ad quintam dico ꝙ non eſt in illo loco ſignato ſibi equali: niſi ſolum in potentia ſicut dictum eſt ꝓius. ¶Ad ſextam dico ꝙ omne corpus dum quieſcit eſſe in loco ſibi ꝓprio ꝛ equali in actu: hoc tamen non oportet dum mouetur: nam tunc non op^{3} ipſum eē in loco ſibi equali in actu: licet bene in potentia.

¶Expliciunt queſtiones ſexti libri phyſicorum magiſtri Alberti de Saxonia.

¶Questiones magistri Alberti de Saxonia in septimum libꝝum physicoꝝ. Incipiunt.

¶Tex.cõmẽti.j.

¶Omne qđ̃ mouetur: necesse est ab aliquo moueri ꝛc. Qđ̃.j.

Tex.cõ.1.

Arca textũ septimi libꝝ physicoꝝ querit talis questio: ꝛ est circa ẽnm: vtrũ idez possit agere in seipz: ꝛ arguit qꝫ sic: naz aia mouendo corpus mouet seipam ꝛ motu a seipsa: g̃ questio va. ¶2° grauitas vel foꝛa ibalis grauis mouendo graue deoꝛsum mouet seipaz deoꝛsum g̃. ¶3° intellect⁹ in seipm agit actũ intelligẽdi ꝛ propositões: ꝛ hꝰ: ergo questio vera: cõsequentia tenet: ꝛ antecedens pꝛobatur: qꝛ si intellectus nõ ageret in seipsum intellectionẽ abiectũ extra esset nobilius intellectu: sed ꝓ̃s est falsuz: ꝓ̃tia tenet pꝛo tanto: qꝛ obiectũ haberet se tanq̃ agens: respectu itellectionis: itellectus aũt tanq̃ passum: mõ nobilius est agẽs q̃ passum. ¶4° intelligere ꝛ velle: dicuntur actiones manentes: mõ hoc nõ esset plus vez de itellectione ꝛ volitione qꝫ eẽnt actiones manẽtes nisi manerent in suis agẽtib⁹ q̃ de secatione: ꝛ edificatione: tũc vꝛa: si intelligere ꝛ vellẽ manẽt in suis agentib⁹: sequitur qꝫ eoꝝ agẽtia agũt in seipsa. ¶5° nã quũ aqua est calefacta: seipsam refrigerat: ꝛ per ꝓ̃s idem agit in seipz. ¶6° si vnus angelus vel anima intellectiua moueret seipaz localiter qđ̃ est possibile sicut credimus idem moueret sẽ nec posset ibi dici qꝫ vna pars moueret aliam ꝛ conner so: quia angelus ꝛ anima intellectiua nõn habent partes quare illud non valeꝛet igitur ꝛc.

Tex.cõ.1. **In oppositũ** est Az. in ꝓncipio septimi dicens omne qđ̃ mouet ab aliquo mouet qđ̃ exponit ab aliquo. i. ab alio: nã ad illã intentionẽ videt ire Az. quã statim ad hoc subiungit. ¶2° naz dicit Az. n ono: ꝛ 5° metaphysice qꝫ po⁹ activa est ꝓncipium transmutãdi alteꝛ in quantũ alteꝛ: po⁹ vero passiua est ꝓn̄ transmutandi ab altero in quãtũ hꝰ. ex his videt qꝫ ꝓm Az. po⁹ activa agat in aliud ꝛ non in se: ꝛ po⁹ passiua patiat ab aliquo: ꝛ nõ a se. 3° nã dicit cõmentator 9° metaphysice manifestum est qꝫ nihil patit a se. ¶4° ad idẽ auctoritate Az. in 8° huius motus quidem aliud mouet ꝛ aliud mouet. ¶5° nã dicit Az. ꝓmo de gñatione file non patit a sibi silꝫ: qđ̃ pbat: qꝛ alr idẽ posset pati a se qđ̃ Az. reputat inconueniens. ¶De ista qõne fit ꝓma ꝛdusio: possibile est idẽ moueri per se vel p se vel p accidens vel mediate vel imediate pꝫ hec ꝑ primo de nauta qui mouẽdo nauẽ mouet se. pꝫ 2° de aia que mouendo corp⁹ mouet se. pꝫ 3° de grauitate que mouendo graue mouet se. pꝫ 4° de intellu qui agit in seipm faciendo ꝓpositiones: ꝛ actus intelligẽdi. pꝫ ẽt de volitione: que seipsam determinat ad talẽ vel ad talẽ assensum. pꝫ 6° de aqua calefacta que refriget se. ¶Contra istam vltimã rõnẽ incidẽtaliter dubitat: que sit causa qꝫ si aq̃ ꝓmo est frigida ꝛ calefiat: qua calefacta refrigidat se: qꝫ postea frigefacta est frigidioꝛ q̃ ante calefactionem: potest dici qꝫ qꝛ calefactionis est segregare heterogenea: ꝛ qꝛ aq̃ post calefactionem est purioꝛ q̃ ante erat: ꝛ pp hoc reddit frigidioꝛ q̃ añ erat: quãto enim elemẽtũ aque est purus tanto est frigidi⁹ eius frigiditas sit vna q̃litas que primo inest aque: qꝫ autem post calefactionẽ res dak purioꝛ pꝫ hoc naz videmus qꝫ post bullationẽ aque in olla inferius sunt quedam particule terrestres segregate ab aq̃ rõne caliditatis: que quidem particule ꝑus erãt ei admixte. ¶Contra conclusionẽ dubitaf si possibile est idẽ moueri a se sequit qꝫ actus ꝛ po⁹ que sunt differentie valde oppoite simul eẽnt in eodem respectu eiusdẽ: sed hoc est falsum: pꝛobaf ꝓ̃tia ex eo qꝫ omne agens: est in actu ꝛ patiens in po⁹. ¶Respõdet qꝫ lz idem posset pati a se: tamen ex hoc non sequitur qꝫ idem sit in actu ꝛ in po⁹ ꝑm idem: ꝛ respectu eiusdem lz bene sequit qꝫ idem sit in actu ꝛ in po⁹ hoc tamen non est ꝑm idem ꝛ eandem dispositionẽ: pp hoc qꝫ ꝑm vnaz dispositionem est in actu scilz ꝑm quã est agens ꝛ hz aliã est in po⁹. i. ꝑm quã est patiens: verbi gratia forma grauis lz sit in actu sursum tamen est in po⁹ deoꝛsum: ꝛ igit ꝑm talẽ dispositionẽ potest agere in se. Sili quum intellectus est in po⁹ per speciem intelligibilem potest forma re in se actũ intelligendi respectu cuius ꝓius erat in po⁹ silr cuz est in actu per ꝛceptus simplices potest agere in se cõceptus cõplexos sicut propositiones ꝛ discursus respectu quoꝝ ꝓius erat in po⁹: sic ergo licet idem agat in se ꝛ patiaf a se: hoc tamen non est ꝑm eandem dispositionez. ¶2ª cõclusio possibile est idem moueꝛe se per se ꝛ immediate: sic qꝫ non mediante alio motoꝛe vel moto imediatioꝛi: pꝛobaf: naz forma grauis mouet se sed nõ mediante alio motoꝛe magis imediato sicut est notum de se nec mediante alio motu magis immediato. quod pꝛobatur nã si in descensu grauis esset motũ magis imediatum q̃ forma grauis: hoc esset materia: sed pꝛobaf qꝫ hoc non ꝛ hoc ficilli po⁹ que p se ꝛ magis determinate appetit deoꝛsum debet per se attribui operatio: ꝑm quã ipsuz fit deoꝛsum multo magis q̃ illi que hoc nõ appetit determinate. sed sic est qꝫ forma grauis appetit determinate esse deoꝛsum: ꝛ non materia ꝛ cũ per moueri potius fit deoꝛsum per q̃ per mouere: quod pꝫ: naz quandocunq; forma grauis moueret si non moueretur: non pp hoc fieret deoꝛsum ideo moueri potius ꝛ immediatius attribuendum est forme q̃ materie. Et cõfirmaf: nam si per imaginationem forma grauis esset sine materia: adhuc descenderet: si autem materia esset sine forma grauis ipsa non descenderet: ergo descendere seu moueri deoꝛsum est potius attribuendum forme q̃ materie. ¶3ª ꝛclusio possibile est qꝫ idem agat in se ꝛ patiaf a se tanq̃ ꝓncipale actiuum: ꝛ ꝓncipale passiuũ. ꝛ hic intelligit ꝓncipale ꝓter primum. s. deinde: pꝫ de volumtate: pꝫ de intellectu: sicut deduct potest ex ꝓioribus: pꝫ etiam de forma grauis: que est ꝓncipale mouens in descendẽdo: ut cõmuniter concedit ꝛ ꝓncipale motum: nam sicut lz probatum est ꝓncipalius sibi attribuitur q̃ materie. ¶4ª conclusio est ꝓo concordando dicta Az. ꝛ veritatem impossibile est idẽ agere in seipsum: ꝛ pati a seipso taliter modo qꝫ ad talem actionem non concurrat aliud a actuum vel passiuum aut ꝓncipale aut dispositum: pꝫ hoc naz omne agens: vel est primũ vel aliqd aliud a primo si est aliud a primo tunc ad eius actionem concurrit primũ. si autem est primum illud est impossibile ꝛ solum agẽs. est enim mouens immobile. Ideo concluditur qꝫ impossibile est agere ꝛ pati: quin ad eius actionez concurrat aliquid aliud actiuum scilicet primum: ꝛ etiã aliud passiuum: patet de actione que fit circa substantiam materialem: vnde ad cuiuslibet substantie materialis actionem ꝛ passionem concurrit materia prima que nullius est actiuitatis. Rationes vadunt pꝛo factis suis.

¶Tex.cõmẽti.ꝛ.

¶Omn autem tres sunt motus: ꝛ ꝛz qualitatem ꝛc. Qđ̃.ij.

Quaeritur

Queritur secundo vtrum in omni motu mouens ꝛ motuz debeant esse simul: ꝛ arguit qꝫ non: nam si sic sequeretur qꝫ sensibile distans a sensu non ageret in sensum: consequens est falsuz: ꝑña nota est: sed falsitas ꝓntis pꝫ: naz experimur qꝫ visibile distans a sensu agit in visuz. visus enim videt visibile distans ab eo. ¶2° impossibile est mouens ꝛ motũ esse simul cũ sint duo corpoꝛa: ergo questio falsa: consequẽtia tenet: antecedẽs pbaf: qꝛ impossibile est esse penetrationẽ corpoꝝ: modo corpus nõ põt esse simul cũ corpore: nisi mutuo se penetrent. ¶3° nec mouẽs cũ sit indiuisibile potest esse simul cum moto: ergo ꝛ cõsequẽtia tenet: antecedens pbaf ex eo qꝫ indiuisibile non est in loco. qꝫ debet esse simul cũ diuisibili opz qꝫ sit secuz in eodem loco. ¶4° ignis distans a pariete calefacit parietem: sed in tali actione mouens non est simul cuz moto: qꝛ ignis nõ est simul cũ pariete in eodez loco: ex eo qꝫ distat ab eo: ergo silr magnes attrahit ferrũ distãs ab eo. ꝛ sibi iterũ mouens ꝛ motũ non sunt simul. ¶5° nam dicit Az. qꝫ trahens mouet velocius tracto: ergo si in ꝓncipio motus trahens: ꝛ tractum essent simul: statim postea sunt separata: ergo nõ semp mouens est simul cum moto. ¶6° nam sol agit in ista inferioꝛa ꝛ tñ valde distat ab eis: ꝛ nõ est simul cũ eis: silr basiliscus valde remote agit a se interficiendo hominẽ bene multũ distantem ab eo silr per agaçelem in sua philosophia: sepe multi per incantationes eoꝝ inficiunt homines multum distãtes ab eis: quare ꝛc.

Tex.cõ.10. **In oppositũ** vult Az. in isto 7° pbãs qꝫ in omni motu: mouens ꝛ motum sunt simul: hoc enim probat: sicut visum fuit circa litterã: tam in motu qui fit ab extrinseco q̃ ẽt intrinseco. ¶In ista qõne primo ponã aliquas distinctiones. ¶2° cõclusiones.

Quantum ad primuz sit ista ꝓma distinctio: qꝫ mouentiũ quedã sũt corpoꝛa: quedam incorporea: quedam mediata: quedaz immediata. ¶Alia distinctio mouens potest dici immediatum moto: vno modo: qꝛ eius actiuitas aut virtus attingit passum: sicut est de proiicere, ꝛ tale non opz esse cum moto: nec loco: nec tempoꝛe: vnde si sor. proiceret vnũ lapidez ꝛ statim post separationez illius lapidis a manu sortis esset, mortuus: tunc sortes: non esset simul: nec loco: nec tẽpoꝛe cum lapide. ¶Secundo modo mouens potest dici immediatum moto: quia licet inter mouens ꝛ motã sit multa distantia: vel licet mouens non sit in eodem loco cum moto: tamen virtus mouentis attingit vsq; ad motum: licet actio mouentis determinetur per aliud agẽs: ꝛ isto modo sol vel alia intelligentia dicatur agens immediatum respectu istoꝝ inferioꝝ. ¶Alia distinctio qꝫ aliqua possunt imaginari esse simul per penetrationem sicut de albedine ꝛ dulcedine simul in lacte: ꝛ de tali simultate non est sermo ad ꝓsens. ¶De simultate q̃ ad ꝓsens sit talis distinctio: qꝫ aliqua possunt imaginari esse simul: que sunt in eodem loco: licet vnum illoꝝ sit in illo loco per se: ꝛ aliud per accidens sicut est de anima ꝛ coꝛpoꝛe quod infoꝛmat. ¶Secundo modo aliqua possunt esse simul: quia vnum eoꝝ est in loco per se: aliquid vero in loco ratione alterius ꝛ non per se licet per separationem eius ad ipso fieret per se in loco: ꝛ isto modo totum ꝛ eius pars integralis dicuntur esse simul: qꝛ pars integralis non est in loco: nisi ratione totius. ¶3° modo aliqua dicuntur esse simul que sunt propinqua: non tamen continua sed continua sic qꝫ inter ea nullum est medium isto modo manus mea ꝛ aer dicuntur esse simul: quare ꝛc.

Quantum ad secundum sit ꝓma conclusio in omni motu qui fit ab itrinseco mo-

uens ꝛ motum sunt simul primo modo vel secũdo modo: probatur per inductionem in motibus qui sunt ab itrinseco: primo de motu progressiuo puta hominis. in tali enim motu mouens est ipsa anima: ꝛ motuz est coꝛpus: modo anima est simul cum coꝛpoꝛe: quia in eodez loco in quo est coꝛpus per se: anima est per accidens: patet hoc etiam de motu celi: accipiendo celum pro inclusione motoꝛis: si autem aliquod moueretur ab intrinseco puta qꝫ aliqua pars integralis moueret totum integrale: in tali motu mouens ꝛ motum essent simul secundo modo similiter est de descensu grauis: mouens ꝛ motum sunt simul primo scilicet grauitas: ꝛ illud quod mouetur. ¶Secunda conclusio. omne mouens coꝛpoꝛeuz est simul cum moto tertio modo accipiẽdo esse simul: probatur: nam sit a. aliquod mouens: vel tunc est simul cuz aliquo moto vel non: si sic habetur propositum: si non sequitur qꝫ tale mouens in aliquod distans agit absq; hoc qꝫ agat in intermedium: quod est inconueniẽs: vnde qua ratione ageret in aliquam distantiam absq; hoc qꝫ non ageret in intermediũ: vnde ex quo cuiuslibet agẽtis coꝛpoꝛei aliquid contingit non agit in se nisi agat in illud: ꝛ per consequens cuiuslibet agentis aliquod passum est proximum: quod est simul cum eo loquendo de simul tertio modo: ꝛ similiter hoc patet per Linconiẽsez in tractatu suo de radijs: nam vult qꝫ omne agens agat prope se obiculariter ꝛ hoc non esset si non ageret in medium sibi contiguum. ¶Tertia conclusio nõ omne mouens coꝛpoꝛeum cum quolibet moto est simul in quod agit loquendo de simul tertio modo patet per argumenta facta ante oppositum. ¶Solutio ergo questionis stat in hoc qꝫ omne mouens coꝛpoꝛeum est simul cũ aliquo in quod agit: sed non cum quolibet: semper intelligẽdo de simul tertio modo. ¶Iurta probationem lecũde cõclusionis dubitatur: videtur qꝫ agens agat in aliquod distans absq; hoc qꝫ agat in intremedium: nam sol agit in ista inferioꝛa calorem: ꝛ tamen non agit calorem in oꝛbes celestes intermedios. ¶Secundo naz ignis aliquã do agit in lignum distans ab eo intensiorem graduz caliditatis q̃ agat in aerem intermediuz: similiter magnes agit in ferrum aliquam, qualitatem motiuam ferri ad magnetem absq; hoc qꝫ agat talem in aerem: trahit enim ferrum: ꝛ non aerem. ¶Ad ista ad primuz pro quo imaginandũ est qꝫ nun q̃ agens agit in aliquod sibi distãs: nisi agat in intermedium quod agat in extremuz: vnde sol agens in ista inferioꝛa agit lumen ꝛ influentiam per totum intermedium: tam in oꝛbes: q̃ in alia: sed lz agat calorem in ista inferioꝛa non tamen in totum intermedium: propter hoc qꝫ lumen: ꝛ influentia que a sole aguntur: producunt in istis inferioꝛibus calorez: propter hoc qꝫ ista inferioꝛa sunt apta nata recipere calorez: sed quia oꝛbes celestes non sunt apti nati ad recipiendum caloꝛẽ inde est qꝫ lumen ꝛ influẽtia multiplicata a sole nõ agũt calorem in oꝛbes celestes. ex hoc patet ad primam dubitationem. ¶Ad secundam dico qꝫ aer non est tante densitatis: sicut est partes vel lignum. inde est qꝫ ignis intensiorem gradum caloris producit in illa q̃ in aerez intermedium cum hoc tamen stat qꝫ non agat in extremum nisi agat per medium. licet nõ omne quod agit in extremum agit in intermedium. ¶Ad aliaz dico qꝫ magnes prope se multiplicat vnam virtutez: sed illa propter specialem dispositionem ꝛ complexionem ferri est motiua ferri ad magnetem ꝛ non aeris: cum hoc tamen stat qꝫ virtutem talem non multiplicat vsq; ad ferruz nisi multiplicet eam per totum intermedium; vnde vniformiter imaginandum est sicut imaginatur qꝫ quelibet res radiat ꝛ multiplicat prope se qualitatem quandaz specialez insensibilem mediante qua ꝛ in alio ꝛ in alio: sed ꝑm qꝫ aliter ꝛ aliter est dispositus: agit aliam ꝛ aliam qualita-

tẽm: z ex hoc potest reddi ratio quare aliqué vetule multuz distantes generant in aliquibus amorem.

Ad rones principales dicitur q̃ oẽs solute sunt excepta quinta: dico q̃ trahẽs velocius potest moueri tracto z tamẽ manere simul cum ipso quia trahens posset moueri per lineaz curuã z tractum per lineã rectã: z tunc trahens mouetur velocius: qz velocitas eius attẽditur penes lineaz curuã: que est longior si rectificaretur q̃z linea recta: penes quã attenditur velocitas ipsius tracti.

¶ Tex. cõmẽti. xliij.

¶ Quoniam autem que alterãtur z omnia alteranter a sensibilibus ꝛc. Questio. iij.

Queritur tertio vtruz solũ: ꝑz qualitates de tertia specie sit per se alteratio: z arguitur primo q̃ non quia ad aliquas qualitates de tertia specie nõ est per se alteratio: ergo q̃õ falsa: antecedẽs ꝓbat naz colores z sapores sũt qualitates de tertia specie: sunt eni qualitates sensibiles: sed ad illas nõ est per se alteratio: ꝓpter hoc q̃ colores z sapores: cuz sint qualitates secũde non imediate acquiruntur ad ipso alterãte: sed ex consequenti z per mediuz sequele vz ad acquisitionem qualitatuz primarũ quas consequuntur ſm qualitatez de prima specie: ergo non soluz ꝑz qualitates de tertia specie: cõsequẽtia tenet: z antecedens ꝓbatur nam secunduz caliditatem: z frigiditatez est per se alteratio: z tamen illas qualitates Aristoteles emunerat inter qualitates de prima specie. ¶ Confirmatur idem tertio: quia si ſm qualitates de prima specie non esset per se alteratio: hoc esset: quia esset ad aliquid: isto enim modo videtur Aristoteles in isto septimo arguere vbi vult q̃ ꝑz qualitates de prima specie nõ potest esse per se alteratio: sed consequens est falsuz: sed ꝓbatur: auctoritate Aristotelis in predicamentis: siue in ante predicamẽtis vbi dicit diuersoruz generum: z non subalternatim positoruz diuerse sunt species: z differẽtie: ex hoc sequitur q̃ quuz alique qualitates sunt de prima specie: non sunt ad aliquid: eo q̃ idem non videtur posse esse in diuersis predicamentis. ¶ Quarto: naz dicit Aristoteles quinto huius: q̃ in qualitate: quantitate z vbi est per se motus: ꝓpter hoc q̃ in eis inuenitur contrarietas: modo non soluz in qualitatibus de tertia specie inuenitur contrarietas: veruz etiaz in qualitatibus aliaruz specieꝝ.

Tex. cõ. 17.

Tex. cõ. 18.

Tex. cõ. 14 **Ad oppositũ** dicit Aristoteles in isto septimo. ¶ In ista q̃one primo ponaz cõclusiones de prima spẽ q̃litatis. ¶ 2o de aliis spẽb9 q̃litatis.

Quantum ad primũ sciendum est q̃ prima species qualitatis vocatur habitus: z dispositio significantes bene eandem rem: sed non eodez modo: quia hoc nomen habitus significat illam rẽ prout est de difficili mobilis a subiecto. z habet esse firmuz in eo. sed hoc nomen dispositio significat bene eandem: sed hoc est prout illa res de facili est mobilis a subiecto. z nõ habet esse firmum in eo. verbi gratia, eadem sanitas prout est radicata in subiecto: dicit habitus: prout autẽ nõ est radicata in subiecto dicitur dispositio. z non habet eẽ fluxũ in eo z ẽ de facili mobilis a sbto. ¶ Deinde notãdũ ẽ q̃ qualitatũ de prima specie quedam dicunt qualitates corporis: quedaz vero animẽ: corporis sicut sunt sanitas z egritudo: animẽ sicut scientia. q̃litatũ: corpoz. Quedã consistunt in proporcõe qualitatũ primaz sicut sanitas; z egritudo. Quedã autẽ in proportione qualitatũ secundarũ: sicut colores pulchritudo z turpitudo. Quedã autem in proportione sonorũ sicut melodia z consonantia. Qualitatũ autẽ alie: quedam sunt in appetitu sicut sunt virtutes morales z vitia. Quedam aũt in intellectu: sicut scientia vel habitus sibi oppositus sicut error. ¶ Tunc sit ꝑma conclusio ad qualitates corporales de prima specie non est per se alteratio: nec motus: ꝓbatur nã dictũ est quinto huius q̃ motꝰ non est per se in ad aliquid: modo sicut iam dicebaꝫ qualitates corporales de prima specie consistunt in proportione qualitatũ primaꝝ: proportio aũt est relatio z de ad aliquid. ergo ad qualitates corporales non est per se motus. ¶ Secundo ad idez sanitas: que est vna de talibus qualitatibus non est nisi proportio debita qualitatũ ꝑmarũ: modo talis proportio non est acquisibilis successiue per partẽ post partem. ergo ad eam non est per se motus: nec alteratio: consequentia tenet: sed prima pars antecedẽtis patet ex dictis: sed secunda pars ꝓbatur ex eo: q̃ qualitas potest ꝙsequi solũ motũ ſm vnã qualitatẽ talis proportionis: que est sanitas. Si eni iam qualitates prime essent taliter proportionate q̃ non esset sanitas propter nimiã remissionem caliditatis: tunc ad solam imensionez caliditatis sequit talis proportio: que est sanitas. ¶ Tertio ad illud non est per se motus: quod dicit in respectu z in alteratione ad subiectuz: z ad tempus: sed sic est de qualitatibus corporalibus prime specie. ergo ꝛc. maior est nota: minor patet de sanitate: nã eadẽ dispositio vel ꝙsimilis: que esset sanitas in homine esset infirmitas in pisce. Si diceret aliquis si sanitas sic diceret in relatione ad subiectum z ad tempus sequeret q̃ sanitas esset in predicamento relationis: modo hoc est falsum cum sit in predicamento qualitatis. ¶ Respondet q̃ licet hec nomina ꝓnotẽt tales proportiones z relationes in qualitatibus: tamen quia ꝓdicant in quale ſm earum concreta de subiectis dicunt esse in predicamento qualitatis. Et est sciẽdũ q̃ non omnes termini qui includunt respectus in eorum diffinitionibus sunt in predicamento relationis: sed soluz illi qui predicant de subiecto cum habitudine ad aliquod tertiũ predicamentũ: modo sic non est de sanitate z egritudine nam pfecta est predicatio sor. est sanus: vel sor. est egre: sed non est pfecta predicatio sor. est dꝰ nisi intelligat aliquod tertiũ. s. filius. ¶ Quarto potest argui ad ꝓnem aliqñ remittit sanitas: z tñ ille res: q̃ sunt sanitas intendũ tur: z hoc nõ esset nisi ad sanitatẽ: que est q̃litas corporalis de ꝑma specie nõ eẽt per se alteratio: assumptũ ꝑz a similiaz aliquando remittit similitudo: z tamẽ ille res que sunt similitudo intenduntur: verbi gra ꝓposito q̃ sor. z ¶ Plato essent similes in albedine: z vtriu sq̃z albedo esset sicut duo: tũc remittit similitudo: si albedo vnius intendit q̃ fiat sicut tria: z alterius q̃ fiat sicut quinq. ¶ Secũda conclusio ad qualitates aie de ꝑma specie non est per se alteratio: nec motus: ꝓbatur ex eo q̃ sunt ad aliquid: modo ad talia ex quito huius nõ est per se motus sicut ibidẽ declaratũ est: z assumptũ ꝑz ex eo q̃ illa z cõsimilis qualitas: que est virtus in vno est vitiũ in alio: z que eẽt virtus in vno tẽpore: esset vitiuz in alio tẽpore: z ideo q̃ virtus z vitiũ dicunt in respectu ad tẽpus z ad ꝓsonam z alias circũstantias: ſm dictam rõnis sequit ad hmõi non esse per se motũ nec alterationẽ. ¶ Secundo: nã virtus cõsistit in indiuisibili sicut rectitudo z circulus. ergo ad ipsam nõ est per se motus: ꝓnia tenet: z antecedens est ẽz in littera. ¶ Tertio eadẽ qualitas abs q̃z hoc q̃ intendat: vel remittat ꝓpter alias circumstantias modo est virtus: z postea vitiũ. ergo ad virtutes: z vitiũ nõ est per se alteratio: ꝓnia tenet ex eo q̃ ista nomina virtus z vitium possunt successiue de aliquo, verificari abs q̃z mutatiõe facta in illo: licet fit facta mutatio in alio: ans patet:

Tex. cõ. 10.

nam circũstantie alie z alie bene faciũt actus omnino similes: vnum esse vitiosum: aliũ esse virtuosuz: vt si ego darem panẽ pp deũ: z tu pp vanã gloziam: tu z ego faceremus actus oino similes. s. dare panẽ: z tñ meus eẽt bonus: z tuus esset malus z meus fieret benẽ z tuus male: ita alie z alie circũstãtie possunt facere q̃ eadẽ vel consimilis qualitas: modo esset virtus postea vitiũ z in vno virtus: z in alio vitiũ. ¶ Deinde arguit de sciẽtia q̃ ad eã nõ est per se alteratio: ꝓbatur illud qð ꝓt verificari de aliquo: z incipe falsificari de eodẽ absq̃z mutatione facta in illo z in isto ſm rationẽ istius ad aliquid nõ dꝰ per se motus: sed sic est de sciẽtia: ergo maior est nota: minor ꝓbat: nã posito q̃ in mẽte mea sit assensus ad illaz ꝙclusionẽ. omnis asinus est aial. tunc de illo assensu iã vez est dicere q̃ est sciẽtia: deinde oẽs asini corrumpant adhuc eodẽ assensu remanẽte in aia mea tunc amplius de illo assensu falsum est dicere q̃ sit scia. sit ergo idẽ assensus mõ est scia postea non est scia absq̃z hoc q̃ sit facta aliqua mutatio in ipso ly bñ sit facta mutatio in alia. sin re vel in rebus extra. ¶ Ad idẽ scia acquirit in quiete z nõ in motu z hoc nõ esset si ad eã esset motus p se: assumptuz ꝑz ex eo q̃ motus z perturbatio spirituũ impedit acquisitionez scientie. ſm q̃ ꝑz in senibus z in iuuenibus: z pp hoc dꝰ q̃ anima geta quiescendo fit prudens z sapiens ꝛc.

Quantũ ad sc̃m de qualitatibꝰ de sc̃a specie sit ista ꝙclusio q̃ ad eas nõ est per se motꝰ: ꝓbat nã sc̃a spẽs qualitatis est nãlis potentia vel ipotentia: aliquid de facili vel de difficili faciendi vel patiẽdi: mõ facile dicit ad aliquid: facile eni vni alteri bene est difficile: sed ad ista que dicunt ad aliquid: nõ est p se motus sicut est ostensum in qnto huius. ¶ De qualitatibus de q̃rta spẽ sit ista cõclusio q̃ ad eas nõ est per se motꝰ: ꝓbat q̃: in talibꝰ deficit ꝛrietas que requiritur ad motuz. ¶ 2o q̃: ꝓsistunt in indiuisibili ita q̃ ita cito desinit eẽ talis figura per additionẽ: z diminutionem ꝛc. ¶ Ultima cõclusio ad qualitates de 3a specie est per se motus: ꝓbat. nã ad aliquã qualitatẽ est per se motus sicut dictum est qnto huius sed nõ ad qualitates de ꝑma spẽ: nec ad q̃litates de secũda: nec ad qualitates de 4a: relinquit ergo q̃ ad qualitates de 3a specie cum non sint plures species qualitatis q̃z quatuor ꝛc.

Ad rationes principales: ad primã qñ dicitur ad colores z sapores non est p se alteratio dicitur q̃ immo: z quãdo dicebatur non imediate acquiruntur ab ipso alterante: sed per modum sequele: ergo ad ipsa est motus per accidens: dico q̃ accidẽ talitas in motu potest attendi vel ex pte terminoꝝ. significatiuoꝝ vel ex parte rei: si attenditur ex pte rei: tunc ad huiusmodi qualitates: que non sunt qualitates prime sed secundẽ bene est motus per accidens: ex quo acq runt̃ per modum sequele ad acquisitionem qualitatum primaꝝ. si vo accidentalitas in motu attẽditur ex pte terminoꝝ significatoꝝ tunc ad qualitates secundas de tertia specie bene est per se motus: pp hoc q̃ facis aliquibus motibus necesse ẽ fieri mutationẽ denominationis pernomina de tertia specie qualitatis significãtia qualitates secundas. ¶ Ad qualitates de prima spẽ bene ẽ per se alteratio hic dico q̃ hoc bene verũ est: sed hoc non est ꝑz rationem ſm quã dicunt esse de prima specie: sed ſm rõnẽ ſm quã dicunt esse de tertia specie. Deinde quuz dicebaꝫ virtus z vitiũ acquirunt̃ successiue concedaz: z sic ex hoc non sequit: q̃ ad ipsa fit motus per se: nam licet similitudo acquiraꝫ successiue: non tamen ex hoc sequitur q̃ ad ipsam sit motus per se: sicut dictum est quinto huius. ¶ Ad tertia hoc esset: quia esset aliquid: ista ratio soluta est in soluendo vnam dubitationem in positione. ¶ Ad quartam: in illis in quibus inuenit contrarietas ꝛc. ista ratio bene ꝓbat q̃ in qualitatibus de ꝑma spẽ sit per se

motus: sed hoc nõ est ſm rõnem: secundũ quã sunt de ꝑma spẽ: sed ſm quam dicũtur de tertia specie ꝛc.

¶ Tex. cõmẽti. xxxj.

¶ Quare considerandũ est: que sit differentia motus ꝛc. Qõ. iiij.

Queritur quarto vtrum ad hoc q̃ aliqua sint cõparabilia: requiraꝫ q̃ sint eiusdẽ speciei spãlissime: z arguit̃ q̃ nõ: nã homo z asinus sunt adinuicẽ cõparabiles: z tñ nõ sunt eiusdẽ spẽi spãlissime. q̃ questio falsa: ꝓntia tenet de se añs ꝓbat quo ad ꝑmaz ptem: nã homo dicit pfectior asino: similr homo dꝰ albior vel nigrior asino: ecce cõparationẽ hominis ad asinũ. ¶ Tertio ꝑz hoc de deo z diabolo: dicimus enim deũ esse meliorẽ diabolo: z diabolum esse peiorẽ deo absq̃z hoc q̃ deus z diabolus sint eiusdẽ spẽi: vel q̃ in vtroq̃ bonitas vel malitia sit eiusdẽz spẽi. ¶ Tertio suba z accidẽs sunt diuersaz spẽruz: z tñ sunt adinuicẽ cõparabilia: dicimus eni q̃ suba est nobilior accidente: z similr prior. ¶ Quarto nõ semp cã z cãtũ sunt eiusdẽ spẽi: z tñ cã z cãtũ sunt adinuicẽ opabilia: ꝑz hoc: nã dicimꝰ cãm eẽ ꝓxẽ cãto. ¶ Quinto nõ oẽs motꝰ sunt eiusdem speciei: sicut clarum est: z tñ omnes motus sunt adinuicez comparables: quod ꝓbat: q̃ quecunq̃ sunt eadẽ mẽsura mẽsurabilia sunt adinuicẽ cõparabilia: sed oẽs motus eadẽ mẽsura sunt mẽsurabiles. puta tẽpore. ergo ꝛc. ¶ Sexto clarũ est q̃ motus sursuz z motus deorsum sunt diuersaz spẽruz: z tñ hoc nõ obstãte sunt adinuicẽ cõparabiles: dicimus eni vnũ eoz bñ esse velocioꝛem alio. puta illuz quo inequali tẽpore plus de spacio pertrãsit. ¶ Septio clarũ est q̃ triangulus z quadratũ sunt diuersaz spẽruz: tñ sunt adinuicẽ cõparabilia: ꝑz: nã ꝓtingit inuenire triangulũ equalẽ quadrato: sicut ꝓtingit in demõstratione euclidis penultime dato triangulo equali quadrato. ¶ Octauo sor. z ¶ Plato sunt eiusdem spẽi: z hũanitas vnius est eiusdẽ spẽi cuz hũanitate alteri⁹ z tñ sor. z ¶ Plato nõ sũt adinuicẽ cõparabiles i hũanitate: nõ. n. dicimus vnũ eoz magis esse hoiem q̃z aliũ q̃re ꝛc.

In oppositum est ẽz in isto tractatu de cõparatione motuũ. ¶ In ista q̃one ꝑmo aliqua sunt notada. ¶ Secũdo rñdendũ ad q̃stũ. ¶ Notãdũ est ꝑmo quid sit cõparatio. vnde cõparatio est duaz rez: vel saltẽ vnius ad alterã habitudo in aliquo ꝑz equale vel inequale: capiẽdo equale vel iequale large: put extẽdit se ad equale vel inequãle in quãtitate ve in qualitate ſbali vel accidentali. ¶ Secũdo ad hoc q̃ aliqua cõparent adinuicẽ requirunt̃ tria. s. illud quod comparat̃ z illud cui comparat̃: z illud de quo fit cõparatio: verbi gra: quũ dicimus sortem esse albiorẽ ¶ Platone: albedo est illud de quo fit cõparatio. sor. est illud qð comparat̃. ¶ Plato est illud cui comparat̃: vel ad quod fit comparatio. ¶ Tertio notandũ est: q̃ quandoq̃ fit comparatio in vno imediato: quãdoq̃ vero fit comparatio imediate in duob9 mediate in vno: exemplũ ꝑmi sor. est albior ¶ Platone imediate fit comparatio in albedine. exẽplũ secũdi quũ dicimus sor. est ita albus sicut ¶ Plato niger hic fit cõparatio imediate in duob9. s. in albedie z nigredine. sed mediate fit hic cõparatio in vno. s. in intẽsione: q̃ quũ dꝰ sortes. est ita albus sicut ¶ Plato est niger: idẽ est dicere q̃ albedo sortis z nigredo ¶ Platonis equaliter sunt intẽse. ¶ Quarto notãdũ est: q̃ illud de quo dꝰ fieri cõparatio ꝺz suscipe magis z minus: seu ꝑz eẽ significabile per terminũ suscipiẽtẽ cõparationẽ: z tõ q̃: humanitas nõ suscipit cõparationẽ magis z minus nõ fit cõparatio hoium in humanitate: nõ eni dicimus vnũ hominẽ eẽ magis vel minus hoiem alio. ¶ Quinto notan

dum: ꝙ illud de quo debet fieri cõparatio debet fieri in vtroq; cõparabiliũ: ꝛ ideo qꝛ bonitas nõ reperit in diabolo nõ est bona cõparatio deus est melioꝛ diabolo: ꝛ qꝛ nullũ malũ reperit in deo nõ est bona cõparatio: diabolus est peioꝛ deo: pp hoc solent tales ꝓpositiones negari: deus est melioꝛ diabolo: qꝛ sequeret ꝙ diabolus eẽt bonus: qđ est falsum: ꝛ ꝓtia ꝑbaꝛ ex eo ꝙ nõ est bona nec vera cõparatio aliquoꝝ in aliquo: niſi tale reperiatur in vtroq; cõparabiliũ: ꝛ solent ꝓcedi tales: nihil est melius diabolo: ꝛ nihil est peiꝰ deo: ꝛ nõ sequit: ergo diabolus est optimus: sed bene sequeret: nihil est melius diabolo: ꝛ diabolus est bonus: ꝙ diabolus est optimus: sed tunc ſcđa pars antecedẽtis est falſa. ¶ 6° notandũ ꝙ duplex ẽ cõparatio. ſ. cõparatio cõiter dicta: ꝛ cõparatio ꝓprie dicta: cõparatio cõiter dicta reperit in omnibus in quibꝰ solemus dicere hoc esse magis isto: vel hoc eẽ magis tale: ꝛ vniuerſaliter vbicunq; aliquod vnũ ſuſcipiens cõparationẽ ẽ verificabile de vtroq; cõparabiliũ: ꝛ huiusmodi comparatione bene cõparamus deũ ꝛ hominẽ adinuicẽ: dicentes deũ esse melioꝛem hoie: ecce ꝙ hoc nomen bonus ẽ verificabile tã de hoie: q̃ de deo: sed ad cõparationẽ ꝓprie dictã vltra hoc requirit ꝙ sit ꝑ determinatã proportionẽ: aliter nõ esset cõparatio ꝓprie dicta: ꝛ iõ qꝛ deus ꝑm nullã proportionẽ est melioꝛ hoie: non dicimus deũ ꝛ hominẽ esse cõparabilia adinuicẽ cõparationẽ ꝓprie dicta: sed bene cõparatione cõiter dicta: sed tripedale ꝛ bipedale bene sunt cõparabilia adinuicẽ cõparatione ꝓprie dicta qꝛ nõ solum dicimus tripedale eẽ maius bipedali: sed ẽt cũ hoc in quadã proportione: sed qꝛ sic nõ est de angulo recto cõſtituto ex diametro alicuius circuli ꝛ ex linea cõtingente illũ circulũ proportionis illius anguli: nõ sunt adinuicẽ cõparabiles cõparationẽ ꝓprie dicta: vnde ly ille angulus sit maioꝛ isto angulo portionis tũ ꝑm nullã proportionẽ est maioꝛ: quare ꝛc.

Quantum ad ſcõm sit ꝓma cõcluſio ꝙ ad hoc ꝙ aliqua sint adinuicẽ cõparabilia: nõ opꝛ ea esse eiusdẽ speciei ſpecialiſſime: ꝑz: nã hõ ꝛ asinus sũt adinuicẽ cõparabilia in albedine ꝛ nigredine: ꝛ tñ sunt diuerſarũ specierũ. ¶ 2° cõcluso ad hoc ꝙ ꝑm aliquas diſpõnes fiat cõparatio requirit illas esse eiusdem ſpẽi ſpecialiſſime: ꝛ hoc intẽdebat Alꝛ in isto 7° quũ dicẽ cõparabilia debere esse vniuoca: hoc est diſpoſitiones ꝑz quas fit cõparatio esse eiusdẽ ſpẽi ſpecialiſſime: hoc intelligit de cõparatione ꝓprie dicta: ꝑz: nã ꝓp hoc voceꝫ eẽ acutioꝛẽ: vel minus acutã ſtilo non dicimus. Siꝛ ꝓpter hoc nõ dicimus mel esse dulcius voce: ly vtrũq; isto: rum dicaꝫ dulce: dicimus enĩ vocẽ esse dulcẽ: ꝛ siꝛ mel dicimꝰ esse dulcenõ tñ dulce dicit vniuoce de voce ꝛ melle: vnde finaliter ꝑm ꝙ exprimimus cõparationẽ aliquoꝝ adinuicẽ: debet dici vniuoce de vtroq; cõparabiliũ. Et ꝓp hoc ſequit 3ª cõcluſio ꝙ ꝑm genus nõ fit ita ꝓprie comparatio sicut ꝑm ſpẽm ſpãliſſimã: ꝑz hoc qꝛ in genere nõ est tanta vniuocatio sicut in ſpecie ſpãliſſima: vnde Alꝛ. in isto 7° dixit circa gña latere equiuocatiões: ꝛ ꝓp hoc licet dicamus vnum corpus esse magis albũ alio: non tñ dicimus vnum corpus esse magis coloratum alio.

Tex.cõ.31.

Ad rõnes principales ad primã ſcõaꝫ tertiam: ꝛ quartã ꝑz ex his que in in poſitiõe dicta sunt. ¶ Ad qntã non oẽs motus sunt einsdẽ ſpẽi ꝓcedo: ꝛ qñ dicebat cum omnes motus sunt adinuicẽ cõparabiles nego: ꝛ qñ dicebat quecũq; sunt eadẽ mẽſura mẽſurabilia: sunt adinuicẽ cõparabilia: dico ꝙ verũ ẽ ſi sũt eadẽ mensura mensurabilia mẽſuratione que est ꝑz adquationẽ mensure ad mẽſuratum. Si aũt sunt eadẽ mẽſura mensurabilia: ꝛ hoc mẽſuratione que est ꝑm ꝓportionalẽ diuiſionem mensure ꝛ mensurati. hoc non oportet ꝛ sic est in ꝓpoſito: nã talĩ mensuratione tẽpus mensurat motũ pp hoc ly omniũ motuũ sit talis eadem mensura: nõ tñ pp hoc opꝛ ꝙ omnes sint adinuicem comparabiles. ¶ Ad tertã dico ꝙ ly motꝰ sursum: ꝛ motꝰ deorsum sint diuerſarũ ſpẽrũ: tamen qꝛ velocitas ꝺicitur de vtroq; eoꝝ vniuoce: bene sunt cõparabiles adinuicẽ cõparatione ꝓprie dicta in velocitate. ¶ Ad septimaꝫ dico ꝙ qꝛ triangulus: ꝛ quadratũ sunt diuerſaꝫ specierũ inquantũ figure: ꝛ nõ tñ inquãtũ ſuꝑficies: ꝛ ideo non ꝑm ꝙ sunt figure: sed ꝑm ꝙ sunt ſuꝑficies cõparanť adinuicem. ¶ Ad vltimũ ꝓz ex vno qđ dicebatur ꝝ ꝙ illud in quo fit cõparatio sit ſuſceptiuuꝫ magis: ꝛ minus. sed qꝛ humanitas nõ ſuſcipit nec magis nec minus: ly sit eiusdẽ speciei in ſorte ꝛ in platone: non tamẽ ꝓp hoc dicimꝰ ſortem esse magis hominẽ platone: deficit enim ibi illa ꝛditio. ſ. ſuſceptio magis ꝛ minus illius quod existens eiusdem speciei reperitur in vtroq;. Dõ. v.

Queritur quito vtrũ res vnius ſpẽi sit cõparabilis rei alterius ſpẽi in perfectione: verbi gratia: vtꝛ homo asino sit cõparabilis. ſ. ꝙ hõ sit perfectioꝛ asino: ꝛ arguit ꝙ nõ: nã cõparatio sit ꝑm magis ꝛ minus: sed ꝑfectiones rerum non ſuſcipiunt magis ꝛ minus: quod ꝑbaꝫ qꝛ perfectio ipſius rei nõ est aliud q̃ ipſa ſba: modo ſba non ſuſcipit magis ꝛ minus. ¶ 2° ſi qõ esset vera. ſ. ꝙ hõ eẽt perfectioꝛ asino: sequeret ꝙ ꝑfectio hois esset diuiſibilis in duas ꝑfectiones: quaꝝ vna esset equalis ꝑfectioꝛi asini ꝛ alia exceſſus quo ꝑfectio hois excederet ꝑfectionẽ asini. ꝓns est falſum: ꝛ falſitas ꝓntis ꝓz: ex eo ꝙ ꝑfectio hominis stat in indiuiſibili sicut ſpẽs nũoꝝ: ꝓntia ꝑbaꝫ ex eo ꝙ omne excedẽs aliud est diuiſibile in equali excelſio: ꝛ alio quo excedit. ¶ 3° ſi hõ esset ꝑfectioꝛ asino vel res vnius speciei excederet rẽ alterius ſpẽi in ꝑfectiõe: vel ergo hoc eẽt finite: vel infinite: sed nullũ iſtoꝝ põt dici: ergo nõ potest dici ꝙ finite: nã tũc sequeret ꝙ asinus posset augeri in sua ꝑfectione ꝙ attingeret ꝑfectionẽ hominis: qđ est falſum: nã quantũcunq; ſuꝑficies augeret nunq̃ fieret coꝛ ꝑfecta quantũcunq; augeretur asinus: nunq̃ perfectionẽ hois attingeret: nec etiam potest dici secundũ. ſ. ꝙ excedat infinite: nã tunc sequeretur ꝙ homo esset perfectionis infinite: qđ est inconueniens: cõſequẽtia videtur tenere pro tã to: qꝛ asinus est alicuius certe perfectionis. illud ergo qđ excederet eius ꝑfectionẽ infinite: videt eẽ ꝑfectiõis infinite.

In oppoſitum arguitur ſic: nã mã ꝛ forma sunt diuerſarũ ſpẽrũ: ꝛ tamẽ forma dicit esse perfectioꝛ materia: sicut patet quinto huius. ¶ In ista queſtione primo videndum est penes qd attendat perfectio rei. Secũdo reſpõdendũ est ad q̃ſtuꝫ.

Tex.cõ.vi.

Quantum ad primum ſciendum est: ꝙ rem esse perfectam nõ est aliud: q̃ ipſam reꝫ esse in tali ordine entium. ꝺe quibus dicitur 12° meta° ꝙ entia nolũt male diſponi: ꝛ qꝛ mala est pluralitas ꝓncipũ. vnus ergo est ꝓnceps. ¶ 2° ſciendũ est de hoc. ſ. penes quid attendat perfectio alicuius speciei: circa quod sunt multe imaginationes: vnde de hoc aliqui imaginatur ꝙ latitudo perfectionis entiũ est sicut vnus circulus: cuius centrũ est materia prima: ꝛ circũferentia est deus: ꝛ tunc sicut in circunferentia alicuius circuli possunt fieri infinite circunferentie infinitoꝝ circuloꝝ: quoꝝ vnus est maioꝛ alio: ita inter deum ꝛ materiaꝫ primã possunt imaginari infinite ſpecies: quaꝝ vna est ꝑfectioꝛ alia: ꝛ sicut iſte circulus est minoꝛ: cuius circũferentia minus distat a centro ita perfectio illius speciei est minoꝛ quẽ minus distat a materia prima ita ꝙ ꝑm illã imaginationẽ tota latitudo perfectionalis perfectionis entiuꝫ generabilium ꝛ corruptibilium imaginatur terminari duobꝰ extremis excluſiue: vno quidem tanq̃ gradu ſummo sicut deo: alio vero sicut non gradu: sicut mã ꝑma. ¶ Alia est imaginatio ꝙ perfectio rei ſpecifica gꝛenditur penes acceſſum ad primũ vt ad deum. Sed breuiter iſta imaginatio nõ valet: nam ꝑm hoc: tunc omnes res cetera ſummum eẽnt eiuſdẽ perfectionis: sed hoc est falſum: ꝓbatur cõſequentia: quia cuiuſlibet rei perfectio circa primum infinite distat a ꝑfectione primi. ꝛ cũ vnum infinitũ non sit maius alio: nec minus sequit ꝙ diſtantia perfectiõis hominis a perfectione primi: nõ est minoꝛ: nec maioꝛ q̃ diſtãtia perfectionis asini a perfectione primi: ſi ergo ꝑfectio rei atteditur penes diſtantiã vel ꝓpinquitatez ad primũ ſequeret ꝙ hõ nõ esset perfectioꝛ asino: ꝛ vniuerſaliter ita eẽt de omnibus aliꝭ rebus citra primũ que sũt diuerſarum ſpecierum. ¶ 2° nam conſimiliter ꝑm illaꝫ imaginationem intenſio alicuius qualitatis haberet attendi penes ꝓpinquitatem vel diſtãtiã a ſummo gradu: modo hoc est falſum: nã posito ꝙ gradus ſummus caliditatis sit sicut decẽ. non ꝓp hoc illa caliditas ẽ in duplo intẽſioꝛ illi caliditati que est in duplo ꝓpinquioꝛ: ꝑz hoc nam caliditas sicut nouẽ est in duplo ꝓpinquioꝛ illi caliditati ſumme q̃ caliditas sicut 8. non tñ ꝓp hoc: est in duplo intenſioꝛ. ¶ Alia est imaginatio ꝙ perfectio ſpecifica alicuius rei non attendit penes ꝓpinquitatẽ vel diſtantiã a primo: ſed penes receſſum eius a nõ gradu perfectionis: ꝛ non est imaginandus talis receſſus ꝑ eandem lineam ſed ꝑ aliã ꝛ aliam: ꝑm ꝙ est alia ꝛ alia ſpecies. quare hoc de primo.

Quantum ad ſecundũ articulum ſciendum ꝙ sicut dicebatur in alia queſtione duplex est cõparatio. ſ. ꝓpria ꝛ ĩꝓpria: ꝓpria est que est: ꝑm aliquã certam proportionẽ. ĩꝓpria que nõ est ſ̃ aliquam certã proportionem sicut dictum erat de angulo recto ꝛ angulo portionis ꝙ angulus rectus erat maioꝛ angulo portionis: sed nõ per aliquã ꝓportionez: nec in duplo: nec in triplo: ꝛ sic vltra. ¶ 2° ſciendũ est ꝙ comparatio ĩꝓpria adhuc ſubdiuiditur: nã quedam est vbi excedens excedit exceſſum vltra omnẽ ꝓportionem sicut est comparatio ꝑfectionis hominis ad perfectionẽ asini: vnde homo est ꝑfectioꝛ asino pluſq̃ in duplo: pluſ q̃ in triplo ꝛ sic vltra. ¶ Alia est cõparatio ꝓpria: vbi excedens excedit exceſſum citra omnẽ ꝓportionem: ꝛ talis est comparatio anguli recti ad angulũ portionis: vnde angulus rectus est maioꝛ angulo portionis plus: ſ̃ minus q̃ in triplo: minus q̃ in quadruplo: ꝛ sic vltra: ꝓp hoc ꝙ angulus rectus excedit angulũ portionis nõ niſi in angulo ꝛtingentie: qui est omniũ angulorꝝ rectilineorum minimus. ¶ Tunc sit prima cõcluſio possibile ẽ ꝙ vna res vnius speciei excedat vnã rem alterius speciei in infinitũ. i. vltra omnẽ ꝓportionem: hoc potest declarari de angulo rectilineo ꝛ de angulo cõtingente: vnde angulus rectus excedit angulũ cõtingentie pluſq̃ in duplo: ꝛ pluſq̃ in quadruplo: ꝛ sic in infinitũ: ꝛ sic ſimili modo imaginandũ est de ꝑfectione hominis ad perfectionẽ asini. ¶ 3ª cõcluſio possibile est ꝙ vna res excedat aliã citra omnẽ ꝓportionem seu in infinitum modicuꝫ: patet de angulo recto: ꝛ de angulo portionis: qui quidem angulus rectus excedit angulum portionis in angulo contingentie ex his duabus cõcluſionibus patet ꝙ res vnius speciei est bene cõparabilis rei alterius ꝛ speciei in ꝑfectione comparatione ĩꝓpria ꝛ vna alteri: vltra oẽm ꝓportionem ꝛ alia alteri citra omnem ꝓportionem sicut iam dicebatur. ¶ Sed dices tu. Tu dicis ꝙ homo in infinitum est ꝑfectioꝛ asino. sed contra: naꝫ tunc sequeret ꝙ homo esset infinitus in ꝑfectione; neganda est conſequentia. vnde licet bene ſequatur: homo est ꝑfectioꝛ asino: ergo homo est perfectus: non tamen ſequitur: cum hoc ſincathegorematice infinitum: homo est infinite perfectioꝛ: ergo est infinite ꝑfectus. quia non ꝓp hoc homo dicitur in infinitum ꝑfectioꝛ asino ꝙ ꝑfectio hominis sit infinita: sed ideo est quia ꝑfectio hominis non excedit ꝓ

fectionem asini ꝑm aliquam certam proportionem: sed vltra omnem. ¶ Adhuc pro ꝑmo argumẽto vel excederet finite: vel infinite: notandum ꝙ perfectio alicuius rei magis perfecte puta hominiꝭ potest diminui vſq; ad non gradum abſq; hoc ꝙ attingat perfectionem rei minus perfecte. ſ. asini vel alicuius alterius. ꝛ hoc potest declarari in ſimili. nam imaginabile est ꝙ aliquod corpus diminuatur continue vſq; ad non quantum abſq; hoc ꝙ fiat punctus: linea: vel ſuperficies anteq̃ non quantũ ꝛ ſimiliter angulus portionis potest omnino depdi abſq; hoc ꝙ fiat ꝑius rectus anteq̃ sit deperditus omnino: vnde in diminutione imaginandum est ꝙ perfectio alicuius rei potest diminui vſq; ad non gradum abſq; hoc ꝙ ꝑius diminuatur ad ſui ſubduplũ: vel ad ſubquadruplum: ꝛ sic in infinitum: patet hoc de angulo portionis: vnde ſi imaginamur aliquam lineam cooperientez diametrum alicuius circuli cauſantem angulũ portionis cum medietate circunferentie ꝛ imaginemur iſtam lineam moueri verſus lineaꝫ contingentem illum circulum: donec illam lineam contingentem cooperiat cum primo illaꝫ cooperiat angulus portionis: primo est omnino deperditus ꝛ tamen nunquam deperdebat ſubduplum: nec ſubquadruplus: ꝛ sic vltra propter hoc ꝙ iſta linea, sic mota cõtinue relinquit poſt ſe angulum rectilineum cauſatum ex ipſa ꝛ diametro: modo angulus rectilineus: nec est quadruplus: nec ſubduplus: ꝛ sic vltra ad angulum portionis: vnde nõ sunt comparabiles ad inuicem ꝑm aliquam proportionem. Iuxta iſtud dico ꝙ aliquid in infinitum est diuiſibile: ꝛ tamen impoſſibile est ꝙ diuidatur in duas medietates: patet de angulo portionis: qui per rectam lineam in infinitum est diuiſibilis: ꝛ tamen non in duas medietates propter hoc ꝙ illa linea recta diuidens iſtum angulum portans causat ex vna parte cum diametro angulum rectilineum: ꝛ ex alia parte cum circunferentia angulum ex vna recta ꝛ alia curua: qui nullo modo sunt equales: quod tamen oporteret: ſi essent due medietates eiuſdem rationis: ꝛ ex alio quia medietas alicuius totius ẽ ſubdupla ad illud totum: ſed nullus angulus rectilineus est ſubduplus ad angulum portionis.

Ad rationes principales. ad primam dico ꝙ bene ꝓbat ꝙ ſubstantie non sunt adinuicem comparabiles ꝑz nomina abſoluta: ſed bene ꝑm nomina connotatiua: sicut hoc nomẽ perfectio ita ꝙ licet homo non sit magis ſubstantia q̃ asinus: tamen homo bene est perfectioꝛ ſubstantia q̃ asinus: ecce hoc nomen perfectio: quod est nomen connotatiuum. ¶ Ad ſecundam negatur conſequẽtia: licet valeret ſi homo excederet asinum in perfectione in aliqua certa ꝓportione. ¶ Ad tertiaꝫ: vel hoc eẽt finite vel infinite: de hoc dictum fuit in poſitione.

¶ Ter. cõmẽti. xxj.

¶ Dubitabit autem aliquis: vtrum est motus omnis omni comparatiuꝰ aut non ꝛc. Dõ. vj.

Queritur ſexto vtrũ quilibet motus: cuilibet motui sit cõparabilis: ꝛ arguitur primo ꝙ ſicnã omnis motus est aliqualiter velocꝛ: ergo quilibet motus est alterꝛ comparabilis in velocitate. conſequẽtia videtur tenere: ex eo ꝙ velocitas reperitur hic ꝛ ibi tunc videtur ꝙ tales motus sunt adinuicem comparabiles: aſſumptum patet ex eo: ꝙ nullus motus est infinite tardus. ¶ Secundo quilibet motus ſequitur proportionem potentie mouentis ad reſiſtentiam: cũ ergo quelibet proportio cuilibet pro-

portioni ſit comparabilis:ſic vꝫ ꝙ talis eſt ꝓportio motuum qualis eſt ꝓportio ꝓportionum quas illi motꝰ ſequuntur. ¶3°.nam tertio celi dicitur generans tantum dat de loco quantū de forma:ergo videtur ꝙ ita velociter moueatur localiter:ſicut alteratur in dando formam mediante qua fit ille motus localis:ergo videt ꝙ ille motus localis ſit comparabilis motui alterationis. ¶Quarto nam ſit aliquod ferrum ignitum quod moueatur ſuper aliquo combuſtibili ſicut ſuper ligno:tunc ita velociter ſicut mouetur illud ferruꝫ localiter illud combuſtibile comburitur ⁊ alteratur:ex quo videtur ꝙ motus localis:⁊ talis alteratio puta calefactio:⁊ combuſtio ſūt ad inuicem comparabiles. ¶Quinto omnes motus ſunt eadem menſura adinuicem menſurabiles:ergo omnes motus ſunt adinuicem comparabiles:aſſumptuꝫ patet quia omnes ſunt menſurabiles tempore.⁊ conſequentia probatur.nam que ſunt eadem menſura menſurabilia ſunt equalia:vel inequalia:⁊ per conſequens comparabilia:ſic ergo videtur eſſe probatuꝫ de motibus diuerſorum generum ꝙ ſunt adinuicem comparabiles. Deinde probatur de motibus eiuſdem generis ꝙ ſunt adinuicem comparabiles ſicut de motu circulari ⁊ de motu recto:probatur:illi motus ſunt adinuicem comparabiles:quorum tranſitus attenditur penes eorum velocitates que ſunt adinuicem comparabiles:ſed ſic eſt de motu circulari ⁊ de motu recto:patet hoc quia motu recto pertranſitur corda.motu autez circulari arcus:modo arcus ⁊ corda ſunt adinuicem comparabiles:omnis enim arcus eſt longior ſua corda. ¶Secundo naz motus ſurſum ⁊ motus deorſum ſunt eiuſdem generis licet ſint diuerſarum ſpecierum:⁊ ſunt adinuicem comparabiles: patet hoc quia ſi aliquod graue in hora deſcenderet de concauo orbis lune ad centrum terre ⁊ vnum aliud aſcenderet de centro terre ad concauum orbis lune dicerem⁹ ꝙ talis aſcenſus eſſet eque velox cū tali deſcenſu ẽre ⁊c.

Tex.cō.21. **In oppoſitum** eſt Ariſtoteles qui vult non omnem motuꝫ cuilibet motui eſſe comparabilem. ¶In iſta queſtione primo preſupponenda eſt diffinitio velocitatis in iſto ſexto data ſcilicet ꝙ velocius eſt quod in equali vel minori tempore plus pertranſit de ſpacio. ¶Vlterius eſt ſciendum. ꝙ commentator dicit ibi:iſta diffinitio velocitatis non dicitur vniuoce ſed equiuoce de omnibus:de quibus dicitur:vnde non omnis velocitas cuilibet velocitati ẽ eiuſdem rationis. ¶Tertio ſciendum eſt ꝙ motus poſſunt comparari adinuicem dupliciter ſcilicet propie ꝙ vnꝰ eſt equelocior cum alio:vel velocior ſm aliquam proportionem. Impropie dupliciter vel correſpondenter vel proportionaliter:tunc per ordinem diſcernendi ſunt ⁊c.

Tex.cō.11.

Quantum ad primum modum ſit prima cōdu ſio:omnes motus ſunt comparabiles adinuicem penes que attenditur eorum velocitas tā quā penes effectum:probatur:quia poſtquaz velocitates attenduntur penes illa ſequitur eandem eſſe proportionem hic ⁊ ibi. ¶Ex iſta concluſione ſequitur ſecunda concluſio ꝙ omnes motus ſunt adinuicem comparabiles:quorum velocitates attenduntur penes lineam ſeu ſpacium lineale:probatur ex eo ꝙ omnis linea linee eſt comparabilis:probatur:quia ſi non hoc maxime videretur de linea recta:⁊ de linea curua:ſed ꝙ hoc nō:probatur de arcu ⁊ corda:que habēt ſe ſicut linea recta ⁊ linea curua:⁊ ſunt adinuicez comparabiles ex eo ꝙ arcus eſt longior corda:patet hoc etiam ex alio:nā ſi vna tota volueret ſuper aliqua ſuperficie plana quando feciſſet vnam reuolutionem deſcripſiſſet vnam lineam rectam omnino equalem circunferentie iſtius rote quare linea recta ⁊ linea curua ſunt comparabiles:patet hoc ex alio: nam ſicut dicunt geometre circunferentia alicuius arcu deſcribatur ſemicirculus:⁊ quilibet punctꝰ in illa linea ſignatus ſit ita albus in comparatione ad alterum: ſicut ſe habet linea protracta ab iſto puncto ad circūferentiaz: tunc iſta difformitas albedinis eſt cōmillis ſemicirculo: cuius linea illa cauſat ſemi diametrum per quam ſignificabilis eſt intenſio albedinis puncti medij in linea:circa quam deſcriptus eſt ſemicirculus.

Quantum ad tertium modum ſit iſta concluſio:omnes motus ſunt adinuicez cōparabiles proportionabiliter:⁊ hoc non eſt aliud dicere niſi ꝙ in qua proportione vnus motus localis eſt velocior alio:quod in ſimili proportione contingit reperire vnū motū alterationis eē velocioꝛē alio ⁊ ita de alijs motibus concluſio clara eſt.

Adrationes pricipales dicendū eſt ꝙ bene probant ꝙ omnes motus ſunt adinuicem comparabiles proportionabiliter vel correſpondenter:nō tñ pbant ꝙ oēs motus ſint adinuicem comparabiles comparatione proprie dicta.

Tex.cōmenti.xxxv.

¶Quoniam autez mouens mouet ſem per aliquid ⁊ in aliquo ⁊c. Qō.vij.

Queritur nunc ſeptimo vtruꝫ proportio velocitatū in motibus ſequatur proportionem proportionum potentiarum mouentiuꝫ ad ſuas reſiſtentias. Et arguit primo ꝙ non:proportio velocitatum ſequit proportionem potentiarum motiuarum inter ſe:ergo non proportionem proportionum potentiarum mouentiuꝫ ad ſuas reſiſtentias:antecedens patet per Ariſtotelē quarto huius:vbi dicit ꝙ proportio velocitatum in deſcendendo:eſt ſicut proportio grauitatum. ¶2°proportio velocitatū ſequit tur proportiones reſiſtentie:ergo non proportionū proportionum potentiarum mouentiū ad ſuas reſiſtentias. conſequentia tenet ſicut precedens:antecedens patet per Ar.quarto huius:vbi dicit ꝙ ꝓportionaliter augetur velocitas:ſicut diminuit reſiſtentia:modo hoc non eſſet niſi proportionem reſiſtentiarum ſequeretur proportio velocitatum.quare ⁊c.

Tex.cō.71.

Tex.cō.70

In oppoſitum vult Ariſtoteles ⁊ eius Commentator in iſto ſeptimo. ¶In iſta queſtione primo videndum eſt de diuiſione proportionis in ſuas ſpecies. ¶Secundo videndum eſt de queſito.

Quantum ad primum ſciendum eſt ꝙ proportio primo diuiditur in proportionem rationalem:⁊ irrationalez:proportio rationalis dicitur:que immediate denominatur ab aliquo numero: ſicut dupla vel tripla. Irrationalis autem que non nominatur imediate aliquo numero. ſed imediate denominatur ab aliqua proportione ſicut proportio que vocatur medietas duple proportionis:qualis eſt proportio diametri alicuius quadrati ad coſtam eiuſdem ⁊c. ¶Et differunt proportio rationalis ⁊ irrationalis.naz ꝓportio rationalis reperit taz in numeris ꝙz in magnitudinibus. ꝓportio aūt irrationalis nō eſt in numeris: ſed ſolū in magnitudinibus reperit ꝓpter quod proportio rationalis eſt de conſideratione tam Arithmetrice ꝙz geometrie. proportio autem irrationalis ſoluz eſt de cōſideratione geometrie. Proportio autem rationalis ſic diuiditur. Alia eſt multiplex:alia ſuperparticularis alia ſuperpartiens:alia multiplex ſuppartcularis.alia multiplex ſuppartiens. Ita ꝙ ꝓportionis rationalis quinq; ſunt ſpecies:quarum prime tres ſunt ſimplices:alie due compoſite. ¶Proportio multiplex dicit quando ma-

ius cōtinet minus pluries pāſe:ita ꝙ nil ſuperfluit:ſi maius continet minus precise bis vocatur ꝓportio dupla: qualis eſt proportio duoruz ad vnum vel.6.ad tria.ſi autem precise ter vocatur ꝓportio tripla:ſicut tria ad vnū: vel ſex ad duo. Si autem precise quater vocatur proportio quadrupla.⁊ ſic in infinitum:⁊ ſic patet qualiter proportionis multiplicis infinite ſunt ſpecies. ¶Proportio autem ſuperparticularis dicit quando maius continet minus nō pluries ſed ſemel:⁊ cum hoc aliquaz partem aliquotaz numeri minoris.verbi gratia:ſicut eſt proportio trium ad vnum:tria enim continent duo ſemel. ⁊ cum hoc vnitatem:que eſt pars aliquota duoruz.⁊ iſtius etiam proportionis infinite ſunt ſpecies:nam ſi maius continet minus ſemel ⁊ cum hoc partem aliquotaz minoris:que eſt altera pars numeri minoris: pura medietas: vocatur proportio ſexqualtera: qualis eſt proportio trium ad duo:⁊ ſex ad quatuor.⁊ nouem ad ſex. ⁊ dicitur ſexqualtera a ſex quod eſt totuz ⁊ altera.quod eſt continens totum.⁊ alteram eius partem:ſcilicet medietatem. Si autem maius continet minus ſemel:⁊ cuz hoc tertiam eius partem vocatur ſexquitertia: ſicut eſt proportio quatuor ad tria ⁊ proportio octo ad ſex.⁊ ſedecim ad duodecim ⁊ ſic vltra. Si vero maius continet minus ſemel:⁊ cum hoc quartam eius partem vocatur ſexquiquarta qualis eſt proportio quinq; ad quatuor ⁊ decem ad octo: ⁊ ſic in infinitum proportionaliter multiplicentur ſpecies proportionis ſuperparticularis. ¶Sed pro iſta ſpecie:⁊ ſequente ſciendum eſt quid ſit pars aliquota:⁊ non aliquota. Unde pars aliquota dicitur que aliquotiens ſumpta poteſt reddere totum precise nihil plus nec minus:⁊ ſic vnitas ſe habet reſpectu cuiuſlibet numeri: ſi enim vnitas ſumatur bis precise dualitatem conſtituit:ſi ter trinitatem:⁊ ſic vltra. ſimiliter ſic ſe habet dualitas reſpectu quatuor: ⁊ reſpectu ſex ⁊c. ¶Pars non aliquota eſt que aliquotiens ſumpta non reddit ſuum totum precise:ſed aliquid plus vel minus:⁊ ſic ſe habent duo reſpectu quinq;.ſi enim duo ſumantur bis reddunt minus quā quinque. Si vero ter reddunt maius:⁊ propter hoc duo dicuntur. pars non aliquota reſpectu quinq;. ¶Tertia ſpecies proportionis rationalis que vocatur proportio ſuperpartiens: ⁊ dicitur ſuperpartiens quando maius continet minus ſemel ⁊ non pluries ⁊ cum hoc partem non aliquotam minoris qualis eſt proportio quinq; ad tria:⁊ ſimiliter proportio ſeptem ad quinq;. Deinde ſi iſta pars non aliquota eſt compoſita ex duabus partibus aliquotis minoris:tunc talis proportio vocatur ſuperbipartiens. Si vero eſt cōpoſita ex tribus aliquotis minoris: vocatur ſupertripartiens:ſi vero ex quatuor vocatur ſupquadripartiēs:⁊ ſic in infinitū. ¶Vlterius eſt notandū pro habendo perfectam denominationem:qualiter ſe habent iſte partes aliquote reſpectu minoris an ſint tertie an quarte:an quinte.ſi tertie vocant ſupbipartiēs tertias. Si vo ſunt quarte vocatur ſuperpartiens quartas ⁊c. Unde ſi maius continet minus ſemel:⁊ cum hoc partem non aliquotam minoris que quidem pars non aliquota eſt compoſita ex duabus partibus aliquotis minoris:quarum quelibet eſt tertia pars minoris:vocatur proportio ſuperbipartiens tertias:qualis eſt proportio quinq; ad tria:quinq; enim cōtinet tria ſemel ⁊ cum hoc duo.que eſt pars non aliquota trium nihilominus illa dualtas compoſita eſt ex duabus vnitatibus minoris numeri: quarum quelibet eſt tertia pars trium. Si vero maius continet minus ſemel:⁊ cum hoc partem non aliquotam:que eſt cōpoſita ex duabus partibus aliquotis minoris numeri quarum quelibet eſt quinta pars minoris vocatur proportio ſuperbipartiens quintas:vt ſeptem ad quinq;. Si vero maius continet minus ſe-